



INOVACIJSKI PROJEKTI

2008/2009

Zbornik strokovnih prispevkov

Avtorji:

Staša Grča-Planinšek, Ana Zadnik, Vojka Lipovšek, Senka Hočevar Ciuha, Usenik Rok, Maja Turšič, Irena Šuc Hribar, Melita Šemrl, Anica Kastelec, Adrijana Segalla, Klemen Bajec, Maja Skubic Avsec, Mojca Kmetec, Darja Bastl, Irena Krajnc, Lucija Kevo, Ana Klemenčič, Špela Čekada Zorn, Andreja Dobnikar, Lojze Bavdež, Darja Fink, Rosana Dular, Marjetka Berlič, Bojana Klančičar, Laura Novak, Andreja Založnik, Romana Glavač, mag. Metka Husar Černjavič, Marjana Štern, Anica Šuster, Dajana Nedoh, Mojca Jelen Madruša, Nina Merlak, Andreja Hafner Krek, Karin Markovič, Lidija Stenovec, Andreja Pogorevc, Barbara Tavčar, Marija Kronovšek, Sabina Burkeljca, Maja Vačun, Vinko Hostar, Polona Kenda, Martina Ozimek, Judita Pavlinič, Lidija Čibri, Martina Mauhar, Marijana Petek, Milan Košir, Rajko Bošnjak, Milica Selinšek, dr. Sonja Hudej, Barbara Pajk, Vanesa Frančeškin, Barbara Klavžar, Maja Širca, Danica Zorko, Vilma Hrovat, Ksenija Kosi, Andreja Koler Križe, Frančiška Sagadin, Valerija Žinkovič, Jana Drožina, Andreja Jaklič Šimnic, Mateja Kalin, Milena Suhodolčan, Vlasta Martonoši, Marjeta Vene, Mira Škorja, Gorazd Beranič S., Dragica Ukmar Kodelja, Tatjana Selan, Tatjana Čigon, Vesna Drofenik Jerič, Sonja Brglez

Vodja inovacijskih projektov: dr. Natalija Komljanc

Zbrala in uredila: Nataša Malovrh

Izdal in založil: Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Ljubljana, oktober 2009

Besedilo ni lektorirano.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

37.091.313(082)

INOVACIJSKI projekti 2008/2009 [Elektronski vir] : zbornik strokovnih prispevkov / avtorji Staša Grča-Planinšek ... [et al.] ; zbrala in uredila Natalija Komljanc. - El. knjiga. - Ljubljana : Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 2009

Način dostopa (URL): <http://www.zrss.si/pdf/ZbornikStrokovnihPrispevkov2008-09.pdf>

ISBN 978-961-234-827-4

1. Grča-Planinšek, Staša 2. Komljanc, Natalija
247783680

Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 2009

Vse pravice pridržane. Brez založnikovega pisnega dovoljenja gradiva ni dovoljeno na kakršen koli način reproducirati, kopirati ali kako drugače razširjati. Ta prepoved se nanaša na vse oblike reprodukcije.

KAZALO

UVOD.....	5
DELOVNI ZVEZEK ZA NADOMESTNO KOMUNIKACIJO	6
STANOVANJSKA SKUPINA V CIRIUS KAMNIK	11
SKUPAJ PRI DELU, UČENJU IN ZABAVI.....	17
»MATERNICA KOT KREATIVNO UČNO OKOLJE PRI DELU S POPULACIJO UČENCEV Z MOTNJAMI V DUŠEVNEM RAZVOJU IN DODATNIMI MOTNJAMI VIDA – S SINESTEZIJO GLASBE, ZVOKA, SVETLOBE IN DOTIKA GRADIMO MOST MED VIDNIM IN NEVIDNIM«	22
PLEZALNA STENA KOT UČNO OKOLJE PRI OSEBAH Z MOTNJAMI V DUŠEVNEM RAZVOJU	30
ŠPORTNI VIRUS SE ŠIRI!	53
PORTFOLIO V DIJAŠKEM DOMU	57
POHAJKOVANJE S HAIKUJI	62
VSAK DIJAK JE LAHKO USPEŠEN	66
BREZ KEMIJE NE BI BILO LEPIH EGIPČANOV	74
INOVATIVNI PRISTOPI K MEDPREDMETNEMU POVEZOVANJU	77
VPLIV RAZREDNIKA NA RAZREDNO KLIMO	81
ŠOLA KOT PROSTOR ZA OHRANJANJE IN NEGOVANJE OTROŠKEGA LJUDSKEGA IZROČILA.....	88
OPIŠNA OCENA	93
MOTIVACIJA, MOST DO KVALITETNEJŠEGA ZNANJA	97
PREDSTAVIM SE.....	102
USTVARJAJMO Z IGRO	107
NAPREDEK V ZNANJU SLOVENSKEGA KNJIŽNEGA JEZIKA PRI NESLOVENSKO GOVOREČIH UČENCIH	113
MEDKULTURNI DIALOG MED UČENCI	116
PROUČEVANJE PTIC S POMOČJO »IKT« TEHNOLOGIJE	120
IZBOLJŠANJE RAZREDNE KLIME NA PODROČJU MEDSEBOJNIH ODNOSOV V RAZREDNI SKUPNOSTI S POMOČJO SOCIALNIH IGER.....	122
VZGOJNI NAČRT.....	127
ARETE, OBUDITEV OLIMPIJSTVA.....	134
SODELOVANJE S STARŠI ROMSKIH UČENCEV	138
KAJ NAJ IZMISLIM SI? KAJ BOMO DELALI?	142
(S PIKO NOGAVIČKO SKOZI ŠOLSKO LETO)	142
S KVALITETNEJŠO SODELOVALNO KULTURO VSEH SODELUJOČIH V VI PROCESU K POZITIVNEJŠEMU DOŽIVLJANJU VI PROCESA.....	148
Z BRALNIMI STRATEGIJAMI DO UČINKOVITEJŠEGA BRANJA	158
SKUPAJ PROTI NASILJU V ŠOLI	162
KNJIŽNA MINEŠTRA	168
STARŠI IN ŠOLA Z ROKO V ROKI.....	172
RAZREDNA KLIMA KOT KRITERIJ KAKOVOSTI DELOVANJA ŠOLE	177
(MEDIACIJA-OBLIKA REŠEVANJA KONFLIKTOV)	177
NA POTI K UČENJU SLOVENŠČINE.....	181
JUTRANJI POZDRAV	185
MODIFIKACIJA MOTEČEGA VEDENJA S POMOČJO METODE STAR	194
ODDELČNA SKUPNOST KOT OSNOVA USTVARJALNE KLIME ŠOLE	199
OPISMENJEVANJE S FONOMIMIKO.....	203
TUDI MOJ OTROK JE LAHKO USPEŠEN.....	207
PRILAGAJANJE PREIZKUSOV ZNANJA ZA UČENCE S POSEBNIMI POTREBAMI.....	212
SPODBUJANJE BRANJA IN PISANJA V VRTCU IN PRVEM TRILETJU.....	217
BIBLIOTERAPIJA KOT PREVENTIVNA DEJAVNOST V OSNOVNI ŠOLI.....	222
BRALNA PISMENOST IN LETO KNJIŽNIH JUNAKOV.....	227
IZBOLJŠAJMO BRALNO PISMENOST!.....	233

POVEZATI ŠOLO Z OKOLJEM – DRUŽBENIM IN NARAVNIM	240
PROSTOVOLJNO IN USTVARJALNO DELO.....	244
MLADIH – MODEL VIZ	244
ODGOVORNOST IN IZZIV – DOMAČA NALOGA	253
ČAROBNA MOČ PRAVLJIC.....	258
PROSTOR – VZPODBUDNO OKOLJE	266
LJUDSKO IZROČILO V VRTCU	269
PREVENCIJA NASILNEGA VEDENJA.....	273
POUČEVANJE STROKE IN MATEMATIKE PO NAČINU IN METODIKI RODOVNE ŠOLE	278
VODENJE KOMUNIKACIJE V MEDKULTURNEM DIALOGU.....	283
SOIGRA	288
HORTUS VIVALDI.....	296
ALTERNATIVNI VZGOJNI UKREPI –NOV PEDAGOŠKI VZGOJNI PRISTOP	301
»NAUČIMO SE SPROSTITI!«	307
LJUDSKO IZROČILO NAŠIH BABIC IN DEDKOV	312
MOJCA SE GIBA.....	318
VEČ GLASBE IN GLASBENE USTVARJALNOSTI ZA UČINKOVIT RAZVOJ OTROK	322
SODELOVANJE S STARŠI	327
DREVESA UMIRAJO STOJE	332
DNEVNA RUTINA V PRVEM STAROSTNEM OBDOBJU: NAVAJANJE NA ČISTOČO	339
CICIKNJIŽNICA V VRTCU	344
MOJ VRTEC – MOJ KRAJ.....	350
ČUTNA POT	355
KAKŠEN VPLIV IMA REDNO SKUPNO BRANJE V PROJEKTU ŠOLA BERE NA	
MOTIVACIJO ZA BRANJE V OŠ	360
SOCIALNA INKLUZIJA V MOJEM ODDELKU	365
»Z ROKO V ROKI DO BOLJŠE ŠOLE«	369
SLIŠIMO DRUG DRUGEGA.....	375
NE UKVARJAJMO SE Z VRSTO IZOSTANKA, UKVARJAJMO SE S PRISOTNOSTJO	
DIJAKOVI!.....	379
RAZREDNIK- VZGOJITELJ ²	384
BODIMO PRIJATELJI.....	389
IŠČIVA SKUPAJ.....	395
DVIGOVANJE UGLEDA STROKOVNIM	398
DELAVCEM V VZGOJI IN IZOBRAŽEVANJU	398
KAKO S SPODBUDNIM UČNIM OKOLJEM VPLIVAMO NA UČENJE OTROK V VRTCU ..	406

UVOD

Spoštovani bralci in raziskovalci lastne prakse, odprli ste nov zbornik strokovnih prispevkov inovacijskih projektov, četrti po vrsti. Želim vam prijetno prelistavanje. Privoščim vam, da ujamete idejo, ki vas bo usmerila na pot samostojnega raziskovanja v pedagoški praksi ali pa na drugih področjih družbenega ustvarjanja.

Vsi vodje inovacijskih projektov vzgojnoizobraževalnih zavodov v sodelovanju z Zavodom RS za šolstvo in ob finančni ter moralni podpori Ministrstva za šolstvo in šport so z inovacijskimi projekti vključeni v »Gibanje za boljšo šolo«. Prav vse didaktične novosti v nadaljevanju (kot tudi predhodne) so nastale z uporabo tehnologije akcijskega raziskovanja. Klasično akcijsko raziskovanje smo oplemenitili z eksperimentalnim delom, da bi imeli trdno podlago v teoriji pedagoškega raziskovanja. Tehnologija raziskovanja nam omogoča sistematično, načrtno izvajanje in vrednotenje samoregulacije poučevanja in učenja. Strokovne delavce posodobljena oblika akcijskega raziskovanja zbližuje z učenci, otroki, dijaki in starši ter drugimi dejavniki v vzgoji in izobraževanju. Gibanje v inovacijskih projektih usmerja k ustvarjalnemu medsebojnemu prilagajanju v učnem procesu, kar je največja vrednota inovacijskih projektov v aktualnem času.

Vzgojitelji in učitelji se kot raziskovalci didaktike ukvarjajo z možnostmi vključevanja otrok, učencev, dijakov in sodelovanja s starši. Učitelj razmišlja o lastni in učenčevi zaposlitvi možganov, čutil, jezika, rok in nog, da bi bilo zaznavanje in premišljevanje in komunikacija optimalno in v tem smislu učni dosežki ter njihove predstavitve. Rešitve se iščejo v povezovanju formalnih in neformalnih oblik sodelovanja, v integriranih pristopih, v večdimenzionalnem kurikulumu, razvoju kompetenc predvsem pa v različnih oblikah osebnega pristopanja do učenca v socialni učni skupini. S stili učenja in poučevanja učenec in učitelj razvijata kakovosten pedagoški dialog oz. večsmerno komunikacijo z učečimi se. Poleg merjenja kakovosti dejavnosti, znanja, se pogosto dejavniki vzgoje in izobraževanja ukvarjajo s klimo in branjem kot eno temeljnih oblik razvoja misli in govora.

Evropsko leto ustvarjalnosti in inovativnosti ne podpira idejo inovacijskih projektov le to leto, ampak hkrati spodbuja razvoj gibanja tudi v bodoče. Evropa v ustvarjalnosti in inovativnosti tudi na področju edukacije ter sodelovanja z gospodarstvom v najširšem pomenu besede vidi svojo prihodnost. Skoraj polovica vzgojnoizobraževalnih organizacij sledi temu cilju in ga že uresničuje.

Spoštovani nosilci in člani projektnih skupin, veliko uspeha pri širjenju vaših spoznanj in podpore pri vodstvu vam želim,

Dr. Natalija Komljanc

Strokovna direktorica

Vodja IP

Center za izobraževanje, rehabilitacijo in usposabljanje Kamnik
Novi trg 43/a
1241 Kamnik

DELOVNI ZVEZEK ZA NADOMESTNO KOMUNIKACIJO

2007- 2009

Vodja inovacijskega projekta: Staša Grča-Planinšek, univ. dipl. soc. ped.

Sodelavci: Marina Kosmatin, prof.def.logoped

Konzulent: dr. Franci M. Kolenc, Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Povzetek:

Govor je način razumevanja vsega kar obstaja, kot realizacija jezika pomeni način, kako posameznik izraža svojo individualnost. Srce in duša vsakega nadomestnega sistema je jezik. (Gail M. Van Tatenhove, 1984)

Že desetletja se uporabljajo različni komunikacijski sistemi za sporazumevanje za osebe z motnjami na govornem področju, vse od hieroglifov do kretalnega govora a šele od sedemdesetih dalje uporabljamo komunikacijske pripomočke za slišne osebe z motnjami govora. Govorjeni jezik je bil do tedaj obravnavan kot oblika sporazumevanja, nadomestne oblike pa so bile odklonjene z argumentom, da preprečujejo pridobivanje verbalnih sposobnosti, kar se je v praksi izkazalo kot zmotno.

V Sloveniji uporabljamo sedaj dva sistema nadomestne komunikacije (v nadaljevanju NAK). Prvi je slikovno-simbolni sistem »Picture Communication System«, Mayer-Johnsonove, prinesen iz Kanade, drugi, naprednejši, je Minspeak.

Naj še poudarim, da je pri uporabi nadomestnih sistemov komuniciranja nujno potrebno, da vsi sogovorniki uporabnika, komunikacijo tudi govorno spremljajo in tako pustijo odprto možnost za učenje govora kot nosilca pomena.

Cilj projekta, DELOVNI ZVEZEK NAK I., je bil izdelati delovni zvezek in učbenik obenem, za poučevanje nadomestnega jezika v 1. in 2. razredu osnovne šole v nižjem izobrazbenem standardu. Delo je novost na slovenskem prostoru, saj je ustvarjen nov vzgojno izobraževalni element, sistem nadomestne komunikacije, prilagojen šolskemu programu. Ne gre le za učenje komunikacije ampak tudi za izvajanje obveznega programa, ki vsebuje več elementov jezika. Delo je v prvi vrsti namenjeno poučevanju simbolov za negovoreče otroke. Prvim komunikacijskim elementom sledijo zahtevnejši elementi za področje jezika (glagol, samostalnik, pridevnik...). Dodane so miselne vaje in vaje za opismenjevanje v prvem razredu. Uporabniki so otroci in mladostniki brez oralnega govora z ohranjenimi kognitivnimi sposobnostmi. S prilagoditvami lahko sistem uporabljajo tudi osebe z lažjimi in zmernimi motnjami v duševnem razvoju. Delovni zvezek je oblikovan v programu Boardmaker with Speaking Dynamically za Windows okolje, ki omogoča izbor simbolov, namenjenih negovorečim osebam.

Abstract:

The speech as a performance of language is a way of understanding everything that exists. By means of language a human being transforms from biological to symbol being-person, and the speech enables each individual to show their individuality. For several decades different communication systems have been used as a method of communication with the persons, who have disabilities with speech, from hieroglyphs to the language of the deaf people, but only since the seventies the communication aids have been used for the hearing persons with speech disabilities. The speech was then treated as the form of communication, while the alternative forms were refused with the argument that they prevent acquiring the verbal skills, which proved wrong in practice.

In Slovenia two systems of alternative communication (hereinafter called AAC) are being used. The first one is the »Picture Communication System« of Mayer-Johnson, coming from Canada. The second, advanced language system is the so called »Minspeak«.

With the AAC application it is of primary importance that all speakers of AAC user accompany such alternative communication also by speech in order to maintain the possibility for learning speech as the carrier of meaning.

The aim of our project was to produce a workbook and textbook at the same time for teaching language for alternative communication to children with mild intellectual impairment in first and second grade Primary School classes. The work is an innovation in Slovenia as it creates a new educational element, a system for alternative communication adapted to the school programme. It is not only for teaching communication, but also for teaching the compulsory programme, which contains several language elements. The work is primarily intended for teaching symbols to nonverbal children. The first communication elements are followed by more demanding language elements (verb, noun, adjective...). Mental exercises and exercises for teaching writing skills have been added. The users are children and adolescents without oral speech but with preserved cognitive abilities. The system can also be adapted for people with mild and moderate intellectual impairment.

The workbook is constructed in the Board maker programme with Speaking Dynamically for Windows, which offers a selection of symbols intended for nonverbal individuals.

Ključne besede: nadomestna komunikacija, jezik, nižji izobrazbeni program OŠ

Key words: augmentative communication, language

Problemsko stanje

Na območju Slovenije še ni izdelanih učbenikov in/ali delovnih zvezkov za poučevanje slikovnega govora za negovoreče otroke. Poznana sta jezikovna sistema PCS, Picture Communication Symbols in Minspeak, ki se uporabljata le v smeri komunikacije otroka z okoljem. Mnogo teh otrok, predvsem gibalno oviranih, ki imajo ohranjene kognitivne sposobnosti pa se vključuje v redno šolanje, največkrat v program nižjega izobrazbenega standarda. Zanje in za njihove učitelje, učnih pripomočkov takorekoč ni.

Ena od možnosti rešitve problema je v kontinuiranem pripravljanju oz. pisanju učbenikov z vajami, na podlagi prevedenih učbenikov iz tujine in na podlagi izkušenj praktikov.

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje smo omenili ob prijavi projekta »KAKO POVEDATI STAVEK, POVED, DA BO PRAV?« Ne gre le za komunikacijo, ki je vseeno verjetno najpomembnejša postavka za negovoreče, ampak za učenje jezika, torej gre za nadgrajevanje slovnice

slovenskega jezika, kar omogoča izvajanje obveznega programa OŠ v rednem programu ali v programu nižjega izobrazbenega programa, ki vsebuje vse elemente jezika.

Razlogi za tovrstni projekt so jasni. Veliko število otrok v Centru Cirius v Kamniku, nima ekspresije govora, mnogi med njimi imajo možganske poškodbe ali bolezni, vendar so bili napoteni v naš Center zaradi šolanja. Šolanja brez jezika pa si ni moč predstavljati.

Potek dela

Prvi projekt učenja nadomestne govornice je nastal na logopedskem oddelku ZUIM-a v Kamniku za predšolske otroke po enostavnem programu PCS Takrat je šlo le za trening učenja posameznih simbolov, ki naj bi si jih otrok zapomnil in skušal s tem poseči v okolje in izraziti svoje želje (v kolikor se je svojih želja zavedal). Prvi otrok, ki je bil vpisan v redni program, je v desetih letih končal popolno osemletko, v letošnjem letu pa tudi prilagojeni program srednje šole. Uspeh je spodbudil razmišljanje, da obstaja še več takih otrok. Pri učiteljih pa so se pojavile težave, saj se niso še nikdar ukvarjali s težje gibalno oviranimi učenci brez zmožnosti komuniciranja. Brez znanja in brez kakršnihkoli učnih pripomočkov, je delo teklo počasi. Tim, učitelj-logoped-delovni terapevt-defektolog, je zato sklenil pomagati in deliti znanje, ki je bilo pridobljeno iz literature in v praksi.

Dandanes se kot problem kaže nemožnost individualnega pouka za otroke, ki bi to nujno potrebovali. Npr. otrok s cerebralno paralizo je fizično omejen v svobodnem gibanju, obenem je postavljen pred omejitve obvladavanja perceptivno-gibalnih informacij. Pri takih otrocih obstaja razlog za domnevo, da sta prizadeta presoja prostora in orientacija, ki sta ključni za razvoj socialnih spretnosti, kot so oblačenje, hranjenje, opravljanje telesnih potreb in igranje, še posebej, če take otroke vzgajajo v revnem socialnem in telesnem okolju. (Simon H. Haskell and Elizabeth K. Barrett, London 1993). Težko je imeti v razredu nekaj govorečih in nekaj negovorečih otrok, saj slednji do neke mere zavirajo učni proces, ker ne morejo biti enako hitri kot njihovi sošolci. Treba je vedeti, da otroci, počasni zaradi poškodb ali bolezni možganov, lahko izpadejo »manj inteligentni«, saj ne uporabljajo ustreznih strategij za povzemanje smisla iz nenehnega dotoka informacij iz okolja. Počasi se učijo zato, ker se niso naučili osredotočiti pozornosti na ustrezne aspekte dražljaja oziroma izključiti ali filtrirati očitno odvečne informacije. (Simon H. Haskell and Elizabeth K. Barrett, London 1993)

Vsak otrok si aktivno oblikuje spoznanja na notranjem planu preko nepretrgane interakcije z okoljem, zelo težko pa preko pasivnega sprejemanja, saj imajo ti otroci mnogo manj izkušenj kot njihovi zdravi vrstniki. Govor in jezik se razvijata počasi in učenje ni lahko, saj se spopadajo z motnjami na verbalnem in gibalnem področju. Kadar se otrok spopada z dvojno napako gibalnih in verbalnih omejitev, se zmanjša sposobnost za povezovanje jezika s praktičnimi izkušnjami. (Simon H. Haskell and Elizabeth K. Barrett, London 1993)

Vodstvo Centra že dolgo podpira uvajanje nadomestne komunikacije, tudi v individualnih urah, a zaenkrat še neuspešno.

Cilji našega projekta »Delovni zvezek za NAK« so uresničeni. Vsebina DZ je prilagojena programu slovenskega jezika za prvi razred, upoštevane so vse kategorije, ki sodijo v ta program, dodani pa so še elementi miselnih vaj in vaj za opismenjevanje. V nastajanju je le še uvod za učitelje in seveda tiskanje.

Obdelava podatkov

Trenutno je v Zavodu 13 osnovnošolskih otrok brez govora, ki se seznanjajo z NAK pri obravnavi pri logopedu, pri urah slovenščine in/ali pri urah specialno pedagoškega predmeta »komunikacija«.

Pri vseh je bila ugotovljena in potrjena potreba po učenju NAK in to s strani zdravstvenega osebja, logopeda, učitelja, vzgojitelja in staršev. Oblikovali so se timi za posameznega učenca in individualizirani programi, kjer sodelujejo kot enakopravni tudi starši. Vsem je skupni cilj avtomatizacija nadomestnega sistema, kar je zaradi težje gibalne oviranosti nekaterih otrok zahteven cilj. Vsi podatki o poteku šolanja in učenja po sistemu NAK so zavedeni v IP-jih, kjer se sprotno prikažejo uspehi in zaostanki, kar vpliva na nadaljevanje šolanja. Komunikacijski načrt je pripravljen individualno in je vseživljenjski načrt, ki je lahko uspešen, če obstajata tako zunanja kot notranja motivacija. Lahko se namreč zgodi, da otrok, ki ima težave na govornem in jezikovnem področju, doživlja hude traume. Vse človekovo življenje je namreč neka interakcija, ki brez zmožnosti sporazumevanja sploh ni možna. Otežena ali nična komunikacija, kjer je težko ali celo nemogoče vzpostaviti stik s sočlovekom, predstavlja veliko oviro pri vključevanju v družbo in močno zavira razvoj otroka. Občutki nemoči, se lahko pokažejo kot neželjeno vedenje, saj je otrok prizadet na fizičnem, psihološkem in socialnem področju.

Približno slaba polovica učencev, vključenih v sistem NAK, se v okolju dobro znajde v smislu komuniciranja, ne pa na področju jezika, tretjina obvlada črke, ki jih lahko zapiše na računalnik, vendar ne vedno pravilno, in zna tudi brati, vendar vsebine slabše razumeva in potrebuje pomoč. Dva učenca, pa na žalost, zaradi bolezni nazadujeta in se ne moreta več primerno vključiti v šolski program in sta v programu posebne vzgoje in izobraževanja. Zelo verjetno se jima bo v naslednjem šol. letu pridružila še deklica, ki je že več kot eno leto hospitalizirana in je (kako žalostno), v prvem in drugem razredu kazala zelo dobre rezultate.

Ugotovitve in spoznanja

Učinkovite komunikacije, standardne, nadomestne in specialnih delov, se ni moč naučiti le iz knjig. Pri učenju sedaj nastopajo strokovnjaki specialisti in praktiki, ki lahko pomagajo uporabnikom in njihovim družinam, da se naučijo različnih možnosti in strategij za uporabo nekega nadomestnega sistema. Pri tem je treba upoštevati mentalne, fizične, socialne, izobraževalne in glasovne sposobnosti osebe, uporabnika sistema.

Širjenje novosti

Delavci Centra smo opravili že vrsto uspešnih izobraževanj, seminarjev in predavanj v našem Centru in tudi v različnih regijah Slovenije. Opravljen je prevod dela »What is Minspeak?«, kjer gre v glavnem za pripravljanje scenarijev za različna življenjska področja za otroke in odrasle. Obiskali so nas predavatelji iz Anglije in Amerike, obiskujejo nas študenti Pedagoške fakultete v Ljubljani in kolegi izza meje. Aktivno sodelujemo na praktično vseh kongresih logopedov in defektologov, tudi mednarodnih.

Vedenje o nadomestnih sistemih sporazumevanja se tako širi in krog je iz leta v leto večji, zanimanje raste, saj smo dobili tudi povabilo na prikaz možnosti NAK v Zavodu starejših občanov v Ljubljani, kjer je šlo predvsem za prizadete po možganski kapi.

Osnutek za **delovni zvezek** smo predstavili na mednarodnem kongresu logopedov v Mariboru, kjer je bil kot novost zelo lepo sprejet, saj je prikaz novega vzgojno-izobraževalnega elementa, sistema NAK, prilagojenega rednemu šolskemu programu in programu nižjega izobrazbenega standarda. Ne gre le za učenje komunikacije ampak tudi za izvajanje obveznega programa, ki vsebuje elemente jezika.

Delo je uporabno tudi za osebe z lažjo motnjo v duševnem razvoju, osebe po lažji možganski kapi, torej tudi za odrasle (vendar s prilagoditvami).

Literatura

Navajanje literature po sistemu ISO
(<http://www2.arnes.si/~ljzotks2/gzm/dokumenti/literatura.html>)

Simon H. Haskell and Elizabeth K. Barrett, London, 1993 (interno prevedeno delovno besedilo, CIRIUS, Lkamnik)

Gail M. Van Tatenhove, Wooster, Ohio, 1996, What is Minspeak?, Wooster, Ohio
(prevod, Staša Grča-Zidar, CIRIUS, Kamnik)

Mayer-Johnson, R. 1989, Picture Communication Symbols, Canada

Diplomsko delo, Nadomestna komunikacija, izobraževalni proces pri učencu s cerebralno paralizo in nezmožnostjo verbalne komunikacije, Staša Grča-Zidar, Ljubljana, 1999

Center za izobraževanje, rehabilitacijo in usposabljanje Kamnik
Novi trg 43a
1492 Kamnik

STANOVANJSKA SKUPINA V CIRIUS KAMNIK

2007 - 2009

Vodja inovacijskega projekta: Ana Zadnik, prof. dom. ped.

Sodelavci: Simona R.Ožek, mag.psih., univ.dipl.soc.ped., Marjeta Jazbec, prof.ped. in soc., Vesna Nemeč, prof.soc.ped., Mojmir Mavrič, prof.def., Nadja Cvirn, univ.dipl.soc.ped.

Konzulent: dr. Franci M. Kolenc, Zavod RS za šolstvo

Povzetek:

Samostojna stanovanjska skupina v CIRIUS Kamnik je prehodna oblika bivanja, ki omogoča prehod v samostojnost, v neodvisno življenje. S strokovno podporo omogoča boljšo kakovost življenja ter večjo vključenost v socialno okolje. Izziv strokovnega dela je ustvarjati pogoje, podpreti in spremljati posameznika na njegovi poti k prevzemanju vpliva nad lastnimi odločitvami in življenjem nasploh.

Uporabniki samostojne stanovanjske skupine bodo bolj pripravljene na samostojno življenje in avtonomno razmišljanje ter odločanje kot njihovi vrstniki z gibalno oviranostjo, ki niso v enaki meri deležni samostojnega prakticanja in pridobivanja življenjskih izkušenj ter samostojnega reševanja izzivov v vsakdanjem življenju.

Samostojne stanovanjske skupine za gibalno ovirane otroke in mladostnike so namenjene otrokom in mladostnikom, ki zaradi težav pri uresničevanju svojih življenjskih ciljev oziroma interesov in pri zadovoljevanju svojih potreb v institucionalnem okolju potrebujejo drugačne vzgojne pristope, temeljito reorganizacijo vsakodnevnega življenja in dela ter pomoči strokovnih delavcev.

Stanovanjska skupina je oblika življenja in dela v organiziranem okolju, ki se najbolj približuje modelu družinske vzgoje. Omogoča vzpostavitev takih življenjskih razmer in vsebin, ki pomenijo polno aktivacijo v delovni oziroma življenjski proces, pomeni pa tudi eksistenčno in materialno osnovo za razvijanje ustreznih sposobnosti, veščin in spretnosti iz potencialov gibalno oviranih otrok in mladostnikov.

Novost v obliki elaborata je primerna za tiste uporabnike v stanovanjskih skupinah, ki potrebujejo poleg vzgoje še drugo intenzivno terapevtsko pomoč, fizično pomoč in stalen suport.

Abstract:

The group for independent living at CIRIUS of Kamnik, Slovenia is a transitional form of residence that enables the passing into independence and a self-sustained life. With professional support it enables life of increased quality and greater inclusion into the social environment. The challenge to a professional is to create conditions, to support and monitor the individual on his path towards grasping the influence over his decisions and life in general.

Residents of the groups for independent living will be better prepared for an independent life and autonomous decision-making than their challenged peers who will not be party to the self-improvement and accumulation of life-critical experiences and autonomous resolution of everyday challenges.

Groups for independent living for children and youths with physical impairments are envisioned for those who, because of their difficulties in establishing their life goals and fulfillment of their needs, require in their environment alternative educational methods, fundamental change to their everyday routine, as well change to the methods through which the educators aid the group members.

Residential group is a way of living and working in an organized environs that model family upbringing as close as possible. They facilitate living conditions and contents that signify full activation of the working and living processes, thereby laying the existential and material foundations for development of meaningful abilities, skills and crafts from the potential of the disabled.

This novel approach is suitable for those youths or other disabled who, apart from education, require intensive therapeutical help, physical aid and constant support as well.

Ključne besede: vzgojno delo – posodobitev - gibalno ovirani – stanovanjske skupine

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Dejstva, ki izhajajo iz prakse:

V praksi CIRIUS Kamnik se srečujemo z vedno več mladostniki, ki zaradi svojih posebnosti vse težje prenašajo velik zavodski sistem; ti mladostniki večinoma potrebujejo intenzivno socialno pedagoško in/ali defektološko obravnavo ter ozek krog ljudi, ki jim nudi pomoč in usmerjanje.

V zadnjih letih je občuten visok porast mladostnikov s kombiniranimi motnjami, kar potrjujejo analize zavodske zdravstvene in psihološke službe.

Srednješolsko izobraževanje se za vedno več mladostnikov s PP podaljšuje preko dvajsetega leta starosti, ko je obravnava v klasični vzgojni skupini in s podobnimi vzgojnimi pristopi kot veljajo za mlajše mladostnike, neprimerna.

Zaradi večletnega bivanja v instituciji (10, celo 14 let - osnovno in srednješolsko izobraževalno obdobje) se pojavlja sindrom prilagoditve na institucijo, pojavlja se razkorak med relativno lagodnim življenjem "tukaj in zdaj" ter življenjem "potem". Pri mladostnikih opazamo, da se zakorenini miselnost o lastni nesposobnosti v skrbi zase.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev:

Šestdesetletne izkušnje pri vzgoji in izobraževanju gibalno oviranih otrok in mladostnikov v CIRIUS Kamnik, sodobna teoretična izhodišča otrokovega razvoja (Mahler, 1975) ter raziskave v domačem (R. Ožek, 2004) in tujem prostoru (Holmeck, idr., 2002), so tisti dejavniki, na katerih temelji filozofija samostojne stanovanjske skupine za gibalno ovirane mladostnike.

Osnovno izhodišče, ki iz teh spoznanj izhaja je, da je razvoj samostojnosti in avtonomnosti gibalno oviranih otrok in mladostnikov otežen. Dejavniki, ki ga otežujejo so povezani z motenim razvojem gibalnega aparata in s hiperprotektivno vzgojo, ki so je v veliki meri deležni gibalno ovirani otroci in mladostniki.

Psihološki razvoj posameznika poteka v različnih fazah. Ob tem poteka proces, ki se imenuje separacija in individualizacija (po M. Mahler, 1975). Cilj tega procesa je avtonomen posameznik, ki se dokončno oblikuje po zaključenem obdobju adolescence. Prehodi med razvojnimi fazami separacije in individualizacije so pri gibalno oviranih lahko moteni predvsem zaradi dveh pomembnih dejavnikov (po R. Ožek, 2004):

- prvi je nezmožnost prakticiranja in raziskovanja, kar prinese pomanjkanje lastnih izkušenj ter posledično nerealne predstave o sebi, drugih in svetu,
- drugi je hiperprotektivna obravnava, ki prakticiranje dodatno omejuje ali celo onemogoča.

Psihosocialni razvoj gibalno oviranih otrok in mladostnikov je lahko pomembno zaznamovan tudi z drugimi spremljevalnimi dejavniki kot so (po Praper, 1995, Davis, 1998, Neuman, 1976 ...):

- okvare senzoričnih funkcij, ki otežujejo simbiozo,
- konstitucionalne značilnosti gibalno oviranih otrok, ki otežujejo pozitivno navezovanje staršev na otroka,
- zmožnosti družine za prilagoditev na rojstvo gibalno oviranega otroka,
- zmožnosti matere za čustveno navezavo na zahtevnega otroka
- separacije zaradi hospitalizacij, ki otežujejo konstantnost odnosa,
- spremenjena vloga očeta zaradi otrokove nezmožnosti prakticiranja,
- socialna izolacija družine otroka s posebnimi potrebami.

Iz tega sledi osnovni namen in glavni cilj samostojne stanovanjske skupine in sicer izpeljan proces separacije in individualizacije ter dosežen njen končni cilj, avtonomen posameznik.

Podpora procesa separacije in individualizacije poteka tako, da mladostnikom ponudimo (po R. Ožek, 2004):

- več možnosti za pridobivanje izkušenj na vseh področjih življenja, da jim omogočimo prilagojeno prakticiranje oziroma pomoč pri prakticiranju in jih ne ščitimo pred neprijetnimi izkušnjami,
- več priložnosti za samostojno delovanje, odločanje in soočanje s posledicami svojih odločitev tako, da jim nudimo pomoč in zaščito samo takrat, ko je to zares potrebno,
- učenje za samostojno življenje in prevzemanje odgovornosti zanj.

Vzgojni program v samostojni stanovanjski skupini je osnovan na predpostavki, da gibalno ovirani otroci oz. mladostniki potrebujejo intenzivno profesionalno obravnavo z namenom doseganja dveh osrednjih vzgojnih ciljev - samostojnosti in avtonomnosti. Pri pripravi vzgojnega programa moramo imeti v uvidu dejstvo, da je doseganje stopnje samostojnosti in avtonomnosti pri gibalno oviranih otrocih oz. mladostnikih pogojeno tudi s stopnjo gibalne oviranosti.

Samostojnost vključuje:

- vidik samostojnosti pri vsakodnevnih opravilih,
- samostojna skrb zase.

Avtonomnost pa predstavlja nadgradnjo samostojnosti in je od nje odvisna. Zajema (po I. Stewart in V. Joines, 1987):

- zavedanje samega sebe,
- avtonomno odločanje,
- sprejemanje svojih odločitev in posledic, ki jih te odločitve prinesejo,
- sposobnost reševanja problemov.

Poleg teh pa je za avtonomnega posameznika pomembno tudi (po I. Stewart in V. Joines, 1987):

- osvoboditev iz preteklih vzorcev delovanja zunaj simbioze,
- spontano delovanje, ki se nanaša na delovanje tukaj in zdaj,

- sposobnost za bližino, kar predstavlja osnovo za interpersonalno povezovanje ter ustvarjanje zadovoljujočih odnosov.

Zapisano potrjuje razmišljanje, da gibalno ovirani otroci in mladostniki potrebujejo specifičen pristop ter obravnavo in samostojna stanovanjska skupina bi tak način vzgoje omogočila v večji meri kot klasična zavodska obravnava.

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Kateri elementi organiziranosti v samostojni stanovanjski skupini za gibalno ovirane bodo doprinesli več samostojnosti in avtonomnosti?

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Posodobitev organizacije in vsebine ter pristopov pri vzgoji mladostnikov s posebnimi potrebami, konkretno gibalno oviranih.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

- Opredelitev potrebe po stanovanjski skupini za gibalno ovirane.
- Sestava projektne skupine in razdelitev nalog članov.
- Ogled stanovanjskih skupin in bivalnih enot v okviru drugih institucij in študij obstoječe literature.
- Priprava teoretične utemeljitve.
- Konkretizacija potreb za uvedbo projekta v praksi.
- Dogovori na nivoju ZRSS, MŠŠ, Občina Kamnik.

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevale k uspešnemu zaključku projekta

- Dobra strokovna utemeljitev in priprava elaborata projekta.
- Konkretizacija – uvedba stanovanjske skupine v praksi, v mestu Kamnik (priprave in dogovori tečejo na nivoju MŠŠ, ZRSS, Občino Kamnik).

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta

Cilj projekta je večja samostojnost in avtonomnost gibalno oviranih oseb, dosežena z bolj samostojnim življenjem v dobi odraščanja in seveda pod strokovno ustreznim vodenjem. Vzgojo bomo s tem v največji mogoči meri deinstitucionalizirali.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

Uporabili smo izkušnje in podatke zdravstvene in psihološke službe v CIRIUS Kamnik in podatke iz raziskave o zadovoljstvu uporabnikov v CIRIUS Kamnik.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

Podatki so bili zbrani v drugi raziskavi.

Metode obdelave podatkov

Podatki so bili obdelani v drugi raziskavi.

Prikaz rezultatov

Rezultati kažejo že v uvodu omenjene pomanjkljivosti v institucionalni vzgoji gibalno oviranih mladostnikov.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitel dosežkov in interpretacija spoznanj

Gibalno ovirani mladostniki bodo v svojem vedenju bolj samostojni in avtonomni, kar bo večalo njihovo kvaliteto življenja.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Gibalno ovirani mladostniki bodo v svojem najpomembnejšem obdobju oblikovanja osebnosti živeli v urbanem okolju, kjer bo prihajalo do vsakodnevnih interakcij s prebivalci mesta Kamnik – živeli bodo življenje, ki je blizu življenju v družini oziroma življenju mladih, ki se osamosvajajo.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Vsebinska in organizacijska posodobitev dela z gibalno oviranimi mladostniki.

Možnosti uvajanja v druga področja

Obstaja realna možnost uvajanja vsebinske in organizacijske oblike uvedbe modela stanovanjskih skupin za ostale osebe s posebnimi potrebami. Razmišljanja in predlogi potekajo v smeri uvedbe stanovanjske skupine tudi za slepo in slabovidno mladino ter gluhe in naglušne.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Teoretična utemeljitev sloni na izledkih domače in tuje stroke, na raziskavah in tako menim, da je utemeljitev potrebe po drugačni organizaciji življenja oseb z gibalno oviranostjo kvalitetna.

Zainteresiranim lahko nudimo suport pri pripravi teoretične analize potreb in strokovne podlage za zapis.

Literatura

Davis, H. (1998). Pomozimo bolesnoj deci. Priručnik za roditelje kronično bolesne djece ili djece sa teškočama u tjelesnom ili duševnom razvoju. Jastrebarsko: Naklada Slap.

Holmbeck, N. G., Johnson, Z., Willis, K. L., McKernon, W., Rose, B., Erklin, S. in Kemper, T. (2002). Observed and Perceived Parental Overprotection in Relation to Psychosocial Adjustment in Preadolescents With a Physical Disability. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 70 (1), 96–110.

Mahler, M., Pine, F. in Bergman, A. (1975). *The psychological Birth of Human Infant*. London: Hutchinson.

Neuman, Z. (1976). Psihologija telesno prizadetih. Ljubljana: Univerza v Ljubljani. Filozofska fakulteta. Pedagoško znanstvena enota za psihologijo.

Praper, P. (1995). Tako majhen, pa že nervozen!? Predsodki in resnice o nevrozi pri otroku. Nova Gorica: Educa.

R. Ožek, S. (2004). Razvojni proces separacije in individualizacije pri gibalno oviranih osebah. Magistrsko delo. Ljubljana: Univerza v Ljubljani. Filozofska fakulteta. Oddelek za psihologijo.

Stewart, I., Joines, V. (1987). TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis. Nottingham and Chapel Hill: Lifespace Publishing.

Center za usposabljanje, delo in varstvo Črna na Koroškem
Center 144
Črna na Koroškem 2393

SKUPAJ PRI DELU, UČENJU IN ZABAVI

2006 - 2009

Vodja inovacijskega projekta: Vojka Lipovšek, prof. defektologije, višja svetovalka

Sodelavci: Darinka Marinč, spec. pedagoginja, samostojna svetovalka, Irena Černovšek, učiteljica likovnega vzgoje, tehnike in tehnologije, svetovalka

Konzulent: mag. Janja Cotič Pajntar, Zavod republike Slovenije za šolstvo, Ljubljana

Povzetek:

Projekt z naslovom »Skupaj pri delu, učenju in zabavi« smo izvajali v Dnevnom centru Ravne (t. j. dislocirana enota CUDV Črna) ter v enem od oddelkov Osnovne šole Koroški jeklarji Ravne na Koroškem. Trajal je tri leta. S projektom smo želeli razviti obliko integracije med otroci in mladostniki z motnjami v duševnem razvoju ter učenci enega oddelka osnovne šole. S postavljenimi cilji in organizacijo in izvedbo različnih aktivnosti, smo želeli dobiti odgovore na dve raziskovalni vprašanji in sicer:

- Kako bo druženje vplivalo na razvoj socializacije otrok in mladostnikov z motnjami v duševnem razvoju?;*
- Kako bo druženje vplivalo na razvoj odnosa in pozitivnih stališč pri učenci oddelka osnovne šole, s katerimi smo v projektu tri leta sodelovali?.*

K sodelovanju smo pritegnili tudi starše.

Delo na projektu je potekalo redno, načrtovano z izvedbo mnogih skupnih aktivnosti. Naleteli smo tudi na nekaj problemov, ki smo jih s skupnim sodelovanjem in ob pomoči drugih služb uspešno rešili.

Vmesni rezultati, izvedene ankete z učenci in starši ter zaključki so nam pokazali, da je bilo naše delo uspešno. Otroci in mladostniki so napredovali na področju socializacije, učenci oddelka osnovne šole pa so si pridobili mnogo izkušenj in znanj o osebah z motnjami v duševnem razvoju.

Abstract:

Project with a title »Together at work, study and entertainment« has been implemented in Day care center Ravne na Koroškem and in one of departments of Primary school Koroški jeklarji Ravne na Koroškem. It lasted three years. With the project we wanted to develop a form of integration between children and youngsters with intellectual disabilities and scholars of one primary school department. With aims set, organization and implementation of different activities we wanted to answer two investigative questions:

- how will uniting children and youngsters influence on development of socialization of children and youngsters with intellectual disabilities?*
- how will uniting children and youngsters influence on development of relation and positive points of view of scholars, we have been cooperating with for three years?*

We have been cooperating with parents, too.

Work on project was regular and planned with the implementation of many common activities. Some problems, which occurred, were successfully solved with common cooperation and help of other services. Intermediate results, opinion polls carried out by scholars and parents showed that our work was successful. Children and youngsters with

intellectual disabilities made a progress on the field of socialization and scholars of the primary school department gained many experience and knowledge of persons with intellectual disabilities.

Ključne besede: otroci in mladostniki z motnjami v duševnem razvoju, učenci oddelka osnovne šole, aktivnostilji, socializacija

Problemsko stanje

Otroško in mladostniško obdobje učencev, ki obiskujejo šolo je čas učenja, ob tem pa tudi manjših in večjih skrbi, ki jih vsak dan s seboj prinaša šola. Nekateri se v tem obdobju srečajo z osebami s posebnimi potrebami, katerih razvoj, šolanje in življenje potekajo drugače, večina osnovnošolskih otrok in mladostnikov pa pravih izkušenj kljub razvijajoči se integraciji in inkluziji nima. Otroci in mladostniki z motnjami v duševnem razvoju, ki obiskujejo oddelke vzgoje in izobraževanja prav tako potrebujejo načrtovano druženje s svojimi vrstniki.

Cilji projekta

Integracija je že globoko ukoreninjena v življenje in delo Centra za usposabljanje, delo in varstvo Črna na Koroškem. Leta 2005 smo odprli tudi dislocirano enoto na Ravnah ter takoj začeli razmišljati o različnih oblikah sodelovanja, druženja in skupnega dela z ustanovami v bližini. Hitro smo na Osnovni šoli Koroški jeklarji našli partnerje za druženje. Naše skupne želje in potrebe smo združili v projekt, s katerim smo si prizadevali razviti oblike in načine integracije med otroki oz. mlajšimi mladostniki ter otroki in mladostniki z zmernimi, težjimi in težkimi motnjami v duševnem razvoju. Opazili smo namreč, da učenci, s katerimi smo se namenili sodelovati o osebah z motnjami v duševnem razvoju nekaj vedo, zelo dovzetni pa so bili, da bi o drugačnosti izvedeli še kaj več. Sklepali smo tudi, da bodo z medsebojnimi druženji do oseb z motnjami v duševnem razvoju razvili bolj pozitivna stališča.

Za otroke in mladostnike z zmernimi, težjimi in težkimi motnjami v duševnem razvoju pa smo predvideli, da bodo z medsebojnim druženjem pridobili več življenjskih uporabnih znanj in razvili socializacijo.

Pred začetkom dela smo si zastavili nalogo: druženje vrstnikov Dnevnega centra Ravne ter v šol. letu 2006/07 6. č razreda OŠ Koroški jeklarji Ravne na Koroškem.

Ob tem smo si zastavili naslednja vprašanja:

- Kako bo to druženje vplivalo na razvoj socializacije otrok in mladostnikov z motnjami v duševnem razvoju?
- Kako bo druženje pri otrocih oz. mladostnikih, ki so v šolskem letu 2006/07 obiskovali 6. č razred vplivalo na razvijanje njihovih pozitivnih stališč do ose z motnjami v duševnem razvoju?

Zastavili smo si naslednje cilje:

- poznati drugačnost – otroke in mladostnike z motnjami v duševnem razvoju;
- družiti se, učiti se, delati skupaj- razvijati integracijo med učenci enega oddelka OŠ Koroški jeklarji in otroci in mladostniki z motnjami v duševnem razvoju iz Dnevnega centra Ravne;
- razviti pozitivna stališča do oseb z motnjami v duševnem razvoju;
- vključevati se v organizirane aktivnosti v Dnevno centru na Ravnah;
- razvijati socializacijo otrok in mladostnikov z motnjami v duševnem razvoju;

- izvesti primerjavo med mladostniki OŠ, ki se družijo z otroki in mladostniki z motnjami v duševnem razvoju in njihovimi enako starimi vrstniki, ki se ne družijo.

Potek dela

Na osnovi zastavljenih ciljev smo si pripravili načrt, ki je vseboval naslednje ključne elemente:

Redno druženje in izvajane različnih skupnih aktivnosti

Učenci oddelka osnovne šole so redno prihajali v Dnevni center Ravne. Skupaj z otroki in mladostniki Dnevnega centra Ravne so izvajali sistematično načrtovane aktivnosti in sicer:

- skupaj so oblikovali stenski mozaik, ki krasi stene v Dnevnom centru ter naredili skulpturo iz siporeksa pred centrom;
- skupne ure socialnih iger;
- kvizi in pikniki;
- učenci osnovne šole so otrokom in mladostnikom Dnevnega centra pripravili nekaj lutkovnih igrin in plesnih nastopov;
- skupno praznovanje rojstnih dni;
- skupno novoletno praznovanje na šoli;
- skupni nastopi na proslavah na osnovni šoli, na občinski prireditvi ter na proslavah ob obletnici CUDV Črna;
- učenci osnovne šole so otroke in mladostnike Dnevnega centra obiskali v Gozdni šoli v Topli in skupaj z njimi preživeli popoldan;
- dve deklici iz Dnevnega centra Ravne sta dve leti obiskovali ure likovne vzgoje ter plesne vaje s sodelujočim razredom na osnovni šoli.

Razvijanje socializacije in pridobivanje znanj

Vse načrtovane in izvedene aktivnosti so vplivale na razvoj socializacije otrok in mladostnikov z motnjami v duševnem razvoju.

Pridobivanje znanj in izkušenj o osebah s posebnimi potrebami pri učencih, ki so sodelovali z Dnevnim centrom

Učenci so ob različnih oblikah druženj spoznavali otroke in mladostnike z motnjami v duševnem razvoju, njihove sposobnosti in znanja. V devetem razredu, ko so se morali odločiti za nadaljnje šolanje smo jim na njihovo pobudo predstavili poklice, katerih delovna pot je povezana z osebami z motnjami v duševnem razvoju.

Seznanjanje staršev o aktivnostih ter o poteku projekta

Nihče od staršev otrok in mladostnikov z motnjami v duševnem razvoju kakor tudi učencev iz osnovne šole vse od začetka ni nasprotoval ciljem projekta. Rezultati ankete, ki smo jo kasneje izvedli med starši so bili zelo pozitivni.

Seznanjanje sodelavcev v CUDV Črna ter na Osnovni šoli Koroški jeklarji Ravne na Koroškem ter širše javnosti o poteku projekta

Delo na projektu in vmesne rezultate smo predstavljali na pedagoških konferencah v CUDV Črna ter na Osnovni šoli Koroški jeklarji. Projekt smo predstavili tudi učiteljem III. Osnovne šole Slovenj Gradec ter delavcem enote ZRSS Slovenj Gradec.

Obdelava podatkov

V načrtovanem projektu je sodelovalo:

- Osem otrok in mladostnikov z zmernimi, težjimi in težkimi motnjami v duševnem razvoju iz Dnevnega centra Ravne (dislocirana enota CUDV Črna), dve spec. pedagoginji, dve varuhinji in medicinska sestra;
- 22 učencev- en oddelek – iz Osnovne šole Koroški jeklarji Ravne na Koroškem ter njihova razredničarka (obenem učiteljica likovnega vzgoje).
- Starši sodelujočih otrok in mladostnikov ter učencev.

Vse aktivnosti smo načrtovali in izvajali v obliki timskega dela. Mnogo aktivnosti so predlagali sami. Vsa naša druženja smo na različne načine spremljali in vrednotili.

Učiteljica, ki je projekt vodila z učenci na osnovni šoli je mnogo razrednih ur namenila razvijanju in spremljanju projekta. Učencem je vedno dala možnost, da so se pogovarjali o tem kar so doživeli, o svojih doživljanjih in spoznanjih kaj napisali ali izrazili drugače. Sprva so bili pri tem nekoliko zadržani, kasneje pa so kar tekmovali v pripovedih in izpovedih o svojih doživetjih in izkušnjah, ki so si jih pridobili v stikih z otroci in mladostniki z motnjami v duševnem razvoju.

Po letu in pol smo z učenci celega letnika- z oddelkom, ki je sodeloval v projektu in z dvema, ki nista- izvedli anketo.

Pri otrocih in mladostnikih v Dnevnom centru je spremljanje in vrednotenje rezultatov projekta potekalo drugače. Dve mladostnici in en fant, vsi z zmernimi motnjami v duševnem razvoju so svoje občutke, zadovoljstvo, včasih tudi nezadovoljstvo pristno izražali in o tem po srečanjih tudi pripovedovali. Pet otrok, pri katerih gre za težje ali težke motnje v duševnem razvoju smo v aktivnosti vključevali premišljeno in posamezno. Ob vsakem srečanju smo jih natančno opazovali ter beležili njihove reakcije. Če smo opazili, da se posameznik slabo počuti, da joče, izraža strah, smo ga za nekaj časa umaknili iz dogajanja in ga potem ponovno počasi vključevali. Nekaj srečanj smo tudi posneli, mnogo smo fotografirali in potem analizirali posameznikovo reagiranje.

Vsako srečanje smo timsko evalvirali in na osnovi rezultatov evalvacije načrtovali naslednje srečanje.

Po dveh letih smo izvedli anketo s starši otrok, ki so sodelovali v projektu.

Ugotovitve in spoznanja

S projektom smo zastavljene cilje v celoti izpolnili.

V času trajanja projekta smo prešli različne faze ter se srečevali z različnimi vprašanji, ki so nastajali in jih prej nismo predvideli, vendar smo vse uspešno rešili in napredovali.

Prvi problem s katerim smo se morali soočiti so bili medsebojni odnosi v sodelujočem razredu. K sreči jih je razredničarka, ki je bila članica projektnega tima takoj opazila ter v sodelovanju s svetovalnimi delavci rešila. Kasneje problemov, za katere bi lahko sklepali, da so posledica projekta v razredu ni bilo. Učenci so se med seboj zelo povezali, pomagali so drug drugemu, v razredu niso imeli vedenjskih problemov. V triadi kamor je sodil sodelujoči oddelek, je le ta dobil poseben položaj.

V času trajanja projekta so v odnosih z drugimi razredi in oddelki prešli tri faze in sicer:

1. faza: zasmehovanje
2. faza: zavidanje
3. faza: visoka cenjen razred na šoli.

Pri otrocih in mladostnikih z zmernimi, težjimi in težkimi motnjami v duševnem razvoju smo z realizacijo ciljev projekta dosegli boljše vključevanje v okolje in nove situacije, povečano stopnjo socializacije, pridobitev novih znanj in izkušenj ter znanja na področju upoštevanja šolskih pravil.

Problem na katerega smo naleteli in smo ga tudi uspešno rešili se je pojavil pri eni od deklic, ki sta sodelovali pri pouku likovne vzgoje v oddelku na šoli. Kljub prilagoditvam dela njenim sposobnostim in potrebam je leta ob opazovanju izdelkov in del ostalih učencev bila žalostna in nesrečna. Problem je učiteljica rešila tako, da ji je dajala posebne zadolžitve, za katere je vedela, da jih deklica rada in uspešno opravlja. Za opravljeno delo jo je pred vsemi posebej pohvalila.

Starši sodelujočih učencev iz osnovne šole so izražali pozitiven pogled do oseb z motnjami v duševnem razvoju ter na strokovno delo z njimi.

Delavke sodelujoče v aktivnostih projekta so pozitivno vrednotile vse aktivnosti. Sodelovale so pri načrtovanju in evalvaciji v timu.

Širjenje novosti

V času trajanja projekta smo dosegli nekaj pomembnih rezultatov in novosti. Učenci, ki zaključujejo osnovno šolo so v nekaj letnem sodelovanju dobro spoznali sposobnosti, značilnosti in potrebe otrok in mladostnikov z motnjami v duševnem razvoju in tako do njih razvili poseben odnos s katerim bodo pripomogli k razbijanju tabujev, povezanih z osebami z motnjami v duševnem razvoju. Otroci in mladostniki z motnjami v duševnem razvoju pa so mnogo pridobili v njihovem vsestranskem razvoju.

Vsi rezultati projekta in izvedenih anket ter razgovorov so nam pokazali, da smo delali pravilno ter, da smo mnogo naredili za osebe z motnjami v duševnem razvoju ter učence oddelka osnovne šole, kajti prav njim je drugačnost resnično postala vsakdanjost.

Učenci oddelka so junija 2009 zapustili osnovnošolske klopi. Strokovni delavci Dnevnega centra Ravne in osnovne šole Koroški jeklarji pa že načrtujejo ponovno medsebojno sodelovanje.

Literatura

Dr. T. Brazelton T. Berry, Otrok: Čustveni in vedenjski razvoj otroka, Ljubljana, Založba mladinska knjiga, 1999, ISBN 86- 11- 15018- X

Dr. Justin Janez dr. Zupančič Maja, otrok, pravila in vrednote: otrokov moralni in socialni razvoj, Ljubljana, Didakta Radovljica, 1991, 159.922.7/8:17

Posebni program vzgoje in izobraževanja, Uradni list RS št. 102, 15. 11. 2005

Dr. Komljanc Natalija: AR- orodje za razvoj novosti. Dostopno na naslovu: <http://www.zrss.si>

CUDV Draga
Draga 1
1291 Ig

»MATERNICA KOT KREATIVNO UČNO OKOLJE PRI DELU S POPULACIJO UČENCEV Z MOTNJAMI V DUŠEVNEM RAZVOJU IN DODATNIMI MOTNJAMI VIDA – S SINESTEZIJO GLASBE, ZVOKA, SVETLOBE IN DOTIKA GRADIMO MOST MED VIDNIM IN NEVIDNIM«

2007 - 2009

Vodja inovacijskega projekta: Senka Hočevar Ciuha, dipl. ped

Sodelavci: Vidka Markovič, spec. ped, Alijana Miklič; dip. del. ter., Alenka Lampret; dipl. del. ter., Mojca Strle; dipl. del. ter.

Konzulent: mag. Darinka Ložar, Zavod RS za šolstvo in mag.prof. Lidija Kastelic, Pedagoška fakulteta v Ljubljani

Povzetek:

Vsa živa bitja so odprti sistemi. Da bi dosegla ravnotežje, nenehno prevzemajo energijo v obliki svetlobe, toplote, hrane, zraka, vode in senzorne stimulacije. Istočasno oddajajo v okolje, ter v dograjevanju celovitosti uravnoteženega sistema opravljajo različne dejavnosti. Tako so vedno v »toku«, nenehno se prilagajajo okolju, spreminjajo, rastejo, zdravijo in učijo. To je proces nereda oziroma kaosa in njegove reorganizacije v težnji k redu, znotraj katerega se odvija evolucija. Vse v tem procesu raste in se razvija. Biološka, kognitivna in čustvena življenja so kompleksni odprti sistemi.

Različna znanstvena dognanja dokazujejo, da določeni dražljaji ali nihanja, ki dovolj močno in trajno vplivajo na določene nevrološke strukture, lahko proizvedejo reakcije na višjem mentalnem in čustvenem delovanju. Kot primer lahko navedemo »Holosync audio tehnologijo«. Holosync daje možganom več vhodnih informacij kot jih ti v trenutni strukturi lahko obdelajo, kar povzroči, da se posamezni deli nevroloških struktur znova in znova reorganizirajo na višje nivoje delovanja. Ob vsakodnevni uporabi Holosync zvočnih trakov so opazili, da uporabniki razvijejo alfa, theta in delta nevrološke tokovne vzorce. Harmonično povečani stimuli v nevrološki strukturi povzročajo globoke spremembe. Za psihološko nadgrajevanje na ravni posameznika to lahko pomeni nivojsko sinhronizacijo čustvovanja in vedenjsko odzivnost.

Ne glede na stopnjo mentalne prizadetosti, lahko iz evalvacijskih rezultatov navedene akcijske raziskave razberemo, da posameznikova kognitivna struktura v pretežni meri deluje kot odprti sistem. To pomeni, da »mind« nenehno izmenjuje in predeluje informacije z okoljem. Tovrstna izmenjava in predelava informacij je v obliki fizičnega, senzornega in čustvenega vhoda – izhoda.

Za upešno nadgrajevanje in transformacijo, pa je potrebno sodelovanje. Le to je uspešno, če je timsko, ter v tem pogledu interdisciplinarno. V medsebojni komunikaciji subjekt – subjekt in ne-subjekt – objekt, se doživljamo v prizmi potencialov in lahko dosegamo rešitve z izmenjavo različnih informacij. Rezultat je zaupanje, ravnotežje in empatija.

Abstract:

A multimedia environment represents itself as a learning environment when an instructor constructs discovery and experience for delivering significant amounts of content for self directed learning. Students can participate fully in the learning experience as they carry out tasks that would be difficult in ordinary environment due to constraints and constrictions. In multimedia learning environment the instructor can structure activities to meet the needs of students at different levels and those who prefer varied learning styles. Used in its artistic and creative potentials multimedia learning environment provides a curriculum based on individual plan for each learner according to his/her emotional, communicational, social, behavioral and sensory skills. The sensory integration or synesthesia is interactive and exposes behavior and functionality. Useful applications include social skills education, training (skill development), sensory improvement, and entertainment. With interdisciplinary and holistic approach students become a part of multimedia innovative learning environment - rather than observers. To achieve the individual goals it requires a consistent individual planning and evaluating based on action research method and methodology.

Ključne besede: »učenec, interdisciplinarnost, učno okolje, inovativnost, senzibilizacija«

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Tako izbrana eksperimentalna skupina učencev z motnjami v duševnem razvoju in dodatnimi motnjami vida kot tudi multimedijско učno okolje sta že v fazi projektne priprave ponujala bogastvo različnih vidikov, dimenzij in pojmov. Sinestezija kot vsebinska podlaga forme kvalitativnega raziskovanja daje odprtost za vse podatke na teoretični in metodični ravni. Prav ta odprtost na eni strani daje možnosti za neodvisno, neposredno kategoriziranje, po drugi pa za objektivizacijo rezultatov zahteva kodirani protokol oziroma dnevniški zapis. Da ne prihaja do samozanikanja pridobljenih rezultatov sta potrebna hkrati raziskovalčeva introspekcija in skladno z njo sprotno dopolnjevanje ali hierarhično določanje pojmovne klasifikacije.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

Za zagotovitev objektivnosti raziskave je bilo potrebno izdelati pojmovno mrežo dnevniškega zapisa. Pri oblikovanju pojmovne mreže se je raziskava časovno razdelila v dva cikla oziroma sekvenci. V prvem ciklu je bil dnevniški zapis vezan na eksperimentalno in kontrolno situacijo. Prenosljivost in primerljivost spoznanj je bila iz ene v drugo situacijo časovno prezahtevna. Tako smo se osredotočili in izoblikovali novo pojmovno mrežo, vezano na eksperimentalno situacijo, ki je bolj poglobljeno raziskovala razvoj komunikacijskih kod. Tako izvajalcem kot eksperimentalni skupini je bilo omogočeno iskanje nenavadnih asociacij, iskanje njihovih atributov in kod za razpoznavanje notranjega govora oseb z motnjami v duševnem razvoju in dodatnimi motnjami vida.

Iščemo asociacije, attribute, sinonime in njihove definicije – preverjamo hipoteze individualnega načrta in oblikujemo cilje za naslednje akcijske kroge.

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Kako integrativne učne, socialne in senzorne interakcije v multimedijem prostoru Maternica vplivajo na razvoj psihofizičnih, senzornih in socialno komunikacijskih sposobnosti učencev z motnjami v duševnem razvoju in dodatnimi motnjami vida?

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

V predhodnem inovacijskem projektu smo na podlagi kvalitativne in kvantitativne analize podatkov prišli do ugotovitve, da multimedijski prostor kot učno okolje pozitivno vpliva na razvoj psihofičnih in socialnih sposobnosti učencev z motnjami v duševnem razvoju. Nismo pa prišli do ugotovitve, kako sinestezija vpliva na razvoj in doživljanje učencev z motnjami v duševnem razvoju in dodatnimi motnjami vida. Prostor, ki nudi tako senzorno kot estetsko izkušnjo, se je v sukcesivni raziskavi osredotočil na bolj homogeno populacijo in kvalitativno obliko raziskovanja za namen poglobljenega raziskovanja komunikacijskih kod in ustvarjalnosti, ne glede na senzorne primankljaje posameznega učenca. Enakovredno raziskovalno vlogo pa smo tudi dali izvajalcu v obliki samorefleksije in oblikovanja lastne profesionalne vizije.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

1. Faza – »strukturiranje ideje«:
 - zbiranje strokovnega gradiva o sinesteziji
 - izbor eksperimentalne skupine
2. Faza – »dedukcija«
 - diagnostična analiza za oblikovanje individualnega načrta
 - sinhronizacija z raziskovalnim vprašanjem – individualni načrti
 - določitev ciljev
3. Faza – »izvajanje in preverjanje«
 - kvalitativna analiza podatkov - določitev pojmovne mreže
 - dnevniški zapis eksperimentalne in kontrolne situacije
 - vpeljava mesečne refleksije in samorefleksije
4. Faza – »razvojnost«
 - raziskujemo »tu in zdaj«
 - analiziramo posamezne kategorije (delno kot študij primera)
 - formuliranje pravilnosti oz. nepravilnosti
5. Faza – »argumentirano posploševanje«
 - poglobljamo strokovno znanje in preverjamo v obliki skupinskih razprav
 - prestrukturiranje pojmovne mreže na podlagi spoznanj prejšnje faze
 - iščemo nov pomen razvojnosti IP in hkrati sledimo viziji
6. Faza- »raziskava poteka v svoji celovitosti«
 - izvajanje obravnav
 - individualno in skupno evalviranje
 - formuliranje pravilnosti – spoznanj, ki pripomorejo h gradnji malih teorij.

Bolj kot ključni problem se je s sukcesivno raziskavo pojavil izziv prehoda iz kvantitativnega raziskovanja v kvalitativno. Le to pa je nam je omogočalo odprtost reševanja raziskovalnega vprašanja. Osredotočali smo se na večplastno iskanje ključev za boljše poznavanje učenčevega sporočanja, ter preverjanje objektivnosti izvajalčevih trditev. Sami raziskovalci so v samorefleksivnih zapisih poročali o pozitivnih interakcijah in presežni vrednosti akcijskega raziskovanja na medosebni, osebni in strokovni ravni.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

- Eksperimentalna skupina: skupina učencev z motnjami v duševnem razvoju in dodatnimi motnjami vida – Ž.G., T.J., S. V., D.M., U.G. – 4 dečki in ena deklica.
- Izvajalci: interdisciplinarna skupina raziskovalcev

- Čas izvajanja: obravnava enkrat tedensko po 45 minut za člana eksperimentalne skupine
- Eksperimentalna situacija: Maternica – multimedijski prostor kot učno okolje
- Kontrolna situacija: Snoozelen

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

Kvalitativno gradivo: diagnostična analiza za izdelavo individualnega načrta in operativne cilje; strokovna literatura na področju sinestezije

Kvalitativne metode: dnevniški zapis – protokol, opazovanje z udeležbo (študenti na praksi), skupinska razprava - refleksije, triangulacija

Metode obdelave podatkov

Sekvenčna analiza – izdelava dveh izhodiščnih pojmovnih okvirov (ciklov), ki sta temeljila na dveh hipotezah (»slepi vidijo barve« - spoznanje, da abstrakcija ni struktura feedbacka; skozi metakognitivni vidik iskanje komunikacijskih kod za razpoznavanje notranjega govora)

Kodiranje - izdelava pojmovne mreže, ločevanje pomebnega od nepomembnega

V prvem ciklu je potekala kvalitativna analiza podatkov kot »odprto kodiranje«: neodvisno, neposredno poimenovanje v dnevniškem zapisu

V drugem ciklu je potekala kvalitativna analiza kot »selektivno kodiranje«: (verbalna in neverbalna refleksija, spoznavna refleksija – poveže več vtisov skupaj, socialna refleksija, samorefleksija izvajalca; vsaka od naštetih opazovalnih kategorij je razdeljena v podkategorije)

Triangulacija – opazovane kategorije: razvija interakcijske spretnosti (želje, prošnje, zavrnitve za občutenje varnosti v vseh soc. procesih; samostojno išče kombinacijo senzornih dražljajev; pričakuje, da se bodo zelene okloliščine ponovile; izbere pripomočke in materiale, ki vzpodbujajo njegovo motivacijo in ustvarjalnost, hkrati je materiale pripravljen deliti s sovrstniki; uravnava in stopnjuje moč, hitrost in obseg gibanja v harmoničnem ritmu med igranjem na klaviaturo in barvo – integrira; selekcionira – motorično z namenom jasnega razlikovanja in neverbalnega poimenovanja.

Prikaz rezultatov

Triangulacija – delavci, ki dobro poznajo učence eksperimentalne skupine, sami pa ne sodelujejo v projektu, so s pomočjo lestvice ocenjevali, v kolikšni meri so učenci v posameznih kategorijah v času projekta napredovali. Iz rezultatov je bilo razvidno, da so učenci napredovali na področju interakcijskih spretnosti v socialnih procesih, samostojnosti in delne ustvarjalnosti, senzorni integraciji, manj pa na senzorni diferenciaciji.

V evalvaciji lastnega dela so v dnevniških zapisih izvajalci navajali: presenečenje nad hitrim doseganjem določenih ciljev (socialni, gibalno – čutni), občutenjem miru in sproščenosti v času obravnav, strokovnem izzivu.

Mreža evalvacije – vložen napor izvajalcev je bil sorazmeren z vloženim naporom učencev, proces dela je občasno zastal zaradi objektivnih razlogov, ter prevelike abstrakcije prvotno postavljene hipoteze, v nadaljnjem strukturiranju sta bili učinkovitost in uspešnost skladni, kar se je kazalo v motivaciji izvajalcev in učencev.

V izziv za prihodnje, je razvoj bolj strukturiranih metod dela za uspešno senzorno diferenciacijo, s pomočjo katere bi tudi razločnejše razbrali komunikacijske kode specifične populacije – učencev z motnjami v duševnem razvoju in dodatnimi motnjami vida.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

Dosežek za izvajalce je bil v preboju rutinskega dela, v iskanju kreativnih rešitev, ki so tako osebnostno kot strokovno samemu sebi blizu in spoznanje, da je tovrstni pristop tudi najprimernejši za učence. V projektne delu so se ustvarili trajni odnosi tako med izvajalci kot med učenci. Dosežek za učence je bil poglobljen občutek varnosti, ki je bil podalga uspešnosti na že omenjenih področjih, ki bistveno prispevajo k višji kvaliteti življenja izbrane populacije.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Novost je na področju vpeljave sinestezije kot didaktično- terapevtske metode dela v umetniškem multimedijem prostoru kot učnem okolju pri izbrani populaciji učencev z motnjami v duševnem razvoju in poudarjeno z dodatnimi motnjami vida.

Možnosti uvajanja v druga področja

Spoznanja akcijske raziskave so aplikativna v tista področja šolskega dela, ki se zavzemajo za učencu prilagojene učne stile, v umetnosti iščejo sporočila za poglobljanje inovativnosti in ustvarjalnosti vsakega učenca in za njegovo pozitivno samopodobo ustvarjajo kreativna učna okolja.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Močni smo v strukturiranju AR, ki je prilagojen učencu, njegovim specifičnim potrebam in potencialom, v interdisciplinarnem pristopu, ki išče strokovne sinergije za lasten strokovni razvoj, ter za izkoristek spoznanj aplikativnih znanosti in umetnosti za čimboljšo kvaliteto življenja vsakega otroka in mladostnika.

Literatura

Kandinski, V. (1985). Od točke do slike. Cankarjeva založba v Ljubljani.

Donaldson, T. (2008). Shapes for sounds. Mark Batty Publisher. Thames & Hudson Ltd.

Grealy S., D; Hall – Ellis D., S.(2009) From research to practice. Libraries Unlimited, Westport, USA

www.bcm.edu/eagelman/papers/EagelmanetalSynesthesiaBattery2006.pdf

Priloga:

CUDV DRAGA IG
INOVACIJSKI PROJEKT; NASLOV:

MATERNICA KOT KREATIVNO UČNO OKOLJE PRI DELU S POPULACIJO UČENCEV Z MOTNJAMI V DUŠEVNEM RAZVOJU IN Z DODATNIMI MOTNJAMI VIDA – S SINESTEZIJO GLASBE, ZVOKA, SVETLOBE IN DOTIKA GRADIMO MOST MED VIDNIM IN NEVIDNIM

Vodja projekta: Senka H. Ciuha

Izvajalci: Mojca Strle, Alenka Lampret, Alijana Miklič, Vitka Markovič

Konzulentki: mag. Darinka Ložar (ZRSŠ) in prof. mag. Lidija Kastelic (Ped. F. Lj.)

SPLOŠNI CILJI:

1. Razvijanje taktilnih in motoričnih sposobnosti:

Opazi - se odzove na namige okolja in zaznavanja, ki zagotavljajo povratno informacijo

- svetlobo, kontrast;
- gibanje;
- zvok;
- vonj;
- dotik, sestavo, obliko, trdnost;
- prostorsko razvrstitev predmetov (poravnava predmetov med kopičenjem).

Bos hodi po ravnih površinah, v namen razlikovanja tople in hladne barve.

Uporablja 2 ali več delov telesa – levo in desno roko pri igranju na klaviature – z namenom razlikovanja - desno visoki toni in levo nizki toni; - sinestezijska čutil sluh – dotik.

Uravnava ali stopnjuje moč, hitrost in obseg gibanja med igranjem na klaviaturo v harmoničnem ritmu. (paziti stereotipijo)

Namešča telo roke ali voziček v odnosu do barve, zvoka, svetlobe in oseb z namenom jasnega razlikovanja in poimenovanja (verbalno / neverbalno).

2. Razvijanje in integriranje kognitivnih spoznanj, lastne motivacije in osnovnih oblik socializacije

Uporaba znanja – izbere pripomočke in materiale, ki vzpodbujajo njegovo lastno motivacijo, ustvarjalnost, njegova občutenja in jih je pripravljen deliti.

Motivacijo, koncentracijo, ustvarjalnost in občutenja – pridobljene sinestezijske - usmerja k dokončanju njemu lastne naloge.

Išče kombinacije senzornih dražljajev, da bi izpolnil po dogovoru zastavljeno nalogo.

Pričakuje, da bi se želene okoliščine ponovile (preprečuje neželene).

Razvija interakcijske spretnosti (izrazi želje, zavrnitve ali prošnje) za občutenje varnosti v vseh socializacijskih procesih.

Po dogovoru z izvajalci je potrebno vse splošne cilje individualizirati (t.j. operativni cilji) za vsakega učenca posebej za obdobje prvega akcijskega koraka (oktober, november).

Ljubljana, 28.9. 2008

Izvajalec: CUDV DRAGA

INOVACIJSKI PROJEKT:

MATERNICA KOT KREATIVNO UČNO OKOLJE PRI DELU S POPULACIJO UČENCEV Z MOTNJAMI V DUŠEVNEM RAZVOJU IN Z DODATNIMI MOTNJAMI VIDA – S SINESTEZIJO GLASBE, ZVOKA, SVETLOBE IN DOTIKA GRADIMO MOST MED VIDNIM IN NEVIDNIM

Vodja projekta: Senka H. Ciuha

Izvajalci: Mojca Strle, Alenka Lampret, Alijana Miklič, Vitka Markovič

Izvajalec:

Učenec:

Datum obravnave:

Individualni cilji	DA	NE	OBCASNO – potreben krajši opis	
Svoja občutja, spoznanja verbalizira				
Ob vstopu v multimedijски prostor izrazi ugodje				
Ob vstopu v nov prostor izrazi čustvo strahu				
Sprosti se ob skupinski obravnavi				
Sprosti se ob individualni obravnavi				
Se pojavijo oblike stereotipnega vedenja				
Izvajalec – se osredotoči ne omejitvev stereotipnega vedenja				
Pogostost stereotipnega vedenja – pri “DA” napiši kolikokrat v 25 minutah				
Razlikuje taktilne izkušnje				
Predstava o barvi je: <ul style="list-style-type: none"> - opisna (npr: “trava je zelena”) - taktilna (npr : grobo je mrzlo, mehko je toplo) - slušna (raziskujemo v naslednjem akcijskem koraku) 				
Taktilno izkušnjo poveže z barvo SAM				
Najmočnejši vtis v prostoru :				

<ul style="list-style-type: none"> - zaznava svetlobe - glasba (poslušanje ali lastno izvajanje) - sproščanje z eteričnimi olji - druženje z drugimi varovanci - druženje z izvajalcem 				
Reflektira (tudi neverbalno)				
Reflektira z izkazovanjem ugodja				
Spoznavna refleksija – poveže dva ali več vtisov skupaj				
Socialna refleksija – se kaže v oblikah pozitivnih vedenjskih oblik				

Za CUDV Draga: Senka H. Ciuha

Ljubljana, 4. 10. 2008

CUDV Draga
Draga 1
1291 Ig

PLEZALNA STENA KOT UČNO OKOLJE PRI OSEBAH Z MOTNJAMI V DUŠEVNEM RAZVOJU

2007- 2009

Vodja inovacijskega projekta: prof. šp. vzg. Usenik Rok

Sodelavci: dipl. del. ter. Silva Bajde, prof. šp. vzg. Matjaž Florjančič, prof. šp. vzg. Jožica Kovačič, dipl. ekon. Bojan Pivka, prof. spec. ped. Nataša Škrbinc, dipl. del. ter. Blažka Kališnik, univ. dipl. psiholog Maruša Kocijan, univ. dipl. psiholog Ana Ožura, dipl. fizioterapevt Mojca Kačičnik-Žagar

Konzulent: mag. Jurij Novak, Zavod RS za šolstvo

Povzetek:

Športno plezanje je leta 1978 kot idejo iz ZDA v Slovenijo prinesel Iztok Tomazin. Športno plezanjem pri osebah z motnjami v duševnem razvoju in dodatnimi motnjami pa se je v CUDV Draga pričelo leta 2006 v okviru inovacijskega projekta, s katerim smo poskušali ugotoviti povezanost plezanja z nekaterimi motoričnimi sposobnostmi, sposobnostjo koncentracije, motivacijo, predstavo o sebi in osvajanjem nekaterih pojmov iz okolja.

V raziskavo je bilo sprva vključenih 6 oseb, kasneje pa se je vzorec razširil na 10 oseb, iz CUDV Draga s težjimi do zmernimi motnjami v duševnem razvoju in dodatnimi motnjami. Udeleženci so se tedensko vključevali v plezalne urice, izvajalci pa so sproti beležili različne parametre. Uporabljeni so bili različni merski pripomočki za merjenje stopnje motivacije in volje (Pediatric Volitional Questionnaire, Basu, Kafkes, Geist & Kielhofner, 2002), samopodobe, check-lista za beleženje časa in višine preplezane stene, pulza pred in po plezanju, števila korakov pred in po plezanju. Razviden je trend upadanja časa, potrebnega za preplezati steno, z večanjem števila obravnav (plezalnih uric), večanje preplezane razdalje z večanjem števila obravnav, večanja dolžine razkoraka (gibljivosti v medenici) in pulza neposredno po plezanju, naraščanja motivacije za aktivnost plezanja, izboljševanja predstave o sebi in zmanjševanja strahu pred plezanjem. Napredovali so tudi v sposobnosti timskega sodelovanja, ne samo udeleženci, temveč tudi izvajalci projekta, katerih uspešnost se je izkazala tudi pri iskanju individualnih prilagoditev in pristopov k plezanju.

Abstract:

Climbing came to Slovenia in 1978 by Iztok Tomažin from USA. In our Center we started climbing with people with special needs in 2006 as a research project, where we tried to find correlation between climbing and some motor abilities, concentration, motivation, self-image and possessing the knowledge of some concepts of environment.

First there were 6 persons with special needs involved in the research but later number increased on 10 persons. They all have intellectual disabilities and also other disabilities. The participants came to climbing lessons every weekend and professionals regularly followed different parameters. Different instruments were used for measuring level of motivation and will (Pediatric Volitional Questionnaire, Basu, Kafkes, Geist & Kielhofner, 2002), self-image, check-list for making notes of estimated time and height of climbed wall, pulse before and after climbing, number of steps before and after climbing.

It is seen that time, needed for climbing the wall, is decreasing with increasing of number of climbing hours, while climbed distance is increasing. Immediately after climbing the step is longer (mobility in pelvis) and pulse is higher. Also motivation for climbing is increasing and self-image is getting better, while fear of climbing is decreasing. Improvement of ability for team work is seen among participants and professionals as well. Professionals made progress in searching individual adjustments and approaches to climbing.

Ključne besede: plezanje, osebe s posebnimi potrebami, novo učno okolje

Problemsko stanje

Teoretična osvetlitev problema

Pojem prosto plezanje, ki pomeni premagovanje plezalnih težav samo s pomočjo lastnega telesa, tehnične pripomočke (kline, vrv in drugo opremo) pa uporabljamo le za lastno varnost, poznamo od leta 1950 iz Yosemite doline v ZDA. Od tam se je v sedemdesetih letih 20. stoletja prosto plezanje razširilo tudi v Evropo. V Slovenijo je po obisku ZDA leta 1978 idejo prostega plezanja prinesel Iztok Tomazin, ki je tudi preplezal nekaj težjih smeri. Športno plezanje zajema različne varne oblike prostega plezanja. Kot množičen šport je mogoč tako v naravnih kot tudi umetnih stenah. V ZDA so v prvih letih plezali predvsem z sprotnim nameščanjem varoval. V Evropi lahko za očeta športnega plezanja imenujemo Kurta Alberta, ki je izmislil oznako rdečo piko.

Človek pleza že od nekdaj. Naši predniki so najprej znali plezati in šele nato hoditi. Pravimo, da je plezanje filogenetsko (v razvoju človeške vrste) starejše od hoje. O plezanju začnemo govoriti takrat, kadar pri svojem gibanju po strmem terenu poleg nog uporabljamo tudi roke. V lažjih smereh uporabljamo roke samo za ravnotežje, v težjih pa se z njimi tudi pritegujemo in opiramo. S pojmom tehnika plezanja zaobjamemo gibe plezalca v celoti: izbor in uporaba razčlemb, hitrost gibov in ritem izvedbe elementov tehnike plezanja oz. prvine. Odločitev o tem, s kakšno hitrostjo si bodo sledile prvine, kako dolgi bodo odmori namenjeni počitku in kakšno prvino bo uporabil plezalec, pa je taktika vzpona.

Plezanje kot terapija – Zakaj ravno plezanje?

Pri plezanju so vključene mišice celotnega telesa, tudi tiste, ki so drugače pogosto zapostavljene. Potrebna je napetost celotnega telesa, pri čemer se krepijo mišice nog in rok. Gibi, ki jih izvajamo, so večinoma novi in še niso bili osvojeni med naše uskladiščene mehanske gibe. Med seboj se tudi močno razlikujejo.

Kadar izvajamo kompleksne nove gibe, prihaja do aktivacije frontalnega režnja v povezavi s parietalnim režnjem predvsem v dominantne levi hemisferi. Frontalni režen je predel možganov, ki nam omogoča višje kognitivne funkcije, načrtovanje, inhibicijo vedenja in določene aspekte spomina. Pri načrtovanju gibov je predvsem udeležen dorzolateralni del prefrontalnega korteksa, ki je ključen tudi za divergentno mišljenje in izbiro strategij pri reševanju problemov, medtem ko poškodbe na tem področju povzročajo perservativnost vedenja. Zato terapija s plezanjem preko aktivacije frontalnega režnja s pomočjo novih gibov stremi k izboljšavanju sposobnosti načrtovanja.

Z avtomatizacijo teh gibov nastajajo motorični engrami, pri čemer deluje zanka med bazalni gangliji v povezavi z malimi možgani. Da bi napredovali v vertikalni smeri, je potrebno osvojene gibe povezati v določeno zaporedje. Načrtovanje zaporedja oz. sekvencioniranje omogoča delovanje suplemetarnega motoričnega področja, ki projicira impulze v bazalne ganglije. Podobne strukture pa delujejo tudi, kadar moramo v običajnem življenju sestaviti določeno zaporedje gibov glede na določen cilj kot npr. pri kuhanju. Na koncu se v malih možganih uravnava ravnotežje in povratne informacije o dejansko izvedenem gibu se

primerjajo z želeno izvedbo. Skozi ponavljanje vaj izkušnje povzročajo reorganizacijo uporabljenih kortikalnih področij in utrjevanje povezav med omenjenimi strukturami.

Tako cilja trening plezanja po eni strani k izboljšanju ravnotežja koordinacije telesa in moči mišic, še pomembneje pa je, da lahko deluje tudi kot vadba višjih kognitivnih funkcij – načrtovanja in sekvencioniranja.

Motivacija

Plezanje je zabavna dejavnost, ki tako otroke kot starejše posameznike močno pritegne. Cerebralna paraliza in številna druga živčno mišična obolenja zahtevajo pogosto fizioterapijo in delovno terapijo. Zato je plezanje zelo uporabno pri ohranjanju visoke motivacije za gibanje. Primerno je tudi pri tistih posameznikih, ki niso pripravljeni izvajati drugih vrst vaj, ki zahtevajo fizični napor.

Samopodoba

Ko človek prvič spleza 15 metrov visoko le z uporabo lastnega telesa, je to nepozaben občutek. Za posameznike z motnjami v duševnem razvoju (v nadaljevanju varovanci) je plezanje aktivnost, kjer so končno lahko dobri in celo boljši od drugih. Sistem plezanja na top rope (varovanje od zgoraj) omogoča varno napredovanje in počitke med plezanje, zato je možno tudi motoročno hudo prizadetim posameznikom in celo nepokretnim posameznikom pomagati do dokaj visokega vzpona. V doživljanju posameznika, ki je vselej omejen v gibanju in drugih dejavnostih v primerjavi z vrstniki, nudi plezanje bistveno spremembo samopodobe, saj nekaj dejansko zmore in mu gre dobro. S tem pa vpliva tudi na zadovoljstvo s samim seboj in motivacijo za druge aktivnosti v življenju.

Nevropsihološka opredelitev mentalnih sistemov vključenih pri plezanju

Športne dejavnosti se že dalj časa uporabljajo kot del fizioterapevtskih tehnik. Pri tem se pogosto upošteva le motorična komponenta športnih aktivnosti. Nekatere športne dejavnosti, kot je športno plezanje pa zahtevajo visoko vključenost kognitivnih sistemov. Zato nudijo idealno izhodišče za terapevtsko dejavnost.

Pozornost je pogoj, da bi lahko uporabili naše zaznavno motorične sposobnosti in izbirali med njimi. Med plezanje je potrebna vzdrževalna pozornost in pa selektivna pozornost, ki ji pa ji pravimo tudi koncentracija. Z oddaljevanjem od tal se varovanec znajde v povsem novi situaciji, kjer kljub stalnemu varovanju vsak gib zahteva več koncentracije in kontrolo strahu. Plezanje je zato vrsta aktivnosti, ki močno aktivira avtomatičen pozornostne sisteme. Z dajanjem verbalnih navodil pa lahko udeleženca spodbudimo tudi k zavestnemu usmerjanju pozornosti na določene aspekte gibanja (pozicija rok, nog in telesa) ter na dejavnike okolja (barva in oblika naslednjega oprimka). Oprimki, po katerih plezajo udeležencu, so namreč lahko v obliki črk, števil, in v različnih barvah. S tem se odpira možnost, da se varovanci na zabaven način učijo branja in slednja verbalnim navodilom.

Od vrste dejavnosti, ki jo opravlja plezalec, je odvisna tudi vključenost spomina pri tej aktivnosti.

Spomin v osnovi lahko razdelimo na eksplicitni spomin (zavesten priklic dogodkov) in implicitni spomin (nezavedna, nenamenska oblika spomina). Za zavestno dostopni spomin je ključna povezava med prefrontalnim korteksom, temporalnim korteksom in hipokampusom, v katerem se pomembne povezave med premotoričnim korteksom in bazalnim gangliji. Med športnimi aktivnostmi se razvija predvsem proceduralni spomin oz. večinoma nezavedno znanje o tem, kako izvesti določeno aktivnost. Z dajanjem navodil in opazovanjem druge osebe, ki izvaja enako aktivnost, pa se izkorišča možnosti eksplicitnega spomina in tako pospeši učenje.

Na kakovost plezanja vpliva več različnih dejavnikov hkrati: morfološke značilnosti oseb (višina, teža), stopnja motivacije in koncentracije, motorične sposobnosti (vzdržljivost, gibljivost, moč), tehnična sposobnost, predstava o sebi, stopnja vzbujenosti (emocije) itd.

Prav tako na kakovost plezanja utegnejo vplivati dejavniki kot so: utrujenost, moteči dejavniki iz okolja itd. Poleg splošnih dejavnikov delujejo tudi slučajni individualni vplivi.

V okviru CUDV smo s plezanjem kot rekreativno aktivnostjo pričeli v letu 2006.

Ob postavitvi umetne stene v telovadnici CUDV Draga Ig smo se spraševali:

- Kaj predstavlja plezanje osebam z motnjami v duševnem razvoju?
- Ali je to za njih primerna oblika dejavnosti?
- Kako prilagoditi način učenja in napredovanja pri plezanju v steni za posameznika?

Ob vprašanih smo se lotili iskanja odgovorov preko raziskave v okviru Zavoda za šolstvo.

Cilji projekta

Opis razlogov za izpeljavo projekta

V Sloveniji nastaja veliko plezališč in telovadnic s plezalnimi stenami. Ko se je postavila prva plezalna stena v CUDV 2006, sta se oglasila dva plezalca Bojan Pivka in Ana Ožura. Želela sta prenesti znanja iz tehnike plezanja, izkušnje iz literature o plezanju pri osebah s posebnimi potrebami v Franciji in znanja iz svojih strokovnih področij (psihologija) na našo populacijo. Poskušali smo odgovoriti na zgoraj postavljena vprašanja ter ugotoviti povezanost med plezanjem in nekaterimi spremenljivkami.

Cilji projekta

Cilj inovacijskega projekta je opredeliti spremembe, ki se pojavljajo pri posamezniku v stopnji motivacije, koncentracije, pozornosti ter v doživljanju samega sebe (samopodobe) in motoričnih sposobnostih z večanjem števila obravnav (plezalnih uric) in opredeliti plezalno steno kot učno okolje, kjer učenci osvajajo barve, oblike, razlike med pojmi: levo-desno, gor-dol, visoko-nizko, manj-več.

Pri tem je potrebno poiskati ustrezne oblike dela z osebami z motnjami v duševnem razvoju pri plezanju, jim poiskati ustrezne pripomočke in prilagoditve za delo z njimi.

Potek dela

1. polletje

- izbira članov inovacijskega projekta
- opredelitev problema in hipotez
- opredelitev raziskovalnega vzorca
- določitev termina in pogostosti plezalnih uric
- izbira merilnih instrumentov in opredelitev pogostosti merjenja
- opredelitev načina dela v telovadnici in opredelili naloge posameznih članov projektne skupine
- izvedba začetnih ocenjevanj

2. polletje

- napredovanje v načinih specialno didaktičnih prilagoditev pri posamezniku - prilagoditev načina plezanja in podajanja navodil posamezniku
- izvedba vmesnega ocenjevanja ob koncu šolskega leta
- prenos izkušenj plezanja iz telovadnice v naravno steno na Vranskem

3. polletje

- razširitev raziskovalnega vzorca
- pridružitve novih članov inovacijske skupine oziroma zamenjava starih članov skupine

- dopolnitev plezalne sten - delitev na dve smeri (lažja in težja stopnja zahtevnosti)
- dopolnitev oblik evaluacije v posameznem srečanju
- dopolnitev merilnih instrumentov in opredelitev pogostost merjenja
- ob začetku šolskega leta, v sredini šolskega leta in ob koncu šolskega leta
- merjenje telesne teže, višine telesa
- ocenjevanje doživljanja sebe in svojih sposobnosti
- merjenje pulza v steni
- Pediatric olition question (merjenje stopnje volje in motivacije)
- osvajanje pojmov (visoko-nizko, gor-dol, barve, manj-več, levo-desno)
- na vsaki plezalni uri (na steni lažje in težje stopnje zahtevnosti)
- število korakov pred plezanjem in po plezanju
- višina in čas preplezane stene
- merjenje pulza pred in po plezanju
- ocenjevanje stopnje pozornosti, sodelovanja, motivacije, vztrajanja in frekvenca ustavljanja na steni, frekvenca gledanja dol s stene, frekvenca govorjenja med plezanjem, frekvenca potrebnih spodbud za plezanje, frekvenca prošenj za pomoč

4. polletje

- uvedba in variiranje motivatorjev pri plezanju
- izvedba končnega ocenjevanja in opredelitev motečih elementov, ki bi utegnili vplivati na napredek pri posamezniku
- priprava načrta za nadaljevanje s plezanjem kot aktivnostjo prostega časa pri posamezniku
- priprava končnega poročila

Podrobnejša izpostavitve ključnih problemov

Težave so se pojavljale pri iskanju ustreznih prilagoditev pri plezanju pri osebah z gibalno oviranostjo. Ugotovili smo, da je dobra rešitev »vreča« za dvigovanje, s pomočjo katere se lahko osebo naloži na hrbet in dvigne na višino.

Način podajanja navodil posamezniku smo prilagodili posameznikovi stopnji kognitivnega razvoja. Ocenili smo posameznikovo sposobnost razumevanja pojmov gor-dol, levo-desno in ločevanja barv ter prepoznavanja oblik oprimkov. Na podlagi rezultatov smo posamezniku podali navodilo, ki je bilo primerno njegovi stopnji razumevanja. Pri večini oseb iz raziskovalnega vzorca je bila uporabljena metoda demonstracije in podajana navodil o obliki oprimek (npr. primi slona (oprimek v obliki slona), stopi na hišo (oprimek v obliki hiše)). Pojavljale so se težave pri delu v skupini, predvsem pri krepitvi skupinskega duha, pri čakanju na vrstni red pri plezanju. Udeležence se je spodbujalo k dajanju spodbud drugim pri plezanju, k potrpežljivosti, k sodelovanju oziroma nudenju pomoči drugim pri različnih opravilih.

Na oviro smo naleteli tudi pri ugotavljanju natančnejše povezanosti med spremenljivkami. Za primerjanje oziroma ugotavljanje vzročne povezanosti med dejavniki bi potrebovali vzorec oseb, ki bi se v večini karakteristik, ki utegnejo vplivati na kakovost plezanja, ujemali, kar pomeni, da bi si bili med seboj podobni (npr. po morfoloških značilnostih (višini, teži), stopnji motivacije in koncentracije, motoričnih sposobnostih (vzdržljivost, gibljivost, moč), tehnični sposobnosti (koordinaciji), predstavi o sebi, stopnji vznurjenosti (emocijah) itd.).

Prav tako bi morali izločiti ostale dejavnike, ki bi utegnili vplivati na kakovost plezanja (npr. predhodna vadba v bazenu tik pred plezanjem, prihod drugih otrok v telovadnico v času plezanja itd.).

Glede na to, da je naš vzorec majhen in sestavljen iz med seboj zelo različnih oseb z različnimi karakteristikam, bi vpliv posameznih spremenljivk na kakovost plezanja težko ugotavljali (prav tako vpliv dejavnikov samih med seboj).

Težko bi tudi sestavili dve skupini (eksperimentalno in kontrolno), kjer bi osebe med seboj izenačili po pomembnih karakteristikah, in ugotavljali vpliv plezanja na merjene spremenljivke. Pri sestavljanju dveh skupin po slučajnostnem izboru pa bi potrebovali veliko večje število udeležencev. Odločili smo se za opisovanje posameznega primera in ugotavljanje možnih dejavnikov, ki so povezani s kakovostjo plezanja pri vsakem posamezniku posebej.

Kadar so dejavniki med seboj tako kompleksno prepleteni, ni vedno lahko ugotoviti, ali gre za neposredno vzročno zvezo med dvema spremenljivkama ali gre za nevzročno povezavo med njima, ki je povzročena z vplivom nekega drugega pojava na ta dva pojava. Težko je ugotavljati tudi delež kvantitativno ugotovljene povezanosti med spremenljivkama, ki gre na račun neposredne vzročne zveze med njima, in delež, ki gre na račun vpliva neke druge spremenljivke na ti dve spremenljivki. Poleg splošnih dejavnikov tega nastopajo tudi slučajni individualni vplivi.

Napake ocenjevanja bi lahko korigirali z večjim številom ocenjevalcev oziroma dogovorom o skupni oceni.

Pomanjkljivost raziskave je tudi vključitev psihologinje v sredini projekta in vključitev nekaterih meritev z njenim prihodom; tako da so nekateri podatki zbrani samo za zadnje leto plezanja; najverjetneje bi bile razlike med začetnim in končnim merjenjem še večje, če bi te meritve bile izvedene že na začetku projekta pred dvema letoma.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo v kolikšni meri so bili doseženi posamezni cilji

Z večanjem števila plezalnih uric se je okrepilo skupinsko sodelovanje. Udeleženci so se navadili drug na drugega, na čakanje na vrsto, ter z veseljem spodbujali druge pri plezanju.

Pokazal se je tudi učinek različnih pripomočkov pri plezanju. Gibalno ovirana udeleženca sta sprva le opazovala druge pri plezanju in se stene le dotikala, s pomočjo »vreče« pa sta bila deležna občutka, kako je biti v steni in na višini.

Z motoričnimi sposobnostmi so povezani različni kazalci: čas in višina preplezane stene, pulz pred, med plezanjem in po plezanju, dolžina koraka.

Število korakov, ki jih posameznik naredi na določeni razdalji, je odvisno od gibljivosti v medenici. Pri osebah, pri katerih je plezanje prineslo napredek v gibalnem smislu (večja mobilnost medenice), je opaziti manjše število korakov po plezanju.

Z večanjem števila plezalnih uric se kaže trend upadanja časa, potrebnega za preplezati določeno višino in večanje višine preplezane stene.

Pulz se tekom trajanja projekta ni spreminjal, ni trenda k upadanju pulza po plezanju, kar bi lahko kazalo na povečanje motoričnih sposobnosti (vzdržljivosti) oziroma kondicije.

Pulz pa ni povezan zgolj s kondicijo, temveč tudi s strahom pred plezanjem. Želeli smo preveriti, ali se pulz tik pred plezanjem pred plezalno steno poveča, zato smo merili pulz ob vstopu v telovadnico in nato tik pred plezanjem, vendar smo po določenem času to merjenje opustili, saj udeleženci niso zmogli mirno čakali na vrstni red, temveč so bili telesno aktivni, kar je avtomatično povečalo njihov pulz pred plezanjem.

Strah pred plezanjem smo poskušali ugotavljati tudi s pomočjo vprašalnika/razgovora in ugotovili, da ob koncu projekta nekateri udeleženci navajajo, da se je njihov strah zmanjšal, pri nekaterih pa je ostal nespremenjen (prisoten oziroma odsoten že ob prvem ocenjevanju).

Strah pred plezanjem je bil pri nekaterih udeležencih razviden tudi iz vedenjskih posebnosti: kričanje pred in med plezanjem, prošnje za pomoč, močenje hlač tik pred plezanjem.

Na kakovost plezanja pa vpliva tudi predstava o sebi, ki smo jo ugotavljali s pomočjo vprašalnika/razgovora. Ob koncu projekta so nekateri udeleženci navajali, da so močni in spretni, medtem ko ob pričetku niso bili tega mnenja, pri nekaterih pa je predstava o njih samih ostala bistveno nespremenjena (pri tistih, ki so že v začetku imeli dobro predstavo o sebi).

Za ugotavljanje volje in motivacije je bil uporabljen merilni instrument PVQ. Pri vseh osebah se kaže napredek v stopnji volje in motivacije za aktivnost plezanja. Kaže se vpliv motivatorja na voljo posameznika. Pri večini oseb je bila to hrana (čips, čokoladica), pri dveh pa je bil večji motivator prisotnost osebe, ki mu veliko pomeni.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

V projekt je bilo sprva vključenih 6 oseb, nato 10 – od tega:

- 6 oseb: poleg diagnoze motnja v duševnem razvoju še Downov sindrom,
- 2 osebi: poleg diagnoze motnja v duševnem razvoju še diagnoza cerebralna paraliza (diplegija oz. tetraplegija),
- 1 oseba: poleg diagnoze motnja v duševnem razvoju še slepota,
- 1 oseba: diagnoza motnja v duševnem razvoju.

Tabela 1. Opis udeležencev

oseba	D.A.	U.G.	Ž.I.	G.S.	M.D.	Ž.T.	S.H.	K.P.	B.P.	R.Š.
Roj.datum	23.2.1986	5.10.1991	18.4.1995	14.3.1992	9.3.1985	15.5.1995		12.12.1990	15.2.1999	2.9.1995
Motnja vida		Slepota		Strabizem	-	-	Slabovidnost	Astigmatizem	Prirojena mrena, slabovidnost	
Pripomočke za gibanje			Voziček	Rolator pri hoji						

Merski pripomočki:

Check lista

Sestavljena posebej za steno lažje in težje stopnje zahtevnosti. Vključuje čas in višino preplezane stene, pulz pred po plezanju, število korakov pred in po plezanju, ocenjevanje stopnje pozornosti, sodelovanja, motivacije, vztrajanja in frekvenco ustavljanja na steni, frekvenco gledanja dol s stene, frekvenco govorjenja med plezanjem, frekvenco potrebnih spodbud za plezanje, frekvenco prošenj za pomoč.

Vprašalnik samopodobe

Zajema 21 vprašanj zaprtega tipa. Vprašanja se nanašajo na predstavo o sebi (moči telesa, rok in nog, spretnosti, sposobnosti plezanja), strah pred plezanjem (med plezanjem), emocijah med plezanjem.

PVQ - Pediatric Volitional Questionnaire (Basu, Kafkes, Geist & Kielhofner, 2002)

Ocenjevalni instrument, s katerim se preko opazovanja otrokovega vedenja ugotavlja otrokovo motivacijo. Vsebuje štiri točkovno skalo: od spontan do pasiven.. Ocenjevanje vključuje stopnjo spontanosti in obseg podpore, strukture ali spodbude, ki jo otrok potrebuje pri izražanju določenega vedenja. Podpora, struktura ali spodbuda lahko vključuje vizualne, verbalne namige, kretnje, spodbujanje, pohvale ali kombinacijo vseh.

PVQ se uporablja pri otrocih od 2. do 7. leta starosti. Ciljna populacija so lahko otroci z zelo različnimi sposobnostmi, torej otroci z lažjimi kot tudi težjimi fizičnimi in kognitivnimi omejitvami. V praksi lahko terapevti uporabijo PVQ pri otrocih, kot tudi pri mladostnikih, ki so kronološko starejši od 7-ih let, a je njihovo funkcioniranje na nižji razvojni stopnji.

Metode zbiranja podatkov:

- iz dokumentacije
- iz vprašalnika/intervjuja
- iz standardiziranih testov
- iz opazovanj (check-lista o plezanju ob vsakem plezanju)
- iz zapiskov
- iz videoposnetkov

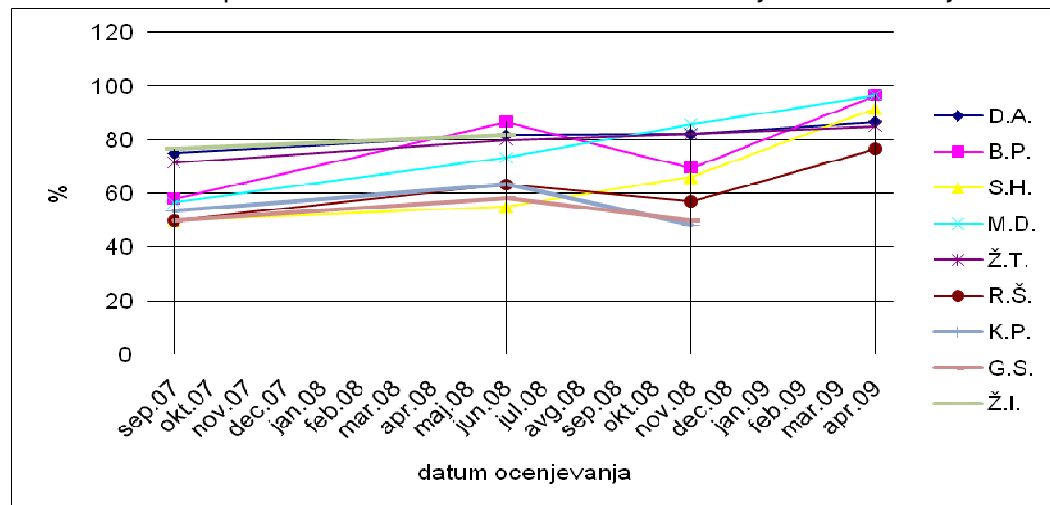
Metode obdelave podatkov:

Podatki so bili preneseni v programsko orodje Excel in SPSS in so prikazani v tabelarični ali grafični obliki.

Deskriptivna statistika (mere centralne tendence), ugotavljanje statistične pomembnosti med ponovljenimi meritvami med dvema skupinama (t-test za odvisne vzorce) ter večimi skupinami (Friedmanov test).

Prikaz rezultatov
Pvg

Slika 1. Grafični prikaz rezultatov na PVQ v različnih ocenjevalnih obdobjih.



Pri večini oseb se kaže napredek v stopnji volje in motivacije za aktivnost plezanja.

Friedmanov test je pokazal, da obstaja statistično pomembna razlika v rezultatih v različnih obdobjih ocenjevanja ($\chi^2(3) = 16,40$; $p=0,00$), nadaljnja analiza pa je pokazala, da obstaja statistično pomembna razlika med vsakim parom posameznih obdobj (sept.07-jun.08; $t(8)=-4,52$; $p=0,00$; sept.07-nov.08; $t(7)=-2,62$; $p=0,04$; sept.07-apr.09; $t(5)=-5,17$; $p=0,00$; jun.08-apr.09; $t(5)=-3,08$; $p=0,03$; nov.08-apr.09; $t(5)=-3,52$; $p=0,02$) izjema je le primerjava rezultatov med meritvama v juniju 2008 in novembru 2008, kjer razlike niso statistično pomembne ($t(7)=0,66$; $p=0,53$).

Teža

Tabela 2. Teža udeležencev

oseba/datum	okt. 2007	jun. 2008	sept. 2008	apr. 2009
G.S	33	35	/	39
M.D.	64	59	65	70
Ž.T.	42	45	45	52
S.H.	45	42	45	45
D.A.	76	74	73	72
Ž.I.	/	/	/	/
B.P.	22	24	28	30
R.Š.	39	40	45	

K.P.	/	/	56	56
M	45,9	45,6	51,75	52,44

Teža udeležencev se tekom enega leta ni bistveno spremenila. Fiedmanov test ni pokazal statistično pomembnih razlik med rezultati ($\chi^2(3)=5,29$; $p=0,15$).

Samopodoba

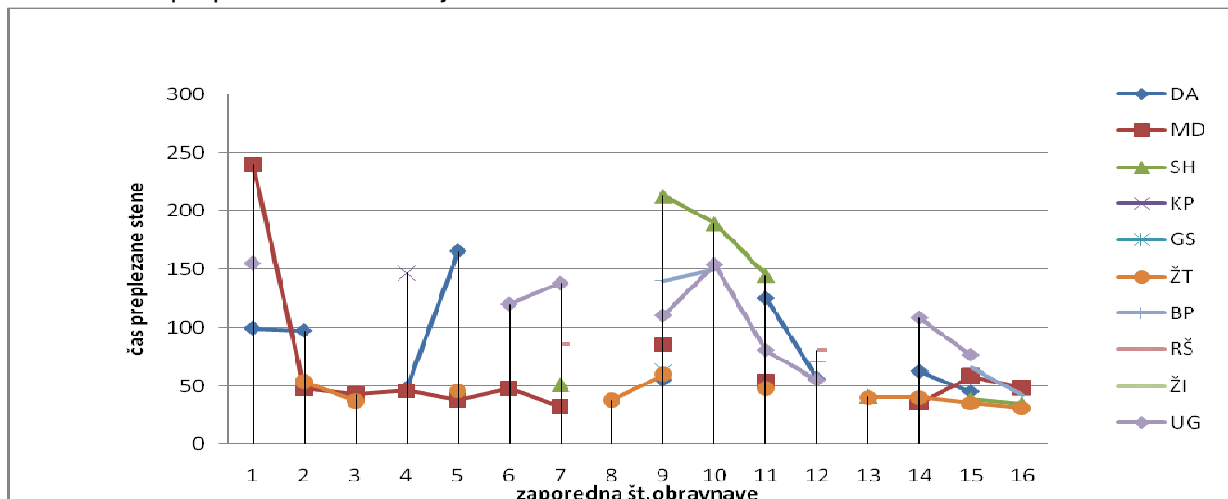
Vprašalnik samopodobe:

Odgovori na vprašanja v zvezi s svojimi sposobnostmi so pri udeležencih odvisni tudi od dneva, od razpoloženja, od počutja; zato bi bilo dobro vsako uro preverjati, kaj menijo, kako dobre sposobnosti imajo. Nekateri udeleženci vprašanj niso razumeli, ali pa so nanje v okviru enega ocenjevanja odgovarjali nekonsistentno. Pri nekaterih se je mnenje o sebi ob koncu projekta izboljšalo, v smislu, da so močnejši in spretnejši, pri nekaterih pa je ostalo nespremenjeno (so sebe že v začetku videli kot močne in spretno). Strah pred oziroma med plezanjem je pri nekaterih od udeležencev ostal enak (odsoten oziroma prisoten že ob začetku), pri nekaterih pa je izginil.

Iz naših opažanj na podlagi vedenja udeležencev bi lahko rekli, da se je strah vseh udeležencev ob koncu projekta zmanjšal, pojavljalo se je manj prošelj za pomoč, manj vpitja, da želijo dol iz stene, izginilo je močenje hlač pred plezanjem in iskanje izgovorov, zakaj ne morejo plezati.

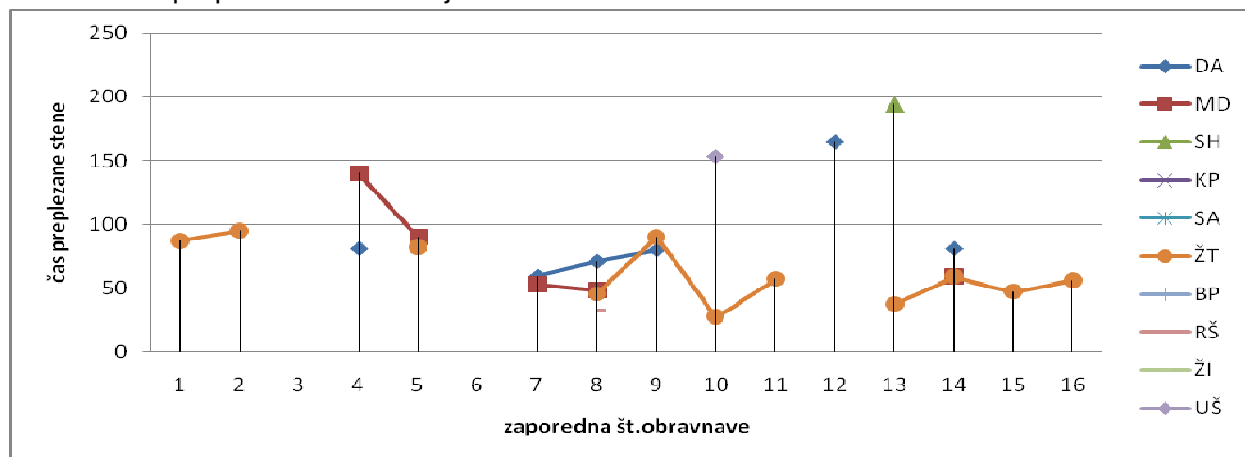
Motorične sposobnosti

Slika 2. Čas preplezane stene lažje zahtevnosti



Trend se kaže v tem, da se s časom (1 leto) manjša čas, ki ga udeleženci potrebujejo za preplezati steno. Razlike v času med skupinama v prvih osmih ($M=81,02$ s) in zadnjih osmih ($M=75,77$ s) obravnavah niso statistično pomembne ($t(2)=0,41$; $p=0,70$). Dve gibalno ovirani (Ž.I. in G.S.) osebi nista preplezali stene. Oseba K.P. je v celoti preplezala steno le v prvem obdobju, oseba B.P. pa le v drugem.

Slika 3. Čas preplezane stene težje zahtevnosti

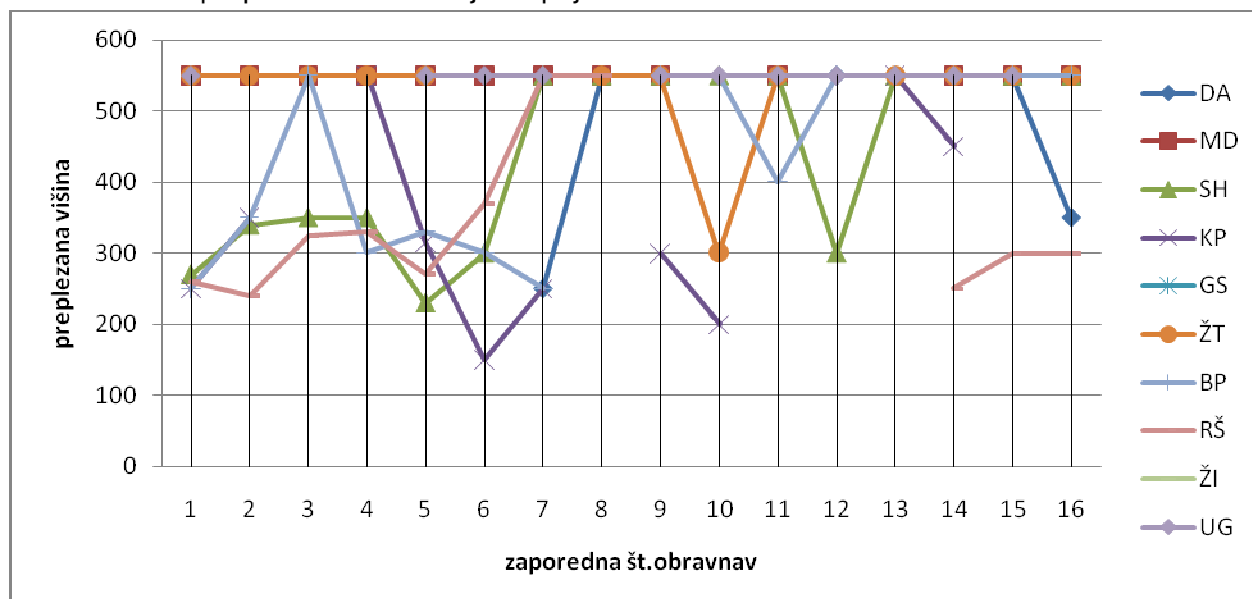


Trend se kaže v zmanjševanju časa potrebnega za preplezati steno z večanjem števila plezalnih uric. Razlike v času med skupinama v prvih osmih ($M=81,73$ s) in zadnjih osmih ($M=75,77$ s) obravnavah niso statistično pomembne ($t(5)=0,15$; $p=0,89$). Dve gibalno ovirani osebi nista preplezali stene, poleg njiju pa še dve drugi osebi nista v celoti preplezali te stene. Oseba R.Š. je v celoti preplezala steno le v prvem obdobju, osebi U.G. in S.H. pa le v drugem.

Čas, ki ga udeleženec potrebuje za preplezati steno lažje zahtevnosti, je v večini primerov krajši kot čas za preplezati steno težje zahtevnosti, vendar razlike niso statistično pomembne ($M_{\text{čas/lažja}}=81,02$ s; $M_{\text{čas/težja}}=101,42$ s); $t(5)=-1,07$; $p=0,33$).

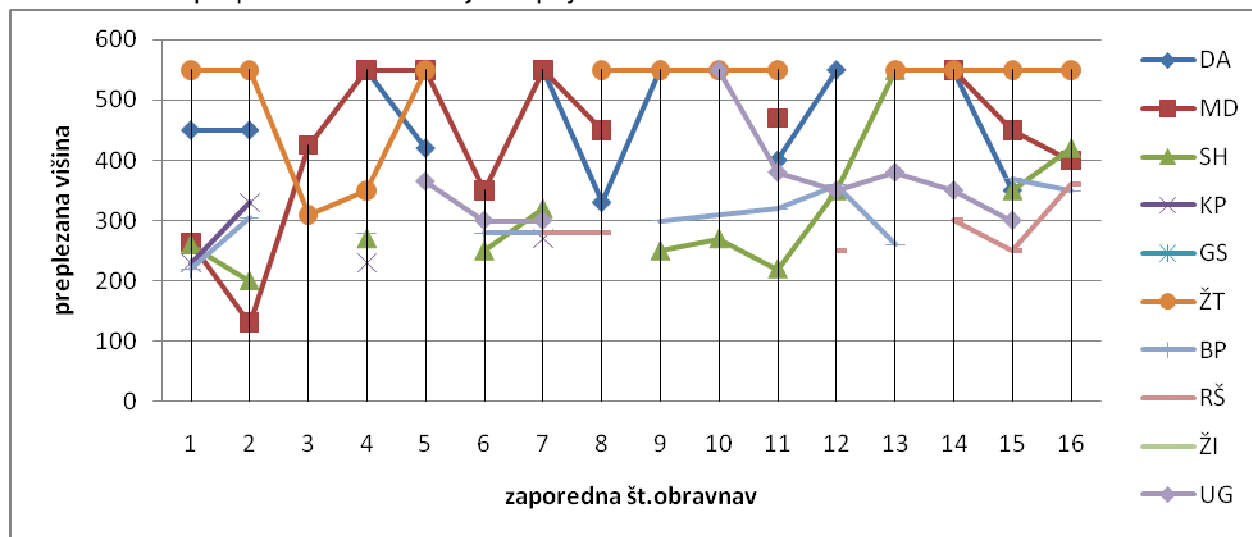
Kaže se trend upadanja časa, potrebnega za preplezati steno, z večanjem števila plezalnih uric. Več oseb je preplezalo steno lažje stopnje zahtevnosti kot pa steno težje stopnje zahtevnosti. Čas, ki ga udeleženec potrebuje za preplezati steno lažje stopnje zahtevnosti je krajši kot čas, ki ga potrebuje za preplezati steno težje stopnje zahtevnosti.

Slika 4. Višina preplezane stene lažje stopnje zahtevnosti



Razlike v preplezani višini med skupinama v prvih osmih ($M_{višina/lažja}=440,38$ cm); in zadnjih osmih ($M_{višina/lažja}=487,35$ cm) obravnavah niso statistično pomembne ($t(7)=-1,60$; $p=0,15$). Dve gibalno ovirani osebi nista preplezali stene.

Graf 5. Višina preplezane stene težje stopnje zahtevnosti

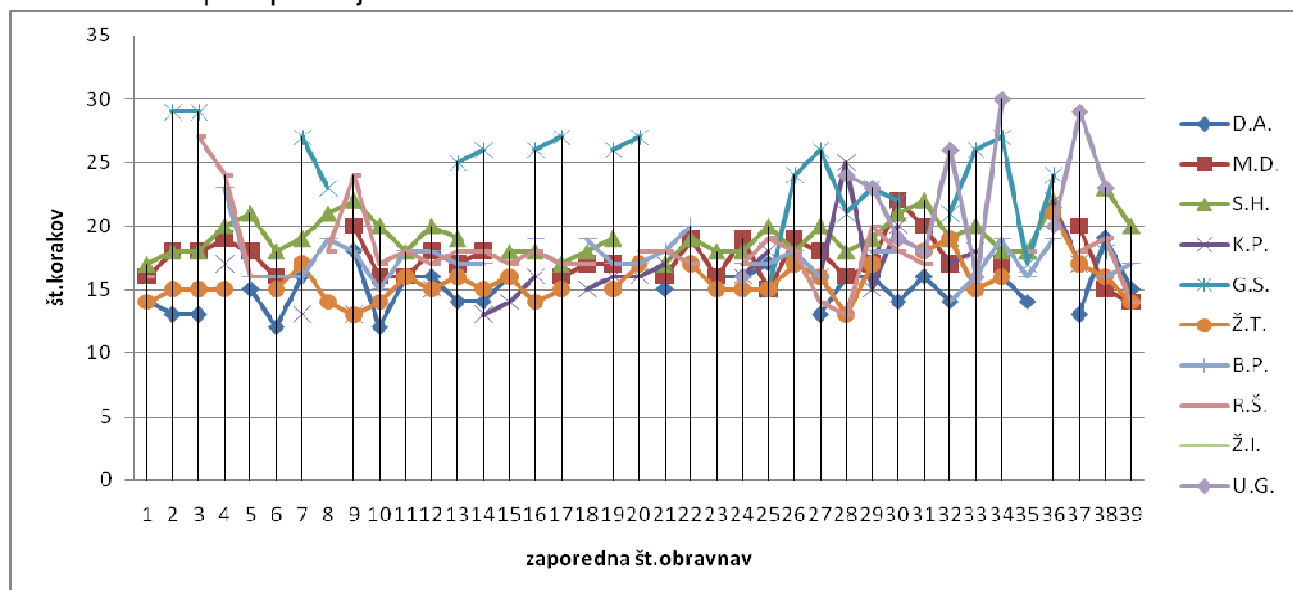


Razlike v preplezani višini med skupinama v prvih osmih ($M_{višina/težja}=354,02$ cm) in zadnjih osmih ($M_{višina/težja}=405,87$ cm) obravnavah so statistično pomembne ($t(6)=-5,09$; $p=0,00$). Dve gibalno ovirani osebi nista preplezali stene. Poleg njiju oseba K.P. v drugem obdobju ni plezala na steni težje stopnje zahtevnosti.

Stena lažje stopnje zahtevnosti je v večini primerov preplezana višje kot stena težje stopnje zahtevnosti. Z večanjem števila ur plezanja se kaže trend naraščanja višine preplezane stene, z vmesnimi izjemami, tako na steni lažje kot težje stopnje zahtevnosti.

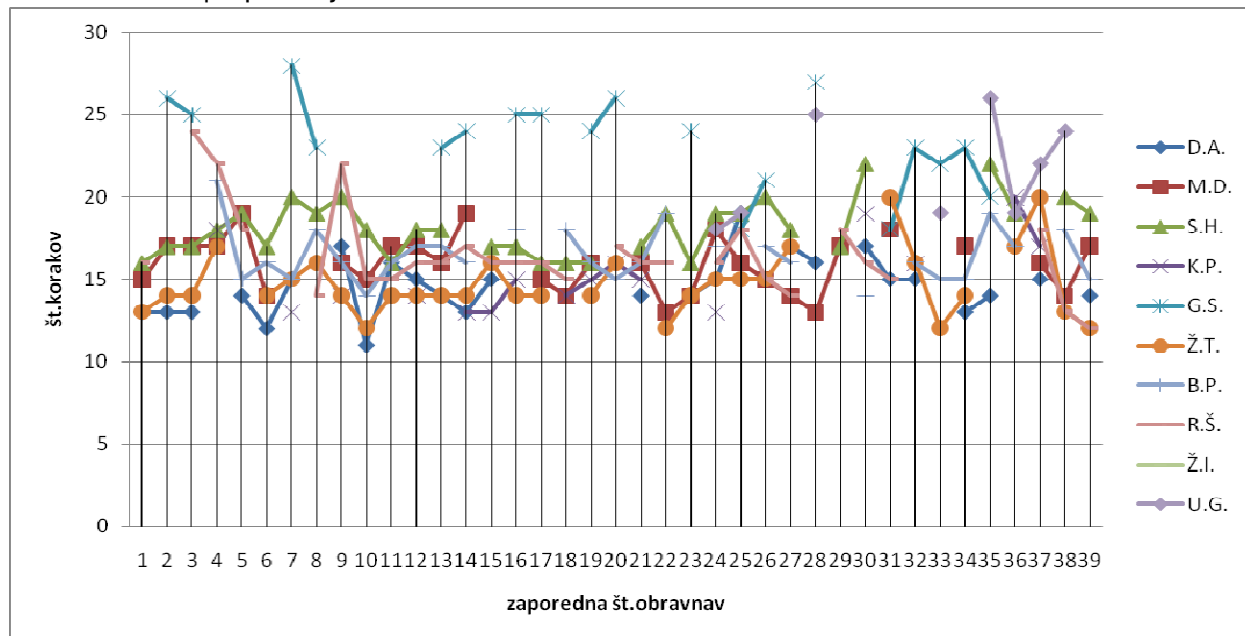
Razlike v preplezani višini na steni lažje ($M_{višina/lažja}=462,53$ cm) ter težje ($M_{višina/težja}=367,52$ cm) stopnje zahtevnosti so statistično pomembne ($t(7)=4,83$; $p=0,00$; $Z=-2,52$; $p=0,01$).

Slika 6. Koraki pred plezanjem



Dolžina koraka se s časovnim intervalom (dveh let) bistveno ne spreminja; dolžina koraka niha, odvisno od dneva merjenja. Ni statistično pomembnih razlik med aritmetičnimi sredinami v številu korakov ($t(7) = 0,03$; $p = 0,98$) v prvem ($Mkv = 17,96$) ter drugem letu ($Mkv = 17,94$) plezanja. Ena gibalno ovirana oseba ne hodi, ena oseba pa je s plezanjem pričela v drugem letu trajanja projekta.

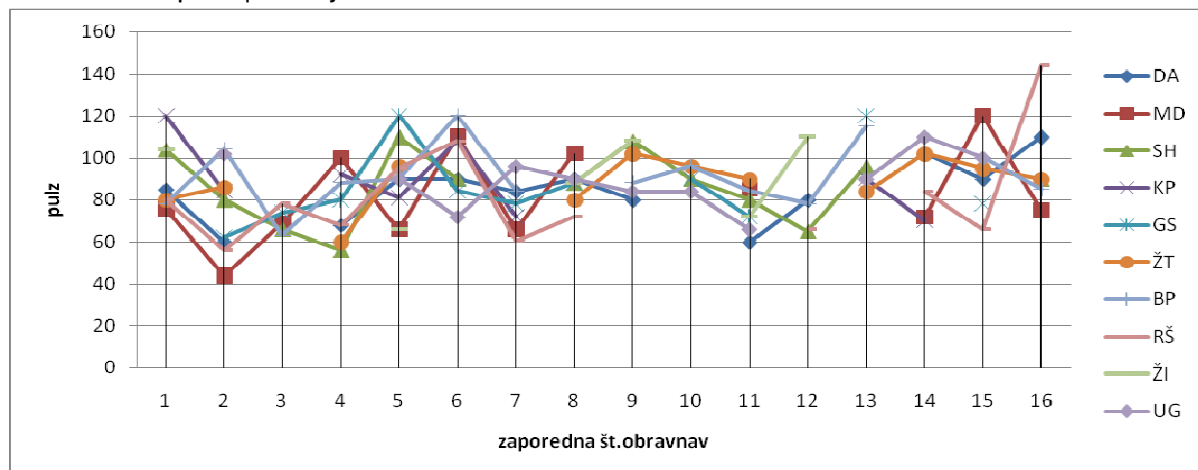
Slika 7. Koraki po plezanju



Dolžina koraka se s časovnim intervalom (dveh let) bistveno ne spreminja; dolžina koraka niha, odvisno od dneva merjenja. Ni statistično pomembnih razlik med aritmetičnimi sredinami v številu korakov ($t(7) = -0,35$; $p = 0,73$) v prvem ($Mkp = 16,83$) ter drugem ($Mkp = 17,08$) letu plezanja. Ena gibalno ovirana oseba ne hodi, ena oseba pa je s plezanjem pričela v drugem letu projekta.

Primerjava števila korakov pred in po plezanju je pokazala, da je dolžina koraka pri udeležencih pred plezanjem v večini primerov manjša kot po plezanju, v nekaterih primerih enaka in v nekaterih večja. Pojavljajo se statistično pomembne razlike v številu korakov pred ($Mkv = 18,39$) in po plezanju ($Mkp = 17,40$) ($t(8) = 7,67$; $p = 0,00$).

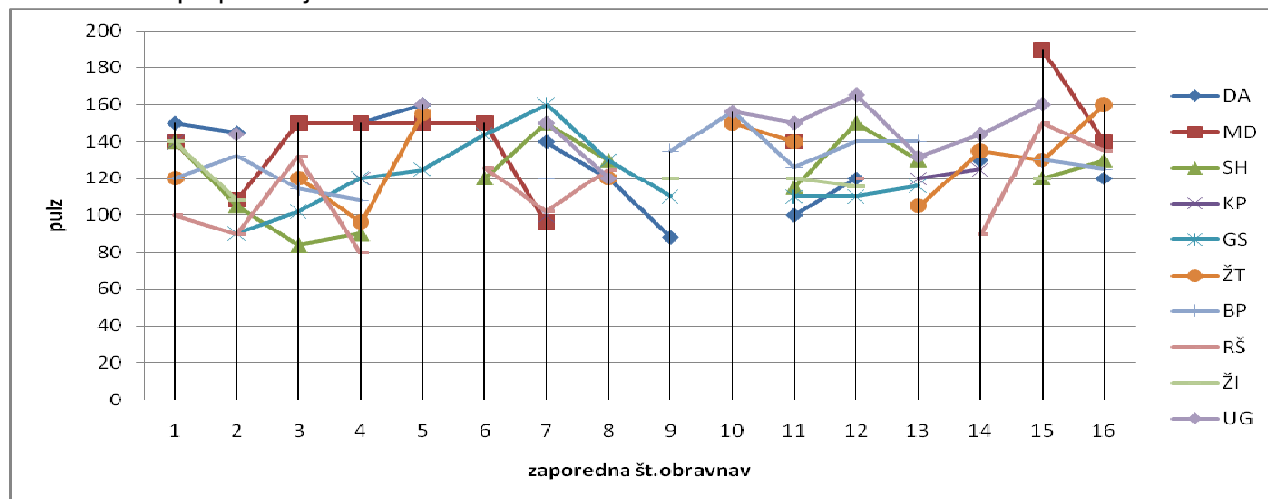
Slika 8. Pulz pred plezanjem



Pulz pred plezanjem se s časovnim intervalom (enega leta) bistveno ne spreminja; pulz niha, odvisno od dneva merjenja.

Razlike v pulzu pred plezanjem med skupinama v prvih osmih ($M=84,46$) in zadnjih osmih ($M=89,53$) obravnavah niso statistično pomembne ($t(9)=-2,05$; $p=0,07$).

Slika 9. Pulz po plezanju



Pulz po plezanju se s časovnim intervalom (enega leta) bistveno ne spreminja; pulz niha, odvisno od dneva merjenja.

Razlike v pulzu po plezanju med skupinama v prvih osmih ($M=125,68$) in zadnjih osmih ($M=129,76$) obravnavah niso statistično pomembne ($t(9)=-0,77$; $p=0,47$).

Pulz po plezanju je večji kot pred plezanjem.

Razlike v pulzu pred plezanjem ($M_{pv}=86,94$) in po plezanju ($M_{pp}=127,47$) so statistično pomembne ($t(9)=-11,77$; $p=0,00$).

Meritve pulza med plezanjem posameznika v steni (profil) so se izgubile.

Poznavanje pojmov

Vse osebe so pravilno pokazale smeri gor in dol in kje je visoko, tako pri prvem kot drugem merjenju.

Tri osebe so pravilno pokazale smeri levo in desno (U.G., R.Š. in B.P.), tako pri prvem kot drugem merjenju.

Samo B.P. je poznal razmerje manj-več (pravilno pokaže), tako pri prvem kot drugem merjenju.

Samo B.P. je pravilno poimenoval vse barve, tako pri prvem kot drugem merjenju (ob upoštevanju, da 3 osebe ne govorijo). Oseba R.Š. je pravilno pokazala vse barve, tako pri prvem kot drugem merjenju (tako kot B.P.). Oseba M.D. je na začetku pravilno pokazala 2 barvi, na koncu le 1. Oseba S.H. je pravilno pokazala 1 barvo, na koncu nobene. 4 osebe so na začetku pravilno uskladile vse barve, na koncu jih je pravilno uskladilo vse barve 6 oseb.

Razlika med začetnim in končnim stanjem: dve osebi sta boljši pri usklajevanju barv (uskladita vse 4 barve), pri vmesnem testiranju sta uskladili samo 1 oziroma 2. Dve osebi sta na začetku pokazali pravilno 1 barvo več kot na koncu. Pomembno je ponavljanje in s tem utrjevanje osvojenega znanja.

Ugotovitve in spoznanja

Opredelitev dosežkov in interpretacije spoznanj

- Oblikovanje skupinskega vzdušja, ponos biti član skupine. Udeleženci so tedensko spraševali, ali plezanje bo. Drug drugega so vzpodbujali v plezanju, napredovali v sposobnosti vživiljanja v drugega.
- Ko so prvič splezali šest metrov visoko, je bil to zanje nepozaben občutek. Okolje, na katerega gledajo ponavadi od spodaj navzgor, se je spremenilo v vsej svoji dimenziji (pogled navzdol). Druga dimenzija se je pokazala v risbi, kjer je bilo po preplezani steni narisanih več oprimkov, ali pa so bili le-ti narisani bolj v detajlih.
- V dveh letih so napredovali v sposobnosti plezanja, tako v hitrosti plezanja kot preplezani višini.
- Neposredno po plezanju se je povečala gibljivost v medenici, kar se kaže v manjšem številu korakov, potrebnem za prehoditi enako razdaljo kot pred plezanjem.
- Izboljšala se je njihova predstava o samih sebi v telesnih zmogljivostih ter zmanjšal strah pred plezanjem.
- Pri tistih otrocih, ki malo govorijo, je bilo opaziti, da je govor glasnejši, opaziti je bilo več spontanega oglašanja med in po plezanju.
- Zmanjšale so se negativne oblike vedenja (po plezanju je bilo opaziti manj igranja s prsti v ustih, manj stereotipnega gibanja z rokami).
- Izboljšala se je orientacija v času. Večina učencev je izvajalce projekta ob srečanjih povezala z plezanjem in spraševala, kdaj bo sredo- dan za srečanje na plezalnih uricah. Za dva od njih je plezanje predstavljalo časovno točko - po plezanju gredo še 2x spat in potem domov.
- Pri osvajanju pojmov je potrebno oceniti otrokov nivo mentalnega funkcioniranja in ponavljati pojme na konkretnem nivoju za utrjevanje osvojenega znanja.
- Pri večini oseb se kaže napredek v stopnji volje in motivacije za aktivnost plezanja.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

- Člani projektne skupine so pridobili izkušnje in uvid v delo posameznika in tako napredovali v timskem sodelovanju in v oblikovanju novih načinov dela ter evalvacije napredka pri posamezniku.
- Plezalna stena je zaživela in v dnevih odprtih vrat, kjer so bili člani projektne skupine demonstratorji na delavnicah o uporabi plezalne stene pri odraslih osebah z motnjami v duševnem razvoju v okviru vseživljenjskega učenja.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Plezanje je primerna dejavnost tudi za osebe z motnjami v duševnem razvoju in dodatnimi motnjami, če si te osebe želijo sodelovati, na kar kažejo tudi naši rezultati. Pri tem pa je pomembno individualno prilagajanje posameznikovim mentalnim sposobnostim in drugimi primanjkljaji (vida, razumevanju jezika, gibanja).

Možnost uvajanja v druga področja:

- Predstavitev plezanja kot dejavnosti v okviru fizioterapevtske dejavnosti; plezalna stena predstavlja medij za izvajanje in ponavljanje gibalne aktivnosti.
- Plezanje kot prostočasna aktivnost ali aktivnost z vidika okupacije v okviru delovne terapije.
- Vključitev elementov iz plezalne stene v vsakodnevno šolsko situacijo (razvijanje pojmov- gor, dol, osvajanje barv, socializacija,....).

- Vključitev tovrstne dejavnost v del tekmovanja v okviru Specialne olimpijade, istočasno pa v dejavnosti, ki družijo učence s podobnimi interesi na srečanjih ob naravni ali umetni steni.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim:

- Delavnice plezanja za zunanje uporabnike.
- Predstavitev naših ugotovitev na srečanjih v okviru različnih strok (delovna terapija, psihološka služba,...).
- Vključevanje plezanja kot dejavnosti v adrenalinske vikende za osebe z motnjami v duševnem razvoju.

Literatura

Andersen, S. P. : Using the pediatric volitional questionnaire to assess children with disabilities. Unpublished master's thesis, University of Illinois at Chicago, Chicago, IL, 1998.

Geist, R.: The validity study of the pediatric volitional questionnaire. Unpublished master's thesis, University of Illinois at Chicago, Chicago, IL. 1998.

Česen T.: Pravilnik o vzgoji in izobraževanju na področju športnega plezanja. Ljubljana, PZS, KŠP, 1997.

Harter, S.: The development of the self-system. In M.Hetherington (Ed.), Handbook of child psychology: Social and personality development (Vol. 4). New York, John Wiley & Sons. 1983.

Harter, S. & Connel, J.P.: A model of relationships among children's academic achievement and self-perceptions of competence, control, and motivation. In J. Nicholls (Ed.), The development of achievement motivation. Greenwich, CT: JAI, 1984.

Lefcourt, H.: Research with the locus of control construct, Vol. 1: Assessment and methods. New York, Academic Press, 1981.

Kielhofner, G.: The Model of Human Occupation: Theory and Application. 3rd Edition, Baltimore, Williams & Wilkins, 2002.

Kokalj A.: Razvoj prostega in športnega plezanja. Ljubljana, Fakulteta za šport, 1990.

Rant T.: Nespecifična in preventivna vadbena sredstva v procesu vadbe športnih plezalcev (seminarska naloga). Ljubljana, Fakulteta za šport, 1999.

Reilly, M.: Play as exploratory learning. Beverly Hills, CA, Sage Publications, 1974.

Rotter, J.B.: Generalized expectancies for internal versus external versus external control of reinforcement. Psychological Monographs: General Applications, 80, 1-28, 1960.

Simonič A.: Didaktika športnega plezanja v osnovni šoli. Ljubljana, Fakulteta za šport, 1998.

Uлага M.: Osnovni napotki za treniranje športnih plezalcev (seminarska naloga). Ljubljana, Fakulteta za šport, 1994.

PRILOGA 1**OCENA STANJA NAPREDKA PRI POSAMEZNIKU V ČASU PROJEKTA**

	September 07	Junij 08	Maj 2009	Možne izboljšave
D.A.	<p>Pokaže željo po plezanju. Obleče pas. Pleza. Po 1x preplezani steni pokaže, da je utrujen, da ga bolijo roke. Pri plezanju ga je strah, potrebuje spremljevalca v steni.</p>	<p>Opazen je napredek v vztrajnosti. Izgubil je strah pred plezanjem. Steno prepleza dvakrat. Se lažje spusti navzdol. Ob vzpodbudi pleza navzdol. Uspe si zategniti pas samostojno. Pomaga pri pospravljanju po plezanju.</p>	<p>Steno prepleza največ dvakrat, več kondicije nima. Plezanja se veseli, dodatne spodbude ne potrebuje, jo je pa vesel.</p>	<p>Smiselno je plezanje v naravnih stenah najlažje težavnosti. Več je potrebno delati na moči rok predvsem z ogrevalnimi vajami in vajami z raztezanjem ob koncu plezanja. Pleza naj čim več in sicer najmanj 1 dan v tednu.</p>
M.D.	<p>Sedi na klopi in ne želi vstopiti, dokler mu nekdo ne prinese superg.</p> <p>Se obleče v pas in si ga ne zategne sam.</p> <p>V žepu ima igračko, ki je ne pusti vzeti.</p> <p>Prepleza steno največ dvakrat. Rad je v steni med prvimi.</p> <p>Je med najboljšimi plezalci v skupini. Pokaže veliko moči in vztrajnosti.</p>	<p>Se sam pripravi na plezanje, zategne pas, preobuje v superge, prosi za pomoč pri zavezovanju vezalk, pomaga pri pripravi stene. Opazen napredek v hitrosti plezanja. Izbere različne smeri. Večkrat prepleza steno. Povabi osebe in njegovega okolja, da ga pridejo gledat. Po plezanju se zaigra s sošolci v igrah s pravili kot je košarka,... Opazno je, da se ga ob svojeglavosti lažje preusmeri in motivira za dejavnosti.</p> <p>V plezanju vse bolj napreduje, gibi so vse bolj pravilni, vse bolj uporablja noge. Izredno uživa ob spuščanju.</p>	<p>Plezanje je njegova priljubljena aktivnost. Želi si njemu ljubše osebe ob sebi, sicer se odloči, da ne bo sodeloval. Plezalno opremo si zna namestiti sam, se preobuje v športne copate. Pleza suvereno in lahkotno. Opaziti je, da medenica ostaja zadaj in da bolj uporablja roke za plezanje. Uživa v spustih različnih hitrostih. Se seznanja s tehniko varovanja učiteljev in uživa v tej vlogi.</p> <p>Motivacija; njemu ljube osebe, hrana določene vrst (čokolada, čips). Ob slabših dnevih potrebuje nekaj dodatne motivacije za plezanje v obliki individualnega pogovora.</p>	<p>Razširiti je potrebno njegov repertoar plezanja na zunanje stene lažje težavnosti (do 4b). Potrebuje nekaj dodatnega ogrevanja pred plezanjem predvsem za roke.</p>

S.H.	<p>Rada pride na plezanje. Je rada v družbi. Potrebuje vzpodbudo in raje pleza med zadnjimi. Izbere, kdo bo plezal z njo. Potrebuje pomoč pri nameščanju in zategovanju pasu in pri vpenjanju. Pred plezanjem pogosto odide na wc. Se prime za oprimke, po pol metra prične govoriti, da ne more več in se ne prestavi. Potrebuje precej vzpodbude in vzporednega plezanja, da se dvigne do polovice stene. Ko se pojavi problem, hitro prične z jokom. Pojavlja se strah pred plezanjem, višino.</p>	<p>Si pravilno namesti pas, ga pravilno obrne, potrebuje pomoč pri fiksiranju.</p> <p>V steni pripleza 3 metre, preden prosi za pomoč.</p> <p>Ob vzpodbudi pripleza do vrha.</p> <p>Pove, kaj je narobe in ne prične takoj jokati.</p> <p>Je vztrajnejša pri plezanju.</p> <p>Poleg rednih plezalnih uric je v določenem obdobju potrebovala individualna srečanja, kjer je plezala skupaj s sošolcem. Pripravili smo visoko »ladjo« iz blazin, nanjo splezali, se igrali in tako predstavili start dva metra višje, na višino, kjer je bilo več večjih oprimkov.</p>	<p>Rada pride na plezalne urice. Gre sama v steno. Pripleza do vrha ob motivaciji.</p> <p>Ob plezanju je opaziti, da se ji ne uspe poravnati v medenici in ostaja v fleksijskem vzorcu. Napreduje pri plezanju navzdol in spuščanju ob vrvi. Zelo pomaga, če pri njenem plezanju v okolici ni drugih otrok in spremljevalcev – posveti se le dejavnosti in ne izgublja energije s željo po pozornosti. Sicer so njeni gibi rok in nog izredno napredovali in tudi sam položaj telesa v steni je dober.</p>	<p>Predvsem je potrebno ustvariti okolje plezanja brez motečih zunanjih dejavnikov. Primerno za njo bi bilo tudi plezanje v naravnem okolju in predvsem večkratno plezanje (vsaj 1 x tedensko).</p>
K.P.	<p>Rad pride na plezanje. Najprej razišče telovadnico. Rad se skriva za zavesami. Ko je na vrsti se prične igrati, ne pride do stene. Potrebuje več časa, da se umiri. Pusti si obleči pas. Težko se odrine od podporne ploskve. Prepleza do polovice stene. Ima nekaj težav pri spuščanju ob vrvi.</p>	<p>Pride do stene brez predhodnega lovljenja. Prepleza višje, do $\frac{3}{4}$ stene samostojno, naprej ob pomoči in vzpodbudi. Pomaga pri oblačenju pasu in slačenju. Je bolj vodljiv in se lažje umiri. Poskuša plezati navzdol. Ga ni strah višine.</p>	<p>Prisotnost drugih ljudi v času njegovega plezanja je odveč – išče pozornost. Nima strahu pred višino. Njegovi gibi so postali vse bolj pravilni in sinhroni. Težav pri spuščanju ob vrvi nima.</p>	<p>Potrebuje veliko individualnega dela in pogovora, kar ga umiri in zato bolj osredotoči k dejavnosti. Potrebno je ustvariti okolje, pri katerem ni veliko zunanjih motečih dejavnikov in možnosti drugih iger. Več je potrebno narediti na njegovi osredotočenosti k</p>

				dejavnosti.
B.P.	<p>Rad pride na plezanje. V plezalnih uricah se raje igra s pripomočki v telovadnici. Najraje pleza zadnji. Pred tem najde 1001 izgovor, da gre na wc, da je žejen, da gre do sošolci pred njim. Ob vzpodbudi si dovoli obleči pas. Pride do stene. Prime oprimke, vendar ne želi plezati po višji steni. Ne pusti se navezati na vrv. Gre do lažje stene, ki je nižja in ima naklon. Po 1 metru se odloči, da ima zadosti. Ob vzpodbudi se ga pripne na vrv, vendar ne dovoli, da se le ta napne. Ob plezanju komentira, pove, da ne gre na belo steno. Navzdol pleza. Po 1 metru se mu pričnejo tresti kolena, prične vpiti da gre dol.</p>	<p>Plezanje smo stopnjevali po zahtevnosti od plezanja po lestvi, plezanja v vertikalni osi, plezanja po blazinah. Poleg rednih plezalnih uric je v določenem obdobju potreboval individualna srečanja, kjer je plezal skupaj s sošolko. Pripravili smo visoko »ladjo« iz blazin, nanjo splezali, se igrali in tako predstavili start dva metra višje, na višino, kjer je bilo več večjih oprimkov. Naredili smo most med lažjo in težjo steno. Po 6 mesecih je prešel iz lažje na zahtevnejšo steno. Ob plezanju veliko govori. Ob vzpodbudi in vzporednem plezanju poleg njega samostojno pride do vrha. Navzdol se najraje spušča z vrvjo, uspe mu tudi plezati. Je ponosen na svoje dosežke. Rad tekmuje z ostalimi sošolci v vzporednem plezanju. Sprejme tudi, da je drugi. Rad pomaga pri nameščanju pasu sošolcem. V zadnjih srečnih poskuša posnemati telovadnega učitelja v varovanju. V enem letu je naredil skokovit napredek v plezalnih sposobnostih. Premagal je strah pred višino in pričel bolj</p>	<p>Je rad član skupine. Se igra z drugimi, včasih je tudi pobudnik igre. Si sam obleče pas. Potrebuje veliko vzpodbude, da prične s plezanjem, se veliko pogovarja med plezanjem. Pred večjim oprimkom se ustavi in odloči, da gre dol. Ob motivaciji (čips, bonbon in individualnem treningu v malih skupinah) mu uspe preplezati do vrha. Zelo ponosen je na svoj dosežek. Če se mu zdi stena prezahtevna, ne želi plezati. Potrebuje vnaprejšen dogovor, do kam bo prišel in ga ob vzpodbudi izpelje. Ga je še vedno strah, vendar si upa več in se spoprime s steno. Rad pomaga odraslim pri varovanju, rad tekmuje s sošolci.</p> <p>Položaj v steni je rahlo zakrčen. Potrebuje kar nekaj motivacije, najbolj pa uživa ko se spušča ob vrvi.</p>	<p>Potrebno bi bilo čim več plezanja v zunanjih stenah težavnosti do 4c. Poudarek na večji uporabi nog. Potrebuje motivacijo in zelo rad pomaga vsem ostalim otrokom pri plezanju, kar mu je potrebno tudi omogočiti. Potrebno ga je spodbujati k boljšemu položaju v steni.</p>

		<p>zaupati sam vase. Po plezanju je bilo opaziti, da je igranje s prsti v ustih skorajda izzvenelo.</p>		
G.S.	<p>Pride na plezanje. Sprašuje kdaj bo šel v dom, kdaj bo večerja. Pusti si obleči pas. Prime oprimek z rokama, poskuša stopiti na oprimek z eno nogo in prične kričati, da ne bi plezal. Ob pomoči, s tem, da se mu pokaže, kje naj prime z rokama, in pomoči pri prestavljanju nog, pride do polovice stene. V paniki je sposoben soplezalca prijeti in ga ne spustiti. Ob tem kriči. Ko pride s stene, pove, da bo povedal mami. Po plezanju v naravni steni se je njegov strah pred plezanjem povečal.</p>	<p>Izrazi željo po plezanju v vreči. V začetku se je držal in pokazal strah ob vzpenjanju. Dobro se je izkazalo, da je prihajal na plezanje 15 minut pred ostalimi. Prilagodili smo način plezanja. Poskusili smo z vzpenjanjem po lestvi, ki ga ni sprejel. Uspel pa je splezati na kup z blazinami. Ima možnost izbrati, kako bo plezal (da gre na hrbet ali da pleza sam). Ne drži se tako krčevito, dovoli, da se ga spusti samega z vrha stene, da se drži za vrv, odriva od stene. Ob koncu maja je poskusil sam plezati. Pogledal je, kam bo prestavil nogo, in jo prestavil. Kričanje se je spremenilo v komentar, da G. pleza in bo mamica vesela. Ko je spoznal, da lahko sam vpliva na način plezanja, je pričel bolj zaupati samemu sebi. Potreboval je varno okolje in način prilagojen njemu in njegovim sposobnostim. Po plezanju se manj igra z svojimi rokami.</p>	<p>Njegovo stanje se od junija 2008 ni bistveno spremenilo. Pridobil je zaupanje vase. Pojavlja se manj kričanja in oprijemanja spremljevalca.</p>	<p>Potrebno je biti predvsem previden in pozoren na njegovo dnevno razpoloženje. V dnevih, ko ni razpoložen, plezanje nima smisla. Sicer pa je potrebno biti precej pozoren na njegovo uporabo nog (tudi pri spustu) in spodbujati njegovo samostojnost pri plezanju. Strah bo verjetno vedno prisoten, se ga pa da zmanjšati s primerno spodbudo</p>
Ž.T.	<p>Se obleče z minimalno pomočjo.</p>	<p>Sam obleče pas. Prepleza steno</p>	<p>Rad prihaja na plezalne urice. Se pridruži ostalim v</p>	<p>Glede motivacije bodo potrebni</p>

	<p>Prične s plezanjem, vendar se na sredini stene ustavi in reče, da ne more več ter čaka. Ob vzpodbudi in vzporednem plezanju uspe splezati do vrha stene. Spleza 1 krat, drugič le ob veliki vzpodbudi, vendar počasneje. Preden gre v steno, se rad igra z prsti v ustih. Po plezanju je le teh oblik manj. V začetku je imel strah pred plezanjem in ni želel v steno brez spremljevalca.</p>	<p>bistveno hitreje. Gre v steno samostojno, tekmuje s sošolci. Prepleza steno tudi tri krat. Pomaga sošolcem namestiti nogo na oprimek, pokaže kam, prime za nogo, jo pomaga prestaviti. Po plezanju je bilo opaziti manj igranja z prsti v ustih.</p>	<p>skupinskih igrah, občasno se umakne v kot in se igra s prsti v ustih. Si sam obleče pas, spleza do vrha. Lažja stena mu ob koncu projekta postane prelahka in mu ne nudi dovolj izziva. Na težji steni se bolj potrudi. Pri plezanju ostaja s težo več na levi strani. V zadnjem letu je napredovala sprememba na hrbtenici, ki pa na sposobnost plezanja ni vplivala. Ob plezanju opazuje okolico, veliko dogajanja zmoti njegovo pozornost. Uživa v tekmovanju v plezanju s sošolci. Motivacija; hrana. Napredek se kaže v moči, motivaciji in samozavesti.</p>	<p>drugačni prijemi kot pri ostalih otrocih predvsem zaradi njegove starosti in napredka. Smiselno je plezanje v naravnih stenah težavnosti 4a do 4b. Pri gibanju ga je potrebno opozarjati predvsem na uporabo nog. Motivacija mora biti osredotočena na njegovo pozornost pri plezanju.</p>
R.Š.	<p>Rad pride v telovadnico. Želi, da je ob njem njegov sošolec, ki je z njim v skupini. Potrebuje čas, da pride do stene. Ob pomoči obleče pas. Poskuša plezati na lažji steni do višine 1,5 metra. Na zahtevnejši steni govori, da ne more. Potrebuje precej vzpodbude in usmerjanja, kam naj postavi nogo, roko. Pride do polovice stene počasi.</p>	<p>Postane bolj zaupljiv. Si obleče pas, vendar ga ne zategne. Hitreje prepleza polovico stene, nato potrebuje pomoč –verbalno usmerjanje, kam postaviti roko in nogo. Pride do $\frac{3}{4}$ stene-naprej, le če se mu pomaga z dvigovanjem. Pri spustu upošteva navodila, se prime za vrvi,... V času projekta je precejkrat izostal zaradi bolezni ali odhoda domov.</p>	<p>Za oblačenje pasu potrebuje pomoč. Potrebuje veliko vzpodbude, da prične s plezanjem. Hrana mu predstavlja motivator, da se potrudi in pride višje. Potrebuje direktna navodila z demonstracijo, kateri oprimek naj prime. Problem se kaže v vključevanju v aktivnosti, začenjanju aktivnosti, sprejemanju novosti in vztrajanju pri aktivnosti.</p>	<p>Precej pozornosti je potrebno glede njegovega trenutnega počutja. Prepričevanje k plezanju ob njegovih slabših dnevih ni smiselno. Več poudarka je potrebno dati na njegovo spuščanje in sprejemanje višine. Pri plezanju je potrebno omejiti zunanje dejavnike, ki motijo (druge igrače, igre), ker zaradi njih izgubi</p>

				motivacijo.
Ž.I.	<p>Že pred začetkom projekta se je pričelo premišljevanje o načinu »plezanja«. Ima veliko željo biti član skupine. V začetku je bil le opazovalec. Rekel je, da bi on tudi plezal. Glede na njegove gibalne sposobnosti (je poseben, stoji ni možna, slaba kontrola glave in trupa, tonus spreminjajoč) stvar ni bila sprejemljiva. Poskušali smo z običajnim pasom, vendar se je preveč nagibal na eno stran in ni bilo dovolj podpore. Našli smo poseben pas- vrečo za dvigovanje z dvigalom, ki smo jo namestili preko lopatic. S tem se mu je omogočilo več podpore za glavo. Namestilo se ga je na hrbet spremljevalcu. Večkrat ga nese na desno stran, glavo težko kontrolira. Ko je bil na vrhu, je zakričal »Ali me vidiš?«. Sicer je govor tih.</p> <p>Strahu pred višino nima. V začetku ga je bilo strah nenavadnih gibov</p>	<p>V času projekta je napredoval v sposobnosti prilagajanja z držo. Lažje zadrži položaj. Pri spustu uživa, če se odrija od stene in s tem izkusi hitrost in gibanje. Povabi na plezanje osebe, ki mu veliko pomenijo- specialno pedagoginjo, mamo, brata. Pri plezanju navzdol smo poskušali, da je bil v steni sam in se poskušal zadržati, uspel je z eno roko prijeti vrvi. S konicami prstov na nogi je sprejel dotik oprimka, ko se ga je spustilo nižje. Izrazi svoje želje, s kom bo plezal, kako bo plezal.</p>	<p>Rad prihaja na plezanje. Veliko mu pomeni, da je član skupine. Sodeluje pri pisanju rezultatov posameznika, drži pripomočke. Se smeje, če kdo naredi kakšno neumnost. Ob koncu projekta je uspel za nekaj trenutkov zadržati položaj nog na steni, posegel proti oprimku in zadržal glavo. Se orientira v času in ob sredah sprašuje, ali plezanje bo.</p> <p>Sposoben je delnega samostojnega spuščanja na vrvi. Pri tem si pomaga z rokami in nogami, čeprav je gibalno precej omejen. Zelo rad motivira in rad vidi, če je motiviran.</p>	<p>Pri njemu je potreben poudarek na uporabi rok in nog kljub njegovi gibalni omejenosti. Plezanje naj se izvaja le na umetnih stenah, ki nimajo previsov, in sicer čim bolj pogosto. Potrebna je spodbuda k samostojnem spustu. Potrebno je biti pazljiv, kako se mu namesti plezalni pas – vreča.</p>

	(dvigov, spustov).			
U.G.		<p>Rada pride na plezalne urice. Skupina je ne pritegne. Se orientira v dnevih in sprašuje, ali bo plezanje ob sredah. Pomaga pri oblačenju pasu, se preobuje v plezalne čevlje. V steni si vzame več časa in pleza s svojim ritmom. Glede na izpad vida si pomaga s tipanjem. Uživa v spustih navzdol. Je uspešna v plezanju. Po preplezani steni si želi oditi v razred.</p>	<p>Položaj telesa je bil v začetku preveč sklonjen in naravnano na oporo rok, sčasoma pa je postal izredno dober in ob koncu je že enakomerno prenašala silo tako na roko kot na nogo.</p>	<p>Uživa v plezanju zato je potrebno pri njej izvajati aktivnost vsaj 1 x tedensko. Še vedno je potrebno dati veliko poudarka na uporabo nog. Želi si spremljevalca pri plezanju, čeprav je sposobna plezanja sama in k temu jo je potrebno spodbujati!</p>

Dijaški dom Bežigrad
Kardeljeva ploščad 28
1000 Ljubljana

ŠPORTNI VIRUS SE ŠIRI!

2008 - 2009

Vodja inovacijskega projekta: Maja Turšič, univ. dipl. psih.

Sodelavci: Mag. Nataša Erjavec, prof. lik. ped., Tina Priveršek, univ. dipl. soc., Petra Zanjkovič, prof. def. mvo in dom. ped., Renata Veberič, univ. dipl. ped., Mag. Samo Lesar, prof. soc. ped., Primož Miklavžin, dipl. soc. del., Marko Krašovec, dipl. soc. del.

Konzulent: mag. Olga Dečman-Dobrnjič, Zavod RS za šolstvo

Povzetek:

V Dijaškem domu Bežigrad smo pedagoški delavci večkrat ugotavljali, da se dijaki in dijakinje v prostem času pogosto dolgočasijo oz. da ne znajo/zmorejo zapolniti svojega prostega časa na koristen in zdrav način. Dolgočasenje oz. pomanjkanje aktivnosti v prostem času pa lahko pripelje do tveganih oblik vedenja mladih, kot so npr. kajenje, uživanje alkohola, drog, nasilje, kazniva dejanja itd. Tako smo se odločili, da poskusimo s pomočjo športnih aktivnosti ustvariti bolj kreativno in učinkovito učno okolje za vseživljenjski razvoj naših dijakov in dijakinj. Organizirali smo več športnih aktivnosti in aktivnosti, ki spodbujajo zdrav način življenja ter poskusili k sodelovanju pritegniti čim več dijakov in dijakinj. Ugotovili smo, da s povečanjem števila različnih športnih aktivnosti lahko izboljšamo učno okolje v dijaškem domu in tako pripomoremo k boljši psihofizični kondiciji dijakov, k bolj zdravemu življenju, boljši samopodobi dijakov itd.

Ključne besede: šport, prosti čas, dijaki, tvegane oblike vedenja mladih

Problemsko stanje

V Dijaškem domu Bežigrad smo pedagoški delavci večkrat ugotavljali, da se dijaki in dijakinje (v nadaljevanju uporabljamo moško obliko samostalnika za oba spola) v prostem času pogosto dolgočasijo oz. da ne znajo/zmorejo zapolniti svojega prostega časa na koristen in zdrav način. Tako kot mi so tudi drugi avtorji (npr. Grum, 2008, Luburič in Fruk, 2008, Krajnc, 1980) ugotavljali, da dolgčas oz. pomanjkanje aktivnosti v prostem času lahko pripelje do tveganih oblik vedenja mladih, kot so npr. kajenje, uživanje alkohola, nasilje, kazniva dejanja itd. Podobno kot Luburič in Fruk (2008) v našem dijaškem domu opazamo, da so dijaki nagnjeni k pasivnemu preživljanju prostega časa, kot so sedenje pred televizijo in računalnikom, spanje, pretirano brezciljno posedanje, poležavanje, pohajkovanje... Prav tako pripisujemo dolgočasenju tudi vandalizem (poškodovanje domske lastnine/opreme) in naraščajočo (čustveno) napetost med dijaki (konflikti, nasilje...). K. Grum (2008) meni, da je ravno zato eden glavnih motivov dijaških domov, »da dijaki svoj prosti čas osmislijo in jim zato omogočijo različne interesne dejavnosti, ki jih vodijo vzgojitelji oz. mentorji ali pa dijaki sami.«

Rešitve problema smo tako iskali v strukturiranju prostega časa dijakov. Tako kot Grumova (2008) smo tudi pri nas ugotavljali, da so športne dejavnosti med dijaki najbolj priljubljene, zato smo se v skladu z Nacionalnim programom športa v RS (Ur. I. RS št. 24/2000) usmerili v

sistematično organizacijo različnih športnih dejavnosti ter aktivnosti, ki spodbujajo zdrav način življenja.

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje:

Kako s pomočjo športnih aktivnosti dijakom in dijakinjam Dijaškega doma Bežigrad ustvariti bolj kreativno in učinkovito učno okolje za njihov vseživljenjski razvoj?

Za izpeljavo inovacijskega projekta smo se odločili zato, ker smo želeli:

- spodbuditi dijake h kvalitetnejšemu preživljanju prostega časa;
- seznaniti dijake s športom kot načinom sproščanja (obvladovanja stresa) in načinom sproščanja negativnih emocij;
- izboljšati psihofizično kondicijo dijakov in dijakinj;
- spodbuditi učenje psihosocialnih spretnosti, razvoj pozitivne samopodobe mladostnikov in mladostnic in povečati preventivo odvisnosti.

Potek dela

Najprej smo s pomočjo »brainstorminga« nanizali aktivnosti, ki bi bile zanimive za dijake. Nato smo se odločili, katere aktivnosti dejansko lahko izpeljemo in na kakšen način (kaj potrebujemo za to, kdo bi prevzel vodenje posamezne aktivnosti, kako bomo motivirali dijake itd.). Nato smo uskladili datume aktivnosti. Po vsaki aktivnosti smo naredili evalvacijo in z novimi spoznanji načrtovali naslednjo aktivnost.

Eden ključnih problemov je bil, kako spodbuditi dijake, da bi se sploh udeležili predvidenih aktivnosti. S tem problemom smo se spopadli tako, da smo dijake vključili tudi v organizacijo aktivnosti ter da smo pri spodbujanju dijakov sodelovali vsi strokovni delavci doma (tudi tisti, ki v projekt niso bili vključeni).

Prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta:

- Število udeleženih dijakov: število dijakov, ki so se udeležili aktivnosti (vključno z gledalci, navijači, spremljevalci...)
- Število aktivno sodelujočih dijakov: število dijakov, ki so aktivno sodelovali v aktivnostih s svojim prispevkom (npr. so tekmovali, sodelovali pri pripravi itd.)
- Mnenje/vtisi sodelujočih dijakov, ki jih je vzgojitelj – organizator aktivnosti zbral po koncu aktivnosti
- Vtisi izvajalca/-cev aktivnosti zapisani v poročilu
- Opažanja vzgojiteljev Dijaškega doma Bežigrad o spremembah, ki so jih opazili pri dijakih svoje skupine

Obdelava podatkov in rezultati

V aktivnosti projekta se je vključilo več kot 50 % vseh dijakov in dijakinj Dijaškega doma Bežigrad starih od 15 do 20 let. V aktivnostih je sodelovalo približno 20 % več fantov kot deklet.

Podatke smo zbirali kvalitativno, razen števila udeležencev. Vsak vzgojitelj, ki je izpeljal določeno aktivnost je o izvedbi napisal kratko poročilo (dnevnik), ki je vsebovalo naslednje vsebine: ime aktivnosti, datum izvedbe, predvideno in dejansko število udeležencev, kraj izvedbe, kratek opis aktivnosti, vtise izvajalca aktivnosti in sodelujočih, podatke o anketi (če

je bila izvedena), ideje in predlogi za izboljšanje naslednjih aktivnosti. Po vsaki aktivnosti smo tako izvedli refleksijo, ki nam je omogočila izpeljavo naslednje aktivnosti. Na koncu leta smo izvedli zadnjo evalvacijo, na kateri smo zbrali skupne vtise oziroma ugotovitve.

Na koncu leta smo izvedli še intervju s strokovnimi delavci, ki niso neposredno sodelovali v projektu. Zanimalo nas je, ali so opazili, kašne spremembe pri dijakih v svoji skupini (npr. ali bolj koristno preživljajo svoj prosti čas, ali so se izboljšale njihove psihosocialne spretnosti itd.).

Podatke, ki smo jih pridobili na podlagi poročil in intervjuja, smo nato kvalitativno in kvantitativno obdelali.

Tabela 1. Število dijakov

Udeleženci vseh aktivnosti skupaj	323
Aktivno sodelujoči dijaki na vseh aktivnostih skupaj	154

Mnenje sodelujočih dijakov, ki jih je zbral organizator aktivnosti: Večina dijakov je bila zadovoljna z izpeljavo aktivnosti in s svojim sodelovanjem oz. tekmovanjem; nekateri so izrazili željo po tem, da bi se organiziralo več takšnih aktivnosti in so bili veseli, da se nekaj dogaja, kar jih zaposluje med prostim časom.

Vtisi izvajalca aktivnosti zapisani v poročilu: 9 (od 10 izvajalcev) je bilo zadovoljnih z udeležbo dijakov (glede na število) in z njihovim sodelovanjem v aktivnostih.

Opazanja vzgojiteljev Dijaškega doma Bežigrad o spremembah, ki so jih opazili pri dijakih svoje skupine:

- Dijaki so se radi udeleževali organiziranih aktivnosti.
- Nekateri dijake so aktivnosti spodbudile, da so si tudi sami bolj aktivno organizirali prosti čas in se začeli bolj resno ukvarjati, s katerim od športov. To je zagotovo tudi izboljšalo njihovo fizično kondicijo.
- Dijaki so po aktivnostih delovali bolj sproščeno in v skupini je bilo manj vzgojnih težav.

Ugotovitve in spoznanja

V našem dijaškem domu smo z inovacijo ugotovili, da lahko s športnimi aktivnostmi izboljšamo preživljanje prostega časa dijakov. S tem smo pravzaprav potrdili tezo drugih avtorjev (Grum, 2008; Luburić in Fruk, 2008), ki pravijo, da so športne aktivnosti v dijaškem domu pomemben del in velikokrat tudi najbolj priljubljen način preživljanja prostega časa dijakov v dijaškem domu. Dijake smo s tem uspeli usmeriti v večjo aktivnost, s čimer smo seveda preprečili dolgočasenje. Ugotovili smo, da s povečanjem števila različnih športnih aktivnosti lahko izboljšamo učno okolje v dijaškem domu in tako pripomoremo k boljši psihofizični kondiciji dijakov, k bolj zdravemu življenju, boljši samopodobi dijakov itd. Kljub temu, da nam je uspelo »aktivirati« precejšnje število dijakov, smo ugotovili, da je še vedno eden večjih problemov dijakov lastna notranja motivacija dijakov za začetek aktivnosti.

V dijaškem domu smo opazili, da se je tekom projekta izboljšala tudi splošna klima v dijaškem domu, saj je dogajanje predvsem z oglaševanjem zajelo celoten dom, ne le tiste dijake, ki so se udeležili projekta. Prav tako pa so se zmanjšale napetosti med dijaki, saj so vzgojitelji opazili, da so dijaki bolj sproščeni. Ena od bolj bistvenih posledic projekta v širšem

okolju je ta, da se je z izboljšanjem kvalitete preživljanja prostega časa dijakov v dijaškem domu, zmanjšala potreba dijakov, da bi prosti čas preživljali neorganizirano zunaj dijaškega doma, kar pomeni, da so dijaki postali manj moteči za širšo okolico.

Širjenje novosti

V našem dijaškem domu smo uspeli razviti »dobro prakso« v smislu aktivnega in načrtnega spodbujanja dijakov k športnim aktivnostim s povezovanjem vseh udeležencev – dijakov in strokovnih delavcev (vzgojiteljev). »Staro prakso« smo izboljšali v sistematičnosti, organiziranosti in povezanosti, kar je vplivalo na to, da smo dosegli cilje našega projekta.

Zagotovo lahko inovacijo uporabi vsak dijaški dom, ki se želi sistematično lotiti izboljšanja preživljanja prostega časa dijakov. Seveda pa je uporabna tudi za druge vzgojno-izobraževalne ustanove (npr. srednje in osnovne šole, vzgojne zavode...).

V našem dijaškem domu smo močni na področju vodenja športnih aktivnosti, saj imamo strokovni kader, ki je usposobljen za delo z mladimi na področju športa in to tudi z veseljem opravlja. Prav tako so naša močna točka prostorske možnosti za organizacijo športnih aktivnosti, saj imamo na voljo tako telovadnico kot igrišče. Tekom projekta smo se ogromno naučili o organizaciji in povezovanju ter promociji športnih aktivnosti. Naše izkušnje na tem področju lahko posredujemo drugim.

Literatura

Fruk, K. in Luburić, G.. Aktivnosti v prostem času dijakov in njihove socialne spretnosti. V: Zbornik II. Mednarodnega kongresa »MODELI VZGOJE V GLOBALNI DRUŽBI«, 2008. (objavljeno na elektronskem mediju).

Grum, K.. Alternativni modeli učenja: Dijaški domovi in športna rekreacija. V: Zbornik II. Mednarodnega kongresa »MODELI VZGOJE V GLOBALNI DRUŽBI«, 2008. (objavljeno na elektronskem mediju).

Krajnc, A.. Motiviranje in aktiviranje učencev v domovih. V: Prispevki k teoriji in praksi vzgoje v domovih za učence. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1980.

Nacionalni program športa v Republiki Sloveniji (NPS), V: Ur. I. RS št. 24 (17. 3. 2000).

**Dijaški dom Poljane
Potočnikova 3
1000 Ljubljana**

PORTFOLIO V DIJAŠKEM DOMU

2008 - 2009

Vodja inovacijskega projekta: Irena Šuc Hribar, prof.

Sodelavci: Nataša Tavželj, prof., Lidija Vranešič Florjanc, prof., Nataša Fifolt, prof.

Konzulent: mag. Olga Dečman Dobrnjič, Zavod RS za šolstvo

Povzetek:

V šolskem letu 200/2001 smo začeli z izvajanjem projekta Status odgovorne dijakinje (v nadaljevanju Status), kjer so dijakinje zadnjega letnika pridobile možnost vsakodnevnega podaljšanega izhoda, če so se v zadnjih letih izkazale z odgovornim vedenjem in aktivnostjo v dijaškem domu ter pozitivnim učnim uspehom. Iz leta v leto je Status dobival vse večjo priljubljenost med dijakinjami, zato smo se vzgojitelji zavedali, da je potrebno pri podelitvi Statusa krepko premisliti, da se katera izmed dijakinj ne bi počutila prikrajšane. Kljub temu, da smo v začetku izdelali kriterije za pridobitev Statusa, se je izkazalo, da instrumenti za spremljanje dijakinj niso enotni. Težave so se pojavile tudi pri menjavi vzgojne skupine, saj aktivnosti dijakinje niso bile nikjer sistematično zabeležene. Tako se je porodila ideja o uvedbi portfolia. V jeseni 2008 smo začeli s projektom v katerega so se vključile dijakinje prvega letnika (42 dijakinj), po želji je lahko vzgojitelj vključil tudi dijakinje drugega letnika. V prvem akcijskem krogu smo oblikovali splošni obrazec za spremljanje dijakinj skozi vsa leta bivanja v dijaškem domu. Ta del vsebuje obiskovanje interesnih dejavnost v dijaškem domu, sodelovanje v domski skupnosti in njenih odborih, aktivno sodelovanje na domskih prireditvah, delavnicah, urejenost sobe skozi vse šolsko leto, število izrečenih alternativnih vzgojnih ukrepov in njihova vrsta glede na težo kršitve. Obrazec ob koncu šolskega leta izpolni vzgojitelj sam ali ob pomoči dijakinje. V drugem krogu smo oblikovali še obrazec za vodenje aktivnosti dijakinj, kjer mentor vpiše prisotnost na interesnih aktivnostih, sestankih domske skupnosti in odborov ipd. V tretjem krogu pa smo zasnovali listovnik (slovenski izraz za portfolio), ki ga izpolni dijakinja ob pogovoru z vzgojiteljem (kritični prijatelj). Listovnik pomaga dijakinji pri samoevalvaciji osebnostnega razvoja.

Večina vzgojiteljev meni, da bo novost prispevala k boljšemu vpogledu spremljanja aktivnosti dijakinj skozi šolsko leto in čas bivanja v dijaškem domu. Novost nam daje možnost hitrejšega pregleda razvoja dijakinje na različnih področjih. Sistematično zbiranje podatkov in razgovor z vzgojiteljem pripomore lažji samooceni dijakinje ter hitrejšo in objektivnejšo odločitev pri podelitvi pohvale, nagrade in Statusa odgovorne dijakinje.

Skozi daljše obdobje uporabe portfolia, bomo pridobili podatke o navadah več generacij dijakinj, ki jih bomo lahko med seboj primerjali.

Ključne besede: portfolio, listovnik, aktivnost, dijaški dom, samoevalvaciji

Abstract:

In school year 2000/2001 we started the implementation of the Responsible Student Status project (hereinafter: the Status), with which our senior year high school students obtained the right to an extended curfew that was granted to them provided that their conduct and activities during the last years have been responsible and their achievement levels at school satisfactory. Considering the Status' growing popularity among our students the dormitory educators became aware that granting the Status required serious consideration in order to avoid disappointment among students. Although we formed the criteria for acquiring the Status at the very beginning, it later turned out that the student monitoring instruments were not unified. Problems occurred also when the new educator started work, because the students' activities were never systematically recorded. This is how we came up with the idea of introducing a portfolio. In the autumn of 2008 we started the project which included first-year students (42 girls). Upon request their educator was able to include second-year students as well. In the first action cycle we drafted a general form for monitoring students through all the years of their stay in the dormitory. This part includes attending of the extra-curricular activities in the dormitory, participation in the dorm community and its committees, active co-operation in the events and workshops in the dormitory, tidiness of the room throughout the school year, the number of the imposed alternative educational measures according to their gravity. At the end of the school year the educator alone or with the help of the student fills in the form. In the second cycle we also developed a form for recording the students' activities. The mentor fills in the attendance at extra-curricular activities, dorm community meetings and committees etc. In the third cycle we conceived a portfolio which is to be filled in by the student during the interview with the educator (critical friend). The portfolio helps the student in her self-evaluation of the entire school year.

Most educators believe this novelty will contribute to a better monitoring of an individual student's activities throughout the school year and during her stay in the dormitory. In addition, it enables a faster overview of a student's development in different areas. A systematic data collection and an interview with the educator facilitate the student's self-evaluation. The portfolio also enables a faster and more objective decision-making in granting a commendation, award and the Responsible Student Status.

A long-term application of the portfolio will provide us with the information on the habits of generations of students that will be available for mutual comparison.

Portfolio, activities, dormitory, self-evaluation**Problemsko stanje***Opis problema v praksi*

Vzgojitelji smo spremljali osebni razvoj dijakinj, vendar ne poenoteno in sistematično. Še posebno smo čutili pomanjkanje tovrstnih informacij ob menjavi vzgojne skupine, saj novi vzgojitelj razen osebnega lista in pomanjkljivih ustnih informacij ni dobil ničesar.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

Ko smo razmišljali o našem problemu, smo ugotovili, da portfolio vsebuje vse elemente, ki jih potrebujemo za rešitev. Portfolio je namreč instrument, s katerim beležimo proces osebnostnega razvoja in socialnega učenja. V portfoliju zbiramo dokaze o razvoju in napredku v določenem časovnem obdobju. Vse to omogoča vzgojitelju in dijakinjam bolj sistematičen in poglobljen uvid v napredek dijakinj.

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Kako lahko poenotimo, izboljšamo in objektiviziramo spremljanje osebnostnega napredka v času bivanja v Dijaškem domu Poljane?

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Razlog za začetek projekta je bila potreba vzgojiteljev po enotnem zbiranju in zapisovanju napredka dijakinj (na področju kakovosti preživljanja prostega časa, aktivnega vključevanja v domsko skupnost, odgovornega vedenja...) ter ponujanje možnosti dijakinjam za samoevalvacijo.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

Projekt smo izpeljali v treh krogih. V vsakem smo oblikovali po en obrazec:

- Splošni del, ki vsebuje aktivnost dijakinj v interesnih dejavnostih, domski skupnosti, delavnicah ipd. , urejenost bivalnega okolja, alternativne vzgojne ukrepe.
- Aktivnosti in dejavnosti.
- Listovnik, ki je namenjen samoevalvaciji bivanja in aktivnosti v tekočem šolskem letu ter pogovor z vzgojiteljem (kritični prijatelj).

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev so prispevale k uspešnemu zaključku projekta

Kljub temu, da vzgojitelji vidijo prednosti pri izvajanju projekta Portfolio, je največji problem v motiviranju vzgojiteljev za izvajanje le tega, saj zahteva veliko spremljanja in sistematičnega zapisovanja. Ker nameravamo portfolio uporabljati kot stalni del našega vzgojnega dela, bomo vzgojitelje še naprej motivirali.

Tekom leta se je izkazalo, da so navodila za izpolnjevanje Portfolia še vedno premalo natančno definirana, kar sproti popravljamo in obveščamo vzgojitelje.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta

Cilj projekta, ki smo si ga zastavili na začetku, je bil razvoj modela spremljanja osebnostnega razvoja dijakinj, ki bivajo v našem dijaškem domu. V projektu smo, glede na mnenja udeleženih vzgojiteljev, razvili osnoven model za spremljanje dijakinj in ga bomo po potrebi še nekaj let razvijali in dopolnjevali ter ga s časom razširili na vse dijakinje dijaškega doma.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

Dvainštirideset dijakinj Dijaškega doma Poljane, ki obiskujejo prvi letnik srednje šole.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

Vzgojitelji – članice tima – dijakinje

- Predstavitev posameznega kroga AR vzgojiteljem.
- Individualna evalvacija posameznega kroga AR z vzgojitelji.
- Predstavitev projekta dijakinjam na sestanku domske skupnosti in po vzgojnih skupinah.
- Zbiranje mnenj dijakinj v zvezi s portfoliom.

Metode obdelave podatkov

- Pregled dejavnosti dijakinj.
- Zapis splošnega dela portfolia in pregled interesov, odgovornosti... dijakinj.
- Zapis mnenja dijakinj.
- Fotografije.
- Listovnik.

Prikaz rezultatov

Vsak vzgojitelj iz zbirke prisotnosti pri interesnih dejavnostih, domski skupnosti in odborih ostalih področij (celoletna urejenost sobe, izrečeni alternativni vzgojni ukrepi, pohvale in nagrade) zbere in zapiše podatke na splošni del portfolia. Skupaj z dijakinjami opravi vzgojitelj (ob koncu šolskega leta ali ob pričetku naslednjega) razgovor o celoletnih aktivnostih na vseh področjih, kjer dijakinje ovrednotijo svojo aktivnost in hkrati izpolni tretji del portfolia t.i. listovnik.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj in opis posledic izpeljave projekta v okolju

S projektom smo napredovali na naslednjih področjih, ki so bila pred tem delno in nesistematično izpeljana:

- samoevalvacija dijakinje,
- skupno načrtovanje razvoja s kritičnim prijateljem – vzgojiteljem,
- poenoteno zbiranje in hranjenje podatkov nam daje možnost spremljanja aktivnosti dijakinj ter njihovih socialnih navad ter razvoja skozi več generacij dijakinj, ki bivajo v našem dijaškem domu,
- sistematično beleženje aktivnosti posamezne dijakinje, kar predstavlja osnovo za objektivno podelitev Statusa odgovorne dijakinje.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Pozitivne posledice se kažejo predvsem v samoevalvaciji dijakinje in načrtu razvoja dijakinje ter v sistematičnem zbiranju podatkov, ki so osnova za čim bolj objektivno podeljevanje Statusa odgovorne dijakinje.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Portfolio omogoča dijakinji in vzgojitelju celoletni pregled njenih aktivnosti in ovrednotenje preživljanja prostega časa. Omogoča možnost za samoevalvacijo dijakinje ter pogovor s kritičnim prijateljem (vzgojiteljem). Diakinja izpolnjuje portfolio skozi celote čas bivanja v dijaškem domu, tako da omogoča prikaz razvoja posamezne dijakinje.

Možnosti uvajanja v druga področja

Sprva se je beleženje osebnostnega razvoja v obliki portfolia na področju šolstva pojavilo v vrtcih ter se zaradi svoje vrednosti hitro preselilo na druga področja kot so osnovne in srednje šole. Možno ga je uvesti povsod, kjer je namen spremljanje osebnostne razvoja posameznika.

Velika vrednost portfolia je, da imamo vse svoje dosežke zbrane na enem mestu in nam omogočajo odlično podlago za samoevalvacijo.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Naš projekt Portfolio se nanaša na življenje in bivanje dijakinj v dijaškem domu, zato je s svojo specifično vsebino (aktivnosti, AVU, higiena okolja, socialne aktivnosti in socialni razvoj) uporaben predvsem v dijaških domovih.

Literatura

<http://www.zrss.si/ppt/INF-portfolio.ppt>

<http://www.zrss.si/slovenscina/gradivi/portfolio.pdf>

Šolski center Ptuj, Ekonomska šola
Volkmerjeva 19
2250 Ptuj

POHAJKOVANJE S HAIKUJI

2008 - 2009

Vodja inovacijskega projekta: Melita Šemrl, prof. matematike

Sodelavci: Vesna Emeršič, prof., Silvija Javornik, prof., Aljoša Bradač, prof., Marjana Rajh, prof.

Konzulent: mag. Majda Naji, Zavod RS za šolstvo

Povzetek:

S projektom smo uspeli vidneje ponazoriti ustvarjanje dijakov v razredu. Pisanje haikujev in slikovno ustvarjanje se je pokazalo kot priljubljena oblika dela v razredu. Takšni načini dela v razredu so dobrodošli, saj tako bolje predstavimo delo v razredu staršem in širši okolici. Vzpostavljanje odnosov med učitelji in med učenci je pristnejše, saj imajo dijaki možnost še na drugačen način pokazati svoje sposobnosti. Dijakom na tak način omogočimo čim več samostojnega dela. Pri takem načinu dela imamo možnost povezati želje, pričakovanja in cilje staršev, dijakov in učiteljev. S projektom smo potrdili, da jih je potrebno intenzivno vključiti v vzgojno-izobraževalni proces, pri tem pa primerno vrednotiti delo dijakov, ki so dejavni v projektih in zato je potrebno oblikovati kriterije. S projektom smo uspeli s procesom razvijanja poslušanja za jezik za govorno nastopanje v slovenščini in tujih jezikih. S projektom smo se naučili premagovati ovire in ugotovili, da se z novim načinom dela v razredu odpirajo nova obzorja in nova vprašanja, ki doprinesejo k izboljševanju učnega procesa. Inovacijo bomo v prihodnjem šolskem letu uporabili za ustvarjanje haikujev na temo ekologije. Doseženo novost lahko torej uporabijo predvsem šole, ki želijo preko pisanja haikujev raziskati določeno področje pri dijakih in nato z likovnim snovanjem nazorneje prikazati želeno.

Abstract:

The project was a successful illustration of the students' creativeness in the classroom. The writing of haikus and artistic expression proved to be popular forms of classroom work. Such types of classroom work are much welcomed because they enable us a better representation of classroom work to the parents and the surrounding area. In addition to this, the restoration of relations between the teachers and the students is more genuine since the students are given the chance to demonstrate their abilities on some other way. In such way, the students are given the opportunity to do more work independently. This kind of classroom work enables us to connect the wishes, expectations and goals of the parents, the students and the teachers. The project confirmed the fact that the students need to be intensively included in the educational process, and that their work needs to be suitably assessed; that is why certain criteria ought to be made. The project was successful due to the process of development of ear for the language for oral presentation in Slovene and foreign languages. The project taught us to overcome obstacles and made us see that the new ways of classroom work open new horizons and bring new questions which contribute to the improvement of the teaching process. The innovation will be used in the next school year for writing haikus on the subject of ecology. The achieved innovation can be therefore used

mainly by schools which want to research a certain area with students on the basis of writing haikus and afterwards display it more clearly with artistic expression.

Ključne besede: pisanje haikujev, likovno ustvarjanje, prezentacija

Problemsko stanje

Za vse dragocene vrste znanja in za kompleksne veščine je potreben kompleksen pristop oz. kombinacija pristopov, ki učence popelje skozi proces, v katerem prevzamejo vse bolj aktivno vlogo. (Mirko Zorman, Zora Rutar Ilc, 2006, str. 57).

S sodelavci smo želeli pri dijakih doseči njihovo aktivnejšo vlogo pri pouku. Hkrati pa smo želeli njihovo delo v razredu predstaviti staršem in okolici.

Namen inovacijskega projekta smo videli v aktiviranju dijakov in učiteljev za sodelovalno učenje, medpredmetno povezovanje ter razvijanje komunikacijskih spretnosti.

Teoretična izhodišča za akcijsko raziskovanje:

Akcijško raziskovanje v pedagoški praksi:

Raziskovanje je sistematično, kritično in samokritično preiskovanje, ki pripomore k napredku znanja. Pri pedagoškem delovanju je nekoliko bolj razširjena oblika raziskovanja, kot niz korakov v spirali, katerih vsak sestoji iz načrtovanja, akcije in ocene doseženega rezultata. Akcijško raziskovanje je sistematičen proces razmišljajočega poučevanja poklicnih situacij (npr. učne situacije), da bi izboljšali razumevanje lastne prakse in okoliščin, v katerih je potekala, ter zato, da bi izboljšali lastno delo. (Povzeto po članku Vesne Podgornik, Refleksivno poučevanje kot dejavnik učiteljevega profesionalnega razvoja, Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta).

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje za inovacijski projekt: Kako se lahko haikuji najdejo pri različnih učnih predmetih?

Splošni cilji, ki smo si jih zastavili na začetku projekta, so bili:

- uvajanje novih oblik in metod dela v vzgojno-izobraževalni proces in s tem izboljšuje kvaliteto pedagoškega dela
- povezovanje šole s starši in okoljem
- povezovanje teorije s prakso
- razvijanje komunikacijskih sposobnosti in javno nastopanje
- razvijanje socialnih kompetenc in vrednot
- razvijanje ustvarjalnosti
- aktivnejšo vlogo posameznika pri učenju in odgovornosti za dosežek

Opis razlogov za izpeljavo raziskave:

- Nove učne metode in oblike so potrebne za izboljšanje kvalitete pedagoškega dela.
- Izboljševanje medsebojne komunikacije.
- S konkretnim izdelkom bomo lahko staršem, šolskim partnerjem in drugim pokazali, kako ustvarjalna je naša šola.

Potek dela

- Ustvarjanje haikujev pri slovenščini.
- Ustvarjanje haikujev pri angleščini.
- Ustvarjanje haikujev pri nemščini.
- Likovna oprema haikujev pri likovni umetnosti.
- Računalniška obdelava ustvarjenega.

Sodobna šola zahteva spremembe tudi na področju dela z dijaki. Tako smo s projektom težišče poučevanja in dela v razredu z učitelja na dijaka, ki tako postaja tvoren in dejaven subjekt, ki s svojim ustvarjanjem in idejami pomaga soustvarjati vzgojno – izobraževalni proces. Tako krepi svojo samozavest, hkrati pa se nauči veščin, ki so v današnji družbi zelo pomembne, kot so veščina javnega nastopanja, pisnega in govornega izražanja, vrednotenje in ocenjevanje ustvarjenega.

Pričakovane cilje inovacije smo dosegli preko skupinskega dela, individualnega dela z bazami podatkov na računalniku in preko javnega nastopanja vseh v delo vključenih dijakov, z ustvarjalnimi delavnicami in načrtovanjem dela.

Inovacija tako prinaša nove oblike in metode dela v razred in tako izboljšuje kvaliteto pedagoškega dela, povezuje teorijo in prakso, razvija komunikacijske spretnosti, socialne kompetence in kritično mišljenje.

Naše izkušnje se bodo gotovo še kalile v novi situacijah, saj tak način dela želimo prenesti tudi v druge razrede, da bi vzpodbujali kreativnost in samoiniciativnost dijakov.

Obdelava podatkov

Pri projektu so sodelovali dijaki drugih letnikov programa ekonomske gimnazije. Aktivno so sodelovali pri pisanju haikujev, likovnem ustvarjanju in pri predstavitvi ustvarjenega.

Ugotovitve in spoznanja

S tem projektom smo uspeli z medpredmetnim povezovanjem, spremeniti pogled profesorjev na vzgojno-izobraževalno delo v razredu, aktivirati dijake k samostojnemu delu, naučiti dijake vrednotiti svoje delo, ustvariti kriterije za vrednotenje novih oblik dela dijaka in učitelja. Ugotovili smo, kako potrebna je dobra časovna organiziranost.

Širjenje novosti

Inovacijo si želimo v prihodnje uporabiti pri sodelovanju z drugimi šolami, predvsem s partnerskima šolama iz Zagreba in Sarajeva. Haikuje bomo pisali na temo ekologije. Doseženo novost lahko torej uporabijo predvsem šole, ki želijo preko pisanja haikujev raziskati določeno področje pri dijakih in nato z likovnim snovanjem nazorneje prikazati želeno.

Literatura

Navajanje literature po sistemu ISO

(<http://www2.arnes.si/~ljzotks2/gzm/dokumenti/literatura.html>)

T. R. Vec,...(2007):Vpeljevanje sprememb v šole, Priročnik za šolske razvojne time,Ljubljana: ZRSS

Marentič Požarnik, B.(2000). Psihologija učenja in pouka, Ljubljana

Podgornik, Vesna. Refleksivno poučevanje kot dejavnik učiteljevega profesionalnega razvoja, Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta.

Mirko Zorman, Zora Rutar Ilc,...(2006). Udejanjanje načel vseživljenskega učenja, Ljubljana: ZRSS

Gimnazija Novo mesto
Seidlova cesta 9
8000 Novo mesto

VSAK DIJAK JE LAHKO USPEŠEN

2008 - 2009

Vodja inovacijskega projekta: Anica Kastelec, svetovalna delavka, uni. dipl. soc. delavka

Sodelavci: Robert Šupe, prof. geo. in zgo., Mirjam Skube, prof. angleščine, Vanja Popov, prof. matematike, Jana Hosta, prof. psihologije, Andreja Retelj, prof. nemščine, Helena Zalokar, prof. soc. in ped.

Konzulent: dr. Natalija Komljanc, Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Povzetek:

V šol. letu 2006/07 smo se soočali s porastom izpisov dijakov prvega letnika med šolskim letom, saj je bilo vpisanih precej dijakov s slabšim učnim uspehom v osnovni šoli.

Tako se je po zgledu aktivnosti strokovnih šol na področju zmanjševanja osipa in pomoči dijakom nižjih letnikov z učnimi težavami porodila ideja za uporabo primerov dobre prakse.

Odločili smo se za formiranje vrstniške učne pomoči – tutorstva, ko dijaki višjih letnikov nudijo učno pomoč dijakom nižjih. Po predstavitvi projekta med dijaki višjih letnikov smo pridobili 15 dijakov, ki so bili pripravljeni nuditi učno pomoč dijakom prvega in drugega letnika. Ob koncu prvega ocenjevalnega obdobja smo dijakom z učnimi težavami ponudili dijaka tutorja, s pomočjo katerega so poskušali izboljšati učni uspeh. Formirale so se štiri tutorske skupine, v katerih je en dijak tutor nudil učno pomoč 2-3 dijakom. Srečevali so se enkrat tedensko po 1- 2 šol. uri, ena skupina pa se je srečevala dvakrat tedensko. Učno pomoč so nudili pri angleščini, matematiki, fiziki in kemiji. Profesorji posameznih predmetov so bili dijakom tutorjem na voljo za morebitna vprašanja pri izvajanju učne pomoči in načinu razlage. Dijaki tutorji so pokazali veliko mero pripravljenosti, bili so zanesljivi in točni, manj pripravljenosti pa so pokazali dijaki, ki so prejeli učno pomoč. Rezultati učne pomoči in izboljšanje učnega uspeha so bili torej odvisni od motivacije posameznih dijakov. V prihodnje bomo več truda vložili za motiviranje neuspešnih dijakov za redno obiskovanje učne pomoči. Tutorstvo je bilo dobro sprejeto, zato bomo s takim načinom povezovanja vrstnikov na šoli nadaljevali tudi v prihodnje.

Abstract:

In the academic year 2006/07 we saw an increase in the number of underachieving students who came to this school from primary school and consequently dropped out of school during the term-time. Following the example of vocational schools in their endeavours to keep their students at school by offering assistance to junior students we came up with a similar idea.

We decided to introduce tuition whereby senior students offer help to junior students. 15 student tutors volunteered to work with the students in years one and two. By the end of the first term the tutors started to help weaker students make progress. There were four tutor groups of one tutor and two or three students each. They had weekly 40-or 90-minute sessions. One group met twice a week. Help was available in English, Maths, Physics and

Chemistry. The teachers of these subjects were always there to offer their support or answer any questions the tutors might come across at their work with the students. The tutors showed a great deal of enthusiasm, reliability and seriousness, which can't always be said for the students who were on the receiving end. Effectively, the success and progress depended largely on the motivation and engagement of every student individually. It goes to show that in the future there needs to be more emphasis and effort on the engagement of weaker students. We are proud to say that tuition has caught on so we are going to keep such a way of peer cooperation in the years to come.

Ključne besede: učne težave - povezovanje dijakov - vrstniška učna pomoč - tutorstvo

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Za uvedbo vrstniške učne pomoči smo se odločili, ker se je v preteklih letih povečalo število dijakov prvega letnika, ki so se zaradi slabšega predznanja in učnih težav med šolskim letom izpisali in preusmerjali na lažje programe. Take dijake smo želeli obdržati na šoli in jim poleg dopolnilnega pouka, ki ga izvajajo učitelji, ponuditi še alternativno obliko pomoči, to je pomoč vrstnika, dijaka višjega letnika. K sodelovanju v projekt smo želeli vključiti uspešne dijake višjih letnikov, ki imajo pri določenem predmetu dovolj znanja, energije, spretnosti in prostega časa, da lahko pomagajo drugim. Prepričani smo, da je lahko vrstniška učna pomoč in povezovanje dijakov med seboj izjemnega pomena za dvig kvalitete dela z dijaki. Podpora, nasvet starejšega vrstnika zagotavlja dijaku s težavami vključevanja v nov šolski prostor občutek varosti in sprejemanja.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

Gabi Čačinovič Vogrinčič (2002) pravi, da učenci z učnimi težavami potrebujejo projekt pomoči, ki je zasnovan na perspektivi moči (D. Saleebey 1997), torej tako, da se odkrivajo in krepijo učenčevi viri moči, najprej tisto, kar zna iz zmore, da bi dobil dobre izkušnje za novo in drugačno učenje. Edinstven projekt pomoči za premagovanje učnih težav je svojevrsten projekt zbiranja dobrih izkušenj, posameznih uspehov, občutkov lastne vrednosti in odgovornosti, ki zdaj stopajo ob bok izkušnjam manjvrednosti, nesposobnosti, nemoči, umikanja.

Anica Mikuš Kos (1999) je v svojem prispevku Prostovoljno delo mladih, prostovoljno delo za mlade ugotavljala, da mladega prostovoljca otrok, mladostnik ne doživlja kot očetovski lik ali lik učitelja, kot predstavnika interesov šole, »ta starih«. Običajno ga doživlja kot neogrožujočega prijatelja, od katerega lažje sprejme popravek, nasvet, kot od oseb, s katerimi ima odnos, ki je obremenjen z neizpolnjenimi obveznostmi glede učenja in z obojestranskim nezadovoljstvom. Izkušnje kažejo, da marsikdaj mladi lažje zaupajo svojim vrstnikom ob težavah in kriznih situacijah in lažje sprejemajo pomoč od njih, kot od odraslih.

Terezija Žerdin (1999) v prispevku Prostovoljci in otroci z učnimi težavami razmišlja tudi o odnosu med prostovoljcem in učencem. Pravi, da se moramo zavedati prostovoljčevih dejanskih možnosti. Lahko bo razbremenil dijaka, starše, učitelja, lahko bo zmanjšal napetost in pomagal, da bodo skupaj lažje preživeli čas šolanja. Prostovoljec ne bo prevzemal odgovornosti za otrokov nadaljnji razvoj, niti za uspeh, trdil se bo le pomagati.

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje:

S kakšnimi strategijami ustvarjati učinkovito učno okolje za učno manj uspešne dijake?

Podvprašanje:

Kako formirati medvrstniško učno pomoč – tutorstvo?

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Želeli smo zmanjšati osip, povečati občutek varnosti med dijaki prvega letnika. Ob prehodu iz osnovne v srednjo šolo, pojavu učnih težav in težav z vključevanjem v novo okolje smo jim želeli ponuditi možnost vrstniške pomoči, ki bi jo nudili dijaki višjih letnikov.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

- Dogovor o planiranih aktivnostih in razdelitev dela.
- Promocija med vrstniške učne pomoči - tutorstva med dijaki 2. in 3. letnika
- Zbiranje prijav in uvodno izobraževanje za dijake tutorje
- Seznanitev dijakov 1. letnika z učnimi težavami in njihovih staršev o možnosti med vrstniške učne pomoči.
- Priprava obrazcev (dogovor o sodelovanju, nasveti za tutorje, evidenca izvedene učne pomoči...).
- Izvedba informativnih sestankov med konkretnimi dijaki- tutorji in dijaki , ki potrebujejo učno pomoč.
- Izvedba učne pomoči.
- Zaključni piknik za dijake tutorje
- Evalvacija dela

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevale k uspešnemu zaključku projekta

Ko smo dijake 1. letnika z učnimi težavami in njihove starše informirali o možnosti vrstniške učne pomoči, smo naleteli na slabšo odzivnost dijakov. Tako smo ob zaključku ocenjevalnega obdobja ponovno pozvali razrednike, da se s temi dijaki pogovorijo in jim predstavijo prednosti vrstniške pomoči. Po teh razgovorih smo pritegnili še nekaj dijakov več.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta

- Izboljšanje uspeha (dijaki, ki so obiskovali učno pomoč so izboljšali uspeh za eno oceno, razen ene dijakinje, ki je prenehala z obiskovanjem učne pomoči in ni uspela izboljšati ocene).
- Občutek varnosti in pripadnosti (pri dijakih, ki so prejeli učno pomoč se je povečalo zaupanje vase in v svoje sposobnosti, s pomočjo tutorja so se počutili bolj varno, niso imeli strahu pred določenim predmetom).
- Povezovanje dijakov (povečalo se je povezovanje dijakom med seboj, različnih starosti in iz različnih razredov, kar se na ravni šole kaže kot občutek pripadnosti šoli in širjenje empatije za težave sovrstnikov. Dijaki so sklepali prijateljske vezi in se srečevali tudi neformalno izven šole).

Obdelava podatkov

Opis vzorca

V projektu je sodelovalo 5 dijakov tutorjev in 12 dijakov, ki so potrebovali učno pomoč. Dijaki tutorji so obiskovali drugi in tretji letnik, dijaki, ki pa so potrebovali učno pomoč, pa so bili dijaki prvih in drugih letnikov. Anketne vprašalnike za pridobitev rezultatov projekta smo razdelili med vse sodelujoče, vrnjene pa smo dobili 4 vprašalnike, ki so jih izpolnili dijaki tutorji in 8 vprašalnikov, ki so jih izpolnili dijaki, ki so prejeli učno pomoč.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

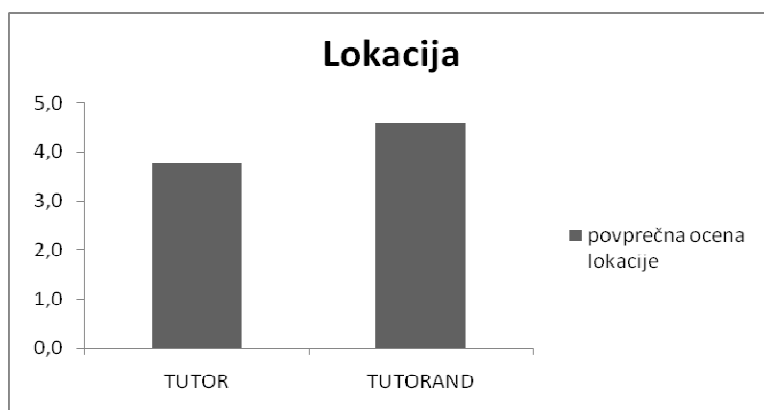
Podatke o učinkih projekta smo zbrali s pomočjo anketnih vprašalnikov, ki so bili sestavljeni ravno za ta projekt. Uporabili smo dve različici, in sicer obliko za tutorje in obliko za dijake, ki so prejeli učno pomoč. Obliki vprašalnika sta se med seboj razlikovali, nekaj postavk pa je bilo tudi enakih, tako da je omogočena primerjava odgovorov pri tutorjih in pri dijakih, ki so prejeli učno pomoč. Vprašalniki so bili razdeljeni ob koncu šolskega leta.

Metode obdelave podatkov

Podatki so bili obdelani s pomočjo računalniškega programa MS Excel. Glede na to, da so bila vprašanja zastavljena različno (obkroževanje ocen/prosti odgovori), smo delali tako kvalitativno kot tudi kvantitativno analizo pri različnih vprašanjih.

Prikaz rezultatov

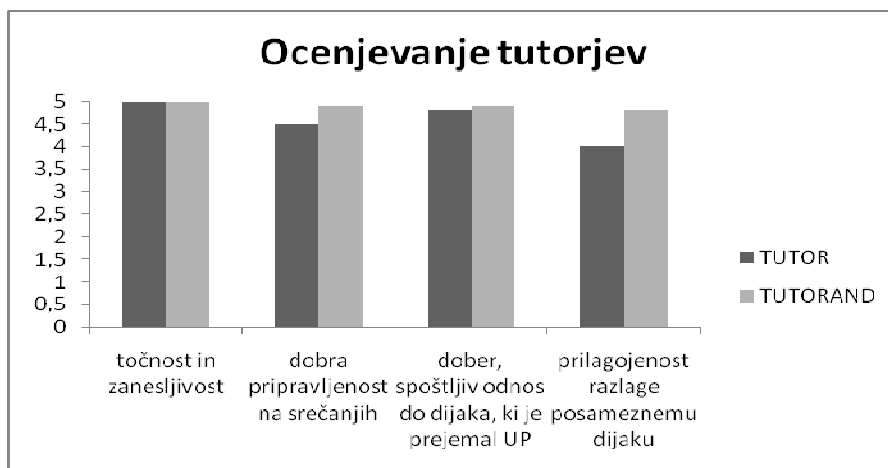
Prvo vprašanje se je nanašalo na mnenje tutorjev in dijakov, ki so prejeli učno pomoč (krajše tutorandov), o prostoru, v katerem je učna pomoč potekala. Lokacijo so lahko ocenili na ocenjevalni lestvici od 1 (zelo slabo) do 5 (zelo dobro).



Slika 1. Povprečne ocene lokacije, kjer so potekale učne ure pomoči.

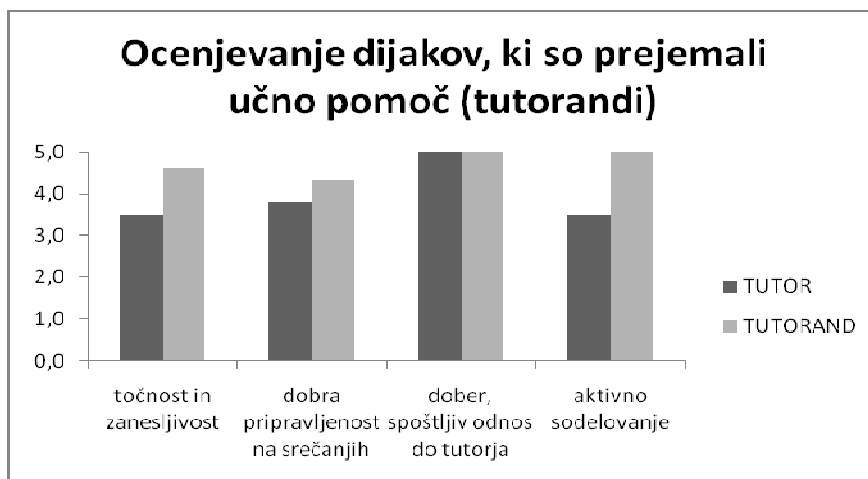
Na Sliki 1 lahko vidimo, da je bil prostor bolj všeč dijakom, ki so prejeli učno pomoč kot tutorjem. Eden izmed tutorjev je pri predlogih za nadaljnje tutorsko delo celo predlagal, da bi bilo dobro, če bi bila tutorstvu namenjena posebna soba oz. učilnica.

Sledita sklopa vprašanj, v katerem tako tutorji kot tudi dijaki, ki so prejeli učno pomoč ocenjujejo delo tutorjev, nato pa še delo in pripravljenost dijakov, ki so prejeli učno pomoč. Svoje strinjanje z različnimi trditvami so lahko ocenjevali zopet na ocenjevalnih lestvicah od 1 (se sploh ne strinjam) do 5 (popolnoma se strinjam).



Slika 2. Povprečne ocene različnih značilnosti tutorjev.

Na Sliki 2 lahko vidimo, da so tutorje oboji ocenili kot točne in zanesljive. Na učne ure pomoči so prihajali dobro pripravljeni, pri čemer pa so bili tutorji bolj samokritični. Oboji tudi menijo, da imajo dober in spoštljiv odnos do dijaka, ki je prejemal učno pomoč. Največja razlika pa se je pokazala pri ocenjevanju prilagojenosti razlage vsakemu posameznemu dijaku, ki je prejemal učno pomoč. Dijaki so bili sicer s tem zadovoljni, vendar pa tutorji menijo, da bi se bilo potrebno še bolj prilagoditi vsakemu posamezniku. Sicer pa so se tutorji v svoji vlogi kar dobro počutili (povprečna ocena 4,3). Dijaki, ki so prjemali učno pomoč poročajo tudi o tem, da so tutorji snov vedno ponazarjali s primeri, jim pripravljali različne naloge in delovne liste ter da so bili tutorji z njimi zelo potrpežljivi in niso hiteli pri snovi.



Slika 3. Povprečne ocene različnih značilnosti dijakov, ki so prejeli učno pomoč.

Slika 3 kaže, da so se dijaki, ki so prejeli učno pomoč ocenili kot bolj točne, kot pa so jih ocenili njihovi tutorji. Prav tako je prišlo do razlike v oceni pripravljenosti na srečanja, kjer so dijake, ki so prejeli učno pomoč tutorji zopet ocenili nižje, kot pa so se ocenili dijaki sami. Največja razlika med ocenami pa se kaže pri aktivnem sodelovanju. Dijaki, ki so prejeli učno pomoč, so namreč ocenili, da so pri urah učne pomoči zelo aktivno sodelovali, medtem ko so tutorji ocenili, da ni bilo ravno tako. Tudi pri kvalitativni oceni se je pokazalo, da dijaki, ki so prejeli učno pomoč, niso bili vedno motivirani za učenje, pogosto so prihajali nepripravljeni in brez vprašanj za tutorje. Sicer pa tutorji menijo, da so z dijaki, ki so jim nudili učno pomoč, vzpostavili dober odnos (povprečna ocena 4,8).

Nekaj vprašanj je bilo namenjenih tudi načinu dela med učnimi urami pomoči ter razvijanju različnih učnih strategij. Kvalitativna analiza je pokazala, da tutorji nimajo občutka, da so dijaki, ki so potrebovali učno pomoč, tekom njihovih srečanj razvili kakšne nove učne strategije, kljub temu, da so se o tem tudi pogovarjali, menijo pa, da zdaj nekoliko bolj razumejo učno snov in delajo z razumevanjem. Tutorji menijo, da so z nudenjem učne pomoči nekoliko izboljšali svoje učne strategije. Za razliko od tutorjev so dijaki, ki so prejeli učno pomoč, bolj prepričani v to, da so se začeli učiti na drugačen način ter da se je njihovo razumevanje snovi zelo izboljšalo. Zasluge za to pa pripisujejo tako učnim uram pomoči kot tudi samostojnemu delu.

Vsi učenci, ki so redno obiskovali tutorske učne ure, so izboljšali oceno pri predmetu, za katerega so prejeli pomoč, za eno oceno. Vsi bi tudi v prihodnje radi nadaljevali z urami učne pomoči in si želijo sodelovanja z istim tutorjem kot v preteklem letu.

Pozitivni učinki projekta, ki so jih zaznali tutorji in dijaki, ki so prejeli učno pomoč so naslednji:

- spoznavanje vrstnikov in tudi mlajših ter starejših dijakov
- tutorji bolj razumejo vlogo profesorjev
- spoznanje, da ima vsak posameznik svoj način dojemanja snovi, ki se mu je potrebno pri razlagi prilagoditi
- dijaki, ki so prejeli učno pomoč, so poročali o tem, da jim je to pomagalo tudi pri izgubi strahu pred določenim predmetom. Pri pouku so namreč čutili velik strah, pri tutorskih urah pa ne.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

Glede na to, da je bila vpeljava tutorskega sistema oz. medvrstniške učne pomoči letos na naši šoli novost, menimo, da bil projekt izpeljan uspešno.

Eden od pomembnih pokazateljev te uspešnosti je zagotovo izboljšanje ocen pri določenih predmetih pri dijakih, ki so prejeli učno pomoč. To je verjetno za same dijake najpomembnejši učinek učne pomoči, saj so se ravno s tem namenom zanjo tudi odločili. Seveda poročajo v povezavi z izboljšanjem ocen tudi tutorji o svojih pozitivnih občutkih, ki so jih doživljali, ko je njihov dijak, ki so mu nudili pomoč, oceno izboljšal. Še več pozitivnih učinkov (naštetih v poglavju Predstavitev rezultatov) je prisotnih pri samih tutorjih, saj poročajo o tem, da so se bolje naučili razlagati učno snov (na različne načine, prilagojeno glede na posameznikove potrebe oz. nerazumevanje), razvili so nove učne strategije, lahko so se postavili v vlogo profesorja (priprava nalog, razlaga snovi, soočanje z nepripravljenostjo dijakov za delo). Spoznati so se morali tudi z motiviranjem dijakov za delo, saj tutorji kot slabost navajajo pogosto nepripravljenost dijakov, ki potrebujejo učno pomoč za delo.

Na ravni šole se pozitivni učinki zastavljenega projekta kažejo v povezovanju dijakov med seboj, ki na tak način ni le linearno (povezovanje iste generacije med seboj), ampak je tudi vertikalno (povezovanje starejših in mlajših dijakov). Poleg tega se na tak način morda nekoliko lažja delo profesorjem, saj lahko tako pouk teče bolj gladko. Učenci prihajajo namreč bolj pripravljeni tudi k pouku

V rezultatih (Slika 2) lahko vidimo, da tutorji menijo, da bi bilo potrebno posameznim dijakom še bolj prilagoditi načine dela. Morda bi bilo dobro v prihodnjih šolskih letih za dijake tutorje

organizirati še bolj poglobljeno izobraževanje, ki bi imelo poudarek na različnih stilih spoznavanja, na prepoznavanju teh stilov ter tudi na načinih razlage, ki ustrezajo vsakemu posameznemu stilu. Tutorji, kot smo že omenili, poročajo tudi o tem, da nekateri dijak niso bili preveč motivirani za učenje oz. so bili že kar vdani v usodo, da bodo imeli slabo oceno. Glede na to, bi bilo priporočljivo v prihodnjem letu z dijaki, ki potrebujejo učno pomoč, izvajati tudi pogovore, kjer bi skupaj poiskali vzroke za njihov neuspeh ter bi jih hkrati tudi poskušali motivirati za njihovo uspešnejše delo. Na tak način bi morda lahko ugotovili tudi, kje so vzroki za nerealno ocenjevanje sodelovanja dijakov, ki potrebujejo učno pomoč. Na Sliki 3 smo namreč lahko videli, da se dijaki ocenjujejo kot zelo aktivne pri učnih urah pomoči, medtem ko jih njihovi tutorji ne ocenjujejo tako visoko.

Čisto na začetku predstavitve rezultatov smo govorili tudi o prostoru ter o tem, da si tutorji želijo poseben prostor, ki bi bil namenjen le tej dejavnosti. Verjetno si želijo tudi sami izdelati kakšne didaktične pripomočke, ki bi jih lahko puščali kar tam v tistem prostoru oz. bi na steno prilepili kakšne učne liste itd.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Vpeljava projekta na naši šoli lahko pripomore k širjenju zavesti o prostovoljni medsebojni pomoči.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Dosežene rezultate bomo predstavili sodelavcem, staršem, svetovalnim delavcem drugih šol in objavili na spletni strani šole.

Možnosti uvajanja v druga področja

Ugotovitve bomo koristno uprabili v naslednjem šolskem letu in program vrstniške učne pomoči ponovno ponudili novim dijakom prvega letnika. Po potrebi pa bomo nadaljevali tudi s tistimi, ki so bili vključeni že letos.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Glede na to, da smo s projektom šele dobro začeli, lahko drugim ponudimo predstavitev našega projekta ter prikaz pripomočkov, ki smo jih oblikovali pri samem začenjanju projekta (izobraževanje tutorjev, pogodba med tutorjem in dijakom, ki prejema učno pomoč, evidence dela, zbirka nasvetov za tutorje...).

Literatura

Navajanje literature po sistemu ISO

(<http://www2.arnes.si/~ljzotks2/gzm/dokumenti/literatura.html>)

Ostani v šoli! priročnik dobrih praks za preprečevanje osipa (2007), CPI

Kemmiss, S., McTaggart, R. (1990): Načrtovalnik akcijskega raziskovanja, Kako se lotimo akcijskega raziskovanja v šoli. 9 - 20. Didakta: Slovensko društvo pedagogov, Radovljica

Zavod republike Slovenije za šolstvo: <http://www.zrss.si/zvezekAR/>

Čačinovič Vogrinčič G. (2002) Vloga šolskih svetovalnih služb pri preprečevanju zapuščanja šole. Šolska neuspešnost med otroki in mladostniki / zbornik. Ljubljana:Inštitut za psihologijo osebnosti.

Bezić T. (2002) Svetovalna služba in njena vloga v zmanjšanju učne neuspešnosti kot dejavnika socialnega izključevanja. Šolska neuspešnost med otroki in mladostniki / zbornik. Ljubljana:Inštitut za psihologijo osebnosti.

Mikuš Kos Anica s soavtorji (1999) Prostovoljno delo v šolstvu. Ljubljana: Združenje Slovenska filantropija

Gimnazija Šiška
Aljaževa 32
1000 Ljubljana

BREZ KEMIJE NE BI BILO LEPIH EGIPČANOV

2008 - 2009

Vodja inovacijskega projekta: Adrijana Segalla, svetnica

Sodelavci: Monika Pogačnik, mentor, Andreja Žan, mentor, Marija Mišmaš Pintar, mentor, Klemen Gutman, Iztok Usenik, svetovalec

Konzulent: Barica Marentič-Požarnik, Filozofska fakulteta

Povzetek:

IP se je izvajal v obliki medpredmetnega povezovanja: zgodovina, kemija, nemščina, angleščina, matematika, športna vzgoja. Temeljna vsebinska podlaga je bila vezana na staroegipčansko zgodovino in je izhajala iz izbirne teme v novem učnem načrtu: »vsakdanje življenje v starih visokih civilizacijah«. Že sam naslov projekta pove, da smo največji delež medpredmetnega povezovanja namenili spoznavanju egipčanskega načina realnega in posmrtnega življenja, v katerem je lepota osrednja vrednota človeka. Tudi, ko človek zapusti ta svet, mora v onostranstvo vstopiti pripravljen in lep. Kemija je v tem kontekstu odigrala temeljno vlogo, še več pa v procesu balzamiranja in vrnitvi človekove duše v tostranstvo. Dijaki so tako z razvijanjem spretnosti in veščin preko laboratorijskih in eksperimentalnih vaj spoznali vse najpomembnejše minerale in spojine (malahit, okro, minij...), ki so jih Egipčani uporabljali, da so postali to, po čemer jih pozna zgodovina. Arzenal pripomočkov, ki so jih pri tem uporabljali in podrobnosti iz pogrebnih in balzamskih praks, so spoznali in se jih naučili tudi pri nemščini in angleščini. Poleg novonastalih slovarjev, so se urili tudi z govornimi ali kreativno umetniškimi nastopi – del ustvarjenega so predstavili na zaključni predstavitvi. Gradivo so iskali v googlovih brskalnikih (mummies in naloge iz British museuma).

Za lažje razumevanje življenja egipčanskega človeka so se dijaki naučili pisati hieroglif (zgodovina) in egipčanske številke, obenem tudi osnovne matematične operacije (seštevanje, odštevanje, ulomke ... (pri matematiki).

V projekt je bil vključen 1. a športni razred, zato smo za večjo motiviranost, vanj vključili tudi športne aktivnosti, seveda iz staroegipčanskih časov (sabljanje, štoporamo, tek...)

S IP so predvsem dijaki postali bogatejši tako glede znanja kot tudi glede novosti, ki jih prinaša alternativno ocenjevanje. Pri vseh sodelujočih predmetih so namreč dijaki dobili oceno pridobljeno na alternativen način.

Ključne besede: medpredmetno povezovanje, ključne kompetence pri IP: osnovne kompetence v znanosti in tehnologiji, digitalna pismenost, matematična kompetenca, kulturna zavest in izražanje, socialne kompetence.

Problemsko stanje

Ali v staroegipčanskih časih lahko govorimo o kemiji kot jo poznamo danes?

Glede na pridobljeno znanje, si lahko pomagamo s sodobnimi, dognanji in sodobno terminologijo ter s tem prispevamo k strokovni in poglobljeni sliki raziskovane tematike.

Cilji projekta

Kako je kemija vplivala na vsakdanje življenje Egipčanov?

Razlogi za izpeljavo IP: z medpredmetnim povezovanjem bolj smotrno in sodobno spoznati in povezati znanja iz staroegipčanske zgodovine.

Potek dela

Načrtovanje IP: od začetka pouka: določitev ciljev posameznih predmetov, vključenih v povezavo, intenzivno sodelovanje in dobra organizacija glede ur v razredu in vključenosti dijakov v razredu (pri posameznem predmetu in skupnih urah).

Izvedba: od januarja do sredine marca v okviru pouka pri zgodovini (14 ur – izbirna tema), kemiji (vaje in pri zgodovini), nemščina, angleščina, športa vzgoja, matematika: februar, marec: poglobljajo osvojena spoznanja in jih širijo ...

Ocenjevanje: pri vsakem predmetu se na osnovi prej predstavljenih kriterijev dijake oceni. (vse oblike dela – alternativne).

Refleksija sodelujočih: dijaki so projektno delo ocenili kot vzpodbujajoče in kreativno, ko se znanost in vse kompetence povežejo v celoto.

Učitelji: tudi sami so morali širiti znanja (glede na zgodovinska izhodišča), izrazili so voljo do novega načina dela pri pouku.

Delo je potekalo tekoče, predvsem zaradi dobrega načrtovanja dela vsakega učitelja in profesionalnega odnosa sodelujočih do raziskovalnega vprašanja. Primerna priprava pred začetkom, ko smo se kot skupina sestajali in lepili kamenčke v mozaik.

Obdelava podatkov

- Dijaki in učitelji z anketami in refleksijami
- Podatke smo zbirali glede na opravljeno metodo dela pri posamezni uri
- Merila opravljenega so bile pridobljene opravljene naloge dijakov na alternativen način
- In ocene, ki so jih le ti tekom dela pridobili.

Ugotovitve in spoznanja

IP je predstavljal popolno novost glede izvajanja medpredmetnega povezovanja na rednih urah pouka.

Vodstvo šole je novo obliko alternativnega delovanja na šoli ves čas podpiralo in omogočilo predstavitve dela dijakov v IP na sejmu Informativa, učitelji pa smo nova spoznanja predstavili na Rogli v okviru predstavitev novih pedagoških in obetavnih praks.

Širjenje novosti

V celoti je projekt temeljil na širjenju in uporabi alternativnih oblik dela v razredu, zlasti pa tudi ocenjevanja.

Izrabili smo vse možnosti glede danega raziskovalnega vprašanja, zato se razširjena skupina učiteljev namerava naslednje šolsko leto ukvarjati s problemi srednjega veka in temu času primernim raziskovalnim vprašanjem, ki bo izhajalo iz vloge alkimije za srednjeveškega človeka.

Naša moč je v strokovnem in angažiranem odnosu učiteljev do projektne delo, ki se ga upajo prenašati ne le v čas projektne dni, ampak v sam učni proces.

Literatura

Internet gradivo: British museum in google (mummies)
www.selket. Si
Eliade.M : Zgodovina religioznih verovanj in idej
Berzelak.S.: Zgodovina 1
(<http://www2.arnes.si/~ljzotks2/gzm/dokumenti/literatura.html>)

Gimnazija Vič
Tržaška 72
1000 Ljubljana

INOVATIVNI PRISTOPI K MEDPREDMETNEMU POVEZOVANJU

2008 - 2009

Vodja inovacijskega projekta: Klemen Bajec

Sodelavci: Sonja Artač, Alenka Mozer, Marta Lukanec, Barbara Černe, Helena Potočnik – Vičar, dr. Vida Kariž Merhar, Timotej Marošević

Konzulent: mag. Andreja Bačnik, Zavod RS za šolstvo

Povzetek:

V projektu smo si postavili raziskovalno vprašanje: Kako razvijanje digitalne kompetence vpliva na uporabo znanja z različnih področij? Raziskovali smo uporabo novih digitalnih tehnologij: interaktivne table, spletne učilnice, glasovalnega sistema kot orodja za izboljšanje pouka, sodelovanja med učitelji in timskega poučevanja. Poskušali smo ustvariti virtualno učno okolje v spletni učilnici, ki bi bilo sodobno in ustvarjalno, kjer bi dijaki pod vodstvom tima učiteljev z izdelovanjem projektnih nalog s področja naravoslovja na sodoben način pridobivali celostno znanje. Na ta način smo tudi razvijali digitalno kompetenco dijakov in tudi učiteljev, ki so sodelovali v projektu. Ugotovili smo, da smo lahko z uporabo novih tehnologij učinkovitejši:

- *z uporabo spletnih učilnic smo dosegli prednosti: lažja, vnaprejšnja objava gradiv, motiviranost dijakov, nadzorovana komunikacija dijakov, vpogled v dijakovo delo, sodelovanje skupine mentorjev pri projektnih nalogah, sodelovanje učiteljev v posebej za to namenjeni učilnici,*
- *z uporabo interaktivne table pa smo se povečali uporabo vizualizacijskih elementov pri pouku nekaterih predmetov z neposrednim vključevanjem aktivnosti dijakov.*

Še zdaleč pa nismo izkoristili vseh zmožnosti tehnologij, ki smo jih preizkušali, zato bomo v bodoče uporabo teh tehnologij še širili in poglobljali.

Abstract:

The aim of this project was to find out how the development of digital competence affects the integrated learning. We researched the use of interactive whiteboard, virtual learning environment and audience response system as means for boosting the learning process, teachers' cooperation and team teaching. We attempted to create virtual learning environment enabling students to participate in the integrated learning process through project work and under the monitoring of a team of teachers. In this way we also developed the digital competence of the participating students and teachers.

Our finding was that modern technology indeed makes the learning process more effective.

- *The virtual learning environment benefits: the materials can be easily published and accessed in advance; motivation of students is boosted; the communication among students and the work of individual students can be monitored; possibility of virtual staffroom for the cooperation of the group of mentors and teachers.*

- *The benefits of the interactive whiteboard: The increase of the visualization elements in teaching of certain subjects and the possibility of immediate involvement of students into the teaching process.*

We are aware that we haven't yet by far explored all the possibilities that modern technology has to offer in the teaching and learning process so our intention is to further explore and implement the use of it in the future.

Ključne besede: digitalna tehnologija pri pouku, medpredmetno povezovanje, timsko poučevanje, digitalna kompetenca.

Problemsko stanje

Bistvena problema, ki sta bila povod, da smo začeli raziskovati, sta:

- Poplava novih, digitalnih tehnologij, ki bi jih lahko učinkovito vpeljali v šolo, nekatere npr. interaktivna tabla oziroma spletna učilnica, so bile celo razvite prav za ta namen.
- Učna snov je razdeljena na predmete, ki se razmeroma neodvisno razvijajo, cilj šole pa je, da dijaki dobijo celostno povezano in uporabno znanje, ki presega posamezne predmete. Iz izkušnje vemo, da imajo dijaki včasih težave pri povezovanju istih konceptov, ki so jih spoznavali pri različnih predmetih.

Naravna rešitev drugega problema, ki se kar sama ponuja, je medpredmetno povezovanje in timsko poučevanje. Pri uvajanju novih tehnologij se morajo učitelji z novostmi najprej seznaniti, jih osvojiti, šele nato jih lahko uporabijo v praksi. Vse to pa od učitelja zahteva dodatno energijo in čas.

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje, s katerim smo se ukvarjali, je: Kako razvijanje digitalne kompetence vpliva na uporabo znanja z različnih področij? Zanimalo nas je celostno znanje, zato smo tudi oblikovali tim učiteljev različnih predmetov naravoslovja in informatike.

Cilji projekta so:

- razvijati digitalno kompetenco dijakov,
- ustvarjati sodobno, kreativno in ustvarjalno učno okolje,
- vzpodbujati profesionalni razvoj učiteljev z uporabo interaktivnih učnih orodij in
- uporabljati znanje z različnih predmetnih področij v različnih problemskih situacijah.

Potek dela

Vzpostavili smo skupino učiteljev s področja naravoslovja, z namenom tudi pri pouku preizkusiti nekaj teh novih tehnologij: interaktivna tabla, sistem spletne učilnice Moodle in glasovalni sistem Turning Point. Najbolj smo se poglobili v delo s spletno učilnico, saj se nam je zdela največja pridobitev. Maja 2008 smo prvič poskusno uporabili spletno učilnico pri predmetu informatika, pri več predmetih pa smo jih začeli zares uporabljati septembra 2008. Že v šolskem letu 2008/09 je spletno učilnico uporabljalo preko 800 dijakov, kar je praktično cela šola in več kot deset učiteljev.

Spletne učilnice smo poskušali uporabiti tudi malo »drugače«, ne le za delo z dijaki, ampak tudi za podporo delu tima učiteljev. Uporaba Moodla nam je npr. zelo pomagala pri sooblikovanju in izmenjavi gradiv.

Raziskovali smo tudi možnost uporabe glasovalnega sistema Turning Point, ki smo ga med drugim uporabili tudi kot orodje pri evalvaciji dela pri anketiranju dijakov ob koncu šolskega leta.

Eden izmed naših ciljev je bil tudi spodbujati razvoj digitalne kompetence pri učiteljih. Skozi projekt smo organizirali izobraževanja učiteljev za delo s temi novimi orodji. Večino izobraževanj smo izpeljali sami, za uporabo interaktivne table pa smo se povezali tudi z zunanjimi izvajalci. Z izobraževanji še nadaljujemo, saj se za uporabo spletnih učilnic in interaktivne table odloča vedno več učiteljev.

Pri zasledovanju cilja, in sicer vzpostaviti sodobno, kreativno in ustvarjalno učno okolje, smo prišli najdlje pri medpredmetnih povezavah informatike z naravoslovjem. S pomočjo spletne učilnice smo ustvarili nekakšno virtualno učno okolje. Učitelji nismo bili istočasno prisotni v razredu, s prisotnostjo v spletni učilnici pa smo na nek način poučevali timsko. Učitelji, ki se povezujejo, imajo stalen vpogled v celoten proces in lahko v spletni učilnici sledijo delu dijakov in jih tudi usmerjajo.

Ugotovitve in spoznanja

Skozi delo na projektu smo prišli do naslednjih zaključkov:

- Uvajanje novosti na začetku predstavlja dodaten napor, na rezultate pa je potrebno včasih nekoliko počakati. Ena od večjih prepek za hitrejše doseganje koristi je prešibka digitalna kompetenca učiteljev. V času izvajanja projekta pa se vseeno število učiteljev, ki pri svojem delu uporabljajo interaktivno tablo in spletne učilnice, povečuje.
- Uvajanje novih, predvsem digitalnih tehnologij, vsaj na začetku bolj pritegne dijake, kar lahko izkoriščamo za lažjo motivacijo.
- Dijaki v prostem času veliko uporabljajo storitve spletnih socialnih omrežij (internetni klepet, forumi, ...), kar omogoča tudi Moodle. Z uporabo spletnih učilnic jih vzpodbujamo, da te storitve uporabljajo tudi za učenje. Z uporabo teh tehnologij se jim nekako približamo, saj so bolj njihove kot naše.

Člani projektnega tima navajajo predvsem prednosti uporabe spletnih učilnic: lažja, vnaprejšnja objava gradiv, motiviranost dijakov, nadzorovana komunikacija dijakov, vpogled v dijakovo delo, sodelovanje skupine mentorjev pri projektnih nalogah, sodelovanje učiteljev v posebej za to namenjeni učilnici.

Širjenje novosti

Uporabo spletnih učilnic in interaktivne table pri delu z dijaki lahko smatramo že kot uveljavljeno prakso. Mi smo te tehnologije prenesli v naše okolje in jih poskušali uporabljati na inovativne načine. Uporaba spletne učilnice za sodelovanje tima učiteljev in za timsko poučevanje nam je omogočila lažje usklajevanje in večjo učinkovitost.

Skozi uporabo spletne učilnice za usklajevanje dela skupine učiteljev učitelji spoznavajo to orodje in pridobivajo znanje, ki ga potem uporabijo, ko uporabijo spletne učilnice tudi za delo z dijaki. Zaradi širokih zmožnosti sistema Moodle bi ga lahko uporabljali tudi za vodenje krožkov, razredne skupnosti, ...

Med kolegi smo vzbudili kar nekaj zanimanja za tak način dela, še zdaleč pa nismo izkoristili vseh zmožnosti tehnologij, ki smo jih preizkušali, zato bomo v bodoče uporabo teh tehnologij še širili in poglobljali.

Literatura

<http://www.prometheanworld.com/>

www.moodle.si

<http://www.zrss.si/>

<http://ucilnica.gimvic.org> kot vir in hkrati tudi rezultat dela.

Grm Novo mesto – Center biotehnike in turizma, Srednja šola za gostinstvo in turizem Novo mesto
Ulica talcev 3
8000 Novo mesto

VPLIV RAZREDNIKA NA RAZREDNO KLIMO

2008 – 2009

Vodja inovacijskega projekta: Maja Skubic Avsec, mentorica

Sodelavci: Urška Mehle, mentorica, Urška Becele

Konzulent: dr. Natalija Komljanc, Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Povzetek:

V inovacijskem projektu Vpliv razrednika na razredno klimo (Razredna klima kot kriterij kakovosti delovanja šole – delo razrednika in oddelčne skupnosti) smo sodelujoče učiteljice želele raziskati, kako se dijaki počutijo v svojem oddelku in na šoli, kako starši vidijo in spremljajo delo in počutje svojih otrok na naši šoli ter na katere načine lahko razrednik vpliva na klimo v svojem oddelku. Z izvedbo anketnega vprašalnika Učno okolje med dijaki programov gostinski in turistični tehnik smo raziskale obstoječo klimo v treh oddelkih šole, izvajale smo razredne ure na drugačen način (delavnice na temo medosebnih odnosov, sprostivne delavnice, tematske razredne ure – alkohol, kava z dijaki v lokalu, razgovori o izvenšolskih dejavnostih ...), z dijaki smo pripravili kosanjen piknik kot neformalno obliko druženja predstavnikov šole, dijakov in staršev. Iz ankete, ki smo jo izvedle med dijaki in starši na pikniku, smo ugotovile, da si oboji tovrstnih oblik srečanja še želijo v prihodnosti in da bi bilo dobro to uvesti v letni načrt razrednikov kot primer dobre prakse. Meseca maja pa so si dijaki 2. a oddelka na spletnih straneh G-maila uredili svoj spletni portal - klepetalnico. Menimo, da so cilji inovacijskega projekta uresničeni.

Ključne besede: razredništvo, klima, medosebni odnosi

Abstract:

The participating teachers in the innovation project »The influence of class teachers to class climate« (classroom climate as the criterion for high-quality and efficient school functioning – the tasks of class teachers and students) wanted to do research on how the students feel in their classrooms and at school. The tasks of the researchers were also to point out how parents see and follow the work and feelings of their children at our school, as well as the way in which class teachers influence the class climate.

The classroom climate was discussed in three classes of technician programmes on the basis of questionnaires. During class periods had different workshops on relations between people, group work and relaxation. Other thematic class periods were alcohol, coffee breaks with students in the bar and interviews about students' leisure activities. We also organized a chestnut picnic for students and their parents. On the basis of questionnaires we found out that parents liked it. We suggest this non-formal activity becoming a part of the annual school plan. The students of the 2.a class created G-mail internet portal for chatting. We consider the targets of the project fulfilled.

Keywords: class period management, climate, interpersonal relations.

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Vsak razrednik si želi, da bi v oddelku vladalo sproščeno in ustvarjalno vzdušje med dijaki in da bi se starši z veseljem v velikem številu odzivali na naša vabila na govorilne ure oz. roditeljske sestanke. Zato smo se odločile, da načrtno pristopimo k oblikovanju pozitivne razredne klime. Sodelujoče učiteljice smo namreč razredničarke v števično močnih oddelkih (25-34 dijakov), starih 16-18 let, osebnostno že močno oblikovanih. Med dijaki v posameznih oddelkih prihaja do različnih nesoglasij, posamezniki se združujejo v klike, ki so si pogosto v medsebojnem nasprotju, oddelek tako ne deluje kot celota. Dijaki se v oddelku ne počutijo dobro, svoje nezadovoljstvo z medosebnimi odnosi pa doma posredujejo staršem. V projekt smo posledično vključile še starše, in sicer na prijetnejši način – skupaj z dijaki smo pripravili kosanjen piknik kot neformalno obliko druženja predstavnikov šole s starši. Z njimi običajno sodelujemo na roditeljskih sestankih in govorilnih urah, starši imajo vlogo pasivnih poslušalcev, problem je, ker je udeležba staršev na tovrstnih srečanjih pogosto zelo slaba, zato smo želele, da se posredno v učni proces vključijo na prijetnejši način, spoznajo sošolce svojega otroka in razredničarko.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

»Razredna klima zajema proces v ožjem okolju, to je v razredu, in upošteva odnose med posamezniki v razredu in tudi prvine sistema. Pri razredni klimi gre za preplet različnih vidikov delovanja posameznikov« (Pušnik, 2003, str. 17).

Veliko je raziskav, ki ugotavljajo povezanost med razredno klimo in učnimi dosežki. Predvideva se, da zadovoljni dijaki dosegajo boljše učne dosežke, zato se opravljajo meritve razredne klime. Če pa se na podlagi meritev razredne klime ugotovijo velike razlike med želenim in obstoječim stanjem po posameznih dimenzijah, se učitelj lahko loti spreminjanja najbolj aktualnih razlik. Spreminjanje razredne klime pa pravzaprav poteka po načelih akcijskega raziskovanja (Pušnik, 2003, str. 18).

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

S čim razrednik vpliva na razredno klimo?

Cilji:

- raziskati počutje dijakov v matičnem oddelku in na šoli
- vključiti starše v neformalne oblike druženja
- razvijati strpnost med dijaki
- spodbujati socialne veščine med dijaki
- izboljšati socialno klimo v oddelkih

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

V okviru inovacijskega projekta želimo raziskati, kako se dijaki počutijo v svojem oddelku in na šoli, kako starši vidijo in spremljajo delo in počutje svojih otrok na naši šoli ter na katere načine razrednik vpliva na klimo v svojem oddelku.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

1. akcijski krog:

september 2008-januar 2009

- študij strokovne literature na to temo

- izvedba kostanjevega piknika za dijake in starše
- izvedba in analiza anketnega vprašalnika za dijake in starše na kostanjevem pikniku

Za 1. akcijski krog je značilna učiteljeva pobuda in motiviranje udeležencev projekta.

2. akcijski krog:

februar-julij 2009

- izvedba in analiza anketnega vprašalnika Učno okolje
- razredne ure drugače
- spletni portal dijakov 2. a na G-mailu

Za 2. akcijski krog je značilno, da so dijaki postopno prevzeli pobudo za izvajanje aktivnosti. Predlagali so nekatere teme in način izvajanja razrednih ur, na njih so aktivno sodelovali (jih vodili z razrednikovim usmerjanjem) in sami odprli spletno stran oddelka na G-mailu.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta
Usmerjevalec našega dela so bile analize in interpretacije anket ter pobude dijakov za izvajanje razrednih ur. Hkrati pa razgovori z dijaki in s starši kažejo, da je naše delo obrodilo sadove – opazili so manj nestrpnosti, več sodelovanja in medsebojne pomoči med dijaki v posameznih oddelkih; tako se jim tovrstne aktivnosti zdijo koristne.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

V inovacijski projekt smo vključile dijake 2. 3. in 4. letnika programov turistični in gostinski tehnik (88 dijakov) in njihove starše.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

Da bi uresničile zastavljene cilje, smo izvedle dva anketna vprašalnika zaprtega in odprtega tipa, uporabile smo metodo opazovanja in metodo pogovora, ki se je izkazala za najučinkovitejšo.

Metode obdelave podatkov

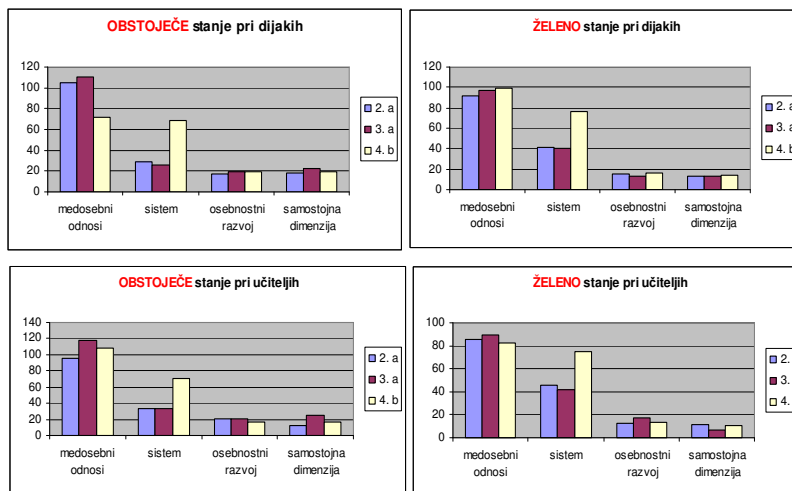
Podatke smo obdelale s kvalitativno in kvantitativno analizo¹.

Prikaz rezultatov

Naša spoznanja smo posredovale dijakom na razrednih urah, učiteljskemu zboru na pedagoškem sestanku ter staršem na roditeljskem sestanku (analiza anketnih vprašalnikov Učno okolje (Zabukovec, 1998)) v obliki grafov na powerpoint prosojnicah in ustne interpretacije. Spoznanja pa so posredovana še na refleksijah Zavoda Republike Slovenije za šolstvo.

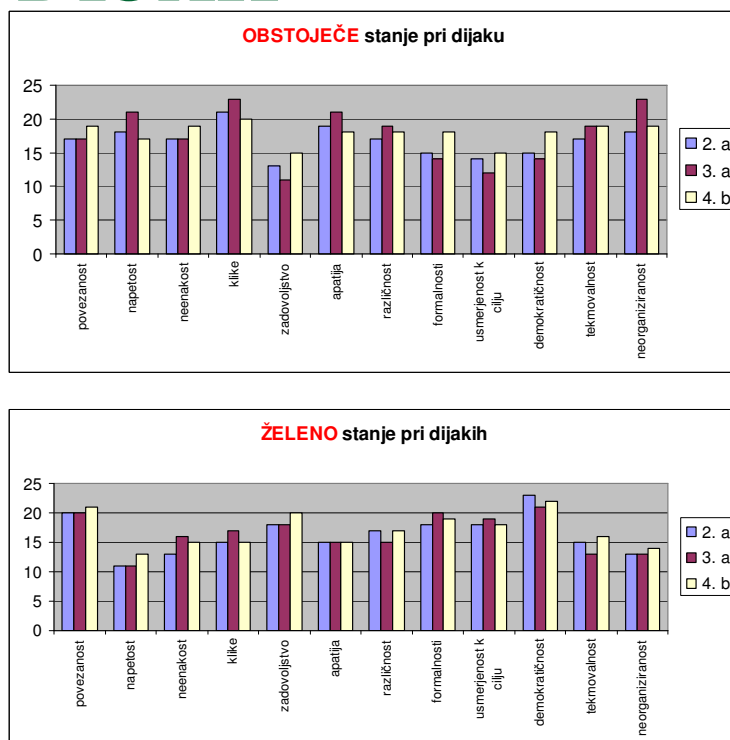
¹ Grafikoni merjenje razredne klime, vprašalnik Učno okolje (Zabukovec, 1998), primerjava med želenim in obstoječim stanjem med dijaki in učitelji v treh oddelkih

DIJAKI in UČITELJI

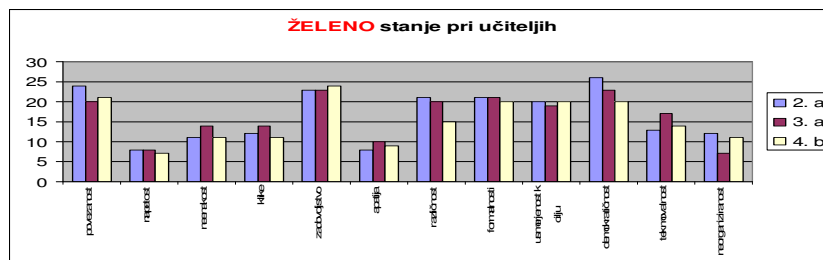
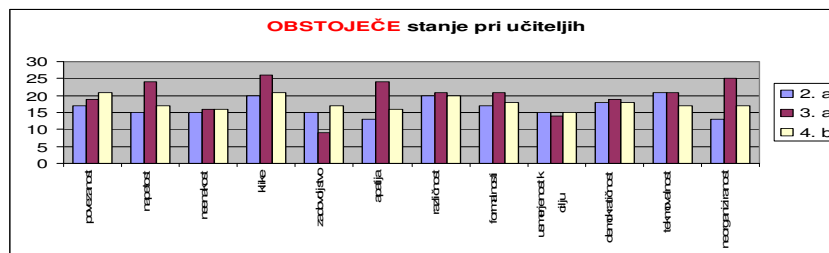


Srednja šola za gostinstvo in turizem Novo mesto

DIJAK



UČITELJI



Srednja šola za gostinstvo in turizem Novo mesto

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

Analiza anketnega vprašalnika Učno okolje (Zabukovec, 1998) je pokazala različne rezultate med programoma gostinski in turistični tehnik. V oddelkih programa turistični tehnik je anketa pokazala velike razlike med obstoječim in zelenim stanjem na področju sistema: različnost, pravila in zahteve, usmerjenost k cilju, demokratičnost; v programu gostinski tehnik pa na področju medosebnih odnosov: socialni stiki, konflikti, drugačnost, manjše skupine, zadovoljstvo, nezainteresiranost. Rezultate lahko interpretiramo, da si dijaki programa turistični tehnik želijo več discipline, upoštevanja pravil, večjo usmerjenost šole k ciljem in več demokratičnosti med dijaki. Dijaki programa gostinski tehnik pa niso zadovoljni z medsebojnimi odnosi, kar dokazuje, da so s programom, za katerega se izobražujejo (gostinstvo) zadovoljni.

Razvoj dobre prakse smo dosegli s pripravo kostonjevega piknika za starše in dijake v popoldanskem času kot neformalno obliko srečanja predstavnikov šole z dijaki in s starši. Kljub našemu večjemu pričakovanju udeležbe so vsi udeleženci izrazili mnenje, da tovrstne oblike druženja vplivajo na boljši odnos dijakov in staršev do šole in zaposlenih in da si jih v prihodnje še želijo, saj so koristne.

Z izvajanjem razrednih ur drugače (igra vlog, sprostivne delavnice, delavnice na temo medosebnih odnosov, kava z dijaki v lokalu ...) se je začela spreminjati razredna klima. Ugotovile smo, da se načrt za izvajanje razrednih ur prilagodi interesom dijakom in problematiki oddelka.

Rezultat vseh učiteljiteljivih pobud so povzeli dijaki 2. a oddelka in samoiniciativno odprli spletno stran svojega oddelka na G-mailu: ssgt_nm_2007@googlegroups.com, na kateri si izmenjujejo mnenja, zapiske, razredničarka pa posreduje aktualne informacije o šoli.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Sodelujoče učiteljice so svoja spoznanja predstavile učiteljskemu zboru, ki je z navdušenjem sprejel tovrstne načrtno izvedene aktivnosti. Sprejet je bil dogovor, da razredniki izvedejo nekaj razrednih ur drugače, dana pa jim je bila ravnateljeva podpora, da sami pripravijo neformalne oblike druženja s starši.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Menimo, da bi s tovrstnimi dejavnostmi na šoli morali nadaljevati in to uvesti kot del redne šolske prakse in tovrstne aktivnosti zapisati v letni delovni načrt šole.

S kvalitetno vnaprej pripravljenimi razrednimi urami dijake motiviramo, da se jih z veseljem udeležijo in na njih aktivno sodelujejo. Tako razvijajo svoje sporazumevalne zmožnosti, se učijo kulture dialoga, strpnosti, reševanja problemov ... in se osebno razvijajo. Dijakom vzbudimo občutek odgovornosti za delovanje v oddelčni skupnosti in vzdušje oddelka, s tem pa večjo povezanost skupine in pripadnost le-tej in šoli. Tako se na prijeten način dvigne kakovost delovanja šole.

Starši po sproščeni poti – neformalne oblike druženja – spoznajo sošolce svojega otroka, v drugačni luči vidijo razrednika, med vsemi udeleženci se okrepi medsebojno zaupanje.

Tudi razredničarke smo ugotovile več volje dijakov za reševanje oddelčnih težav, več sodelovanja in solidarnosti ter boljšega počutja dijakov v oddelku, pri sebi pa smo spoznale, da »dihamo z razredom«.

Menimo, da se razredna klima – vzdušje lahko bistveno popravi, kar pa zahteva veliko razrednikove motivacije in znanja, da s pravimi pristopi pripravi dijake, da se zavedajo pomena posameznikovega vedenja in njegove vloge oz. odgovornosti na dogajanje v oddelku. Učitelj – razrednik se mora dodatno strokovno izobraževati, pri svojem delu uprabljati različne metode dela, zlasti pa se je na tovrstnem področju kot najprimernejša izkazala metoda pogovora.

Možnosti uvajanja v druga področja

Novosti so najbolj uporabne na področju šolstva oz. dela z mladimi.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Menimo, da gradimo na partnerskem odnosu s starši ter na kvalitetnejši komunikaciji – interakciji – s starši, z dijaki in s strokovnimi delavci šole.

Literatura

Zabukovec, V. Merjenje razredne klime: priročnik za učitelje. Ljubljana: Produktivnost, Center za psihodiagnostična sredstva, 1998. ISBN 961-6068-14-8.

Devjak, T. Pravila in vzgojno delovanje šole. Ljubljana: Pedagoška fakulteta, 2007. Zbirka partnerstvo fakultet in šol. ISBN 978-961-253-020-4.

Pušnik, M. et al. Vloga šole pri zmanjševanju nasilja: priročnik za učitelje, svetovalne delavce in ravnatelje. 1. natis. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 2003. ISBN 961-234-441-8.

Raffini, J. 150 vaj za povečanje notranje motivacije pri učencih. Ljubljana, Educy, 2003. ISBN 961-6459-18-X.

Paterson, K. Kako lahko poučujem: namigi za začetnike in izkušene učitelje. 1. izdaja. 1. natis. Ljubljana: Rokus, 2004. ISBN 961-209-413-6.

VIZ II. Osnovna šola Rogaška Slatina
Ul. Kozjanskega odreda 4
3250 Rogaška Slatina

ŠOLA KOT PROSTOR ZA OHRANJANJE IN NEGOVANJE OTROŠKEGA LJUDSKEGA IZROČILA 2007- 2009

Vodja inovacijskega projekta: Mojca Kmetec, dipl. vzg.

Sodelavci: dr. Bojan Knific- diplomiran etnolog in kulturni antropolog: samostojni svetovalec za folklorno dejavnost pri JSKD, Nežka Lubej – strokovna svetovalka za folklorno dejavnost na šoli, Ksenija Šket – prof. razrednega pouka, Marjana Fuhrer - prof. razrednega pouka, Marjana Zajko – učiteljica v OPB, Mojca Pažon – učiteljica v OPB

Konzulent: mag. Milka Ajtnik (2007/2008); dr. Inge Breznik (2008/2009)

Povzetek:

Kulturna dediščina in ohranjanje tradicionalnih ljudskih običajev predstavljata nenadomestljivo vrednoto pri razvijanju osebnosti otrok in ljubezni do ljudskega izročila. Vsaka enota kulturne dediščine, ki je poškodovana ali uničena, je žal izgubljena, zato jo je smiselno vključiti v aktivno vsakodnevno življenje že v zgodnjem otroštvu. Izročilo se ohranja le ob posredovanju znanja in izkušenj mlajšim generacijam, pri čemer je vzor pomembno vzgojno sredstvo.

Ljudski ples je del slovenske kulturne dediščine, zato je primerno, da ga kot posebno vrednoto spoznajo tudi otroci. V njem se izražajo duša, značaj in temperament človeka, številne različice pa odkrivajo njegovo ustvarjalnost. Zaradi tega je vredno, da ga spoznajo generacije v predšolskem in v šolskem obdobju. Učenci lahko s spoznavanjem ljudskih plesov razvijajo svoje ustvarjalne, kreativne sposobnosti, hkrati pa se na neposreden način srečujejo s kulturo njihovih prednikov, jo učinkovito prenašajo v učno okolje in jo ohranjajo za prihodnost, pridobljene spretnosti pa uporabijo kot motivacijski dejavnik pri vsebinah učenja v šoli.

Ni razloga, da naša preteklost izgublja pomen. Lahko jo ohranjamo in spodbujamo na inovativen način – ampak...s kakšnimi pristopi?

Abstract:

Cultural inheritance and preserving traditional folk customs represent an irreplaceable value by developing children's personality and their love towards our folk tradition. Each unit of our cultural inheritance that has been damaged or destroyed is unfortunately lost. That's why it makes sense to include it in an active everyday life already in the early stage of childhood. Only with carrying on the certain knowledge and experiences to younger generations we can keep our traditional folk customs alive. We must not forget that a model is one of the very important means of education.

Folk dances are a part of Slovenian cultural inheritance and therefore it is appropriate to be known among the children as a special value. It is an expression of one's soul, character and temperament. Its numerous varieties uncover its creativeness. It is very important that

generations of children in the pre-school and school period become aware of them. Through folk dances pupils can develop their creative abilities and at the same time they are meeting the culture of their predecessors very directly. They transmit it into their learning environment and they keep it there for the future. The acquired skills they use as a factor of their motivation by learning contents in the school.

There is no reason that our past should lose its meaning. We can preserve it and encourage it in a very innovative way – but... with what kind of approaches?

Ključne besede: Ljudsko izročilo v OŠ, folklorni krožek, otroška folklorna skupina, vzgoja in izobraževanje, ZRSS-JSKD

Problemsko stanje

Ukvarjamo se predvsem s vprašanjem, ali imamo učitelji dovolj znanja o ljudskem izročilu.

Moje mnenje in mnenje strokovnjakov iz JSKD je, da učni načrti v splošnem niso slabi, a zahtevanih ciljev ni mogoče doseči, saj učitelji niso usposobljeni, da bi ljudsko izročilo prenašali v sodobnost. Nimajo znanj o izročilu in o prenašanju le tega v sodobnost – to sta dve poglavji, ki manjkata v rednem šolanju učiteljev in jih dodatna izobraževanja ne morejo nadomestiti, vsaj v zadostni meri ne. Različna znanja si lahko učitelji pridobijo na seminarjih, ki jih organizirajo Zavod za šolstvo, Fakulteta za šport in JSKD – slednji med drugim vzgaja kadre za vodenje otroških folklornih skupin in ob tem ponuja kar nekaj izobraževanj učiteljem, ki bi želeli ljudski ples in druge prvine ljudskega izročila vnesti v redno šolsko delo, vendar se teh izobraževanj udeležujejo le tisti, ki jih prenašanje ljudskega izročila zanima, čeprav so vsi po učnem načrtu dolžni te prvine vnašati v svoj program. Postavlja se torej vprašanje, zakaj tega ne počno, če je izvedba kurikula obvezna.

Kakovosten učiteljski kader in poznavanje osnovnih strategij načrtovanja vzgojno-izobraževalnih programov, izvedbe in vrednotenje lastne učinkovitosti, poznavanje sodobnih didaktičnih metod pripomorejo k boljšemu načinu posredovanja teoretičnih in praktičnih informacij o ljudskem plesu oz. izročilu.

Cilji projekta

Spoznavanje, ohranjanje in negovanje ljudskih pesmi, plesov in običajev v skladu s sodobnimi spoznanji stroke skozi aktivno vpletanje učencev.

Raziskovalno vprašanje

Kako v šoli kreativno in učinkovito ohranjati in negovati otroško ljudsko izročilo?

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

KAJ BI POTREBOVALE ŠOLE?

a) Vodje otroških folklornih skupin bi morale imeti na razpolago dve uri tedensko za delo z otroško folklorno skupino. Ena šolska ura zadostuje zgolj za delo folklornega krožka, katerega cilj ni nastop. Število ur je posebno pereč problem, ki popolnoma onemogoča kakovostno rast, kajti vedeti moramo, da se od otroške folklorne skupine pričakuje:

- da zna peti, če je le mogoče večglasno,
- da zna plesati,
- da je igralsko usposobljena,
- da program izvaja ob živi inštrumentalni spremljavi,

- da je kostumsko prepričljiva.

b) Spodbudo Zavoda za šolstvo, da se šole resno in v skladu z učnim programom lotevajo prenašanja izročila na otroke. Sedaj smo učitelji prepuščeni sami sebi in se nekateri odločajo o vsebinah po lastni presoji. Mnogi otroci z izročilo (takim ali drugačnim) žal niso seznanjeni.

c) Glede folklornih skupin predstavlja težavo usmeritev-spoznavanje ljudskega izročila brez nastopanja ali folklorna skupina, kjer otroke pripravljamo za nastope in revije, za posredovanje vsebin pa nam primanjkuje časa.

d) Glede na učni načrt učenci pogosto spoznavajo posamezne prvine ljudskega izročila (ljudske pesmi in izštevance), redkeje pa se seznanijo z ljudskimi plesi. Znanja, pridobljena s spoznavanjem plesnega izročila omogočajo otrokom kritično razsojanje in lažje razumevanje podobnih kulturnih pojavov, zaradi česar se vključevanje le-teh v učni načrt vsekakor zdi smiselno.

Potek dela

Pred tremi leti, ko sem se začela aktivno ukvarjat z otroškim ljudskim izročilom, sem bila postavljena pred zelo težko nalogo, čeprav sem bila članica folklorne skupine 20 let. V primerjavi z drugimi sem imela mnogo znanja in izkušenj. Kljub omenjenemu predznanju sem si postavljala vprašanja: na kakšen način naj otrokom približam ljudsko izročilo, kakšna naj bo odrska postavitev in še bi lahko naštevala. Udeležila sem se seminarjev, ki jih pripravlja JSKD in si pridobila ustrezna znanja iz naslednjih področij, ki jih prenašam na otroke in učitelje:

- metodike učenja ljudskega plesa v otroških folklornih skupinah,
- praktično učenje ljudskih plesov,
- otroške igre na Slovenskem,
- slovenska ljudska inštrumentalna in vokalna glasba, preprosta otroška glasbila,
- razvoj plesnosti pri otrocih,
- oblačenje otrok v 19. in v začetku 20. stoletja,
- ljudski ples v osnovnošolskih programih,
- poustvarjanje otroškega izročila v sodobnosti,
- učenje ljudskih pesmi in poustvarjanje le-te na odru,
- oris ljudskega plesa na Slovenskem in njegove vloge v nekdanjem in današnjem načinu življenja, vloga folklornih skupin v sodobnosti.

Spoznala sem strokovno podkovanе ljudi- Nežko Lubej, Bojana Knifca, ki meni in šoli dajejo konkretne smernice za delo – od kostumiranja naprej. Če na tem področju ne bi bilo omenjenih ljudi, bi danes verjetno prenašala na otroke plese oz. izročilo odraslih FS, kar pa ni prepričljivo in tudi ni primerno.

Obdelava podatkov

Z anketnim vprašalnikom smo ugotovili, da učitelji v večini nimajo zadostnega znanja o izročilu, pogrešajo izobraževanja na to temo. Vprašamo se lahko, kako naj učitelji kvalitetno prenašajo ljudsko izročilo na otroke brez ustreznega znanja.

Kot strokovni vodja otroške folklorne skupine » Spominčice« II. OŠ Rogaška Slatina z ustreznimi znanji, pridobljenimi na seminarjih, ki jih pripravlja JSKD, metodičnih postopkih - ljudsko izročilo prenašam na otroke, ki so vključeni v folklorni skupino na šoli (31 otrok od drugega do petega razreda). Ukvarjamo se izključno z otroškim izročilom, ki je tej razvojni

stopnji primerno: z otroškimi igrami, ljudskimi plesi, pesmimi, spoznavamo življenja naših babic, s kostumi pa ponazarjamo oblačenje otrok v časih, ko so bile te igre žive. V okviru otroške folklorne skupine Spominčice vodim zborček ljudskih pesmi. Poudarek je na večglasnem ljudskem petju. Ohranjamo že skoraj pozabljene ljudske pesmi.

Pridobljena znanja prenašam na učitelje podaljšanega bivanja. V okviru OPB otroke seznanjamo z ljudskimi pesmimi, plesi, predvsem pa z otroškimi igrami ter spoznavanjem življenja otrok nekoč in danes. Tako deluje na šoli folklorni krožek pod mentorstvom učiteljice podaljšanega bivanja., katerega cilj ni nastop.

V sodelovanju s šolo, strokovnih svetovalcev za folklorno dejavnost pri JSKD, smo naredili temeljito raziskavo otroških oblačil. V kostume smo oblekli 32 otrok, ki so vključeni v folklorno skupino na šoli.

Otroci, vključeni v folklorno skupino, pripomorejo pri učnih vsebinah v okviru glasbene vzgoje- predvsem pri ljudskih plesih.

Ugotovitve in spoznanja

Kakovostni seminarji, izobraževanja lahko veliko pripomorejo k temu, da bodo vsi, ne le otroci, ki so vključeni v folklorni krožek, seznanjeni z ljudskim izročilom.

Iz izkušenj menim, da bi bilo usklajeno delo JSKD z Zavodom za šolstvo nujno in bi prineslo bistveno boljše rezultate. Lahko bi šli v celotno prenovo dodatnih izobraževanj za učitelje (tega, ki ga pripravlja JSKD in tega, ki ga pripravlja Zavod za šolstvo) in enoten sistem vrednotenja OFS in folklornih krožkov – delitev enih in drugih bi bila verjetno koristna.

Opozorila bi na dve državni reviji otroških folklornih skupin, ki potekata v Sloveniji:

- **Državna revija PIKA POKA POD GORO (ZRSS)** - na revijo se lahko prijavi vsak, ne glede na kvaliteto.
- **Državna revija RINGA RAJA (JSKD)** - skozi sistem vrednotenja OFS je izmed 200 skupin iz Slovenije in zamejstva izbranih 8-10 otroških folklornih skupin.

Smiselno bi bilo, da bi se JSKD in ZRSS poenotili glede vrednotenja oz. ocenjevanja otroških folklornih skupin.

Širjenje novosti

Uporabniki dosežene novosti:

- predvsem strokovnjaki na zavodu za šolstvu v sodelovanju z JSKD, ki bi lahko naredili preobrat na tem področju in
- vzgojitelji, učitelji, ki naj bi se le-teh izobraževanj udeležili.

Ustvarjanje vizije:

Vprašamo se lahko, kako naj učitelji kvalitetno prenašajo ljudsko izročilo na otroke brez ustreznega znanja. Seveda lahko kakovostni seminarji, izobraževanja delno pripomorejo k temu, da bodo vsi, ne le otroci, ki so vključeni v folklorni krožek, seznanjeni z ljudskim izročilom. Izročilo se ohranja le ob posredovanju znanja in izkušenj mlajšim generacijam in to na primeren način in v čim večjem obsegu, saj je le tako mogoče pričakovati, da se bo usvojeno znanje prenašalo naprej ter se ohranjalo.

Posodabljanje izobraževanja in iskanje novih možnosti v procesu vzgoje in izobraževanja sta vsekakor nujna!

Literatura

Knific, B., Knific, M. 2007. Otrok in plesno izročilo. Etnolog 17, str.43-60

Fuchs, B. (2004). Ljudski plesi v osnovni šoli: Priročnik za učitelje, mentorje in vaditelje. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Knific, B. (2006, 2007). Folklorik 1, 2: Glasilo Javnega sklada za kulturne dejavnosti

SEMINARJI:

Začetni seminar za vodje otroških folklornih skupin (75 urni seminar za pridobitev naziva: Strokovni vodja OFS, ki ga organizira JSKD.

Otroški folklorni tabori (JSKD)

Seminarji, ki jih pripravljajo strokovnjaki s področja ljudskega izročila (Bojan in Metka Knific, Nežka Lubej...)

III. Osnovna šola Celje
Vodnikova 4
3000 Celje

OPISNA OCENA

2008 -2009

Vodja inovacijskega projekta: Darja Bastl, prof. rp

Sodelavci: Alena Munda, prof. rp, Julija Kramer, prof. rp

Konzulent: Inka Jazbinšek, Zavod RS za šolstvo, OE Celje

Povzetek:

Ocenjevanje znanja je zapleten, odgovoren proces in se mu ni moč izogniti. Pri oblikovanju opisne ocene je učitelj postavljen pred zahtevno nalogo, saj mora biti ocena zapisana tako, da bo staršem, učencem in nenazadnje tudi učiteljem dala informacijo o dejansko doseženem znanju otroka. Standardi znanja so zaradi strokovnosti zapisa staršem manj razumljivi, učitelje pa omejujejo pri zapisih. Iz njih starši ne razberejo dejanskega znanja otroka. Opisna ocena, katere izhodišča so predpisani standardi znanja, je po mnenju staršev presplošna in jim ne pove na kakšen način in na kakšnem nivoju je otrok dosegel določen standard znanja. Opisno ocenjevanje ima že dolgoletno tradicijo v slovenskem prostoru, zato je misel, da bi si starši želeli v nižjih razredih osnovne šole številčne ocene in da jih povezujejo z odnosom do dela in pridobivanju novega znanja, nedopustna. Razumljivost opisne ocene in njena objektivnost bi se povečala, če bi obstoječe standarde znanja natančneje razdelali glede na dejansko znanje otroka in pri zapisu upoštevali učenčeve potrebe in njegov napredek. Iz ocene bi moralo biti razvidno tudi učenčevo kritično mišljenje, način iskanja poti rešitev, uporaba znanja v novih situacijah, torej sam proces učenja. Opisno ocenjevanje naj služi didaktičnemu načelu motivacije za učenje in pridobivanju novega znanja.

Abstract:

Knowledge evaluation is very complex and responsible process which is impossible to avoid it. With descriptive assessment teacher faces very difficult task, because it has to be written in a way, that it will inform parents, pupils and teachers as well about the actual achievements of the child. Knowledge standards are for parents difficult to understand because of their high expert form and teachers' assessments are limited by them. Parents don't get enough information about their child's knowledge from them. The descriptive assessment which bases on the given knowledge standards, is according to parents too general and doesn't give them specific input in what level has their child subjugated obligatory knowledge. The descriptive assessment has in the Slovene school system long tradition and any thought of parents of children in lower grades, about changing it back to numeral assessment in inadmissible. The clearness and objectivity of the descriptive assessment would rise, if the current child's knowledge was more precisely distributed according to actual proficiency and the descriptive marking would consider child's needs and progress. The descriptive mark should present pupil's ability for critical thinking, ability to find solutions and use acquired knowledge in new situations, the learning process itself. The descriptive evaluation should serve the didactic principle of motivation for learning and acquirement of new knowledge.

Ključne besede: razumljivost, opisna ocena, ocenjevanje, standardi znanja

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Pri zapisu opisne ocene so učitelju izhodišče predpisani standardi znanja, vendar s strani staršev vse prepogosto slišimo, da iz ocene ne razberejo dejanskega znanja otroka. Predpisani standardi znanja se jim zdijo zapisani v preveč strokovnem jeziku. Takšna ocena je po njihovem mnenju presplošna, saj jim ne pove na kakšen način in na kakšnem nivoju je otrok dosegel določen standard znanja. Z ocenjevanjem povezujejo tudi motivacijo za delo in pridobivanje novega znanja.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

Ocenjevanju se ni moč izogniti, vpliva na pouk in na učenje. Med glavne značilnosti dobrega ocenjevanja vsekakor uvrščamo objektivnost, zanesljivost, veljavnost. Zanesljivost dosežemo z jasnimi in vsem razvidnimi merili ocenjevanja. V svetu obstaja že veliko poskusov, kjer je ocenjevanje usmerjeno na proces učenja, ob tem na napredek posameznega učenca in ne zgolj na rezultat.

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Kakšna je dejanska in vrednostna sporočilnost opisne ocene?

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Pri oblikovanju opisne ocene je učitelj postavljen pred zahtevno nalogo. Izogniti se mora vrednostnim sodbam, oceno pa oblikovati in zapisati tako, da bo staršem dala informacijo o učenčevem doseženem znanju. Pri zapisu opisne ocene so učitelju izhodišče predpisani standardi znanja, vendar s strani staršev slišimo, da iz ocene ne razberejo dejanskega znanja otroka. Ob tem se seveda lahko vprašamo, če so staršem opisne ocene, katere izhodišča so predpisani standardi znanja, dovolj razumljive in kaj storiti, da bi se stanje spremenilo. Ocena naj bi bila v prvi vrsti namenjena staršem in njihovim otrokom, torej mora biti razumljiva njim in imeti nedvoumno sporočilno vrednost o usvojenem znanju otroka.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

S pomočjo strokovne literature smo članice projekta osvežile praktična in teoretična znanja s področja opisnega ocenjevanja ter ga obogatile s strokovnimi novostmi s tega področja. Načrtovale smo metode raziskovanja (pogovori, intervjuji, sestava vprašalnikov...) in pri zbiranju potrebnih podatkov, mnenj... vključile članice aktiva 1. in 2. triade, strokovne delavce in seveda vprašanja in mnenja staršev. Po opravljenih razgovorih, intervjujih z vsako skupino, smo opravile refleksijo. Ta krog smo nekajkrat ponovile in vsakič opravile refleksijo. Nato smo sestavile vprašalnik za starše in učitelje ter določile raziskovalni vzorec in raziskovalno skupino. Pridobile smo šole, ki so bile pripravljene sodelovati pri izvedbi vprašalnika. Sledila je obdelava podatkov s pridobljenih vprašalnikov.

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevala k uspešnemu zaključku projekta

Z raziskavo mnenj staršev in učiteljev smo raziskale sporočilno vrednost opisne ocene in iskale nove strategije, v kombinaciji z že obstajajočimi, za oblikovanje opisne ocene z namenom podati objektivno oceno učenčevega znanja, ki bi bila staršem nedvoumno razumljiva.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta
S pomočjo vprašalnika smo dobile mnenja in predstave staršev o dejanski sporočilni vrednosti opisne ocene.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

Vzorec raziskave je zajemal 245 izpolnjenih vprašalnikov staršev. Zajemal je tri osnovne šole (dve iz mestnega urbanega območja in eno s pretežno podeželsko populacijo).

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

Zbrani in pridobljeni podatki so odraz metode pogovora, intervjujev s starši in učiteljev, študija strokovne literature, vprašalnikov in zbiranja mnenj.

Metode obdelave podatkov

Podatki so bili obdelani s pomočjo tabel in grafov.

Prikaz rezultatov

Podatke smo razvrstile v preglednice, s pomočjo katerih smo oblikovale grafe s podatki. Pri tem smo si pomagale z računalnikom in programom Word Exel. Vse zbrane podatke smo tudi interpretirale in zapisale rezultate v naše ugotovitve.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

Raziskava mnenja staršev je pokazala, da starši v večini (57, 14 %) ne morejo iz opisne ocene ob zaključku leta razbrati dejanskega znanja otroka, čeprav so jim standardi znanja v večini razumljivi. Menijo, da bi bilo potrebno v opisni oceni zapisati tudi, česa učenec ne zna (80, 4%). Po drugi strani pa priznavajo, da iz priloženih standardov, ki jih dobijo, ne preverijo, katere standarde je njihov otrok dosegel in katere ne. Iz raziskave je tudi razvidno, da bi kar 81, 6 % anketiranih staršev podprlo zahtevo po uvedbi številčne ocene ob koncu 3. razreda. Po mnenju staršev (kar 73%) bi se odnos staršev in otrok do šolskega dela spremenil, če bi bil otrok številčno ocenjen že v prvi triadi. Zdi se jim, da številčna ocena ne bi bila prevelik pritisk na otroka. Pri samem zapisu opisne ocene s pomočjo predpisanih standardov se je 88, 57 % vprašanih opredelilo, da bi bilo potrebno priporočen zapis standardov znanja razdelati glede na dejansko znanje otroka.

Na osnovi raziskave mnenja in lastne prakse predlagamo:

- Pri zapisu opisne ocene je predpisane standarde znanja potrebno natančneje razdelati. Iz njih mora biti razvidno dejansko znanje otroka, učenčeve potrebe ali jih spodbujati k še boljšemu znanju.
- Iz opisne ocene mora biti razvidno tudi učenčevo kritično mišljenje, način iskanja poti rešitev ali uporabo v novih situacijah kot posledica kakovostnejšega učenja in pouka.
- Standardi znanja morajo biti zapisani v manj strokovnem jeziku, saj morajo biti razumljivi v prvi meri staršem in otrokom.
- Zapisati je potrebno tudi katerih pričakovanih rezultatov učenec ni dosegel.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Kritičen in pozitiven odziv staršev in učiteljev v upanju, da se bodo njihova mnenja upoštevala v luči enakovrednega partnerstva pri ocenjevanju. Učitelji pa upamo, da v bodoče ne bomo pri zapisih omejeni s predpisanimi standardi in da bomo lahko učenca ocenili glede

na dejansko znanje in pri tem zapisali tudi njegov napredek ali primanjkljaj na posameznem področju.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Nova strategija zapisa ocene bi staršem dala dejanski vpogled v znanje njihovega otroka. Znotraj predpisanega standarda bi se še vedno ohranila predpisana zahteva po doseženem znanju, ki omogoča uspešno pridobivanje novega znanja, hkrati pa bi dopuščala individualni zapis otrokovega napredka, njegove potrebe in motivacijo za pridobivanje novega znanja in s tem tudi motivacijo za učenje.

Možnosti uvajanja v druga področja

Tak zapis ocene (ne samo končni) je možno uporabiti tudi v višjih razredih.

Literatura

Razdevšek Pučko, C. Formativno preverjanje znanja in vloga povratne informacije. *Sodobna pedagogika*, 2004, št. 1, str. 126 – 139.

Komljanc, N. Vloga povratne informacije v učnem procesu. *Sodobna pedagogika*, 2004, št. 1, str. 140 – 152.

Marentič Požarnik, B. Ocenjevanje učenja ali ocenjevanje za (uspešno) učenje? *Vzgoja in izobraževanje*, 2000, št. 2 – 3, str. 4 – 9.

Didaktika ocenjevanja znanja; razvoj didaktike na področju ocenjevanja znanja: zbornik prispevkov, Ljubljana, Zavod RS za šolstvo, 2008.

Osnovna šola Antona Ingoliča Spodnja Polskava
Spodnja Polskava 240
2331 Pragersko

MOTIVACIJA, MOST DO KVALITETNEJŠEGA ZNANJA 2008 - 2009

Vodja inovacijskega projekta: Irena Krajnc, predmetna učiteljica angleščine-nemščine

Sodelavci: Vida Bombek, profesorica angleščine-zgodovine, Martina Brmež, profesorica razrednega pouka, Branka Dornik Mesarič, profesorica razrednega pouka, Zdenka Felicijan, profesorica razrednega pouka, Cvetka Govejšek, predmetna učiteljica matematike-fizike, Manja Iskra, absolventka angleščine-nemščine, Natalija Kozar, profesorica socialne pedagogike, Suzana Kristovič Sattler, profesorica geografije-zgodovine, Ksenija Rosc Benedejčič, profesorica biologije-kemije, Vanja Senekovič, profesorica razrednega pouka, Metka Štebih, predmetna učiteljica športne vzgoje, Mira Štern, profesorica razrednega pouka, Danica Veber, profesorica biologije-kemije, specialist

Konzulent: Barbara Lesničar, Zavod RS za šolstvo, OE Maribor

Povzetek:

Ker opažamo, da iz leta v leto pada motivacija otrok za delo in učenje v šoli in doma, smo se odločili na tem področju nekaj narediti. Vprašali smo se: «Kako in s katerimi načini bolje motivirati učence v OŠ?». Kako torej dvigniti motivacijo učencev za aktivno sodelovanje pri pouku, sprotno učenje, pisanje domačih nalog in aktivno sodelovanje na dnevih dejavnosti oziroma iskanje novih poti do kreativnih in učinkovitih učnih okolij?

S sodelavci smo načrtovali medsebojno sodelovanje, izmenjavo izkušenj in iskanje novih poti na tem področju. Prav tako je bilo vključeno kreativno sodelovanje učencev za dvig motivacije za samoiniciativno učenje in kvalitetnejše znanje.

Zelo uspešno so se izkazale aktivne oblike dela pri pouku (projektno delo, sodelovalno učenje, eksperimenti in simulacije, terensko delo, delo na delovnih točkah, v računalniški učilnici, ...), kjer so učenci večinoma samostojno, ustvarjalno in prizadevno dosegali tako vsebinske kot procesne cilje pouka. Na takšen način pridobljeno znanje je trajnejše, ob vsebinski obravnavi pa so učenci razvijali in krepili še celo vrsto vseživljenjskih veščin in znanj oziroma kompetenc. Učenci so za takšne oblike dela izredno motivirani in jih imajo radi. Pred začetkom dejavnosti so bile učencem ponujene različne oblike motivacije (zgodbe, pantomima, glasba, slikovno gradivo, problemska vprašanja, kvizi, materialno gradivo, didaktične igre,...) tako, da so lahko nove vsebine in veščine sprejemali z radovednostjo in pričakovanjem. Ob vsem tem so si učenci dvignili samopodobo in se z večjo voljo in odgovornostjo lotili tudi domačih nalog.

Prav tako se je izboljšal odnos do hrane in upoštevanje bontona v jedilnici, kar smo naknadno vključili v projekt na šoli.

Sodelujoči učitelji smo medpredmetno sodelovali, medsebojno hospitirali, se vključevali v razne projekte in k temu spodbudili tudi ostale učitelje na šoli. Učenci so bili z aktivnimi

oblikami dela in motivacijskimi elementi bolj motivirani za delo v šoli in doma, znanje pa je postalo kvalitetnejše.

Innovatory project: Motivation, a bridge to a more quality knowledge

Abstract:

As we have seen that the motivation of children for work and study at school and at home has been declining from year to year, we have decided to do something about it. We asked ourselves: "How and by what means can we motivate the students in the primary school to study from one's own initiative?" How can we therefore raise the motivation of students for active cooperation in class, to study every day, write homework and actively cooperate on activity days or search new ways for creative and efficient learning environment?

We planned mutual cooperation with co-workers, exchange of experiences and search for new ways on this field. We also included creative cooperation of students to raise their motivation to study on their own initiative and more quality knowledge.

Active forms of work in class (project work, cooperative study, experiments and simulations, field work, doing work points, computer classroom, ...) have proven to be very successful as the students reached content and process goals of class mostly independently, creatively and ambitiously. Knowledge, gained in this manner, lasts longer, and while dealing with the content the students developed and strengthened a whole range of life-long skills, knowledge and competence. Students are highly motivated for such forms of work and like them. Before starting the activity the students were offered different forms of motivation (stories, mime, music, pictures, problem questions, quizzes, materials, didactical games, ...) so that they could accept the new content and skills with curiosity and expectation. By all this the students raised their self-image and had a bigger will and responsibility to do their homework.

Also, the relationship towards food and consideration for table manners in the dining room was improved, which was subsequently included to the school project.

Cooperating teachers were cooperating as a form of CLIL (integrated learning), attending each other's lectures, incorporating into different projects, and we also encouraged other teachers at school to do so. The students were more motivated for school and home work due to the active forms of work and motivation elements, and the knowledge became more quality.

Ključne besede: zanimivo, zabavno, poučno.

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Učenci so vedno manj zainteresirani za šolsko in domače delo. Posledično je zaradi tega osvojeno znanje slabše, kot bi lahko bilo. Vedno več učencev je pasivnih in samo čakajo, da bo kdo kaj naredil namesto njih.

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje:

KAKO IN S KATERIMI NAČINI BOLJE MOTIVIRATI UČENCE OŠ ZA SAMOINICIATIVNO UČENJE?

Opis razlogov za izpeljavo raziskave:

Ker opažamo, da iz leta v leto pada motivacija otrok do dela in učenja v šoli in doma, smo se odločili na tem področju nekaj narediti. Vprašali smo se :«Kako in s katerimi načini bolje motivirati učence v OŠ za samoiniciativno učenje?«. Kako torej dvigniti motivacijo učencev za aktivno sodelovanje pri pouku, sprotno učenje, pisanje domačih nalog in aktivno sodelovanje na dnevih dejavnosti oziroma iskanje novih poti do kreativnih in učinkovitih učnih okolij.

Potek dela

1. NAČRTOVANJE AKTIVNOSTI

Na osnovi predhodnih ugotovitev smo naredili načrt dela za 1. akcijski krog v štirih skupinah.

A Kako dvigniti samopodobo in priti do uspeha?

Socialne igre, vaje in razgovori na razrednih urah, poudarek na smiselnosti početja.

B Kako motivirati učence za samostojno in odgovorno delo?

Pozdravni krog, motivacijske igre, glasba, petje, pantomima, eksperiment, preizkušanje raznovrstnih didaktičnih pristopov in uporabe IKT sredstev, pouk malo drugače, namenski dnevi, projekti, poudarek na sodelovalnem učenju in igri.

C Kako izboljšati odnos do domačih nalog?

Razgovori, sodelovanje učencev pri izbiri domačih nalog, doslednost učitelja, motivacijske nagrade, vodenje dnevnika domačih nalog, vpliv opravljanja nalog na znanje.

D Kako motivirati učence za primeren odnos do hrane?

Branje pravljic in zgodb na to temo, razgovori, igre vlog, ogled videoposnetka, likovno ustvarjanje, sodelovanje s starši.

2. **PRIDOBIVANJE TEORETIČNIH ZNANJ:** študij raznih gradiv in izmenjava izkušenj.

3. **POSNETEK STANJA NA ŠOLI:** razgovori z učenci in sodelavci.

4. **IZVAJANJE RAZNIH AKTIVNOSTI** za izboljšanje stanja.

5. **ANALIZA** s pomočjo razgovorov in vprašalnika.

6. **NADALJEVANJE Z AKTIVNOSTMI**, ki so se izkazale pozitivne v 1. akcijskem krogu (2. akcijski krog).

7. **PREDSTAVITEV** dela in rezultatov učencem, sodelavcem in staršem.

8. **ZAKLJUČEK** s ponovno analizo.

Obdelava podatkov

Metode zbiranja podatkov:

Anketiranje učencev in učiteljev.

Anketiranih je bilo 167 učencev od 5. do 9. razreda (Priloga 1) in vseh 13 sodelujočih učiteljev (Priloga 2).

Kratka analiza: 70% učencev dela domače naloge in se pripravlja za šolo doma. 22% od 15 do 30 min, 36% približno 1 uro na dan, 26% do 2 uri, 10% 2 uri ali več, 3% samo pred ocenjevanjem, 1% skoraj nikoli, ostala 2% drugo. 72% anketiranih ima rada motivacijske elemente in aktivne oblike dela pri pouku (odgovori na vprašanja od A7-A19). 69% vidi pri sebi možnost za povečanje volje in vztrajnosti do aktivnejšega dela doma in v šoli (odgovori na vprašanja od B1-B5). Da bi znanje lahko izboljšali z boljšim sodelovanjem pri pouku, meni 58%, z več dela doma pa 47% anketiranih učencev. Na vprašanje »Kaj te najbolj pritegne k učenju?«, sta najpogostejša odgovora učna snov in učitelj, sledijo pa starši, sošolci, vpis v srednjo šolo, tekmovanje za oceno in zanimiva učna ura.

Učitelji smo bili 90% zadovoljni z delom in sodelovanjem med učitelji ter z dvigom motivacije pri učencih. 2 učitelja bi nadaljevala s projektom, ostali pa smo za to, da ga zaključimo.

Ugotovitve in spoznanja

Učenci so pripravljeni sodelovati, so ob začetku ure bolj mirni in pripravljeni za delo, imajo radi mir pri pouku, pričakujejo učiteljev pozdrav, imajo radi različne načine dela, radi aktivno sodelujejo, če so motivirani za to, radi pripravljajo govorne nastope, pri učenju in delanju domačih nalog radi uporabljajo IKT sredstva, se umirijo ob umirjeni glasbi, se pri namenskih dnevih veliko naučijo, imajo radi didaktične igre in kvize, so bolj motivirani za delo in učenje, če poteka pouk malo drugače, ocenjujejo, da bi lahko bolje opravili domače naloge in s tem izboljšali svoje znanje, se bolje pripravili na pouk in sodelovali pri pouku, menijo, da jih najbolj pritegneta k sodelovanju in učenju učna snov in učitelj, s pomočjo dosledne kontrole so izboljšali opravljanje nalog, svoje obnašanje v jedilnici in odnos do hrane, vedo kaj je zdrava prehrana in pravilno uporabljajo jedilni pribor.

Učitelji ugotavljamo, da so bili učenci aktivnejši in bolj motivirani za delo in učenje pri urah, kjer so bili bolj motivirani in jim je bila dana tudi možnost, da so bili tudi sami aktivni. Znanje so bolje osvojili in predvidevamo, da bi moralo biti tudi trajnejše. Učitelji smo bolj sodelovali med seboj in spoznali razne nove motivacijske elemente in pristope pri pouku. Bilo je manj disciplinskih težav.

Širjenje novosti

V bistvu se vsi na šoli ukvarjamo z motivacijskimi elementi za doseganje boljšega, kompleksnejšega in kvalitetnejšega znanja. Učitelji, ki smo sodelovali v tej projektni skupini, pa smo imeli v tem šolskem letu še večji poudarek na motivaciji in aktivnih oblikah dela ter smo delili naše izkušnje z drugimi v zbornici, na aktivih in konferencah.

Potek dela, novosti in ugotovitve smo objavili na spletni strani šole.

V novem šolskem letu bosta vodilni temi na šoli **MOTIVACIJA** in **AKTIVNOST UČENCEV** pri pouku in težili k **MEDPREDMETNEMU SODELOVANJU**.

Literatura

Komljanc N., Deutsch T. Inovacijski projekti, Pravila inovacijskih projektov.3. zvezek. Ljubljana, maj 2007.

Od 4.7.2007 dostopno na internetnem naslovu:
<http://www.zrssi.si/pdf/PravilaIPmaj07.pdf>

Gradiva za inovacijske projekte dostopna od 3.10.2007 na internetnem naslovu:
<http://www.zrssi.si/default.asp?link=predmet&tip=46&pID=228&rID=1869>

Komljanc, N. Akcijsko raziskovanje-orodje za razvoj novosti. Ljubljana, april 2008.

Od 9.10.2008 dostopno na internetnem naslovu:
http://www.zrssi.si/ppt/_AR_%20dr._%20Komljanc_9okt08.ppt.ppt

Kim, S.H. 1001 način, kako motivirati sebe in druge, da dobite, kar si želite imeti. Ljubljana: Tuma, 2001. ISBN 961-6245-60-0.

Seliškar, N. Igramo se in učimo: zgodnje učenje tujega jezika. 1. natis. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport, 1995. ISBN 86-7759-318-7.

Lee, W. R. Language teaching games and contests. Second revised edition, fifth impression. Oxford: Oxford University Press, 1990. ISBN 0-19-432716-7.

Skela, J. in Holz, N. Evropski jezikovni listovnik za osnovnošolce v starosti od 11 do 15 let. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport Republike Slovenije, 2006. ISBN 961-90483-4-2.

Osnovna šola Artiče
Artiče 39
8253 Artiče

PREDSTAVIM SE

2007 - 2009

Vodja inovacijskega projekta: Lucija Kevo, prof. zgod. in univ. dipl. geogr.

Sodelavci: Alenka Cizel, prof. angl. in slov., Vlado Cizl, predmetni učitelj fizike in tehnične vzgoje s proizvodnim delom, Nataša Bukšek, univ. dipl. literarna komparativistka in prof. slov., Manuela Fridl, učiteljica razrednega pouka, Mateja Jankovič Čurič, mag. znanosti., Jana Kovačič, prof. razrednega pouka, Marija Pavlovič, prof. angl. in soc., Ela Verstovšek Tanšek, univ. dipl. muzikolog.

Konzulent: dr. Anton Polšak, Zavod RS za šolstvo, OE Novo mesto

Povzetek:

Naš projekt smo vključili v področje »Poti do kreativnih in učinkovitih učnih okolij«. Iztočnica projekta se je nanašala na raziskovalno vprašanje »Kako postati prepoznaven?« in kako to prepoznavnost graditi v ožji in širši okolici.

Želeli smo, da v projektu sodelujejo vsi – učitelji, učenci, starši in še kdo.

Projektna skupina se je takoj na začetku lotila priprave nove spletne strani, prijavili smo se za sodelovanje na različnih natečajih, aktualne prispevke smo objavljali na oglasnih deskah in jih redno mesečno menjali, izdelovali smo promocijski material, razstavljali smo naše izdelke, pojavljali smo se v različnih medijih.

Kasneje smo sklenili, da bomo nekatere stvari v postopku akcijskega raziskovanja še enkrat ponovili (anketa o prepoznavnosti, razstave v Brežicah, sodelovanje s krajevno skupnostjo). Z rezultati smo bili zelo zadovoljni. Kot zaključek projekta smo dodali še novost (invencija) – posnetek videospota. Z njim smo želeli prikazati vizijo naše šole, ki jo imamo zapisano v vzgojnem načrtu: »Znanje, odgovornost do dela in spoštovanje do sočloveka in do okolja so pot do zadovoljnega učenca, starša in učitelja.«

Sedaj, ko smo analizirali svoje podatke, smo z našim dveletnim delom zadovoljni. Naučili smo se, da nam sodelovanje z učenci, starši in okolico lahko veliko da in obratno – da lahko tudi mi marsikaj damo. Čutimo veselje, srečo, ponos, zadovoljstvo ob opravljenem delu.

Abstract:

Our project was part of »Ways to creative and effective learning environment«. The headword referred to the research question »How to become recognizable?« and how to involve this recognition in the area we live in.

We wanted the project to include all – teachers, pupils, parents and others.

At the very beginning we started with the preparations for a new school website, we took part in different contests, up-to-date articles were placed on the information display and were

monthly changed with fresh information. Furthermore, we made our own promotional material, prepared exhibitions of our products, were present in various media.

During the project we came to a conclusion that some stages of the projects had to be repeated (questionnaire concerning our recognition, exhibitions in Brežice, cooperation with the local community). We were very pleased with the results. As the final part of the project we chose an invention – a video recording spot. We wanted the recording to introduce the vision of our school which is written in our school documents and it says »Knowledge, responsible attitude to work and respect for a human and environment is the proper way to get a satisfied pupil, parent and teacher.«

After analysing our results we can say that we are very happy with our two-year work. We have learned that you can achieve a lot if you work with pupils, parents and community and vice versa – it is also us who can give them a lot. We feel happy, proud, satisfied after a well-done job.

Ključne besede: Predstavim se, prepoznavnost, spletna stran, videospot.

Problemsko stanje

S prepoznavnostjo naše šole smo se ukvarjali že pred izpeljavo projekta. Nismo pa uspeli ugotoviti, kako velika je ta prepoznavnost. Odločili smo se predstavljati na različne načine. Med njimi se nam je kot najboljša rešitev zdela izdelava ankete, saj smo le na tak način lahko z nekim merljivim kazalcem ugotovili, koliko nas v okolici poznajo.

Projektna skupina je pripravila nekaj splošnih ciljev, te pa je predstavila tudi svojim sodelavcem:

- povečevanje odgovornosti do svojega okolja, do svojega dela, izdelkov;
- pridobivanje samozavesti, pozitivno vrednotenje samopodobe;
- predstaviti se drugim, usposobiti učence za vodenje, javna predstavitev šole in kraja (mali turistični vodiči);
- kreativne poti do znanja;
- razvijanje različnih učnih okolij.

Cilji projekta

Naše raziskovalno vprašanje se je glasilo »Kako postati prepoznaven?«

Razlogi za izpeljavo raziskave:

- pokazati se staršem in širšemu okolju;
- poiskati pot do medijev;
- skrbeti za oglasne deske, okolico, učilnice;
- predstaviti šolo z govorom, sliko, z besedo;
- izdelati promocijski material.

Potek dela

Jeseni 2007 smo se lotili prenove spletne strani, prijavi smo se za sodelovanje na različnih natečajih, aktualne prispevke smo objavljali na oglasnih deskah in jih redno mesečno

menjali, pojavljali smo se v različnih medijih, izdelali anketo o prepoznavnosti in turistično nalogo.

Projektna skupina se je novembra 2007 zbrala na krajšem sestanku in takrat se je porodilo še nekaj novih idej:

- predstavitev naših izdelkov v Brežicah, v izložbi nasproti cerkve;
- predstavitev v upravni stavbi, npr. razstava fotografij učencev fotokrožka;
- pošiljanje člankov še na e-Posavje in Posavje info;
- povezava s turistično pisarno v Brežicah;
- velik mesečni koledar v zbornici, kronološki pregled dogodkov, načrtovanih in nenačrtovanih;
- mapa za likovne izdelke;
- zapisovanje smešnic.

Januarja 2008 se je projektna skupina spet sestala in pripravila načrt za pomlad:

- kako smo uspešni,
- preštejejo naj se članki, ki so izšli v časopisih,
- sodelovanje na natečajih,
- menjavanje »prispevkov« na oglasnih deskah po vsej šoli (učenci bodo npr. šteli, koliko dni visijo plakati, fotografije... na oglasnih deskah).

Načrt za pomlad 2008:

Predstavitev izdelkov v izložbi nasproti cerkve sv. Lovrenca v Brežicah, predstavitev v prostorih Mestne hiše, povezava s turistično pisarno.

Naslednji sestanek je imela projektna skupina v mesecu **maju 2008**. Takrat nas je čakalo naslednje delo:

- priprava materiala za junij ob prireditvi »Dan šole«, kjer bomo predstavili naše celoletno delo,
- pregled vseh opravljenih nalog,
- oživitev glasila: tu bi bili izdelki otrok, njihova razmišljanja, spisi, umetniško, likovno delo. Izdelke naj se fotografira.

Izvedene aktivnosti do konca junija 2008:

Priprava nove spletne strani, sodelovanje na natečajih, aktualni prispevki na oglasnih deskah, pojavljanje v medijih.

Ugotovitve: za učence se je ta projekt izkazal kot koristen, pozitiven. Delali so nekaj novega, zato so se morali predstaviti, izpostaviti na drugačen način. Najbolj všeč jim je bilo pripravljanje in predstavljanje izdelkov na razstavah, sejnih. Tam so predstavljali svojo šolo, o njej so morali povedati kaj zanimivega, sami sebe so morali predstaviti v čim lepši luči.

Rezultati ob koncu leta 2008:

Decembra 2008 smo s pomočjo analize ugotovili, da je na zelo dober odziv naletela **spremenjena spletna stran**. V času izpolnjevanja je bila še bolj neznana, slabo obiskana, 50% staršev in drugih je še sploh ni obiskalo. Spomladi 2008 pa je obisk začel rasti iz meseca v mesec.

Opazili smo, da starši redno spremljajo novice in obvestila, enako velja tudi za vrtec. Podatki za šolo so ažurni, novice se sproti vnašajo, tako da je vsak obiskovalec strani na tekočem s trenutnim dogajanjem.

Na sestanku v mesecu **februarju 2009** smo se člani projektne skupine dogovorili, da bomo kot zaključek projekta dodali še novost (invencija) – posnetek videospota.

Rezultate celoletnega dela smo ponovno pokazali na naši tradicionalni prireditvi ob dnevu šole (junij 2009).

Obdelava podatkov

Izdelava ankete o prepoznavnosti se nam je zdela najbolj primeren merljiv kazalec. Najprej smo jo izvedli februarja 2008. Reševali so jo vsi starši učencev od 1. do 9. razreda.

Ugotovili smo naslednje:

- v Posavju smo prepoznavni.
- Pričakovani cilj inovacije JE dosežen delno, saj s projektom še nadaljujemo.
- Nadaljujemo s predstavitvami na natečajih, razstavah in sejmi. Poglobili bomo sodelovanje s KS Artiče.

Starši so nam s svojimi odgovori precej pomagali pri nadaljnjem delu. Večinoma so sicer zapisali, da se v medijih dovolj pojavljamo. Predvsem smo poskušali upoštevati njihove nasvete, na kakšen način naj še postanemo prepoznavni (tekmovanja, sejmi, šolski novinarji, koncerti na igrišču, dan odprtih vrat, zloženke o šoli v agencijah).

Leto kasneje (februar 2009) smo še enkrat izvedli anketo med starši s podobno vsebino. Rezultati so bili pozitivni in dokaz, da smo na dobri poti.

Opravili pa smo tudi analizo prenovljene spletne strani (december 2008). Ugotovili smo, da je naletela na zelo dober odziv.

Rezultati analize:

- januarja in februarja 2008 je bilo število obiskov strani približno 750. Marca je obisk strani poskočil na 1400. Od aprila do junija se je število obiskov gibalo med 1200 in 1300, med počitnicami je upadlo na 720. Od septembra do decembra pa je obisk strani spet nenehno rasel od 1300 do 2350.
- spletna stran je najbolj obiskana od ponedeljka do srede. Obisk upada vse do sobote, v nedeljo je opazen rahel porast.
- čez dan je spletna stran najbolj obiskana okrog osmih zjutraj, med enajsto in petnajsto uro ter sedemnajsto in osemnajsto uro.

Ugotovitve in spoznanja

Dosežki našega projekta:

- pojavljanje v medijih;
- izdelava promocijskega materiala;
- sodelovanje na natečajih;
- prenovljena spletna stran;
- pozitivno vrednotenje samopodobe;
- javna predstavitev šole (prvi v občini in regiji po urejenosti, tretji v državi);
- predstavitev projekta ob dnevu šole (zaključna prireditev);
- izid šolskega časopisa;
- posnetek videospota.

Z našim dveletnim delom smo zelo zadovoljni. Naučili smo se, da nam sodelovanje z učenci, starši in okolico lahko veliko da in obratno – da lahko tudi mi marsikaj damo. Prepričani smo, da lahko z našim projektom res predstavljamo našo vizijo šole.

Širjenje novosti

Kot zaključek projekta pa smo dodali novost (invencija) – posnetek videospota.

Odločili smo se, da lahko našo novost uporabi, vidi kdorkoli.

Želeli smo prikazati našo vizijo šole, ki jo imamo zapisano v vzgojnem načrtu: »Znanje, odgovornost do dela in spoštovanje do sočloveka in do okolja so pot do zadovoljnega učenca, starša in učitelja.«

Ob tem dosežku smo zadovoljni tako učitelji kot učenci. Uporabljali ga bomo povsod: v šoli in na raznih predstavitvah. Prepričani smo, da bo zanimiv širši množici ljudi in da z njim res predstavljamo našo vizijo šole.

Literatura

(1997). Publikacija Osnovna šola Artiče. Osnovna šola Artiče. Artiče

(2003). Publikacija Osnovna šola Artiče 160 let. Osnovna šola Artiče. Artiče
Krajevna skupnost Artiče, prospekt

Komljanc, Natalija, AR I., 2008, AR – orodje za razvoj novosti, Zavod Republike Slovenije za šolstvo. Dostopno na naslovu: <http://www.zrss.si/default.asp?link=predmet&tip=46&pID=228>

Komljanc, Natalija, nov. 2007, Akcijsko raziskovanje – mehanizem za razvoj novosti, Zavod Republike Slovenije za šolstvo. Dostopno na naslovu:
<http://www.zrss.si/default.asp?link=predmet&tip=46&pID=228>

Osnovna šola Borisa Kidriča Maribor
Žolgarjeva 4
2000 Maribor

USTVARJAJMO Z IGRO

2006 - 2009

Vodja inovacijskega projekta: Ana Klemenčič, svetovalka

Sodelavci: Erika Zorman, mentorica, Karmen Kresnik, mentorica, Tatjana Stamenkovič, mentorica, Bojana Potisk, svetovalka, Irena Gradišnik, svetovalka, Metka Čepe, svetovalka, Polona Poklukar, brez naziva

Konzulentki: Fanika Fras Berro, Nada Nedeljko, Zavod RS za šolstvo, OE Maribor

Povzetek:

Delo v tri leta trajajočem projektu je bilo grajeno na medsebojnem sodelovanju, spodbujanju notranje motivacije in ustvarjalnosti vseh učencev šole. Inventivne ideje učencev so se uresničile v številnih inovativnih rešitvah in produktih (v igralni knjigi, instalacijah, zborniku in v dveh knjižnih izdajah). Inovacijski projekt je bil zgrajen na strategiji akcijskega raziskovanja s konstruktivističnim in holističnim pristopom, ki je vključeval model Sharanovega Skupinskega raziskovanja. Z njima so akterji projekta ustvarili spodbudno učno okolje za vse učence šole, še posebej za nadarjene.

*V **pristop**, ki postavlja sodelovanje in vzajemno skupno raziskovanje v sam vrh vrednot, se odlično vključuje izbrani **model**, v katerem aktivnost in ustvarjalnost učencev nista le povezani, ampak se tudi nadgrajujeta in dopolnjujeta skozi štiri odločilne sestavine: raziskovanje, vzajemno sodelovanje ali interakcijo, razlago oz. interpretacijo in notranjo motivacijo. Slednja je posledica zadnjih treh sestavin in eden najpomembnejših dejavnikov uspešnega učenja; ki ima moč, da poučevanje spremeni v učenje.*

Interdisciplinarnost procesa je podpirala številna predmetna področja za VITR. Za objektivno doseganje pričakovanega rezultata je bil upoštevan Ronov empirični in eksperimentalni učni cikel. Kolektivno izkušnjo in pridobljena strokovna znanja v IP bo šola za aktualizacijo pedagoške tradicije in posodabljanje kurikula – za šolsko izobraževalno prakso - uporabila pri delu z nadarjenimi, v šolskih projektih in timskem delu ter z nadaljevanjem partnerskega sodelovanja z ZRSŠ.

Ključne besede: konstruktivistični in holistični pristop, projektni model, sodelovanje, vzajemno skupno raziskovanje

Abstract:

The work in a three-year lasting project has been built on a mutual cooperation, stimulating the inner motivation and on a creativeness of all pupils of our school. The inventive ideas of the pupils were realised in numerous solutions and products (in a playing book, installations, collection of scientific papers and two book editions). Innovative project was built on a strategy of action research with a constructivist and holistic approach, which included the Sharan's model of Mutual planning. The approaches helped the project team to create the

incentive learning environment for all the school pupils, especially for the talented ones. The approach, where cooperation and mutual research are of greatest value, perfectly coincides with the chosen model, where the activity and creativeness of the pupils are not only linked, but at the same time upgrade and supplement themselves through four crucial components: research, mutual cooperation or interaction, explanation or interpretation and inner motivation. The latter is a consequence of the last three components and one of the most important factors of the successful learning. It has the power of changing the teaching into learning.

Keywords: constructivist and holistic approach, project model, cooperation, mutual research

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Šola je predmet modernistične arhitekturne dediščine. V naši praksi so že obstajale projektne oblike dela, ob katerih smo prakticirali timsko sodelovanje, a le na nivoju šole. Preizkušali smo različne oblike dela, manj pa sodelovalno in izkustveno učenje. Kot eno izmed možnosti oblikovanja spodbudnega učnega okolja smo videli v za nas novi izobraževalni praksi, inovacijskem projektu.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

Notranja učna motivacija je pogoj in cilj kakovostnega izobraževanja (Barica Marentič-Požarnik 2002), procesni pristop pa popelje učence skozi proces, v katerem sami prevzamejo spoznavno pot in sami prevzamejo aktivno vlogo. Učenje postane proces ustvarjanja znanja skozi transformacijo izkušnje (po Kolbu). Konstruktivistični in holistični pristop podpirata učno-ciljni in procesno razvojni model pouka, torej razvoj metakognitivnih sposobnosti, povezovanje predmetov in disciplin – torej globalni pristop, ki spodbuja celostno učenje in poučevanje.

Sharanov Skupinski raziskovalni model je tudi holističnega značaja. Vsebuje raziskovalni model učenja. Naredi korak od sodelovalnega učenja proti skupnemu učenju s pomočjo raziskovalnega učenja. Zanj so značilne štiri odločilne sestavine, ki so medsebojno povezane in istočasno prisotne: raziskovanje, vzajemno delovanje ali interakcija, razlaga oz. interpretacija in notranja motivacija (Ulčar 2003, str.10).

Cilji projekta

Želeli smo odgovoriti na vprašanje, kako z inovativnimi rešitvami za učenje na nenavadno majhnem prostoru ob šoli in z učenjem o materialni in nematerialni kulturni dediščini, vezani na šolsko zgradbo in njen odprt prostor, učinkovito razvijati sodelovalno in izkustveno učenje. Pričakovani rezultati dela:

- Tehniko zgibanja papirja smo želeli uporabiti pri izdelavi knjige pregibanke kot primernem načinu razumevanja prostorskih odnosov v ekoloških sistemih in iskanju ureditvenih rešitev za urejanje okolice šole.
- Zavedali smo se, da učenci s kulturno dediščino ne morejo upravljati, lahko pa jim omogočimo aktivno sodelovanje pri njenem varovanju, na osnovi literarnega in lutkovno-gledališkega ustvarjanja ter z raziskovanjem talnih iger v lokalnem prostoru.
- S sodelovalnim in izkustvenim učenjem smo želeli pri vseh učencih šole dvigniti raven medvrstniškega in medgeneracijskega sodelovanja, komunikacijskih veščin, motivacije in ustvarjalnosti. Posledično temu pa globlje razumevanje problema, razvijanje veščin samorefleksije, spodbujanje kritičnega mišljenja in inovativnosti.

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

S sodelovalnim in izkustvenim učenjem smo želeli dvigniti raven učenja in poučevanja; in sicer z reševanjem avtentičnih problemov v realnem okolju.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

Ustvarjalne delavnice na tehniškem in projektnem dnevu in po podprojektnih temah skozi vsa tri leta:

2006/07: Učenje o prostoru z izdelavo knjige pregibanke kot prostorske makete, proučevanje kulturne dediščine in izdelava instalacij.

2007/08: Učenje o materialni kulturni dediščini z literarnim in gledališkim (lutkovnim) ustvarjanjem.

2008/09: Učenje o nematerialni kulturni dediščini – talnih igrah; prevajanje in likovna oprema knjige.

Oblikovanje in spremljanje konstruktivističnega in holističnega pristopa z izbranim projektnim modelom (Sharanovo Skupinsko raziskovanje).

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevala k uspešnemu zaključku projekta

Izkazalo se je, da je imela komunikacija med vsemi udeleženci (medvrstniško in medgeneracijsko sodelovanje) v projektu z učinkovito izbranimi motivacijskimi sredstvi močan vpliv na razvoj notranje motivacije in posledično na ustvarjalnost učencev. Primerno motivirani učenci so se sočasno odzivali na družbeno, kulturno in naravno okolje, iskali povezave med sedanostjo, preteklostjo in prihodnostjo, pridobivali razumevanje problema v zgodovinskem kontekstu, kar je omogočilo vzgajanje in izobraževanje za trajnostni razvoj.

Vzajemno skupno sodelovanje in notranja motivacija sta se še posebej okrepili z vključitvijo raziskovalnega učenja, katerega akterji so bili predvsem nadarjeni učenci šole. Ti so v ustvarjalnem procesu imeli razumevanje za druge in jih upoštevali, kakor so smeli v času izkustveno-ustvarjalnega procesa tudi zahtevati, da jih drugi razumejo in upoštevajo, kar je bilo zelo pomembno, saj je bil cilj začetno sodelovalno učenje prav s pomočjo raziskovalnega učenja popeljati v skupno učenje na ravni 1. in 2. (Talne igre nekoč) oz. 1. 2. in 3. triade (Vinika).

V **pristop**, ki postavlja sodelovanje in vzajemno skupno raziskovanje v sam vrh vrednot, se odlično vključuje izbrani model, v katerem aktivnost in ustvarjalnost učencev nista le povezani, ampak se tudi nadgrajujeta in dopolnjujeta.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta

1. Učni pristop, raziskovalni model in interdisciplinarnost projekta so omogočili dobro komunikacijo, razvijanje predvsem notranje motivacije, spodbudnega učnega okolja in ustvarjalnosti.

2. Nadarjeni učenci so postali generator novih idej, ki so se materializirale v skupnem učenju učencev šole.

3. Akcijsko-refleksivna izkušnja je omogočila posodobitev vzgojno-izobraževalnega programa šole z novostmi (tudi v smeri VITR) in kompetencami učencev in učiteljev (timsko delo, delo z nadarjenimi, komunikacijske veščine).

Obdelava podatkov

Opis vzorca

V ustvarjalni proces so bili vključeni vsi učenci tako, da so se v posameznih fazah projekta pokazala njihova močna področja.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

Zanimali so nas izdelki učencev v ustvarjalnih delavnicah, anketiranje učencev in staršev, intervjuji z informatorji, ugotovitve s srečanja projektne tima, razmišljanja konzulentk in zunanjih strokovnih sodelavcev.

Metode obdelave podatkov

Za objektivno doseganje pričakovanega rezultata je bil upoštevan Ronov empirični in eksperimentalni učni cikel.

Prikaz rezultatov

Knjiga pregibanke »Igralna knjiga«, izdelava instalacij v varovani prostor (2006/07).

Voščilnice z detajli kulturne dediščine, Izvirna lutkovna igra »VINIKA« v knjižni izdaji in lutkovno gledališka predstava na DVD-ju (2007/08).

TALNE IGRE NEKOČ »Trikrat šest najpogostejših iz našega konca« - knjižna izdaja talnih iger v treh jezikih (2008/09).

Didaktična novost- učni pristop z izbranim projektnim modelom.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

Uporaba tehnike zgibanja papirja Knjige pregibanke kot prostorske makete je primeren način razumevanja prostorskih odnosov, iskanja ureditvenih rešitev za urejanje okolice šole in kot princip razumevanja prostorskih odnosov v ekoloških sistemih. Kulturna dediščina je lahko vir estetskih navdihov.

Konstruktivistični in holistični pristop smo oblikovali z modelom Sharanovega Skupinskega raziskovanja, s čimer smo v projektu ustvarili spodbudno učno okolje; razvijali medsebojno sodelovanje, notranjo motivacijo in ustvarjalnost. S konstruktivističnega vidika je bilo bistvenega pomena, kako spoznavati in kako se učiti, in ne toliko, kaj. Zgodil se je koncept soustvarjanja učenja, kjer je bila poudarjena komponenta, da je pedagoški proces ustvarjanje z obeh strani, ne samo z učiteljeve.

Obe konzulentki in vodja inovacijskih projektov so s primernimi spodbudami in svojimi različnimi strokovnimi prispevki pri pospeševanju razvoja novosti, kakor tudi pri vzdrževanju motivacije pri projektni skupini, imele dragoceno vlogo.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Učitelji in zunanji mentorji smo pri učencih omogočili zadovoljitev in razvoj radovednosti, spodbujali divergentno mišljenje in ustvarjalno predstavljanje rezultatov, spodbujanje raziskovalnih kompetenc, s katerimi so krepili interdisciplinarnost in znanje, veščine in spretnosti začetkov raziskovalnega dela. Interdisciplinarnost procesa je podpirala številna predmetna področja za VITR. Akcijsko – reflektivno sodelovanje omogoča medsebojno podporo, lastno učenje in razvoj, spodbuja timsko delo znotraj šole tudi vnaprej.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Inovacijski projekt smo zasnovali na strategiji akcijskega raziskovanja in izbrali konstruktivistični in holistični **pristop** k učenju. Z vključevanjem didaktičnih elementov (sodelovalno, raziskovalno in skupno učenje) smo oblikovali nov projektni model. V njem aktivnost in ustvarjalnost učencev nista le povezani, ampak se tudi nadgrajujeta in dopolnjujeta skozi štiri odločilne sestavine: raziskovanje, vzajemno sodelovanje ali interakcijo, razlago oz. interpretacijo in notranjo motivacijo. Notranja motivacija je tu posledica zadnjih treh sestavin in eden najpomembnejših dejavnikov uspešnega učenja; ima namreč moč, da poučevanje spremeni v učenje.

Možnosti uvajanja v druga področja

O projektnih dosežkih smo govorili v strokovnih revijah, mednarodnih konferencah in na festivalu slovenskega šolstva.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Delo v IP nam je omogoča izredno močno refleksijo. Skozi njo se je naš projektni tim lahko uzrl vase in razmišljal o svojih močnih področjih tudi zato, da bi deloval v prihodnje enako dobro ali morda še bolje. Rezultati projekta v knjižnih izdajah so dostopni v knjižnici šole.

Kolektivno izkušnjo in pridobljena strokovna znanja v IP bomo za aktualizacijo pedagoške tradicije in posodabljanje kurikula, za šolsko izobraževalno prakso, uporabili za nadaljnje delo z nadarjenimi učenci šole, v šolskih projektih in z nadaljevanjem partnerskega sodelovanja z ZRSS.

Literatura

Cecić Erpič, S. Osnove konstruktivistične paradigme v pedagogiki. Fakulteta za šport, Univerza v Ljubljani. Dostopno na: http://www.zrss.si/doc/SVZ_EU%20cecic%20Repic-osnove%20Uporabljeno 24. 12. 2008.

Čampa, J, Računalniški didaktični programi – aktualna, zanimiva in individualizirana pot do znanja: DIDACTICA SLOVENICA pedagoška obzorja, 2002, letnik 17, št. 2, str.79.

Ferjan, T, Ustvarjalnost učencev pri raziskovalnem učenju: DIDACTICA SLOVENICA pedagoška obzorja, 2003, letnik 18, št. 2, str. 119.

Komljanc, N. (2008). Inovacija najde pot. Festival ustvarjalnosti in inovativnosti pri učenju. Ljubljana. Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
http://www.zrss.si/dokumenti/zajavnost/Inovacija%20najde%20pot%20odmevi_p.doc.
Uporabljeno 28. 12. 2008.

Komljanc, N. Akcijsko raziskovanje-izobraževanje-IP 2008/09. ZRSS: 2008, Ljubljana.

Marentič Požarnik, B., Cencič, M, Konstruktivizem v izobraževanju: DIDACTICA SLOVENICA pedagoška obzorja, 2003,. letnik 18, št. 2, str.37.

Marn, U. (2006). Konstruktivizem v šoli kot podlaga učenja nenasilnih vzorcev vedenja. Socialna pedagogika, vol. 10, št. 3. Dostopno na: <Http://www.zzsp.org/revija/2006/06-3-365-386>. Uporabljeno 23. 12. 2008.

Požarnik, B. M, Odnos med notranjo in zunanjo motivacijo, 2002, Untitled Document. Dostopno na: http://www2.arnes.si/~skunci1/mot_odnos.htm

Sicher-Kafol, B, Medpredmetno povezovanje v osnovni šoli: Didakta, 2008, november, letnik XVIII, str.7.

Ulčar M. (2003). Od sodelovalnega učenja k skupnosti. Seminarska naloga Univerza v Ljubljani: Pedagoška fakulteta, str. 11. Dostopno na:
Http://hrast.pef.unilj.si/~joze/podiplomci/FRI/od_sodelovalnega_ucenja_k_skupnosti.pdf
Uporabljeno 30. 12. 2008.

Osnovna šola Brezovica pri Ljubljani
Šolska ulica 15
1351 Brezovica

NAPREDEK V ZNANJU SLOVENSKEGA KNJIŽNEGA JEZIKA PRI NESLOVENSKO GOVOREČIH UČENCIH 2007/08, 2008/09

Vodja inovacijskega projekta: Špela Čekada Zorn, prof. slovenščine in zgodovine

Sodelavci: Marija Bregar, učiteljica matematike in fizike, Simona Susman, učiteljica zgodovine in likovne vzgoje, Marija Premrl, učiteljica kemije in naravoslovja

Konzulent: Dragica Motik, Zavod RS za šolstvo

Povzetek:

V inovacijskem projektu sem se ukvarjala s poučevanjem slovenščine kot tujega jezika. Vsako leto se namreč na našo šolo vpiše kakšen učenec z migrantskim ozadjem, ki ni govorec slovenskega jezika. Tem učencem prvo leto po priselitvi v Slovenijo sicer pripada določeno število ur tečaja slovenščine, vendar to ni dovolj, da bi lahko nemoteno sledili pouku. S projektom sem želela doseči, da bi se v danih okoliščinah učenci z migrantskim ozadjem, ki so prišli v Slovenijo leta 2007, v čim krajšem času lahko (tudi) jezikovno integrirali v slovenski šolski sistem.

Pri tem se mi je porajalo veliko vprašanj. Kako se lotiti poučevanja slovenščine? Katere teme obravnavati? Kako sodelovati z drugimi učitelji? Kako te učence čim hitreje integrirati v skupino?

Moje temeljno vprašanje je bilo: Kako čim hitreje doseči napredek v znanju SKJ pri učencih z migrantskim ozadjem?

Dela sva se lotili skupaj s kolegico Andrejo Dobnikar. Tečaj slovenščine sva začeli izvajati septembra 2007, in sicer štiri šolske ure tedensko. Moja prvotna pričakovanja, da jih bom poučevala slovenščino le kot jezik sporazumevanja, so se izkazala za nerealna, kajti učenci so že kmalu potožili, da ne razumejo učiteljeve razlage snovi pri posameznih predmetih, zato je bilo potrebno načrtovani program precej prilagajati, napredek pa sproti reflektirati.

Da bi bilo delo lažje, smo z učenci izdelali dvojezični slovarček najbolj uporabnih besed. Tudi na ta način so učenci spremljali lasten napredek v znanju jezika. Ob tem sem upoštevala usmeritve in priporočila strokovne konzulentke Dragice Motik, višje svetovalke II z ZRSS.

Abstract:

In present innovatory project I mainly dealt with teaching Slovenian language as a foreign language. That is also due to a fact that each school year there is a student with a migratory background at our school who does not speak Slovenian. In their first year after coming to Slovenia these students are entitled to a certain amount of Slovenian lessons, but that is not enough for them to follow the classes without having problems. The goal of this project was to enable the students who came to Slovenia in 2007, to integrate into a new school system as soon as possible.

Many questions appeared. How to teach Slovenian language? Which topics to choose? How to work with other teachers? How to help these students to integrate?

Basic question was how to achieve a very quick progress in the knowledge of Slovenian language with these students?

I started to deal with this with my colleague Andreja Dobnikar. We organized a Slovenian language course in September 2007, with 4 lessons per week. My expectations to teach Slovenian just as a means of communication were unreal, namely the students reported having problems in understanding teachers' explanation. The planned programme had to be adjusted a lot and we also had to analyse the progress all the time.

To make our work easier we made a bilingual dictionary of most common words. It was an excellent means for the students by which they could monitor their own progress in the knowledge of Slovenian language.

In my work I followed the instructions and recommendations of Dragica Motik, senior consultant at Ministry of Education.

Keywords: *Slovenian language, integration, teaching, foreign language, students with migratory background*

Ključne besede: slovenščina, integracija, poučevanje, tuj jezik, učenci z migrantskim ozadjem

Problemsko stanje

Učenci, katerih materni/prvi jezik je albanščina, so se vključili v slovenski šolski sistem, pri tem pa niso obvladali slovenščine. Želela sem, da bi bila njihova integracija čim manj stresna, k temu pa bi pripomoglo tudi znanje slovenskega jezika.

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje: Na kakšen način čim hitreje doseči napredek v znanju SKJ pri neslovensko govorečih učencih?

Cilj: Neslovensko govoreči učenci bodo v danih možnostih to šolsko leto dosegli maksimalni napredek v znanju SKJ.

Potek dela

S kolegico Andrejo Dobnikar (ki tudi poučuje slovenščino kot tuji jezik) sva sestavili letni program dela, v veliko pomoč pri tem pa nama je bil Učni načrt za pouk slovenskega jezika in kulture s slovenskimi otroki v tujini, ki je bil objavljen na straneh Zavoda Republike Slovenije za šolstvo leta 1998. Seveda je bilo potrebno sestaviti individualni program za vsakega učenca posebej glede na njegov prvi jezik in starost.

Sprva sem poučevala slovenščino le kot jezik sporazumevanja, kmalu pa se je pokazalo, da to ni dovolj, saj je slovenščina tudi učni predmet in učni jezik pri vseh predmetih. Zato je bilo potrebno maksimalno sodelovanje z vsemi učitelji, ki so te učence poučevali. Z učitelji smo se sestajali tedensko, ugotavljali napredek v znanju slovenščine in poskušali skupaj odpravljati težave pri razumevanju snovi, ki so nastale zaradi nerazumevanja jezika. Sprotno sodelovanje se je pokazalo za zelo koristno in vsi učenci so šolsko leto uspešno zaključili.

Poučevanje slovenščine ni bilo omejeno le na učilnico, ampak so se morali učenci znajti v različnih življenjskih situacijah; na šoli, v trgovini, na ulici ...

Kazalci, ki kažejo uspešnost dela: zadovoljstvo učencev in učiteljev, medsebojna komunikacija, ocenjenost in uspešnost učencev pri vseh predmetih.

Obdelava podatkov

Udeleženci: trije učenci, ki so se avgusta 2007 s Kosova preselili v Slovenijo. Vpisali so se v 6., 7. in 8. razred OŠ.

Potrebne podatke sem zbirala s pomočjo lastnega opazovanja, izmenjave mnenj/opažanj sodelavk ter sprotnega odziva učencev.

S učiteljicami, ki so sodelovale v projektu, smo se sestajale na aktivih ter se pogovarjale/dogovarjale in izmenjavale mnenja o tem, kako delati z učenci z migrantskim ozadjem, kako jim pomagati pri usvajanju snovi in kako jih oceniti.

Z rezultati smo bile zadovoljne. Šolsko leto 2007/08 in 2008/09 so vsi zaključili uspešno.

Širjenje novosti

Takšen način dela lahko uporabimo pri vseh učencih z migrantskim ozadjem, pri tem pa moramo upoštevati njihovo starost in pripravljenost za sodelovanje.

Pomembno je, da se takega načina dela lotijo vsi učitelji, ki poučujejo učence z migrantskim ozadjem in da jim to ne predstavlja le dodatne obremenitve.

Pokazalo se je, da je najpomembnejše sprotno sodelovanje med učitelji, učenci in starši.

Literatura

Motik, M. in Veljić, I. Spoznavam sebe, tebe, nas. 1. natis, Ljubljana: Zavod RS za šolstvo, 2006. ISBN-13 978-961-234-573-0.

Motik, M. in Safran, Ž. (Ur.). Potovati, opazovati, doživljati, se izobraževati. 1. natis, Ljubljana: Zavod RS za šolstvo, 2006. ISBN 961-234-571-6.

Ferbežar, I. et al. Sporazumevalni prag za slovenščino. 1. natis, Ljubljana: Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovenistiko Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, 2004. ISBN 961-237-085-0

<http://www.zrss.si/slovenscina/> (1. april 2009)

Osnovna šola Brezovica pri Ljubljani
Šolska ulica 15
1351 Brezovica

MEDKULTURNI DIALOG MED UČENCI

2007 - 2009

Vodja inovacijskega projekta: Andreja Dobnikar, prof. slovenščine in zgodovine

Sodelavci: Marija Lavrič, učiteljica geografije, Tatjana Šušteršič, učiteljica. Biologije, Simona Susman, učiteljica zgodovine

Konzulent: Dragica Motik, višja svetovalka II, Zavod RS za šolstvo

Povzetek:

V svojem inovacijskem projektu sem se ukvarjala z medkulturnim dialogom med učenci ter z razumevanjem in sprejemanjem drugačnosti. Prav gotovo se je že vsak/a učitelj/ica srečal/-a s situacijo, ko je prišel/la v razred učenec/-ka z migrantskim ozadjem in ni bil/-a sprejet/-a tako, kot je pričakoval/-a. Kaj zdaj? Kako doseči željeno stanje, če gre za odkrito odklanjanje novega sošolca/ke? Kako rešiti takšno situacijo? Nekatere rešitve se ponujajo kar same. Učence zatožiti staršem in vodstvu šole? Učence »kaznovati« z oceno? Učencem dati vzgojni ukrep? Se narediti, da je vse v redu? Rešitev je veliko, toda ali so učinkovite?

Res je, da so se stvari vedno nekako uredile, vendar z rešitvami nisem bila zadovoljna, zato sem velikokrat ponoči razmišljala, kaj naj storim, da vključevanje za učence z migrantskim ozadjem v novi šolski sistem v kulturno drugačnem okolju ne bo stresno. Odločila sem se, da bom poskusila drugače in morda se rešitev res skriva v mojem načinu dela.

Ker sem iz lastnih izkušenj vedela, kako neboljano se počuti človek, ko pride v novo kulturno in jezikovno okolje, sem se odločila, da bom tem učencem pomagala pri jezikovni in nejezikovni integraciji v novo sredino. Ostalim učencem sem s pomočjo pogovora in socialnih iger približala kulturo in običaje učencev z migrantskim ozadjem. Poiskala sem podobnosti med kulturami in predstavila njihova močna področja. Tako so npr., pri obravnavi religij pri državljanski in domovinski vzgoji, ti učenci predstavili svoje religije in s tem pridobili na samozavesti. Lažje je govoriti o nečem, kar dobro poznaš, kot pa o stvareh, ki jih ne poznaš.

Pri tem so mi bili v veliko pomoč nasveti in izkušnje moje mentorice ter strokovne konzulentke Dragice Motik, višje svetovalke II ter mojih sodelavk. S sodelavko Špelo Čekado Zorn sva se odločili, da nama bodo zastavljeni cilji izziv, zato nama dodatno delo ni bilo odveč, ampak sva v njem uživali. Pri inovacijskem projektu sem se najbolj osredotočila na medkulturni dialog, poleg tega pa sem spremljala tudi njihovo socialno vključevanje v skupino, napredek sporazumevalnih zmožnosti v slovenščini in posledično razumevanje nove snovi pri vseh predmetih.

Abstract:

In my innovatory project, I mainly dealt with intercultural dialogue among the students and with the understanding and acceptance of being different. Surely there are situations when a teacher faces the problem when a student with migrational background comes to class and isn't welcomed as he/she should be. What to do? How can we achieve the result if there is an open rejection?

How to overcome that? Some solutions are obvious. To tell parents and the headmaster? To »punish« the students by marking their knowledge? To take more serious measures? Can it be done, can the problems disappear? There are many solutions, but are they effective?

It is true that there has always been a way for these problems to be dealt with to some extent. I was not always happy with the outcome. I thought about that a lot, how to integrate these students into a new school system with a different cultural background and at the same time enabling them to do that without being stressed. I decided to start with something new and maybe in that there is a solution.

I knew, from my own experience, how bad one feels when he/she meets a new culture and language, so I decided to help the students with their integration into a new culture. I tried to show other students the culture and the habits of the newcomers by talking and playing social games. I also looked for similarities among the cultures and introduced their advantages. The "new" students got the opportunity to present their religion when we talked about various religions at the subject which deals with this topic. This way they gained self-esteem. It is easier to talk about something you know well, than about something you do not know at all.

The advice and experience of my mentor Dragica Motik, senior consultant and of my colleagues were of a great help. Together with my colleague Špela Čekada Zorn we saw the settled goals as a challenge, so additional work was not a problem for us, actually we enjoyed it. The focus of this innovatory project is on the intercultural dialogue, and also on monitoring the students' social integration, the progress of communicating in Slovene language and by that understanding new topics at school.

Ključne besede: medkulturni dialog, učenci z migrantskim ozadjem, vključevanje, strpnost

Keywords: intercultural dialogue, students with migratory background, integrating, tolerance

Problemsko stanje

Nekateri učenci niso sprejeli učencev z migrantskim ozadjem v svojo sredino, zato so se učenci, ki so odraščali v kulturno drugačnem okolju, počutili odrinjene in nezaželjene.

Želela sem, da bi bili drug do drugega bolj strpni, zato sem namenila veliko časa pogovoru in socialnim igram.

Cilji projekta

Moje raziskovalno vprašanje je bilo: Kako spodbujati medkulturni dialog med učenci?

Za to raziskovalno vprašanje sem se odločila, ker se je v praksi vse prevečkrat zgodilo, da dialoga med učenci enostavno ni bilo. Kako naj se učenci spoprijateljijo, če se ne pogovarjajo? Izbrala sem teme, ki so jim bile skupne in pri katerih so lahko aktivno sodelovali tudi učenci z migrantskim ozadjem.

Potek dela

Potek dela

V šolskem letu 2007/2008 se je med drugimi učenci vpisala na našo šolo tudi učenka s Kosova, ki je bila razvrščena v moj oddelek. Sošolci so novo sošolko odkrito odklanjali, čeprav imamo v oddelku tudi učenko, ki je prišla v Slovenijo pred vstopom v osnovno šolo. Le ta ji je bila v veliko pomoč, ker jo je razumela. Pri pouku državljske in domovinske vzgoje ter etike smo več ur namenili pogovoru o strpnosti, različnih kulturah in sprejemanju le-teh. S pomočjo socialne igre Male stvari, ki mi veliko pomenijo (Dragica Motik, Irma Veljić (2006), Spoznavam sebe, tebe, nas. Ljubljana, Zavod RS za šolstvo) smo prebili led in komunikacija je počasi stekla.

Način dela: 1. motivacija
2. pravila igre
3. izvedba igre
4. predstavitev občutij posameznikov

Kazalci, ki kažejo uspešnost dela: zadovoljstvo učencev, živahna razprava med njimi, njihov odziv po igri ter večje število vključenih učencev v naslednjo igro. Učencev nisem silila, da se morajo vključiti v igro. V prvem krogu, se je naše socialne igre udeležilo le 11 učencev od dvaindvajsetih. V tretji igri so sodelovali že vsi. Tudi ostale članice projektne skupine so opazile izboljšano komunikacijo med novo učenko z migrantskim ozadjem in ostalimi učenci.

Obdelava podatkov

Udeleženci: Udeleženci mojega projekta so bili učenci 7. b oddelka (22 učencev) v šolskem letu 2007/2008 in nato učenci 8. b oddelka v šolskem letu 2008/2009.

Pri projektu so mi pomagale sodelavke, ki so članice projektne skupine in tudi gospa Špela Čekada Zorn.

Potrebne podatke sem zbirala s pomočjo lastnega opazovanja, izmenjave mnenj/opažanj sodelavk, anketami ter odziva učencev na posamezne problemske situacije v oddelku, na igrišču, doma ...

S članicami projektne skupine smo se sestajale na tedenskih aktivih ter se pogovarjale/dogovarjale in izmenjavale mnenja o tem, kaj je bilo pri izvedeni uri uspešno in kaj bi bilo potrebno v prihodnje še izboljšati (npr. nekateri tihi učenci so zgolj opazovalci in poslušalci in se v komunikacijo ne vključujejo).

Z rezultati smo bile zadovoljne. Učenci so novo sošolko sprejeli v oddelek, postala je del skupine, naučila se je jezika ...

Ugotovitve in spoznanja

Ugotovila sem, da lahko z individualnim pristopom posameznika lažje sprejmeš, razumeš in tako pomagaš pri izboljšanju oddelčne klime, s tem pa se v oddelku postopoma vzpostavi medkulturni dialog. Do tega spoznanja sem prišla s pomočjo nove učenke z migrantskim ozadjem in učenke, ki je prišla v Slovenijo pred vstopom v osnovno šolo. Učenka, ki je v Sloveniji že osem let, se je po individualnem pogovoru odločila, da bo sošolcem predstavila svoja občutja ob prihodu v Slovenijo in jih primerjala s trenutnim stanjem. Sošolci so z zanimanjem prisluhnili njeni izpovedi in njena zgodba jih je takrat prvič zares pretresla.

Širjenje novosti

Takšen pristop je mogoče uporabiti pri vseh učencih z migrantskim ozadjem, res pa je, da je potrebno učence z migrantskim ozadjem najprej pozitivno motivirati in spodbuditi, da so pripravljeni sodelovati v procesu spodbujanja medkulturnega dialoga.

Metodo je možno uporabiti tudi pri drugih predmetih. V mislih imam predvsem slovenščino, kjer lahko ob obravnavi posameznih literarnih besedil razložimo marsikatero temo ali pri razrednih urah, kjer so nam omogočeni različni pogledi na posamezno dejanje ali dogodek ...

Literatura

Motik, M. in Veljić, I. Spoznavam sebe, tebe, nas. 1. natis, Ljubljana: Zavod RS za šolstvo, 2006. ISBN-13 978-961-234-573-0.

Motik, M. in Safran, Ž. (Ur.). Potovati, opazovati, doživljati, se izobraževati. 1. natis, Ljubljana: Zavod RS za šolstvo, 2006. ISBN 961-234-571-6.

Ferbežar, I. et al. Sporazumevalni prag za slovenščino. 1. natis, Ljubljana: Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovenistiko Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, 2004. ISBN 961-237-085-0

<http://www.zrss.si/slovenscina/> (1. april 2009)

Osnovna šola Brežice
Levstikova 18
8250 Brežice

PROUČEVANJE PTIC S POMOČJO »IKT« TEHNOLOGIJE 2006 - 2007

Vodja inovacijskega projekta: Lojze Bavdež, učitelj svetnik

Sodelavci: Zinka Škofca - učiteljica svetovalka, Marija Bavdež - učiteljica svetovalka, mag. Marija Lubšina Novak - ravnateljica

Konzulent: dr. Natalija Komljanc, Zavod RS za šolstvo

Povzetek:

Vsem izvajalcem IP je bila osnova učilnica naravoslovja, ki so jo s pridom uporabljali za empirično raziskovanje. Izbrane probleme smo želeli osvetliti po celotni vertikali od vrtca do srednje šole. Rezultate, ki smo jih prejeli na treh ravneh / triangulacija/, smo medsebojno primerjali in uskladili. Projektni tim je bil v začetku zelo številen, zato je bila koordinacija pogosto težavna. Delo IP je potekalo kot akcijsko raziskovanje. V zadnjem letu nas je zanimalo predvsem, kako lahko spodbujamo računalniško, družboslovno in naravoslovno pismenost učencev. Postavili smo si osnovni cilj, da postanemo raziskovalci lastne prakse. Ugotovili smo, da za akcijsko raziskovanje je potrebna zadovoljiva delovna klima na šoli. Če želimo spremembe, moramo kaj narediti in pokazati. Akcijsko raziskovanje pomeni drugačno poučevanje, boljše učenje in posledično boljše rezultate. Za realizacijo vseh naštetih ciljev, pa nam je pomagal IP Brez dreves ni gozda- ptice pri nas.

Ključn besede: akcijsko raziskovanje, inovacije, cilj, motivacija, refleksija, učenec

Problemsko stanje

V časovnem obdobju treh let so se pokazale tudi težave. Projektni tim ne sme presegati večjega števila udeležencev. Interesi so različni, usklajevanje pa pogosto težavno.

Cilji projekta

Vsako leto smo raziskovalno vprašanje nekoliko dopolnili in spremenili. Raziskovalno vprašanje po fazah:

2006/07 Katere tehnike opazovanja in strategije poučevanja omogočajo učencem prepoznavanje ptic v gozdu.

2007/08 Katere tehnike opazovanja in strategije poučevanja omogočajo učencem prepoznavanje ptic v domačem okolju.

2008/09 Katere tehnike opazovanja in strategije poučevanja omogočajo učencem naravoslovno pismenost z IKT.

Potek dela

Leta 2005 smo na naši OŠ zgradili Učilnico naravoslovja na prostem. Ta učilnica je bila osnova za prijavo IP leta 2005/06.

Povezava po celotni vertikali je v začetku predstavljala problem /vrtec Mavrica Brežice, celotna OŠ Brežice, Gimnazija Brežice in Turistično društvo Brežice- delo ornitologa/. Šele v drugem letu je delo steklo nemoteno in tekoče.

Obdelava podatkov

Osnova nam je bilo raziskovalno vprašanje, ki je bilo kratko in jasno. Vsako vprašanje smo želeli rešiti na različnih ravneh / učenci, dijaki, starši, strokovni sodelavci/ Skupna srečanja so dajala optimalne rezultate. Tako je pokazal vsak član, ki je sodeloval pri delu svojo kreativnost, iznajdljivost in inovativnost. Podatke smo obravnavali na različnih nivojih.

Ugotovitve in spoznanja

Rezultati IP prav gotovo pomenijo novo dodano vrednost pri pouku. Določeni kolegi, ki organizirajo pouk so predhodno ugotovili, da bi bilo potrebno nekaj spremeniti. S pomočjo IP so prišli do spoznanja, da ravno taka oblika dela omogoča drugače konstruirati naše šolstvo, spremeniti odnose v njem, vsebino, oblike in metode dela. Toda veliko učiteljev se boji novosti, ki bi dale neke rešitve predvsem zato, ker ne vedo, kaj jim prinašajo.

Širjenje novosti

Naš učitelj čuti strah pred neuspehom in posledično kritiko. Vse to nas obremenjuje in nimamo časa za razmišljanje o svoji praksi in drugačnem pristopu poučevanja. Inovacijski projekti pa ravno tu lahko spremenijo naše delo neposredno v razredu. Razloge, zakaj uvajati inovacije, moramo iskati predvsem v spodbujanju učiteljev, da jih sprejemajo, ne pa da se jih bojijo. / razvojni projekti/.

*Možnosti uvajanja v druga področja
Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim*

Literatura

Dr. Natalija Komljanc – zapiski izobraževanj (ZRSSŠ)
(<http://www2.arnes.si/~ljzotks2/gzm/dokumenti/literatura.html>)

Osnovna šola Brusnice
Velike Brusnice 101
8321 Brusnice

IZBOLJŠANJE RAZREDNE KLIME NA PODROČJU MEDSEBOJNIH ODNOSOV V RAZREDNI SKUPNOSTI S POMOČJO SOCIALNIH IGER 2008/2009

Vodja inovacijskega projekta: Darja Fink, profesorica biologije in gospodinjstva

Sodelavci: Darja Šinkovec, profesorica slovenščine, Manica Kolar, profesorica matematike in fizike, Jasmina Hidek, univ. dipl. pedagoginja

Konzulent: Mag. Tanja Rupnik Vec, Zavod RS za šolstvo

Povzetek:

Najpomembnejši cilj šole je učenje, ki pa se uresničuje skozi dialog. Zato so v šoli dobri medsebojni odnosi oziroma ustrezna komunikacija ključnega pomena. Ustrezna razredna klima spodbuja motivacijo za šolsko delo, zmanjšuje strah pred šolo, povečuje kakovost znanja in vpliva na višje ocene. Če je razlika med obstoječo in želeno klimo prevelika, je potrebno ukrepati. In ravno slabi medsebojni odnosi in učni uspeh v 7. razredu naše šole nas je popeljal na pot raziskovanja novih metod za izboljšanje razredne klime. Ker metode kot so razgovor, prepoved, dodatna zadolžitev ... za reševanje konfliktov (pretepi, tožarjenje, nevoščljivost, prevelika tekmovalnost, slabo sodelovanje v skupini in pri pouku ...) niso privedle do zmanjšanja frekvence pojavljanja le-teh, smo začeli izvajati socialne igre kot alternativo klasičnim metodam. Postopki, ki smo jih uporabili v teku akcijskega raziskovanja, so bili naslednji: sociogram razreda, vprašalniki za učence ter učitelje o obstoječi razredni klimi ter želenem stanju, anketa za starše, analize anket in vprašalnikov, skupna analiza (sodelujoči učitelji), izvajanje socialnih iger, ki pripomorejo k izboljšanju medsebojnih odnosov (na temo: kaj mislim o sebi, zaupanje vase, pozitivna naravnost, moč besede, nenasilje, odpuščanje, pomoč, samonadzor, sodelovanje, strah, obvladovanje jeze, upoštevanje pravil, moč izrečenih negativnih sodb na sošolca), zapisi, dnevniki, meritve frekvence pojavljanja kršenj razrednih pravil, ponovitve procesov, ki so pozitivno vplivali ter nove ideje za nadaljevanje izvajanja projekta, ugotovitve in razlage učinkov. Po vseh izvedenih aktivnostih ugotavljamo, da so se medsebojni odnosi popravili na vseh področjih. Nekateri pojavi so dejansko izginili, drugi pa se pojavljajo z manjšo frekvenco kot pred izvajanjem socialnih iger.

Doseženi rezultati projekta so posledica aktivnega vključevanja vseh sodelujočih v proces raziskave oziroma iskanja novih poti do drugačnih, boljših, trajnejših rešitev nekega problema.

Abstract:

The most important aim of the school is learning. Learning is, of course, achieved through a dialogue. Therefore, good relationship and good communication is of great importance. Good class atmosphere encourages pupil's motivation for school work, reduces fear, increases the quality of knowledge and has influence on better school marks. If there is a much greater

difference between the existing class atmosphere and the class atmosphere we strive for, we need to react.

Bad relationship among pupils and bad school marks in the 7th grade motivated us to search for new methods of improving class atmosphere. Methods for solving conflicts such as dialogue, banning, extra school work etc did not solve them (fighting, telling on, selfishness, extreme competition, bad group cooperation), therefore we started to include social games as an alternative to the classical methods. The procedures we used while searching new methods were: class sociogram, a questionnaire for pupils and teachers about the existing class atmosphere and the class atmosphere we strive for, a questionnaire for parents, analysis of questionnaires, common analysis (teachers involved in the project), carrying out social games which help to improve class relationships (such as: What do I think about myself, Trusting myself, Positive thinking, Power of words, Nonviolence, Forgiving, Helping, Selfcontrol, Cooperation, Fear, Controlling anger, Obeying rules, Negative influence of bad words on school friends), taking notes, diaries, measuring the frequency of disobeying school rules, repeating the processes which did not have positive affect, and new ideas to continue the project, results and explaining the effects.

After all the activities mentioned above we have learned that the relationship among the pupils improved in every field. Some of the negative phenomena have disappeared, others are less frequent than before the social games.

The achievements of the projects are the result of active involvement of all who were included in the process of research and discovering new paths to different, better and more permanent solutions of a problem.

Ključne besede: razredna klima, socialne igre, medsebojni odnosi

Keywords: class atmosphere, social games, relationships

Problemsko stanje

Medsebojni odnosi v 7. razredu so slabi. Zaradi slabe razredne klime so tudi rezultati dela slabši. Problem zajema tako učence kot učitelje. Kakšni so razlogi za slabo klimo? Kako jaz kot razrednik vplivam na klimo? Kaj delamo dobro in kaj slabo? Kako klimo izboljšati, ko pa klasične metode reševanja težav v razredni skupnosti (kršitve razrednih pravil) ne zadostujejo. Kako zmanjšati razlike med učenci, ki izhajajo iz različnih socialnih razmer?

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Kakšna je razredna klima na področju medsebojnih odnosov v 7. razredu naše šole? Ali je mogoče izboljšati medsebojne odnose med učenci s pomočjo socialnih iger (kot zamenjave za klasične postopke reševanja razredne problematike)?

Opis razlogov za izpeljavo raziskave:

1. Ugotoviti obstoječe stanje v izbranem razredu:

- s pomočjo sociograma ter vprašalnikov ugotoviti, kakšna je razredna klima na področju medsebojnih odnosov;
- analizirati, katere socialne igre pripomorejo k izboljšanju medsebojnih odnosov, ter ugotoviti, ali katere že uporabljamo učitelji naše šole;

- ugotoviti, katera so učiteljeva močna področja in katera šibka v sklopu vzpostavljanja pozitivne klime.
2. S pomočjo različnih socialnih iger najprej ugotavljati pokazatelje klime ter nato izboljšati medsebojne odnose med učenci 7. razreda in učni uspeh.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

- postavitve raziskovalnega problema
- izdelava sociograma razreda ter analiza
- reševanje ter analiza vprašalnikov za učence ter učitelje o obstoječi razredni klimi v razredu ter želenim stanjem
- vpogled vase (mene kot razrednika tega razreda o tem, na katerih področjih je slaba klima, zakaj in kako jo popraviti), vizija dela razrednika in učiteljev v 7. razredu (lažje in uspešnejše delo v razredu in izven njega)
- izvedba ankete za starše ter analiza
- skupna analiza (vsi sodelujoči učitelji in drugi delavci šole) ter izdelava smernic za izboljšanje razredne klime
- predavanja za kolektiv: (dr. med. Cvetko Gradišar - Medsebojni odnosi, Društvo za boljši svet- Predstavitev priročnika Iskalci biserov, Svetovalna delavka Jasmina Hidek - Kako vzpostaviti pozitivno razredno klimo)
- izvajanje delavnic za učence (izvajajo jih 3 učitelji, svetovalna delavka pa je zunanji opazovalec); socialne igre, ki pripomorejo k izboljšanju medsebojnih odnosov na temo Kaj mislim o sebi, zaupanje vase, pozitivna naravnost, moč besede, nenasilje, odpuščanje, pomoč, samonadzor, sodelovanje, strah, obvladovanje jeze, upoštevanje pravil
- spremljanje procesa ter učinkov
- ponovitve procesov, ki so pozitivno vplivali ter nove ideje za nadaljevanje izvajanja projekta
- ugotovitve in razlage učinkov
- poročanje

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevala k uspešnemu zaključku projekta

Ključni problemi razredne skupnosti, ki so se vleкли vse od 2. razreda dalje, so bili:

- ni širšega medsebojnega druženja;
- pri delu v skupini pri pouku se opazi slabše sodelovanje in slabši rezultati dela;
- med učenci vladal velika tekmovalnost (pa ne le pozitivna);
- veliko je pretefov, prerekanj, obmetavanj z grdimi izrazi, nevoščljivosti, tožarjenje;
- pogosto kršenje razrednih pravil;
- slabo počutje v razredni skupnosti ter posledično tudi slabši učni uspeh.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta

Glede na meritve predhodnega stanja ter medsebojnih odnosov po vseh izvedenih aktivnostih, ugotavljamo, da so se medsebojni odnosi popravili na vseh področjih, nekateri pojavi (npr. zmerjanje, tožarjenje, prerekanje, pretepanje) so dejansko izginili, drugi pa se pojavljajo z veliko manjšo frekvenco kot pred izvajanjem dejavnosti s pomočjo socialnih iger, kjer so učenci dvignili svojo samopodobo, spoznali moč izrečenih negativnih sodb na sošolca ...

Obdelava podatkov

Opis vzorca

Projekt je potekal v 7. razredu naše šole, kjer je 19 učencev, od tega 7 dečkov in 12 deklic. Med seboj so si zelo različni, ker živijo v socialno zelo različnih okoljih. Njihova različnost pa je eden od glavnih razlogov slabih medsebojnih odnosov.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

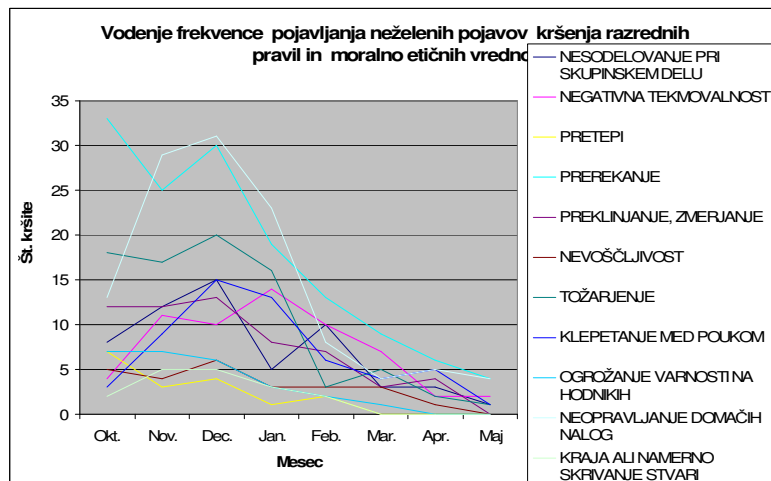
UČITELJ - IZVAJALEC: izdelava sociogram razreda, vodi razgovore, fotografira, pripravi vprašalnike in ankete za učitelje, učence, starše, izdelava analize stanja in smernice za izboljšanje razredne klime, predstavi potek projekta učiteljem, učencem, staršem, opazuje, vodi dnevne zapise, izvaja delavnice za učence

UČENEC: rešuje vprašalnike o obstoječi ter želeni razredni klimi, predlaga smernice za izboljšanje klime, se samoanalizira, kritično opazuje stanje in pomaga pri vodenju dnevnika dogajanj

STARŠI: rešijo anketo, opazujejo dogajanje od zunaj (razgovori z učencem doma), pripovedujejo dogodke, mnenja in želje razredniku, podajajo svoje smernice

Metode obdelave podatkov:

- analiza anket,
- analiza vprašalnikov,
- zapisi dogajanj,
- meritve (vodenje frekvence pojavljanja neželenih pojavov kršenja razrednih pravil in moralno etičnih vrednot).



Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

Doseženi rezultati projekta so posledica aktivnega vključevanja sebe v proces raziskave oziroma iskanja novih poti do drugačnih, boljših, trajnejših rešitev nekega problema. Nove metode dela so zahtevne, saj je najlažje hoditi po stari poti, pa čeprav že vnaprej poznaš njene negativne posledice.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Najpomembnejši cilj šole je učenje, ki pa se uresničuje le skozi dialog. Za ustrezno komunikacijo pa so potrebni dobri medsebojni odnosi. Le šola, ki se je sposobna učiti (kako z novimi metodami do boljših medsebojnih odnosov), se bo uspešno kosala z zahtevami okolja. Učitelji naše šole ter starši so to sprejeli z odobravanjem, kako pa bo do to vključili v svoje delo, pa bo pokazal čas.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Kadar za izboljšanje razredne klime na področju medsebojnih odnosov ne zadostujejo klasične metode reševanja konfliktov (razgovori, prepovedi, kazenske zadolžitve...),

uporabimo socialne igre, ki dvignejo samozavest, ki poučijo o drugačnosti, spoštovanju, odpuščanju, obvladovanju jeze...

Možnosti uvajanja v druga področja

Tak način dela lahko uporabijo učitelji ter razredniki razredne in predmetne stopnje, pri urah pouka in drugih dejavnostih, učitelji podaljšanega bivanja, vzgojitelji in pomočniki v vrtcih.

Literatura

Zabukovec V. 1998. Merjenje razredne klime. Priročnik za učitelje

Tršinar Vtič D. 2007. Iskanje biserov. Priročnik za razredne ure

Blum P. 1998. Preživeti in uspeti v disciplinsko težavnem razredu

Pušnik M., Žarkovič Adlešič B., Bizjak C. 2002. Razrednik v osnovni in srednji šoli

McGrath H., Francey S. 1996. prijazni učenci-prijazni razredi. Učenje socialnih veščin in samozaupanja v razredu.

Adlešič, I. (1998). Razredna klima učencev osnovne šole. Pedagoška obzorja, 3-4, str. 161-176.

Delovna gradiva in poročila o analizi klime osnovnih šol Antona Ukmarja, Bežigrad, Rodica, Vencija Perka in Pinka Tomažiča (2000, 2001, 2002). Zavod RS za šolstvo. Ljubljana

Rupar, B. (1999). Supervizija v šoli (seminarska naloga). Pedagoška fakulteta, Ljubljana.

Sergiovanni, J. Thomas; Starratt, J., Robert (1993). Supervision – a redefinition, McGraw Hill Book Co., Singapore.

Triller, Z (1999). Merjenje psihosocialne klime na šoli. V: Šolsko svetovalno delo na Koroškem. Osnovna šola Franja Goloba, Prevalje in Zavod RS za šolstvo, Slovenj Gradec.

Zabukovec, V. (1993). Kako zaznavajo razredno klimo osnovnošolci in njihovi učitelji. Sodobna pedagogika, 5-6, str. 292-303.

Zabukovec, V (1994). Kako lahko učitelj spreminja razredno klimo. Sodobna pedagogika, 5-6, str. 265-273.

Virk-Rode, J. in Belak-Ožbolt, J. (1998). Socialne igre v osnovni šoli. Ljubljana: ZRSŠ.

Osnovna šola Dolenjske Toplice
Pionirska cesta 35
8350 Dolenjske Toplice

VZGOJNI NAČRT

2007 - 2009

Vodja inovacijskega projekta: Rosana Dular, profesor razrednega pouka

Sodelavci: Irena Šmid Hudoklin ravnateljica, Maja Bobnar pomočnica ravnateljice, Igro Kovač profesor športne vzgoje, Helena Arzenšek Krajačič svetovalna delavka

Konzulent: mag Marta Novak, Zavod RS za šolstvo, OE Novo mesto

Povzetek:

V okviru inovacijskega projekta smo oblikovali vzgojni načrt šole. Izdelali smo osnutek individualnega vzgojnega načrta, ki predstavlja koncept sistematične evalvacije vzgojnega delovanja vsakega posameznika. Vsak učitelj je načrtoval svoje vzgojno delo in skupaj smo naredili evalvacijo z danim vprašalnikom, ki smo ga analizirali. Pri nastajanju skupnega krovnega vzgojnega načrta smo želeli izhajati iz opažanj vsakega posameznika, njegovih potreb, stališč. Individualni vzgojni načrt povzroča učinkovito sodelovanje in izmenjavo izkušenj dobre prakse. V analizi se je pokazala potreba po izboljšanju discipline, spremembi vedenja učencev, predvsem na odnosni ravni, strpnosti in spoštovanju drug drugega. Izhajali smo iz posameznika, skupno načrtovali, si izmenjali izkušnje in prišli do skupnih pravil. Tako so nastali elementi šolskega reda in tudi ideje za proaktivne in preventivne dejavnosti.

Abstract:

We formed the school educational plan within the framework of innovatory project. We made a draft of an individual educational plan, which represents the concept of systematic evaluation of every individual's educational activities. Every teacher planned their educational work and together we did the evaluation via provided questionnaire that we analysed. We wanted to originate our framework educational plan on every individual's observations, their needs, and viewpoints. Individual educational plan brings about effective cooperation and good practice experiences exchange. The analysis showed a need to improve discipline, change the students' behaviour, especially on a relationship level, tolerance and mutual respect. We originated from the individual, planned collectively, exchanged our experiences and arrived at common rules. Thus, the elements of school order and ideas for proactive and preventive activities arose.

Ključne besede: individualni vzgojni načrt, vzgojni delovanje, evalvacija.

Problemsko stanje

V okviru inovacijskega projekta smo oblikovali uporaben vzgojni načrt šole. Dela smo se lotili z akcijskim raziskovanjem in različnimi kvantitativnimi raziskavami. Na šoli se je oblikoval tim, ki so ga sestavljali učitelji nižje stopnje, predmetne stopnje, svetovalna služba in ravnateljica, tako smo lahko upoštevali potrebe celotne šole. Želeli smo izboljšati tudi klimo šole.

Spreminjanje klime v pozitivno smer zahteva sistematično delo, ki aktivira iniciativnost udeležencev. Potekalo naj bi po stopnjah akcijskega raziskovanja. Ugotavljanje obstoječe klime, posredovanje rezultatov učiteljem in načrt sprememb, ki naj bi pripomogle k spreminjanju vedenja in odnosov. Potrebno je biti pozoren na ravnotežje med dobrim počutjem in produktivnostjo. Šolska klima je tesno povezana z obstoječo šolsko kulturo, s sistemom vrednot, stališč in odnosov, ki pa jih ni mogoče čez noč spreminjati (Požarnik, 2000, 242).

Vzgojni načrt smo gradili celotno od posameznika k skupnemu. Izdelali smo osnutek individualnega vzgojnega načrta, ki predstavlja koncept sistematične evalvacije vzgojnega delovanja. Velik pomen smo namenili evalvaciji vzgojnega dela in refleksiji pedagoške prakse.

Evalvacija lahko poteka na različnih ravneh, na nivoju posameznika ali pa na nivoju institucije. Je uporabna raziskava, ki je usmerjena v spreminjanje obstoječega. Predmet evalvacije se med raziskovanjem nenehno spreminja, zato je na začetku ni dobro togo strukturirati. Na začetku so bile namenjene samo učiteljem, ki naj bi izboljšali prakso poučevanja. Sedaj se je polje evalvacije razširilo še na druge udeležence učnega procesa. Prevladujoči okvir evalvacij so inovacije v izobraževanih sistemih. Danes politika razglašča okrepljeno moč managementa v izobraževanju in v tej zvezi postaja evalvacija ena od metod reguliranja izobraževalnih dejavnosti (Kump,2000,13).

Vzgojni koncept celotne šole in vzgojne dejavnosti smo oblikovali na podlagi dobljenih rezultatov anket in analize individualnih vzgojnih načrtov, ga že pred uvedbo v praksi preizkušali in spreminjali glede na potrebe naše šole.

Izvedli smo več kvantitativnih raziskav, kjer smo tako starše, učence in učitelje spraševali za njihovo mnenje in potrebe. Raziskave smo oblikovali glede na problemsko stanje, ki se je v procesu pojavilo. Kot meni Sagadin, da vsa raziskovanja ne moremo izpeljati po istem kalupu in da je odločitev o uporabi in kombiniranju kvantitativnih ali kvalitativnih postopkov treba fleksibilno prilagoditi raziskovalnemu problemu in situacijam, ki se pri raziskovanju pojavljajo (1991, 343-335).

Cilji projekta

Naše raziskovalno vprašanje je bilo oblikovanje uporabnega vzgojnega načrta z evalvacijo.

Cilj raziskave je zmanjšati nezaželene oblike vedenja, oblikovati pozitivno delovno klimo in razviti zelene oblike vedenja. Inovacija je bila uvedena z željo, da bi se učitelj profesionalno razvijal in spreminjal v luči izkušenj. Sistematično načrtovanje in evalviranje svojega delovanja v razredu je nujno za osebno rast učitelja. Hkrati pa smo želeli, da vsak posameznik prispeva svoj del k nastajanju krovnega vzgojnega načrta.

Ideja za izdelavo vzgojnega načrta se je pojavila, ko je bila naša šola vključena v projekt Mreže 2 z naslovom Vodenje razreda. V tem projektu smo se ukvarjali s teoretičnimi podlagami o vodenju razreda.

Na podlagi literature in izkušenj iz projekta je nastal obrazec za načrtovanje učiteljevega vzgojnega delovanja. Načrt učitelja opozori na veliko področij vzgojnega delovanja.

Potek dela

Vsak učitelj je svoje vzgojno delo načrtoval pred začetkom šolskega leta, dopolnjeval med letom in ga spreminjal, na koncu leta pa napisal samoevalvacijo. Že med letom se tako izmenjujejo faze iskanja možnih poti, aktivnosti in evalvacij delovanja. Vsi učitelji so svoje načrte oddali, tim je zbral vse podatke in jih predstavil na pedagoški konferenci. Iz zbranih primerov prakse smo izmenjali svoje izkušnje, kar se nam je zdelo zelo dobro.

Na pedagoški konferenci na koncu leta smo naredili Swot analizo in ugotavljali prednosti in slabosti. Največja težava pri uvajanju te novosti se je pokazali zaradi povečanja birokratskih obveznosti učitelja. Nekateri učitelji se niso poglobili v novost in je niso sprejeli.

Dobljeni rezultati raziskave so nam bili v pomoč pri izdelavi vzgojnega načrta za celo šolo, ker smo izhajali iz prakse in uvajali preizkušene pristope.

Obdelava podatkov

Pri izpolnjevanju vzgojnih načrtov so sodelovali vsi učitelji, tako razredniki, kot tisti, ki niso razredniki, ker se vsi pri svojem delu srečujemo z vzgojno tematiko.

Nekaj refleksij, ki so jih zapisali učitelji v evalvaciji individualnih vzgojnih načrtov:

- Pri vzgojnem načrtu lahko izpostavimo probleme, ki nastajajo pri našem delu
- VN predstavlja izhodišče vsem individualnim strategijam za reševanje konfliktov
- Združeni zapisi so bogat vir napotkov za reševanje konfliktov
- Vzgojni načrt mi je bil všeč, uporaben za letošnjo generacijo
- Mogoče bi bilo dobro, da bi bolj ozavestili posamezne dejavnosti, s katerimi želimo doseči točno določen cilj. Pri delu bi si morali več pomagati s strokovno literaturo in ne odreagirati samo tako, kot smo pač navajeni
- Všeč mi je, ker je vse na enem mestu
- Ni še dovolj oprijemljiv, potrebno ga je še dodelati, ga predstaviti učiteljem, učencem, staršem in ga začeti izvajati
- Uporaben je, če ga narediš na začetku leta in ga spremljaš. Uporaben je, ker ga naslednje leto samo popraviš in dodaš nove stvari. Uporaben je, ker ga uporabiš za govorilne ure, roditeljske sestanke in redovalne konference. Mogoče malo razmisliš o svojih dejanjih drugače, ker je le potrebno zapisati. Seveda še vedno ne zapišeš vsega.
- Vsak mesec na jutranjem sestanku ali ped. konf . pogovor o našem vzgojnem delu, nadaljevanje s prijateljskimi razredi in veččino meseca
- Sprotne domače naloge tudi za nas, sproti pregledati, opremiti s komentarji in vzpodbudami.

Postavili smo poskusno teorijo:

Oblikovati želimo uporaben vzgojni načrt šole, ki izhaja iz opažanj vsakega posameznega učitelja, njegovih potreb, težav, stališč. Ob izmenjavi izkušenj, idej in timskega sodelovanja bo nastal uporaben, živ koncept na nivoju šole.

Z metodo kvalitativne analize smo preverili vrednost nastalega vzgojnega načrta posameznika. Z iskanjem kod, pojmov smo poskušali oblikovati teoretično razlago preučevanega vzgojnega načrta. Tako smo dobili bistvena področja, na katera smo usmerili oblikovanje skupnega vzgojnega načrta.

Ugotovitve in spoznanja

Individualno vzgojno načrtovanje omogoča interdisciplinarni pristop vseh strokovnih delavcev naše šole z izmenjavo znanj in izkušenj učiteljev tako vzgojiteljic, razrednih učiteljic, predmetnih učiteljev, svetovalne službe in vodstva šole. Kar povzroča učinkovito sodelovanje in izmenjavo izkušenj dobre prakse. Komunikacija med strokovnimi delavci na šoli je konstruktivna in omogoča strokovni razvoj na vzgojnem področju našega dela. Inovacija nam omogoča izdelavo učinkovitega in uporabnega vzgojnega načrta.

Po obdelavi podatkov s kvalitativno analizo smo ugotovili:

V individualnih načrtih se je pokazala potreba po izboljšanju discipline, spremembi vedenja učencev, predvsem na odnosni ravni, strpnosti in spoštovanju drug drugega ter spoštovanju šolskih pravil. Izhajali smo iz vsakega posameznika, vsak učitelj si je zapisal svoje prednostne naloge, skupno smo načrtovali, si izmenjavali izkušnje ter tako prišli do skupnih pravil. Tako so nastali elementi šolskega reda in tudi ideje za proaktivne ter preventivne dejavnosti. Zavedamo se, da je ena izmed uspešnih strategij doslednost in enotnost pravil, zato nam vzgojni načrt kot skupni koncept, na nivoju šole, pomeni uporaben dokument, ki ga bomo sproti dograjevali in dopolnjevali.

Dogovorili smo se za naslednje preventivne in proaktivne dejavnosti:

PODROČJE	DEJAVNOSTI
Razvijanje pripadnosti šoli.	TEKMOVANJA ŠOLSKA HIMNA Sodelovanje na različnih internih in zunanjih natečajih.
Izvajanje razvojnih in drugih projektov, kot priložnost za poglobljeno vzgojno delo.	EKO ŠOLA SPRING DAY EVROPSKA VAS
Razvijanje socialnih veščin ter navajanje na procese samovrednotenja, samokontrole in sprejemanja odgovornosti, skrb za ustrezno komuniciranje.	VEŠČINE MESECA (pozdravljanje, lepe misli in voščila, odgovornost, moja samopodoba). Individualne ure pomoči. Skupinske delavnice v svetovalni službi.
Organiziranje sodelovalnega učenja, vrstniške pomoči in medgeneracijskega sožitja.	PRIJATELJSKI RAZREDI
Poudarjanje zglednega vedenja učencev in obravnavanje različnih življenjskih problemov vrstnikov.	RESTITUCIJA IN MEDIACIJA.
Izvajanje dejavnosti, ki povezujejo učence, delavce šole, starše in lokalno skupnost.	KULTURNE PRIREDITVE NOVOLETNI BAZAR ZAKLJUČNA ŠOLSKA PRIREDITEV NEFORMALNA DRUŽENJA OBISKI RAZSTAVE
Spodbujanje zbiralnih in drugih humanitarnih akcij.	ZBIRANJE STAREGA PAPIRJA INTERESNA DEJAVNOST RDEČI KRIŽ IN UNICEF OČIŠČEVALNE AKCIJE Prostovoljno delo.
Organiziranje aktivnega preživljanja prostega časa učencev pred, med in po	AKTIVNI ODMOR ŠPORTNO POPOLDNE

pouku.	
Načrtno, sistematično in redno vključevanje staršev v življenje in delo šole.	PRIPRAVA VZGOJNEGA NAČRTA SVET STARŠEV ANKETE ŠOLA ZA STARŠE PREDAVANJA NA VZGOJNO TEMATIKO TEMATSKI RODITELJSKI SESTANKI
Oblikovanje oddelčnih dogovorov o temeljnih vrednotah skupnega življenja in načinih ravnanja. Sistematično vzgojno delovanje. Načrtnost in odzivnost pri reševanju vzgojne problematike.	RAZREDNA PRAVILA MAPA KONFLIKTOV VZGOJNI NAČRT UČITELJA

Sprejeli smo tri protokole ravnanja, ki so sestavina pravil šolskega reda:

Protokol ob motečem vedenju učenca v razredu in drugih dejavnosti:

- jasna pričakovanja učiteljev
- po uri, po pouku pogovor z učencem
- sodelovanje z razrednikom
- posvetovanje s svetovalno službo

a.) UČENCA POSLATI V SVETOVALNO SLUŽBO (poseben dogovor – vrsta problematike, način obveščanja, učenec samostojno opravlja svoje delo, seznanjanje staršev, učitelj po uri pride do učenca, analiza dogajanja v razredu).

b.) SODELOVANJE S STARŠI

(posnetek stanja – sociogram, anekdotski zapisi učitelja, pogovor, redno sodelovanje – obisk na šoli vsak teden).

c.) RAVNATELJICA – hujše kršitve

Protokol ob kršenju učnih in drugih šolskih obveznosti (domače naloge, potrebščine, zamujanje,...) :

- ustno opozorilo in anekdotski zapis učečega učitelja (učitelj vodi evidenco). OPOZORILO
- učenec zapiše obvestilo v publikacijo in seznanji starše (podpis). OBVESTILO-PODPIS
- učeči učitelj s problemom seznanji razrednika in ta opravi pogovor z učencem. RAZREDNIK
- učitelj se na rednih govorilnih urah pogovori s starši. GOVORILNE URE-OBVEŠČANJE
- povabilo staršev na razgovor v šolo in skupno reševanje problema (izdelava načrta pomoči). STARŠI V ŠOLO
- vzgojni ukrepi.
- vzgojni opomin.
- individualiziran vzgojni načrt.

Protokol ob nasilnem vedenju učenca, krajah, prinašanju nevarnih predmetov in nedovoljenih substanc v šolo:

- opozorilo in ukrepanje učitelja ali drugih delavcev šola
- seznanitev razrednika
- seznanitev staršev
- vzgojni ukrep
- vzgojni opomin
- individualiziran vzgojni načrt

Širjenje novosti

Na podlagi analize smo sprejeli protokole in dogovore o ravnanju, načrtovali preventivne in proaktivne akcije, zastavili pravila šolskega reda. Zaključna evalvacija med delavci je pokazala, da so pričakovanja velika. Sodelavci vidijo uporabnost vzgojnega načrta in poudarjajo pomembnost načrtovanja in dobrega sodelovanja.

Naša vizija za prihodnost je, da na osnovi krovnega vzgojnega načrta šole vsak strokovni delavec načrtuje in oblikuje osebno vzgojno delovanje ki ga beleži v osebнем portfoliju, hkrati pa oblikuje tudi vzgojni načrt oddelka, ki zajema specifikko le tega.

Namen portfolija je samorefleksija in evalvacija strokovnega razvoja posameznika, skupine, oddelka in šole. Ob končni evalvacije bomo tako združevali poglede na treh ravneh: osebнем, oddelčnem in šolskem.

Literatura

Batistič, M. (1994). Zadovoljevanje otrokovih potreb in interesov v vrtcu. zbornik: Dodatne dejavnosti v vrtcu, Maribor: Skupnost vzgojni-varstvenih zavodov Slovenije, str. 24-28).

Devjak, T. (2007). Pravila in vzgojno delovanje šole, Ljubljana. Pedagoška fakulteta.

Kiriadou, C. (1997). Vse učiteljeve spretnosti. Regionalni izobraževalni Center Radovljica.

Kristančič, A., Ostrman, A. (1999). Individualna in skupinska komunikacija, Ljubljana: Združenje svetovalnih delavcev Slovenije.

Kump, S. (2000). Paradigme, koncepti in metode v evalvaciji izobraževanja. Zbornik: Evalvacija. Ljubljana: Pedagoški inštitut.

Magajna, L., S. Pečjak, C. Peklaj, et al (2008). Učne težave v osnovni šoli, problemi, perspektive, priporočila. Zavod Republike Slovenije za šolstvo, Ljubljana.

Marentič Požarnik, B. (2000). Psihologija učenja in pouka. Ljubljana: Državna založba Slovenije.

Mesec, B. (1998). Uvod v kvalitativno raziskovanje v socialnem delu. Visoka šola za socialno delo, Ljubljana.

Sagadin, J. (1991). Kvalitativno empirično raziskovanje. Sodobna pedagogika, vol. 42, str. 343-335.

Smith J. C., Laslett, R. (1993). Effective classroom management. New York: Routledge.

Štrajn, D. (2000). Evalvacija kot vzgojni-izobraževalna vsakdanjost. Zbornik: evalvacija. Ljubljana: Pedagoški inštitut.

Izhajali smo iz literature, ki smo jo dobili v Šoli za ravnatelje – Mreže učečih se šol, Partnerstvo fakultet in šol – model 3, 4.

Osnovna šola Draga Kobala Maribor
Tolstojeva 3
2000 Maribor

ARETE, OBUDITEV OLIMPIJSTVA

2007 - 2009

Vodja inovacijskega projekta: Marjetka Berlič, učiteljica zgodovine

Sodelavci: Klemen Kotnik, učitelj športne vzgoje, Sonja Drevenšek, učiteljica športne vzgoje, Milena Lužnik, učiteljica geografije

Konzulent: Bernarda Gaber, Zavod RS za šolstvo

Povzetek:

V šoli se srečujemo z različnimi oblikami vedenja učencev. Vzgoja za poštenost in strpnost je tudi del našega vzgojnega koncepta. Na začetku projekta Arete smo si cilje postavili preširoko, nato smo se osredotočili na delavnice v okviru razrednih ur ter izvedbo tehniškega in antičnega športnega dneva. Sodelovali so vsi učenci šestih, sedmih, osmih in devetih razredov. Na temo poštenosti v športu in vsakdanjem življenju je nastala tudi raziskovalna naloga in sodelovanje na Zborovanju mladih zgodovinarjev v Muzeju narodne osvoboditve Maribor. Na tehniškem dnevu so si učenci izdelali potrebne rekvizite za antični športni dan s poudarkom na športni poštenosti. Nato je sledil antični športni dan, kjer so učenci sodelovali kot tekmovalci, gledalci in sodniki. Dan se je pričel s prižiganjem olimpijskega ognja in dvigom šolske olimpijske zastave. Sledila je prisega in začetek iger. Tekmovali so v štafetnem teku, metu kopja, skoku v daljavo z utežmi, teku na 300 m, rokoborbi ter teku s »polno bojno opremo« (šolske torbe). Učenci so bili najbolj navdušeni nad rokoborbo. Sledila je podelitev medalj in oljčnih venčkov ter slovesni zaključek iger. Učenci so zelo dobro sprejeli začetek antičnega športnega dne, ki ga je vodila naša učiteljica, inštruktorica aerobike. To je bilo skupinsko ogrevanje pred igrami ob glasbi pred ploščadjo na šoli. V ta del se je vključila večina učencev. Zanimivo je bilo, da so sodelovali tudi učenci, ki neradi hodijo k uram športne vzgoje in težko sodelujejo z drugimi. Zato smo to obliko dela nadaljevali tudi v naslednjih mesecih. Vsaka štiri leta bomo ob olimpijskem letu takšen dan ponovili. Med učenci je v odmorih večkrat slišati izraz fair play.

Abstract:

At school, we face various forms of student behavior. Education for fairness and tolerance is also part of our educational concept. At the beginning of the project Arete we set goals too broad, then we focused on workshops in the context of classroom hours and the implementation of engineering and ancient sport of the day. Involved all pupils six, seven, eight and nine classes. On the topic of fairness in sports and everyday life has become a research project and participate in the rally of young historians at the Museum of National Liberation Maribor. On the day of engineering students have made the necessary requisites for the ancient sport day with an emphasis on sports integrity. Then followed the ancient sports day, where students participate as competitors, spectators and judges. The day began with the Olympic flame ignition and the Olympic flag raising school. This was followed by oath and start games. Compete in the relay course, javelin throwing, jumping into the distance with weights during the 300 m, and the ongoing wrestle with »full combat equipment« (school bags). Students were most enthusiastic about wrestling. Followed by the

awarding of medals and olive wreaths and the solemn conclusion of games. Pupils are very well received launch of the ancient sport, led by our teacher, aerobics instructor. This was before the heating block games with music from a platform at the school. In this part of the majority of pupils involved. Interestingly, it was that they had worked as students who are reluctant to go to hours of physical education and hard work with others. Therefore, we have this type of work continue in the coming months. Every four years, we at the Olympic year to repeat such a day. Among students in the breaks often hear the term fair play.

Ključne besede: strpnost, fair play, olimpijsko leto

Problemsko stanje

Opis problema v praksi:

Med učenci se pojavlja nestrpnost, preklinjanje. Veliko takega vedenja je bilo prisotno pri urah športne vzgoje, kjer učenci večkrat zelo agresivno ravnajo do tistih, ki niso tako spretni ali pa težko sprejmejo poraz.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov):

Športna poštenost je prisotna povsod, tako v športu, kot v vsakdanjem življenju. To je še posebej dokazoval učenec v raziskovalni nalogi na to temo. Fair play zajema vse osnovne človekove vrednote od poštenosti, pravičnosti, do spoštovanja, solidarnosti, zaupanja in nenasilnosti. Vse te bi morale biti v našem življenju samoumevne tako, kot fair play v športu. Vedno ni tako, zato je bila delavnica na temo fair play na naši šoli smiselna, saj ozaveščanje o fair play-u ni samo pomembno, ampak močno vpliva na zavest, da ukvarjanje s športom ni samo doseganje čim boljših rezultatov na vsak način, ampak so pomembni tudi odnosi med samimi tekmovalci.

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje:

Vzgoja za poštenost kot vrednota v vsakdanjem življenju.

Opis razlogov za izpeljavo raziskave: Nasilje v šoli, preveč informacij in premalo dela na dobrih odnosih, ideja o raziskavi se je porodila že pri predhodnem projektu.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve:

V obliki delavnic so učenci na razrednih urah skupaj z učiteljem načrtovali delo o vsebini fair playa v športu in v vsakdanjem življenju. Napravili so pisne in likovne izdelke in jih razstavili. Dva učenca sta pripravila nalogi in ju predstavila tudi izven šole. Izvedli smo tehniški dan, kjer so učenci izdelali pripomočke za antični športni dan, ki je bil realiziran.

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevale k uspešnemu zaključku projekta:

Učence je najbolj pritegnil antični športni dan, saj so bili načrtovalci, sodniki in tekmovalci.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta:

Vodena skupinska vadba na antičnem športnem dnevu je bila med učenci najbolj sprejeta. Pritegnila je tudi tiste učence, ki se sodelovanju raje izogibajo. Večkrat je med učenci slišati izraz fair play in uspešno izdelana, zagovarjana in ocenjena raziskovalna naloga na to temo.

Obdelava podatkov

Opis vzorca:

Učenci šestih, sedmih, osmih in devetih razredov naše šole ter učitelji

Metode zbiranja podatkov (triangulacija):

Delavnice na razrednih urah, izdelava miselnih vzorcev, izdelava raziskovalne naloge, pogovori v klepetalnicah, diskusija med učitelji na konferencah.

Metode obdelave podatkov:

Kvalitativna metoda zbiranja in vrednotenja podatkov iz izdelanih miselnih vzorcev ter drugih virov. Dani odgovori so bili prešteti in umeščeni v kategorije. Narejene so bile preglednice.

Prikaz rezultatov:

Rezultati so bili kvalitativno prikazani na miselnih vzorcih, kvantitativno pa na grafikonih in v tabelah.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj:

Učenci so večkrat omenjali pojem fair play tudi v vsakdanjem življenju šole. Ugotavljali so, da je fair play vrednota tako v športu kot tudi v vsakdanjem življenju. Ugotavljali so, da je fair play težje živeti kot o njem pisati ali o njem samo govoriti.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju:

Večje zavedanje o vrednotah povezanih s fair playem, uspešno izdelana raziskovalna naloga, zelo dobro sprejet antični športni dan pri učencih...

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti:

V daljših odmorih je bila v telovadnici vodena telesna aktivnost ob glasbi, ki je bila zelo dobro sprejeta.

Možnosti uvajanja v druga področja:

Pred večjimi šolskimi ali drugimi prireditvami na šoli smo tak način vadbe izvedli tudi v izven šolskih prireditvah.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim:

Doseženo spoznanje in realizirani cilji so dokaz uspešnega dela in timskega sodelovanja. Poleg te izkušnje lahko drugim ponudimo konkretne primere izvajanja le-tega.

Literatura

Šugman, R. Zgodovina svetovnega in slovenskega športa. Ljubljana: Fakulteta za šport, 1997

Smrdu, M., Pinter, S., Hosta, M. Športna morala. Ljubljana: Zavod za fair play in strpnost v športu, 2005

Učitelji s sodelavci. Hišni red telovadnice in pravila šolskih športnih tekmovanj.. Maribor: Interno gradivo osnovne šole, 2007

Ustni vir: učenci osnovne šole.

Osnovna šola Dragotina Ketteja
Šegova ulica 114
8000 Novo mesto

SODELOVANJE S STARŠI ROMSKIH UČENCEV

2007 – 2009

Vodja inovacijskega projekta: Bojana Klančičar, absolvent defektologije

Sodelavci: Nada Pečavar, dipl. psiholog, Vida Marolt, prof. defektologije, Irena Petrovič, specialni pedagog, Alenka Derganc, vzgojiteljica, Gabrijela Matjašič, prof. defektologije, Nataša Oven, prof. defektologije, Barbara Luzar, vzgojiteljica, Janja Klavž, prof. defektologije

Konzulent: mag. Marta Novak, ZRSŠ

Povzetek:

Starši romskih učencev se ne udeležujejo formalnih oblik sodelovanja s šolo niti drugih aktivnosti v šoli. Romski učenci pogosto izostajajo od pouka, zato pouku slabše sledijo. Glede na to, da so starši tisti, ki odločilno vplivajo na obiskovanje pouka svojih otrok, je pomembno naše dobro sodelovanje z njimi. Le tako jih lahko seznanjamo z našim delom v šoli in s tem poizkušamo vplivati na njihovo stališče o pomenu izobraževanja in rednega obiskovanja pouka. Romske starše smo poizkušali pritegniti s posebej načrtovanimi aktivnostmi, namenjenimi samo njim in njihovim otrokom. K pouku in dejavnostim smo povabili starše, izbrali smo aktivnosti, kjer so njihovi otroci uspešni.

Abstract:

The parents of Roma children mostly do not attend to formal meetings or other activities that are organized in school. Roma children are often absent from school so they have difficulties in following the school lessons. As the parents have the crucial influence on the absenteeism of their children the good cooperation between school and parents is of a great importance. This is the only way the school can inform them about the educational process and about the importance of the education and permanent school attendance. We tried to attract the Roma parents with various activities that were organized for them and their children exclusively. We invited the parents to visit the school to see and participate in the activities that their children are successful in.

Ključne besede: Romi, starši, sodelovanje, obisk pouka

Problemsko stanje

Na šoli izvajamo prilagojen izobraževalni program z nižjim izobrazbenim standardom in posebni program vzgoje in izobraževanja. V šolskem letu 2008/09 obiskuje prilagojen izobraževalni program z nižjim izobrazbenim standardom 52 učencev od katerih je 17 Romov. Obisk pouka je pri romskih učencih slab. Starši slabo sodelujejo s šolo, skupnih formalnih oblik sodelovanja in ostalih aktivnosti se ne udeležujejo. Glede na to, da so starši tisti, ki najbolj vplivajo na obiskovanje pouka svojih otrok, smo se usmerili nanje, kot na ciljno populacijo.

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje:

Ali pogostejše sodelovanje s starši romskih učencev vpliva na rednejše obiskovanje pouka njihovih otrok?

Opis razlogov za izpeljavo raziskave:

Veliko število romskih učencev, ki se z leti povečuje. Pogosto izostajanje romskih učencev od pouka in slabši učni uspeh. Nemotiviranost za šolsko delo. Glede na to, da so starši tisti, ki odločajo o obiskovanju pouka pri otrocih, je pomembno naše medsebojno sodelovanje. Večina staršev ne pozna vzgojno izobraževalnega procesa in dela na šoli. Ne zavedajo se pomena kontinuiranega dela. Z našim boljšim sodelovanjem bomo skušali vplivati na njihovo stališče o pomenu izobraževanja in s tem pomembnosti rednega obiskovanja pouka.

Potek dela

S starši smo se v šoli ali pa pri njih doma individualno pogovorili o projektu.

O projektu smo se pogovorili tudi z učenci.

S projektno skupino smo mesečno načrtovali in analizirali konkretne aktivnosti, ki smo jih izpeljali.

Vse aktivnosti smo beležili in izpeljali refleksijo izkušenj.

Dogovorili smo se, da bomo ponovili in razširili aktivnosti, ki so izkazale za uspešne.

K pouku in dejavnostim smo povabili starše, izbrali smo aktivnosti, kjer so njihovi otroci uspešni.

Izvedli smo neformalna srečanja:

- obisk razredničarke pri romskem učencu,
- obisk razreda pri romskem sošolcu,
- prednovoletno druženje ob tomboli z lepimi nagradami, prigrizku in dobri glasbi
- obisk staršev pri pouku in povabilo na kavo
- obisk staršev na dnevih dejavnosti
- druženje ob pizzi in razstavi izdelkov romskih učencev
- delavnice, kjer smo se seznanjali z romsko kulturo in jo predstavili učencem šole (delavnice, kjer smo se učili romske izštevance, trebušnega plesa in kuhali romske specialitete, so nam pomagali izpeljati romski učenci iz sosednje šole in starši romskih učencev)
- ustvarjalne delavnice v romskem naselju
- kulturna prireditev z naslovom »Sožitje kultur« v sodelovanju s še dvema osnovnima šolama iz Novega mesta

V projektu so sodelovali vsi razredniki, ki poučujejo v prilagojenem izobraževalnem programu z nižjim izobrazbenim standardom in imajo v razredu romskega učenca.

Ključni problemi, ki smo jih želeli razrešiti v okviru projekta

Starši nimajo časa, se ne zanimajo za šolsko delo in so nezaupljivi do šole.

Starši na besedni ravni izražajo pripravljenost za sodelovanje, vendar potem tega ne izvedejo.

Ugotavljamo, da za starše romskih učencev izobraževanje ni vrednota in ne stremijo k cilju, da bi se njihov otrok v prihodnosti zaposlil in si pridobil dohodek za življenje.

Najpogostejši vzroki za izostajanje pri romskih učencih so:

- Bolezni in poškodbe
- Nabiranje gozdnih sadežev in podobne pridobitne dejavnosti
- Slaba motivacija – tako starši kot otroci ne vidijo koristi od šolanja (izobrazbe, pridobitve poklica,...)
- Zgodnje odraščanje (nočno življenje...) in upiranje staršem
- Devetletna šola (večje število šolskih ur)
- Zadnje leto šolanja (ohranjanje nekonfliktnih odnosov z zaposlenimi v šoli se jim ne zdi več pomembno)

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta
Glavna kazalca uspešnosti projekta sta:

- udeležba romskih staršev pri aktivnostih, ki smo jih organizirali zanje
- izboljšanje obiskovanja pouka oz. manjše izostajanje romskih učencev od pouka

Obdelava podatkov

Opis vzorca

Prilagojen izobraževalni program z nižjim izobrazbenim standardom je v letošnjem šolskem letu obiskovalo 17 romskih učencev;

- Ena učenka je po novem letu prenehala hoditi v šolo (na noben način je nismo mogli pritegniti, da bi zaključila 9. razred)
- Ena učenka 2. razreda celo leto ni prišla v šolo
- Pet učencev je našo šolo obiskovalo celo šolsko leto prvič v tem šolskem letu, zato njihovega obiska v tem šolskem letu nismo mogli primerjati z obiskom v lanskem šolskem letu.
- Naš osnovni vzorec je bilo devet učencev, ki so obiskovali našo šolo že preteklo šolsko leto in smo lahko njihov letošnji obisk pouka primerjali z lanskim. Od teh se je le dvema učencema izboljšal obisk pouka (učencu iz 5. razreda za 3% in učencu 2. razreda za 10%), vsi ostali pa so imeli več izostankov kot prejšnje leto.

Rezultati

Načrtovanih aktivnosti sta se v glavnem redno udeleževali le dve mami. Ostali starši pa samo ob posameznih priložnostih. Zelo uspešno in prijetno je bilo prednovoletno druženje, udeležila sta se ga dva starša in veliko učencev.

Obisk pouka se kljub izvedenim aktivnostim ni povečal, pri večini otrok se je celo poslabšal.

Obiska pouka pri romskih učencih nismo izboljšali. Pri dveh starših, ki sta se udeležila vseh aktivnosti v šoli, se je pri njihovih dveh otrocih obisk pouka v tem šolskem letu zelo poslabšal. To pripisujemo posledici odraščanja, eden izmed njiju je s tem letom zaključil osnovnošolsko obveznost in se ga ni dalo motivirati za učenje (v šoli ni sodeloval pri pouku), drugi pa ni sprejemal novih učiteljev. Ker sta sorodnika, sta skupaj kar med poukom odhajala iz šole v Planet Tuš. Starši so bili sami v stiski in so s šolo sodelovali, ker niso želeli, da se potikata naokoli. Dečka sta se staršem upirala in jih nista upoštevala. Sodelovanje mam obeh učencev je bilo vzorno, vendar ni imelo vpliva na obisk pouka pri njunih otrocih, saj romski otroci zgodaj odrastejo in starši niso mogli vplivati nanju (pomankanje avtoritete). Ostali starši se organiziranih aktivnosti skoraj niso udeleževali, zato nismo mogli pričakovati s te strani nobenega vpliva staršev na povečanje obiska pouka pri njihovih otrocih.

Za doseg cilja bo potrebnih več šolskih let in ponavljanje aktivnosti, ki so se izkazale za dobre.

Ugotovitve in spoznanja

Načrtovane aktivnosti smo izpeljali, odziv staršev je bil slab. V prihodnje je treba aktivnosti ponavljati, da se jih starši romskih učencev navadijo. Aktivnosti so namenjene samo staršem romskih učencev, saj se formalnih oblik srečanj, ki so namenjene vsem staršem, ne udeležujejo.

Cilj projekta – aktivnejše sodelovati s starši romskih učencev in preko vpliva na starše izboljšati obisk pouka pri romskih učencih, je delno dosežen. S projektno skupino smo prišli do veliko novih idej za sodelovanje s starši romskih učencev, ki smo jih tudi izpeljali. Obisk staršev je bil sicer slab, ker so načini sodelovanja za starše novi in jih niso navajeni. Menimo, da jih bomo s ponavljanjem določenih načinov sodelovanja s časom pritegnili k obisku šole.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Predvidevamo, da bo šele dolgoletno vztrajno delo (nadaljnje organiziranje različnih aktivnosti za sodelovanje s starši romskih učencev) prineslo rezultate, se pravi boljše sodelovanje s starši romskih učencev in izboljšanje obiska pouka pri romskih učencih.

Širjenje novosti

Izvajanje projekta je vplivalo na delo na naši šoli, posebej na delo z romskimi učenci in njihovimi starši:

- starše romskih učencev bolj načrtno vabimo v šolo in zanje posebej organiziramo aktivnosti.
- iščemo zanimive aktivnosti, ki staršem čim bolj približajo šolo, da le ta ni nujno zlo, ampak je zanje pomembna.
- zanimamo se za romsko kulturo
- povezujemo se z drugimi šolami.

Izkušnje, pridobljene s tem projektom, lahko predstavimo in ponudimo tudi drugim zainteresiranim šolam. Ker so aktivnosti zanimive in starše pritegnejo, lahko določene ideje uporabimo pri starših neromskih učencev, ki malo sodelujejo s šolo. Še posebej pa je takšen način dela primeren za druge šole, ki jih obiskujejo Romski učenci in se srečujejo s podobnimi problemi.

Osnovna šola Dragotina Ketteja
Župančičeva 7
6250 Ilirska Bistrica

KAJ NAJ IZMISLIM SI? KAJ BOMO DELALI?

(S PIKO NOGAVIČKO SKOZI ŠOLSKO LETO)

2008 - 2009

Vodja inovacijskega projekta: Laura Novak, vzgojiteljica v OPB za 1. raz. devetletke

Sodelavci: Branko Zidarič, učitelj slovenščine, Tanja Vičič, svetovalna delavka, Manica Baša, učiteljica angleščine, Goran Uljan, učitelj matematike

Konzulent: Dorotea Kralj, Zavod RS za šolstvo, OE Koper

Povzetek:

*Sem Laura Novak, vzgojiteljica v oddelku podaljšanega bivanja prvih razredov devetletke na OŠ Dragotina Ketteja v Ilirski Bistrici. Pedagoško delo v OPB izvajam na svoj način – **s knjigo v roki.***

Domačih nalog v prvem razredu devetletke ni veliko, pa še te večinoma zahtevajo pomoč staršev (zbiranje sličic in podobno). To pomeni, da je način dela v oddelku podaljšanega bivanja prepuščen presoji pedagoga, ki izvaja program. Strogih načrtov ni, zato je vodenje podaljšanega bivanja lahko res dinamično, če le znaš poskrbeti za to.

September je v moji letni pripravi mesec spoznavanja, iger, zabave, pravil, oktober pa je čas, ko se gremo zares, in takrat se nam pridruži Pika – močna motivacija zame in otroke.

Preživljanje ustvarjalnega prostega časa usmerjajo Pika, otroci in moje »prikrito vodenje«, Pika nam pogosto kroji tudi čas sprostitvenih dejavnosti. *Otrokom berem Piko Nogavičko pisateljice Astrid Lindgren po poglavjih, medtem ko sami barvajo pobarvanko, ki sem jo za vsako poglavje posebej narisala po ilustraciji iz knjige. Iz pobarvank tako nastaja slikanica, ki jo otroci na koncu šolskega leta odnesejo domov.*

Vsako poglavje o Piki ponuja različne možnosti za igre, ki se jih domislamo skupaj z otroki. Dnevi so tako zapolnjeni z dejavnostmi, ki so si jih otroci sami izbrali. Zanimivejša kot je dejavnost, težje dočakajo dan, namenjen zanjo. Tako se z mojim vodenjem v oddelku organizirano izvajajo dejavnosti, ki so jih otroci sami želeli.

Motivacije za branje Pike in njene igre nikoli ne zmanjka, ravno nasprotno, v skupini se vedno bolj krepi prijateljstvo in zaupanje. Ozračje v skupini je sproščeno in delavno.

Pikine igre, kot jih imenujemo, zajemajo vsa vzgojna področja. Lahko so gibalne, miselne, glasbene, likovne, ustvarjalne, poučne ... vzgojne.

Pika nas z zgledom uči o prijateljstvu, ljubezni, drugačnosti, zaupanju, o razumevanju, o velikih in malih še kako pomembnih stvareh za življenje. V njenih dogodivščinah vedno najdemo moralne nauke, ki si jih bomo vtisnili v srca in se poskušali ravnati po njih.

Ker je Pika tako nepredvidljivo predvidljiva, so takšne tudi naše igre.

Vedno sem se bala, da bi posegla po isti knjigi kot učiteljica v razredu, zdaj pa sem brez skrbi in zadovoljna s svojim načinom dela.

Abstract:

*My name is Laura Novak and I work as a teaching professional in an after-school child care department for the first classes on the Dragotin Kette Primary School in Ilirska Bistrica. I have decided to use a special pedagogical approach at my work and I have named it – **with a book in my hand.***

In the first class, pupils do not usually have much homework, and if there is some it often requires involvement of their parents. That means that the programme of work can be drawn up according to the best judgement of a teaching professional working in a child care department. The curriculum is not strictly specified, so work in a child care department can be really dynamic.

In my lesson preparations, September is the month dedicated to introductions, games, fun, learning how to observe our rules; and only in October, when we go "for real", Pippi joins in. She is a strong motivator for me and the children.

Our free time is spent creatively thanks to Pippi, the children and my "hidden leadership"; Pippi often takes part in our leisure activities as well.

Children are getting acquainted with Pippi Longstocking by Astrid Lindgren gradually. I prepare a colouring page for every chapter and while I am reading it, they are listening and colouring the illustration. The colouring pages are eventually bound into picture books that they can take home at the end of the school year.

Each chapter offers a variety of possibilities for games that I invent together with children.

Our days are filled with the activities that the children had chosen themselves. The more interesting the activity the harder they wait for the day, dedicated to it. The activities are thus carried out according to children's wishes and under my leadership.

We never run out of motivation to read about Pippi and play her games, just the opposite, the sense of companionship and trust in the group is building up constantly. The atmosphere is relaxed and the children are very diligent.

Pippi's Games, as we have named them, cover a range of education areas. They may develop motor, mental, music, artistic, drawing abilities, they may be instructive ... educational.

Pippi sets us an example how to be a good friend, how to love, how to be different, how to trust, understand, she tells us about things that are very important for our lives – may they be big or small. Her adventures are full of moral lessons that will penetrate our hearts and will remain our guiding principles in the future.

Our games are unpredictably predictable, just like Pippi.

My constant fear at work was that I would choose the same book as the children's teacher, so that they would know it already; now my work is free and relaxed as my methods offer us a unique and pleasant experience.

Ključne besede: načrt – knjiga – motivacija – ideja – igra

Keywords: plan – book – motivation – idea – game

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

- Motivacija Po zaključku rednega šolskega pouka so učenci že utrujeni. Starejši takoj odidejo domov, mlajši pa ponavadi čakajo, da jih pridejo iskat starši, saj so sami premajhni, da bi se vračali v prazen dom. Oddelek podaljšanega bivanja je ena od možnosti preživljanja preostanka dneva v šoli. Ker je motivacija otrok nizka in način dela v oddelku prepuščen presoji pedagoga, ki izvaja program, mora biti umetnik motivacije za ustvarjalno in kvalitetno preživljanje prostega časa.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov) koncept"

- Premalo priročnikov za OPB Problemov s katerimi sem se srečala na začetku svojega pedagoškega dela v oddelku podaljšanega bivanja prvih razredov devetletke, je bilo veliko. Razen Koncepta za podaljšano bivanje, avtorice Silve Kos Knez, nisem našla drugih priročnikov, s katerimi bi si pomagala pri delu, že utrujene otroke pa je bilo potrebno motivirati za skupen, kvalitetno preživet preostanek dneva v šoli. Manjkala je rdeča nit, ki bi se vlekla skozi celo šolsko leto.

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Na kakšen način lahko knjiga spodbudi otroke k aktivnemu soustvarjanju programa v oddelku podaljšanega bivanja?

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Domačih nalog v prvem razredu devetletke ni veliko, pa še te večinoma zahtevajo pomoč staršev (zbiranje sličic in podobno). To pomeni, da je način dela v oddelku podaljšanega bivanja prepuščen presoji pedagoga, ki izvaja program. Strogih načrtov ni, zato je vodenje podaljšanega bivanja lahko res dinamično, če le znaš poskrbeti za to. Našla sem rdečo nit, ki bi se vlekla skozi celo šolsko leto.

Pika Nogavička je potrditev moje lastne prakse.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

Že nekaj let sem ob vseh drugih dejavnostih otrokom po poglavjih brala tudi Piko Nogavičko pisateljice Astrid Lindgren. Po ilustraciji iz knjige sem za vsako poglavje narisala pobarvanko, ki so jo otroci barvali ob poslušanju brane vsebine. Tako je nastajala slikanica, ki so jo otroci na koncu šolskega leta odnesli domov.

Ves čas sem opažala, da otroci želijo, da bi se sami igrali tako kot Pika. Rada sem privolila in skupaj z njimi spoznala, da nam s Piko ni nikoli dolgčas, saj ponuja različne ideje in možnosti za igro.

V lanskem šolskem letu (2007/08) sem se poskusno lotila takšnega načina dela. Učencem sem s Piko ponudila možnost soustvarjanja programa dela v oddelku. Upošteva je njihovih idej, nam je uspelo ustvarjalno preživeli celo šolsko leto.

Prvi poskusi so me spodbudili, da sem se v šolskem letu 2008/09 prijavila na IP, da bi v fazi izvajanja potrdila lastno prakso. Leto je bilo enako bogato.

Če na kratko evalviram - Motivacije za branje Pike in njene igre nikoli ne zmanjka, ravno nasprotno, v skupini se vedno bolj krepi prijateljstvo in zaupanje. Ozračje v skupini je sproščeno in delovno.

Pikine igre, kot jih imenujemo, zajemajo vsa vzgojna področja. Lahko so gibalne, miselne, glasbene, likovne, ustvarjalne, poučne ... vzgojne.

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevala k uspešnemu zaključku projekta

Kaj naj si izmislim? - je bilo moje večno vprašanje. Kako pripraviti dan, teden, leto, da bi bilo zanimivo vsem. Ali naj delam po letnih časih, naj se držim letne priprave učiteljic prvih razredov, naj si izmislim kaj svojega... Kje naj začnem? Morda film, risanko... tega imajo otroci že doma preveč. Ampak knjig jim pa skoraj nihče več ne bere, ker ni več časa, kajne? Pa kako so lahko zabavne, napete, zanimive, poučne. Zelo dober vir informacij so, če želiš izvedeti kaj več, pa novih besed se naučiš, pa... Spomnim se, da sem sama imela najraje Piko Nogavičko. Ta je lahko delala, kar je hotela, pa nikoli ni bilo narobe, prava mala socialna delavka. Zakaj pa je ne bi prebrala učencem svojega oddelka? Morda bo tudi njih navdušila kot mene. Potem bomo pa lahko skupaj pogledali Pikin film ali risanko ... oh saj res, saj v risanki Pika poje pesem **Kaj naj izmislim si?** ... tako se ponavadi sprašujem jaz ... otroci pa jo v pesmi sprašujejo **Kaj bomo delali?** ... tako kot moji otroci mene. Ideja ni slaba, pa še dovolj dolga knjiga - 31 poglavij v knjigi ponuja branje v nadaljevanju, različna nova spoznanja in možnosti za igro skozi celo šolsko leto.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta
Otroci so možnost soustvarjanja programa dela v OPB z veseljem sprejeli in s tem tudi delno odgovornost za naloge, ki so si jih zadali oz. igre, ki so si jih izmislili.

Motivacija je bila prav zaradi tega vedno prisotna, saj so bile to njihove igre. Jaz sem le usklajevala njihove ideje o igri in organizirano vodila igro, za katero je bilo včasih potrebno zavhati rokave ne samo otrokom pač pa tudi meni.

SOUSTVARJANJE OTROKOM SPODBUJA LASTNO MOTIVACIJO.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

Moj vzorec raziskovanja v šolskem letu 2008/09 je zajel 25 učencev, od tega 13 dečkov in 12 deklic, vpisanih v OPB 1. razreda na OŠ Dragotina Ketteja v Ilirski Bistrici. 20 otrok je celo šolsko leto redno obiskovalo oddelk podaljšanega bivanja in se seznanilo s Piko. Ker je bila njim tako blizu, je tudi ostalih 5 otrok ob koncu šolskega leta želelo ostajati v podaljšanem bivanju dlje časa, saj so od sošolcev izvedeli, kako se v OPB zabavajo.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

- opisna analiza

Sprotno sem beležila svoja opažanja, raziskovala lastno prakso, občasno pa nas je v oddelku obiskala tudi šolska svetovalna delavka Tanja Vičič, ki jo je projekt zanimal tudi zaradi odziva otrok, ki so imeli učne ali vedenjske težave in s katerimi se je srečala pri svojem delu.

Pri iskanju materialov in pripomočkov za izvedbo določenih zaposlitev različnih vzgojnih področij, so mi bili v pomoč starši in narava, praktične rešitve idej za kakovostno izvedbo (realizacijo) in nadgradnjo iger po zamislih učencev sem iskala v sebi.

Metode obdelave podatkov

- deskriptivna analiza (opisna)

Sprotno sem beležila in analizirala izvedbo vseh Pikinih iger, ki so zajemale vsa vzgojna področja. Tako je nastalo gradivo Pikinih didaktičnih iger, glasbenih delavnic, likovnih delavnic, plesnih delavnic, dramatisacije....

Prikaz rezultatov

- Sodelovanje z likovnimi izdelki na šol. razstavi ob tednu vseživljenskega učenja;
- Sodelovanje z likovnimi izdelki učencev na razstavi ob podelitvi občinskih priznanj za urejeno okolico (december 2008);
- Izdelovanje božično-novoletnih voščilnic za potrebe občinskega Rdečega križa;
- Sodelovanje z ilustrirano pravljico Zajček Skokec na občinski velikonočni razstavi;
- Pri mednarodnem projektu PŠJ PHARE PROJEKT- PARK ŠKOCIJANSKE JAME smo na temo «Kuhanje nekoč» sodelovali z likovnimi izdelki in predstavili slaščico povojnih časov naših prastaršev, Titovo torto. Skupaj s starši smo obiskali jame in si ogledali razstavo.
- Sodelovanje na natečaju PLAKAT KMEČKA TRŽNICA, ki ga je razpisalo Društvo za razvoj podeželja med Nanosom in Snežnikom. Izbrani plakat bo plakat, ki bo obveščal o kraju in času dogajanja kmečke tržnice. Udeležili smo se izleta po podeželju med Postojno in Ilirsko Bistrico.
- Sodelovanje na natečaju Sveta Evrope ZAKAJ DRUGAČNOST BOGATI, ki ga je razpisala Založba Mladinska knjiga. Drugačnost Pike jim je bila zanimiva in zabavna, ko pa je bilo potrebno misliti o sebi, je bilo takoj malce težje. Moj cilj je bil, da bi otroci prepoznali pozitivne lastnosti vsakega posameznika ... Z veseljem so si izmislili pravljico o slepem psičku Mižku, ki smo jo ilustrirano poslali na natečaj z njo pa obogatili tudi šolsko glasilo Brinje na šolski internetni strani.

Učenci OPB1 so z izdelki sodelovali tudi na šolskem bazarju in zaključni šolski prireditvi, kjer so se predstavili s Pikinim orkestrom in Modro Donavo, ki so se jo učili že pri 8. poglavju Piko obiščejo tatovi, kar je otroke zaposlilo za štiri zanimive dni.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

Gradiva, ki so nastajala celo šolsko leto kot program za delo podaljšanega bivanja z dodatno vsebino pa tudi nastopi v javnosti.

Oddelek podaljšanega bivanja ni več le podaljšek šolskega dela, ampak kvalitetno, ustvarjalno preživljanje prostega časa.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Projekt je bil predstavljen in pozitivno sprejet na učiteljskem zboru, pri ravnateljici in pred starši ter otroki. Slednji so bili nad takim načinom navdušeni, kar je potrjevalo tudi zanimanje in sodelovanje staršev. Odnos vseh vpletenih je pozitiven, zaupanje in zadovoljstvo, da je to pravi način, se kaže na koncu v hvaležnosti staršev.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

OPB dobi dodatne vsebine, namenjene ustvarjalnemu preživljanju prostega časa.

Možnosti uvajanja v druga področja

Podoben tematski pristop je možno uporabiti pri rednem pouku 1. triletja.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Končno imam rdečo nit, ki jo lahko vlečem skozi celo šolsko leto in vse ima svoj smisel.

Želite preživeti uspešno šolsko leto v 1. razredu podaljšanega bivanja tudi vi?

Ob knjigi Lindgren, A.; Pika Nogavička potrebujete (morda le kot idejo):

ZA UČITELJE v OPB (začetnike): Ob knjigi pripravljeno gradivo Pikin dnevnik (s fotografijami arhiviran zapis dobre prakse) je lahko vzpodbuda ali pa neposreden vir za razvijanje otroške ustvarjalnosti, učiteljem pa koristen pripomoček pri delu.

ZA UČENCE: Pikin delovni zvezek - Slikanica Pikinih pobarvank in delovnih listov motivira otroke 1. razreda, ki so vključeni v podaljšano bivanje. Služi jim kot gradivo za prijetno in koristno preživljanje prostega časa, ki ga zapolnjujejo z ustvarjalnostjo Pikinih iger.

ZA UČITELJE, STARŠE IN UČENCE: Pikin koledar je lahko koledar idej za delo po Piki, s katerim so seznanjeni tudi starši in otroci ali pa le učiteljeva letna priprava po koledarskih dneh.

Literatura

Lindgren, A.: Pika Nogavička, Ljubljana, Mladinska knjiga 1973 (Zbirka Zlata knjiga)

Osnovna šola Frana Roša
Cesta na Dobrovo 114
3000 Celje

S KVALITETNEJŠO SODELOVALNO KULTURO VSEH SODELUJOČIH V VI PROCESU K POZITIVNEJŠEMU DOŽIVLJANJU VI PROCESA

2008 - 2009

Vodja inovacijskega projekta: Andreja Založnik, prof. razrednega pouka, svetovalka

Sodelavci: Marjana Šeško, prof. razrednega pouka, svetovalka, Sonja Gregurič, prof. razrednega pouka, Marinka Vodovnik, prof. razrednega pouka, svetovalka, Natalija Viher, dipl. vzgojiteljica, svetovalka, Judita Stanič, učiteljica razrednega pouka, Vlasta Gričar, učiteljica razrednega pouka, mentorica, Rok Smeh, socialni delavec

Konzulent: mag. Sonja Zajc, Zavod RS za šolstvo

Povzetek:

V izvedenem projektu smo na podlagi razmišljujočega proučevanja socialne situacije razvijali strategije za izboljšanje ugotovljenega stanja. Sodelovali smo učitelji, ki pri svojem delu skrbimo za socialno skupnost, z učenci - osmošolci, ki so v ponujeni nalogi videli možnost za izboljšavo in sprejeli to kot izziv. Ob delu, ki je zahtevalo od njih veliko priprav, sodelovanja, poguma, ustvarjalnosti, uspešne komunikacije in samovrednotenja, so doživljali druženje z mlajšimi učenci kot pozitivno in koristno. Enako pozitivna je bila izkušnja o sodelovanju tudi za mlajše učence, ki so vedno željno pričakali tutorje. Izbrali smo socialne igre kot eno izmed poti, ki vodi k večji sprejetosti posameznika in boljši samopodobi. Učenci, ki uspešno razvijajo socialne veščine, so za delo bolj motivirani in dosegajo boljše učne rezultate. Med učitelji in učenci smo razvijali kvalitetnejši odnos, ki vodi v boljše odnose s širšim okoljem. Učitelji smo načrtno izvajali svoje delo, ga notranje poglobili, ob tem strokovno ter sistematično spremljali učenčeve interese in sposobnosti ter razvijali uspešne socialne interakcije..

Abstract:

In the carried out project we have, on the basis of thought through research of social situation, developed strategies for improving the determined state. It involved teacher cooperation, who in our line of work care for social community, with students – eight graders, who have seen in the offered assignment room for improvement and accepted it as a challenge. In the line of work that demanded from them a lot of preparation, cooperation, courage, creativity, successful communication and self-evaluation, they have experienced socializing with younger students that have always eagerly awaited their tutors. In a society that is more and more tolerant, inter-peer cooperation is a positive contribution to the community. We had chosen social games as one of the way that leads to greater individual acceptance and better self image. Students who successfully develop social skills are more work motivated and achieve better learning results. Amongst teachers and students we have developed more qualitative relation, which leads to better relations with the wider environment. We teachers have intentionally carried out our work, we have deepened it

internally whereas we have professionally and systematically monitored student's interests and abilities, and furthermore we have developed successful social interactions.

Ključne besede: socialne veščine, socialne igre, sprejetost, tutorji.

Problemsko stanje

Opis problema v praksi:

Vzdrževanje in izboljšanje socialne klime med učenci in z učenci na naši šoli.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov):

Izhajali smo iz vprašanja, kako razvijati čim bolj spodbudno učno okolje. Ciljev, ki nam jih postavlja sodoben način življenja in poučevanja ni mogoče doseči brez kakovostnega socialnega okolja. Vedno večji primanjkljaj zaznavamo na področju notranje motiviranosti učencev in tudi učiteljev. Iz tega sledi potreba po večji pozornosti do čustvenih in socialnih dražljajev VI procesa.

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje:

Na kakšen način popestriti sodelovanje z učenci in med učenci pri VI procesu?

Opis razlogov za izpeljavo raziskave:

Številne konfliktna situacija pričajo o pomanjkljivem medsebojnem razumevanju. Pogrešamo harmonijo v odnosih, ki temelji na strpnosti in sprejemanju drugačnosti.

Želimo, da bi učenci razvijali boljši odnos do sebe (svojo samopodobo) in do svojih vrstnikov. S tem bi lahko izboljšali tudi medgeneracijske odnose. Z večjim samospoštovanjem učencev se razvija kvalitetnejši odnos z okoljem in tako tudi z učitelji.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve:

1.Zbiranje in interpretacija podatkov

- a) izvedba vprašalnikov o socialni sprejetosti med učenci v posameznih oddelkih od 1.-3. razreda – oktobra in junija
- b) analiza in interpretacija podatkov na podlagi rezultatov izvedenega vprašalnika – oktobra in junija
- c) primerjava podatkov oktober in junij

2.Načrtovanje in izvajanje dela

- a) delo s člani projekta – naloge, ki jih načrtuje TIM učiteljic od 1.-3.razreda in izvajanje p
- b) izvajanje aktivnosti s starejšimi učenci – tutorji.
 - usposabljanje učencev 8.razredov za delo z mlajšimi za razvijanje socialnih veščin s socialnimi igrami,
 - izvajanje aktivnosti tutorjev z učenci od 1.-3. razreda v oddelkih podaljšanega bivanja
 - predstavitve z delom v delavnicah s starši, sodelavci na šoli in na izobraževanju timov zdravih šol v celjski regiji.

3. Refleksija

a) s člani projektne skupine (učiteljice od 1.-3.razreda):

- izmenjava izkušenj po izvajanju socialnih iger,
- z učenci – tutorji opravljena analiza nastopa in refleksija na pripravljenem obrazcu.

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevala k uspešnemu zaključku projekta:

1. Iskanje čim kvalitetnejših, ciljno naravnanih socialnih iger, katerih izvajanje vodi k razvoju socialnih veščin.
2. Sistematično vključevanje izbranih socialnih iger v pouk.
3. Časovna usklajenost tutorjev ter učencev in učiteljev na razredni stopnji za izvajanja socialnih iger po pouku in tudi med poukom.
4. Ugotovili smo, da pogostost izvajanj iger pogojuje kvaliteto izvajanja posameznih skupin tutorjev. Tu smo ponovno naleteli na časovni problem.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta:

1. Kazalniki medsebojnih odnosov (na podlagi vprašalnika o ocenitvi socialne sprejetosti).
2. Anketa med tutorji.

Obdelava podatkov

Opis vzorca:

V projektu je sodelovalo:

- 110 učencev prve triade,
- 8 učiteljev,
- 26 učencev osmih razredov.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija):

- študij literature,
- zbiranje socialnih iger,
- izbira socialnih iger glede na želeni cilj,
- neposredno opazovanje,
- anketa,
- sociogram.

Metode obdelave podatkov:

- analiza sociogramov,
- analiza ankete med tutorji.

Prikaz rezultatov:

- priloga 1 (rezultat ocenitve socialne sprejetosti v oktobru in juniju na primeru učencev 2. b razreda z analizo),
- priloga 2 (povzetki anketnih vprašalnikov med tutorji po izvajanju prvega kroga iger in navodila za prihodnja izvajanja).

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj:

- večja sprejetost posameznikov in skupin,
- večja samozavest posameznika in skupine kot celote,
- manjša odklonilnost posameznikov,
- medvrstniško sodelovanje,
- timsko delo učiteljev,
- timsko delo tutorjev.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju:

- teoretična in praktična usposobljenost tutorjev za izvajanje socialnih iger z mlajšimi,
- izvedba delavnic socialnih iger z učenci in njihovimi starši na roditeljskem sestanku – izvajali tutorji,
- seznanitev na spletu,
- predstavitev v šolskem glasilu,
- teoretična predstavitev z delavnico sodelavcem v kolektivu (vodja projekta in tutorji),
- predstavitev z delavnico na izobraževanju vodij timov Zdravih šol v celjski regiji.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti:

Obogatitev kurikula s socialnimi komponentami.

Možnosti uvajanja v druga področja:

Možnost uporabe na vseh stopnjah šolanja s prilagoditvami.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim:

- nabor izvedenih socialnih iger, ki jih lahko posredujemo,
- ponudimo lahko model strokovnega usposabljanja za učence tutorje.

Literatura

Socialne igre v osnovni šoli. 1998. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Virk – Rode, J., Belak – Ožbolt, J. 1991. Razred kot socialna skupina in socialne igre. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

McGrath, H., Francey, S. 1996. Prijazni učenci prijazni razredi. Ljubljana: DZS.

Peternel, S. 2005. Prvih pet minut. Nova Gorica: Založba Educa.

Blanco, L., Carbonell, S. 2003. Ena vrlina za vsak teden. Kranj: Družina.

Maksimović, Z. 1994. Program delavnic. Ljubljana: Center za izvajanje in razvoj mladinskih delavnic pri organizaciji za duševno zdravje.

Maksimović, Z. 1991. Mladinska delavnica. Ljubljana: Sekcija za preventivno delo pri Društvu psihologov Slovenije.

Rak, N. 2001. Razredne ure v prvem razredu. V: Vzgoja, let. 3, št. 9, str. 28-30.

Musek Lešnik, K., Lešnik Musek P. 2007. Mi, čuti in čutila. Ljubljana: IPSOS.

Bergant, A. 2007. Šola za mir. (online). (uporabljeno 10.okt.2008). Dostopno na URL: <http://www.eip-ass.si/publikacije>.

Priloga1

OCENITEV SOCIALNE SPREJETOSTI

Zbirni list za rezultate vprašalnika »S kom se igraš?«

Razred: 2. B

Lestvica s kom se igraš		
Imena in priimki učencev glede na povprečno oceno socialne sprejetosti	Povprečje socialne sprejetosti	Število odklonitev
CVETKO Timeja	2,1	5
FINK Pia	2,0	7
KROFLIČ ŠMUC Tomas	1,95	8
SEVNIK Ana	1,95	7
Vincelj Lana	1,9	9
Grabar Tjaša	1,8	10
PUNGARTNIK RAUTER Sven	1,75	11
URANKER Nuša	1,75	10
JANČAR Filip	1,7	11
KNAFELC Nikita	1,7	6
OŠTIR Patrik	1,7	9
VRUNČ Nicole	1,7	10
BLAZNIK Jure	1,6	12
GLAVNIK Žan	1,6	7
MOČIĆ Stefan	1,6	12
BRODEJ Nuša	1,55	11
KORENJAK Sara	1,55	11
VAREŠKO Mateo	1,55	10
TOME Martin	1,5	12
KRAJNC Maruša	1,4	14
REBERNIK Staš	1,4	12
Povprečje	1,70	9,7

Opomba: ocenjevali so fantje in dekleta.

Datum: 15. 10. 2008

OCENITEV SOCIALNE SPREJETOSTI

Zbirni list za rezultate vprašalnika »S kom se igraš?«

Razred:2.b

Lestvica s kom se igraš		
Imena in priimki učencev glede na povprečno oceno socialne sprejetosti	Povprečje socialne sprejetosti	Število odklonitev
SEVNIK Ana	2,10	8
VAREŠKO Mateo	2,10	4
CVETKO Timeja	2,05	6
FINK Pia	2,05	6
KORENJAK Sara	2,05	6
KROFLIČ ŠMUC Tomas	2,00	6
GRABAR Tjaša	1,95	7
TOME Martin	1,95	7
VINCELJ Lana	1,95	6
JANČAR Filip	1,90	8
VRUNČ Nicole	1,90	8
KRAJNC Maruša	1,85	9
MOČIĆ Stefan	1,85	8
URANKER Nuša	1,85	9
BRODEJ Nuša	1,80	10
OŠTIR Patrik	1,80	9
GLAVNIK Žan	1,75	8
KNAFELC Nikita	1,75	8
PUNGARTNIK RAUTER Sven	1,75	9
BLAZNIK Jure	1,70	10
REBERNIK Staš	1,50	11
Povprečje	1,98	8,15

Opomba: ocenjevali so fantje in dekleta.

Datum: 15. 6. 2009

Analiza vprašalnika o ocenitvi socialne sprejetosti

Opravljeni sta bili dve ocenitvi socialne sprejetosti učencev v 2.b razredu, in sicer 15. 10. 2008 in druga 15. 6. 2009.

Vzorec je obsegal 21 učencev, 11 deklet in 10 fantov.

Ugotovitve so naslednje:

- učenci ob zaključku šolskega leta bolje sprejemajo drug drugega, saj rezultati nakazujejo veliko več interakcij kot na začetku šol.leta (povprečje soc. sprejetosti po 1. vprašalniku je 1,70, po 2. vprašalniku pa 1,98),
- po 2. vprašalniku je višja povprečna ocena sprejetosti pri posameznikih (16 učencev ima povprečje do 1,80), po 1. vprašalniku je samo 6 učencev doseglo povprečno oceno sprejetosti do 1,80,
- število odklonitev se je v povprečju zmanjšalo iz 9,70 (1. vprašalnik) na 8,15 (drugi vprašalnik),
- po 1. vprašalniku je dobilo kar 13 učencev 10 ali več odklonitev, po 2. vprašalniku sta imela 2 učenca 10 odklonitev in 1 učenec 11,
- menim, da je v tem razredu še zmerom preveč odklonitev,
- ugotavljam, da prihaja dogajajo odklonitve predvsem glede na spol, nekateri fantje odklanjajo dekleta in obratno.

Datum: 29. 6. 2009

Andreja Založnik

Priloga 2

Povzetki refleksij po izvajanju socialnih iger v posameznih skupinah

Izvajalci: Vse skupine, razen ene, so izvajale svojo igro dvakrat.

Datum in ura izvajanja: Februar, marec.

Obiskana skupina učencev (število učencev): Od 9 do 19 učencev v oddelkih podaljšanega bivanja.

Izvajana igra: Kaj je spremenjeno, plesoči stolčki, pismo, listki in drevesa, klicanje imena v krogu, čarobna palčka.

Kateri cilji so bili po vašem mnenju doseženi?

Upoštevani so bili učenci, ki so v vsakdanjih situacijah izločeni, medsebojna komunikacija, sodelovanje, zabava, sproščenost, očni kontakt, druženje vsak z vsemi, poslušali drug drugega, prepoznavali in ubesedili so svoje skrite misli in želje, spodbujanje domišljije, razvijanje ustvarjalnosti.

Kaj vas je med izvajanjem presenetilo:

- a) **Pozitivno:** Da so nas učenci toplo sprejeli, poslušali nas in drug drugega, da so igro dobro razumeli, da si niso segali v besedo, da so z veseljem sodelovali, izvirnost otrok v njihovih izjavah, da smo se vsi lepo imeli, da so po končanem izvajanju z nami še želeli nadaljevati, da so upoštevali vsa navodila.
- b) **Negativno:** Vprašali smo jih, če se gredo še eno igro in 4 učenci niso več želeli, družili so se v drevesa tisti, ki se tudi običajno, na začetku so imeli nekateri negativne pripombe, nekateri niso povedali tistega, kar si res želijo.

Kaj boste pri naslednjem izvajanju izboljšali?

Bolj se bova pripravili na izvajanje, malo bi spremenili navodila, opozoriti učence, da na zaključku pripravijo prostor, bolj natančno podali navodila, v igri se jim bomo pridružili, bolje razdelili vloge, izboljšale bomo začetek, postopnost navodil.

S tremi besedami opiši svoje občutke po delu v delavnici z mlajšimi učenci:

Zabavno, sproščeno, sreča, veselje, pozitivna motivacija, zelo lepo je delati z mlajšimi otroki, kul, super, zadovoljivo, lepo, lepo je v družbi otrok, vsi smo navdušeni, neprijetno.

13.3.2009

Navodila s predlogi za nadaljna izvajanja socialnih iger v mesecu aprilu in maju za učence – tutorje

1. Med prvim izvajanjem iger so lažje sodelovale in izvajale svojo igro skupine z manjšim številom izvajalcev. Zastopanost posameznikov med izvajanjem naj bo enakovredna. Vloge naj bodo natančno opredeljene.
2. Pred izvajanjem morajo izvajalci pisno pripraviti pripravo na izvajanje s cilji, natančnim potekom igre in natančnimi navodili, ki jih bodo dali učencem, s katerimi bodo igro izvajali.
3. Med izvajanjem se izvajalci vključijo med skupino učencev pri igri.
4. Navodil ne podajajo stoje, če učenci sedijo.
5. Nujno potrebna je postopnost podajanja navodil, na katero se je treba prej dobro pripraviti. Učenci, ki so vključeni v igro, morajo natančno poznati pravila igre.

S premišljeno in dodelano pripravo na izvajanje iger, nasmehom na obrazu in željo, narediti nekaj dobrega, vam bo zagotovo uspelo polepšati nekaj trenutkov sebi in tistim, s katerimi delate.

Želim vam veliko uspeha pri delu in osebnega zadovoljstva!

Mentorica

Andreja Založnik

Osnovna šola Franceta Prešerna Črenšovci
Juša Kramarja 10
9232 Črenšovci

Z BRALNIMI STRATEGIJAMI DO UČINKOVITEJŠEGA BRANJA 2008 - 2009

Vodja inovacijskega projekta: Romana Glavač, profesorica razrednega pouka

Sodelavci: Mateja Zelko, profesorica zgodovine in geografije, Bernarda Zver, učiteljica razrednega pouka, Vida Dugar, profesorica razrednega pouka, Karmen Zadavec, profesorica razrednega pouka, Gabriejela Novak, profesorica razrednega pouka, Petra Peischl, diplomirana vzgojiteljica, Mirjam Tönar, univerzitetna diplomirani pedagog in zgodovinar

Konzulentka: Irena Kumer, Zavod za šolstvo RS, predstojnica OE Murska sobota

Povzetek:

Branje je dejavnost s katerim se otroci srečujejo že zelo zgodaj. Otrok mora med četrtem in devetim letom usvojiti bralno tehniko. Pri tem imamo veliko vlogo odrasli, učitelji in starši. Otrokom je potrebno na privlačen način predstaviti bralne tehnike. Branje je proces.

Knjiga se vse bolj umika elektronskim medijem. Mlajše generacije preživijo vse več časa pri računalniku, igralnih konzolah, televiziji. Znano je, da že triletni otroci kar nekaj časa preživijo pred računalnikom.

Učenci velikokrat premalo posegajo po literaturi in preberejo le tisto, kar je nujno. Učiteljice, ki poučujejo v prvem triletju so tako želele učence z različnimi bralnimi strategijami navdušiti za branje in jih spodbuditi k bolj pogostemu zahajanju v knjižnico in branje različne literature tudi za zabavo. Kot pomemben cilj se je tu pokazal ta, da učenci spoznajo pomen in korist branja za vse življenje.

Učiteljice so bralne metode izbirale na podlagi predznanja otrok. Dejavnosti, ki so jih izvajale so bili enkratna motivacija za nadaljnje delo. Pohvalo so izkazali tudi starši, saj se je poglobil odnos z njihovimi otroki, bolj so si med sabo zaupali in več sodelovali tudi pri drugih oblikah učnega in družinskega dela.

Abstract:

Reading is an activity and a process with which children meet very early. A child has to adopt the reading technique during fourth and ninth year. Here is the role of teachers and parents very important. Reading techniques have to be attractively presented to children.

A book is more often replaced by electronic media. Younger generation spends more and more time in front of computers, play stations and television. It is known that children at age three spend a lot of time in front of computers.

Pupils interfere with literature not enough and read only what is necessary. The teachers that teach children of the first triad wanted with different reading strategies make them

enthusiastic for reading and stimulate them to keep visiting library. Even reading different literature also for fun. As an important goal to us was that the pupils become aware about the meaning and benefit of reading for their whole life. The teachers chose the reading methods according pre- knowledge of children. Activities that were performed were unique motivation for further work. Also parents praised the work because they were deeply engaged in the relationship with children. They trusted each other and cooperate also with other forms of learning and family work.

Ključne besede: branje, bralne metode, bralno razumevanje.

Problemsko stanje

Branje je proces, s katerim se otroci srečajo že zelo zgodaj. Predvsem med četrtem in devetim letom bi moral otrok usvojiti bralno tehniko: spoznati črke naučiti se povezovati črke oziroma glasove v besede, besede v svojih možganih povezati v takšne podobe, ki so predvsem njemu razumljive. Pri tem imamo veliko vlogo odrasli. Pomembno je, da otrokom na čim bolj privlačen način približamo bralne tehnike in s tem spodbudimo bralce za vse življenje.

Knjiga se vse bolj umika elektronskim medijem. Mlajše generacije preživijo več časa pri računalniku, igralnih konzolah, televiziji ... Znano je, da že triletni otroci kar nekaj časa preživijo pred računalnikom.

Zanimanje za knjigo v sodobnem svetu pada in to se že pozna pri otrocih, zato smo se učiteljice v prvi triadi odločile, da bomo na različne načine skušale otrokom približati svet zgodbic, pesmi, pripovedk, obenem pa z bralnimi strategijami učence pripravile do tega, da bodo bolj vešč v branju, kar vodi k boljšemu razumevanju prebranega.

Cilji projekta

Pri projektu smo se učiteljice, ki poučujemo v prvem triletju, predvsem vprašale «Kako uporabiti različne bralne vaje in učne strategije za izrazitejše zanimanje otrok za branje in s tem pripomoči k boljšemu razumevanju prebranega?«. Iz tega so sledili naslednji cilji: učence spodbuditi k branju, jih naučiti nekaj bralnih strategij in z bralnimi strategijami izboljšati razumevanje prebranega.

Učenci velikokrat premalo posegajo po literaturi in preberejo le tisto kar je nujno. Učence smo želele z različnimi bralnimi strategijami navdušiti za branje in jih spodbuditi k bolj pogostemu zahajanju v knjižnico in branju različne literature tudi za zabavo. Kot pomemben cilj se nam je pokazal ta, da učenci spoznajo pomen in korist branja za vse življenje.

Potek dela

Projekt je potekal od 1. do 3. razreda na različne načine. Učiteljice so tako različno preverile predznanje otrok. V prvem razredu je to potekalo na podlagi razgovora, medtem ko je učiteljica v tretjem razredu uporabila kontrolni list s kriteriji ocenjevanja branja. Na podlagi predznanja otrok so potem učiteljice izbirale bralne metode. Tako so bili pogoji, ki so jih učiteljice ustvarile za razvijanje bralnih navad, naslednji:

- razredna knjižnica, v kateri je bilo na volji tiskano gradivo vseh vrst: knjige revije, priročniki vseh vrst, zgoščenke s pesmicami in z glasbenimi pravljicami. Gradivo so prinašali učenci in učiteljica iz raznih knjižnic in tudi od doma.

- vaje v tihem in glasnem branju na sto in en način, glede na situacijo v razredu (po parih, po eno poved, po en odstavek, po vlogah, branje »dokler želiš«, branje »stop«).
- raziskovalna dejavnost, ki je zahtevala hitrost in skupinsko delo, imenovana Hitro do konca: tu so bila na raznobarnih karticah napisana vprašanja, povezana s snovjo, le-te pa razvrščene na kupčke. Kartice so na učiteljičini mizi, učenci so razdeljeni po parih. V vsakemu paru se določi barva, da par ve kateri kupček je njen. Na učiteljičin znak učenec priteče po prvo kartico in se z njo vrne na mesto. Učenca poiščeta ustrezen odgovor in napišeta na list. Pri delu lahko učenci uporabljajo učbenike, delovne zvezke, knjige in dodatno gradivo. Drugi učenec prinese napisan odgovor k učiteljici, da ta preveri, ali je odgovor pravilen. Če je odgovor ustrezen, lahko učenec izbere novo kartico. Če ne gre nikakor, lahko par izkoristi enega izmed treh jokerjev, ki jih ima na voljo za zamenjavo kartice brez ustreznega odgovora. Pri tej dejavnosti učenci izkusijo vrsto različnih pristopov k branju, h katerim jih sili hiter potek dejavnosti. Poleg tega morajo uporabiti tudi druge spretnosti, ki so pomembne za samostojno učenje, kot je skrbno branje vprašanj in natančno odgovarjanje. Vaja pa pomaga učencem, da se navajajo uporabljati tudi druge vire informacij.
- v okviru ekobralne značke smo uvedli Ekopotobralko – torbico s knjigami z ekološko tematiko, delovnim zvezkom z različnimi ekološkimi nalogami in zvezkom za zapis občutkov, doživetij, misli. Izbran učenec je Ekopotobralko nesel domov in si skupaj z domačimi izbral njemu najzanimivejšo knjigo ali samo zgodbo. To so potem skupaj prebrali, rešili katero izmed nalog v delovnem zvezku ter svoje početje in občutke predstavili v velikem črtastem zvezku z ilustracijo in kratkim zapisom. Besedilo, ki so si ga izbrali, so po enem tednu, v obliki govornega nastopa in s pomočjo ročne lutke, predstavili sošolcem in učiteljici. Pomemben cilj Ekopotobralke je bil vsekakor spodbujanje družinskega branja, t.j. vključenje staršev, babic, dedkov v bralno vzgojo.
- Ker so knjige postajale učencem vse bolj zanimive, so se še sami preizkusili v »pisanju knjig«. Tako so izdelali naslednje razredne knjige: Muca Copatarica - tukaj so učenci ob ilustraciji iz izvirne pravljice napisali kakšno poved o vsebini; Knjiga o živalih – učenci so sami zbrali najzanimivejšo žival in s pomočjo različnih virov (knjige, splet, časopis) na kratko opisali izbrano žival ter jo ilustrirali in dodali ustrezno fotografijo; Rumene pravljice – ob branju pravljice Ele Peroci Vaniljev sladoled so učenci naprej ob tematskih besedah »rumeno kot ...« nanizali vse asociacije, nato pa zapisane besede samostojno vpletli v izmišljeno pravljico. Te knjige so nosili domov in jih predstavili domačim.
- V okviru tega so izvajali tudi razne dejavnosti, povezane z branjem, ki so za učence zanimive in vzpodbujajo njihovo pozornost npr: kvizi, rebusi, uganke, origami, list za branje ...

Kot rezultat lahko navedem, da so čisto vsi učenci napredovali v skladu s svojimi značilnostmi. Dejavnosti, ki so jih učiteljice izvajale so bile enkratna motivacija za nadaljnje delo. Ekopotobralka in pisanje knjig sta bila enkratna priložnost in izziv za domače branje. Vsi učenci so osvojili bralno značko. List za branje se je izkazal kot enkratna priložnost in izziv za domače branje, napredek v branju je bil tudi nagrajen. Pohvalo so izkazali tudi starši, saj se je poglobil odnos z otroki, bolj so si med sabo zaupali in več sodelovali tudi pri drugih oblikah učnega in družinskega dela.

Obdelava podatkov

V projekt so bili vključeni vsi učenci prvega triletja, se pravi učenci prvega, drugega in tretjega razreda v starosti od 6 do 8 let. V projektu je tako sodelovalo šestdeset otrok.

Učiteljice so podatke zbirale s pomočjo kontrolnih listov, ki so si jih same pripravile ali priredile, ali s pomočjo pogovora o starosti otrok. Tako so uporabile metodo primerjanja, s katero so primerjale začetno stanje s končnim.

Učiteljica v tretjem razredu je tako merila število prebranih besed v eni minuti in ugotavljala kvaliteto in samo tehniko učenčevega branja: učenec črkuje, zloguje, veže glasove v lažje besede, bere hitrostjo govora, bere glasno, razločno, vezano, gladko bere in razume enostavne povedi, gladko bere in razume zahtevnejša besedila, kako z načinom branja motivira poslušalca. Tako preverjanje je potekalo enkrat mesečno.

Ugotovitve in spoznanja

Pri učencih drugega in tretjega razreda se je izboljšalo razumevanje prebranega. Večini učencem, ki so sodelovali v projektu se je dvignila samopodoba. Takšno spodbujanje branja je pritegnilo tudi okolico, ne samo starše, tudi dedke, babice, tete strice, prijatelje...

Širjenje novosti

Metode in tehnike dela, ki se pojavljajo pri takšnem spodbujanju branja, lahko uporabijo ne samo učitelji v prvem ampak tudi v drugem triletju. V veliko pomoč so lahko učiteljicam, ki delajo individualno z učenci s posebnimi potrebami, saj se pri individualnem delu lahko še bolj posvetijo učencu in mu svetujejo način dela, ki mu najbolj ustreza.

Metode in tehnike, ki smo jih našli lahko uporabimo na katerem koli področju dela z učenci v šoli, saj je branje prisotno pri vseh predmetih in ne samo pri slovenskem jeziku.

Literatura

Kropp, P. Vzgajanje bralca: Naj vaš otrok postane bralec za vse življenje. Tržič: Učila založba d.o.o., 2000. ISBN 961-233-249-5

Kordigel, M. Mladinska literatura, otroci in učitelji. Komunikacijski model »poučevanja« mladinske književnosti. 1. del. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 2000. ISBN 86-7759-207-5

Osnovna šola Franceta Prešerna Črenšovci
Ulica Juša Kramarja 10
9232 Črenšovci

SKUPAJ PROTI NASILJU V ŠOLI

2007 - 2009

Vodja inovacijskega projekta: mag. Metka Husar Černjavič

Sodelavci: Marija Horvat, spec. šol. ped., ravnateljica; Ana Petek, univ. dipl. soc. del.; Karmen Škafar, učiteljica MAT; Jelka Pal, učiteljica BI-KE, Karmen Zadravec, prof. raz. pouka; Gabrijela Novak, prof. raz. pouka; Jože Gjerek, starš; Marija Ternar, starš; Patricija Žabot, učenka; Gregor Kramar, učenec.

Konzulentka: Irena Kumer, Zavod RS za šolstvo, predstojnica OE Murska Sobota

Povzetek:

Dvoletni inovacijski projekt z naslovom Skupaj proti nasilju v šoli smo na OŠ Franceta Prešerna Črenšovci izvajali kot nadgradnjo projekta Do višje kakovosti s samoevalvacijo, ki je pokazal, da so starši naših učencev najmanj zadovoljni z varnostjo otrok na šoli oz. s pojavi različnih oblik nasilja med učenci. Zato smo si za cilj projekta zastavili zmanjšati vse oblike nasilja v šoli s skupnim delovanjem učencev, učiteljev in staršev. V okviru tega smo z metodo akcijskega raziskovanja izvajali različne preventivne dejavnosti. V šolskem letu 2007/2008 smo podpisali dogovore o medsebojnem sodelovanju učencev, njihovih staršev in razrednikov; razširili mentorstvo učencev 9. razreda prvošolcem in uvedli tedenske dopoldanske govorilnih ure za starše in učence. Naslednje šolsko leto smo poleg teh dejavnosti vpeljali izbor human učenec, kjer smo nagrajevali humana dejanja in ravnanja učencev.

Informacije o izvajanju projekta smo zbirali z osebno refleksijo, analizo dokumentacije, intervjuji, vodenjem dnevnika, s fotografijami in spin analizo. Učinkovitost projekta smo preverili z anketo, katere rezultati so pokazali, da je bil cilj projekta dosežen. Fizičnega nasilja med učenci je evidentno manj, hkrati pa smo vsi postali bolj senzibilni za pojave nasilja, več se pogovarjamo, povečalo se je medsebojno zaupanje, pripadnost in odgovornost učencev.

Inovacijski projekt smo zaključili, toda z delom na tem področju nadaljujemo, saj se zavedamo, da gre pri nasilju za zelo kompleksen pojav, ki ga ni moč odpraviti čez noč in terja dolgoročno usklajeno in dosledno ravnanje učiteljev, učencev in staršev.

Abstract:

Primary school France Prešeren Črenšovci was involved in a two-year innovative project entitled »Together against violence«. This project was actually an upgrade of the project »To higher quality with self-evaluation«, which indicated, that the parents of our pupils are least satisfied with the safety of their children at school, especially with various forms of violence which appear among the pupils. Therefore, the objective of the project was to reduce all forms of violence in schools by working together with pupils, teachers and parents. In this context, we carried out various preventive activities with a method of action research. In the school year 2007/2008 pupils, their parents and class teachers signed the agreements on

mutual cooperation, we expanded mentoring of nine grade pupils for first grade pupils and introduce weekly morning office hours for parents and pupils. In the next school year we kept all the activities from the previous years and we added the activity: selecting »a humane pupil«, where we rewarded pupils for humane actions and behavior.

We collected the information for the implementation of our project with personal reflection, analysing documentation, interviews, keeping the log, with photos and spin analysis. The effectiveness of the project was checked with the survey. Its results showed that the objective of the project was achieved. There is less physical violence between students; furthermore, we all become more sensitive to the phenomena of violence, we spend more time talking about it, enhance the mutual trust, responsibility and a sense of belonging.

Although we completed the innovation project, the work on this area will continue, as we are aware that violence is a very complex phenomenon which cannot be eliminated overnight, and requires a long-term and consistent conduct of teachers, pupils and parents.

Ključne besede: varnost, nasilje v šoli, preventivne dejavnosti.

Keywords: safety, violence in the school, preventive activities.

Problemsko stanje

V zadnjem času so pogoste so razprave o vzgoji v naši javni šoli, v njih pa strokovni delavci ugotavljamo, da je v šolah prisotno vedno več nesprejemljivega vedenja, konfliktov, nasilja, nestrpnosti in neodgovornosti. Na OŠ Franceta Prešerna Črenšovci smo v šolskem letu 2006/2007 v okviru projekta Do višje kakovosti s samoevalvacijo merili zadovoljstvo naših staršev z vsebinami kakovosti na naši šoli. Najmanj zadovoljstva so starši izkazali na področju varnosti otrok v fizičnem, psihičnem in socialnem smislu. Da bi od staršev in učiteljev naše šole izvedeli čim več o njihovem pojmovanju varnosti otrok na šoli, smo pripravili okroglo mizo z delavnico pod naslovom Občutek varnosti otrok na naši šoli, kjer se je pokazalo, da starši pojem varnosti (nevarnosti) otrok povezujejo s prisotnostjo nasilja. Tako se je na naši šoli potrdilo, kar ugotavlja Habbe (2002), da je nasilje poglavitna grožnja varnosti otrok v šolah.

V juniju 2007 smo s pomočjo anketnega vprašalnika analizirali pojave nasilja v šoli. Nasilje v šoli je zelo širok pojem, ki poleg vrstniškega nasilja obsega tudi:

- nasilje med učenci in učitelji,
- nasilje v odnosu med učitelji in starši,
- nasilje nad otroki v družini,
- nasilje med vodstvom šole in ostalimi zaposlenimi,
- nasilje med učitelji (Lešnik Mugnaioni, 2005).

Kot najbolj pereče je izstopalo vrstniško nasilje (nasilje med učenci v šoli). Rezultati ankete so pokazali, da se učenci na naši šoli sicer dobro počutijo, da pa je prisotno nasilno vedenje (najpogostejša oblika nasilja je verbalno nasilje, npr. norčevanje, zmerjanje, grožnje, prisotno pa je tudi fizično nasilje). Težav nismo skrivali, temveč smo glasno spregovorili o nasilju ter sistematično pristopili k uvajanju izboljšav, saj je prvi korak k preprečevanju nasilja priznavanje in prepoznavanje le-tega.

Cilji projekta

Ob upoštevanju analize stanja smo opredelili naš problem in si zastavili raziskovalno vprašanje: Kako zmanjšati pojave nasilja v šoli?

Za cilj našega projekta smo si zastavili zmanjšati vse oblike nasilja z usklajenim delovanjem učencev, učiteljev in staršev.

Problematika nasilja je kompleksna, na osnovi strokovne literature in izkušenj smo predvidevali, da lahko stanje na tem področju izboljšamo:

- z izobraževanjem, senzibiliziranjem učencev, učiteljev in staršev;
- s sistematičnim uvajanjem preventivnih dejavnosti;
- z nagrajevanjem učencem;
- s povečanjem sodelovanja in občutka pripadnosti;
- s spodbujanjem odgovornosti za lastna dejanja pri vseh udeležencih;
- z vzpostavljanjem boljše komunikacije med učitelji in starši.

Potek dela

Na osnovi rezultatov analize stanja smo v prvem letu izvajanja inovacijskega projekta načrtovali in izvedli naslednje dejavnosti:

- podpis dogovora o medsebojnem sodelovanju učencev, njihovih staršev in razrednikov. Podpisniki smo se zavezali, da bomo izpolnili svoje obveznosti, navedene v dogovoru; s tem smo želeli poglobiti sodelovanje in povečati odgovornost vseh subjektov. Dogovor o sodelovanju je bil podpisan v 2. in 3. triadi, v 1. triadi pa so se o vsebini dogovora razredniki z učenci pogovarjali. Obrazce dogovorov smo namestili na oglasne deske v vsako učilnico in izvedli evalvacijo na osnovi intervjuja vseh podpisnikov.
- o razvoj in širjenje že vpeljane prakse mentorstva učencev 9. razreda prvošolcem. Vsak prvošolček je dobil mentorja devetošolca, ki ga vsak dan sprejme pri jutranjem prihodu v šolo, ga pospremi v garderobo, mu pomaga pri preoblačenju, preobuvanju, odklepanju in zaklepanju garderobne omarice in ga odpelje v razred. Izvedli smo tudi tek prvošolcev in devetošolcev ter medsebojno novoletno obdarovanje. Učenci vodijo dnevnik zapisov, ki ga opremljajo tudi z risbicami in fotografijami.
- o uvedba tedenskih dopoldanskih govorilnih ure za starše in učence. Oblikovali smo pisno informacijo s seznamom tedenskih dopoldanskih govorilnih ur za starše in učence, le-to objavili na oglasnih deskah in spletnih straneh šole ter pripravili obrazec za spremljanje obiska in zapisa sprejetih dogovorov na teh urah.

V drugem letu izvajanja projekta smo dejavnosti nadgradili in vpeljali še izbor humanega učenca/učenke. Po uvodnem informiranju učiteljev in učencev so učenci pri razrednih urah navedli lastnosti (kriterije) za izbor naj učenca, predlagali ime in oblike nagrajevanja ter oblikovali nagradne oz. pohvalne lističe. Sprejeli smo šolski pravilnik in v skladu z njim podelili naziva »human učenec«.

Obdelava podatkov

Za spremljanje procesa smo uporabili kvalitativne metode: osebno refleksijo, intervjuje, dnevnik, fotografije in spin analizo. Izhodiščno stanje in učinke dejavnosti smo preverili kvantitativno v juniju 2007 in 2009 z anketo o nasilju za učence.

V nadaljevanju so predstavljeni rezultati ankete o nasilju. V raziskavo smo zajeli vse učence naše šole, v anketi pa je sodelovalo 125 učencev v letu 2007 in 116 učencev v letu 2009. V tabelah od 1 do 3 so prikazani rezultati odgovorov na vprašanja v odstotkih.

Za obdelavo podatkov je uporabljena deskriptivna (opisna) statistika.

Tabela 1: Strukturni odstotki (f%) odgovorov na vprašanje: »Ali so drugi učenci v tem šolskem letu ...« v letih 2007 in 2009 (Možnih je bilo več odgovorov).

	f%, junij 2007	f%, junij 2009
-ti grozili	20,8	22,4
-te zmerjali	24,0	19,0
-se norčevali iz tebe	40,8	37,9
-te brcali	16,8	10,3
-ti uničevali šolske potrebščine	16,0	4,3
-te tepli	15,2	9,5

Rezultati v tabeli 1 kažejo, da se je v času izvajanja projekta zmanjšalo fizično nasilje med učenci (brcanje, uničevanje šolskih potrebščin in pretepanje) in nekatere oblike verbalnega nasilja (zmerjanje in norčevanje).

Tabela 2: Strukturni odstotki (f%) odgovorov na vprašanje: »Komu si o nasilju najprej povedal?« v letih 2007 in 2009

	f%, junij 2007	f%, junij 2009
-staršem	28,0	18,9
-učitelju	16,0	31,0
-sošolcu, prijatelju	11,2	12,2
-nikomur	16,0	2,6
-ostalo, brez odgovora	28,8	35,3
Skupaj	100,0	100,0

Rezultati kažejo na povečanje zaupanja učencev do učiteljev (z 16 % na 31 %), še posebej pozitivno pa ocenjujemo, da se je zmanjšal delež učencev, ki o nasilju niso povedali nikomur.

Tabela 3: Strukturni odstotki (f%) odgovorov na vprašanje: »Kako ob nasilju ukrepa razrednik?« v letih 2007 in 2009

	f%, junij 2007	f%, junij 2009
-z učencem se pogovori	44,8	68,1
-učenca opozori	28,8	18,9
-obvesti starše	14,4	7,8
-kaznuje z opominom	8,0	5,2
-ne ukrepa	4,0	0,0
Skupaj	100,0	100,0

Na osnovi rezultatov iz tabele 3 lahko ugotovimo, da se učitelji z učenci več pogovarjamo in da ob pojavih nasilja vedno ukrepamo.

Ugotovitve in spoznanja

Na osnovi rezultatov lastnih refleksij in zaključne ankete (preverjanje stanja o nasilju med učenci) lahko zaključimo, da je bil osnovni cilj projekta dosežen, saj je fizičnega in psihičnega nasilja med učenci evidentno manj, vendar pa se s temi rezultati nismo zadovoljili. Na tem področju nadaljujemo z dejavnostmi, ki smo jih vključili v vzgojni načrt šole. Pomembno je, da smo vsi postali bolj senzibilni za pojave nasilja, prepoznavamo vse oblike nasilja in jih resno ter dosledno obravnavamo. Pomemben je bil prispevek staršev, ki so sodelovali v projektni skupini.

- Ugotavljamo, da je bil podpis dogovora o sodelovanju med starši, učenci in učitelji pozitivno sprejet pri vseh vključenih straneh. Starši dogovore sprejemajo, učenci so večinoma vzeli podpis resno, veliko se o tem pogovarjajo, učitelji pa ugotavljajo, da je podpisan dogovor uporaben predvsem v »kriznih situacijah«.
- Pri sodelovanju prvošolcev in devetošolcev opažamo, da malčki zaupajo devetošolcem, se počutijo varne, radi hodijo v šolo in nimajo strahu pred njo. Pozitivno ocenjujemo učinke dejavnosti tudi pri devetošolcih, ki so svojo nalogo prevzeli skrajno odgovorno.
- Na osnovi zapisov dopoldanskih govorilnih ur za starše in učence ugotavljamo, da so le-te vsebinsko bogatejše, pogovori so v večji meri usmerjeni v razreševanje vzgojnih problemov in trajajo dalj časa kot mesečne popoldanske govorilne ure.
- Z dejavnostjo »izbor humanega učenca/učenke« smo učence vzpodbudili, da vrednotijo ne le učne dosežke in priznanja na tekmovanjih, ampak tudi nesebično pomoč in odnos do ljudi. Opažamo pozitivne premike, pravilnik smo preizkusili v praksi in izročili 8 priznanj za humanost.

Širjenje novosti

Ugotovili smo, da ima pri obvladovanju nasilja šola omejen vpliv, zato je nujno delovati skupaj, ne le s starši, ampak tudi s širšim okoljem. Naši naslednji koraki bodo še naprej usmerjeni v preventivno delovanje za zmanjšanje nasilja in oblikovanje celostne strategije za reševanje konfliktov.

Svoje delo v inovacijskem projektu smo predstavili tudi v širšem okolju, svoje izkušnje smo izmenjali z osnovnimi šolami v Sloveniji in tujini.

Literatura

Habbe, J. (2000). Nasilje in varnost otrok v šolah. Lisac & Lisac. Ljubljana.

Interno gradivo inovacijskega projekta Skupaj proti nasilju v šoli. OŠ Franceta Prešerna Črenšovci. Črenšovci.

Interno gradivo projekta Do višje kakovosti s samoevalvacijo. OŠ Franceta Prešerna Črenšovci. Črenšovci.

Lešnik Mugnaioni, D. (2005). Strategije za preprečevanje nasilja. Šola za ravnatelje. Ljubljana.

McGrath, H. (1996). Prijazni učenci, prijazni razredi. Ljubljana. DZS.

Pušnik, M. (1999). Vrstniško nasilje v šoli. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

Osnovna šola Gustava Šiliha Laporje
Laporje 31
2318 Laporje

KNJIŽNA MINEŠTRA

2007 - 2009

Vodja inovacijskega projekta: Marjana Štern, prof.

Sodelavci: Aleksandra Jesenek, prof., Natalija Koprivnik, prof., Milena Krajnc, prof., mag. Danica Štumberger Novosel, Albina Avsec, prof., prof. Margareta Voglar, spec. manag.

Konzulent: mag. Milena Kerndl, Zavod RS za šolstvo, Območna enota Maribor

Povzetek:

Kljub temu, da smo na šoli že vrsto let aktivno in načrtno spodbujali učence k branju leposlovja, smo opazili, da interes po branju upada. Zavedali smo se, da je otroka, ki ni motiviran za branje, je slab bralec, nima interesa, se dolgočasi, izjemno težko pridobiti, da bi bral. Naše vodilo pri pripravah na srečanja, s katerimi smo želeli spodbuditi učence, da bi sami segali po leposlovju, je bilo: v proces dela vključiti slehernega učenca, ga prepoznati kot bralca in doseči, da je aktiven, da se ob igri sprosti in spozna vsebine knjig, ki so jih prebrali drugi, ter upoveduje, kar je bral sam. Pri tem pa razvija svoje bralne in upovedovalne sposobnosti ter poseže po knjigah, ki ga zanimajo. Leposlovje smo izbirali glede na sposobnosti in interes otrok, kar je doprineslo k njihovi uspešnosti in maksimalni vključenosti v proces. S tem smo dali učencu možnost, da se pokaže kot dober bralec, pripovedovalec in da zna o prebranem tudi pisati, hkrati pa poseže po knjigi, ki mu jo je pripovedoval vrstnik in ga zanima. Vsebine knjig in naša skupna druženja so bila tematsko obarvana. Učenci so prebirali knjige, ki so se nanašale na dogovorjeno tematiko, in jih pripovedovali na skupnih srečanjih. Vse aktivnosti na srečanju so bile prav tako tematsko vezane na vsebine tako, da so bila naša srečanja še zanimivejša in bolj osmišljena. Prebirali smo pohorske bajke, ob pripovedovanju pa spoznali še šege in navade pohorskega življenja. Brali smo detektivske zgodbe in ob tej priložnosti rešili še mnogo zapletenih nalog ter našli zaklad. S pomočjo knjige smo prepotovali svet in se spoznali z različnimi kulturami. Peli smo afriške pesmi in plesali, kuhali na odprtem ognju, gradili indijanske šotore in podobno. Skozi branje, upovedovanje, igro in učenje smo pri učencih zbudili potrebo po branju, ki je izvirala iz otrokovega lastnega interesa.

Abstract:

Although we actively and systematically encouraged our learners to read fiction, we noticed that the interest to read is declining. We realised that a child, who is not motivated to read and is a poor reader, has no interest and is bored, is very hard to get to read. Our guideline in preparation of the meetings, by which we were trying to encourage learners to reach for the fiction by themselves, was to include in the working process each and every learner, to recognise them as readers and achieve for them to be active, to relax and get to know the content of the books other learners have read thru play and to narrate what they have read on their own. While doing so learners are developing their reading and narrating skills and are reaching for books that are interesting to them. We chose fiction according to their abilities and interest which has contributed to their maximum involvement in the process and success. By that we gave learners the chance to present themselves as good readers,

narrators and that they can write about what they have read. At the same time they are reaching for the book their peers have read and are interested in it. The content of the books and our meetings were thematically set. Learners read books according to the chosen theme and narrated their contents at the meetings. All activities at the meetings were also thematically connected to the contents in such manner that our meetings were even more interested and meaningful. We read Pohorje fairytales and while narrating we also got to know customs of life on Pohorje. We also read detective stories and on this occasion solved many complicated tasks and found the treasure. With help of the book, we travelled around the world and learned about different cultures. We sang African songs, danced and cooked by the open fire, built Indian tents and similar. Thru reading and narrating, playing and learning we awoke the need to read that has come from child's own interest.

Ključne besede: motivacija, branje, spodbuda, zadovoljen bralec

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Zaradi različnih vzrokov lahko interes otrok po branju leposlovja v določenem starostnem obdobju močno upade. S tem problemom smo se srečali tudi na naši šoli. Zaznali smo precejšen upad motivacije za branje leposlovja pri učencih druge triade osnovnošolskega izobraževanja. Ker so v praksi vzroki številni, so tudi možnosti nudenja pomoči in vzpodbujanja motivacije za branje ter iskanja interesov številne in individualno pisane na kožo posamezniku. Za nas je bil ključni cilj motivirati učenca, da bi sam s svojo lastno aktivnostjo dosegel stopnjo, ko bi mu branje pomenilo užitek in bi sam segel po knjigi.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

»Poznavanje različnih dimenzij motivacije, prepoznavanje individualnih razlik med otroki, poznavanje medsebojnega delovanja in vplivanje posameznih dejavnikov motivacije je ključnega pomena, če želimo kot starši, vzgojitelji ali učitelji ustvariti osnovo za razvijanje zavzetega bralca. Naš cilj je vzbuditi interes, spodbuditi pozitiven odnos do branja, povečati bralne aktivnosti in bralne dosežke. Če otrok uživa in je zadovoljen, ko bere, že njegova bralna aktivnost sama postane zanj nagrada.« (Nataša Bucik, 2006, 114).

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Zanimalo nas je, kako motivirati, spodbuditi učence, da bi radi brali leposlovje in ga sami izbirali.

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Na naši šoli smo zaznali pri učencih druge triade precejšen upad interesa za branje leposlovja kljub temu, da že več let načrtno izvajamo različne razredne bralne projekte. To je bil povod za izvedbo projekta in iskanje novih poti pri spodbujanju učencev k branju leposlovja.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

Na podlagi opravljene ankete, ki nam je na začetku povedala, da učenci neradi zahajajo v knjižnico, še manj pa sami izbirajo leposlovje, smo se učiteljice lotile reševanja problema upada zanimanja za branje leposlovja. Zavedale smo se, da moramo v ospredje postaviti učenca kot individuum, njegove lastne potrebe, sposobnosti in interese. Prav tako smo vedele, da moramo učencem nuditi več možnosti za izbiro literature. Pri delu nam je zelo pomagalo dejstvo, da smo vse učence dobro poznale. Zato smo vedele, kaj jih zanima in kaj jih bo pritegnilo. Po preišljeni izbiri literature, ki se je nanašala na določeno temo, smo učencem ponudile knjige, ki so jih bili sposobni prebrati, razumeti in upovediti. Vsem učencem smo nudile enake možnosti za sodelovanje in vključitev v proces dela, ki je potekal tako, da smo po branju, ki so ga učenci opravili samostojno ali ob pomoči učitelja, organizirale srečanje skupaj z učenci. Na teh srečanjih pa so se dogajale različne zanimive stvari. Tako smo npr. brali detektivske zgodbe, ki so jih učenci na srečanju najprej pripovedovali po skupinah še drugim sošolcem, nato pa je sledilo poustvarjanje. Za učence smo ob njihovi pomoči pripravile različne aktivnosti tako, da so učenci, ki so bili opremljeni z detektivskimi pripomočki in bili tudi oblečeni kot detektivi, po šoli iskali navodila, ki so jih na koncu pripeljala do zaklada. Skupine smo razdelile po težavnostnih stopnjah in tista, ki je brala najzahtevnejše zgodbe, je imela npr. vsa navodila za iskanje v angleškem jeziku. Učenci so morali posamezne izraze med iskanjem zaklada poiskati tudi v slovarju. Seveda jih je pri delu spremljala mentorica, ki jih je usmerjala. Ostale skupine so imele podobne naloge, le da so bile manj zahtevne. Učenci so reševali uganke, zavozlanke, rebuse in podobno. Ob koncu srečanja smo zapisali še detektivsko zaobljubo. Navdušenje otrok je bilo veliko, kajti že naslednji dan so v knjižnici iskali zgodbe, ki so jih slišali pri prijateljih in so jih do potankosti zanimale. Največ teh podatkov, ki so zelo prepričljivi, je zbrala knjižničarka, ki je ugotovila, da so med učenci, ki so prišli po knjige, tudi takšni, ki že precej časa niso ničesar brali. Po pogovorih z učenci in anketami, ki smo jih opravili večkrat tekom poteka projekta, smo ugotovili, da smo s preišljenim izbiranjem literature povečali učenčev interes za branje. Prav tako so učence zanimale aktivnosti, ki so sledile po branju. Predvsem pa so učenci povedali, da jim je bilo všeč, da so knjigo z lahkoto prebrali, da jim ni bila predolga, da je bila zanimiva, da so jo radi pripovedovali sošolcem in kot velik uspeh si štejem dejstvo, da so na srečanja redno prihajali. V teh dveh letih smo izvedli sedem podobnih srečanj, ki so se razlikovala po temah in se zaradi podatkov, ki smo jih pridobili, kvalitativno izboljševala. Analize anket, ki smo jih izvedli štirikrat, so pokazale, da smo dosegli želeni cilj.

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevale k uspešnemu zaključku projekta

Ključni problemi, ki smo jih izboljšali:

- Povečanje interesa po branju leposlovja.
- Večja motivacija za branje, ki so jo učenci pridobili s pomočjo projekta, ko so se znašli v vlogi bralca, ki bere zaradi lastnega interesa in ob tem tudi uživa.
- Večja vključenost učencev v vzgojno-učni proces, saj so učenci tudi sodelovali pri izbiri tem in izvedbi srečanj.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta

Kot cilj smo si zadali, da spodbudimo učence k samostojnemu poseganju po leposlovju. Da nam je uspelo, nam povedo rezultati anket in knjižničarkino spremljanje učencev pri izposoji posameznih knjig. Njeno sprotno opazovanje in spremljanje učencev, vključenih v projekt, je potrdilo, da so učenci pogosteje zahajali v knjižnico zaradi potrebe po literaturi, ki jim je bila predstavljena.

Obdelava podatkov

Podatke o rezultatih našega dela smo najprej merile z anketami, in sicer trikrat letno. Podatki, ki smo jih pridobile, so bili zelo dobri, saj so pokazali, da je 90 % naših učencev po spodbudnih in aktivnih srečanjih bolj brez strahu seglo po knjigi. Kljub temu smo se s knjižničarko dogovorile, da bomo učence pri izposoji knjig na nek način spremljale in opazovale. Največ informacij je tako seveda pridobila knjižničarka, saj so ji učenci sami povedali, zakaj iščejo posamezne knjige, kaj jih v knjigah zanima in kdo jih je za branje navdušil. S pomočjo podatkov, ki smo jih dobile, in obstoječih dejstev, da so pred pričetkom projekta učenci manj zahajali v knjižnico, smo ugotovile, da se je zanimanje za knjige po naših srečanjih povečalo in da so učenci raje vzeli v roke knjigo, za katero so slišali in jih je zanjo nekdo navdušil s svojim pripovedovanjem. Po zadnji opravljeni anketi in vestnemu zbiranju podatkov v knjižnici, ki smo ga opravile s pomočjo krajšega anketnega listka, smo ugotovile, da smo s svojim delom 92 % učencev spodbudile, da so prebrali vsaj še eno knjigo več, kot bi jo prebrali sicer. K temu pa nismo štele treh knjig, ki so jih učenci morali prebrati, da so se lahko aktivno udeležili našega srečanja. Predvsem pa so knjige pogosteje izbirali, ker so le delno poznali vsebino knjig, jih je pa zanimala celotna zgodba. Pri desetih učencih od spremljanih in anketiranih 60 učencev smo zaznali, da se je interes za branje zelo povečal. Šest od teh učencev je nadarjenih, štirje pa so učenci z učnimi težavami, ki pa jim je ta oblika motivacije in stika s knjigo pomagala, da so postali samozavestnejši bralci in se večkrat odločili, da bodo brali. V nadarjenih učencih, ki že sicer radi berejo, pa je zanimanje po knjigi le še naraslo.

Ugotovitve in spoznanja

V anketi, ki smo jo izvedli med našimi učenci, smo ugotovili, da smo s svojim načinom dela dosegli želeni cilj, saj učenci zaradi lastnega interesa in zanimanja posegajo po literaturi, ki jim je bila sicer predstavljena na naših srečanjih. Zaradi načina dela in drugačne predstavitve leposlovja so učenci v večini večkrat posegli po knjigah, kot bi sicer. Dobil smo samozavestnejše bralce, ki so si s tem povečali tudi možnost upeha na drugih predmetnih področjih.

Širjenje novosti

Praksa nam kaže in nas uči, da je motivacija za branje ključna in mora biti tesno prepletena z interesom učenca. Način motivacije otrok za branje leposlovja, ki smo ga izbrale na naši šoli, je bil ustrezen. Zato bomo tudi v bodoče, kljub temu da zaključujemo s projektom, izvajale srečanja, na katerih bomo skupaj z otroki odpirale vrata v svet čudes, domišljije in resničnosti. Tak način dela lahko uporabimo na katerem koli predmetnem področju, saj gre na nek način za vrsto sodelovalnega učenja oz. spodbujanja interesa pri drugih tako, da jim sami nekaj pripovedujemo, priporočamo, da jim svetujejo drugi ali jih o nečem poučimo. Hkrati pa dosežemo želeni cilj, da učenci sami sežejo po literaturi in sami preberejo tisto, kar jih zanima. Na srečanjih IP smo naš način dela že predstavile kolegicam iz drugih šol ter seveda svoj način dela in pristop k temu problemu osvetlile iz različnih zornih kotov. Precej znanja smo pridobile na področju motivacije in vzgajanja mladih bralcev.

Literatura

Bucik, Nataša. 2003. Beremo skupaj. Ljubljana: Mladinska knjiga.

JVIZ in VVZ Osnovna šola in vrtec Sveta Trojica
Meznaričeva ulica 1
2235 Sveta Trojica

STARŠI IN ŠOLA Z ROKO V ROKI

2006 - 2007

Vodja inovacijskega projekta: Anica Šuster, mentorica

Sodelavci: Lilijana Kurnik, mentorica, Simona Dreu, svetovalka, Marija Rojko, svetovalka, Tanja Cekovski, mentorica, Verica Vračko, svetovalka, Marta Jemenšek, mentorica, Peter Grgan, mentor, Nina Ličen Goričan, svetovalka, Nataša Fras, Mojca Zemljič, svetovalka, Marija Kšela, svetovalka, Jožica Korenjak, svetovalka, Anka Leopold, mentorica, Natalija Novak, mentorica, Anamarija Krajnc

Konzulent: Iztok Hrastar, Zavod RS za šolstvo

Povzetek:

Kakovostne šole ne more biti brez dobrega sodelovanja med šolo in starši (domom). Načrtno delo, iskanje in preverjanje najrazličnejših oblik sodelovanja med starši in šolo, postaja vse bolj nujno in aktualno.

Most, ki se ob tem gradi, ima pozitivne učinke tako pri učencih, kot tudi v širšem okolju, saj se šola vedno bolj odpira in postaja prepoznavna po različnih družabnih aktivnostih in ne le po pridobivanju znanja.

Abstract:

There cannot be a quality school without good cooperation between the school and the parents (home). Carefully planned work, searching and examining of all kinds of forms of cooperation between the parents and the school is becoming more and more urgent and topical.

The bridge which is being built during this has a positive affect on the students as well as on wide society. The school is becoming more opened and recognized by different social activities and not only by acquiring knowledge.

Ključne besede: neformalne oblike sodelovanja, starši, kvalitetnejši odnosi, partnerstvo

Problemsko stanje

Po koncu formalnega izobraževanja, ko nekega prvega septembra stopiš v razred in se vate zazrejo radovedne oči otrok – učencev, se začne tvoje neformalno izobraževanje, v katerem predstavlja zelo pomemben segment sodelovanje s starši. O problematiki sodelovanja s starši kot začetnik veš zelo malo ali bolje rečeno nič. Soočen si z dvema povsem različnima sooblikovalcema šole. Na eni strani učenci, na drugi starši. Tako nastane trikotnik, ki ga imajo številni strokovnjaki za najpomembnejši »lik« v vzgoji in izobraževanju. Zavedajoč se teže odnosa, se spopadeš z njim. Iščeš poti, jih prilagajaš, se na napakah učiš in z leti postajaš samozavestnejši. Ker pa se ne spreminjaš samo ti, ampak tudi učenci in njihovi

starši, si kar naprej pred določenimi dilemami. Pred tako dilemo sem se znašala tudi sama, ko sem zamenjala okolje oz. šolo. Ob prevzemu razredništva sem spoznavala otroke, pa tudi njihove starše. Ene bolj druge manj. Iskala sem poti po katerih bi naš odnos postal partnerski, temelječ na dialogu enakopravnega vzajemnega sodelovanja (Intihar, 2002). Stanje na naši šoli ni bilo alarmantno. Daleč od tega. Na šoli so poleg formalnih oblik sodelovanja s starši (svet staršev, strokovne komisije, roditeljski sestanki, govorilne ure, pisno obveščanje ...) potekale tudi neformalne oblike (nastopi za starše, kulturne prireditve, pikniki, planinski pohodi, športna srečanja, zbiralne akcije, dnevi dejavnosti...) Vse te oblike pa so bile bolj ali manj omejene na prvo triado. Takrat, ko je stik staršev s šolo že po naravi bolj intenziven. V drugi, še zlasti pa v tretji triadi, pa ta odnos postaja manj intenziven. Tako smo želeli preveriti, kakšne so potrebe staršev glede sodelovanja s šolo, prenesti določene oblike neformalnega sodelovanja tudi v višje razrede in ugotoviti vpliv le-teh na sam odnos. Odločitev, da damo večji poudarek neformalnim oblikam, je zlasti v dejstvu, da so le-te načrtovane kot bolj sproščene. Kot ugotavlja tudi M. Kepec (2002, str. 122) »staršem pa nudijo priložnost, da aktivno, neposredno doživijo različne dejavnosti in vzdušje v razredu (v šoli), se med seboj spoznajo, si nudijo medsebojno podporo in pomoč.« Vse to pa vpliva na izboljšanje odnosa med učitelji, starši in učenci, saj se »gradi most spoštovanja, zaupanja in sodelovanja.«

Cilji projekta

Sodelovanje šole s starši je določeno z zakonodajo. Čeprav so določene le formalne oblike, se vse več šol odloča, da se odnos med starši in šolo krepi tudi preko neformalnih oblik. Prav te oblike smo želeli izrabiti oz. jih obogatiti in kot primere dobre prakse prenesti na celotno šolo. Domnevali smo namreč, da si določeni starši želijo sodelovanja s šolo in tudi drugimi starši na bolj sproščen, družaben, manj formalen način. Učitelji razredniki pa smo na ta način želeli prispevati h krepitvi partnerskega odnosa.

Naše raziskovalno vprašanje se je med našo potjo tudi nekoliko spreminjalo, a zgolj v besedni strukturi. Glasilo se je: Kako s pomočjo neformalnih oblik sodelovanja povečati zaupanje in odnos staršev do šole?

Potek dela

1. Odločitev in oblikovanje tima

Ob vseh spremembah, težavah in odprtih dilemah glede sodelovanja s starši mi odločitev, da v šolskem letu 2006/07 začnem s tem projektom, ni bila težka. Za sodelovanje sem navdušila še nekaj strokovnih delavcev. Število zainteresiranih pa je z vsakim letom naraščalo dokler v projekt po dveh letih, niso bili vključeni vsi razredniki.

2. Timsko načrtovanje

Po prvem sestanku in odločitvi za izvedbo projekta smo si pustili nekaj čas, da smo vsak zase razmišljali in izbirali ideje ter načine, kako bomo projekt izvedli. Brskali smo po literaturi in se posvetovali s kolegi. Sledila je priprava akcijskega načrta in razdelitev nalog.

3. Izvedba in izmenjava mnenj

Načrt sodelovanja smo pripravili za celo šolsko leto. Razdelili smo ga po posameznih mesecih. Takoj v začetku smo preko anketnega vprašalnika, opravili oceno stanja in potreb staršev glede pripravljenosti za sodelovanje. Po vsaki izpeljani aktivnosti smo izmenjali mnenje z udeleženci in jih nato na timskih sestankih predstavili in oblikovali

splošno mnenje. Akcijski načrt smo vsako leto oblikovali na novo. Dodajali smo nove, zamenjali kakšno obliko, ki se ni izkazala za najboljšo, oz. jo spremenili in ji dodali novo vsebino. Starši so sproti največkrat kar osebno, nekateri pa tudi na osnovi pisne refleksije, podali svoje mnenje in občutke. Vse te informacije smo v timu tudi skrbno preučili.

4. Evalvacija

Ugotovil smo, da se starši radi udeležujejo ponujenih oblik sodelovanja, da so zadovoljni, da so tako pestre, še vedno pa se starši v večjem številu udeležujejo tistih oblik, kjer so sami aktivni (udeleženec kake naloge, športne ekipe, prevoznik ...), kjer je njihov otrok aktivno in neposredno udeležen (nastop, del ekipe ...) ali njihov otrok to neposredno zahteva (»Moj sin/hči mi je rekel/rekla, da moram priti...«)

Kljub temu pa smo mnenja, da so tudi ostale oblike pot k boljšemu sodelovanju in partnerskemu odnosu. Čeprav so o pravilnosti odločitve, da se projekt izvede, mnenja med sodelavci deljena, so to vendarle nujne poti k partnerskemu odnosu, h kateremu bi naj težili vsi.

5. Predstavitev

Projekt smo predstavili staršem v šolski publikaciji, na organih šole in šolski spletni strani. Vsako leto smo staršem na skupnem roditeljskem sestanku predstavili tudi program in jih pozvali, da posredujejo preko sveta staršev svoje predloge in mnenja.

Obdelava podatkov

Projekt smo empirično spremljali in vrednotili s pomočjo anketnega vprašalnika in pisnimi refleksijami staršev. V anketo smo vključili vse starše, tudi tiste, katerih otroci ob začetku projekta vanj še niso bili vključeni, saj smo na takšen način dobili bolj jasno sliko začetnega stanja. Anketni vzorec je na koncu zajemal 96 staršev otrok od prve do tretje triade. Pisne refleksije so starši podajali po končanih aktivnostih oz. dejavnostih, ki smo jih pripravili zanje.

Z anketo smo preverjali zaupanje staršev do šole, razrednika in učiteljev, hkrati pa nas je zanimalo, kakšnih neformalnih oblik druženja si starši želijo. Starši v večini (97%) zaupajo razredniku, na njihovo zaupanje pa najpogosteje vplivajo odnos učitelja do otroka, učiteljeva osebnost ter starost in izkušnje učitelja.



Graf: Od česa je odvisno zaupanje staršev do razrednika?

Starši odnos do šole v splošnem ocenjujejo kot dober (68,75 % staršev), 20,80 % staršev kot zelo dober, 8,30 % ne kot slab ne kot dober in 2,15 % staršev kot slab. Večjih odstopanj od začetnega stanja nismo zasledili.

Starši v šolo najraje prihajajo na sledeče neformalne oblike druženja: kostanjev piknik, proslave, srečanja ob materinskem dnevu, piknike in ustvarjalne delavnice. Takih aktivnosti si želijo tudi v bodoče, prihajali pa bi tudi na strokovna predavanja in tematske roditeljske sestanke.

Pisna mnenja staršev po izpeljanih aktivnostih so bila zelo pozitivno ovrednotena in pohvaljena. Starši so na refleksijah med drugim zapisali:

Na družabnih srečanjih se lažje povežem z razrednikom.

Takšna srečanja povežejo starše in otroke.

Želimo si več podobnih druženj.

Na delavnicah se tudi učitelj otroku pokaže v drugačni luči.

Izpostavljali so tudi sproščeno in zabavno vzdušje.

Dobljena mnenja smo poskušali upoštevati pri načrtovanju srečanj, hkrati pa so nam tudi vodilo za nadaljnje sodelovanje s starši.

Ugotovitve in spoznanja

V treh letih izvajanja projekta so se med člani projektne skupine oblikovala različna mnenja. Prevladala je večina, ki je mnenja, da so te oblike sodelovanja nujne za uspešno delo in krepitev partnerskega odnosa med šolo in domom. Še toliko bolj, pa danes, ko se vsi zavedamo, da so starši vse več časa zaposleni, šola pa tako hočeš nočeš prevzema tudi določene naloge, ki jih je v preteklosti povsem (varstvo, prehrana ...) in v večjem delu (vzgoja) opravljala družina. Vse bolj se namreč potrjuje teza, da je šola podaljšek doma, ker če bi bili vsi starši otroke sposobni sami izobraževati (in vzgajati o.p.), jih pripravljati za reševanje življenjskih vprašanj, šole ne bi bile potrebne. (Adler, 1999)

Sodelovanje med starši in šolo je potrebno krepiti tudi z iskanjem novih oblik in načinov. Če želimo kaj spremeniti, moramo začeti pri sebi. Ob tem smo strokovni delavci ugotovili, da nas na poti skozi formalno izobrazbo niso dovolj, bolje rečeno skoraj nič izobrazili v smeri andragogike, družinske psihologije ipd. Slovenska šola lahko največ naredi z izobraževanjem učiteljev in drugih strokovnih delavcev, da bodo strokovno boljše »opremljeni«, prožnejši (Podjavoršek, 2006), hkrati pa tudi dovolj senzibilni in partnerski v odnosu do staršev.

Oblike sodelovanja so postale zaščitni znak naše šole in bomo z njimi nadaljevali tudi v prihodnje. Morda bomo zmanjšali le njihovo število. Določene oblike bodo sestavni del letnega načrta, druge pa bodo učitelji razredniki izvajali po lastni presoji in po posvetovanju s starši.

Širjenje novosti

Nismo si delali utvar, da z našim projektom odkrivamo neodkrito. Glede na poznavanje zakonodaje smo vedeli, da vse slovenske šole izvajajo določene oblike. Vodila nas je predvsem želja, da izboljšamo odnos med starši in šolo v našem okolju. Med bolj razširjenimi oblikami neformalnega sodelovanja smo izbirali tiste, ki smo jih »začutili mi«, ki smo jih glede na okoliščine lahko izvedli in sicer: kostanjev piknik, odbojko na mivki, nočni pohod z baklami

okrog jezera, božične in velikonočne delavnice, pohod po občini ob občinskem prazniku, akcija zbiranja papirja, tetrapaka, zbiranje sredstev za azil in obisk azila ... Vsaka šola in okolje lahko izbereta in izvedeta tiste dejavnosti, ki so jima blizu, imajo tradicijo oz. se po njih pojavijo potrebe. Vsem, pri katerih te oblike niso tako dobro razvite, pa svetujemo: »Ne omahujte. Odločite se najprej za eno in jo preizkusite. Ne bo vam žal. Se splača. Otroci so vedno najbolj navdušeni. Z otrok pa navdušenje zleze tudi na nas učitelje in na starše.«

Literatura

Adler, A. Smisel življenja: o psihologiji razvoja osebnosti. Ljubljana: Založba Sophia, 1999.

Intihar, D. in Kepec M. Partnerstvo med šolo in domom: priročnik za učitelje, svetovalne delavce in ravnatelje. 1. natis. Ljubljana: Zavod republike Slovenije za šolstvo, 2002. ISBN 961-234-410-8.

Malič, J. Razrednik v osnovni šoli. 1. natis. Ljubljana: DZS, 1988. ISBN 86-341-0188-6, ISBN 86-341-0375-7.

Podjavoršek, T. ELIZA1, Ankaran: samozaložba, 2006. ISBN -10 961-245-219-9, ISBN-13 978-961-245-219-3.

Razrednik@starši, Ljubljana: Supra, 2006. ISBN 961-91347-5-3.

Žagar, D. et al. RAZREDNIK: vloga, delo in odgovornost. Ljubljana: Jutro, 2001. ISBN 961-6006-97-5.

Osnovna šola Koper
Cesta Zore Perello Godina 1
6000 Koper

RAZREDNA KLIMA KOT KRITERIJ KAKOVOSTI DELOVANJA ŠOLE (MEDIACIJA-OBLIKA REŠEVANJA KONFLIKTOV) 2007 - 2009

Vodja inovacijskega projekta: Dajana Nedoh, prof. pedagogike

Sodelavci: Sandra Vuleta, prof. razrednega pouka, Zlatka Palčič, vzgojiteljica predšolskih otrok, Patrizia Rupnik, prof. razrednega pouka, Tamara Černeka, prof. razrednega pouka, Lučka Kozlovič, prof. razrednega pouka, Mojca Žvokelj, prof. angleškega in nemškega jezika, Irena Poklar, prof. razrednega pouka, Kristina Maraž, prof. razrednega pouka, Nevija Muženič, prof. razrednega pouka

Konzulent: mag. Cvetka Bizjak, Zavod RS za šolstvo, Ljubljana

Povzetek:

"V našem šolskem prostoru se že dolgo kaže potreba po celovitejših vzgojnih pristopih pri reševanju disciplinskih težav in prekrškov. Izziv je, da se na konflikte in težavne situacije odzovemo tako, da odnosov ne poslabšamo, ampak jih gradimo in popravimo.

Kot uspešna metoda pri razreševanju konfliktov se je izkazala mediacija, kjer gre za nevtralnno in mirno posredovanje med sprotima stranema. V procesu mediacije posebej usposobljena nevtralna tretja oseba pomaga strankama predstaviti njun položaj ter najti in raziskati možnosti za rešitev spora med njima, z namenom oblikovanja sporazumnega dogovora, ki bo zadovoljil potrebe vseh udeležencev. S tovrstnim načinom reševanja konfliktov ustvarjamo na šolah priložnost za izgradnjo klime obnavljanja in popravljanja odnosov, kjer učenci bolje razumejo sebe in vrstnike v konfliktnih situacijah."

Abstract:

The need for integral attitudes in handling discipline problems and minor offences of school rules has been perceived for a long time within the Slovene school system. It is a challenge to respond to conflicts and difficult situations in a way that does not deteriorate relations, but rather cultivates and improves them. Mediation has proven to be an efficient method for conflict resolution by intervening between the two disputing parties in a neutral and calm way. In the process of mediation a skilled third-party neutral mediator helps the two parties present their position searching for possibilities to settle the dispute and reach a satisfactory agreement that will meet the needs of all parties. This kind of conflict management offers to schools an opportunity to establish an atmosphere inclined towards relations development and improvement and where pupils are able to understand better themselves and their peers in conflict situations.

Ključne besede: reševanje konfliktov, mediacija, obnovitev odnosov

Problemsko stanje

Opravljanje učiteljskega poklica zahteva poleg strokovnih, didaktičnih, metodičnih znanj in kompetenc, še psihološka znanja, komunikacijske veščine, kompetence vodenja razreda, strategije pri razreševanju konfliktov....

Učitelji se pogosto pritožujejo nad pomanjkanjem izobraževanja ravno na področju komunikacije. Pogosto se znajdejo v težavah oz. v konfliktih v odnosih z učenci, starši, pa tudi s sodelavci.

K vključitvi v projekt nas je vodilo nezadovoljstvo s svojim odzivanjem na konflikte. Ugotavljale smo, da se v konfliktnih situacijah pogosto zapletamo v iskanje vzroka, krivca za nastalo situacijo, kar dodatno povečuje negativna čustva pri vseh vpletenih, bodisi v situacijah kjer sta v konfliktu učenca oz. v situacijah, kjer nas starši napadajo in nam očitajo, da ne znamo urediti situacije. Opažamo, da nekako pogosto prevzemamo odgovornost za nastale konflikte in spore, ki nastajajo med otroki v nezavedni predstavi »mita« vsemogočnega učitelja, ki mora umiriti vse učence, jih naučiti spoštovati pravila...Nalagamo si prevelika pričakovanja do sebe v smislu, da lahko kontroliramo otroke, jih spreminjamo...in ker je to nemogoče, se ob ponavljajočih konfliktih počutimo nemočne, razočarane. Tovrstne poraze pogosto jemljemo kot lasten neuspeh in zato se v nas sproža nezadovoljstvo, jeza, ki jo projeciramo na učence v smislu »zakaj mi to delajo«, na starše »če bi vzgajili dobro svoje otroke, mi ne bi imeli težav«.....

V našem šolskem prostoru se že dolgo kaže potreba po celovitejših vzgojnih pristopih pri reševanju disciplinskih težav in prekrškov. Izziv je, da se na konflikte in težavne situacije odzovemo tako, da odnosov ne poslabšamo, ampak jih gradimo in popravimo. Kaznovalni odzivi pa spodbujajo odpore in obrambo, namesto razmislek, ne upoštevajo povzročiteljevih čustev, povzročitelj nima možnosti nase prevzeti odgovornosti, popraviti napako in se bolje počutiti, ne razvijejo empatije in morale....(Dobnikar, 2007). Kot uspešna metoda pri razreševanju konfliktov se je izkazala mediacija.

Mediacija je nevtralnno, mirno posredovanje med sptima stranema. Večina avtorjev se strinja, da je mediacija proces, v katerem posebej usposobljena nevtralna tretja oseba pomaga strankama predstaviti njun položaj ter najti in raziskati možnosti za rešitev spora med njima, z namenom oblikovanja sporazumnega dogovora, ki bo zadovoljil potrebe vseh udeležencev. Uporablja se jo v družini, med sosedi, med vrstniki.....(Šetinc Tekavc, 2002).

Bistven element postopka mediacije je prisotnost nevtralne tretje osebe pri komunikaciji med strankama. Nevtralnost in nepristranskost sta temeljna pogoja, ki ju mora izbrani mediator izpolnjevati. Mediator je zgolj pospeševalec pogajanj med strankama, nima nikakršne moči avtoritativno poseči v razmerje med strankama in dokončno odločiti v sporu med strankama.

Uspešna mediacija se zaključi s sprejemom sporazumne rešitve, ki ustreza obema oziroma vsem strankam, stranke pa jo lahko vključijo v zavezujočo pogodbo. Cilj mediacije je sicer rešitev določenega spora med strankama, ampak tako, da stranke najdejo rešitev, ki je vsem v interesu. Za sporazum so odgovorne same.

Vloga mediatorja je, da začne, omogoča oziroma pospešuje pogovore med strankama, jima pomaga pri pogajanjih, zlasti kar zadeva morebitne probleme s komunikacijo, do katerih običajno prihaja pri nastanku sporov. Primarna naloga mediatorja je vzpostavitev pogojev, ki vzpodbujajo pogovor, pogajanje in iskanje možnih rešitev. Načelo zaupnosti je pri alternativnem reševanju sporov pogosto navedeno kot ena glavnih prednosti pred sodnimi postopki. Mediacija je primerna za vse vrste sporov, uspeh pa je odvisen od motivacije in volje ljudi. Predvsem je primerna za reševanje sporov na poslovnem, družinskem,

medsosedskem odnosu..., kjer stranke nameravajo odnos ohraniti, kjer so hitre rešitve spora v korist obema strankama, kjer se stranke zavedajo, da je sodni proces drag, kjer obstaja želja po zaupnem postopku

Po dosedanjih izkušnjah se je ta metoda izkazala kot uspešna tudi v šoli pri reševanju konfliktov med učenci.

Cilji projekta

V inovacijskem projektu smo si zastavili raziskovalno vprašanje »Kako profesionalno odreagirati v konfliktni situaciji ?«

Cilji projekta:

- graditi spoštljive medosebne odnose na šoli (med učenci, med učenci in učitelji...),
- preventivno delovati proti nasilju,
- vzbuditi željo po učenju pri učencih in učiteljih,
- pridobiti veščine in strategije pri reševanju konfliktov med učenci.

Potek dela

Po postavitvi raziskovalnega vprašanja smo za projektno skupino organizirali izobraževanje Mediacija - reševanje konfliktov. Po izobraževanju smo si v dogovoru s konzulentko delo zastavili po principu učenja iz izkušenj. Teoretično znanje smo pridobivali z individualnim študijem literature. Vsaka članica je preizkušala in uporabljala znanje iz mediacije neposredno pri delu z učenci. Nato je izvedeno mediacijo zapisala. Poleg mediacije je zapisala tudi samorefleksijo. Gradivo je poslala kritični prijateljici, ki ji je poslala refleksijo na zapisano mediacijo. Vse refleksije in procese smo si predstavili na mesečnih srečanjih projektne skupine. Redno smo se udeleževale tudi mreže srečanj med šolami, ki so sodelovale v inovacijskih projektih v sklopu razredne klime, kjer nas je konzulentka sprotno vodila in usmerjala.

Na podlagi refleksije zadnjega akcijskega kroga smo zaključile, da smo izboljšale profesionalnost svojega ravnanja, ko se znajdemo v vlogi posrednika v konfliktu med učenci. Praviloma nam je uspelo pri vodenju mediacije ohraniti nepristranskost, nevtralnost v konfliktu, biti dober poslušalec in tudi voditi učence do sklenitve dogovora. Profesionalnost smo izboljšale tudi na področju dela s starši. Staršem smo predstavile mediacijo kot način reševanja konfliktov ter našo vlogo pri temu. Ugotovljamo, da smo pri komunikaciji s starši bolj gotove, samozavestne in realne pri predstavitvi svoje odgovornosti.

Ugotovitve in spoznanja

Člani projektne skupine smo izrazili zadovoljstvo in ugotovili, da je reševanje konfliktov po metodi mediacije med učenci zelo uspešno. Otroci imajo tako priložnost, da izrazijo svoje videnje dogajanja v konfliktu, prizadetost, čustva, izrazijo svoje interese in sami prevzamejo odgovornost in poiščejo dogovor, ki je sprejemljiv za obe strani pri razrešitvi konflikta. Predvsem je pomembno, da imajo občutek, da lahko "storjeno škodo popravijo" in imajo priložnost, da se opravičijo.

Ob zaključku leta smo ugotovili, da je mediacija praviloma v vseh konfliktih izboljšala odnos med sptimi učenci, učenci so s tovrstnim načinom bili »prisiljeni« razmišljati o svojih čustvih,

vedenju in ravnanju, postali so bolj odgovorni in ozaveščeni, da so sami odgovorni za svoje ravnanje. Pri nekaterih učencih se konflikti ne ponavljajo več.

Kot učitelji smo se s to metodo, ki nas postavlja v položaj nevtralne osebe pri reševanju konfliktov razbremenili pretirane odgovornosti, da moramo vse sami rešiti. Dojeli smo, da je veliko bolj učinkovito, če prevzamemo odgovornost le za vodenje postopka mediacije, nikakor pa ne za razrešitev konflikta med učencema. Pomembno je spoznanje, da ne moremo kontrolirati vedenja drugih. Učence lahko le učimo, da so sami odgovorni za svoje počutje in ravnanje.

Mediacija je uporabljena kot vzgojna dejavnost pri uresničevanju vzgojnega načrta šole.

V dveh letih izvajanja projekta smo navdušili več kot polovico strokovnih delavcev za izobraževanje in uporabo mediacije v vsakodnevem reševanju konfliktov med učenci, pa tudi med učitelji. Na šoli se izgrajuje klima obnavljanja in popravljanja odnosov.

Širjenje novosti

Raven novosti se vsekakor kaže najprej v izpopolnjenem strokovnem znanju posameznika in skupine. Vsak se je opremil in naučil strategij pri reševanju konfliktov – principov in vodenja, izpeljave mediacije.

S tako izpopolnjenim znanjem in procesi, ki so nastajali med nami s pomočjo samorefleksij, kritičnega prijateljevanja odkrivamo in ustvarjamo nov vzgojno-izobraževalni element oz. model, saj je uvedba mediacije kot načina reševanja konfliktov velika sprememba v filozofiji pouka in sploh klime in kulture, ki na šoli kroji vzgojno-izobraževalno delo.

Novost lahko ponudimo:

- vsem strokovnim delavcem in vodstvom šol v vsakodnevni komunikaciji z učenci, starši, sodelavci,
- učencem pri boljšem razumevanje sebe in vrstnikov v konfliktnih situacijah in razreševanju sporov z vrstniki,
- staršem za izboljšanje komunikacije s svojimi otroci,
- vsem strokovnim delavcem v vzgoji in izobraževanju, saj lahko uporabijo samorefleksijo s kritičnim prijateljevanjem kot pomembno orodje pri raziskovanju lastne prakse, spreminjanju stališč, ki vodi k osebni in profesionalni rasti.

Literatura

Bizjak, C.: Akcijsko raziskovanje kot strategija spodbujanja strokovnega razvoja pedagoških delavcev, ZRSS.

Bluestein, J.: Disciplina 21. stoletja, ZRSS, Ljubljana, 1997.

Dobnikar, T.: Praktikum iz mediacije, Interno gradivo za seminar, Ljubljana, 2007.

Iršič, M.: Umetnost obvladovanja konfliktov, Rakmo, Ljubljana, 2004.

Štinc T., M.: Mediacija-sporazumno reševanje sporov v teoriji in praksi, Učila International, Tržič, 2002.

Osnovna šola Koper
Cesta Zore Perello - Godina 1
6000 Koper

NA POTI K UČENJU SLOVENŠČINE

Učno gradivo za učenje slovenščine kot drugega/tujega jezika in
Priročnik k učnemu gradivu za učenje slovenščine kot drugega/tujega jezika
2007 - 2009

Vodja inovacijskega projekta: Mojca Jelen Madruša, učitelj svetnik

Sodelavci: Anton Baloh, prof. ravnatelj Osnovne šole Koper, Vanja Klančnik Kišasondi, prof.,
Nevija Muženič, prof., Dejana Benčič, prof., Irena Poklar, prof., Ester Bertok Nardin, prof.,
Enea Vukovič Žorž, dijakinja

Konzulent: mag. Marta Novak, Zavod RS za šolstvo, OE Novo mesto

Povzetek:

Dolgoletne izkušnje na področju poučevanja, učenja v razredu in dela z učenci s posebnimi potrebami, tudi dela z učenci, ki so se ob spoprijemanju novih učnih vsebin, spoprijemali še z učenjem slovenščine so doprinesle k zavedanju, kako pomembno je na tem področju napraviti zanje nekaj več. Najprej jim dati občutek varnosti in sprejetosti ter jezik slovenščino približati nevsiljivo in igrivo, a hkrati prepričljivo, da se zavedo njegovega pomena.

Člani projektne skupine so pripravili učno gradivo Na poti k učenju slovenščine in priročnik k učnemu gradivu. Upoštevali so zasnovanost po ciljih, standardih znanja in vsebinah, usklajeno z veljavnim učnim načrtom. V gradivu so uporabljeni primeri vezani na vsakdanje življenje, predvsem iz življenja učenca, ki se znajde v novi situaciji in se želi seznaniti z novim okoljem in jezikom.

Naloge so pripravljene na dveh ravneh zahtevnosti, kar omogoča učencu individualni napredek glede na začetno poznavanje jezika.

Abstract:

Many years' experiences in the field of education, class teaching and working with children with special needs who encountered not only new teaching topics but learning Slovenian at the same time were the main reason for becoming aware of the fact that it should be done a lot more for them in this sphere of activity. The first thing was to assure them feeling themselves safe and accepted and to approach the Slovenian language in a nonintrusive and playful way but at the same time persuasively enough to make them aware of its importance.

The members of the project group prepared a teaching course entitled Na poti k učenju slovenščine and the matching teacher's book. The writers took in consideration the teaching goals, the standards and the topics according to the curriculum. The student's book includes examples referring to ordinary life, especially the students' life who find themselves in a new situation and want to learn the new language and about the new environment.

The tasks are prepared on two levels to make an individual's progress possible according to the starting knowledge of language.

Ključne besede: učenje slovenščine, individualni napredek, sporazumevanje v različnih okoliščinah, tematski sklopi in vsebine iz vsakdanjega življenja otroka, povezava med učnim gradivom in priročnikom, cilji iz učnih načrtov.

Problemsko stanje

Vsako leto se je v začetku in med šolskim letom v našo vzgojno – izobraževalno ustanovo vključevalo veliko otrok migrantov. Največ jih je prihajalo iz Bosne in Hercegovine, Kosova, Albanije, Makedonije, Srbije, Hrvaške, Bolgarije. Ne glede na poznavanje slovenščine so bili vključeni v razred glede na zaključen razred v bivši državi in glede na svojo kronološko starost, kar pomeni, da so bili vključeni v razrede v različnih vzgojno-izobraževalnih obdobjih.

Za učence je na šoli organizirana učna pomoč za osvajanje slovenščine, ki poteka v tečajni obliki in med šolskim letom enkrat tedensko v manjših skupinah ali individualnih oblikah dela z učenci migranti.

Učitelj, ki je izvajal pomoč iz slovenščine je pri svojem delu največ materiala, delovnih listov izdeloval sam. Izbiral je med tistimi vsebinami, ki so se mu zdele najpomembnejše, da bo otrok migrant usvojil jezik v tolikšni meri, da se bo lahko vsakodnevno sporazumeval z vrstniki in da se bo čim hitreje vključil v okolico.

Učna gradiva za učenje slovenščine kot drugega jezika, ki so dostopna na našem tržišču, so namenjena predvsem odrasli populaciji.

Pojavila se je potreba po pripravi gradiva, ki ga bo učitelj uporabljal pri delu z učenci, ki jim je slovenščina drugi jezik oziramo imajo učne težave z osvajanjem jezika.

Posledično bi ga lahko uporabljal učitelj ne samo pri delu z učenci migranti, ampak tudi z učenci Romi pri učenju slovenščine, z ostalimi pa pri dopolnilnem pouku, pri urah dodatne strokovne pomoči in individualnih oblikah pomoči učencem, ki jim slovenščina ni materni jezik.

Skupini, ki je pripravljala gradivo se je zdelo potrebno in zelo pomembno to, da za učitelje pripravi priročnik k učnemu gradivu, ki bo učitelju v pomoč pri načrtovanju neposrednega dela z učenci.

Tako kot učno gradivo je razdeljen na sklope in zasnovan kot učna priprava za obravnavo posameznega sklopa.

Cilji projekta

V inovacijskem projektu smo si zastavili raziskovalno vprašanje »Kako učenci priseljenci usvajajo slovenski jezik s pomočjo učnih gradiv?«

Cilj projekta:

- Učenci ob učnem gradivu sistematično osvajajo jezik, ga razumejo in uporabljajo v različnih okoliščinah.

Potek dela

Kljub temu, da smo uradno pričeli z inovacijskim projektom v šolskem letu 2007/2008, so se naše priprave in načrtovanje projekta s strokovno konzulentko, mag. Marto Novak pričela že prej. Naše prvo srečanje je bilo 12. aprila 2007 na Osnovni šoli Koper, kjer smo si zastavili načrt in program dela v projektu. Člani projektne skupine smo sprejeli nalogo, da pripravimo interno učno gradivo za učenje slovenščine kot drugega jezika, ki nam bo v pomoč pri vključevanju otrok migrantov v novo okolje in bo pripomoglo k hitrejšemu razumevanju in uporabi jezika teh otrok. V maja 2007 smo načrtovali tematske sklope in razmišljali o vsebini znotraj posameznih sklopov.

Kasneje nam je strokovna konzulentka predlagala, da naj pripravimo učno gradivo, ki bo namenjeno širšemu krogu uporabnikov in s tem seznanila gospoda ravnatelja, ki je idejo podprl.

V svoj načrt dela smo vnesle tudi pripravo priročnika k učnemu gradivu.

Sledila so delovna srečanja s strokovno konzulentko, ki so bila na Osnovni šoli Koper in na katerih je bila vedno prisotna vodja inovacijskega projekta, po potrebi pa tudi ostali člani projektne skupine. Namenjena so bila konzultacijam, spremljanju in sprotnemu vnašanju popravkov v učno gradivo in priročnik. Naš cilj je bil, da oddamo rokopis učnega gradiva in priročnika v začetku julija, zato smo si s strokovno konzulentko in vodjo inovacijskega projekta zastavile podrobnejši terminski plan in mu natančno sledile.

Marca 2008 je bila v Ljubljani predstavitev Inovacijskega projekta, kjer je vodja IP v polletnem poročilu predstavila projekt in dala v pogled tedaj že pripravljene štiri tematske sklope učnega gradiva in priročnika.

Sledilo je srečanje v založbi Zavoda RS za šolstvo z vodjo založbe in s strokovno konzulentko. Predstavile smo gradivo in priročnik in napovedali terminski plan do izdaje rokopisa v založbo.

Pregledati je bilo potrebno ciljno usklajenost nalog celotnega učnega gradiva po posameznih tematskih sklopih in priročnika k učnemu gradivu in vnesti popravke.

Julija 2008 smo rokopis gradiva in priročnika poslale v založbo Zavoda RS za šolstvo.

V šolskem letu 2008/2009 smo nadaljevale s preizkušanjem gradiva med učenci migranti in učencih pri urah dodatne in strokovne pomoči ter individualne in skupinske oblike pomoči.

Izkazalo se je, da gre za zelo uporabno gradivo, ki učencu migranti pomaga osvajati jezik na dveh ravneh, glede na predhodno poznavanje jezika, hkrati pa ostalim omogoča pridobivanje besedišča, dela z besedili in razumevanja le teh.

Po navodilih recenzentov v juniju 2009 bodo avtorice v gradivo in priročnik vnesle predlagane popravke in priporočila.

Ugotovitve in spoznanja

Med nastajanjem in preizkušanjem gradiva se jev kolektivu vse bolj krepila ideja, želja po preoblikovanju oz. dopolnitvi programa življenja in dela vzgojno-izobraževalne institucije. Nov vzgojno-izobraževalni element (vse več učencev tujcev) je vodil k oblikovanju novih oblik dela (sodelovanje med člani projektne skupine in posameznimi učitelji ter vodstvom šole) ter v povezavo z ostalimi institucijami (šolami, zavodi). Vse bolj je med člani zorelo zavedanje

po povezavi med različnimi kadri, ki bi idejo po drugačnem pristopu in vključevanju učencev tujcev omogočili širiti v okolja. Izkušnje, improviziranja v smislu iskanja različnih ustvarjalnih modelov in ustrezno vrednotenje, predvsem pa samovrednotenje vplivov so pripeljala tudi do ideje po organizaciji delavnic, tečajev in oblik tesnejšega sodelovanja s starši učencev tujcev. V projektni skupini se je vse bolj kazala potreba po različnih kritičnih prijateljih in opazovalcih, pa tudi tistih, ki bi novosti preverili v novih, različnih okoljih, z različnimi ciljnimi skupinami, ki bi dajali sprotne raznotere vidike doživljanja vpliva novosti.

Širjenje novosti

Projektna skupina oz. vzgojno-izobraževalna organizacija ugotavlja, da je preoblikovala večji delež didaktičnih elementov in tako filozofijo pouka in dejavnosti ob njej in da dejavniki pouka v vzgojno-izobraževalni organizaciji prihajajo po zaslugi uvajanja sodobnih oblik dela in upoštevanja smernic dela s tujci, v večjo skladnost med potrebami učenja in stilom poučevanja. Projektna skupina skupaj z vodstvom vzgojno-izobraževalne institucije načrtuje razširitev aktualnega modela pouka in dejavnosti ob njem, dela s tujci na druge ustanove oz. šole, kar v našem primeru pomeni težnjo po spremembi dela z učenci tujci oz. nudenja kvalitetnejših oblik sodelovanja in poučevanja. Projektna skupina že opredeljuje referenčni model in le tega primerja z aktualnim. Na temelju primerjave vzpostavlja vrzeli in vzroke, razmišlja o skupnem cilju in osebnih ciljnih ter celo o vlogi posameznega strokovnega delavca pri razširitvi modela.

V juliju 2008 sta avtorici gradiva in priročnika v Novi Gorici na seminarju »Spodbujanje medkulturnega dialoga med učenci v sodobni šoli« predstavili učno gradivo in priročnik ter vključevanje otrok migrantov na Osnovni šoli Koper.

Učno gradivo in priročnik sta bila razstavljeni na Strokovnem posvetu na področju dela z otroki/učenci Romi.

Literatura

<http://www.zrss.si> (uporabljeno 2009-09-07)

Osnovna šola Minke Namestnik – Sonje Slovenska Bistrica
Partizanska 20
2310 Slovenska Bistrica

JUTRANJI POZDRAV

2007 - 2009

Vodja inovacijskega projekta: Nina Merlak, učiteljica – defektologinja

Sodelavci: Bojana Vrečkovnik, učiteljica – defektologinja, Brigita Marčič, učiteljica – defektologinja, Zdenka Černelič, svetovalna delavka, Marjana Sagadin, učiteljica – defektologinja, Darinka Jelić Bizjak, učiteljica – defektologinja/ knjižničarka, Andreja Pogorevc, učiteljica – defektologinja, Breda Pinter, ravnateljica, Metka Šmon, učiteljica – defektologinja

Konzulent: mag. Pavla Karba, Zavod RS za šolstvo

Povzetek:

Pozitivna šolska klima je področje, ki je široko in če želimo vplivati nanj, moramo zajeti več segmentov dogajanja na šoli. Teoretiki, ki preučujejo to področje, ugotavljajo povezavo med pozitivno klimo in delovnimi dosežki. Če torej želimo vplivati na dosežke učencev in dosežke zaposlenih v šolah, moramo izboljšati celotno klimo, ta pa zajema tako medosebne odnose, osebni razvoj posameznika, motivacijo za delo, pretok informacij.

Na osnovni šoli Minke Namestnik – Sonje, ki jo obiskujejo učenci s posebnimi potrebami, smo v šolskem letu 2007/2008 začeli s projektom Jutranji pozdrav. Ker se programi, ki jih šola izvaja, izvajajo na dveh različnih lokacijah, so bili naši stiki okrnjeni, to pa je vplivalo na medsebojno poznavanje, na naše odnose in na pretok informacij. Z Jutranjim pozdravom smo navedeno želeli izboljšati. V ta namen smo izvedli raziskavo o medsebojnem poznavanju, počutju na šoli in pretoku informacij na šoli, v katero so bili vključeni učenci in zaposleni, v raziskavo pa smo vključili tudi starše učencev, ki obiskujejo šolo. Izmerili smo začetno, vmesno in končno stanje.

Na osnovi meritev začetnega stanja smo določili dejavnosti, ki smo jih vsak ponedeljek pred poukom približno dvajset minut izvajali na Jutranjem pozdravu. Le – tega sestavlja splet dejavnosti, ki so stalne in tiste, ki se iz tedna v teden spreminjajo. Vmesne in končne meritve so pokazale, da Jutranji pozdrav pozitivno vpliva na medsebojno poznavanje, na medosebne odnose med učenci in med zaposlenimi, na motivacijo učencev za delo in na pretok informacij.

Abstract:

A positive school climate is a wide field and if we wish to influence it, we have to take into consideration several factors of school life. Theoreticians that study this field have established a connection between a positive climate and work achievements. In order to influence the achievements of both pupils and staff, the entire climate has to be improved. The climate in fact encompasses interpersonal relations, individual's personal growth, work motivation and information flow.

Primary school Minka Namestnik – Sonja for pupils with special needs has in school year 2007/2008 began a project entitled Morning Greeting. Since the school's programmes are carried out on two locations, the contacts have been hindered, which consequently affected the mutual acquaintance, relations and information flow. This particular project was intended to improve these issues. For this reason, a research was conducted on mutual acquaintance, well-being at school and information flow. The research involved pupils and staff as well as parents of children attending the school. The initial, intermediary and final states were assessed.

On the basis of assessed initial state the activities were set and carried out every Monday approximately twenty minutes prior to the first lesson as a part of Morning Greeting. The latter consists of regular activities and the ones that change every week. The intermediary and final assessments showed that Morning Greeting has a positive influence on mutual acquaintance, interpersonal relations between pupils and between personnel, pupils' motivation and information flow.

Ključne besede: šolska klima, medosebni odnosi, motivacija za delo, pretok informacij

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Šolska klima je področje, ki pomembno vpliva na vse udeležence vzgojno – izobraževalnega procesa (učence, učitelje in starše) pa tudi na ostale zaposlene na šoli. Ker je pozitivna klima tako zelo pomembna, ji je vredno in potrebno posvetiti čim več pozornosti, če želimo dosegati zadovoljive rezultate svojega dela, še posebno v času vedno večje obremenjenosti učitelja.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

Preučevalci klime na šoli le-to opredeljujejo kot »dogajanje, ki je določeno z medosebnimi odnosi, osebnostnim razvojem posameznika in sistemskimi značilnostmi«. (Fraser, 1989; Zabukovec, 1998: str. 7). Navajajo, da klima pomembno vpliva posameznikove dosežke. Predlagajo merjenje in spreminjanje s pomočjo akcijskega raziskovanja. (Zabukovec, 1998: str. 44)

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Zastavili smo si raziskovalno vprašanje »Kako z Jutranjim pozdravom izboljšati šolsko klimo?«

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Osnovna šola Minke Namestnik – Sonje je zavod, ki ga obiskujejo učenci s posebnimi potrebami in v katerem se izvajata dva izobraževalna programa (prilagojen program z nižjim izobrazbenim standardom in posebni program za otroke s zmerno, težjo in težko motnjo in s kombiniranimi motnjami) ter domska vzgoja. Vzgoja in izobraževanje v zavodu se izvajata v dveh različnih zgradbah, zato je možnost medsebojnih srečanj manjša, prav tako pa je okrnjen pretok informacij.

Z raziskavo smo želeli ugotoviti, kakšno je medsebojno poznavanje med otroki, kako se učenci in zaposleni na šoli počutijo in izboljšati pretok informacij. Vse naštetu smo želeli izboljšati.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

- Izmerili smo začetno stanje (oktober 2007) s pomočjo treh instrumentarijev: »Vprašalnika o zadovoljstvu učencev z življenjem na šoli«, Vprašalnika pretoka informacij in odnosov med delavci šole« in kontrolne liste »To smo mi«, s katero smo ugotavljali, kako se na šoli poznamo.
- Analiza vprašalnikov in kontrolne liste nas je pripeljala do področij, ki jih je potrebno izboljšati in na osnovi katerih smo načrtovali nadaljnje aktivnosti.
- Aktivnosti smo izvajali vsak ponedeljek pred poukom na Jutranjih pozdravih, na urah oddelčne skupnosti, v času pouka in izven časa pouka. Za Jutranje pozdrave so aktivnosti pripravljale le članice projektnega tima.
- Največ dejavnosti je bilo izvedenih v ponedeljek pred poukom, kjer smo izvajali stalne dejavnosti in dejavnosti, ki so se iz tedna v teden spreminjale glede na načrtovane vsebine. Na urah oddelčne skupnosti in pri pouku so učitelji dejavnosti pogosto nadaljevali. Nekatere dejavnosti so potekale skozi cel teden, začele in končale so se na Jutranjem pozdravu.
- Junija 2008 smo izvedli posnetek vmesnega stanja. Ponovno smo uporabili oba vprašalnika in kontrolno listo. Prav tako smo na osnovi dejavnosti določili vizijo in poslanstvo šole.
- V drugem letu izvajanja projekta (september 2008 – junij 2009) smo vpeljali nekatere spremembe, stopili smo korak višje: v izvajanje Jutranjega pozdrava so bili vključeni vsi zaposleni (tudi tehnični delavci), ob pomoči razrednikov so ga pripravili in izvajali tudi učenci, projektni tim je imel vlogo svetovalca in koordinatorja.
- Projekt smo predstavljali tudi izven šole.
- Junija 2009 smo naredili posnetek končnega stanja, tokrat le z »Vprašalnikom o zadovoljstvu učencev z življenjem na šoli« in »Vprašalnikom pretoka informacij in odnosov med delavci šole«.

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevale k uspešnemu zaključku projekta

Ključni problemi, ki smo jih izboljšali:

- Medsebojni odnosi na vseh nivojih – ker se nismo srečavali, se tudi nismo poznali, zato so bili naši odnosi pogosto površni
- Večja motiviranost za šolsko delo – mnogo naših učencev je bilo prešolanih iz večinskih OŠ, kjer so bili neuspešni, prav tako mnogi prihajajo iz nespodbudnega okolja. Zato so imeli zelo nizko samopodobo, in okrnjeno samozavest, težave z izražanjem svojih čustev in razumevanjem čustev drugih, težave z vzpostavljanjem zdravih medsebojnih odnosov. Zaradi omenjenega so učenci v šoli niso počutili varne, zapletali so se v pogoste konflikte, kar pa pomembno vpliva na motivacijo za šolsko delo.
- Boljši pretok informacij – ker se nahajamo na dveh lokacijah, prav tako pa se v okviru šole izvaja mobilna služba, zaradi česar so nekatere učiteljice redkeje na matični šoli, so se pogosto informacije izgubljale in niso prišle do vsakogar, ki bi jih potreboval.
- Boljša klima na šoli – zaradi zgoraj navedenih težav, ki smo jih opazili, smo želeli izboljšati celotno klimo na šoli.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta

V sklopu projekta smo si zadali izboljšanje klime in medsebojnih odnosov, ki smo jih merili s pomočjo vprašalnikov. Dvig vrednosti posameznih dimenzij predstavljajo kazalnike (indikatorje) doseganja posameznih ciljev projekta. Podrobneje jih predstavljamo v nadaljevanju članka v poglavju 4.4.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

Tabela 1: Merilni instrumenti in velikost vzorcev

MERILNI INSTRUMENTI	N
Kontrolna lista »To smo mi«	43 učencev 43 zaposlenih
Vprašalnik o zadovoljstvu učencev z življenjem na šoli	43 učencev
Vprašalnikom pretoka informacij in odnosov med delavci šole	43 učencev
Vprašalnik za starše	26 staršev

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

Podatke smo zbirali na začetku in na koncu šolskega leta, posebnih odstopanj ni bilo. V raziskovanje so bili vključeni vsi udeleženci vzgojno izobraževalnega procesa in starši.

Metode obdelave podatkov

Podatke smo obdelali s statistični programom SPSS, verzija 13,0. Podatke smo obdelali na nivoju frekvenčnih distribucij in primerjave vrednosti aritmetičnih sredin med posameznimi obdobji raziskovanja.

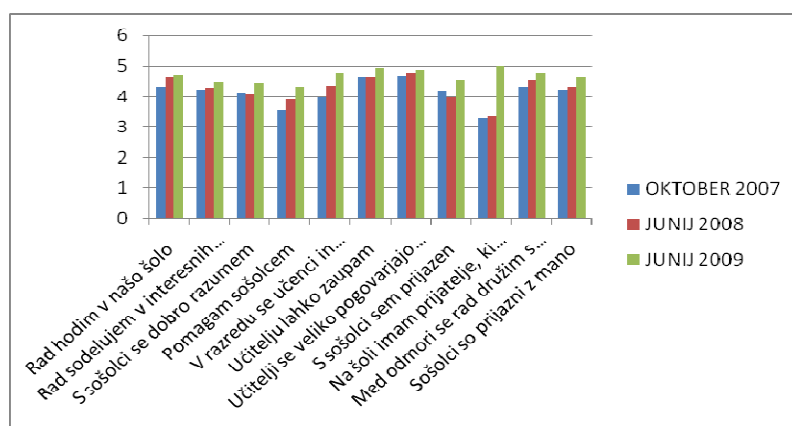
Prikaz rezultatov

Rezultati za učence

Analizo vprašalnika o zadovoljstvu učencev smo izvajali v mesecu oktobru, 2007, juniju 2008 in juniju 2009. Podatke so pomagali zbirati razredniki na razrednih urah. Vprašalnik je sestavljen iz dveh kategorij zadovoljstva učencev na šoli.

1. Medosebni odnosi
2. Zadovoljstvo s sistemom

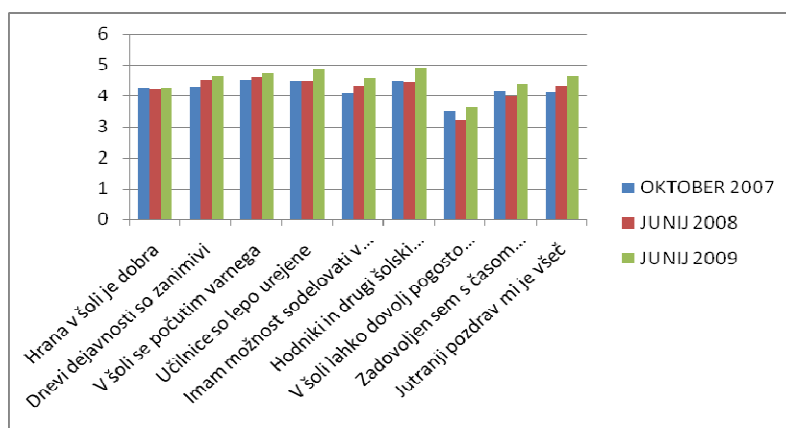
Kategorija zadovoljstva zajema dve dimenziji; socialni stiki in podpora učitelja. Vprašanja so zastavljena tako, da opisujejo medosebne odnose v šoli med učenci ter med učenci in učitelji. Lestvica vrednosti je pet stopenjska (1= sploh ne, 2= ne, 3= Včasih, 4= večinoma, 5= vedno)



Graf 1: Grafični prikaz aritmetičnih sredin za dimenzijo medosebnimi odnosi

Iz analize vprašalnika je razvidno, da so naši učenci zelo zadovoljni z medosebnimi odnosi. Vrednosti so se povečale na vseh merjenih kategorijah. Glede na to, da so v preteklem obdobju učenci izražali manj zadovoljstva pri medosebnih odnosih z drugimi učenci, ki niso njihovi sošolci in manj radi so pomagali drugim učencem, smo si lansko leto zadali cilj, da se lahko trudimo povečevati medsebojno druženje, empatijo in medsebojno pomoč preko projekta Jutranji pozdrav in drugih aktivnosti.

Rezultat dela je izrazito povečanje zadovoljstva, posebej pri razumevanju med sošolci, pri izražanju pripravljenosti pomagati drugim, pri razumevanju in zaupanju med učitelji in učenci. Najbolj se je vrednost povečala pri širjenju kroga prijateljstev med učenci na šoli, kjer smo dosegli izvrsten rezultat, saj učenci izražajo, da imajo na šoli prijatelje, ki niso njihovi sošolci ter da so sošolci prijazni do njih.



Graf 2: Grafični prikaz aritmetičnih sredin za dimenzijo zadovoljstva s sistemom

Učenci so tudi precej zadovoljni z organizacijo pouka. Vrednoti so se dvignile na skoraj vseh merjenih kategorijah. Posebej se je zadovoljstvo učencev povečalo glede urejenosti učilnic, hodnikov. Zadovoljni so s časom začetka pouka in dejavnostmi projekta Jutranji pozdrav. V celoti se je trend zadovoljstva učencev v obdobju od oktobra 2007 do junija 2009 povečal, kar je pozitiven rezultat dela in naporov učiteljev ter vseh zaposlenih.

4.4.2 Rezultati za zaposlene

Podatki so se zbirali z anketnim vprašalnikom o komunikaciji v oktobru 2007, junija 2008 in junija 2009. Z anketiranjem vseh zaposlenih spremljamo trend razvoja kakovosti komunikacije in odnosov v zavodu. V grafičnem prikazu rezultatov je primerjava rezultatov junija 2008 in junija 2009. Anketni vprašalnik je anonimen, z njim smo dobili vpogled v posamezne kategorije zadovoljstva in komunikacije v zavodu.

Trditve so se obkroževale na sedem stopenjski lestvici (1=skrajno nezadovoljen, 4= srednje zadovoljen, 7= skrajno zadovoljen)

Obdelane kategorije so:

- Stopnja zadovoljstva z organizacijo zavoda
- Stopnja zadovoljstva s sprejemanjem informacij od drugih
- Stopnja zadovoljstva s posredovanjem informacij
- Od koga dobimo informacije
- Stopnja zadovoljstva s pravočasnostjo informacij
- Stopnja zadovoljstva z odnosi pri komuniciranju v organizaciji
- Na kakšen način dobimo informacije, ki jih potrebujemo

- Splošni podatki o anketirancih

V začetku šol. leta 2007 se je najnižja povprečna vrednost kazala pri vprašanju številka 6 - Zadovoljstvo z nagrajevanjem uspešnosti pri delu (M=4,69) in se tudi v juniju 2009 kaže kot najnižja, kar pomeni, da so zaposleni najmanj zadovoljni s sistemom nagrajevanja.

Junija 2009 se najvišje povprečne vrednosti kažejo pri vprašanih 1 – zadovoljstvo z delovnim mestom, 4 – možnost vpliva na odločitve v aktivu, 8 – zadovoljstvo z uspešnostjo aktiva in 11 -zadovoljstvo s stopnjo motiviranosti, da prihajaš vsak dan na delo. Ti rezultati kažejo, na pozitivno klimo med zaposlenimi in pripravljenostjo na delo ter tudi pozitiven odnos zaposlenih do dela aktivov.

V juniju 2009 rezultati kažejo na dvig zadovoljstva z organizacijo zavoda, saj so se povprečne vrednosti dvignile na skoraj vseh podkategorijah, kar je izjemen rezultat.

Upad je zaznati samo pri kategoriji 13 – zadovoljstvo z dosedanjim delom sindikata in kat. 12 – zadovoljstvo z delovnim okoljem.

Rezultat za šolsko leto 08/09 kažejo tudi, da se je v zavodu dvignila stopnja komuniciranja ter da zaposleni aktivno prejemajo informacije o navedenih vidikih delovanja zavoda. Posebej se je stopnja zadovoljstva dvignila pri prejetanju informacij o plači, o načinu ocenjevanja, o načinu reševanja tekoče problematike v aktivu, novih pomembnih metodah in pristopih.

Pri izražanju zadovoljstva s posredovanjem informacij je iz podatkov razvidno, da so zaposleni na splošno bolj zadovoljni s posredovanjem informacij, saj so se vrednosti dvignile na vseh pomembnih področjih, tudi kadar gre za posredovanje informacij, ki so negativnega značaja (npr. nezadovoljstvo z delom, nezadovoljstvo s pogoji dela). Upadla je vrednost pri posredovanju informacij nezadovoljstva z zavodom in vedenju drugih v aktivu, kar pomeni, da zaposleni le včasih posredujejo informacije o drugih in o nezadovoljstvu z zavodom. Rezultati te tabele nakazujejo, da zaposleni aktivno komunicirajo o problemih in pozitivnih informacijah ter da je pretok informacij zelo dober.

Vidno je tudi izboljšanje komunikacije pri večini naštetih virov informacij. Pozitivno je, da so začeli zaposleni bolj komunicirati med sabo, saj so se povečale vrednosti pri komuniciranju med sodelavci, med podrejenimi in nadrejenimi, med aktivni, med vodjo aktiva in zaposlenimi, medtem ko med vodstvom in zaposlenimi vrednoti ostajajo enake. Povečala se je tudi stopnja pridobivanja informacij iz neuradnih pogovorov oz. tračev, kar pa ne ocenjujemo kot preveč dobro, saj lahko ti viri informacije večkrat popačijo ali ji prikažejo iz subjektivnega vidika.

Vrednosti so se dvignile tudi pri večini virov informacij, kar potrjuje, da je komunikacija v zavodu ustrezna, aktivna in pravočasna ter da se je v zadnjih dveh letih izboljšala na večini področij.

Ponovno je opaziti višjo vrednot pri neformalnih razgovorih oz. tračih.

Pri odnosih med zaposlenimi so se vrednosti dvignile pri občutku avtonomnosti zaposlenih. Podatki kažejo, da zaposleni bolj izražajo svoja mnenja, čutijo, da imajo vpliv na odločitve pri svojem delu, vplivajo na rezultate dela v aktivu, razumejo probleme drugih ter zanjo drugim prisluhniti.

Vrednosti so upadle pri odnosih med nadrejenim in podrejenimi, predvsem pri na področju zaupanja in pri izražanju nestrinjanja. Predvidevamo, da so vrednosti na teh področjih upadle zaradi specifičnih dogajanj znotraj zavoda v letošnjem letu (težave z izplačili plač, opozorila vodstva na nepravilnosti ter povečanja (neformalne) komunikacije med zaposlenimi). Kljub temu, da je trend rahlo upadel v primerjavi z lanskim letom, na splošno ocenjujemo, da je stopnja zadovoljstva z odnosi ustrezna, saj je večina vrednosti na lestvici od 1 do 7 nad vrednostjo 5.

Občuten porast je opaziti pri informiranju preko telefona, e-pošte, zapisnikov aktivov in uradnih obvestil.

Iz tega sklepamo, da se je dvignila stopnja komuniciranja, predvsem pravočasnega obveščanja ter da zaposleni sledijo sodobnim načinom komuniciranja, kar je zelo pozitivno za razvoj zavoda in razvoj kakovosti.

4.4. 3 Rezultati za starše

Zadovoljstvo staršev smo merili z »vprašalnikom za starše«. Lestvica je bila od 1 do 5, ocena zelo dobro je 5. Vprašalnik je bil izveden v šolskem letu 2007/2008 in 2008/2009.

Tabela 2: Vprašanja za starše in deleži ocen »zelo dobro« v šolskem l. 2007/2008 in 2008/2009

Vprašanja za starše	ocena zelo dobro	ocena zelo dobro
	2007/08	2008/09
Skrb za razvoj otrokovih sposobnosti	38%	46%
Pridobivanje socialnih spretnosti	50%	63%
Razvoj otroka na področju skrbi za samega sebe	44%	47%
Delo strokovnih delavcev	50%	61%
Hrana	44%	54%
Organizacija dela v šoli in domu	50%	45%
Poslovni čas šole	50%	57%
Sodelovanje s starši	56%	65%
Urejenost šole in doma	31%	46%

V primerjavi z šolskim letom 2007/08 je v šolskem letu 2008/2009 opazen porast na večini kategorij. Posebno velik porast je viden pri kategoriji pridobivanje socialnih spretnosti, za kar smo si s projektom še posebej prizadevali in pri kategoriji urejenost doma in šole, za kar

lahko rečemo, da pomembno vpliva na počutje udeležencev vzgojno – izobraževalnega procesa.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

Z »Vprašalnikom o zadovoljstvu učencev z življenjem na šoli« smo ugotovili, da se je povečalo zadovoljstvo učencev z medosebnimi odnosi v šoli (med učenci ter učenci in učitelji) in zadovoljstvo z organizacijskim vidikom poukom.

Kontrolna lista »To smo mi« je pokazala, da Jutranji pozdrav pozitivno vpliva to, kako se učenci in zaposleni na šoli med seboj prepoznajo in poznajo.

»Vprašalnik pretoka informacij in odnosov med delavci šole« je prav tako pokazal pozitiven vpliv Jutranjega pozdrava na področji, ki jih je vprašalnik preverjal.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Projekt ima v okolju pozitivne posledice. Ena izmed njih je pozitiven odziv staršev, ki se večkrat udeležijo Jutranjega pozdrava. Projekt je bil predstavljen ob več priložnostih, zato je v okolju dobo poznan. Predstavljen je bil županji in drugim zaposlenim na Občini Slovenska Bistrica, zaposlenim na Zavodu za šolstvo Republike Slovenije OE Maribor, ki so se udeležili zaključnega Jutranjega pozdrava junija 2009, aktivu svetovalnih delavcev okoliških občin. Predstavitev projekta smo poslali v Šolski muzej v Ljubljani, v lokalnem tedniku Panorama smo projekt na kratko predstavili, objavljen pa je bil tudi članek v reviji Vzgoja in izobraževanje.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Projekt Jutranji pozdrav na šoli izvajamo vsak ponedeljek pred poukom približno dvajset minut. Dejavnosti, ki se na srečanjih izvajajo, so stalne (Glavni frajer, Rojstni dnevi, Beseda ravnateljice, Otroški Jutranji pozdrav) in tiste, ki se iz tedna v teden spreminjajo. Načrtujejo se glede na to, katere sposobnosti učencev je potrebno razvijati, glede na problematiko na šoli, glede na aktualnosti ...Na srečanjih se trudimo biti prisotni vsi – učenci, učitelji in tehnični delavci.

Možnosti uvajanja v druga področja

»Inovacijo lahko uporabijo šole, vrtci, domovi, s prilagoditvami tudi delovni kolektivi, proizvodne in druge organizacije. Uporabna je tako v manjših skupinah (razredi, oddelki, triletja), kot tudi v večjih skupinah.« (Verčkovnik, 2008: str. 50)

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Z izvajanjem projekta smo na naši šoli pridobili veliko novega. Posebno uspešni smo bili pri sestavljanju zbirke literature s področij socialnih odnosov, empatije, altruizma, čustev, samopodobe, prosocialnega vedenja, ...Zbranega je tudi veliko materiala, ki služi kot ideje za izvajanja Jutranjih pozdravov.

Literatura

Verčkovnik, B. Jutranji pozdrav, Vzgoja in izobraževanje, 2008

Zabukovec, V. Merjenje razredne klime: priročnik za učitelje. Ljubljana: PRODUKTIVNOST, Center za psihodiagnostična sredstva, 1998. ISBN

Osnovna šola Naklo
Glavna cesta 47
4202 Naklo

MODIFIKACIJA MOTEČEGA VEDENJA S POMOČJO METODE STAR 2008 - 2009

Vodja inovacijskega projekta: Andreja Hafner Krek, prof. def.

Sodelavci: Blaž Belehar, ravnatelj, Tinka Bertoncej, prof. def., Dimitrij Banda, uni. dipl. psih., Mojca Gašparič, uni. dipl. soc. del., Lili Horvat, prof. razrednega pouka.

Konzulent: Marjeta Kepec, Zavod RS za šolstvo, OE Kranj

Povzetek:

Projekt »Modifikacija motečega vedenja s pomočjo metode STAR« smo v naši šoli prijavi v šolskem letu 2008/09 in ga v tem šolskem letu tudi zaključujemo. Za ta projekt smo se strokovni delavci odločili, ker imamo na šoli otroke s posebnimi potrebami in sicer na področju čustvovanja in vedenja. Gre za izrazito moteče vedenje. Zato smo že v preteklem šolskem letu začeli iskati načine in metode, s katerimi bi učenec lažje kontroliral svoja čustva in vedenje.

V okviru projekta smo se izziva lotili bolj sistematično. V začetku leta 2008 smo oblikovali projektno skupino sedmih članov. V prvem krogu smo definirali problem (moteče vedenje učenca). Sledila je analiza stanja s pomočjo metode STAR – funkcionalna analiza vedenja. Z metodo smo beležili okoliščine, sprožilce, vedenje in posledice vedenj. Na osnovi poročila razredničarke, ki je opazovala in beležila vedenje ter okoliščine, smo oblikovali hipotezo.

Na osnovi teoretičnega znanja in gradiva, ki smo ga črpali iz domače in tuje literature, smo načrtovali strategije in vedenjske postopke, s katerimi smo želeli učenca naučiti novih, sprejemljivejših in manj motečih vedenj v razredu.

S člani projektne skupine sta tesno sodelovala tudi starša učenca. Na vključevanje in aktivno sodelovanje staršev smo dali še poseben poudarek. Starši in ostali člani skupine smo se srečevali vsaj dvakrat mesečno. Na sestanki smo opravili analizo dela in načrtovali za naprej. Pri refleksiji ob zaključku projekta, smo si bili vsi vključeni v projekt enotni, da je za uspeh največjega pomena timsko delo in celostni pristop k problemu. Tak način dela je prinesel pozitivne rezultate (vedenje učenca je postalo manj moteče, bolj obvladano in delo ter vzdušje v razredu je postalo manj stresno).

Ključne besede: čustvovanje in vedenje, učenec s posebnimi potrebami, funkcionalna analiza vedenja, strategije in vedenjski postopki pomoči učencu.

Abstract:

»Modification of disturbing behaviour with the help of STAR method« project was registered at our school in school year 2008/09 and it is also being closed this year. We have decided on this project because we have children with special needs in the field of feelings and

conduct. Their behaviour is really disturbing, therefore, last year we started looking for ways and methods to help them control their feelings and conduct.

In this project we have dealt with this challenge systematically. In the beginning of 2008 we formed a project group consisting of 7 members. First we defined the problem (disturbing pupil's behaviour). Next we analysed the state with the help of the STAR method – functional analysis of behaviour. With this method we have recorded the circumstances, triggers, behaviour and its consequences. Based on the report of the class teacher, who has observed and recorded the behaviour and circumstances, we formed a hypothesis.

With the help of theoretical knowledge and domestic and foreign literature, we planned strategies and behavioural procedures to teach the pupil new, more acceptable and less disturbing ways of behaving in the classroom.

The pupil's parents closely cooperated with the project group. We especially paid attention to inclusion and active cooperation of the parents. Meetings of the project group and the parents were held at least twice a month. There we analysed our work and planned future work. At the end of the project we all agreed that in order to succeed the most important things are team work and total approach to the problem. This kind of work has brought positive results (the pupil's behaviour has become less disturbing, easily controlled and the work and climate in the classroom have become less stressful).

Keywords: feelings and conduct, pupil with special needs, functional analysis of behaviour, strategies and behavioural procedures of helping the pupil

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Tako kot vsako leto, na začetku leta, smo tudi v preteklem letu, člani svetovalne službe, opazovali otroke pri aktivnostih med poukom. V 2. razredu je našo pozornost pritegnil deček iz prve klopi. Pri njem se je kazalo opazno drugačno vedenje kot pri sošolcih. Deček je že na manjše dražljaje in zahteve zelo burno reagiral. Zaradi čustev, ki jih ni mogel kontrolirati, je bil moteč za svojo okolico. Skupaj z učiteljico smo začeli iskati načine, s katerimi bi učenec začel lažje kontrolirati svoja čustva in vedenje. Pri tem smo se seznanili s pojmom modifikacija vedenja in analizo vedenja po metodi STAR.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

Vedenja so lahko pogojena ali naučena, nekatera pa so posledica posnemanja. Lahko so socialno sprejeta ali nespregajeta. Vedenja, ki niso v okviru sprejetih odzivov, so označena kot neprilagojena ali odklonilna. Določeno vedenje se običajno ne pojavlja izolirano ali slučajno, ampak je povezano z nekim razlogom ali povodom. Razumevanje vedenja pomaga pri pripravljajanju učinkovitih vedenjskih postopkov za vsakega posameznika. Brez poznavanja dejavnikov, ki vplivajo na pojav vedenja (razlogov, povodov, okoliščin in posledic) je malo verjetno, da bo vedenjski postopek učinkovit. Saj ne bo prilagojen posameznikovim potrebam (Myles in Suthwick 2005). Zato je tu ključnega pomena funkcionalno oziroma uporabno ocenjevanje vedenja.

Cilji projekta

Poiskati načine, postopke s katerimi bo lahko posameznik na učinkovitejši in manj moteč način, obvladal svoja čustva.

Potek dela

Postopek funkcionalnega ocenjevanja vedenja ima naslednje korake, ki smo jim pri našem delu sledili:

- Določanje in opis vedenja
Tu smo si pomagali z naslednjimi vprašanji – ali je vedenje nevarno posamezniku ali drugim v skupini, ali ovira posameznikovo učinkovitost na šolskem področju, ali ovira socialno integracijo, ali ovira uspešno delovanje družine, ali bo sprememba vedenja pozitivno vplivala na njegovo šolsko delo in socialno sprejetost? (Clements in Zarkowska 2000, Zripoli 2005)
- Opis okoliščin
Preden j smo se lotili priprave vedenjskega postopka oziroma programa, smo raziskali še okolje, v katerem se odklonilno vedenje pojavlja, ter vpliv okolja na vedenje.
- Zbiranje podatkov
Podatke smo zbrali s pomočjo metode STAR. Metoda STAR je usmerjena na opazovanje dogajanja pred, med in po izbruhu neprimernega vedenja. STAR je kratica za: S= setting – okoliščine v katerih se vedenje pojavlja, T= trigger – sprožilec, ki povzroči izbruh, A= action – vedenje, ki se pojavi in predstavlja težavo, R= response – reakcija, odziv, posledice, sedijo vedenju (Clements in Zarkowska 2000).
- Povzetek funkcionalne analize in oblikovanje hipoteze
Da lahko učinkovito in uspešno posredujemo pri težavnem vedenju, je pomembno poznavanje vzrokov, sprožilcev in namena vedenja. Namen funkcionalne analize ni preprosto izkoreniniti vedenje, ampak naučiti posameznika primernejših načinov zadovoljevanja potreb in reševanja težav (Myles in Suthwick 2005).
- Priprava in uporaba vedenjskega postopka
Na tak način zbrani podatki so nam bili osnova za načrtovanje ter vrednotenje vedenjskega postopka. V načrtu smo določili osebe, ki bodo sodelovale pri izvedbi, ter opisali strategije in postopke, ki se bodo uporabljale pri posamezniku za doseganje vedenjskega, socialnega in učnega uspeha, določili smo prilagoditve okolja, krepitve in učenje nadomestnih oblik vedenja in drugih socialnih veščin.
- Zbiranje podatkov in rezultatov ter povzemanje učinkovitosti postopkov
Končno ocenjevanje in evalviranje je temeljilo na primerjanju ocene vedenja začetnega (pred izvajanjem programa) in končnega stanja (po izvajanju programa).

Obdelava podatkov

Opis vzorca

V projekt je bil vključen učenec s posebnimi potrebami iz 3. razreda podružnične šole. V odločbi o usmeritvi je opredeljen kot učenec s primanjkljaji na posameznih področjih učenja. Del vedenjskega postopka pa se je izvajal s celotnim razredom (10 učencev), v katerega je učenec vključen.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

Metode zbiranja podatkov so bile sledeče:

- poročilo razredničarke, v katerem je določila in opisala vedenja, ter okoliščine
- opazovanje, s pomočjo metode STAR.

Na osnovi zbranih podatkov smo postavili hipotezo in timsko oblikovali načrt za rešitev problema oziroma vedenjski postopek. Le-ta je bil sestavljen iz:

- predhodnih oziroma preventivnih postopkov vedenja, katerih namen je preprečitev vedenja (prilagoditve okolja),
- postopkov vezanih na posledice, ki se izvajajo po pojavitvi neustreznega vedenja (nagrada, kazen, ignoriranje, preusmerjanje, izključitev,
- učenja spretnosti, kjer gre za učenje nadomestnih oblik vedenja (trening socialnih veščin, učenje prepoznavanja čustev, sproščanje, obvladovanje jeze).

Metode obdelave podatkov

Končno ocenjevanje in evalviranje je temeljilo na primerjanju ocene vedenja začetnega (pred izvajanjem programa) in končnega stanja (po izvajanju programa). Podatki na osnovi opazovanja in poročil so kvalitativno predstavljeni.

Ugotovitve in spoznanja

Pri refleksiji ob zaključku projekta oziroma po končanem izvajanju programa, smo si bili vsi vključeni v projekt enotni (starši, razredničarka, defektologinja, psiholog in socialna delavka), da je za uspeh največjega pomena timsko delo in celostni pristop k problemu. Vsak član projektne skupine je predstavil svoja opažanja, tako kot že med samim izvajanjem projekta, in zaključek. Primerjava stanja na začetku in koncu je pokazala, da je vedenje učenca je postalo manj moteče (ni več neprestano glasno komentiral svojega dela pri pouku, ni več toliko hodil po razredu, zvezke ostalih sošolcev je pustil pri miru), bolj obvladano (redkeje je zmerjal učiteljico in sošolce, učni neuspeh je prenesel brez hujšega agresivnega izbruha, prav tako poraz pri družabnih in športnih igrah) in delo ter vzdušje v razredu je postalo manj stresno. Temeljno spoznanje članov projektne skupine pa je, da dela na tej stopnji, še ne bomo povsem zaključili. Tudi v prihodnjem šolskem letu bo potrebno učenca spremljati in izvajati program (individualno in skupinsko). Neustrezno vedenje ni nekaj, kar lahko izkoreninimo z vedenjskim programom, v enem šolskem letu. Za to bodo potrebna leta, v katerih bo potrebno vsak napredek učenca ustrezno nagraditi in ga tako motivirati za doseganje ustreznega vedenja.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Opazovanje in zbiranje podatkov po metodi STAR se je pokazalo kot zelo uporabno. Glede na kaj, je usmerjeno samo opazovanje (STAR je kratica za: S= setting – okoliščine v katerih se vedenje pojavlja, T= trigger – sprožilec, ki povzroči izbruh, A= action – vedenje, ki se pojavi in predstavlja težavo, R= response – reakcija, odziv, posledice, sedijo vedenju) dobimo zelo dobre informacije o bistvu problema. Na osnovi tako zbranih informacij, lažje določimo cilje in načrtujemo vedenjski program. Na koncu izvajanja programa, lahko z metodo STAR, preverimo učinkovitost programa.

Metodo STAR lahko uporabljajo člani svetovalnih služb in učitelji na razredni in predmetni stopnji, ki imajo v razredu učenca z vedenjskimi in čustvenimi motnjami.

Literatura

Bergman, J. D., Zager, D., Gerdtz, J. (2005). Behavioral interventions. V Volkmar, F. R. idr. (ur.): Handbook of Autism and Pervasive Developmental aadisorders, Third edition: Assessement Interventions, and Policy. Hoboken, New Jersey. John Wiely & sons.

Clements, J. in Zarkowska, E. (2000). Behavioral Concerns and Autistic Spectrum Disorders. Explorations and Strategies for Change. London, Philadelphia. Jessica Kingsley Publishers.

Literatura s seminarja Strategije obravnave (vzgoje in poučevanja) otrok z motnjami avtističnega spektra.

Smith Myles, B., Southwick, J. (2005). Asperger Syndrome and Difficult Moments. Practical Solutions for Tantrums, Rage, and Meltdowns. Shawnee Mission, Kansas. Autism Asperger Publishing Co.

Šoba, Ž. (2007). Diplomsko delo Program za obvladovanje čustev za učenca z znaki spektra avtistične motnje. Ljubljana, Pedagoška fakulteta.

Zripoli, T. J. (2005). Behavioral Management: applications for teachers. Upper Saddle River, New Jersey. Pearson Merrill. Pretencie Hall.

Osnovna šola Olge Meglič
Prešernova 31
2250 Ptuj

ODDELČNA SKUPNOST KOT OSNOVA USTVARJALNE KLIME ŠOLE 2007 - 2009

Vodja inovacijskega projekta: Karin Markovič uni. dipl. pedagoginja- učiteljica svetovalka

Sodelavci: Ervin Hojker, ravnatelj nato Diana Bohak Sabath, ravnateljica, Anita Peklari Selinšek, svetovalna delavka, Vojko Jurgec, univerzitetni profesor, Slavica Marušek, predmetna učiteljica, Marjeta Kosi, učiteljica razrednega pouka, Alenka Štrafela, učiteljica razrednega pouka

Konzulent: Iztok Hrastar, Zavod RS za šolstvo, OE Maribor

Povzetek:

Cilj inovacijskega projekta je bil ugotoviti nivo pomena oddelčne skupnosti za učence, razrednike, učitelje in starše.

Pri tem smo želeli ugotoviti kaj pomeni oddelčna skupnost vsem vključenim in kaj pričakujejo od nje.

Vključeni v projekt so s pomočjo spoznanja lastne vrednosti in pomena prispevka pri oblikovanju razredne klime spoznali pomen za kriterij kakovosti delovanja šole. Ali drugače povedano kako in zakaj učno okolje vpliva na učne dosežke. Pri tem je bilo ugotovljeno, da obstoječa razredna klima preko socialne in emocionalne integracije vpliva na učno integracijo in da ima oddelčna skupnost pri tem pomembno vlogo, ki jo je potrebno neprestano izgrajevati, dopolnjevati.

Šibke točke v procesu so nam predstavljale izzive za izboljšanje komunikacije v in med oddelki, za aktivnejšo vlogo razrednika pri povezovanju, animatorstvu, posredovanju v problemskih situacijah, informacijah, ne samo znotraj oddelka, temveč z drugimi oddelki na šoli.

V ta namen smo izvedli delavnice in predavanja z delavnicami za vse vključene v proces delovanja šole kot vzgojno-izobraževalne institucije. Tako za učitelje, kot učence in njihove starše.

Ugotovitve so prenesene na delo vseh oddelkov šole in vpeljano je spoznanje po potrebi stalnega spremljanja, dopolnjevanja in nadgrajevanja sistemov šole in s tem klime.

Uporabniki so vsi udeleženci procesa v devetletni osnovni šoli Olge Meglič in izpopolnjena in dodelana so pravila in hišni red, ki je bil značilen za osemletno osnovno šolo.

Pridobitev inovacijskega projekta z akcijskim raziskovanjem, z neprestanimi izboljšavami, z odpravljanjem pomanjkljivosti, se bo kot dobra praksa vršil še v naslednjih šolskih letih. S tem je pričakovani cilj inovacijskega projekta dosežen.

Ključne besede: razredna klima, oddelčna skupnost, triangulacija, razrednik, uporabniki.

Abstract:

The aim of the innovation project was to ascertain the level of importance of class units for pupils, form teachers, teachers and parents.

We wanted to find out what a class unit means to all the people involved and what they expect of it.

People who took part in the project recognised the importance of classroom climate for a quality school by realising their own value and contribution to the climate; or in other words, how and why learning environment influences learning results. It has been established that the current classroom climate influences learning integration through social and emotional integration and that a class unit plays an important role, which needs to be updated and completed constantly.

Weak points in the process presented a challenge for the improvement of communication within and between the class units, for a more active role of a form teacher in achieving connectedness, animation, mediation in crisis situations, and information not only within the class unit but between other classes in school as well.

For this purpose, we organised workshops and lectures with workshops for all the people involved in school, i.e. teachers, pupils and their parents.

The findings were applied to all the class units within the school and there was an understanding of a need for a constant evaluation, completion and upgrade of the school's systems and climate.

The users are all the people involved in the educational process at primary school Olga Meglič. The school rules and regulations, which were used in the 8-year primary school programme, were renewed and updated.

The acquisition of innovation project with action research, with constant improvements and deficiency removals, will be a good practice in the school years to come. Therefore, the anticipated aims of the innovation project have been achieved.

Keywords: classroom climate, class unit, triangulation, form teacher, users.

Problemsko stanje

Ugotoviti kaj pomeni oddelčna skupnost vsem vključenim in kaj pričakujejo od nje.

Teoretična osvetlitev problema – kako učitelj s strokovnostjo in odprtostjo doseže vsakega učenca in vsakega starša (Opomba! Viri navedeni v literaturi).

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Ali in kolikšen pomen oddelčna skupnost za učence, razrednike, učitelje in starše?

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Ugotoviti nivo pomena oddelčne skupnosti za učence, razrednike, učitelje in starše.

Ugotoviti kaj pomeni oddelčna skupnost vsem vključenim in kaj pričakujejo od nje.

Potek dela

1. krog AR

- V šolskem letu 2007-08, dogovorili in izbrali oddelke na šoli.
- Nato smo začeli z zbiranjem informacij o OS izbranih oddelkov.
- To smo počeli s strani učencev, s pomočjo zaprtega vprašalnika (tri sklopi vprašanj - učno, emocionalno in socialno integracijo).
- Sledila je kvalitativna interpretacija vprašalnikov in grafični prikaz le-teh.
- Ob primerjavi z metodo razgovorov z razredniki in metodo sodelovalnih razgovorov med učitelji oddelčnega učiteljskega zbora.
- Predavanje z delavnicami za učitelje- vloga razrednika, OS- vloga, pomen, klima.
- Sledile so ugotovitve, kje vse se pomen OS kaže za učence oziroma ugotovili smo obstoječo razredno klimo.

2. krog AR

- V šolskem letu 2008-09 je bil zajet prenos dejavnosti na vse oddelke in življenje šole.
- Na razmišljanje in debato o odnosih UČITELJ-UČENEC (debatni krožek- učenci tretje triade, prve in druga na urah OS).
- Na šolo kot celota- kultura in klima šole; predavanje z delavnicami mag. T. Bezić-UČITELJ- UČITELJU.
- Na starše, kako lahko ti pomagajo otroku v njegovem mentalnem in emocionalnem razvoju; STARS-OTROK (skupna govorilna ura otrok in staršev ob prisotnosti učiteljev učiteljskega zbora, ki jo je vodil dr. A. Prosnik- predavanje z delavnicami)
- Po evalvacijah in refleksijah je projekt zaključen, postaja osnova za dobro prakso.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

druga triada, 62 učencev (15 uč. 4.a, 16. uč. 4.b, 13.uč. 5.b, 18. uč. 5.b/8), tretja triada-delno 83 učencev -7.a, 8.a, 8.b (1. krog), 323 učencev šole in njihovi starši- skrbniki (2. krog), 29 učiteljev učiteljskega zbora.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija) in obdelave podatkov

Metoda zbiranja informacij, instrument zaprtega vprašalnika, kvalitativna interpretacija vprašalnikov, grafični prikaz vprašalnikov, metoda razgovorov, metoda sodelovalnih razgovorov, metoda razmišljanja in debate, predavanja z delavnicami.

Prikaz rezultatov - natančno prikazan v točkah v poteku dela, ugotovitvah in spoznanjih in širjenju novosti.

Ugotovitve in spoznanja

Uporabniki so vsi udeleženci procesa v devetletni osnovni šoli Olge Meglič in izpopolnjena in dodelana so pravila in hišni red, ki je bil značilen za osemletno osnovno šolo.

Pridobitev inovacijskega projekta z AR, z neprestanimi izboljšavami, z odpravljanjem pomanjkljivosti, se bo kot dobra praksa vršil še v naslednjih šolskih letih.

Širjenje novosti

- IP je razvoj »dobre prakse« in je bil usmerjen v odpravljanje pomanjkljivosti v oddelčnih skupnostih devetletne osnovne šole.
- Šibke točke v procesu so nam predstavljale izzive za izboljšanje komunikacije v in med oddelki, za aktivnejšo vlogo razrednika pri povezovanju, animatorstvu, posredovanju v problemskih situacijah, informacijah, ne samo znotraj oddelka, temveč z drugimi oddelki na šoli.
- Realizirane izzive razrednikov in učencev smo evalvirali, ugotovitve OS druge triade smo uporabili v naslednjem akcijskem koraku- dopolnitev in izboljšanje razrednih in šolskih pravil, dogovorov in doslednost držanja le-teh, vseh vpletenih v proces (šole kot celote)- boljši odnosi, boljši učni in delovni proces.
- IP je z letošnjim šolskim letom 2008/09 stekel v vseh oddelkih šole vendar bodo v naslednjih letih potrebne še izboljšave in nadgradnje.
- Možnosti uvajanja v druga področja je kot razvoj dobre prakse med šolami.

Literatura

Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v RS (1995), Ministrstvo za šolstvo in šport, Ljubljana.

Glaser, W. (2001). Vsak učenec je lahko uspešen, Radovljica:Mca.

Kalin, J. (2001). Pogledi na razrednikovo delo in vloga razrednika, Sodobna pedagogika, letnik 52, št. 1, str. 8-31.

Kemmis, S.& Mc Taggart. R. (1990). Načrtovalnik akcijskega načrtovanja, VM. Cerar (ur), Kako se lotimo AR v šoli (str. 8- 46). Radovljica: Didakta.

Pravilnik o pravicah in dolžnostih v osnovni šoli (Uradni list RS, št. 75/04).

Pušnik, M., Žarkovič Adlešič, B., Bizjak, C. (2000). Razrednik v osnovni in srednji šoli, Zavod RS za šolstvo, Ljubljana.

Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (Uradni list RS, št. 115/03- uvodno prečiščeno besedilo in 65/05) 2. člen, 60. člen in 63. člen.

Zakon o osnovni šoli (Uradni list RS, št. 23/05- uvodno prečiščeno besedilo in 53/05) 19.člen.

Pušnik, M. (1999). Vrstniško nasilje v šolah. Ljubljana: ZRSS.

Bezić, T. (2008). Šola kot celota- kultura in klima šole- delovno gradivo. ZRSS OE Maribor.

Osnovna šola Orehek Kranj
Zasavska cesta 53c
4000 Kranj

OPISMENJEVANJE S FONOMIMIKO

2008 - 2009

Vodja inovacijskega projekta: Lidija Stenovec, prof. RP

Sodelavci: Nataša Marn, prof. RP, Špela Egart, prof. RP, Polona Gajgar, prof. RP, Petra Podlogar, uni. dipl. soc. ped

Konzulent: Sonja Dobravc, Zavod Republike Slovenije za šolstvo, OE Celje

Povzetek:

S projektom »Opismenjevanje s fonomimiko« smo na naši šoli začeli v šol. letu 2008/2009 in ga s tem letom tudi zaključujemo. Za ta projekt smo se strokovni delavci odločili zato, ker smo dalj časa ugotavljali, da ima veliko učencev v drugem razredu težave pri začetnem branju in pisanju. Težave pa se pogosto kažejo tudi kasneje, ker učenci ne usvojijo bralne tehnike in prebranega pogosto ne razumejo.

V projektu so sodelovali vsi učenci in učiteljice ter druge strokovne delavke prvega razreda matične in podružnične šole. Projekt je potekal preko celega šolskega leta. Cilj našega dela je bilo zgodnje opismenjevanje na otroku prijazen način. Pri pouku slovenščine so učenci razvijali svoje (pred)bralne in (pred)pisalne sposobnosti. Vsak teden smo preko slike, pesmice in giba spoznali nov glas. S tem načinom spoznavanja in učenja glasov se je močno povečal interes učencev za pisanje in branje, saj učenci niso imeli občutka, da se učijo – to je bila za njih le igra. Večina učencev sedaj že pozna simbole za zapis glasov, zna določiti glasove v besedi itd.. Veliko učencev pa tudi že zapiše in prebere posamezne besede, nekateri tudi povedi. Projekt, ki smo ga letošnje šolsko leto izvajali, bodo (kot način dela v 1. razredu pri slovenščini) vpeljale tudi ostale učiteljice prvega razreda na naši šoli.

Abstract:

Project »Fonomimic Literacy«

This project has been started and finished at our school in year 2008/2009.

A lot of pupils have difficulties with reading and writing at the beginning of a second year that can also continue in the years to come. They don't know how to read and they just don't understand what are they reading.

That's the reason why the teachers and the other employees in the first grade have decided to participate in this project.

The aim was to teach our firstgraders how to read and write in a friendly way, so they can relate to their life.

At Slovene subject (mother tongue) they have developed their (pre)reading and (pre)writing abilities. Each week we got to know a new voice through a picture, a song or a movement.

With this technique the interest to read and write has raised because the pupils didn't realised that they are learning. They thought they are just having fun.

Most of pupils now already recognize the symbols for voices, know how to set the voice in a word etc. Some of them can also write and read individual words and even sentences.

We started with this project and teachers who will teach in the first grade in year 2009/2010 will introduce this technique to their pupils and try to do the same.

Ključne besede: opismenjevanje s fonomimiko, začetno branje in pisanje, ozaveščanje, pridobivanje in utrjevanje glasov

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Učiteljice smo ugotovljale, da imajo učenci v drugem razredu pogosto težave pri začetnem branju in pisanju. Želele smo najti način, s katerim bi aktivirale čim več otrokovih čutil in na ta način otrokom dale možnost, da si na njim najbližji način zapomnijo glasove in črke.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

Za čim boljšo percepcijo je potrebno angažirati čim več otrokovih čutil. Otrokom kažemo slike, demonstriramo jim gibanje in oglašanje z ustrezno onomatopoijo. Cilj fonomimične metode ob slikah je pridobivanje slikovno – glasovnih asociacij z gibom in mimiko obraza oziroma fonološko zavedanje glasov ob slikah in s pomočjo gibov.

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Kako s fonomimiko pomagamo do lažjega opismenjevanja na način, ki je otroku blizu?

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Učenci imajo v drugem razredu pogosto težave pri začetnem branju in pisanju. Te težave smo želeli omiliti in zato smo začeli z uporabo te metode.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

Načrtovanje – oblikovali smo načrt dela.

Izvajanje – enkrat tedensko smo spoznali nov glas itd. in potem do naslednjega tedna utrjevali pridobljeno znanje.

Refleksija – po obravnavi vseh glasov smo ugotovili, da je bilo naše delo uspešno, saj so učenci samoiniciativno začeli brati in pisati.

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevala k uspešnemu zaključku projekta

Pri samem delu nismo naleteli na večje probleme.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta
Načrt smo do konca šolskega leta uspešno izpeljali. Pričakujemo, da se bodo rezultati kazali tudi v tem šolskem letu, ko bomo pričeli s sistematičnim opismenjevanjem.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

Metodo samo izvajale v treh oddelkih prvega razreda matične in podružnične šole – skupaj 57 otrok.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

Opazovanje in individualni razgovori z učenci in starši.

Metode obdelave podatkov

Preko opazovanja in individualnih razgovor smo ugotovili začetno in končno stanje.

Prikaz rezultatov

Rezultat našega dela se je pokazal že konec šolskega leta, ko so učenci začeli brati in pisati, pričakujemo pa, da bodo v večji meri rezultati vidno to šolsko leto, ko bomo z opismenjevanjem nadaljevali.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

Projekt, ki smo ga izvajali to leto, je prinesel zelo dobre rezultate. Učenci so spontano (preko igre, giba in pesmic) spoznali vse glasove in tudi simbole za zapis le-teh. Predvidevam, da bo opismenjevanje, ki bo sledilo v drugem razredu, zato potekalo z manj težavami in hitreje.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Pozitivni učinki našega dela so bili vidni konec leta in pričakujemo, da bodo vidni v tem šolskem letu, ko bomo začeli s sistematičnim branjem in pisanjem.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

S pomočjo fonomimične metode bodo učenci imeli manj težav pri začetnem branju in pisanju. Preko igre in z uporabo različnih čutil se bodo naučili glasov in spoznali simbole za zapis le-teh.

Možnosti uvajanja v druga področja

Učitelji lahko ta način dela uporabljajo pri pouku slovenščine v 1. razredu oziroma pri opismenjevanju učencev. Kasneje se mi zdi smiseln predvsem za učence s težavami pri začetnem branju in pisanju.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Naša izkušnja je pozitivna, podprli so nas tudi starši, ki so bili navdušeni nad interesom otrok za branje in pisanje.

Literatura

Fajfar, K. Pridobivajmo – izgovarjajmo glasove: didaktični komplet. Nova Gorica: Educa, 1996. ISBN 961-6039-17-2

Osnovna šola Pohorskega bataljona Oplotnica
Ulica Pohorskega bataljona
2317 Oplotnica

TUDI MOJ OTROK JE LAHKO USPEŠEN

2008 - 2009

Vodja inovacijskega projekta: Andreja Pogorevc, prof.def.

Sodelavci: Maja Valenčak, prof.slovenščine, Duška Lovec, prof. razrednega pouka, Nataša Črešnar, prof. slovenščine, Janja Plohl, soc. delavka

Konzulent: Biserka Lep, Zavod RS za šolstvo

Povzetek:

Starši so najpomembnejši vir informacij o otroku. Sodelovanje staršev pri sestavljanju, izvajanju in evalviranju individualiziranega programa je ključnega pomena za učenčev napredek in s tem lažje in boljše vključevanje v razredno skupnost. Starši vse pre pogosto ne poznajo lastnosti težav svojih otrok in jim tudi ne znajo pomagati. Imajo premalo informacij in znaj o pravicah, ki jih njihovi otroci dobijo z usmeritvijo. Če hočejo sodelovati, morajo dobiti osnovne informacije o pravicah otrok, o težavah otroka ter morajo poznati način kako pomagati in se skupaj z učiteljem dopolnjevati.

Prav tako je pomembno, da učitelji dobijo dovolj zgodaj kakršnokoli informacijo o težavah učenca, saj bo lahko le tako pravočasno ukrepal in na primeren način pomagal učencu.

Abstract:

Parents are the most important source of information on the child. Parental involvement in establishing, implementing and evaluation of individualized program is key to student progress, and thus better and better integrate into class community. Parents too often do not know the characteristics of the problems their children and they also do not know how to help. They have insufficient information about the rights that their children get when they get status children with special needs. If they want to participate in proces of creating individualized program, they should be given basic information about the rights of the child, the child's difficulties and need to know the way how to help and work together with teachers to complement it.

It is also important that teachers are given sufficient time any information about the problem student, as the only way to act timely and appropriately to help the student.

Ključne besede: specifične učne težave, učni uspeh, sodelovanje s starši

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Proces integracije otrok s posebnimi potrebami (v nadaljevanju OPP) prinaša velike spremembe v šole, zahteva tesno sodelovanje med strokovnjaki, ki delajo z otrokom in seveda s starši.

Starši so najpomembnejši vir informacij o otroku. Več informacij imamo, lažje in boljše lahko delamo. Starši vse pre pogosto ne poznajo lastnosti težav svojih otrok in jim tudi ne znajo pomagati. Imajo premalo informacij in znaj o pravicah, ki jih njihovi otroci dobijo z usmeritvijo. Pri individualiziranih programih (v nadaljevanju IP) sodelujejo le toliko, da dajo svoj podpis. Starši so premalo motivirani, da bi intenzivneje sodelovali pri nastajanju in evalviranju IP-jev.

Prav tako pridejo informacije o OPP prepozno do ustreznih strokovnjakov na šoli. Še posebej je tukaj izpostavljen prehod iz vrta v osnovno šolo.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

Sodelovanje med šolo-učitelji in starši je eden izmed pomembnih dejavnikov, ki pripomorejo k otrokovemu boljšemu učnemu uspehu in samopodobi.

Gabrovšek (2003) ugotavlja, da so starši tisti, ki se z OPP največ ukvarjajo in jim tudi najučinkoviteje pomagajo.

Zakon o usmerjanju otrok v 28. členu določa, da »pri pripravi individualiziranega programa sodelujejo tudi starši otroka.« To je priložnost, da starši in učitelji skupaj preverimo otrokov razvoj, njegove spretnosti in znanje, priložnost za nadaljno načrtovanje učenja, izvajanje učenja ter evalvacijo dosežkov.

Wolfendalova (po Novljan 1993) je mnenja da so informacije staršev enakovredne informacijam strokovnjakov. Iz tega izhaja, da so starši pomemben člen v skupini za pripravo IP, saj lahko posredujejo informacije o otrokovem delovanju v domačem okolju, otrokovih interesih, doživljanju šole, čustvovanju in podobno.

Ruusellova (2003) ugotavlja, da imajo tudi starši OPP določene potrebe: potrebo po informacijah, nasvetih, podpori in praktični pomoči.

Če bomo strokovnjaki znali nuditi staršem ustrezno pomoč in podporo, bomo dosegli njihovo aktivno in učinkovito vključevanje v oblikovanje IP.

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Ali pripomore boljše informiranje staršev in medsebojno sodelovanje (starši-strokovni delavci-otroci) k uspešnejši inkluziji otrok.

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Na osnovni šoli Pohorskega bataljona je veliko OPP, ki imajo odločbe. Sodelovanje s starši je okrnjeno, izvajanje prilagoditev je še zmeraj tema konfliktov. Starši so izgubljeni, ne vedo kje poiskati pomoč, v težavni situaciji se počutijo osamljene, z učitelji ne upajo spregovoriti in se ne zavedajo pravic svojih otrok. Tavajo med informacijami, vendar ne znajo določiti »ime« otrokovi težavi ter ne vedo kako bi jim pomagali. V tej zmešnjavi ne morejo pomagati svojemu otroku kar posledično znižuje uspešnost inkluzije.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

- Z anketo smo preverili začetno stanje. Kljub rezultatom ankete, ki so pokazali, da so starši zelo osveščeni in zadovoljni, smo se odločili, da projekt izpeljemo.
- Izračun povprečne ocene usmerjenega učenca.
- Načrtovali smo štiri delavnice.

V prvi delavnici z imenom POZIV (Prilagoditve Organizacija Zakonodaja Izobraževanje Vedenje) smo starše seznanili s teoretičnimi stvarmi.

V drugi delavnici z imenom Učimo se skupaj smo staršem pokazali, kako pomagati otroku. Pokazali smo jim nekaj zabavnih »iger« in nalog s katerimi lahko pomagajo otroku pri razvijanju strategij učenja, iskanju kompenzacijskih strategij ter premagovanju primanjkljajev.

V tretji delavnici z naslovom Kako jaz to rešujem sta se staršem predstavili dve mamici iz mariborskih šol, ki se spopadata z istimi težavami. Starše smo želeli spodbuditi, da tudi sami povejo, kako doživljajo težave svojih otrok ter kako se z njimi spopadajo.

V četrti delavnici z naslovom Drugačnost ni vedno ovira, smo želeli staršem in otrokom predstaviti znano osebo, ki je v življenju uspela kljub temu, da je imela motnje branja in pisanja. V goste je bil povabljen gospod Gojmir Lešnjak. Zaradi objektivnih težav delavnice nismo mogli izpeljati.

- Po vsaki delavnici smo imeli evalvacije.
- Nekaj informacij o odnosu staršev do IP smo dobili na vmesnih evalvacijah IP.
- V juniju 2009 smo naredili posnetek končnega stanja z anketo ter pogovori s starši na zaključni evalvaciji IP.

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevale k uspešnemu zaključku projekta

Ključni problemi, ki smo jih izboljšali:

- Večja komunikativnost staršev na evalvacijah IP – starši so na evalvacijah IP bi tiho. Niso podali mnenj, niso imeli pripomb. Stanje se je izboljšalo, saj so povedali mnenja, označili otrokovo zadovoljstvo.
- Prepoznavanje težav – starši so povedali, da so sedaj prepoznali svoje otroke v določenih opisih težav. S tem pa tudi razumejo njihov obnašanje in odnos do šolskega dela. Zaradi tega bodo lahko spremenili svoj pogled na njihov neuspeh (niso leni)
- Pomoč – ker jim so jim bili predstavljeni različni zanimivi načini pomoči, so se jih pričeli posluževati.
- Dvig povprečne ocene – v povprečju se je povprečna ocena usmerjenih učencev dvignila.
- Razgovori z učitelji – starši niso govorili s posameznimi učitelji. Sedaj so zaprosili za pogovor v prisotnosti drugega strokovnega delavca.
- Hitrejša identifikacija otrok s specifičnimi učnimi težavami – na osnovi vprašalnika, ki so ga izpolni starši pri vpisu otrok v prvi razred, bomo lažje in hitreje prepoznali in identificirali otroke s specifičnimi učnimi težavami.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta

Cilj projekta je bil da skozi srečanja podamo staršem informacije o njihovih pravicah, načinu pomoči otroku ter jih vzpodbuditi za aktivnejše sodelovanje pri IP. Kazalnik doseženega cilja lahko definiram na osnovi opažanj staršev na evalvacijah IP ter na osnovi njihovih izjav v pogovorih na evalvacijah delavnic.

Na nižji stopnji se je dosegel cilj motiviranja staršev za medsebojno sodelovanje. Kazalnik je ponovno definiran na osnovi opažanj in evalvacij. Starši so še zmeraj dokaj zaprti in ne želijo govoriti ali sodelovati z drugimi starši. Veliko težavo pa predstavlja tudi čas, soj so v veliki meri starši kmetovalci ali pa zaposleni v popoldanskih uran.

Cilj pridobivanja pravočasnih informacij o morebitnih učnih težavah otrok je dosežen. Kazalnik za to je anketa (izpolnili so jo starši in zajema vprašanja ki pokažejo ali je verjetnost da bo imel otrok specifične učne težave).

Obdelava podatkov

Opis vzorca

K sodelovanju smo povabili starše otrok s posebnimi potrebami, katerih otroci so bodisi usmerjeni, so v postopku ali pa v pripravi na usmerjanje. Število staršev se je med letom spremenilo saj smo pridobili nove kandidate za usmerjanje.

Prvotno je bilo vključenih devet staršev, na koncu pa šestnajst. Od tega se trije starši niso vključili v nobeno delavnico.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

V začetku projekta smo podatke pridobili s pomočjo anonimne ankete, ki je vsebovala enajst vprašanj. Devet jih je bilo za obkroževati, dve pa za izpolnitev lestvice.

Podatke o uspehu smo dobili iz spričeval učencev.

Med samim potekom projekta smo pridobivali informacije na osnovi evalvacij delavnic ter vmesnih evalvacij IP.

Na koncu projekta smo podatke pridobili s pomočjo ankete ter pogovora s starši na evalvaciji individualiziranih programov.

Metode obdelave podatkov

Podatke smo obdelali v programu SPSS, kjer smo izračunali frekvenco in odstotke.

Prikaz rezultatov

Rezultati po začetni anketi so bili zelo pozitivno naravnani saj so bili starši mnenja, da poznajo težave svojega otroka; pravice, ki izhajajo iz usmeritve; da učitelji dovolj upoštevajo prilagoditve pri pouku in ocenjevanju znanja.

Na delavnicah se je pokazalo, da temu ni tako. Veliko staršev ni poznalo težav svojega otroka, zato so imeli prevelika pričakovanja. Tudi pomagati jim niso znali. Niso vedeli, kaj lahko zahtevajo od učitelja glede prilagoditev.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

V kolikor smo bili skeptični zaradi dobrih rezultatov na anketi smo na koncu ugotovili, da je tovrstno delo s starši zelo učinkovito. Vsaka delavnica se je še nadaljevala tudi uro več od predvidenega čas. Starši so spraševali, se pogovarjali in tudi izražali svoja mnenja. Povedali so, da so imeli veliko premalo informacij za razumevanje svojega otroka.

Dosežek se je pokazal tudi pri »uveljavljanju pravic« otrok. Starši so opozorili učitelje, da niso bile upoštevane prilagoditve pri ocenjevanju znanja.

Če zaključim z mislijo enega od staršev:« Pridobila sem znanje, zaupanje, boljše poznavanje motnje pri mojem otroku,... Pomembno se mi je zdelo to, da se je takšen projekt začel izvajati na naši šoli in je zelo dobrodošel. Pohvale vsem, ki so za to zaslužni.«

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Projekt ima v okolju pozitivne posledice. Ena izmed njih je pozitiven odziv staršev, na delavnice in zainteresiranost za podobne delavnice in srečanja. Prav tako se »širi glas« da šoli ni vseeno za otroke, ki se težje učijo.

Projekt bo predstavljen na aktivu socialnih delavcev.

Če bi bila izpeljana še zadnja delavnica, bi se predstavili tudi na lokalni televiziji in v lokalnih časopisih.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

V projektu Tudi moj otrok je lahko uspešen, smo želeli starše motivirati za aktivnejše sodelovanje pri IP. V ta namen smo jim podali nekaj teoretičnih informacij, jim pokazali da niso edini ki se spopadajo s takšnimi težavami. Predstavili smo jim tudi starše, ki so se uspešno spopadli s to problematiko.

Možnosti uvajanja v druga področja

Inovacijo lahko uporabijo vse ustanove, ki pišejo IP in se ukvarjajo z osebami s posebnimi potrebami.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Z izvajanjem projekta smo na naši šoli dali večji pomen vlogi staršev. Prav tako smo skušali razbiti zid med učiteljem in staršem.

Literatura

Navajanje literature po sistemu ISO

(<http://www2.arnes.si/~ljzotks2/gzm/dokumenti/literatura.html>)

Čačinovič Vogrinčič, G.. Paradigma v sodelovanju med otrokom, starši in šolo: soustvarjanje pomoči. V: Otroci in mladostniki s SUT – spodbujanje, podpiranje in učinkovita pomoč: druga mednarodna konferenca o SUT v Sloveniji, 2006.

Končar, M., Antič, S.. Starši in oblikovanje individualiziranega programa. V: Defektologija slovenica: specialna in rehabilitacijska pedagogika, 2006, Vol.14, No.3, str. 7-18.

Gaberšek, I. (2002). Stališča učencev z učnimi težavami do različnih oblik učne pomoči. Pedagoška fakulteta Ljubljana.

Novljan, E. (1993). Sodelovanje med učitelji in starši. V: Stoletnica rojstva Gustava Šiliha. Maribor: Društvo pedagoških delavcev in Pedagoška fakulteta v Mariboru, str.: 207-214.

Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami

Osnovna šola Poljane
Poljane 100
4223 Poljane nad Škofjo Loko

PRILAGAJANJE PREIZKUSOV ZNANJA ZA UČENCE S POSEBNIMI POTREBAMI

2008 - 2009

Vodja inovacijskega projekta: Barbara Tavčar, specialni pedagog

Sodelavci: Ivica Oblak, ravnateljica, Metka Debeljak, pomočnica ravnateljice in učiteljica matematike, Barbara Levstek, učiteljica slovenščine, Bernarda Pintar, učiteljica slovenščine in angleščine, Mojca Oblak, učiteljica slovenščine in angleščine, Polona Zupan, svetovalna delavka, Mirjam Bogataj, učiteljica podaljšanega bivanja, Alenka Purgar, socialni pedagog, Darinka Nagode, specialni pedagog, Cilka Čibej, učiteljica razrednega pouka, Nežka Gabrovec učiteljica slovenščine, Mojca Veber, učiteljica razrednega pouka

Konzulent: Marija Kramer, Zavod RS za šolstvo, OE Kranj

Povzetek:

Za projekt smo se odločili zato, ker smo čutili nemoč in pomanjkanje znanja s področja dela z učenci s posebnimi potrebami, konkretno pri oblikovanju in pripravi prilagojenih preizkusov znanja.

Izziv nam je predstavljalo načelo ohranjanja in zagotavljanja enakih možnosti za vse učence in hkrati upoštevanje njihovih individualnih specifičnih potreb.

Naša volja je bila močna in s timom učiteljev različnih predmetov smo se lotili vsakega predmeta in vsake kontrolne naloge posebej. V lanskem letu smo ugriznili v problem preizkusov znanja pri matematiki, angleščini in slovenščini.

Po enem letu skupnega načrtovanja, priprav in skupnih diskusij se rezultati že kažejo. Razvili smo nabor prilagoditev pri posameznem predmetu, ki jih učitelji suvereno upoštevajo in uporabljajo pri pripravi preizkusov znanja. Pri tem upoštevajo, da nabori niso primerni za vsakega učenca, zato se iz nabora izbere glede na primanjkljaj učenca in njegove individualne potrebe.

Skozi individualne razgovore z učenci, ki so uporabniki teh prilagoditev smo ugotovili, da čutijo potrebo po tovrstnih prilagoditvah. Z njihovo pomočjo so bolj uspešni in bolj samostojni pri reševanju. Poleg tega se je pokazalo, da v kolikor učenci nimajo znanja, jim tudi tovrstne prilagoditve ne omogočajo pozitivnega rezultata.

Ker je projekt potekal na nivoju šole, si ga želimo v prihodnosti predstaviti tudi drugim osnovnim šolam in ga dodatno nadgraditi še z nabori pri drugih predmetih.

Abstract:

Our decision for this project arose from our feeling of weakness and lack of knowledge in the field of treating children with special needs, namely in forming and preparing adjusted tests of knowledge.

We were challenged by the principle of keeping and assuring equal possibilities for all the pupils as well as taking into consideration their special needs.

We were determined to get this done so we gathered a team of teachers of different school subjects and we got to grips with every school subject and every individual test. For this last year's challenge knowledge tests of Mathematics, Slovene and English were chosen.

After a year of collective planning, preparations and discussions, the results have already been showing. A number of adjustments for each school subject have been introduced and our teachers have been considering and using them when preparing their tests. It is a fact that these adjustments are not suitable for each pupil anyway. However, when we choose adjustments for individual pupils, we take into account their disabilities and individual special needs.

These adjustments were discussed in individual conversations with our pupils and through these it was discovered that pupils really need them. The adjustments help them to be more successful as well as more independent while solving some tasks in their tests. However, it was also discovered, that if there was no knowledge, there were no positive results in spite of all the possible adjustments.

As our project has been going on at our school's level so far, we wish to introduce it to other primary schools as well and also enrich it by adding adjustments for other school subjects.

Ključne besede: Učenci s posebnimi potrebami, timsko sodelovanje, individualne potrebe, prilagoditve, nabor prilagoditev.

Problemsko stanje*Opis problema v praksi*

Pri našem vsakdanjem delu z učenci s posebnimi potrebami smo imeli največ težav pri pripravi preizkusov znanja in obenem upoštevati prilagoditve, ki učencu po odločbi pripadajo. Učitelji so se pri tem čutili nemočne in ne dovolj kompetentne, zato smo začutili potrebo po sodelovanju pri oblikovanju prilagojenih preizkusov znanja. Pri raziskovanju različnih virov, smo ugotovili, da nam nobena literatura ne ponuja specifičnih rešitev, zato smo se odločili, da jih v okviru priporočil poiščemo sami.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

Teoretično osnovo za naše delo smo poskušali poiskati v zakonodaji, ki pa ne ponuja konkretnih rešitev. Pri delu pa se sklicujemo na določene člene v Zakonu o osnovni šoli in na Pravilnik o preverjanju in ocenjevanju znanja ter napredovanju učencev v devetletni OŠ. Osnove za oblikovanje naborov prilagoditev pa smo črpali iz Navodil za izobraževalne programe s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo za devetletno osnovno šolo.

Poleg tega smo sledili enemu od glavnih ciljev naravnosti k inkluziji in prilagajanju okolja učencem in ne prilagajanje učencev okolju.

Cilji projekta

Pripraviti smo želeli konkretne vsebinske in tehnične prilagoditve preizkusov znanja za učence s posebnimi potrebami. Prilagoditve smo želeli preizkusiti in jih uvesti kot stalna praksa. Prilagoditve smo pripravili za angleščino, slovenščino in matematiko. Poglobiti se želimo tudi v ocenjevanje preizkusov znanja s prilagoditvami.

Raziskovalno vprašanje

Kakšne prilagoditve lahko zagotovimo učencu s posebnimi potrebami?

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Za raziskavo smo se odločili, zato ker smo želeli prilagoditve ne le napisati in jih zbrati skupaj temveč tudi preizkusiti ter jih uporabljati kot stalna praksa.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

1. korak: oblikovati nabor prilagoditev pri posameznem predmetu
2. korak: iz nabora izbrati ustrezne prilagoditve za posameznega učenca
3. korak: implementirati prilagoditve pri preizkusih znanja
4. korak: pridobiti mnenje o prilagoditvah učencev, ki so uporabniki
5. korak: načrtovati spremembe in izboljšave

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevale k uspešnemu zaključku projekta

Problem, zaradi katerih smo s projektom začeli, je bila vsekakor nemoč učiteljev, ki se niso čutili kompetentne prilagoditi kontrolnih nalog. Ta težava se je javljala vedno znova, kar je pripeljalo do tesnega timskega sodelovanja in sprotnega reševanja težav. Učitelji so tako pridobili na suverenosti pri oblikovanju preizkusov znanja s prilagoditvami. Poleg tega smo dosegli intenzivno ter poglobljeno sodelovanje med strokovnimi delavci.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta

Vsekakor so ti kazalci:

- učenci čutijo potrebo po tovrstnih prilagoditvah,
- učitelji so na tem področju bolj samostojni in bolj suvereni,
- oblikovani nabori prilagoditev,
- okrepljeno je timsko sodelovanje med strokovnimi delavci in
- učitelji drugih predmetov izražajo potrebo po tovrstni obliki sodelovanja in pomoči.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

V projekt smo vključili 7 učencev s posebnimi potrebami, natančneje s primanjkljaji na posameznih učnih področjih. Učenci so v šolskem letu 2008-2009 obiskovali 4. r -1 učenec, 6. r – 3 učenci, 7. r – 1 učenec in 8. r – 2 učenca.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

Shranjujemo kopije preizkusov znanja, kjer so prikazane prilagoditve, ki smo jih uporabljali.

Metode obdelave podatkov

Pridobili smo si povratno informacijo učencev, ki so uporabniki prilagoditev pri preizkusih znanja.

Prikaz rezultatov

/

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

Skušamo se držati načela, ki učencem omogoča enake možnosti in hkrati upoštevamo drugačnost učencev.

V dosežke štejemo to, da smo nabor prilagoditev pripravili, ga oblikovali in tudi preizkusili. Kot dosežek štejemo tudi to, da so ga sprejeli tako učenci kot tudi učitelji.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

V do sedaj pripravljenih Navodilih, ki nam omogočajo in ponujajo določene iztočnice za prilagoditve preizkusov znanj, si vsekakor štejemo kot novost, da smo v podrobnosti razvili te prilagoditve, jih konkretizirali in jih preizkusili.

Možnosti uvajanja v druga področja

Menimo, da bi bili tovrstni nabori uporabni za vse učitelje tudi v drugih šolah in bi bilo za njih delo z učenci s posebnimi potrebami in priprava preizkusov znanja zanje lažje. Tovrstne prilagoditve bi bile lahko uvedene tudi pri ostalih predmetih (zgodovina, geografija...), kjer na prilagoditvah pri preizkusih znanja še ni poudarek.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Naša moč je v tesnem timskem sodelovanju, ki ga lahko ponesemo naprej. Drugim pa lahko ponudimo pomoč pri oblikovanju strategije dela z prilagoditvami pri preizkusih znanja in obenem tudi konkretne rešitve za posamezne predmete.

Svoje dosežke želimo še nadgraditi. Mogoče nam nekoč uspe vse te prilagoditve spraviti v neko knjižico in jih na ta način približati vsem ostalim.

Literatura

Navajanje literature po sistemu ISO

(<http://www2.arnes.si/~ljzotks2/gzm/dokumenti/literatura.html>)

Košir, S. idr. (2008). Otroci s primanjkljaji na posameznih področjih učenja: navodilo za prilagojeno izvajanje programa osnovne šole z dodatno strokovno pomočjo. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Magajna, L. idr. (2008). Učne težave v osnovni šoli: koncept dela. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Jurišič, B. D. (2008). Starši so enakovredni partnerji pri oblikovanju individualiziranega programa: Otroci naj bodo dobri v šoli in odlični v življenju! V: Rovšek M. (ur.), Otroci s

posebnimi potrebami, izobraževanje in vzgoja otrok z motnjami v duševnem razvoju. Nova Gorica, Educa, str. 33-58.

Magajna, L. idr. (2008). Koncept dela. Program osnovnošolskega izobraževanja: učne težave v osnovni šoli. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Magajna, L. idr. (2008). Učne težave v osnovni šoli: problemi, perspektive, priporočila. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Zakon o osnovni šoli, Uradni list Republike Slovenije št. 81/2006

Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami, Uradni list Republike Slovenije, št. 54/2000

Pravilnik o preverjanju in ocenjevanju znanja ter napredovanju učencev v devetletni OŠ, Uradni list Republike Slovenije, št. 65/2005

Osnovna šola Polzela
Polzela 10
3313 Polzela

SPODBUJANJE BRANJA IN PISANJA V VRTCU IN PRVEM TRILETJU

2006 - 2009

Vodja inovacijskega projekta: Marija Kronovšek, učiteljica slovenščine

Sodelavci: Valerija Pukl, univ. dipl. ped., ravnateljica; Zdenka Rovšnik, vodja Enote vrtec; Jožica Rosenstein, vzgojiteljica; Aleš Točaj, vzgojitelj; Mateja Aubrecht, učiteljica v 1. razredu; Majda Pur, druga strokovna delavka v 1. razredu; Helena Lah, učiteljica v 2. razredu; Mateja Medved, učiteljica kombiniranega oddelka (1. in 2. r.) v POŠ Andraž; Vera Bombek, učiteljica v 3. razredu; Alja Bratuša, šolska knjižničarka; Tatjana Kroflič, univ. dipl. psih., svetovalna delavka; Mojca Cestnik, učiteljica slovenščine.

Konzulentka: Majda Steinbuch, Zavod RS za šolstvo

Povzetek:

O pomenu pozitivne bralne spodbude vseh otrok je vsako leto objavljenih vrsta strokovnih študij. Kljub natančnemu proučevanju različnih vidikov branja in številnim spoznanjem o njegovem pomenu vzgojitelji in učitelji vedno znova ugotavljajo, da nasploh ljudje vedno manj berejo. Dr. Meta Grosman opozarja, da k dinamičnemu razvoju sodobnih družb lahko prispevajo le visoko pismeni in ustvarjalni posamezniki s pozitivno samopodobo. V tem smislu je dobro načrtovana vzgoja za branje in pozitiven odnos do pisane besede že na predšolski ravni hkrati pomembna, žal pa lahko tudi usodna za otroke, ki jih ne bi uspeli prepričati o pomenu branja. Na Osnovni šoli Polzela je že pred uvedbo inovacijskega projekta potekal šolski celostni projekt z naslovom Kako postati dober bralec, v katerem so učencem približali uporabo bralnih strategij pri pouku in spodbujali branje. Ob tem so zaznali, da pri opismenjevanju in branju ni bilo prave povezanosti med predšolskim obdobjem in vstopom v šolo. Raziskave namreč kažejo, da so različne sposobnosti, znanja in spretnosti, pridobljena v predšolskem obdobju, v tesni povezavi z bralnim uspehom v prvem razredu. S povezovanjem vrtca in šole, s skupnim ugotavljanjem vzrokov za obstoječe stanje in z vključitvijo otrok, staršev in strokovnih delavcev v razreševanje problema so dosegli napredek oz. izboljšali pisanje, branje in bralno razumevanje.

Ključne besede: branje, pisanje, spodbujanje branja, bralni interes, bralno razumevanje, ciljno načrtovanje, vrtec, prvo trileetje

Abstract:

A lot of different studies on the meaning of positive reading stimulation of all children are published every year. In spite of studies on different angles of reading and numerous cognitions about its meaning, educators and teachers find out that people tend to read less and less. Dr. Meta Grosman warns that only high literate people and creative individuals with a positive image of themselves can contribute to the dynamic development of contemporary societies. In this way a good planned education of reading and building a positive relation to written words on a pre-school level is important as well as it could be fatal for children, who

would not be persuaded in the meaning of reading. Even before the introduction of the innovatory project, Elementary school in Polzela was carrying out a project on all levels of schooling, with the title How to become a good reader. Within this project pupils were shown different reading techniques and were encouraged to read. In spite of this project there was no real connection between the pre-school period and first years of schooling according to learning reading and writing skills. Studies have shown that different abilities, knowledge and skills gained in the pre-school period are closely connected with successful reading skills in the first grade. The progress or improvement of writing, reading and reading comprehension can be achieved only with mutual work of kindergarten and school, together finding out the reasons for today's condition and with the inclusion of children, parents and professional workers in solving the problem.

Keywords: reading, writing, encouraging reading, reading interests, reading comprehension, goal planning, kindergarten, first three years of schooling

Problemsko stanje

Na pobudo ravnateljice naše šole, Valerije Pukl, univ. dipl. ped., smo se v okviru inovacijskega projekta lotili problema, ki smo ga vzgojitelji in učitelji čutili, vendar smo vsi skupaj potrebovali strokovno pomoč. Primanjkljaj je bil izrazit na področju povezanosti vrtca in šole in posledično s tem povezanosti med predšolskim obdobjem in vstopom v šolo glede opismenjevanja in branja. Prav tako ni bilo usklajenega razvijanja bralnega interesa v okviru vseh treh dejavnikov pedagoškega trikotnika (otroci – starši – vzgojitelji/učitelji).

Problem se nam je kazal tudi v učnih načrtih, kjer je bilo obdobje opismenjevanja in branja v prvem triletju predolgo in zato ni bila dosežena ustrezna kakovost branja in pisanja, vzporedno s tem pa tudi bralnega razumevanja.

Pri ciljnem načrtovanju so vzgojitelji/učitelji upoštevali oblikovanje stopenj razvoja bralnih sposobnosti.

Po dr. Sonji Pečjak otroci v predbralnem obdobju (stopnja 0), ki traja od rojstva do šestega leta, spoznavajo različne vidike jezika (pomenski, skladenjski) in pridobivajo znanje o naravi besed. Ta vidik v jezikovnem razvoju imenujemo metajezikovno zavedanje in se običajno pojavi pri pet- do sedemletnih otrocih. Na drugi strani pa se v predšolskem obdobju razvijajo nekatere sposobnosti, ki so ključnega pomena za pričetek samega procesa opismenjevanja in za napredovanje v bralni učinkovitosti pozneje.

V obdobju začetnega branja ali dekodiranja (stopnja 1), ki zajema otroke starosti šest do sedem let, učenci spoznajo in se naučijo vse črke in njihove glasove ter ponotranjijo kognitivno znanje o jeziku (vedo, kdaj naredijo napako). Vsi otroci gredo v tem obdobju skozi tri faze razvoja: v prvi je bolj osredotočen na pomen besed, v drugi na grafično podobo besed in manj na pomen, v tretji pa naj bi prišlo do sinteze obojega – otrok naj bi bral gladko in natančno. Boljši bralci gredo skozi te tri faze hitreje, slabši pa počasneje.

Stopnja 2 je obdobje utrjevanja spretnosti branja (tekoče branje) in zajema otroke v starosti sedem in osem let. Učenec na tej stopnji utrjuje tisto, kar se je naučil na prvi stopnji – torej hitro in natančno prepozna črke in besede oz. uri bralno tehniko. Izkušnje kažejo, da imajo učenci z bralnimi/učnimi težavami velike probleme ravno na teh omenjenih stopnjah, kjer gre za avtomatizacijo tehnike branja.

Na stopnji 3 se začne branje za učenje (odkrivanje pomena), zajema pa učence v starosti 9 do 14 let.

Glede na to, da je prednostna naloga naše šole branje z razumevanjem, ne le v prvem, ampak tudi v drugem in tretjem triletju, so nam bile omenjene stopnje bralnega razvoja v veliko podporo.

Cilji projekta

Cilj našega projekta je izboljšanje bralnega interesa in bralno razumevanje v predšolskem obdobju in prvem triletju pri vseh učencih.

Sledili smo naslednjemu raziskovalnemu vprašanju: Kako pravočasno prisluhniti otrokovi potrebi (želji, radovednosti) po poslušanju, govorjenju, branju in pisanju ter najti ustrezen način spodbujanja oz. razvijanja?

Za izpeljavo raziskave smo se odločili zaradi razlogov, ki jih omenjam že pri opisu problemskega stanja: nezadovoljstvo s povezanostjo med predšolskim obdobjem in vstopom v šolo glede opismenjevanja in branja; neusklajenost razvijanja bralnega interesa v vseh treh dejavnih pedagoškega trikotnika; predolgo obdobje opismenjevanja in branja v prvem triletju po učnih načrtih, neustrezna kakovost branja in pisanja.

Potek dela

V prvem akcijskem koraku smo najprej s pomočjo vprašalnika želeli izvedeti, koliko spodbud dobi otrok za branje in razumevanje prebranega v domačem okolju, ali starši z otroki obiskujejo knjižnico, berejo otroku, se z njim pogovarjajo o prebranem, ali otrok razume prebrano, kakšen zgled so sami otroku (Ali sami radi berejo?) in ali je v njihovi družini knjiga vrednota. Rezultati so bili spodbudni.

Starše smo seznanili s projektom in jih povabili k sodelovanju (branje z otroki v okviru projekta Knjigobube, pripovedovanje ali branje pravljic v prazničnem decembru in v mesecu knjige). Zanje smo organizirali tudi predavanja (npr. Zgodnje opismenjevanje - mag. Irena Kenk; Porajajoča se pismenost oz. Kaj nas mora skrbeti pred vstopom v šolo - mag. Andreja Trtnik – Herlec).

Strokovni tim ter vsi strokovni delavci v vrtcu in prvem triletju so se ves čas izobraževali v okviru naslednjih predavanj, seminarjev in delavnic: Kako privzgojiti veselje do branja (Majda Lašič Lončarič), Zgodnje opismenjevanje v predšolskem obdobju (mag. Marjeta Domicelj, Nives Zore), Zgodnje opismenjevanje (mag. Irena Kenk), Porajajoča se pismenost oz. Kaj nas mora skrbeti pred vstopom v šolo (mag. Andreja Trtnik – Herlec), Aktivno učenje v vrtcu (Pedagoški inštitut, projekt Korak za korakom; predavatelj Zoran Bizjak), Delavnice za urjenje pozornosti (Marko Juhant, spec. ped., in Simona Levč, logopedinja). V pomoč pri vsakdanjem delu nam je bil prav tako študij literature.

V drugem akcijskem koraku smo zbirali različne metode in oblike dela za spodbujanje branja v oddelkih in jih preizkušali (skupno načrtovanje vzgojiteljic in strokovnih delavk v šoli o opismenjevanju, proučitev učnega načrta in zbiranje predlogov strokovnih delavk za učinkovitejše in hitrejšo bralno opismenjevanje, sistematično branje pravljic, vodeni pogovori o prebranih knjigah, branje skupaj s starši, sistematično spodbujanje ustvarjalnosti). Zavestno smo vključevali bralno razumevanje v vsa predmetna področja v prvem triletju. Pripravili smo zbirko didaktičnih postopkov, učnih pripomočkov in drugih pomagala za pomoč strokovnim delavkam v vrtcu in šoli.

Specialna pedagoginja je pripravila seznam učencev z bralno-napisovalnimi težavami na ravni šole v celoti. V knjižnici so pripravili priporočilni seznam knjig za dislektike in njihove starše (knjižničarka, skupaj s specialno pedagoginjo, učitelji in vzgojitelji).

Na srečanjih članov projektne skupine so potekale evalvacije izvajanja projekta in morebitne sprotne korekcije akcijskega koraka.

V tretjem letu projekta in hkrati tretjem akcijskem koraku smo aktivno razvijali odlično prakso. Pri tem je odigrala pomembno vlogo tudi šolska knjižnica. V njej že ves čas poteka program spodbujanja branja in način vključevanja knjižnice v pouk branja. V smislu izboljševanja pogojev za učence 1. triletja se uresničuje načrt prenove šolske knjižnice. Ustaljene so naslednje dejavnosti: slovenska, angleška in nemška bralna značka, motivacija za domače branje, knjižne uganke ... Učenci prvega triletja redno tedensko obiskujejo šolsko knjižnico (izposoja knjig, sodelovanje v različnih bibliopedagoških dejavnostih), prav tako so redni mesečni obiski POŠ Andraž (knjižnično-književne ure) ...

Ugotovitve in spoznanja

Čutiti je velik premik v medsebojnem sodelovanju vzgojiteljev in učiteljev ter strokovnih aktivov, ki sinergetično načrtujejo in izvajajo številne izvirne dejavnosti, medsebojno prepletanje po vertikali in horizontali. Otroci vstopajo v prvi razred z več izkušnjami in boljšo pripravljenostjo za funkcionalno opismenjevanje. Pri vrednotenju na pedagoški konferenci se je izkazalo, da je sicer velik napredek pri uporabi učbenikov, samostojnem učenju, sprotni povratni informaciji v zvezkih, še naprej pa bo ostala prednostna naloga branje z razumevanjem, še posebej navodil za delo in urjenje pozornega poslušanja.. Prizadevamo si, da bi bilo v ospredju ciljno načrtovanje.

Velik pomen imata za celoten uspeh projekta strokovno usmerjanje in vsestranska podpora ravnateljice naše šole, ki omogoča kolektivno in individualno izobraževanja strokovnih delavcev, vključenih v projekt, prav tako staršev; omogoča in podpira svetovanje logopedinje, zlasti v vrtcu in prvem razredu; poudarja pomen branja z razumevanjem, pisanja - (poustvarjanja) s sprotnimi povratnimi informacijami, ne le pri slovenskem jeziku, ampak tudi pri ostalih predmetnih področjih; v skladu z notranjo diferenciacijo in individualizacijo spodbuja maksimalen razvoj vsakega posameznika na področju branja z razumevanjem in ustvarjalnega pisanja, posveča posebno skrb nadarjenim na tem področju z obogatitvenimi dejavnostmi šole. Spremlja in vrednoti naloge v okviru medsebojnih hospitacij (medsebojno izobraževanje "iz prakse za prakso") in se tudi sama aktivno vključuje z branjem pravljic v veselem decembru. Ta inovacijski projekt je že tretje leto sestavni del Letnega delovnega načrta vrtca in šole in sodi med prednostne naloge.

S povezovanjem vrtca in šole, s skupnim ugotavljanjem vzrokov za obstoječe stanje in z vključitvijo otrok, staršev in strokovnih delavcev v razreševanje problema je mogoče doseči napredek oz. izboljšanje pisanja, branja in bralnega razumevanja.

Širjenje novosti

Obveščanje o projektu je potekalo na strokovnih konferencah v vrtcu in šoli in preko prenovljene spletne strani OŠ Polzela. Na tej spletni strani so se sproti spreminjale vsebine dejavnosti, ki so potekale znotraj projekta. Tam je tudi posebno »poglavje namenjeno branju«. Starše so vzgojitelji in učiteljice obveščale na roditeljskih sestankih in preko drugih oblik sodelovanja z njimi. Sprotno smo se o našem delu posvetovali tudi s konzulentko Majdo Steinbuch. Podpirala je naše aktivnosti in širjenje spoznanj v drugo in tretje triletje, še zlasti

se ji je zdelo pomembno, da učenci, ki nadaljujejo šolanje v višjih razredih, nadaljujejo z aktivnostmi, ki spodbujajo branje. Naslednji vidik, h kateremu nas je spodbujala, je bil zgodnje odkrivanje učencev, ki imajo težave pri branju in pisanju in odpravljanju le-teh (disleksija), kar je realizirala specialna pedagoginja.

V šolskem letu 2008/2009 sta nastali tudi zloženki s predstavitev dejavnosti v vrtcu in v prvem triletju. Šolska knjižničarka je sestavila Priporočilni seznam knjig za starše, strokovne delavce pa je povabila k branju znotraj bralne značke za učitelje.

Literatura

Bucik, N. (2003): Motivacija za branje. V: Grosman, M. in drugi, Beremo skupaj – priročnik za spodbujanje branja. Ljubljana: Mladinska knjiga, str. 112-118.

Grosman, M. (2006). Razsežnosti branja: Za boljšo bralno pismenost. Ljubljana: Založba Karantanija.

Kordigel, M. (1997). Prednost je, če odraščáš ob pravljicah! Katarina, letnik 3, št. 1, str. 2-3.

Pačnik, A.: Spodbujanje interesa za bralne aktivnosti v 2. in 3. razredu devetletne OŠ v šolskih letih 2003/04 in 2004/05. Šolsko svetovalno delo.

Pečjak, S., Bucik, N., Gradišar, A. in Peklaj, C. (2006). Bralna motivacija v šoli: Merjenje in razvijanje. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

Pečjak, S. in Gradišar, A. (2002). Bralne učne strategije. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

Zgodnje opismenjevanje – opismenjevanje od vrtca do univerze. Sodobna pedagogika, marec 2005. Posebna izdaja.

Pečjak, S. (1999): Osnove psihologije branja: Spiralni model kot oblika razvijanja bralnih sposobnosti učencev. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.

Osnovna šola Rodica
Kettejeva ulica 13
1230 Domžale

BIBLIOTERAPIJA KOT PREVENTIVNA DEJAVNOST V OSNOVNI ŠOLI

2007 - 2009

Vodja inovacijskega projekta: Sabina Burkeljca, prof. slovenščine in univ. dipl. bibliotekarka, mentorica

Sodelavci: Ema Cerar, dipl. vzgojiteljica, mentorica, Tatjana Holy Kovačič, prof. slovenščine, dipl. socialna delavka, mentorica, Ana Podpečan, prof. športne vzgoje, mentorica, Tatjana Flerin, prof. razrednega pouka, mentorica, Irena Jeretina, dipl. psih., Sonja Koželj Juhant, prof. razrednega pouka, svetovalka, Mateja Jakoš Vasle, prof. razrednega pouka, mentorica (članica 1 leto), Draga Jeretina Anžin, prof. razrednega pouka, svetovalka, Natalija Pokovec, prof. razrednega pouka, mentorica, Ani Gale, prof. razrednega pouka, mentorica (članica 1 leto), Kristina Zupančič, univ. dipl. defektologinja, svetovalka (članica 1 leto)

Konzulentka: Majda Steinbuch, Zavod RS za šolstvo, OE Maribor

Povzetek:

Literatura predstavlja pomemben dejavnik osebnostne in čustvene rasti otroka. Kvalitetna mladinska literatura obravnava tudi kočljive teme, odkriva in ubeseduje tabuizirano, nagovarja bralca na čustven odziv. Literaturo odlikuje posebna senzibilnost za človekove potrebe. V nasprotju z globalizacijskimi trendi pospešuje senzibilizacijo in spodbuja empatijo. Z njeno pomočjo skušamo razbiti stereotipe o življenju in odpreti mladega bralca za neklíšejskost (primer: slikanica o dveh očkih – Sosedje in prijatelji). Pomembna funkcija literature je tudi vzgoja za mir v najširšem smislu (strpnost do drugačnosti, nenasilje). Literatura deluje katarzično in ne ponuja enoznačnih rešitev.

Biblioterapija oz. bibliopreventiva je dinamičen interaktiven proces, ki se razvije med bralcem in besedilom z namenom, da pomaga pri reševanju osebnih problemov in omogoči osebnostno rast. Razvije pozitivno samopodobo, utrdi odnos do bralne kulture, razreši (oz. omili) konflikten odnos z okoljem. Čustven odziv na izbrano besedilo je najosnovnejši odziv, saj je to tisto, kar iz lastnega notranjega in pa tudi objektivnega zunanjega sveta doprinese k interpretaciji prebranega. Posameznik tekom branja in/ali kreativnega pisanja odkriva pomembne vidike in podobe sebe, razvija divergentne poti reševanja problemov in se ustvarjalno sooči s problemi. Vsaka izkušnja kvalitetnega branja pomeni za bralca potencialno spremembo v razmišljanju in dojemanju sveta. S pomočjo kvalitetne mladinske literature, pogovora o prebranem, doživetem izražanju otroka (čustva, osebna zgodba) in poustvarjanja (pisno, likovno idr.) naučimo otroka »gledati s srcem«. Ob spoznanju, da imajo podobne težave tudi junaki v zgodbah, da imajo podobne težave in probleme tudi drugi v »bibliopreventivni« skupini, otrok dobi potrditev, da ni »sam«.

Učence smo osveščali o pomembnih temah (okolje, zdrav odnos do življenja, tabu teme) – otrok ima s tem možnost izražanja lastnih čustev in pogledov na temo. Učitelj otroku pomaga najti osebni stik z besedilom (vživljanje), ki naj bo »prijetno stapljanje z besedilom« (vonjave, okusi, narava ipd.) V skupinah se je oblikovala posebna povezanost, ki je delovala pozitivno na posameznika in posledično na vse druge.

Abstract:

Literature is an important factor in a child's personal and emotional growth. Qualitative youth literature deals with delicate topics, reveals taboos, and invokes an emotional response in readers. Literature is very sensible of people's needs. Literature, contrary to globalisation trends, promotes sensibility and empathy. In addition, stereotypes about life are broken down by literature as well as young readers become open for new perspectives (for instance: a picture book about two daddies). Peace education (tolerance, non-violence) is another important function of literature. Furthermore, literature induces catharsis and does not offer only one solution to a problem.

Bibliotherapy (Biblioprevention) is a dynamic, interactive process between a reader and a text which helps with solving personal problems and enables personal growth. Moreover, it develops a positive self-image, promotes a reading culture among children and reduces violent behaviour. The basic response to a reading text is an emotional response, interpretation, which is a consequence of a reader's internal as well as external world. During reading and/or creative writing, an individual develops a self-concept and finds constructive courses of action to solve a problem. He/She can change his/her thinking or perception of life.

With the help of youth literature, after reading discussions and activities children are taught to look with a heart. A child sees that characters in a book or his/her peers from the group have similar problems as well and in this way becomes aware of the fact that he/she is not the only one with problems or alone.

At our school pupils became aware of many important topics such as the environment, health and taboo topics. They were able to talk about these topics freely and express their feelings. A teacher can help a child establish a more personal contact with a book (to feel the taste, smell; nature, etc.). Working in groups had a positive influence on individuals and, consequently, on all other participants.

Ključne besede: bibliopreventiva, branje, osebna rast, čustvena razbremenitev, pogovor

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Učiteljice so vodile skupine učenk in učencev, pripravile so besedila, iz katerih smo izhajali in izvajali tri dejavnosti: branje besedila/zgodbe/pesmi, usmerjen pogovor/doživljanje ob branju (čustvena razbremenitev, osebne izkušnje, različna mnenja o tematiki) ter poustvarjanje (risanje, pisanje, dramatizacija, socialne igre idr.) Učenci so skozi proces biblioterapije postajali bolj sproščeni v skupini, pogosteje so izražali svoje poglede, mnenja in čustveno vpletenost v problem. Na skupinah se je ustvarila posebna povezanost, kar smo ustvarili tudi z ustreznimi okoliščinami (pijača, hrana, udobno počutje). Tudi tisti učenci, ki so bili na začetku plahi, so kasneje že izražali svoje mnenje.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov):

O biblioterapiji oz. bibliopreventivi je v slovenskem jeziku zelo malo strokovne literature. Izhajali smo iz članka V. Zabukovec et al. Bibliosvetovanje (biblioterapija) v šoli (2007), v katerem so predstavljene osnovne značilnosti te metode dela z besedilom. V njem avtorji opozarjajo, da je v šolski praksi potrebno paziti na to, da v šoli ne smemo izvajati biblioterapije, pač pa preventivo s pomočjo literature, vodenega pogovora ob besedilu in poustvarjanja.

V pomoč nam je bil tudi zbornik Barve strpnosti, besede drugačnosti ..., predvsem članek Neve Šlibar, v katerem govori o učnih ciljih vzgoje za mir preko književnosti. Prav »umetniški prostor je družbeno sprejeti »prostor svobode«, kamor se lahko zateče vse tisto, kar je porinjeno na obrobje, kar je tabuizirano, kar je skrito, kar je zamolčano, kar je družbeno nesprejemljivo, kar je navidezno nepomembno, kar je izločeno iz priznanega.« (Šlibar, 2006, str. 23-24) in v nadaljevanju: literatura »nagovarja čustva, povzroča čustvene odzive, ki jih bralke in bralci včasih neradi posredujejo drugim in delijo z drugim ...« (Šlibar, 2006, str. 26).

Strokovnjaki poudarjajo veliko katarzično moč, ki jo ima literatura za osebno rast bralca, ki se vživi v besedilo.

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje:

Kako izbrana literatura vpliva na pozitiven odnos učenca do samega sebe in do drugih?

Opis razlogov za izpeljavo raziskave:

Menili smo, da branje in usmerjen pogovor ob branju problemskih besedil zelo dobro vpliva na odnos učenca do samega sebe in do drugih, ker smo to opažali v odzivih učencev skozi svojo šolsko prakso, zato smo hoteli projekt bolj usmerjeno izvajati in učence opazovati ter pokazati uspešnost DIALOGA za premagovanje konfliktnih, problemskih situacij ob podpori dobre zgodbe, pesmi ...

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve:

Učencem smo predstavili projekt, v katerega so se potem prostovoljno vključili v okviru interesne dejavnosti. Na začetku smo izvedli kratek vprašalnik, v katerem smo želeli izvedeti dve stvari:

- a) kaj jim pomeni branje, kako pogosto berejo ter
- b) s katerimi problemi se vsakodnevno soočajo, s kom se ponavadi o njih pogovorijo ter katera stvar v življenju se jim zdi najtežja.

Predvidevali smo, da se bodo k projektu vključili učenci, ki radi berejo v prostem času in jim torej branje predstavlja vrednoto – to se je potrdilo.

Pod točko b so odgovarjali, da se o svojih problemih ponavadi pogovorijo s starši (učenci so bili večinoma iz 1. in 2. triletja – v 3. triletju bi bili odgovori verjetno drugačni). Vse nas je presenetil odgovor, da jih najbolj teži osamljenost – še posebej nas je to presenetilo zaradi tega, ker je večina teh učencev učno zelo uspešna v šoli in se v popoldanskem času ukvarjajo z mnogimi dejavnostmi. Problem mladih je torej osamljenost - kljub raznovrstnim dejavnostim, ki jih obiskujejo – tu smo naleteli na problem delovnega časa staršev, na internet, ki mlade odvrta od socialnih stikov z vrstniki. Potrdila se nam je teza, kako pomemben je čas, ki si ga vzamejo drug za drugega, ter možnost direktne komunikacije z vrstniki (ne po internetu, mobitelu, pač pa v živo).

V dveh letih se je pokazal napredek v osebni rasti, strpnosti, radi so prihajali na sestanke.

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevala k uspešnemu zaključku projekta:

Glede na ugotovljeno stanje smo v skupinah veliko delali na odnosih, na pogovoru, na čustveni razbremenitvi, na sprejemanju – prav POGOVOR so učenci ob končnem anketiranju izpostavili kot tisto stvar, ki jim je bila najbolj všeč in ki ga pogrešajo tako v šoli kot doma in med vrstniki.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta:

- povezanost in sproščenost članov skupine,
- učenci so na bibliopreventivne skupine radi prihajali,
- sramežljivejši učenci so čez čas izražali svoje mnenje, čustva ...,
- učenci si še želijo tovrstnega načina dela,
- nenasilno reševanje problemov,
- članice tima so poročale, da so marsikateri problem v razredu reševali na ta način – s pomočjo knjige ter pogovora – projekt se je iz manjših skupin razširil na oddelčne skupnosti,
- pripravljamo izdajo brošure, v katerem bomo pokazali primere dobre prakse z bibliografijo literature.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

Metode obdelave podatkov

Prikaz rezultatov

V projektu nismo klasično zbirali podatkov, pač pa smo spremljali vtise, mnenja, napredek učencev tekom pogovorov in skupine učiteljev, ki se je občasno sestajala. Učenci so tekom projekta v skupinah lažje izražali svoje mnenje, vtise, čustva ter izdelovali izdelke.

Učenci so vtise izražali skozi ure bibliopreventive. Njihovo zadovoljstvo je temeljno merilo za uspešnost projekta.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj:

Dosežke in opažanja smo spremljali skozi izvajanje samega procesa, spremljali smo stopnjo zadovoljstva, ki so ga izražali učenci. Skoraj vsi so izrazili zadovoljstvo nad tem, da so lahko izražali svoje mnenje, da so bili spontani, da je branje služilo kot sredstvo za komuniciranje o neki problematiki. Bistvena se je tako učencem kot nam, učiteljem, zdela stvar, ki se zdi samoumevna, pa vendarle v času globalizacije in individualizacije ni – čas, ki si ga vzamemo drug za drugega, in POGOVOR, ki je dvosmeren – »jaz govorim – ti poslušaj« in obratno.

V šolah bi morali več časa nameniti pogovorom, v katerih se učenec lahko čustveno razbremeni, je slišan, je pomemben posameznik s svojimi stiskami/željami/posebnostmi.

Ugotovili smo tudi, da učenci potrebujejo tudi veliko neformalnih stikov med seboj in med njimi ter med učitelji.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju:

Pozitivno za osebno rast posameznega učenca, pozitivno za razredno klimo, povezanost članic tima, pozitivno za šolsko klimo.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti:

Metodo bibliosvetovanja predlagamo kot obliko oz. metodo dela v razredu, kadar se pogovarjamo/razrešujemo ali zgolj spoznavamo neko problematiko.

Možnosti uvajanja v druga področja:

Bibliopreventiva se lahko izvaja pri vsakem predmetu v osnovni šoli – bodisi kot preventiva, bodisi kot kurativa, tudi pri razrednih urah, dnevih dejavnosti, interesnih dejavnostih in ostalih dejavnostih šole. Primerna je tudi za starše, ki bi se radi s svojim otrokom pogovorili o neki tematiki. Projekt smo razširili v projekt Comenius Regio, kjer smo partnerji s poljsko lokalno skupnostjo v Lodžu.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim:

Predavanja o vplivu/pomenu literature, simulacija skupin bibliopreventive, nabor besedil za izvajanje bibliopreventive (planiramo izdajo brošure s primeri dobre prakse).

Literatura

Navajanje literature po sistemu ISO

(<http://www2.arnes.si/~ljzotks2/gzm/dokumenti/literatura.html>)

Zabukovec, V. et al. Bibliosvetovanje (biblioterapija) v šoli. Pedagoška obzorja, 2007, št. 3/4, str. 63-77.

Šlibar, N. (ur.) Barve strpnosti, besede drugačnosti, podobe tujosti : vzgoja za strpnost in sprejemanje drugačnosti preko mladinske književnosti. Ljubljana: Center za pedagoško izobraževanje, Filozofska fakulteta, 2006. ISBN 961-237-144-X.

Burkeljca, S. (Z)rasti ob literaturi. Šolska knjižnica, 2008, št. 3/4 , str. 51.

Milivojević, Z. Emocije: razumevanje čustev v psihoterapiji. Novi Sad; Psihipolis institut, 2008. ISBN 978-86-86653-21-5.

Bettelheim, B. Rabe čudežnega: o pomenu pravljic. 2. natis. Ljubljana: Studia Humanitatis, 2002. Studia Humanitatis. ISBN 961-6262-22-X

Nodelman, P., Reimer, M. The Pleasures of Children's Literature. 3rd ed. Boston: Allyn and Bacon, 2003.

Osnovna šola Selnica Ob Dravi
Mariborska cesta 30
2352 Selnica ob Dravi

BRALNA PISMENOST IN LETO KNJIŽNIH JUNAKOV 2008 - 2009

Vodja inovacijskega projekta: Maja Vačun, prof. slovenščine in filozofije, šolska knjižničarka

Sodelavci: Jožica Ozmec, ravnateljica, Ladislava Milošević, vzgojiteljica predš. otrok., Božena Kreuh, predm. učiteljica srbohrvaščine in slovenščine, Ksenija Tripkovič, prof. slovenščine in angleščine, Danijela Kramp, prof. slovenščine in angleščine, Mojca Auguštin, prof. slovenščine in angleščine, Barbara Volmajer, prof. slovenščine, Urška Verhovčak, prof. razrednega pouka, Jasna Hude, prof. defektologije

Konzulent: Irena Kumer, Zavod RS za šolstvo, OE Murska Sobota

Povzetek:

Dvigu kvalitete branja in bralne pismenosti smo na naši šoli večjo pozornost namenili že v šolskem letu 2007/08, ko smo zasnovali projekt Leto knjižnih junakov, a smo ga izvajali v okviru šole. V šolskem letu 2008/09 smo projekt preimenovali v Bralna pismenost in leto knjižnih junakov in ga prijaviли kot inovacijski projekt na ZRSS. Kot temeljni cilj smo si zadali razvijanje bralne kulture ter širjenje vedenja, da je branje temeljna zmožnost za pridobivanje novega znanja ter delovanja v skupnosti. Vse to smo podkrepili z izbiro knjižnih junakov po oddelkih, s katero bi učence motivirali za branje leposlovja. Večjo pozornost smo namenili tudi spodbujanju branja za bralne značke (angleška, nemška, Prežihova, EKO-bralna značka). Da bi učencem v branje lahko ponudili čim bolj raznoliko bralno gradivo (čim več knjižnih junakov), smo denar iz šolskega sklada zbirali za nakup knjig. Tako smo lahko na novo oblikovali razredne knjižnice za učence od 1. do 4. razred, povečali število knjig za domače branje in nabavili nekaj knjig za šolsko knjižnico. Zavedamo se, da si učenci z branjem leposlovnih besedil razvijajo spretnost in hitrost branja, kar vpliva na njihovo branje in razumevanje učbeniških besedil.

Spodbujali smo tako individualno branje kot branje po oddelkih. Pri izvajanju projekta smo se opirali na Nacionalno strategijo za razvoj pismenosti, v okviru katere smo oblikovali tudi naše specifične cilje. Projekt smo izvajali po načelu celostnega pristopa, oblikovali pa smo tudi projektno skupino, ki je sprotno načrtovala in evalvirala opravljeno delo.

S pomočjo dejavnosti v projektu smo pri učencih dosegli večjo priljubljenost branja in tako njih kot njihove starše osvestili o pomembnosti branja za kvalitetno učenje. Kljub temu se prav vsi zavedamo, da je za doseg želenih ciljev eno leto izvajanja tovrstnega projekta premalo. Z enakimi cilji, a drugačno zasnovano projekt zato nadaljujemo tudi v šolskem letu 2009/10.

Abstract:

We started raising reading quality and reading literacy already in school year 2007/08, when we founded the project Year of book heroes. The project was then implemented only on school level. In school year 2008/09 the project was renamed Reading literacy and the year of book heroes and was also registered as an innovation project at ZRSS. Our fundamental

goal was development of reading culture and broadening of awareness, that reading is fundamental ability for acquiring new knowledge and functioning within community. Everything was corroborated with every class choosing a book hero, what should encourage pupils to read more literature. Greater importance was also given to reading for reading badges (English, German, Prežihova, EKO-reading badge). We also used money from school fund to buy books, so that pupils would have wider range of reading material (more book heroes). This enabled us to design classroom libraries for pupils from 1st to 4th grade, to increase the number of books for home reading and to buy some books for the school library. We know that by reading literature children develop their reading ability and the speed of reading, which influences their reading and comprehending of textbooks.

We were encouraging so long individual reading as reading in classrooms. The project was based on National strategy for developing literacy which also gave framework for our specific goals. The project was implemented on the principle of the integrity approach. Furthermore, a project group was founded for planning and evaluation of work done.

With help form activities during the project we raised the popularity of reading among pupils. This helped us remind the pupils and their parents how important reading is in order to acquire more quality knowledge. In spite of all this, we all know that only one-year implementation of such a project is not enough for accomplishing goals that were set. With the same goals but different scheme we continue the project in school year 2009/2010.

Ključne besede: branje, bralna pismenost, knjiga, knjižni junaki

Problemsko stanje

Vprašanje motivacije za branje, tako za branje v prostem času in še posebej za branje za učenje, je v izobraževalnem sistemu vedno aktualno. V današnjem času, ko komaj sledimo razvoju medijev in informacijski eksploziji, pa se učitelji in šolski knjižničarji še bolj na veliko sprašujemo o tem, kako otrokom in mladostnikom približati odnos do knjige oziroma jih navdušiti za branje.

Spoznanja o pomenu pismenosti za uspešno delovanje in osmišljeno preživetje v številnih državah namreč sovpadajo z opozorili o nezadostni pismenosti velikega dela prebivalstva. Izsledki mednarodnih raziskav so med drugim tudi za slovenske osnovnošolce in odrasle pokazali nezadostno stopnjo pismenosti ter tako opozorili na nujnost sistematičnega pristopa na tem področju. Na ta način so spodbudili vlado RS, da prevzame skrb za razvoj pismenosti prebivalcev in prebivalk Slovenije, ki si je kot osnovni cilj zadala, da do leta 2012 posebno pozornost nameni dvigu pismenosti celotnega prebivalstva Slovenije na primerljivo raven najbolj razvitih držav Evropske unije.

Svojo vizijo in strateške cilje je vlada zapisala v Nacionalni strategiji za razvoj pismenosti (2006). Cilj prizadevanj je pri vseh prebivalkah in prebivalcih ustvariti vzpodbudne okoliščine za ustvarjalno in učinkovito odzivanje na hitre globalne gospodarske, tehnološke, socialne in kulturne spremembe, se pravi čim širša socialna vključenost in gospodarska učinkovitost posameznikov ter trajnostni razvoj družbe. Poleg splošnih Strategija opredeljuje tudi specifične cilje za posamezno življenjsko obdobje.

Tudi po Grosman (2007) bralna pismenost potrebujejo prav vsi prebivalci prihodnosti, saj brez funkcionalne pismenosti posameznik ne more prispevati k družbenemu in gospodarskemu razvoju, medtem ko lahko predstavlja oviro za uspešno gospodarstvo.

Na različnih stopnjah otrokovega razvoja razvijamo različne elemente pismenosti, in sicer tiste, ki jih zahteva okolje in ki jih otrok/mladostnik/odrasli lahko obvlada. Upoštevanje teh razvojnih zmožnosti posameznikov v raziskovalnem procesu lahko imenujemo tudi stopenjskost pismenosti, ki jo, po mnenju Pečjakove, »opredelimo kot optimalen potek razvoja pismenosti, usklajen z razvojnimi zmožnostmi učencev v posameznih obdobjih šolanja.« (Pečjak, 2007, str. 13)

M. Grosman zagovarja stališče, da je »doseganje vsestransko razvite pismenosti in še zlasti bralne pismenosti dolgotrajen proces, ki ga je treba sistematično načrtovati in izvajati od predšolskega obdobja v vrtcu do konca šolanja v osnovni in srednji šoli, nato pa tako pridobljene osnove spopolnjevati vse življenje.« (Grosman, 2007, str. 6.)

Tudi Paul Kropp (2000) v svojem delu Vzgajanje bralca piše, da je učenje branja življenjski proces ter da je bralne sposobnosti potrebno razvijati postopno in vztrajno. Dodaja, da se učenje branja ne konča na koncu prve triade v osnovni šoli, ko se otrok nauči tehnike branja in pisanja, temveč se učimo brati vsako besedilo posebej in vsako knjigo znova.

Sistematično opismenjevanje je treba razvijati načrtno za različne potrebe, različne načine branja, razne vrste besedil in za razna predmetna področja pri vseh predmetih in skozi vsa šolska obdobja. Strokovnjaki so si tudi edini, da naj bo razvijanje pismenosti skupni projekt šole.

Cilji projekta

Ali lahko s spodbujanjem branja leposlovnih besedil pri učencih vplivamo na pravilno branje in razumevanje učbeniških besedil?

Strokovni delavci naše šole se zavedamo, da vzgojno-izobraževalno delo z učenci zahteva vsakodnevno branje z razumevanjem (predvsem branje učbeniških besedil), s katerim se srečujemo pri vseh učnih predmetih. Zavedamo se tudi, da nekateri učenci še ob koncu osnovnega šolanja ne znajo tekoče brati in morajo zato vso koncentracijo nameniti načinu branja in ne temu, kaj preberejo. Posledica njihove bralne nepismenosti so slabši učni dosežki.

Da lahko učenci berejo z razumevanjem, morajo najprej tekoče brati, za dobro in učinkovito branje pa sta potrebni vaja in spodbuda.

Potek dela

Pri načrtovanju projekta je bilo odločeno, da si učenci vseh razredov po oddelkih izberejo knjižnega junaka/-e, ki ga skozi vse šolsko leto spoznavajo in ga ob skupnih dogodkih šole (praznični sejem, pustovanje, kulturni praznik, zaključna prireditev, knjižni kviz ...) predstavijo tudi drugim. Knjižni junaki učence vodijo k spoznavanju literature in so hkrati motivacija za pristočasno branje.

Ob začetku šolskega leta smo članice projektne skupine načrtovale osnovne skupne dejavnosti, ki smo jih skozi šolsko leto še razširjali. V namen razvijanja bralne pismenosti v posameznih razredih oziroma predmetih je vsak učitelj do konec septembra vodil projekta oddal zapisan načrt s cilji, kako bo pri svojem predmetu oz. na svojem področju pri učencih razvijali opismenjevanje. Zapisano se je skozi šolsko leto preverjalo na sestankih aktivov ali pedagoških konferencah, ob koncu šolskega leta pa so učitelji oddali še samoevalvacijo dela in evalvacijo dela vodje projekta.

Poleg dejavnosti v zvezi s knjižnimi junaki in branja pri rednem pouku smo učencem nudili tudi druge aktivnosti za stik s knjigo: zelo je zaživel potujoči nahrbtnik – spodbujanje družinskega branja že v vrtcu ter v 1. in 2. razredu, branje z bralnimi listi v 3. razredu, tedenska besedila v 4. razredu, branje z Bralkom Potovalkom v 5. in knjižna podajanka v 6. razredu. Potekale so številne interesne dejavnosti s področja branja: angleški bralni krožek, EKO-bralna značka, branje je pisanje, branje in pisanje je igra, dramski krožek, vaje branja in pisanja ...

Svoje delo smo mesečno evalvirali na sestankih aktiva, ob koncu šolskega leta pa so vsi strokovni delavci šole izpolnili še vprašalnik o poteku in vodenju projekta. Stopnja zadovoljstva s potekom in vodenjem projekta je bila visoka. Na podlagi omenjenih vprašalnikov smo nato članice projektnega tima oblikovale še letno poročilo o samoevalvaciji projekta (v skladu s 16. členom ZOFVI-ja (UL RS 115/03 in 36/08)). Svoj uspeh smo med drugim merili tudi z branjem za bralne značke (Prežihova, angleška, nemška, EKO) in ugotovili, da je število bralcev nekoliko naraslo, a je še vedno pod želenim.

Kljub visoki oceni smo bili strokovni delavci mnenja, da vidnega napredka na področju pismenosti učencev ni moč opaziti. Prav gotovo pa je bil premik opazen v zavesti učencev in njihovih staršev o pomenu branja za kvalitetno učenje.

Obdelava podatkov

Projekt smo izvajali po načelu celostnega pristopa. Raziskovalni vzorec so tvorili vsi učenci od 1. do 9. razreda matične šole in obeh podružnic, kar je skupaj 367 učencev. Podatke za ugotavljanje končnega stanja/napredka smo pridobili na podlagi števila učencev, ki so usvojili katero izmed bralnih značk. Ugotavljali smo torej, ali se je število le-teh v času izvajanja projekta povečalo. Prav tako smo bili pozorni na morebitni višji odstotek izposoje knjig v šolski knjižnici, učitelji pa so spremljali tudi večje zanimanje učencev za domače branje.

Ugotovitve in spoznanja

Že ob odločitvi za razvijanje bralne pismenosti pri učencih smo bili strokovni delavci enotnega mnenja, da je doseganje višje bralne pismenosti dolgotrajen proces, ki ga ne bomo zaključili s koncem šolskega leta 2008/09, saj je eno šolsko leto premalo za doseganje vidnejših rezultatov na tem področju.

Kljub temu smo veliko naredili na 'promociji branja' oziroma bralne kulture. S pomočjo dejavnosti v projektu smo pri učencih dosegli nekoliko večjo priljubljenost branja in tako njih kot njihove starše osvestili o pomembnosti branja za kvalitetno učenje. Starši so bili zadovoljni s predlogom, da v šolski sklad zbiramo namenska sredstva za nakup knjig za razredne in šolsko knjižnico.

Ugotovljeno je bilo, da se je število učencev bralcev nekoliko povečalo, a je, kot že rečeno, še vedno pod želenim. Predvsem je tudi pri nas opazen upad branja v višjih razredih.

Kot glavni vzrok za 'neuspeh' si štejem čas. Smo namreč mnenja, da je eno šolsko leto premalo za doseganje vidnejših rezultatov na tem področju, zato z enakimi cilji in zanosom nadaljujemo tudi v tem šolskem letu.

Zastavlja pa se tudi vprašanje, ali smo bili strokovni delavci res dovolj motivirani za izvajanje projekta (torej prilagajanje načina poučevanja projektu) in ali je naša strokovna

usposobljenost dovolj visoka. Prav gotovo bi lahko bile tudi to usmeritve za izboljšanje dela v prihodnje.

Širjenje novosti

Izbira knjižnih junakov za spodbujanje branja leposlovnih besedil je bila po naši oceni dobra. Učenci so knjižne junake 'vzeli za svoje', hkrati pa so jih le-ti motivirali za branje dodatnih besedil – npr. drugih besedil, ki jih je napisal avtor njihovega junaka, besedil s podobno tematiko ...

S knjižnimi junaki smo se lahko uspešno predstavili tudi v okolju – sodelovali smo na prireditvah v občini (npr. praznični sejem, pustovanje), pisali članke o projektu za lokalni časopis, staršem pa smo se pokazali na šolskih in krajevnih prireditvah.

V zadnjih dveh letih je na šoli zaživela dramska skupina, v kateri smo sodelovali nekateri učitelji in učenci šole. Z dvema gledališkima predstavama smo nastopili v kraju in izven.

Zadovoljni smo tudi z odločitvijo o namenski porabi sredstev iz šolskega sklada – nakup knjig.

Literatura

Beremo skupaj (priročnik za spodbujanje branja). Ljubljana: Mladinska knjiga, 2003. ISBN 86-11-16629-9.

Grosman, M. Zakaj je na vseh ravneh šolanja potreben razvojnim stopnjam učencev prilagojen pouk bralne pismenosti in stopenjskost pri usvajanju bralne pismenosti. V: Stopenjskost pri usvajanju pismenosti. Postopen pouk bralne pismenosti na vseh ravneh šolanja. Zbornik Bralnega društva Slovenije. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 2007. Str.: 5–11. ISBN 978-961-234-614-0.

Grosman, M. Zakaj je potreben stopenjsko zasnovan/načrtovan pouk bralne zmožnosti za leposlovje. V: Stopenjskost pri usvajanju pismenosti. Postopen pouk bralne pismenosti na vseh ravneh šolanja. Zbornik Bralnega društva Slovenije. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 2007. Str.: 20–35. ISBN 978-961-234-614-0.

Kropp, P. Vzgajanje bralca. Tržič: Učila, 2000. ISBN 961-233-249-5.

Nacionalna strategija za razvoj pismenosti. (online). Dostopno na naslovu: <http://npp.acs.si/images/stories/PDF/nsrp.pdf>.

Oražem Grm, B. Otroci jih potrebujejo. Zdravje, 2008, l. 30, št. 335, str.: 60–62.

Pečjak, S. Bralne učne strategije. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo, 2002. ISBN 961-234-413-2.

Pečjak, S. Stopenjskost pismenosti – kaj je in kako jo udejanjati v naših šolah. V: Stopenjskost pri usvajanju pismenosti. Postopen pouk bralne pismenosti na vseh ravneh šolanja. Zbornik Bralnega društva Slovenije. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 2007. Str.: 12–19. ISBN 978-961-234-614-0.

Z igro do pismenosti: Kaj lahko družine storimo za pismenost svojih otrok (DVD). Ljubljana: Andragoški center Republike Slovenije, 2006. ISBN 961-6130-44-7.

Osnovna šola XIV. divizije Senovo
Trg XIV. divizije 3
8281 Senovo

IZBOLJŠAJMO BRALNO PISMENOST!

2007 – 2009

Vodja inovacijskega projekta: Vinko Hostar

Sodelavci: Inovacijski projekt izvajajo vsi strokovni delavci v šoli in vzgojiteljica skupine najstarejših otrok v vrctu

Konzulentki: Sandra Mršnik in Marija Sivec, Zavod RS za šolstvo, enoti Koper in Ljubljana

Povzetek:

V šolskem letu 2007/08 so se na OŠ Senovo odločili za prednostno nalogo: ZA BOLJŠO BRALNO PISMENOST, saj rezultati mednarodnih raziskav in opažanja zaposlenih kažejo, da so učenci vse manj bralno pismeni. Zaposleni se zavedajo, da to ni enoletni projekt, ampak večletno trdo delo, ki bo sadove pokazalo šele čez čas. V šolskem letu 2008/09 so delo nadaljevali kot Inovacijski projekt: Izboljšajmo bralno pismenost! Na šoli so oblikovali poseben tim za bralno pismenost (BP). Tim si je zadal širok krog nalog, ki vključujejo vse udeležence vzgojno-izobraževalnega procesa: učence, starše in učitelje.

Stopnje izvedbe tega projekta:

1. oblikovanje tima, uvodni sestanek, opredelitev ciljev in nalog za doseganje teh ciljev; 2. preverjanje obstoječega stanja (anketa – starši, učenci in učitelji); 3. dodatna izobraževanja za starše in učitelje; 4. preverjanje stopnje usvojenega branja učencev; 5. prilagoditev urnika (10 minut za BP); 6. dnevnik branja za učitelje v zbornici; 7. dodatna strokovna literatura za zaposlene; 8. tematski starševski sestanki; 9. bralni klubi za zaposlene. Projekt je v fazi izvajanja. Spremenil je način življenja in dela v šoli. Rezultati so dobri.

Abstract:

In school year 2007/08 Primary School Senovo decided on a priority task: FOR A BETTER READING LITERACY (RL), since the results of international studies as well as observations of the employees themselves indicate that pupils' RL is constantly decreasing. The employees are aware that this is not a one-year project, but several years of hard work which will only show results in years to come. School has formed a special team for RL. The team has set a wide spectrum of tasks which include all the participants of the educational process: pupils, parents and teachers.

The stages of the project are:

1. formation of the team, introductory meeting, definition of goals and tasks for reaching these goals; 2. investigation of current situation (survey – parents, pupils, teachers); 3. additional education for parents and teachers; 4. checking of the reading literacy level of the pupils; 5. adaptation of school timetable (10 minutes for RL); 6. reading diary for teachers in the teachers' lounge; 7. additional professional literature for the employees; 8. theme parent meetings; 9. reading clubs for the employees. The project is in implementation phase. The project changed life and work in the school. The results are good.

Ključne besede: branje, bralna pismenost, bralni klub, dnevnik branja,
Keywords: reading, reading literacy, reading clubs, reading diary,

Problemsko stanje

Ob koncu šol. l. smo prejeli izsledke raziskave PIRLS o uspešnosti naših učencev pri bralnem razumevanju. Postavili smo si vprašanje:

Kako z načrtno rabo različnih bralnih strategij učenci pridobijo bralne navade in izboljšajo bralno pismenost?

V šol. l. 2007/08 smo načrtno pristopili k izboljševanju branja po celi vertikali z različnimi tehnikami, oblikami in metodami. Že po prvem letu smo sledili zlasti veliko novim aktivnostim na tem področju. Izkušnje smo primerjali, dobre primere uvajali v nove oddelke. V novem šolskem letu smo vstopili v IP »Izboljšajmo bralno pismenost!«, s konzulentkama nadgradili strategijo in vključili k dejavnostim še oddelke vrtca.

Cilji projekta

Učenci izboljšajo bralno razumevanje po celi vertikali OŠ (od najstarejše skupine v vrtcu do 9. razreda) in razvijejo spretnost uporabe različnih bralnih strategij.

Potek dela

1. V vseh oddelkih od 1. do 9. razreda vsak dan isto učno uro namenimo vsi učitelji branju nekaj minut, ne glede na to, kateri predmet je takrat na urniku. To imenujemo »5 minut za boljšo bralno pismenost«. O uvedbi smo preko Publikacije o tem obvestili starše in pridobili povratne pozitivne spodbude.
2. Učiteljski zbor je v preteklem šolskem letu izvedel v šoli dve strokovni izobraževanji:
 - dr. Meta Grosman in dr. Sonja Pečjak: Stopenjskost pri bralni pismenosti
 - Majda Lončarič: Družinsko branje
3. Nastaja zbirka priročnih nalog za doseganje ciljev znotraj bralnega razumevanja, ki je urejena po starostnih stopnjah (od 1. do 9. razreda) in je v mapi dosegljiva vsem v zbornici;
4. Na šoli je začel delovati Bralni klub za učitelje in starše, ki se sestaja približno 5x v šolskem letu in obravnava aktualno tematiko (npr. letos: 1. srečanje – Miško Kranjec, 2. srečanje – Tone Pavček, 3. srečanje - Distorzija);
5. En (vsaj eden) starševski sestanek je zasnovan v obliki klepeta o prebranem delu.

Ugotovitve in spoznanja

Aktivnosti potekajo po načrtu.

V 1. razredu poteka projekt »Bralni nahrbtnik«. Učenci so izrazili željo, da dajo v nahrbtnik list z ilustracijo knjige, ki jo imajo doma in bi jo priporočili še drugim.

Učiteljici sta upoštevali njihovo pripombo. V drugem obdobju bodo učenci vlagali v nahrbtnik še svoj list z ilustracijo.

V 2. razredu smo z izvedbo projekta Valvazorjeve knjižnice »Knjižni potepuhi« pričeli z januarjem.

V 3. razredu bomo z januarjem začeli z bralnim treningom.

V vseh razredih 1. triletja bomo do konca meseca maja izvedli popoldansko srečanja staršev in otrok ob knjigi.

Pri izvajanju aktivnosti nismo naleteli na težave.

2. triletje:

V **četrtem** razredu smo v sklopu aktivnosti za boljšo bralno pismenost, skupaj s knjižničarko, pregledali sezname priporočljive literature za domače branje in za bralno značko. V mesecu novembru smo izvedli prvi del projekta Želim postati dober bralec/ka in uspelo mi bo, z namenom, da učenci, skupaj s starši, v posameznih mesecih /november, februar in maj/ berejo glasno pred starši. Tako naj bi bila zagotovljena stalnost branja, kontrola in spodbujanje k skupnemu branju otrok in staršev. Starši naj bi se o prebranem pogovorili s svojim otrokom.

Aktivnost Pet minut za boljšo bralno pismenost smo redno izvaja pri skoraj vseh predmetih, saj je cilj, da se učenci zavedajo pomena branja z razumevanje pri vseh vsebinah. Redno teče tudi preverjanje prebranih knjig za bralno značko. Pri tej aktivnosti so, z ustreznim motiviranjem, vključeni vsi učenci 4. b razreda in večina učencev 4. a razreda.

V **petem** razredu smo ob skupnem obisku knjižnice učence spodbudili k pogostejši izposoji in branju doma. To jih je spodbudilo k večji zainteresiranosti za osvojitve bralne značke, kar se je že pokazalo pri preverjanju prebranih knjig. Tudi pri pouku dosledno izvajamo naloge z branjem besedil in odgovarjanjem na vprašanja. Evidentirali smo tudi učence, ki imajo težave z bralno tehniko, s katerimi bomo izvajali individualno pomoč.

Zadani in doseženi cilji:

- ob skupnem obisku knjižnice učence spodbuditi k pogostejši izposoji in branju doma,
- povečati zainteresiranost za osvojitve bralne značke,
- dosledno izvajanje nalog z branjem besedil in odgovarjanjem na vprašanja pri pouku,
- evidentirati učence, ki imajo težave z bralno tehniko, s katerimi bomo izvajali individualno pomoč.

V oddelkih podaljšanega bivanja

Cilji:

- učenci berejo vsak dan,
- razumejo prebrano,
- interpretirajo prebrano na različne načine.

Učenci berejo vsak dan po kosilu največ 10 minut. V OPB1 bere učiteljica, v OPB2 bere učiteljica in vsi tisti učenci, ki že znajo brati. V OPB3 in 4 pa berejo učenci in občasno učiteljice. Pri tem smo pozorne predvsem na upoštevanje ločil in gladko branje.

Razumevanje prebranega preverjamo na različne načine: z risanjem, reševanjem ugank, pantomimo, dramatizacijo, kratko pisno ali ustno obnovo, z odgovori na vprašanja ali pa učenci zaključijo zgodbo po svoje.

Iz letošnjega zaključnega poročila OPB:

Delo znotraj IP »Za boljšo bralno pismenost!« smo izvajale ob 13. uri, le v OPB 4 po samostojnem učenju, to je ob 14. uri. V OPB 1 in 4 sta brali učiteljici, v OPB 2 so brali učenci sami (tudi individualno pripravljene naloge), v OPB 3 pa so brali samo učenci, ki so na koncu svoje branje tudi »ocenili«. Posamezna gradiva so bila pripravljena s področja logike, glasbe, likovne vzgoje, matematike in leposlovja.

Učenci so:

- odgovarjali na vprašanja;
- tvorili nadaljevanje, konec zgodbe;
- primerjali dogodek ali zgodbo s stvarnostjo;
- ilustrirali;
- izpisali bistvo prebranega odlomka, zgodbe;
- dramatizirali.

Svoje znanje so uporabili v drugih situacijah:

- vstavili manjkajoče zloge, besede;
- iskali in popravili napake.

Po dogovoru, da nekaj dni prekinemo z BP*, so v OPB 1 nadomestili z risanjem in barvanjem po navodilu, v OPB 2 ni bilo reakcije, saj učiteljica ni posebej poudarjala, da gre za BP, v OPB 3 smo nadaljevali na željo učencev, ki so vztrajali vse do 23. junija. Pridni in marljivi so bili v projektu, saj so težili k cilju izboljšati branje, kar jim je tudi uspelo, z Anico pa so se »zasvojili« in začeli pogosto obiskovati šolsko knjižnico, brati in pripovedovati, kaj vse so doživljali in občutili pri branju. Vsak učenec je izdelal svojo knjigico, v kateri je zapisal pričakovanja in občutke ob branju v obliki odgovorov na anketna vprašanja in ilustriral posamezne Aničine dogodivščine. Vsak učenec je knjigo odnesel domov kot svoj osebni portfolijo branja v OPB.

V OPB 4 pa so si kar oddahnili, saj so pogosto nergali, da so brali že pri pouku.

*OPOMBA: Na sestanku smo se dogovorili, da za nekaj dni v vseh oddelkih prekinemo projekt, da bomo zaznali odzive učencev, oziroma ugotovili, ali so uzavestili nujnost vsakodnevnega branja.

Izdelki in znanje učencev v OPB kažejo, da smo si cilje znotraj IP »Izboljšajmo bralno pismenost!« dobro zastavile in jih tudi dosegle.

6. razred in 3. triletje

Izvajali smo PET MINUT ZA BOLJŠO BRALNO PISMENOST po dogovorjenem urniku; vključevali smo strokovne članke, miselne zavozlanke, pri katerih je potreben nivo razumevanja, poudarjali uporabo učbenikov; evidentirali smo skupino učencev, ki ima pri večini predmetov izrazite težave z branjem; oblikovali smo skupino učiteljev, ki je pripravljena med urami, ko niso razporejeni v urnik, nuditi pomoč slabim bralcem.

Šestošolci so v tem šolskem letu pripravili in izvedli mali bralni podprojekt: **Zajtrk s Pavčkom**. Preko videokonference so pozvali druge slovenske šolarje, da so ob pesnikovem rojstnem dnevu poklepetali ob jutranjem čaju in piškotih o njegovih pesmih. Pri obveščanju so pomagali s sedeža Bralne značke Slovenije in tako pritegnili k prijavi 13 šol. Nekaterim šolam je zatajila tehnična podpora in so nam poslali svoje ideje kar po pošti. Tako je nastalo priložnostno glasilo, ki smo ga ob gostovanju poklonili pesniku Tonetu Pavčku.

Posebno uspešno delo so opravili v preteklem šolskem letu sedmošolci, ki so si po prebranem delu, o katerem so klepetali na starševskih sestankih tudi s starši, tudi dopisovali s pisateljem – Tonetom Partljičem, ki jih je pozneje tudi obiskal v razredu.

Osmošolcem je uspel pravi podvig, saj so skupaj z razrednikom in nekaterimi drugimi člani učiteljskega zbora ter ob sodelovanju staršev **prebrali mladinski roman Na drugi strani in po njem napisali snemalno knjigo ter posneli film, ki je doživel velik uspeh.**

Osmošolci so tudi v okviru prednostne naloge pristopili k večplastni jezikovni in idejno-filozofski analizi pravljice Rdeča kapica smislu razvijanja medkulturnega dialoga in napisali novo večjezično pravljico: **Druži nas najpravljica našega otroštva**, za kar so prejeli visoko odličje: EVROPSKO JEZIKOVNO PRIZNANJE. Ta pravljica združuje vedno več učencev »po svetu«, saj smo od učencev šol, s katerimi sodelujemo znotraj UNESCO družine ali v COMENIUSU v tem šolskem letu prejeli še prevode v madžarščino, romunščino, nemščino, slovaščino, makedonščino. Pričakujemo jih še več.

Devetošolci so brali kratko prozo in o njej vodili delavnico s starši, ki so sodelovali tudi pri dramatizaciji posameznih odlomkov. Dve devetošolki sta pomagali učencem prijateljske OŠ Kapela pri pripravi prevodov njihove pravljice Gospod Zajček in gospodična Medvedka v albanščino in bošnjaščino, sodelavka (čistilka na naši šoli) je s svojim sinom, ki še obiskuje vrtec, prevedla isto pravljico v makedonščino.

Dosedanja spoznanja in ugotovitve:

Izboljšuje se odnos do branja, kar ugotavljamo na podlagi:

- večjega in rednejšega obiska šolske knjižnice,
- povečalo se je število učencev, ki berejo za bralno značko,
- starši povedo o spremembah pri vedenju otrok do branja;
- negodovanje, ki je bilo prisotno ob uvedbi »5 minut za boljše branje, je usahnilo.

Z aktivnimi metodami lažje pridobimo učence, ki z veseljem preberejo tudi tisto, kar se jim je prej »upiralo«, kar ugotavljamo na podlagi tega, da:

- učenci radi prevzemajo igro vlog pri vseh predmetih;
- všeč jim je, da lahko vplivajo na bralne sezname;
- neizmerno jih je vznemirilo napisati scenarij in posneti film po knjigi, ki je predhodno niso hoteli prebrati;
- izziv jim je organizirati in voditi videokonferenco na izbrano temo (pesnik, prebrano delo, ...);
- z veseljem berejo delo, če vedo, da naj bi le-to prebrali tudi starši in bo na srečanju potekal klepet o prebranem delu, na katerem bodo otroci spraševali in usmerjali pogovor njihovih staršev;
- primerjajo ugotovitve ob »Bralnih nahrbtnikih«,
- če se zavedamo, da ob istem času beremo vsi na šoli pri vseh predmetih (5 minut za boljše branje točno po urniku za vse!), je to bolj zanimivo, kot če bere le posamezna učna skupina (skupinska dinamika).

Opazni so napredki pri izboljševanju bralnih tehnik in razumevanju prebranega, kar ugotavljamo na osnovi

- rezultatov bralnega treninga, ki ga izvaja pedagoginja;
- samostojnejšega dela z besedilom;
- spretnejših procesov pri soočanju z neznanimi besedami;
- boljšega glasnega branja učencev.

Potreben je individualni pristop pri tistih, ki imajo še vedno težave s tehniko,

- zato smo izoblikovali t. im. sezname učencev, ki berejo ob strokovnem vodenju od 4. do 7. razreda;
- več beremo tudi pri dopolnilnem pouku;
- ob sodelovanju s pedagoginjo so evidentirane tudi specifične učencev, ki jim ob dodatni pomoči posvečamo večjo pozornost.

Individualno bomo pristopili tudi k učencem, ki imajo težave v procesu razumevanja, zato Individualno beremo z učenci v času dežurstev in v prostem času.

Opazno se bogati besedni zaklad učencev, kar ugotavljamo na osnovi pisnih izdelkov učencev (zlasti pri opisovanju).

Povečal se je obisk staršev v javni knjižnici, kar ugotavljamo na osnovi skupnega projekta z javno knjižnico in 2. razredom - Knjižni potepuhi. Starši učencev, ki še niso obiskovali knjižnice, so najprej prihajali kot spremljevalci otrok, kasneje so postali aktivni bralci.

NAMESTO ZAKLJUČKA:

Četudi zaključujemo z inovacijskim projektom, bomo z delom »Za boljšo bralno pismenost« nadaljevali, saj smo že uvodoma zapisali, da se tovrstne izboljšave pokažejo po dolgotrajnem in vestnem delu. Projekt je dosegel vse pore našega vzgojno-izobraževalnega dela in jih tako preoblikoval, da vodijo k zastavljenemu cilju, ki je zaznaven že iz naslova projekta. Za novo šolsko leto že planiramo:

- sestanek s konzulentkama (avgust 2009);
- organizacija in izvedba dveh videokonferenc z aktualnimi gosti ob aktualnih jubilejih,
- dan odprtih vrat naše šole (10. april 2010), ko bomo vse dejavnosti usmerili k predstavitvi razumevanja prebranega dela določenega avtorja (avtorjev), ki bo tudi gost šole in se bo družil z mentorji in starši v bralnem klubu, z učenci v delavnicah in bo nato na zaključni prireditvi (ob prisotnosti staršev) podelil bralna priznanja;
- nadaljevali bomo s projektom »Druži nas najpravljičica našega otroštva«.

Literatura

DOUPONA HORVAT, M. 2007. Mednarodna raziskava bralne pismenosti: PIRLS 2006: poročilo šolam. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Evropski socialni sklad, str. 131–134.

GROSMAN, M. 2007. Zakaj je na vseh ravneh šolanja potreben razvojnim stopnjam učencem prilagojen pouk bralne pismenosti in stopenjskost pri usvajanju bralne pismenosti, poglavje. V Vintar, J. (ur.) Stopenjskost pri usvajanju pismenosti: postopen pouk bralne pismenosti na vseh ravneh šolanja : zbornik Bralnega društva Slovenije. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, str. 5–11.

GROSMAN, M. 2007. Zakaj je potreben stopenjsko zasnovan/načrtovan pouk bralne zmožnosti za leposlovje, poglavje. V Vintar, J. (ur.) Stopenjskost pri usvajanju pismenosti : postopen pouk bralne pismenosti na vseh ravneh šolanja: zbornik Bralnega društva Slovenije. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, str. 20–35.

NACIONALNA strategija za razvoj pismenosti. 2006. Ljubljana: Andragoški center Slovenije.

PEČJAK, S. 2007. Stopenjskost pismenosti – kaj je in kako jo udejanjati v naših šolah, poglavje.

V Vintar, J. (ur.) Stopenjskost pri usvajanju pismenosti: postopen pouk bralne pismenosti na vseh ravneh šolanja: zbornik Bralnega društva Slovenije. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, str. 12–19.

PUBLIKACIJA Osnovne šole XIV. divizije Senovo: 2007/08. Senovo: OŠ XIV. divizije Senovo, str. 20.

PUBLIKACIJA Osnovne šole XIV. divizije Senovo: 2008/09. Senovo: OŠ XIV. divizije Senovo, str. 3, 20, 21.

Osnovna šola Simona Kosa Podbrdo
Podbrdo 32
5243 Podbrdo

POVEZATI ŠOLO Z OKOLJEM – DRUŽBENIM IN NARAVNIM 2007 – 2009

Vodja inovacijskega projekta: Polona Kenda, ravnateljica

Sodelavci: Martina Kenda, Jelka Urbas, Suzana Torkar Panjtar

Konzulent: Igor Lipovšek, Zavod RS za šolstvo

Povzetek:

V sodobnem času se vse preveč zapiramo med štiri stene in znanje pridobivamo iz različnih virov, premalo pa izkoriščamo okolje, ki nas obdaja. Znanje učencev sestavlja množica nepovezanih informacij, ki jim ne omogoča povezovanja različnih področij. Odločili smo se, da bi poskusili čim več dejavnosti izvesti izven šolskih učilnic, saj je terensko delo prijetna popestritev pouka, pa tudi učenje je uspešnejše. Poleg naravnega okolja smo se želeli povezati tudi z družbenim okoljem, da bi tudi družboslovne teme dobile svoj okvir v domačem okolju. V prvem krogu akcijske raziskave so sodelovali učitelji, v drugem krogu pa smo pod drobnogled vzeli sodelovanje z zunanjimi sodelavci.

Veliko pozornost smo namenili medpredmetnemu povezovanju in v šolskem letu 2008/09 uvedli fleksibilni predmetnik, ki predvideva tudi drugačen način načrtovanja in izvajanja pouka. Raziskava je potrdila predpostavko, da bomo z učenjem izven učilnice povečali motivacijo učencev in dosegli bolj trajno in povezano znanje. Poleg tega je raziskava prinesla pozitivne „stranske učinke“: več sodelovanja med učitelji in boljšo klimo v kolektivu. Spoznali smo, da bomo morali postati bolj kritični do vključevanja sicer pestre ponudbe zunanjih sodelavcev, saj so redki resnično usposobljeni za delo z učenci in dobro načrtujejo svoje aktivnosti.

Ključne besede: medpredmetno povezovanje, učenje izven razreda, terensko delo, zunanji sodelavci, fleksibilni predmetnik

Abstract:

Nowadays we close ourselves too much among the four walls and we gain knowledge from different sources, but we do not take advantage of the environment which is around us. Our children's knowledge is composed of a variety of disconnected information which do not make children possible to connect different areas. We have decided to try to perform as many activities as possible outside the classrooms, as working outside brings a pleasant change to the class and makes the learning process more efficient and successful.

Moreover, in order to set the social themes into the domestic area we have tried to connect school not only to the natural, but also to the social environment. In the first phase of our research we included teachers, however, in the second phase we concentrated on the cooperation with the co-workers from outside.

A lot of attention has been paid to connecting the individual school subjects and in the school year 2008/09 a flexible curriculum was introduced which enables a different way of planning and class performing. The research has confirmed the assumption that learning outside the classrooms rises the motivation among school children and their knowledge is more permanent and connected. Besides, the research has shown also positive „side effects“: a higher degree of cooperation among the teachers and a better atmosphere within the school staff. We have realized that we will have to become more critical when including outside co-workers. In spite of a wide choice only few of these people are really skilled to work with school children and able to plan well their activities.

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Naša šola leži v ozki soteski in nima zunanjih površin. Na eni strani jo obdajajo hribi, na drugi strani cesta in reka Bača. Učitelji zato že dalj časa delamo na tem, da pouk ne poteka samo v učilnicah, ampak tudi izven njih. Vsak učitelj to dela po svoje in nimamo nekega načrtnega ali širše uporabnega načina dela.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

Kot metodo kvalitativnega raziskovanja smo si izbrali akcijsko raziskavo. Akcijsko raziskovanje je metoda, ki omogoča reševanje kompleksnih situacij kritično in praktično (Kemmis 1991, 10). Lewin (po Kemmis 1991) je zasnoval akcijsko raziskovanje kot niz korakov v spirali.

Akcijsko raziskavo tako sestavljajo štiri koraki:

1. načrt (usmerjen v akcijo, strateški),
2. akcija (uresničevanje ideje v praksi),
3. opazovanje (dokumentiranje učinkov akcije),
4. refleksija (temelj za revizijo načrta).

Akcijsko raziskavo smo izpeljali v dveh spiralah. Po prvem krogu, ko smo novost vpeljevali sami, smo k sodelovanju vključili tudi zunanje sodelavce in izpeljali nov krog akcijske raziskave, ki je privedel do zanimivih spoznanj.

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Kaj naj naredimo učitelji, da lahko naravno in družbeno okolje nadomestita učilnico?

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Cilj projekta je bil čim več učenja v naravi in z naravo.

Glede na to, da se ljudje vedno bolj zapiramo med štiri stene in k računalniku, nam vedno bolj manjka stika z naravnim okoljem in ljudmi. Poleg tega ne znamo več živeti z naravo in ne prepoznavamo več procesov v naravi. Seveda se vse to odraža tudi na učencih. In to tudi v Podbrdu oz. zgornji Baški grapi, čeprav naj bi bila podeželsko okolje.

V bližnji okolici šole smo želeli izdelati nekaj za vse učitelje uporabnih »učilnic«.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

Našo zamisel o učenju v naravi smo predstavili vsem učiteljem in delavcem šole. Učitelje in vzgojiteljice smo povabili k sodelovanju. V prvi fazi smo jih poprosili samo za izpeljavo dveh ur pouka izven učilnice oz. šole. Nato smo jih prosili za refleksije njihovega dela. Njihovo delo smo nato skupaj evalvirali v našem projektne timu.

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevala k uspešnemu zaključku projekta

Ugotovili smo, da učitelji pogosto izvajajo pouk izven učilnice, kjer učenci lahko dosegaajo znanje s pomočjo vseh čutil. Tako pridobljeno znanje je trajnejše. Učiteljem pa omogoča medpredmetno povezovanje in veliko stopnjo motiviranosti učencev. Pokazale so se težave z organizacijo pouka pri medpredmetnih povezavah, zato nam je bila zelo dobrodošla vpeljava fleksibilnega predmetnika.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta
V okolici šole so začele nastajati »učilnice«, ki so označene in nastavljene tako, da jih lahko uporablja vsak učitelj. Prilagojene so za mlajše in starejše učence. Učilnice za predmetno stopnjo so od šole oddaljene toliko, da učitelj rabi najmanj blok uro pouka.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

V prvem letu (akcijskem krogu) smo k sodelovanju povabili učitelj prostovoljce. Ostali učitelji so bili bolj opazovalci in pomočniki pri refleksijah. Kasneje so se učiteljem inovatorjem začeli v medpredmetnih povezavah pridruževati še drugi učitelji, tako da z novim akcijski krogom sploh ni bilo težav, saj je šola začela uvajati kar enoten sistem poučevanja izven učilnic.

Pred pričetkom drugega kroga smo izvedli horizontalno in vertikalno medpredmetno načrtovanje. Prvi cilj načrtovanja je bil, da učitelji spoznajo tudi druge predmete in cilje predmetov, ki se poučujejo v osnovni šoli. Najpomembnejši cilj pa je bil, da se naučijo medpredmetnega povezovanja in skupnega načrtovanja medpredmetnih povezav. Vsak učitelj je imel nalogo, da izvede v medpredmetni povezavi vsaj pet ur pouka. Zaželeno so bile predvsem ure, ki so se izvajale v naših učilnicah v naravi.

Prikaz rezultatov

Medpredmetno povezovanje je postalo vsakdanost na šoli, kar je omogočeno z uvedbo fleksibilnega predmetnika. Občutno so se izboljšali medsebojni odnosi in timsko delo. K medpredmetnim povezavam vabimo tudi druge delavce šole. Fleksibilnost se tako kaže na vseh področjih dela v šoli.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

Inovacijo lahko uporabijo:

- organizatorji šolskih in drugih tekmovanj na terenu
- učitelji naravoslovnih predmetov in učitelji družboslovnih predmetov
- celi šolski kolektivi, ki skupaj medpredmetno načrtujejo
- ravnatelji lahko vidijo primer uspešnega medpredmetnega načrtovanja in izvedbe fleksibilnega predmetnika v praksi

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Po uspešni izvedbi območnega geografskega tekmovanja smo ugotovili, da je k uspehu pripomogla interdisciplinarnost – pri načrtovanju in izvedbi so sodelovali vsi delavci šole, tako strokovni kot tehnični. Učitelji so delali timsko in upoštevali medpredmetne povezave. Tako tekmovanje ni zajemalo zgolj geografskega znanja, temveč tudi praktična znanja z drugih področij. Ker je šlo za terensko delo, smo se morali povezati tudi s širšim okoljem. Pri izvedbi so nam pomagala lokalna društva in posamezniki.

Učenci in mentorji iz mestnih okolij so imeli precej težav z orientacijo v naravnem okolju. Ugotovili smo, da taka tekmovanja prevečkrat potekajo le v mestnem okolju, kjer je orientiranje lažje zaradi številnih orientacijskih točk.

Izkazalo se je, da praktično znanje učencev pogosto prekaša pričakovanja, včasih pa tudi znanje učiteljev. Zavedati se moramo, da učiteljeva vloga ni več v posredovanju znanja, temveč je usmerjevalec učencev pri iskanju znanja.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

V zadnjem krogu smo k sodelovanju povabili tudi zunanje sodelavce. Zunanji sodelavci so že do sedaj sodelovali s šolo oz. na šoli izvajali svoje dejavnosti. Ugotovili smo, da so zunanji sodelavci prijetna popestritev za učence, žal pa se pogosto izkaže pomanjkanje pedagoških izkušenj. Zunanji sodelavci, ki niso pedagogi, večkrat slabše organizirajo dejavnosti za otroke, pogosto imajo prevelike zahteve zlasti do mlajših učencev. Žal učitelji premalo cenimo svoje delo in prepuščamo svoje delo zunanjim sodelavcem, ki prepogosto nestrokovno vodijo plačljive izvenšolske dejavnosti. V kolektivu se bomo morali bolj zavzemati za lastno profesionalnost in se spopasti tudi z določenimi novimi izzivi ter ponuditi učencem neformalno pridobljena znanja in spretnosti.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Novosti, ki smo jih dosegli z inovacijskim projektom, smo vnesli v Letni delovni načrt šole, ki bo potrjen na Svetu šole avgusta 2009. Uvedli smo medpredmetno povezovanje na horizontalnem in vertikalnem nivoju, fleksibilni predmetnik in več učenja izven učilnice. Izboljšalo se je sodelovanje med učitelji in klima v kolektivu.

Literatura

Kemmis, S. et al. 1991. Kako se lotimo akcijskega raziskovanja v šoli. Radovljica: Didakta: Slovensko društvo pedagogov.

Osnovna šola Stranje
Zgornje Stranje 22
1242 Stahovica

PROSTOVOLJNO IN USTVARJALNO DELO MLADIH – MODEL VIZ 2008 - 2010

Vodja inovacijskega projekta: Martina Ozimek, dipl. soc. del

Sodelavci: Boris Jemec, prof. tel. vzg., Breda Leskovšek, univ. dipl.soc. del., Irena Praznik, univ. dipl.soc. del., Sabina Ravnikar, univ. dipl.soc. del.

Konzulent: dr. Natalija Komljanc, Zavod RS za šolstvo



Slika 1: Skupina se predstavi v Ljubljani na Festivalu prostovoljstva.

Povzetek:

Projekt prikazuje ustvarjalni in inovativni pristop dela z mladimi. Z metodo dela ('ozimek'), ki jo vključeni soustvarjajo, dosežejo cilje: preko aktivnosti razvijati osebne potenciale, pridobivati življenjske izkušnje, znanja in spoznanja, se izobraževati in s tem večati socialni kapital. Vključeni mladi in ostareli so se naučili, kako delovati odprto za inovativno medgeneracijsko edukacijo s komunikacijo.

Mladi pogosto svoj prosti čas preživljajo za računalnikom ali se družijo s prijatelji v lokalih. Zato smo 40 mladih osnovnošolcev povezali v skupino, do katere čutijo čustveno pripadnost in tam doživljajo potrditev ter jim nato preko organiziranih, skupinskih ustvarjalnih delavnic ponudili drugačne možnosti izobraževanja in preživljanja svojega prostega časa. Povezali smo mlade (zdrave in mlade s posebnimi potrebami, ki se šolajo v CIRIUS-u) v geografsko določeni lokalni skupnosti (Kamnik z okolico), jim omogočili spoznati nove prijatelje in na zabaven način pridobivati nove izkušnje, znanja in spoznanja, kakor tudi omogočili individualno prostovoljno delo. Mladi so se srečevali z ostarelimi v instituciji in po domovih. Tako smo ostarelim omogočili ponovno vzpostavitev socialnih stikov z 'zunanjim' svetom.

Mladim smo ves čas trajanja projekta zagotavljali podporo in intervizijo s strani odrasle strokovne osebe.

Projekt je bil ves čas evalviran (skupinska vodena anketa, sociogrami, usmerjeni pogovori, opazovalni listi, spisi oziroma dnevniki).

Ob zaključku smo z rezultati inovativnega modela seznanili udeležence, okolje in institucije ter prispevali k teoriji in praksi didaktike vzgoje.

Projekt želimo nadaljevati vsaj dve leti.

Abstract:

The project illustrates the creative and innovative approach of working with young people. With the working method («ozimek»), which the people involved help to create, the goal is achieved: to develop personal potentials through activities, to acquire life experiences, knowledge and insight, to educate themselves, and by doing all this help to increase social capital. Young and elderly people engaged in the project have learned how to operate openly for an innovative intergenerational education with communication.

Young people often spend their free time on a computer or they hang out with friends in pubs. This is why we have created a group of 40 young primary school students, where they receive confirmation and feel emotional affiliation towards the group, and with the help of organized creative group workshops offered them different educational opportunities and possibilities how to spend their free time. We have connected young people (the healthy ones and the ones with special needs who are getting their educational degree at CIRIUS) in a geographically defined local community (Kamnik and its surroundings) and have also enabled them to meet new friends and gain new experiences, knowledge and insight in an amusing manner. We have enabled them the individual voluntary work as well. Young people have been meeting with elderly people in institutions and at home. In this way we have made it possible for elderly people to re-establish social connections with the outside world.

Adult professionals provided a constant support to the young people through the whole durational period of the project in progress.

The project was evaluated at all times (group guided inquiry, sociograms, guided conversations, observation sheets, essays or as the case may be diaries).

At the conclusion we have presented the participants, all the other people involved and institutions with the results of this innovative model and thereby accumulated towards the theory and practice in the didactics of education.

We wish to proceed with this project for at least another two years.

Ključne besede: prostovoljno delo, inovativnost, komunikacija, izobraževanje, posebne potrebe

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Mladostnik na poti osamosvajanja potrebuje vzore in ideale, ki si jih želi posnemati. Že oblikovane vrednote so gonilna sila njegovih dejanj in prepričanj, ki so večinoma kritična do avtoritet. V prostem času se mladi ljudje neformalno izobražujejo, razvijajo socialne kompetence in osvajajo socialne veščine. Najtežje je v današnjih časih uspešno komunicirati in imeti lepe medosebne odnose. Še posebej težko je mladim s posebnimi potrebami ali ostarelim, saj so zaradi svojih posebnosti odrinjeni na družbeni rob. Tudi za zdrave mladostnike nastopijo težave, ko ne vedo, kako se udeleževati in si ustvariti možnosti za konstruktivno preživljanje prostega časa.

Kljub dejstvu, da mladi predstavljajo gibalno družbo s svojo energijo in elanom, so danes soočeni s posebno velikimi izzivi tudi pri vstopanju na trg dela. Z večanjem socialnega kapitala družbe se povečajo varnost in stabilnost ter možnosti za učinkovit prehod iz mladostništva v odraslost, iz izobraževanja na trg dela in v vseživljenjsko učenje. A na kakšen način, s kakšno metodo, s kakšnim modelom dela konstruktivno pristopiti k tem izzivom in soustvariti dobre rešitve?

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

Notranji človeški potencial sestavljajo in ga krepijo izobrazba, samopomoč, samoorganizacija, solidarnost, političnost, razne spretnosti. V skupnosti je zelo pomembna interakcija, povezovanje v mreže, v katerih se človek lahko aktivira, ker mu omogočajo informacije, vpliv, mu dajejo mandat in ga krepijo.

Ljudje so bolj srečni tam, kjer je več svobode, več sprejemanja različnosti in drugačnosti, kjer sta večja socialna enakost in izbira. Večja sreča se odraža v daljšem življenju, v boljši psihični kondiciji in v vitalnejših socialnih mrežah.

Konkretne delne rešitve - različna športna ali kulturna društva, kamor so mladi včlanjeni, različne medgeneracijski projekti, samopomočne skupine, preventivne akcije v šolah in raznih nevladnih organizacijah.

V državi je del ciljev preventive (na primer socialne veščine) vključenih in potrjenih v šolski kurikulum, vendar je realizacija le-teh prepuščena izbiri učiteljev. Vemo, da so to strokovno zahtevne vsebine, za katere učitelji (katerekoli stroke) niso posebej usposobljeni. Lastna izkušnja: sem učiteljica kemije in gospodinjstva in pri svojem izobraževanju nisem prejela nobenih specifičnih znanj glede razreševanja konfliktov v razredu, življenja skupine, regulacije odnosov... Tako sem sama poiskala strokovna znanja na Fakulteti za socialno delo. Lahko rečem, da je sedaj delo v razredu veliko lažje, bolj sproščeno in še bolj ustvarjalno.

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Kako pritegniti in obdržati mlade v prostovoljno delo v vzgoji in izobraževanju?

Testiranje dispozicije dvostopenjskega modela inovativnega pristopa, ki ponuja kvalitetne rešitve.

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Prvi razlog je znanstveni pristop k potrditvi inovativne metode dela in interpretaciji dobljenih rezultatov. Drugi razlog je preveriti ali naše hipoteze, da na odločitev mladih, nadaljevati s sodelovanjem v skupini, vpliva število pridobljenih prijateljev, ter odgovorili na vprašanja:

- Ali so ustvarjalne delavnice ustrezna oblika dela z mladimi?
- Ali tovrstna oblika aktivnosti omogoča mladim nove izkušnje, znanja in spoznanja?
- Ali je s tovrstno obliko dela smiselno nadaljevati?

Socialni stiki krepijo istovetnost in prepoznavnost posameznikov, prav te okrepitve pa so bistvene za ohranjanje duševnega zdravja in za dostop do resursov. Tako se poveča možnost za participacijo na skupnostni ravni. Mladi so se z učenjem prepoznavanja socialnih odnosov usmerjali k pozitivnim vrednotam, ki so temelj vzgoje. Z raziskavo je potrebno potrditi, da mladi pozitivne vrednote vsaj prepoznavajo ali so jih celo ponotranjili (oziroma posebili, vzeli za svoje).

Skrozi raznolike prostočasne dejavnosti mladostnik spoznava področja, kjer preizkuša svoje sposobnosti in samostojnost pri izbiranju ter odločanju; pridobiva določene spretnosti in znanja. Mladostnik s sodelovanjem v dejavnostih javnega pomena (prostovoljno delo, humanitarne akcije ipd.) pridobiva znanje, ki je potrebno za vključevanje v družbeno dogajanje. Informacije se širijo s povezovanjem ljudi, kjer se povečujejo medsebojno zaupanje, čustvena podpora, javno oblikovanje zahtev, lažji dostop na trg dela. Teh trditev se ne da v celoti potrditi na kratek rok, temveč je potrebno več časa.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

1. faza: Priprava načrta dela

A1.1 Mentorica pripravi osnovni program delovanja skupine.

A1.2 Oblikuje se delovna skupina, program se predstavi kolegom v šoli in svetu šole.

A1.3 Program se predstavi učencem, oblikuje se skupina mladih prostovoljcev.

A1.4 Vsebinski program dela se oblikuje dokončno skupaj s timom in učenci.

2. faza: Izobraževanje za prostovoljno delo z metodo 'ozimek'.

A2.1 Usposabljanje mladih za prostovoljno delo

A2.2 Usposabljanje za uporabo metode ozimek v praksi

A2.3 Sprejem pravil in podpis dogovora

3. faza: Priprava in izvedba posameznih aktivnosti

A3.1 Načrtovanje in izvedba ustvarjalnih delavnic z mladimi iz razredne stopnje

A3.2 Načrtovanje in izvedba ustvarjalnih delavnic z mladimi s posebnimi potrebami

A3.3 Načrtovanje in izvedba individualnih srečanj z ostarelimi (doma, v DSO)

A3.4 Načrtovanje in realizacija intervizijskih n supervizijskih srečanj skupine

4. faza: Promocija projekta

A4.1 Izdelava plakatov na šoli, sodelovanje na EKO dnevu odprtih vrat

- A4.2 Predstavitev dela (nastop in razstava) v Matični knjižnici Kamnik
- A4.3 Članki in pojavljanje v medijih
- A4.4 Udeležba na Festivalu prostovoljstva v Ljubljani

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevale k uspešnemu zaključku projekta

1. Pomembna je časovna in vsebinska razporeditev dela - najprej gradnja čustvene pripadnosti skupini in sprotno mediacijsko razreševanje problemov; sledi podpis dogovora; šele nato priprava za delo navzven in nato delo zunaj institucije ter redna intervizija in supervizija.
2. Skoraj 70% časa je namenjenega skupini - 30% časa pa delu s skupino navzven.
3. Strokovno literaturo avtorice dr. Anice Mikuš Kos s Slovenske filantropije smo si pridobili.
4. Finančna podpora mora biti zagotovljena - zelo težko je sprotno pridobivanje sredstev na razpisih in obenem delo s samo skupino. Ta problem ostaja še nerazrešen.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta

1. Metoda dela je odlična in kaže rezultate: razen dveh vpisanih učencev (ena učenka se je preselila, drugi se je odločil, da ne hodi več na skupino), so vsi zelo redno prihajali na srečanja skupine in na skupne delavnice.
2. Učenke prostovoljke, ki so končale OŠ šolanje, so predlagale ustanovitev nove srednješolske skupine. Vodila jo bosta srednješolca - prostovoljca (ki sta v starejši skupini že štiri leta).
3. Rezultati anket kažejo, da se naša pričakovanja in zadani cilji uresničujejo.
4. Fotografije in poročila o naših delavnicah in vikendu samostojnosti:
<http://www.os-stranje.si/index.asp?show=projekti/ip>
5. Objavljeni članki:
 - v Kamniškem občanu - Prostovoljstvo plemeniti družbo,
 - Sprejem prostovoljcev iz Stranj pri predsedniku dr. Danilu Türku.
6. Spletne objave::
 - a. Skupina prostovoljcev na OŠ Stranje - dostopno:
<http://www.prostovoljstvo.org/news.php?a=single&id=932>
 - b. Sadeži družbe - dostopno:
<http://www.prostovoljstvo.org/news.php?a=single&id=1148>
 - c. Skupina prostovoljcev - osnovnošolcev iz Stranj -
<http://studentka.wordpress.com/category/mladi-prostovoljci-skupina-osnovnosolcev/>
 - d. Prostovoljstvo plemeniti družbo - tudi v Kamniku; dostopno na:
<http://www.kamnican.si/562.html>
 - e. Razstava o delu mladih prostovoljcev; dostopno na:
<http://tvojemesto.si/2008/12/03/razstava-o-delu-mladih-prostovoljcev/>
 - f. Sprejem mladih prostovoljcev iz Stranj pri predsedniku Türku, dostopno na:
<http://tvojemesto.si/2009/07/06/sprejem-prostovoljcev-iz-stranj-pri-predsedniku/>
7. Razstava in predstavitev dela v Matični knjižnici Kamnik, december 2008
8. Udeležba in predstavitev dela na Festivalu prostovoljstva v Ljubljani, junij 2009
9. Udeležba in aktivno sodelovanje na Strokovnem posvetu na temo ustvarjalnosti in inovativnosti mladih v Rogaški Slatini - 10. 6. 2009; z naslovom Razmišljanje danes je pogoj za kvaliteto jutri; povzetek je objavljen na spletu v Zborniku ustvarjalnosti in inovativnosti mladih - dostopen na: <http://www.zrss.si/Default.asp?a=1&id=1001>

Obdelava podatkov

Opis vzorca

Populacijo je sestavljala zaprta in stalna skupina mladih, ki so se prostovoljno odločili sodelovati v projektu. Sodelovalo je 32 mladostnikov in mladostnic, starih od štirinajst do sedemnajst let. Osemnajst mladostnikov in mladostnic iz Stranj in štirinajst mladostnikov in mladostnic iz ZUIM-a.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

Vodena anketa, sociogram, usmerjeni pogovori z uporabniki, opazovalni zapisi mentoric, dnevnik mladostrnikov vključenih v skupino.

Neodvisne spremenljivke: spol, starost.

Odvisne spremenljivke: ocena kvalitete preživljanja prostega časa, ocena vpliva na dejavnosti, ocena možnosti sklepanja novih prijateljstev, prepoznane vrednote, število novih prijateljev v skupini, odločitev o nadaljnjem sodelovanju, način druženja.

Metode obdelave podatkov

Kvantitativna in kvalitativna metoda.

Prikaz rezultatov

V ustvarjalnih delavnicah je sodelovalo več žensk kot moških. Mladi so za sodelovanje v projektu odločili na osnovi predstavljenega programa, uvida možnosti uresničevanja svojih želja in potreb, kakor tudi vpliva mentorice. Obstaja razlika v začetni (december 2008) in končni oceni pričakovani mladostnikov (junij 2009) in sicer pri vseh treh ocenah: glede vpliva, števila prijateljev in kvalitete preživljanja prostega časa.

Prvi sociogram (januar 2009) kaže, da so si mladi za par izbirali poznanega mladostnika oziroma mladostnico v okviru svoje skupine. Drugi sociogram (marec 2009) kaže večje spremembe v povezovanju mladih izven svoje skupine. Tretji sociogram (maj 2009) je pokazal ustaljenost povezav. V večini primerov so se mladostniki izbrali obojestransko. Na odločitev mladih po nadaljevanju sodelovanja v projektu vpliva število pridobljenih prijateljev. Zapisi v dnevnikih prostovoljcev so bili obdelani na kvalitativni način in je za to poročilo prikaz preobširen.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

V večini mladi menijo, da so ustvarjalne delavnice ustrezna oblika dela z mladimi, preko aktivnosti omogočajo alternativno preživljanje prostega časa, prispevajo k inovativnemu izobraževanju, omogočajo pridobivanje izkušenj prostovoljnega socialnega dela, razvijanje osebnostnih potencialov in pridobivanje življenjskih izkušenj, znanj, spoznanj.

S projektom je smiselno nadaljevati zaradi pripravljenosti mladih in izražene želje po nadaljevanju, kakor tudi zaradi pozitivnih rezultatov evalvacije.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Oblikovana Skupina mladih prostovoljcev je dejavna v skrbi zase in za druge. Okolje in sodelujoči so bolj ozaveščeni, za doseganje postavljenih globalnih ciljev je potrebno projekt izvajati dalj časa. Kvaliteta življenja mladostnikov in ostarelih, sodelujočih v projektu se je izboljšala. Socialni in kulturni kapital družbe v lokalnem okolju se je povečal.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Novost je metoda dela z mladimi - preko različnih teoretičnih konceptov dela je zaživela skupina mladih prostovoljcev, ki do skupine čuti čustveno pripadnost, so motivirani za delo znotraj skupine in za delo navzven. Odprtost za inovativno mladostniško in medgeneracijsko edukacijo s komunikacijo omogoča kvalitetne stike posameznikov z okolico. Prostovoljstvo nam pomeni privilegij, saj prek njega spoznavamo svoje zmožnosti in talente, različna okolja.

Možnosti uvajanja v druga področja

Metoda je uporabna na vseh področjih dela, ustvarjanja, zabave...

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Ker delujemo kot skupina, delovni tim, se lotimo vsega, kar nam življenje prinese na pot. Predvsem smo močni na področju izobraževanja socialnih veščin, mediacije, vključevanja oseb s posebnimi potrebami, duševnega zdravja. Drugim lahko ponudimo primer naše dobre prakse (od načrta do izvedbe), ogled konkretnega dela skupine, izobraževanje za mentorje podobnih skupin kot je naša, sprejmemo pa tudi dijake ali študente, ki opravljajo izbirne predmete na področju prostovoljnega dela.

Literatura

Grilj, Alenka et al. (2006): Prostovoljno delo mladih na področju sociale in kulture. Zaključno poročilo podprojekta. V Spodbujanje prostovoljnega dela z mladimi. Projekt ciljnega raziskovalnega programa 2004. Ljubljana: Pedagoški inštitut.

Dragoš, Srečo et al. (2005). Krepitev moči. Ljubljana, Fakulteta za socialno delo.

Juhant, Janez. 2003. Človek v iskanju svoje podobe: filozofska antropologija. Ljubljana: Študentska založba. Zbirka Claritas.

Južnič, Stane. 1993. Identiteta. Ljubljana: FDV.

= 1987. Antropologija. Visokošolski učbenik. Ljubljana: DZS.

Leskovšek, Breda, Ozimek, Martina (2007): Ustvarjalni pristopi pri prostovoljnem delu mladih. Diplomaska naloga. Ljubljana: FSD

Makarovič, Jan (2003): Antropologija ustvarjalnosti: biologija, psihologija, družba. Ljubljana: Nova revija. Zbirka Paradigme.

= (1986): Sla po neskončnosti. Človek kot ustvarjalec. Maribor: Založba Obzorja.

Mikuš Kos, Anica et al. (2002): Prostovoljci in varovanje duševnega zdravja otrok. Zbornik prispevkov. Ljubljana: Slovenska filantropija, Združenje za promocijo prostovoljstva, Kolaborativni center za duševno zdravje otrok in mladostnikov pri Svetovalnem centru za otroke, mladostnike in starše.

= (1990): Varovanje duševnega zdravja otrok in mladostnikov. Ljubljana: Kolaborativni center Svetovne zdravstvene organizacije za duševno zdravje otrok pri Svetovalnem centru za otroke, mladostnike in starše, Inštitut za varovanje zdravja Republike Slovenije.

Milošević Arnold, Vida in Poštrak, Milko (2003): Uvod v socialno delo. Zbirka Scripta. Ljubljana: Študentska založba.

Musek, Jan in Pečjak, Vid (1997): Psihologija. Učbenik (1. izd, 2. ponatis). Ljubljana: Educy

Ozimek, Martina (2006): Refleksija lastne prakse. Vzgoja in izobraževanje 37, 3: 57-61

Randall, Rosemary, Southgate, John, Tomlinson, Frances (1988): Skupinska dinamika v skupnosti. Ljubljana: Zveza kulturnih organizacij Slovenije, VŠSD.

Ramovš, Jože (2001): Prostovoljstvo pri delu z ljudmi in za ljudi. Socialno delo 40, 6: 313 – 322

= (1995): Slovenska sociala med včeraj in jutri. Ljubljana : Inštitut Antona Trstenjaka za psihologijo, logoterapijo in antropohigieno.

Trstenjak, Anton (1976): Problemi psihologije. Ljubljana: Slovenska matica.

Ule, Marjana et al (2000), Socialna ranljivost mladih. Ljubljana: MŠŠ, Urad RS za mladino, Aristej.

Interentni viri:

Portal prostovoljstvo.org, Slovenska filantropija. 2005. Deklaracija o prostovoljstvu.

Dostopno na medmrežju (28. december 2008):


<http://www.prostovoljstvo.org/kontakt.php>


Komljanc, Natalija: AR - orodje za razvoj novosti, predstavitev, Zavod za šolstvo RS

Dostopno na medmrežju (oktober 2008):

<http://www.zrss.si/default.asp?link=predmet&tip=46&pID=228&rID=1946>

Priloga - priznanje ob koncu šolskega leta in nekaj fotografij z naših srečanj:

 **Kar imamo, drugim damo.**

 **osnovna šola stranje**

2008/09

PRIZNANJE

**ZA SODELOVANJE
V INOVATIVNEM PROJEKTU
»Prostovoljno in ustvarjalno delo mladih - model VIZ«**

Lucija Griljc

V okviru tega projekta je opravil/-a 35 ur prostovoljnega dela.

**Vodja projekta:
Martina Ozimek**

**Ravnatelj:
Boris Jemec**

Oblikovanje: M. Ozimek, znak skupine L. Uranič



Osnovna šola Šmartno v Tuhinju
Šmartno 27 a
1219 Laze v Tuhinju

ODGOVORNOST IN IZZIV – DOMAČA NALOGA 2008 - 2009

Vodji inovacijskega projekta: Judita Pavlinič, prof. razrednega pouka, Tina Balantič, prof. matematike in tehnike

Sodelavci: Iva Žumer, Martina Tomšič, Olga Drolc, Alenka Osolnik, Irena Kotnik, Boban Ilić, Mateja R. Tkalec, Irena Slapar, Ana Zarnik, Lučka Drganc, Iva Bajde, Urška Kotnik, Polona Lenko, Jana Pavlič, Vida Kovačič, Ema Berlec, Božislava Drolc, Sonja Dobovšek, Mojca Kolar, Zdenka Potnik, Metka Pančur Mozetič, Marjana Jeras, Vlasta Bizjak, Nataša Planko

Konzulent: Nada Nedeljko, Zavod RS za šolstvo, OE Maribor

Povzetek:

Ena izmed prioritete razvojnega in vzgojnega načrta na naši šoli je odgovornost. Pri učencih smo želeli prebuditi notranjo motivacijo za pisanje domačih nalog in s tem učence navajati na odgovornost. Sodelovali smo s starši in učenci, ki so usmerjali potek našega projekta. Z metodo akcijskega raziskovanja smo želeli ugotoviti, kje smo dobri, kaj lahko še izboljšamo in kako.

Z domačimi nalogami smo razvijali odgovornost do dela, prostora in pripomočkov, ki jih učenci uporabljajo pri delu, utrjevali smo povezanost med domom in šolo in skrbeli za reden pretok informacij. Dolgoročne vzgojne naloge pri prvošolcih so pripomogle k boljšim delovnim navadam. Večina otrok resno in odgovorno opravi nalogo, opazi se tudi, da so pri večini otrok naloge zaželeno. Z diferenciranimi domačimi nalogami smo vzpodbujali notranjo motivacijo, ki je prepričljivo vodila k večji uspešnosti posameznika. Učenci se raje lotijo nalog, ki so jim kos. Pri delu se bolj potrudijo in so zelo zadovoljni z uspehom. Njim primerne težavnostne naloge, poskušajo opraviti sami. Učenci z učnimi težavami se nalog radi lotijo preko igre. Učenje, ki je lahko igra, pa uspešno pripomore k boljši samopodobi posameznika. Izdelava didaktičnega materiala in učenje preko igre, učencem pomaga do spoznanja, da je učenje lahko zabavno in predvsem, da je koristno. Učenci petošolci, ki z velikimi koraki vstopajo v svet samostojnega učenja, pa so ob vodenem učenju učenja spoznavali, kako s planiranim in sistematičnim učenjem doma, do boljših rezultatov.

Neobvezna domača naloga pri osmošolcih je bila s strani učencev pozitivno sprejeta. Naš cilj povečati notranjo motivacijo je bil v veliki meri dosežen. V naslednjem akcijskem krogu smo večji poudarek namenili diferenciranim nalogam, ki so učence še bolj motivirale.

Abstract:

One of the priority of our school educational curriculum is the responsibility. The purpose of our action project was to increase the pupils' inner motivation for doing their homework and therefore make them become aware and responsible individuals.

The action project involved the teachers as well as parents and pupils who suggested in what direction our research should have developed. By the action research method we tried

to find out what the situation referring to homework was like, what should be improved and how. Through homework we tried to:

- develop pupils' responsibility referring to work, school and school facilities*
- improve the relationship between the school and parents*
- to assure continuous exchange of information regarding teachers, pupils and parents*

Long-term educational tasks given to the first grade pupils improved their working habits great deal. The majority of the 1st grade pupils took their tasks very seriously and with great responsibility. It was also clear that the pupils were eager to do such exercises.

By differentiating pupils' homework we made an impact on their inner motivation and therefore influenced their personal development and success.

Pupils are eager to do exercises which seem to be appropriate for their level of knowledge. They make an effort to solve the given task and they appreciate their final results more. Pupils with learning difficulties usually choose to do their tasks through the play. Learning through the play makes pupils more confident and have positive influence on their personal self-esteem.

Learning by the help of different didactic materials as well as through the play help pupils to realize that learning can be fun and useful at the same time.

Pupils from the 5th grade were taught by their teachers how to learn and systematically plan their learning tasks at home in order to achieve better results.

In the 8th grade pupils were not obliged to do their homework which was positively accepted by most of the pupils. Our aim to increase their inner motivation has been achieved.

The 2nd part of our research was dedicated to homework, which was differentiated in order to motivate pupils with different levels of knowledge.

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Ena izmed prioritov razvojnega in vzgojnega načrta na naši šoli je odgovornost. Domača naloga pa je lahko izziv za spodbujanje odgovornosti. Z večsmerno komunikacijo, z metodo akcijskega raziskovanja, bi ugotovili, kje smo dobri, kaj lahko še izboljšamo in kako.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

S spreminjanjem družbe se pojavlja zahteva po spreminjanju domačih nalog. Tradicionalne naloge pri učencih ne izzovejo dovolj velikega izziva, da bi v njih videli smiselnost opravljanja le-teh.

Predlagane možne rešitve: inovativne, diferencirane domače naloge – prilagojene posameznikovemu znanju in sposobnostim, planirano in sistematično učenje doma, didaktični material v obliki iger, neobvezna naloga.

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Kako razvijati odgovornost s pomočjo domače naloge?

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Učitelji, starši in učenci smo začutili potrebo po poglobljenem pristopu - spremembah pri domačih nalogah – da učenci domačo nalogo ovrednotijo kot smiselno dejavnost za doseg cilja. Učence prve triade smo želeli sistematično pripraviti na odgovorno in samostojno opravljanje nalog. Učence druge triade smo z vodenim učenjem učenja želeli vzpodbuditi k samostojnemu in sistematičnemu učenju doma. Učenci zadnje triade so pogosto pozabljali ali pa niso hoteli narediti domače naloge, zato smo poskušali poiskati ustrežnejšo pot, za odgovorno in vestno opravljanje domačih nalog.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

Analiza stanja, iskanje možnih rešitev, priprava načrta, preizkušanje rešitev in izvajanje akcij, ugotovitve in spoznanja, refleksija, rešitev.

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevala k uspešnemu zaključku projekta

Veliko učencev tretje triade ni redno delalo domačih nalog, zato smo se odločili v okviru inovacijskega projekta raziskati, kako jim narediti nalogo privlačnejšo in jih motivirati, da jo bodo sproti vestno opravljali. Hkrati pa smo želeli spremeniti smisel nalog pri učencih prve in druge triade v želji, da bodo ti učenci bolj motivirani za opravljanje nalog, ko bodo sami zakorakali v čas pubertete.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta

Vzgojne dolgoročne naloge pri najmlajših učencih, diferencirane domače naloge, načrtovanje učenja ter inovativne domače naloge, so dejavnosti, ki so učence vzpodbudile k odgovornemu opravljanju domačih nalog. Različne metode dela so povečale kakovost domačega dela, utrjevali smo povezanost med domom in šolo ter nadgradili samostojnost opravljanja domačih nalog. Več kot polovico učencev tretje triade je neobvezna domača naloga notranje motivirala, saj so brez prisile začutili smiselnost opravljanja nalog. Za ostale učence pa je bil potreben drugačen dražljaj in sicer so se diferencirane naloge pri tem izkazale kot zelo učinkovite. Na koncu je več kot 95% učencev naloge opravljal redno.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

Učenci, starši in sodelujoči učitelji.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

Anketa, intervju, pogovor, beleženje.

Metode obdelave podatkov

Analize anketnih vprašalnikov, refleksije.

Prikaz rezultatov

Učenci 1.triade:

Vzgojne dolgoročne naloge so pri najmlajših učencih v celoti vzpodbudile odgovornost, učenci so metode dela sprejeli, pozitivno so delo in pridobljene izkušnje učencev vrednotili tudi vsi starši.

Diferencirane naloge: 100% pisanje domačih nalog.

Učenci 2. triade – učenje učenja:

70% učencev se je držalo načrta učenja, ki so ga izdelali skupaj. Ob koncu projekta si 84% učencev uči po planu, ki si ga sestavi sam. 97% učencev je prepričanih, da si bo v prihodnje še naredil načrt učenja.

Učenci 3. triade so opravljali naloge več kot 95%. Pri sprotnem preverjanju znanja je bilo mogoče začutiti, da se učenci učijo sproti.

Ali je domača naloga lahko igra?

Učenci se ob igrah zabavajo in rezultati učenja so pozitivni.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

Z domačimi nalogami smo razvijali odgovornost do dela, prostora in pripomočkov, ki jih učenci uporabljajo pri delu, utrjevali smo povezanost med domom in šolo in skrbeli za reden pretok informacij. Z diferenciranimi domačimi nalogami smo vzpodbujali notranjo motivacijo, ki se je odražala v večji uspešnosti posameznika. Z učenjem preko igre smo dosegli boljšo samopodobo posameznika. Vodeno učenje učenja pa se je izkazalo, da učence uspešno navaja na samostojno in sistematično učenje doma.

Notranje motivacije pa ni povsem zadovoljivo dvignila neobvezna domača naloga pri učencih zadnje triade, se je pa dobro obnesla diferencirana domača naloga in za pisanje domačih nalog smo motivirali kar nekaj učencev, zato bomo ta model razvijali tudi v prihodnjem letu kot primer dobre prakse.

Ugotovitve učiteljev: potreba po diferenciranih domačih nalogah, potrebna bogata metodična znanja, večsmerna pedagoška komunikacija, izbira nalog iz vsakdanjega življenja, več časa nameniti za načrtovanje učenca, 2 triletje - učenci se učijo po planu.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Projekt je bil najbolj koristen za učence in posledično za njihove starše. Učitelji smo prišli do zanimivih zaključkov in ugotovitev, ki jih bomo lahko posredovali tudi kolegom iz drugih šol.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

V diferencirani domači nalogi učenci vidijo smisel, ker je naloga prilagojena njihovim zmožnostim in so jo sposobni sami narediti.

Možnosti uvajanja v druga področja

Projekt je bil široko zasnovan, zato lahko vsak najde zase in skupini učencev primerno področje.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Pridobili smo precej teoretičnega znanja in tako pozitivne kot tudi kakšno negativno izkušnjo. Veliko prednost vidimo v inovativnih, kakovostnih, uporabnih in smiselnih nalogah, ki jih je pa potrebno diferencirati glede na posameznika.

Literatura

Domača naloga da, vendar preišljeno in z namenom. V: Vzgoja in izobraževanje, letnik XXXVII, št. 6

Svež pristop k domačim nalogam. V: Fleksibilni predmetnik ...ZRSŠ, 2008

Ali domača naloga posega v družinsko življenje. V: Domača naloga - izziv ali obveza, Supra 2008

Domače naloge in poučevanje matematike. V: Matematika v šoli, letnik 13, št. 3,4

Poti do bolj učinkovitega pouka / znanja v šoli. V: Matematika v šoli, letnik 13, št. 3,4

Samoregulacija učenja pri matematiki. V: Vzgoja in izobraževanje. 2007.

Poti do kakovostnega pouka/znanja. V: Matematika v šoli. Letnik 13, št.3-4, december 2007.

Učna diferenciacija v OŠ- Maribor Slovensko društvo pedagogov 1991,

Sodobna šola v luči diferenciacije, Možnosti in meje notranje učne diferenciacije in individualizacije pri zagotavljanju enakih možnosti- Kalin Jana, Sodobna pedagogika 2006

Bo učna diferenciacija postala tržno blago - Strmčnik 2007

Osnovna šola Partizanska bolnišnica Jesen Tinje
Veliko Tinje 29
2316 Zg. Ložnica

ČAROBNA MOČ PRAVLJIC

2007 - 2009

Vodja inovacijskega projekta: Lidija Čibri, prof. RP

Sodelavci: Ana Pačnik, prof. pedagogike, Slavica Gracej, učiteljica RP, Sonja Ambrož, prof. zgodovine in RP, Silva Kos, prof. RP

Konzulent: Milena Kerndl, Zavod RS za šolstvo, OE Maribor

Povzetek:

Če otroku starši že v zgodnjih letih berejo, pripovedujejo, se z njim pogovarjajo, je to edina pot, da spozna, kaj vse se skriva v besedah, zgodbah, pripovedih ali pravljicah. Branje v družinskem krogu je običajno čustveno obarvano in otrok bo zaradi ugodnega in varnega počutja želel trenutke s pravljico ponovno doživeti. Sčasoma bo tudi sam dojel, da se je za branje vredno potruditi, saj knjige prinašajo svojevrsten čar zabave in skupnih trenutkov. Otrok mora doživeti, da branje ni le nekaj naporenega, ampak prinaša dobro počutje in užitek ob poslušanju (Burger Muhič 2004, Pečjak 2004). »Otrokove dobre izkušnje z branjem v predšolskem obdobju pomembno vplivajo na njegov odnos do branja tudi kasneje. Zato postavljajo strokovnjaki razvoj zgodnjega interesa za branje med najpomembnejše naloge vzgoje in izobraževanja« (Bucik 2005). Le-ti ugotavljajo, da otroci staršev, ki jim je branje v zadovoljstvo in ga cenijo kot vrednoto, kažejo večji interes za bralne aktivnosti in ob njih uživajo, kar je posebej pomembno v času šolanja. Ker so slikanice in knjige del njihovega vsakdanjika, več in raje berejo od ostalih, ki branja ne doživljajo tako pozitivno (Bucik 2005).

»Vemo, da so ob vstopu v šolo učenci motivirani za branje. Izkušnje iz časa, ko so jim brali drugi, so prijetne« (Pečjak, Gradišar 2002). Prav bralna spodbuda, branje odrasle osebe, pogovor ob slikah, napoved vsebine, razlaga novih besed otroku pomagajo, da bo lažje sledil dogajanju in vzgojnim sporočilom, se ob poslušanju sprostil in čustveno obogatil za nova doživetja. V šoli naj bi razvijali predvsem otrokov naraven interes za branje, čeprav je vsaka aktivnost, ki učenca pritegne k poslušanju, pogovoru oz. branju dobrodošla, četudi temelji na zunanji motivaciji (Pečjak, Gradišar 2002).

Abstract:

The only way a very young infant recognizes the magical world of words, fairy tales and story telling is through parents' reading, talking and sharing that world. The family readings colour the child's feelings and experiences which makes the child feel protected and he wants to reanimate those cosy feelings through repetitive story tellings. Eventually he learns that books are magical and fun and he strives to make an effort and relive those moments with his family. The child needs to learn that reading is not hard but it can make the listener feel good (Burger Muhič 2004, Pečjak 2004). »The good reading experiences throughout the preschool age greatly influence the child's attitude towards reading in general. Therefore the experts put forward the development of children's interest for reading as essential for later upbringing« (Bucik 2005). Children who see parents read for intellectual and emotional pleasures, show greater value for reading. Picture and other books are closely intertwined

with their daily routines whereas other children do not share the same positive sentiments (Bucik 2005).

»We know the children are motivated for reading when entering the school. The childhood experiences when their parents were reading to them are nothing but nice« (Pečjak, Gradišar 2002). The encouragement of an adult, talking about pictures and stories, explaining the new words, all these help the child to be more attentive, to relax and enrich with new experiences. We should encourage the child's natural motivation for reading, although every activity that makes the child pay attention is worthwhile even when it is a teacher the one who initiates the activity (Pečjak, Gradišar 2002).

Ključne besede: notranja in zunanja motivacija, vplivi okolja, vzgoja mladega bralca

Problemsko stanje

Vemo, da je čas v katerem živimo danes, čas računalništva, robotike, informatike, zato se branje, pisanje in pogovor pri odraslem človeku umikajo gledanju, poslušanju in sprejemanju informacij preko ekranov. Če ugotavljamo, da odrasli bralec bere manj kot včasih, tega ne moremo trditi za mlajše bralce. Veliko podatkov, ki jih morajo pregledati oz. se jih naučiti, je še vedno v obliki knjig ter pisane besede, zato sta usvojena bralna tehnika in spretnost razumevanja prebranega pomembna temelja otrokove šolske uspešnosti (Pečjak 1993).

Po mnenju strokovnjakov otrok ob začetnih bralnih izkušnjah še vedno ni zrel za samostojno branje literature, ki je za vsakega bralca zahtevna miselna naloga. Srečanje z njim mora biti predvsem za otroka prijetno doživetje (ne prisila) sploh, ko se uči brati. Da bi le-to bilo čim bolj sproščeno in naravno, mu je potrebno približati knjige, preden te postanejo osnova branja in pisanja.

Pomoč pri odkrivanju pomena branja v šoli omogoča metoda drsečega oz. postopnega vstopanja v njegov svet. Sprva otroci samostojno pripovedujejo (berejo) besedila, ki so jim všeč in jih znajo že skorajda na pamet. Ob slikah se spomnijo, kaj jim je brala odrasla oseba ter na podoben način, kot bi brali, pripovedujejo tiste dele besedila, ki so si jih dobro zapomnili (Kordigel, Saksida 1999). Tako je mlademu bralcu omogočeno doživetje uspešnosti ob pripovedovanju oz. prvem srečanju s knjigo. Prav prepoznavanje znanega je pomemben način dela na področju bralne pismenosti. Uresničuje se lahko z:

- večkratnim branjem istega besedila, saj poslušanje istih pravljic deluje pomirjujoče, otrok pa lažje potuje v pravljичni svet, ga bolj podoživlja, priklіče v spomin podobe, ki si jih je ustvaril in doplnil ob večkratnem poslušanju,
- družinskim branjem, kjer starši s knjigo pred in po vstopu v šolo in ob različnih trenutkih podpirajo in dopolnjujejo učiteljeva prizadevanja za oblikovanje pozitivnega odnosa do literature, govornice in pisane besede,
- branjem na deževen dan, ki prispeva k oblikovanju navade, da starši berejo z otrokom ob slabem vremenu in izkoristijo čas za nova doživetja, izkušnje,
- izdelavo žepne pravljice, kjer otroci pravljico narišejo, zapišejo, papir zložijo v kvadrata, ga spravijo v žep in o njej pripovedujejo v razredu ali doma v družinskem krogu,
- z lastno slikanico, ki jo ima otrok (v šoli, doma) za gledanje, branje, pripovedovanje in jo odpre, kadar si zaželi podoživeti del njene vsebine ali morda vstopiti v domišljjski svet književnih junakov.

Sedanja devetletna OŠ daje možnost triletnega opismenjevanja, kjer ima vsak otrok ob ustrezni zrelosti dovolj časa tudi za natančno razvijanje dejavnosti od poslušanja, branja,

govorjenja do pisanja v materinem jeziku (Kordigel, Saksida 1999). Pri usvajanju bralne spretnosti vsak začne s samostojnim branjem pravljic, pesmic, takrat, ko je prisotna želja izvedeti za njeno vsebino oz. nadaljevanje. Učiteljica naj pravljice ne uporablja zato, da bi jo otroci znali obnoviti ali prebrati, ampak, da bi se ob njej in skupnem druženju imeli lepo (Kordigel 1997). Cilj bralnega pouka je namreč vzgoja odgovornih bralcev, ki bodo branje uporabljali pri doseganju življenjskih ciljev. »Če otroci ne postanejo samousmerjeni bralci v letih OŠ, je le malo možnosti, da bi postali takšni pozneje v letih adolescence. Aktivna vloga pri branju pa je stvar motivacije« (Pečjak, Gradišar 2002).

Cilji projekta

V šolskih letih 2007/08 in 2008/09 nas je ob vsebinah projekta »Čarobna moč pravljic« zanimal odnos mladih bralcev oz. njihovih staršev do knjige in skupnega branja. Zastavili smo si naslednje cilje:

- okrepiti interes učencev za branje, poslušanje, pripovedovanje oz. ustvarjanje ob vsebinah,
- spodbujati skupno branje na relaciji otrok – starš in pripravljenost za samostojno branje ob upoštevanju vseh dejavnikov v procesu 3-letnega opismenjevanja in
- načrtno razvijati pozitiven odnos do knjig, revij, otroške literature.

Potek dela

S soglasjem staršev učencev 1., 2. in 3. razreda devetletne OŠ Partizanska bolnišnica Jesen Tinje ter sodelovanjem razredničark in svetovalne delavke smo se odločili, da bomo načrtno spodbujali in krepili otrokov interes za poslušanje, pripovedovanje, branje in ustvarjanje ob literarnih vsebinah, saj je branje eden od pogojev, ki vodi do uspešnega šolanja in kvalitetnejšega življenja. Skupen projekt smo poimenovali: »Čarobna moč pravljic« Želeli smo, da bi že v šoli napravili nekaj več za vzgojo mladih bralcev, da bi knjige postale naše skupne prijateljice, da bi nam bilo ob bralnih aktivnostih lepo. Kot vodja projekta sem skupaj z razredničarkami in svetovalno delavko pripravila program aktivnosti in vrsto raznolikih bralnih nalog, ki so jih učiteljice v prostovoljni obliki dajale učencem mesečno oz. po potrebi. Končane bralne kartončke, barvanke, dopolnjevanke so učenci prinašali v šolo, jih po želji razstavili, vsekakor pa so bili s pohvalo spodbujeni še za nadaljnje branje, poslušanje ali predstavitev lastnega dela. V razredu so bralni kotički, plakati, razstava knjig in izdelkov, jutranji krog z branjem ali pripovedovanjem vsebine, izvedba ur s sodelovanjem pedagoginje oz. knjižničarke, pisanje knjižnice vtisov o prebranem.... ob pouku ponujali dodatne možnosti za oblikovanje bralnih interesov.

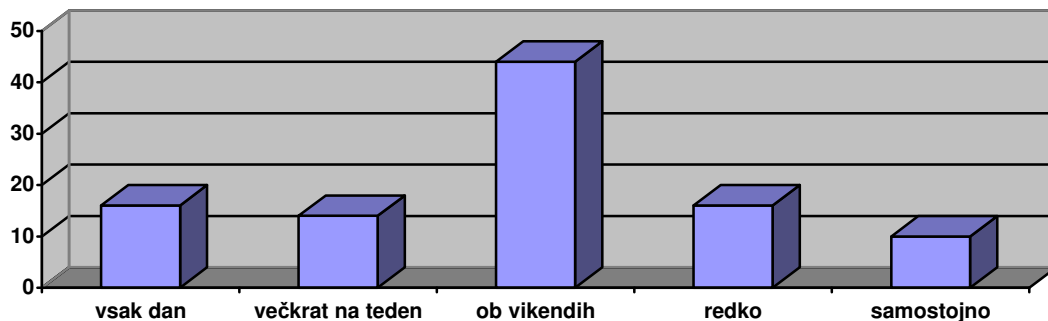
Ob izteku projekta smo izvedene vsebine in mnenja anketirancev o našem delu predstavile staršem. Tudi v razredih se je z razstavo ter podelitvijo pohval slovesno zaključilo naše eno oz. dvoletno sodelovanje.

Obdelava podatkov

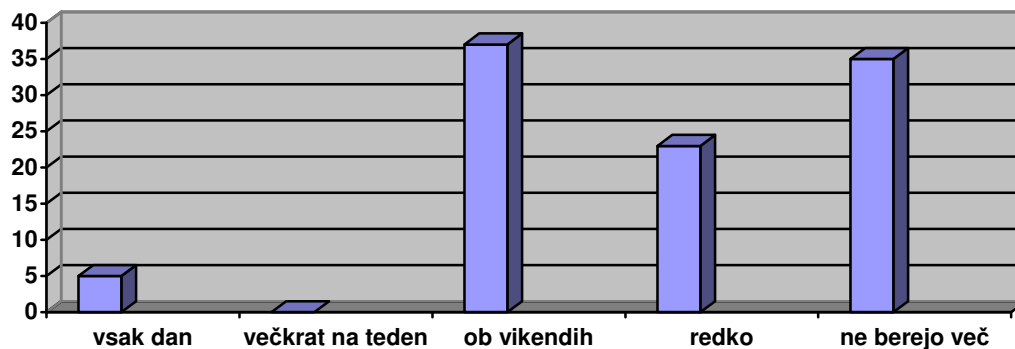
Letošnji vzorec je sestavljalo 43 učencev 1., 2. in 3. razreda devetletne OŠ Partizanska bolnišnica Jesen Tinje z njihovi starši in razredničarkami.

Do zelenih podatkov smo prišli z metodo anketiranja in uporabo anketnih vprašalnikov za učence, starše in učiteljice. Računali smo frekvenco odstotkov (f%) posameznih odgovorov celotnega vzorca za učence, starše in učiteljice ter rezultate opisno in grafično predstavili.

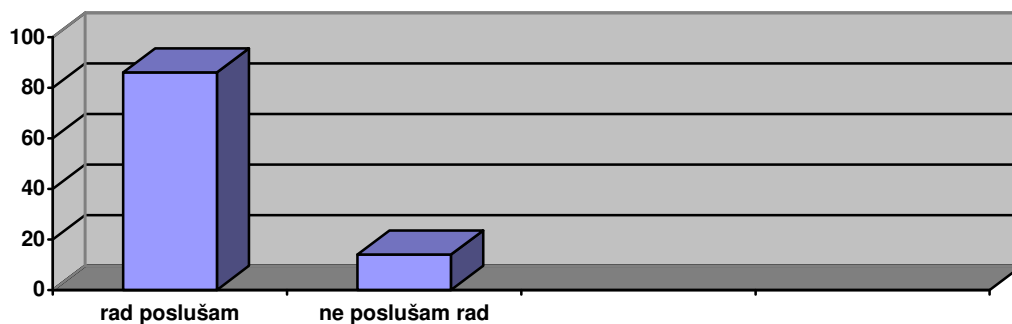
Večina učencev običajno najde čas za branje samostojno ali skupaj s starši ob vikendih (44 %), vsak dan ali presenetljivo nekajkrat mesečno bere 16 % otrok, večkrat na teden bere 14 % in samostojno bere 10 % učencev prve triade.



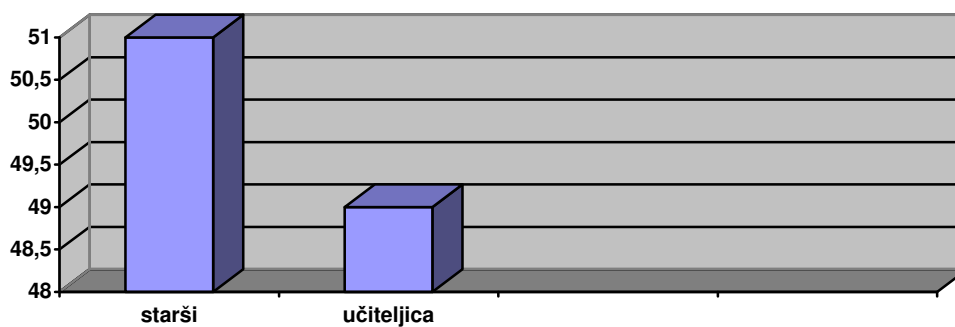
Starši najdejo čas za branje svojim otrokom največkrat ob vikendih (37 %), vsak dan bere učencem samo 5 % staršev, starši jim ne berejo več (35 %) in redko bere učencem 23 % staršev.



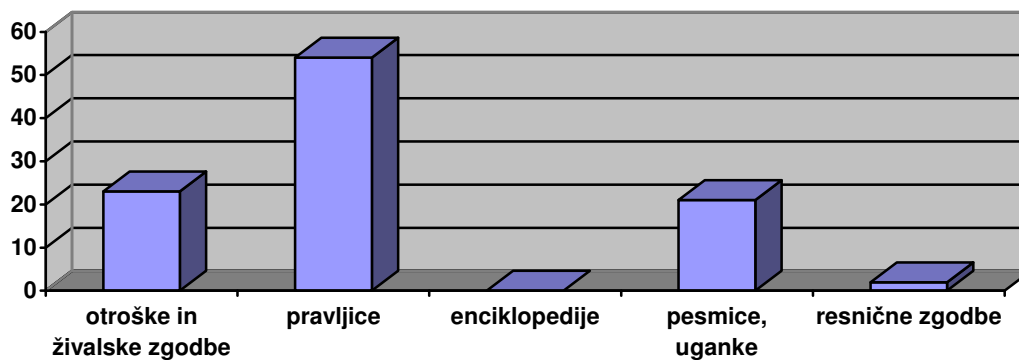
Učencem prve triade je zelo všeč, kadar jim bere odrasla oseba, oni pa so v vlogi poslušalca.



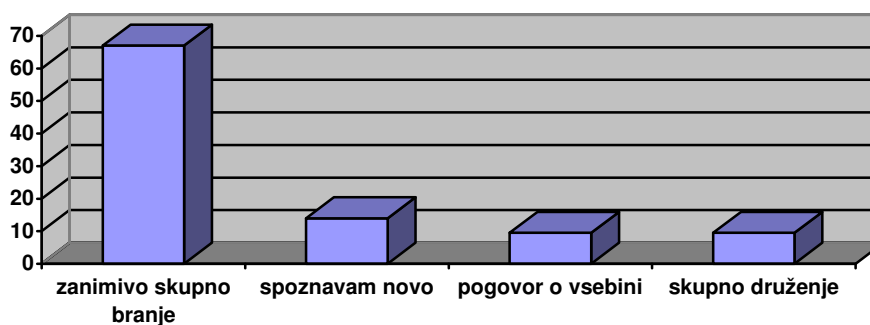
K branju učence najbolj spodbujajo starši in učiteljice v šoli.



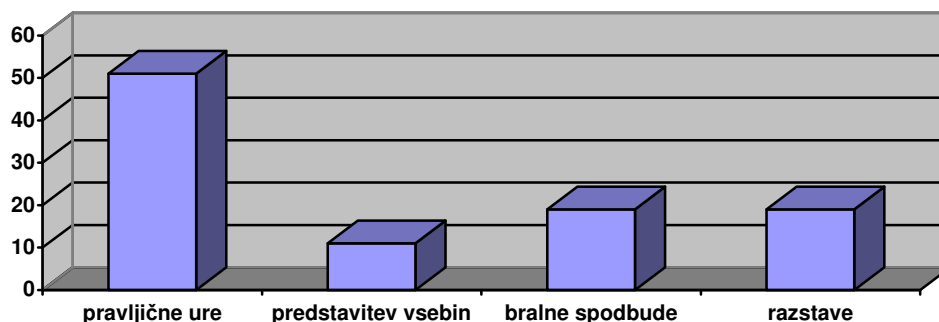
Učenci najraje poslušajo pravljice (54 %), sledijo jim zgodbe iz otroškega in živalskega sveta (23 %) ter pesmice in uganke (21 %). Malo otrok rado poslušata resnične zgodbe (2 %). Ne posegajo pa radi po enciklopedijah in leksikonih.



Učenci najraje poslušajo z namenom, ker je branje zanimivo (67 %), spoznavajo novo (14 %), lahko se pogovorijo o prebranem in skupno druženje ob branju jim nekaj pomeni (9,5 %).



K projektu so jih najbolj spodbujale pravljичne ure z ustvarjanjem (51 %), sledile so bralne spodbude v šoli (19 %) in razstave, vezane na projekt. Nekaterim učencem je bila všeč tudi predstavitev prebranih vsebin (11 %).



Vsi učenci si želijo, da s projektom nadaljujemo tudi v prihodnjem šolskem letu. Čeprav bomo projekt uradno zaključile, bomo z veseljem nadaljevale s takšnim načinom dela tudi v prihodnje.

Podobno kot učenci so na anketni vprašalnik odgovarjali tudi starši. Največ staršev najde čas za branje ob vikendih ali večkrat na teden, kar pa je v nasprotju z odgovori učencev. Skupno branje se jim zdi pomembno, ker otroci lažje razumejo in doživijo vsebino prebranega in skupno druženje z otrokom veliko pomeni tudi njim. Kar nekaj staršev pa je utemeljilo odgovor, da otroku ne berejo več, ker otrok rad bere sam.

Večina staršev in otrok se za branje dogovarja skupaj oz. otroci sami izrazijo željo po skupnem branju. Tudi starši so mnenja, da njihovi otroci še vedno najraje poslušajo pravljice, sledijo pa jim pesmice in uganke. Starši svoje otroke spodbujajo k branju na način, da si sami vzamejo čas za branje oz. pogovor o tem, kar je otrok bral v šoli ali pa mu sami kaj preberejo.

Večina staršev se strinja, da so spodbude v šoli in doma opazne v veliki meri, saj otroci sami izražajo željo po branju. Tudi starši si želijo, da s takšnim načinom dela nadaljujemo v prihodnje.

Prav bi bilo, da bi starši v prvi triadi še našli čas za skupno branje, ki bi ga ob sodelovanju s šolo lažje približali otroku.

Vse učiteljice so mnenja, da ima šola znotraj pouka v prvi triadi dovolj možnosti za izvedbo aktivnosti, ki prispevajo k razvijanju motivacije in bralnih spodbud. Večina učencev se je z veseljem odzivala na dodatne naloge v sklopu projekta in jih tudi z veseljem opravljala. Učence so najbolj motivirale pravljicne ure z ustvarjanjem. Učenci so si ob projektu bogatili besedni zaklad, širili obzorje in razvijali ročne oz. ustvarjalne spretnosti. Učiteljice predlagajo, da se s podobnimi aktivnostmi nadaljuje tudi v prihodnje, saj se z njimi spodbuja k branju, ki omogoča razvoj boljših bralnih navad.

Ugotovitve in spoznanja

Vemo, da nas na področju razvijanja interesa za branje, poslušanje, pogovor in pisanje čaka še veliko dela. Vse starše smo pred projektom seznanile z našimi idejami, jim predstavile možne skupne aktivnosti in posredovale nekaj smernic za potek dejavnosti branja oz. poslušanja v šoli in doma. Sedaj imamo že začetne izkušnje, kako se da s sodelovanjem šole in staršev doseči nekaj več.

Kljub načelu prostovoljnosti in svobodne izbire, koliko, kaj in kdaj bo kdo bral - sodeloval, je bilo zadovoljstvo ob izteku projekta večstransko. Prepričane smo, da bomo s skupnimi močmi lažje napredovali k cilju, da bi čim več naših otrok z veseljem segalo po knjigah, poslušalo, bralo in razmišljalo ob vsebinah, ki so jim blizu. S predstavljenimi knjižnimi novostmi za učence bi morda kakšnega posameznika lažje navdušili za branje, čeprav vemo, da kljub prizadevanjem nekateri šolarji ne bodo postali ljubitelji knjig oz. bodo brali le ob primernih zunanjih spodbudah.

Širjenje novosti

Inovacijo lahko uporabijo učiteljice razrednega pouka kot primer uvajanja, razvijanja in izboljšanja »dobre prakse«. Z učenci lahko potujejo v svet vrednot in odkrivanja bogastva knjig, medsebojne komunikacije ob ustvarjanju in koristni izrabi prostega časa. Strategija razvijanja bralnih navad skozi sproščujoče dejavnosti branja, pripovedovanja, poslušanja, pisanja, igranja in raznolikega ustvarjanja je pot, ki omogoča krepitev pozitivnega odnosa mlajših bralcev do branja in otroške literature.

Literatura

Bucik, N. (2005). Da bi otrok rad bral ... Brezplačna priloga revij Cicido in Ciciban za starše, 10. letnik, št. 2, str. 10 do 11.

Burger Muhič, A. (2004). Povej mi pravljico! Otrok in družina, letnik LIV, št. 1, str. 20 do 21.

Kordigel, M. (1997). Prednost je, če odraščaš ob pravljicah! Katarina, letnik 3, št. 1, str. 2 do 3.

Kordigel, M. in Saksida, I. (1999). Jaz pa berem! Priročnik za učitelje. Ljubljana: Rokus,

Pečjak, S. in Gradišar, A. (2002). Bralne učne strategije. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

Pečjak, S. (1993). Kako do boljšega branja: tehnike in metode za izboljšanje bralne učinkovitosti. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo in šport.

Pečjak, S. (1995). Ravni razumevanja in strategije branja: priročnik za osnovne šole. Trzin: Different.

Pečjak, S. (2004). Zakaj moram spet brati? Brezplačna priloga revij Cicido in Ciciban za starše. 9. letnik, št. 12, str. 20-21.

Osnovna šola Trzin - Vrtec Trzin
Mengeška 7b
1236 Trzin

PROSTOR – VZPODBUDNO OKOLJE

2007 - 2009

Vodja inovacijskega projekta: Martina Mauhar - mentor

Sodelavci: Marijana Petek-mentor, Jana Grabnar - mentor, Olga Bernik Zor - svetnik, Simona Črnivec - mentor

Konzulent: Nives Zore, Zavod RS za šolstvo

Povzetek:

Kvaliteten vrtec se odlikuje po dobri komunikaciji in interakciji med otroki in vzgojitelji. Otroci v teh vrtcih izkusijo visoko stopnjo participacije, veliko možnosti za razvijanje in pridobivanje izkušenj (Clark, Moss, Trine Kjørholt, 2005).

V prizadevanju, da bi igralnice in učilnice naredili bolj podobne domu, vzgojitelji in učitelji precejšen del dragocenega časa porabijo za spreminjanje prostora. Spremenijo oglasne deske, obesijo nove slike, sedežni red spremenijo tako, da krog postane vrsta in obratno. Toda v najboljšem primeru so to spremembe samo na površini, ki spominjajo na navdušene gospodinje pri premikanju pohištva, zamenjavi zaves...(Jackson, 1990, str.6)

Sodelavke vrtca Trzin želimo ponuditi otrokom vrtec - prostor za preizkušnje, laboratorij za raziskovanje različnih materialov.

Preko izkušenj, ki smo si jih pridobile pri obiskih vrtcev z različnimi vzgojnimi koncepti (Korak za korakom, Montessori, Waldorfski pristop, izobraževanje s področja pedagogike Reggio Emilia), smo konkretizirale želje.

Pri ustvarjanju vzpodbudnega prostora je potreben »glas vzgojiteljice«. Vzgojitelj je tisti, ki ne sme odločitve kar prepustiti otrokom oz. prepovedovati. V prostoru, opremljenem z vzpodbudnim materialom, igrami, panoji, nalogami, so potrebna pravila. Pravila in dogovori pa morajo biti jasni.

V igralnicah smo s pomočjo raznih materialov (blago, karton, mize, samolepilni papir) uredili koticke. Vsaka vzgojiteljica se mora prilagajati karakterju svoje skupine, zato smo imele tu zelo odprte roke.

Ker prostor uporabljajo otroci, nam je bilo pomembno tudi njihovo mnenje.

»Vrtec in šola sta instituciji, kjer se mora poslušati in slišati glas otrok!« (Rinaldi v: Clark, Moss, Trine Kjørholt, 2005)

Na področju prostora smo v naši enoti naredili velik premik naprej. Spreminja se miselnost, da je le pospravljeno lepo. S tem, ko smo si sodelavke pomagale oz. se dopolnjevale, so se odpirala še druga pedagoška vprašanja.

V prostem času so bile naše misli vedno usmerjene k istemu cilju - urejati prostor v smislu spodbud!

Abstract:

A mark of a quality kindergarten is good communication and interaction between children and teachers. Children in such kindergartens encounter a high level of participation and many opportunities for development and for gaining experience (Clark, Moss, Trine Kjørholt, 2005).

While endeavoring to turn the playrooms and classrooms to look more like home, preschool and schoolteachers use a lot of the precious time for changing the place. They change the notice boards, hang new pictures, change the sitting order, so that a circle becomes a line and vice versa. But in the best case these are only superficial changes, which resemble excited housewives moving the furniture or changing the curtains ... (Jackson, 1990, p. 6)

The workers of the Kindergarten Trzin want to offer the children a place for experimenting, a laboratory for researching various materials.

With the help of the experience that we have gained through visiting kindergartens with various pedagogical concepts ("Korak za korakom", Montessori, the Waldorf approach, education in Reggio Emilia pedagogics) we have clarified our desires.

For creating an encouraging place, "the voice of the teacher" is necessary. The preschool teacher is not someone who simply cedes the decision making to the children or who prohibits. In a place equipped with encouraging material, games, panels and tasks, rules are necessary. These rules and agreements must be clear.

With the help of various materials (cloth, cardboard, tables, self-adhesive paper) we have arranged nooks in the playrooms. Every preschool teacher must conform to the character of her group, therefore our hands were very free in this respect.

Since the place is used by the children, we have taken into account their opinion as well. "The kindergarten and the school are institutions where the voice of the children must be listened to and heard!" (Rinaldi in: Clark, Moss, Trine Kjørholt, 2005)

In our unit we have made a great step forward regarding the place. The mentality that only a tidy room is nice is changing. While the coworkers were helping and supplementing each other, also other pedagogical questions emerged.

In our spare time our thoughts were always focused on the same goal – arranging the place to be more encouraging.

Ključne besede: dejavni in ustvarjalni prostor, dekoriranje ni dovolj, otroci, starši, vzgojitelj, skriti kotichek, prostor sporoča, prostor tretji vzgojitelj

Problemsko stanje

Sodelavci smo imeli željo ponuditi otrokom in staršem vrtec, ki nudi čim več.

Igralnica in prostori, kjer se zadržujejo otroci, mora čim manj omejevati oziroma čim več omogočati.

Tudi prostori, ki so dostopni staršem, lahko nudijo veliko.

Cilji projekta

Nuditi otrokom miselne spodbude, razvijati željo po novem znanju, informacijah.

Upoštevati želje otrok pri urejanju igralnice.

Približati vrtec staršem.

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Potek dela

Med sodelavkami smo izvedle anketo, v kateri smo ugotavljale dejansko stanje. Veliko je bilo želj po spremembah, ki niso bile v zmožnostih našega spreminjanja. Povezane so bile s finančnimi vložki.

Ko smo dorekle, da cilj projekta ni spreminjanje fiksnih delov igralnice (omar, pozicij oken, barve...) temveč vsega ostalega, kar lahko postorimo sami oz. s pomočjo otrok in staršev, smo se lotile dela.

Osmislile smo koticke v igralnicah, ustvarjale igre, naloge, ki so postale del koticke. Vsaka stvar v igralnici je spodbujala in miselno razvijala (tudi sanitarni prostori).

Veliko pozornost smo namenile tudi oglasnim panojem: »Informacije za starše«.

Ker imamo veliko garderobo, smo jo tekom dneva spreminjale v raziskovalne koticke.

Tudi prostore pred vrtcem in igrišče smo spreminjale in skupaj z otroki vanj dodajale elemente.

Obdelava podatkov

Za zbiranje podatkov in informacij smo si pomagali z anketnimi vprašalniki odprtega tipa. Ker je bilo v anketo vključenih malo ljudi, smo rezultate obdelovali posamično.

Ugotovitve in spoznanja

Vzgojiteljice se zavedamo, da je prostor lahko tudi tretji vzgojitelj.

Prostor, ki veliko nudi (ne samo v obliki ponujenih igrač), je pomemben spremljevalec otrokovega razvoja.

Literatura

Bahovec Dolar, E., Golobič Bregar K. (2004), Šola in vrtec skozi ogledalo. Ljubljana: DZS.

Kurikulum za vrtce (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in Zavod republike Slovenije za šolstvo.

Osnovna šola Trzin, enota vrtec Žabica
Mengeška c. 7/b
1236 Trzin

LJUDSKO IZROČILO V VRTCU

2007 - 2009

Vodja inovacijskega projekta: Marijana Petek, vzgojiteljica predšolskih otrok

Sodelavci: Martina Mauhar, vzgojiteljica predšolskih otrok, Simona Natalija Črnivec, vzgojiteljica predšolskih otrok, Jana Grabnar, vzgojiteljica predšolskih otrok, Gašper Ogorelec, vzgojitelj predšolskih otrok

Konzulent: dr. Inge Breznik, Zavod RS za šolstvo

Povzetek:

Ljudsko izročilo v vrtcu nas je povežalo s preteklostjo: odkrivali, spoznavali in doživljali smo bogato kulturno dediščino, ki smo jo našli v starih igrah, pesmih, pripovedih, običajih in opravilih, predmetih... Pozabavali smo se s prstnimi igrami in nagajivkami, zaplesali nekaj starih slovenskih plesov, se spomnili nekaj starih slovenskih šeg in navad in se spoznavali z življenjem nekoč.

Vsebine ljudskega izročila smo prepletali znotraj različnih aktivnosti in dejavnosti v vrtcu. Otrokom so tako ljudske pesmi (Prišla bo pomlad, So ptički se ženili, jaz pa pojdem na Gorenjsko, Trzinka, Dekle je po vodo šla in druge), igre (Kamenčke talat, Gnilo jajce, Kdo se boji črnega moža, Ura je ena medved še spi), prstne igre (Ta prav pijmo...), pa tudi plesi (Ob bistrem potočku je mlin, Rašpla, Zibenšrit, Abraham 'ma sedem sinov, Suštarska) postali blizu. Nemalokrat so bili sami pobudniki ljudske igre ali pa si prepevali katero od ljudskih pesmic. Ob tem pa tudi starši niso ostali malodušni: otroci so jih spodbudili k prepevanju in igranju igrice, ki so pri njih morda že nekoliko utonili v pozabo. Ukvarjali smo se s pletenjem cekarjev, s šivanjem, kvačkanjem, izdelovali punčke iz cunj, na gregorjevo pa izdelovali in spuščali gregorčke.

Projekt smo prvo leto izvajali v dveh skupinah, nato pa smo ga v naslednjem letu razširili na vse pet skupin v enoti vrtca. V projekt nam je uspelo vključiti tudi starše, ter se z ljudskim izročilom predstaviti na prireditvah vrtca za starše in širšo publiko skozi vse leto. Ljudsko izročilo bo v našem vrtcu vsekakor ostalo in živelo še naprej.

Abstract:

" Through learning about Slovene folk tradition in our kindergarten we have connected ourselves with the past: we have been discovering, learning about and experiencing our rich cultural heritage found in ancient games, folk songs and tales, traditional habits and customs, ancient objects... We had fun playing finger games and teasers, dancing different Slovene folk dances, we revived some of the old Slovene manners and customs and familiarized ourselves with the life in ancient times.

We intertwined the various aspects of folk tradition with different activities in the kindergarten. The children became familiar with folk songs (Prišla bo pomlad, So ptički se ženili, Jaz pa

pojdem na Gorenjsko, Trzinka, Dekle je po vodo šla and others), games (Kamenčke talat, Gnilo jajce, Kdo se boji črnega moža, Ura je ena medved še spi), finger games (Ta prav pijmo...), and dances (Ob bistrem potočku je mlin, Rašpla, Zibenšrit, Abraham 'ma sedem sinov, Šušarska).

The children themselves often initiated a traditional game or started singing one of the folk songs. Even the parents were drawn to the project: the children encouraged them to sing the songs and play the games, which in their parents' minds may have already slipped into oblivion. We did basketwork, sewing, crochet, made rag dolls and on Saint Gregory's Day (gregorjevo) we crafted and launched "gregorčki", small boats decorated with lights.

During the first year two groups of children were involved in the project, which was extended in the following year to include all five groups of children in our kindergarten. We also managed to include the parents into the project. Throughout the year we have presented the activities inspired by folk tradition at the kindergarten's public events for parents and wider public. Folk tradition will undoubtedly remain part of our kindergarten and thus continue to exist."

Ključne besede: ljudsko izročilo, vrtec

Problemsko stanje

Opis problema v praksi:

Otroci so slabo poznali slovensko ljudsko izročilo: pesmi, zgodbe in pripovedke, igre, življenje nekoč.

Prvi korak je bilo tematsko zbiranje in spoznavanje področij bogate kulturne dediščine, ki jo Slovenci imamo.

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje:

Kako so se igrale naše babice in dedki?

Opis razlogov za izpeljavo raziskave:

Želela sem sistematično vnašati vsebine slovenskega ljudskega izročila v izvajanje programa v vrtcu, z namenom, da se otroci seznanijo z kulturno dediščino babic in dedkov.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve:

Izobraževanje (seminarji), predstavitev projekta sodelavcem, zbiranje gradiva, medsebojna interakcija, predstavitev projekta staršem

Ugotavljanje, kaj otroci že poznajo in učenje prvih pesmic, iger, nato pa vključevanje širšega sklopa vsebin.

Osredotočenje vsebin na domače okolje, pokrajino.

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevale k uspešnemu zaključku projekta:

Projekt smo najprej začeli izvajati v dveh skupinah posamezno. Otroci so se sicer naučili nekaj ljudskih pesmic, nismo pa dobili širšega odziva na naše ukvarjanje z ljudskim izročilom.

Projekt smo nato naslednje leto razširili na vseh pet skupin – torej na vso enoto vrtca, kar je pripomoglo k medsebojni interakciji in bogatitvi ter osmišljevanju izpeljave projekta. Tako smo vsebine sproti nadgrajevali in jih povezovali med seboj. Z vsebinami ljudskega izročila smo se tako predstavljali tudi navzven – nastopali v kraju, za starše pa tudi na večjih nastopih. Otroci so postali prenašalci ljudskih vsebin (iger, pesmi, vrednotenja kulturne in materialne dediščine) na starše, družine.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta:

Otroci poznajo in zapojejo kar nekaj (približno 15) slovenskih ljudskih pesmi, poslušali so slovenske ljudske pravljice (vir: Babica pripoveduje), zgodbe, pripovedke, se igrajo ljudske igre (največ iz knjige Ura je ena medved še spi) in prstne igre (največ po Igor Cvetko in ustno izročilo), zaplešejo ljudske plesne (kačo vit, zibenšrit, rašpla, Abraham ma sedem sinov, Izidor ovčice pase, »ta požugana«), spoznali so nekatera opravila (postopek od zrna do kruha, mesili in pekli kruh, pletli, si ogledali kleknanje, pletenje cekarjev), si ogledali staro hišo in orodja, pripomočke, se seznanili z nekaterimi starimi običaji in spoznali njihov pomen (gregorjevo, pust, koledniki, velika noč).

Obdelava podatkov

Opis vzorca:

Otroci, ki so vključeni v eno enoto vrtca.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija):

Seminarji in izobraževanja, literatura, ustno izročilo, materialna dediščina (stari predmeti)

Metode obdelave podatkov:

Vsebine ljudskega izročila smo vključevali v različne dnevne aktivnosti: v dnevno rutino, usmerjene dejavnosti, prosti čas. Vnesli smo jih med vsa področja dela v vrtcu: gibanje, jezik, družba, narava, umetnost, matematika.

Prikaz rezultatov:

Otroci poznajo in se igrajo ljudske igre, rajalne igre, prepevajo ljudske pesmi, zaplešejo nekaj ljudskih plesov

Spoznali in se aktivno vključili v nekaj dejavnosti, opravil: delo na polju in uporaba različnih ročnih orodij, peka kruha, robkanje in ličkanje koruze, pletenje cekarjev, šivanje, kvačkanje, pletenje

Skupaj s starši prepevajo ljudske pesmi, zaplešejo ljudski ples rašpla.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj:

Otroci so se seznanili s terminom »ljudsko«, in ga tekom projekta nadgrajevali ter vse bolj razumeli njegov pomen, ki so ga umeščali v časovni in zgodovinski pomen.

Otroci so se prek ljudskih iger, pesmi, plesov, običajev in opravil seznanjali s kulturno dediščino naroda. Z vsebina ljudskega izročila so se povezali s koreninami preteklosti, z dediščino babic in dedkov v širšem pomenu besede. Z njihovo vsebino so tako tkali vez s preteklostjo, ter aktivno sodelovali v procesu prenosa kulturnih vzorcev in vrednot. Otrokom omogoča in krepi identifikacijo z lastno kulturo, ki pa je, gledano širše, v času globalizacije in pluralizma vrednot zgodovinsko pomembna.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Starše, stare starše so otroci spodbudili k prepevanju starih slovenskih pesmi, k sodelovanju upokojenskega društva z vrtcem...

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Sistematično in poglobljeno uvajanje vsebin ljudskega izročila v program vrtca.

Možnosti uvajanja v druga področja

Oziroma prenos naprej v osnovno šolo, kot seznanjanje z domačo kulturno dediščino.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Poznavanje in prepevanje slovenskih ljudskih pesmi, plesov in iger, s katerimi bi se lahko predstavili kot vrtec, ki gradi na vsebinah ljudskega izročila.

Literatura

Gašperin, Roman (ur.). Enci benci na kamenci 2: slovensko ljudsko izročilo. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1998.

Gašperin, Roman (ur.). Enci benci na kamenci: slovenske ljudske izštevance. 2. izdaja. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2007.

Komavec, Maša (ur.). Šivic, Urša (ur.). Otroška pesmarica 1: slovenske ljudske pesmi. Ljubljana: Mladinska Knjiga, 2004.

Kumer, Zmaga. Od pusta do majnice: paberkovanje po ljudskih šegah. Celje: Mohorjeva družba: 2005.

Moderndorfer, Vinko (zbiratelj). Mojca Pokrajculja: koroška ljudska pravljica. 4. natis. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1993.

Pesek, Albinca. Glasba 4: delovni zvezek za četrti razred osemletne osnovne šole. Ljubljana: Mladinska knjiga: 2004.

Stražar, Stane. Mengeš in Trzin skozi čas. Ljubljana: Delo, 1993.

Šivic, Urša. Terseglav, Marko. Otroška pesmarica 2: slovenske ljudske pesmi. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2006.

Vogelnik, Marija. Ura je ena medved še spi: slovenske ljudske naštevance, odštevance in izštevance, igre in poigranke, nagajivke in posmehulje. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1990.

Prva gimnazija Maribor
Trg generala Maistra 1
2000 Maribor

PREVENCIJA NASILNEGA VEDENJA

2007 - 2009

Vodja inovacijskega projekta: Milan Košir, univ dipl. psih.

Sodelavci: Barbara Damjan, prof. lat., Mojca Redjko, prof. slo. in ang., Tjaša Klajnšček, prof. švz, Sanja Cvar, univ. dipl. ing. kem, Sanja Šabeder, prof. nem., Irena Smole Korpar, prof. ang, Ksenija Domiter Protner, prof. pedagog. in soc.

Konzulent: mag. Tanja Bezić, Zavod RS za šolstvo, OE Maribor

Povzetek:

Na Prvi gimnaziji Maribor se do sedaj še nismo srečali s hujšim fizičnim ali zelo izrazitim verbalnim nasiljem, vendar smo opazili nekatere znake povečevanja besednega nasilja. Zaradi tega smo se hoteli seznaniti z načini preprečevanja in preizkusiti kako bi lahko nasilje čimbolj enostavno preprečevali. V projekt smo zajeli v obeh letih skupaj šest oddelkov. V prvem letu projekta smo se ukvarjali predvsem s tem, da bi dijaki prepoznali različne oblike medvrstniškega nasilja in delno, kako bi lahko konstruktivno odreagirali v nasilnih situacijah. Dijake smo seznanjali z vrstami nasilja in jih senzibilizirali z razgovori, primeri nasilja iz literature, debatami v katerih so uporabljali lastne izkušnje, socialnimi delavnicami na temo nasilja, usmerjanjem pozornosti na vsakdanje bolj ali manj agresivne situacije. V drugem letu projekta smo začeli tako z znanjem in senzibiliziranjem kot z načini ustreznega reagiranja na agresivne situacije. Za posnetek situacije smo uporabili vprašalnik. Iz rezultatov je bilo razvidno, da se v primeru nasilja nad sošolcem dijaki le redko odzovejo in ga zaščitijo. Zaradi tega smo s prikazom rezultatov vprašalnika in debato v razredni skupnosti poskušali ozavestiti vlogo in odgovornost opazovalcev nasilja. Ugotovili smo, da se pogosto ne odzovejo, ker ne vedo kako ali ker se jim zdi, da bi se s tem vpletali v situacije, ki se jih ne tičejo. Zato smo nadaljevali z razlago in razgovorom o socialnih situacijah in agresivnosti z namenom, da bi dijaki spremenili pogled na svojo vlogo v skupini in sprejeli, da so tudi oni soodgovorni, če nasilje dopuščajo. Obenem so potekale tudi socialne delavnice na temo odreagiranja na nasilje, ki pa so imele zelo različen uspeh na spremembo stališč do nasilja.

Abstract:

Up until now there have been no examples of severe physical violence or very clear verbal violence at Prva gimnazija Maribor, however, there have been some signs that verbal violence has increased. This is why we wanted to get familiar with different ways of preventing it and try out how we could prevent violence in the easiest possible way. Six departments were included in the project. In the first year of the project we were dealing especially with showing the students how to recognize different sorts of peer violence and partly how to constructively react to violent situations. We made students familiar with types of violence and sensitized them with discussions, examples of violence from books, debates in which they used their own experience, social workshops on violence, focusing their attention on everyday more or less aggressive situations. In the second year of the project we began with knowledge and sensitizing as well as ways of proper reactions to aggressive situations. To capture the situation we used a questionnaire. The results show that in case of

violence against a schoolmate students rarely react and protect him/her. This is why we tried to make them aware of the role and responsibility of the observers of violent behavior by presenting the results of the questionnaire and organizing a debate in class. We found out that they often do not react because they do not know how or because they believe that they would get involved in situations that are not of their concern. This is why we continued with an explanation and a debate on social situations and aggressiveness with the intention to make the students change their view of their own role in the group and realize that they are also responsible if they allow violence. At the same time there were also social workshops on reacting to violence that had very different effects on changing the point of view of violence.

Ključne besede: nasilje, agresivnost, senzibilizacija, odreagirane, razred

Problemsko stanje

Medvrstniško nasilje se pogosto pojavlja v šoli, kjer je koncentracija mladostnikov velika. Nasilno vedenje pogosto označujemo tudi z izrazom trpinčenje ali bullying. Ni pa vsako agresivno dejanje tudi že nasilje. Značilnost trpinčenja je namreč, da ga izvaja ista skupina ali oseba in je usmerjeno na skupino ali osebo, ki se zelo težko ubrani napadov nase oz. si ne more pomagati sam. Značilnost pravega trpinčenja je predvsem v neravnovesju moči (Olweus,1995). Zaradi tega je potrebno ločevati trpinčenje od še dopustnega socialnega merjenja moči a obenem biti občutljiv za pravo nasilje, kar pomeni, da opazimo dogajanje, prepoznamo klic na pomoč, prepoznamo oblike in značilnosti nasilja (Pušnik,2006). Oblike nasilja so lahko različne. Najpogostejše je verbalno nasilje (vzdevki, zafrkavanje), sledi poniževanje, izključevanje, grožnje- kar združuje verbalno in psihično nasilje, nato pa razne oblike fizičnega nasilja (Pušnik,2004). Vloga mladostnikov, ki jo prevzemajo v situacijah nasilja je lahko žrtev, nasilnež ali opazovalec. Največ je pasivnih opazovalcev, ki pa so še najbolj dojemljivi za vplive na svoje vedenje, saj se večina v šoli dobro počuti in zaupajo učiteljem. Pogostost trpinčenja in oblik je lahko, glede na navedbe literature, zelo različna. V nekaterih šolskih okoljih se pojavlja bolj pogosto, odvisno od stopnje in vrste šole. V gimnazijah je najmanj pogosto, kar ne pomeni, da nasilja ni. Ker povzroča žrtvi psihično škodo in je zelo socialno nalezljivo, mora šola reagirati na vsako obliko nasilja in težiti k kulturi, ki ne dopušča nasilja.

Cilji projekta

Želimo, da bi dijaki v situacijah nasilja:

- prepoznali vedenje kot agresivno in ga kot takega tudi socialno označili
- znali reagirati ustrezno (ne bi dopustili nadaljevanje takšnega vedenja) in nenasilno
- ne bi imeli emocionalnih ali socialnih zadržkov poiskati pomoč pri tem, če sami ne bi dovolj obvladovali situacije

Raziskovalno vprašanje

Kako lahko dijake naučimo učinkovitih načinov prepoznavanja in preprečevanja nasilnega vedenja.

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Na šoli sicer ni večjih problemov glede nasilnega vedenja, vendar zaznavamo porast verbalnega in blažjega fizičnega nasilja predvsem v 1.letnikih. Ker hočemo ohraniti dokaj nenasilno šolsko situacijo, bi radi preizkusili, kateri preventivni načini so najbolj učinkoviti.

a) Opažamo, da so dijaki slabo senzibilizirani glede nasilnega vedenja, zaradi tega ga kot takega slabo prepoznajo tako izvajalci nasilja, žrtve in opazovalci.

b) Tudi reakcije na nasilno vedenje so pogosto neustrezne, predvsem beg in umik žrtve ter zmanjševanje pomena nasilnega vedenja.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta

V šolskem letu 2007/08 je bil poudarek na tem, da bi dijaki prepoznali in postali pozorni na različne oblike nasilnega vedenja. Ugotavljali smo tudi koliko imajo dijaki vedenja o tem, kaj nasilno vedenje sploh, kako se pojavlja in na kakšen način. Poleg tega smo poskušali spodbuditi njihovo zavedanje o možnih reakcijah na nasilje.

Dijaki so pripravili informacije iz literature na temo medvrstniškega nasilja. (vrste nasilja, mobing, primeri, vrednotenje nasilja, posledice...). Sledil je razgovor-debata o pojmu nasilja in posameznih pojavnih oblikah. Dijaki so v skupinah oblikovali predloge za opis posamezne oblike nasilja, opažene v šoli ter kako bi se bilo najbolje spoprijeti s tem. Poročali so o videnem ali doživetem medvrstniškem nasilju ter pridobili informacije ostalih o percepciji povedanega - refleksija na realne dogodke. Prepoznavali so oblike nasilja iz romana po lastni izbiri (spis pri slovenščini) ali iz filma in komentirali načine reagiranja. Udeležili so se dveurne delavnice (socialne igre, igre vlog) na temo prepoznavanja nasilja. "Domača naloga" -pozorni naj bodo na oblike nasilja v vsakdanjem življenju in na to, kako sami reagirajo v agresivnih situacijah.

Ob koncu vsake dejavnosti je sledila skupinska evalvacija v oddelku, o smislu, pomenu in koristih prej opisanih aktivnosti ter o načinih možnega reagiranja na videno ali doživeto nasilje. Učitelji so ugotovili, da dijaki dokaj dobro izluščijo situacije nasilja v romanah in filmih. Bolj so se razlikovali v pripisovanju pomena ali je neka vsakdanja situacija nasilna ali le malo bolj neugodna. Vendar so praktično vse značilno nasilne situacije tudi označili kot takšne. Dijaki so ugotavljali, da po opravljenih dejavnostih prepoznavajo več vedenj kot agresivnih, ker smo "jih spomnili", da so dejansko takšne. Senzibilizacija je dobro uspela, ker je večina dijakov že imela nekaj znanja iz osnovne šole na temo nasilja, katerega je bilo potrebno usmeriti v realna dogajanja.

V šolskem letu 2008/09 je bil poudarek na ciljih, ki so bili v prejšnjem šolskem letu slabo zastopani in uresničeni. Nanašajo se na vedenje in odreagiranje na nasilje. Torej kako lahko dijaki ustavijo izvajanje nasilja in tudi preprečujejo, da bi se morebitna agresivnost pojavljala v bodoče. Ker so v tem šolskem letu sodelovali večinoma drugi oddelki kot v prejšnjem, smo začeli s prepoznavanjem oblik nasilja, da bi se prepričali ali so dijaki dovolj seznanjeni. Čeprav večina dijakov dobro pozna "teorijo" nasilja že iz osnovne šole, je bilo nujno, da smo to poznavanje osvežili in ga ozavestili, da bodo lahko na njega tudi pozorni. Začeli smo z razgovorom o oblikah nasilja ter s predvajanjem prosojnice o tem. V nekaterih razredih so tudi pisali pesmi ali iskali primere v literaturi na temo nasilja. Uporabili smo tudi gradivo, ki so ga izdelali dijaki na to temo v prejšnjem šolskem letu (npr. prosojnice, spisi, komentarji...) Sledila je triurna delavnica za vsak razred na delovno temo "Odgovor na nasilje" z namenom vsaj nekoliko usposobiti dijake za asertivne reakcije. Odgovori dijakov v skupinski refleksiji na delavnico so pokazali, da je bil učinek zelo različen. Od navdušenja in precejšnega pridobivanja novih znanj, do odklanjanja in neuvidevanja smisla delavnice. Naslednja dejavnost je bilo izpolnjevanje vprašalnika o doživljenem ali videnem nasilju na šoli ter obravnavo in komentiranje rezultatov vprašalnika kot refleksija na ravnanje v primeru nasilja.

Rezultati krajšega vprašalnika, ki je zajemal vprašanja o pogostosti fizičnega in besednega nasilja v šoli ter o emocionalnih in vedenjskih odzivih na opazovano nasilje, so pokazali, da je nasilje res redko, posebno fizično. Iztočnica za nadaljnje razgovore v oddelkih je bil predvsem rezultat, da tudi, če opazijo nasilje in ga obsodijo kot neustreznega, le redko pomagajo žrtvi in ostanejo pasivni opazovalci. Dijaki poročajo, da pogosto ne vedo, kako bi

se odzvali. Sprašujejo se tudi ali je sploh njihova pravica posredovati v nekem nasilnem dejanju. Večina tudi ni sigurna, kakšna reakcija bi bila ustrezna v kritičnem trenutku. Tudi zaradi tega prevladujejo pasivne oblike pomoči drugim ("mislim, da bi mu moral pomagati" - postavka v vprašalniku) ali celo brezbržnost ("to se me ne tiče" - postavka v vprašalniku). Zato smo nadaljevali z razlago in razgovorom o socialnih situacijah in agresivnosti z namenom, da bi dijaki spremenili pogled na svojo vlogo v skupini in sprejeli, da so tudi oni soodgovorni, če nasilje dopuščajo in da imajo vso pravico posredovati. Glede odločitve o posredovanju je med dijaki precejšnja razlika, vendar mnogi zatrjujejo, da bi zaščitili sošolca/ko, če bi bil/a objekt hujšega ali stalnega verbalnega napada, kaj šele fizičnega. Iz razgovorov v oddelkih je bilo tudi razvidno, da bi poiskali pomoč (bolj zaščitniki žrtev kot pa žrtve same) pri razredniku, če bi jih ta "vzel resno" in posredoval pri nasilnežu.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

V obeh letih projekta je bilo vključenih skupaj 6 oddelkov 1. in 2. letnika splošne in klasične gimnazije.

Metode zbiranja podatkov

Za ugotavljanje kako dijaki poznajo temo in različne oblike nasilja ter ga prepoznavajo so služili pisni komentarji dijakov na literarno ali filmsko predlogo, opisi dijakov posamezne oblike nasilja ter informacij o že doživljenem ali videnem nasilju. Ob koncu vsake dejavnosti je sledil v oddelku skupinski razgovor (evalvacija) o tem kaj so novega izvedeli, kaj je bilo koristno, kaj se je pri njih spremenilo.

Tudi za ugotavljanje reakcij na nasilje smo uporabili izjave dijakov po končani dejavnosti.

Skupinska refleksija na delavnico: Kaj so izvedeli?, Ali so se naučili kakšne nove reakcije?, Ali jih je spodbudila za pomoč drugim?

Za ugotavljanje trenutnega stanja vedenjskih reakcij smo uporabili anketni vprašalnik, za ugotavljanje učinka razgovora o socialnih situacijah in agresivnosti na osnovi rezultatov vprašalnika pa izjave dijakov.

Metode obdelave podatkov

Razen anketnega vprašalnika, ki je bil obdelan kvantitativno s prikazi procentov pojavljanja določenega vedenja, so bile izjave dijakov v oddelku po izvedbi neke dejavnosti obdelane kvalitativno, torej katere izjave dijakov so prevladovale, so bile značilne.

Ugotovitve in spoznanja

Večinoma so dijaki dosegli dovolj dobro prepoznavanje različnih oblik nasilja. Vprašanje sicer ali bi jih tudi v konkretni in realni situaciji, vendar se zdi, da je vsaj del dijakov dovolj senzibilen, da postanejo pozorni, če se pojavi nasilno vedenje. K spremembi pojmovanja kaj agresivno sploh je (nekaterih oblik prej niso dojemali kot nasilje), ter tudi k osmislitvi, zakaj je neko dejanje nasilno (tj. namerno in škodljivo), pripomorejo različne dejavnosti. Nekateri dijaki so dali prednost znanju iz literature o nasilju, drugi spoznavanju v socialnih skupinah, tretji v iskanju primerov iz vsakdanjega življenja. Cilj prepoznavanja nasilnega vedenja in ločevanje od običajnega in dopustnega uveljavljanja je bil dosežen. Cilj, da bi dijaki znali ustrezno reagirati v nasilnih situacijah je bistveno težje uresničljiv. Socialne delavnice s tem namenom so bile le delno učinkovite in to le pri nekaterih dijakih. Če bi hoteli doseči več, bi morali dijaki obiskovati trening skozi dlje časa, kar pa je za naš namen (kako pri večini dijakov šole spodbuditi ustrezno reagiranje) nedosegljivo in neracionalno. Pokazalo pa se je,

da lahko delno spremenijo vedenje nekateri dijaki, ki so v nasilnih situacijah opazovalci. Rezultati ankete so pokazali, skladno z navedbami v literaturi, da se večina dijakov noče vpletati v spor. V razgovorih in razčiščevanju, kaj pomeni nasilje za žrtev, je veliko dijakov sprejelo, da bi pravzaprav res lahko posredovali in prekinili vedenje nasilneža, posebno še, če bi bilo to zaželeno s strani razrednika ali učiteljev. To se je nanašalo predvsem na situacije, kjer bi bil nasilnež ali žrtev oseba iz njegovega razreda. Še vedno bi nekaj dijakov ostalo le opazovalcev, a bi se pojavilo dovolj tistih, ki bi direktno posredovali ali se obrnili na razrednika. Dovolj, da bi se krog nasilja prekinil.

Dijaki, ki so sodelovali v projektu so izražali zadovoljstvo, ker so se ukvarjali z problemom, ki se pogosto pojavlja v vsakdanji situaciji. V okviru socialnih iger je nekaj dijakov razrešilo svoj problem z razredno skupnostjo. Nekateri dijaki so izrazili interes po nadaljnjem usposabljanju v asertivnosti. Razredniki so sprejeli projekt, ker je predstavljal preventivo pred morebitnim nasiljem v oddelku in tudi znanje o načinih reševanja takšnih konfliktov. Poleg tega se je zaradi socialnih iger in debat ustvarila boljša povezanost v razredu in z razrednikom.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Uporabljene metode in delno tudi rezultati se ujemajo z navedbami v literaturi ter prakso nekaterih drugih šol, ki so že izvajale podobne projekte. Globalno gledano, je bil projekt je bil predvsem novost za našo šolo. Smo pa poskušali (in delno uspeli) izboljšati načine (filmi, igra vlog), preko katerih dijaki prepoznavajo nasilje in se soočajo z lastnimi emocionalnimi odzivi "če bi bil na njegovem mestu".

Možnosti uvajanja v druga področja

Projekt bi bil uporaben z nekaterimi poenostavitvami v zadnjih dveh letih osnovne šole ter srednjih šolah. V gimnaziji je vsekakor uporaben v prvih dveh letnikih. Za 3. letnik pa bi bilo potrebno dodati bolj komplicirane elemente, da ne bi izpadel "otročji". Uporabnost se torej omejuje na (določamo zelo arbitrarno in brez izkušenj) 14 do 17 letnike predvsem v okolju, kjer preživijo skupaj vsaj nekaj ur (poleg šol tudi dijaški domovi, poletne šole, kampi...)

Literatura

Lamovec, T. Rojnik, A. (1978). Agresivnost. Univerzum, Ljubljana

Marjanovič et al. (2004). Smernice za analizo, preprečevanje in obravnavo nasilja v šolskem prostoru. MŠŠ, Ljubljana

Olweus, D. (1995). Trpinčenje med učenci, kaj vemo in kaj lahko naredimo. ZRSŠ, Ljubljana.

Pušnik, M.(2003). Vloga šole pri zmanjševanju nasilja. ZRSŠ, Ljubljana.

Pušnik, M.(2004). Nasilje med dijaki prvih letnikov srednjih šol - analiza 2003/04. ZRSŠ, Ljubljana

Pušnik, M.(2006). Nasilje med vrstniki. ZRSŠ, Ljubljana

Šolski center za pošto, ekonomijo in telekomunikacije
Celjska 16
1000 Ljubljana

POUČEVANJE STROKE IN MATEMATIKE PO NAČINU IN METODIKI RODOVNE ŠOLE

2008 - 2009

Vodja inovacijskega projekta: Rajko Bošnjak, pomočnik ravnatelja srednjih šol

Sodelavci: Jasna Tara Martinjak, zunanja sodelavka, Gorazd Klemenčič, zunanji sodelavec

Konzulent: Saša Vrbančič, po 1. 3. 2009 dr. Zvonko Perat, Zavod RS za šolstvo

Povzetek:

Pri pouku matematike in stroke sem delal po štirih od šestih principih, po katerih delajo na Ruski rodovni šoli in sicer:

Motivacija

V šolskih sistemih (mi pospešeno drvimo vanje), **kjer je vse natančno določeno in spredalčkano** (luni, minimalni standardi, razdelitev snovi po sklopih, določena je vsaka ura in minuta, natančno so določene vse zahteve) **je motivacija dijakov popolnoma ubita**. Učiteljeva aktivnost je maksimalna, dijakova minimalna. Pri pouku smo to obrnili, torej moja aktivnost je bila čim manjša, njihova čim večja. Motivacija se je bistveno izboljšala.

Komunikacija

Smo v dobi računalništva, veliko komuniciramo preko računalnikov. Neposredna komunikacija med ljudmi se zmanjšuje. To pomeni **čustveno izolacijo**, ki vodi k težavam, v katerih šolstvo trenutno tiči.

Sinergijski pristop

Pomeni zavedanje, da je vsak sistem nestabilen. Vsaka stvar ima fazo svojega nastanka, delovanja in fazo zatona. Ko v določeni fazi ne znamo dijakov več obvladati, je to faza zatona. Slediti moramo temu in vedeti, kako v pravem trenutku sistem zopet zagnati.

Harmonična osebnost

Ker sem delal z dijaki, ki so bili v tem šolskem sistemu neuspešni, sem se moral ukvarjati zlasti s harmoniziranjem njihovih osebnosti. Naš šolski sistem preobremenjuje možgansko polovico, ki ima opraviti z logičnim razmišljanjem. Oba moja strokovna predmeta sta po naravi taka, da zahtevata logiko in povezovanje znanja.

Sam sem postavil v ospredje drugo polovico možganov – emocionalno polovico in težave so se bistveno zmanjšale.

Abstract:

In mathematics and profession class, I have worked by four out of six principles on which Russian rodovna School teaches. These principles are:

Motivation

In school systems, where everything is done by the book (semesters, minimum standard; where every single teaching hour is precisely defined), is student's motivation destroyed. Teacher's activity is at maximum, but student's at minimum. In classroom, we have reversed this, so my activity was minimal and theirs was maximal. Motivation was significantly improved.

Communication

Nowadays, in the age of computers, a lot of communication is via computers done. Direct communication between people is decreasing. This means the emotional isolation that leads to problems in which education currently is.

Synergistic approach

Means consciousness, that each system is unstable. Everything has a stage of its formation, function and a stage of wane. The certain stage, when we cannot control students any more, is the stage of wane. We should be aware of this stage and should start again the whole system before it collapses.

Harmonious personality

Because I've worked with students, who were in the current school system unsuccessful, I had first to deal with a harmonization of their personalities. Our school system overloads the left half a brain, the one that has to do with logical thinking. Both of my subjects require the integration of knowledge and logic by its nature.

Therefore, I forced the right half of brain, the emotional half, and learning problems were significantly reduced.

Ključne besede: motivacija, komunikacija, sinergijski pristop, harmonična osebnost

Problemsko stanje

V začetku šolskega leta 2008/2009 sem prevzel skupino 14 dijakov, ki so že drugič padli letnik v istem programu in so popolnoma obupali nad nadaljevanjem šolanja. Ponudili smo jim dokončanje šolanja po triletnem programu elektrika elektronika. Z njimi sem delal po načelih Rodovne šole.

Cilji projekta

Na kakšen način je možno srednješolca, ki nima delovnih navad, je nemotiviran za delo, v devetletki je bil pri temeljnih predmetih v najslabšem nivoju, z načinom dela pritegniti mu podatki in od njega dobiti znanje, ki ga potrebuje elektrika elektronika?

Potek dela

Od prvotno načrtovanega projekta, kjer naj bi poučeval strokovne module v 1. letniku programa tehnik elektronskih komunikacij (elektrotehnik telekomunikacij) v sodelovanju s profesorico matematike in računalništva je prišlo do sprememb, ker nismo imeli takšnega vpisa kot smo predvidevali.

1. 9. 2008, sem prevzel skupino 14 dijakov s katerimi smo podpisali pedagoško pogodbo o prilagajanju obveznosti. Ti dijaki naj bi v tem šolskem letu končali 3. letnik triletnega programa elektrika elektronika. Eden izmed teh dijakov ima za opraviti 2 izpiti (medtem jih je opravil) in zaključni izpit, ki ga bo opravljal v zimskem roku 2009. Dva dijaka delata z izpiti (opraviti morata še 4 izpiti za 3. letnik) en dijak pa dva predmeta opravlja z izpiti, pri dveh pa obiskuje pouk 1. letnika.

Ostalih deset jih obiskuje pouk, opraviti pa morajo še precej izpitov za 2. letnik (naravoslovje, angleški jezik, osnove elektrotehnike, Prisotnost pri pouku samo evidentiram, sami se odločajo za obisk pouka. Pouk izvajamo sedem šolskih ur tedensko (3 v torek, 2 v sredo in 2 v četrtek). Sam imam v svoji obveznosti priznane 3 šolske ure, ostale opravljam prostovoljno. Teh deset dijakov so fantje, ki so bili neuspešni v drugem letniku programa elektrotehnik telekomunikacij, večina je že ponavljala 1. ali 2. letnik. Večina ima v glavnem velik odpor do šole, pouka in prisotnosti v šoli nasploh. V glavnem niso niti v osnovni šoli niti v srednji šoli namenjali nobenega časa učenju. Delovnih navad enostavno nimajo. Starši so nad njihovim uspehom v šoli v večini obupali.

Večina poleg tega pouka veliko dela preko študentskega servisa ali pri starših, ki imajo zasebna podjetja. Fantje so vsi dovolj bistri, da bi brez težav naredili štiri letni program.

Od začetka septembra do konca novembra je potekal pouk matematike, posamezni dijaki so se učili angleščino, osnove elektrotehnike in naravoslovje.

Moje poglavito delo z njimi je zmanjševanje in odpravljanje organskega odpora do učenja in šole nasploh. Obisk pouka ne sme biti zunanja prisila, ampak njihova želja in potreba. Bistveno je, da se jim snov poda in prikaže zelo enostavno in minimalno, tako, da imajo sami možnost razvijati zahtevnost predmeta, okusiti slast uspeha, ki ga v glavnem ne poznajo. Nujno je, da se snovi iz predmetov med seboj povezuje (matematika, strokovni predmeti, naravoslovje ...) in se jim podaja celovito podobo, ki je uporabna v njihovem poklicnem življenju.

Vsi, ki opravijo izpit iz dela snovi, so zadolženi, da počasnejšim v dojemanju, pomagajo, da uspešno opravijo obveznosti. S tem znanje najbolj utrjujejo in ga še poglobijo.

Moja vloga je v glavnem vloga moderatorja. Bistveno pri tem je, da sem navdušen nad njimi in njihovimi dosežki, čeprav so iz mojega zornega kota skoraj nevidni in minimalni. Vesel sem, če pridejo k uram pouka in pozoren moram biti na njihovo delavnost pri pouku. Večina takoj ko ne znajo in se jim zatakne, riše v svoje zapiske. Vedno posežem vmes in mu dam zagon s tem, da mu predstavim, da on to v bistvu zmore.

POTEK POUKA MATEMATIKE, EVIDENTIRANJA PRISOTNOSTI IN SODELOVANJA S STARŠI:

Snov matematike smo razdelili na tri glavne sklope (potence, kvadratna funkcija in geometrija v ravnini), geometrijo pa še na pet vsebin (pravokotnik, paralelogram, trikotnik, krog in kotne funkcije). Razumevanje in poznavanje vsebin iz vseh sklopov pisno in ustno preverim. Pisne izdelke popravijo, ocenijo in se naučijo še naloge, ki jih niso znali rešiti. Dijaki so v večini bolj kritični do nalog in ocen kot jaz.

Rezultati so seveda povezani z obiskom pouka in so pri matematiki naslednji:

- vseh 7 sklopov so opravili 4 dijaki od osmih. Njihova prisotnost pri pouku je bila 72%, 75%, 82% in 83%
- 5 sklopov je opravil 1 dijak (54% prisotnost)
- 4 sklope je opravil 1 dijak (64% prisotnost)
- 3 sklope je opravil 1 dijak (29% prisotnost)
- 2 sklopa je opravil 1 dijak (46% prisotnost)

Štirje dijaki so opravili izpit iz naravoslovja in en dijak je opravil 1/3 snovi iz osnov elektrotehnike z oceno prav dobro (4). Njegova prisotnost je bila 86%. Enkrat mesečno posredujem staršem preko dijakov število ur izostankov, odstotek izostajanja in opravljene izpite oz. dele izpitov v tekočem mesecu.

Starši tudi več ali manj redno pokličejo. Zelo se trudim, da na starše ne prelagam bremena neopravljenih obveznosti njihovih otrok.

V decembru 2008 smo začeli z predmetom DIGITALNI SISTEMI IN KRMILJA za 2. letnik programa električar elektronike, ki sem ga razdelil na dva sklope (številski sistemi in kombinacijska logika). Skupaj smo posamezen sklop razdelili na vsebine in tako tudi preverjali znanja. Vse osvojeno znanje iz matematike smo uporabili pri tem predmetu, še posebej zato, ker se ničesar niso učili na pamet ampak sem dal poudarek na logiki, ki so jo nujno potrebovali pri tem predmetu.

Snov smo predelali in preverili do konca januarja. V skupini je en dijak zelo odstopal od ostalih po znanju tega predmeta in dele snovi je on razlagal sošolcem. Presenečen in navdušen sem bil z njegovimi razlagami in primerjavami snovi z vsakdanjim življenjem. Določene teme je tako poenostavil in jih približal sošolcem v njihovem »jeziku«, tako da so zlahka razumeli in si zapomnili snov. V veliko pomoč mi je bil tudi pri utrjevanju in preverjanju znanja.

Tudi ostali dijaki, ko so osvojili določen del snovi so pomagali sošolcem, ki so počasneje dojemali snov oziroma razložili snov tistim, ki so manjkali pri pouku.

Izpita iz tega predmeta ni še opravil samo en dijak in to zaradi velike odsotnosti.

V januarju 2009 smo začeli z predmetom DIGITALNI SISTEMI IN KRMILJA za 3. letnik programa električar elektronike, ki sem ga razdelil na tri sklope (mikroračunalnik in mikroprocesor, pomnilniki in organizacija mikroračunalniško vodenih procesov). Skupaj smo posamezen sklop razdelili na vsebine in tako tudi preverjali znanja.

Obdelava podatkov

Od 14 dijakov jih je 10 dijakov v rednih rokih uspešno zaključilo program električar elektronike. Štirje pa bodo zaradi velike odsotnosti potrebovali več časa. V začetku tega šolskega leta so se vsi štirje vpisali na enoto za izobraževanje odraslih in imajo voljo in bodo dokončali program, ostalih deset pa nadaljuje šolanje na štiriletnem programu na različnih šolah v Sloveniji. Po prvem uspehu v srednji šoli in z diplomom v roki so fantje zelo samozavestni in o njihovem nadaljnjem uspehu ni dvoma.

Smatram, da je projekt popolnoma uspel in v tem šolskem letu nadaljujem s » projektom » v rednem pouku pri modulu Poslovni projekti, ki ga poučujem.

Ugotovitve in spoznanja

Pri pouku matematike in stroke sem delal po štirih od šestih principih, po katerih delajo na Ruski rodovni šoli in sicer:

Motivacija

V šolskih sistemih (mi pospešeno drvimo vanje), **kjer je vse natančno določeno in spredalčkano** (luni, minimalni standardi, razdelitev snovi po sklopih, določena je vsaka ura

in minuta, natančno so določene vse zahteve) **je motivacija dijakov popolnoma ubita.** Učiteljeva aktivnost je maksimalna, dijakova minimalna. Pri pouku smo to obrnili, torej moja aktivnost je bila čim manjša, njihova čim večja. Motivacija se je bistveno izboljšala.

Komunikacija

Smo v dobi računalništva, veliko komuniciramo preko računalnikov. Neposredna komunikacija med ljudmi se zmanjšuje. To pomeni čustveno izolacijo, ki vodi k težavam, v katerih šolstvo trenutno tiči.

Sinergijski pristop

Pomeni zavedanje, da je vsak sistem nestabilen. Vsaka stvar ima fazo svojega nastanka, delovanja in fazo zatona. Ko v določeni fazi ne znamo dijakov več obvladati, je to faza zatona. Slediti moramo temu in vedeti, kako v pravem trenutku sistem zopet zagnati.

Harmonična osebnost

Ker sem delal z dijaki, ki so bili v tem šolskem sistemu neuspešni, sem se moral ukvarjati zlasti s harmoniziranjem njihovih osebnosti. Naš šolski sistem preobremenjuje možgansko polovico, ki ima opraviti z logičnim razmišljanjem. Oba moja strokovna predmeta sta po naravi taka, da zahtevata logiko in povezovanje znanja.

Sam sem postavil v ospredje drugo polovico možganov – emocionalno polovico in težave so se bistveno zmanjšale.

Širjenje novosti

Novosti so že opisane v prejšnjem poglavju (V.)

Inovacijo se lahko uporabi na vseh nivojih izobraževanja.

Literatura

Literatura o tej temi ne obstaja , nekaj smernic je na spletni strani Slovenska rodovna šola.

Šolski center Ptuj, Ekonomska šola
Volkmerjeva 19
2250 Ptuj

VODENJE KOMUNIKACIJE V MEDKULTURNEM DIALOGU 2007 – 2009

Vodji projekta: Milica Selinšek, učiteljica slovenščine in nemščine in Danica Kmetec, učiteljica slovenščine in nemščine

Sodelavci: Vlasta Hodnik, pomočnica ravnateljice, Janja Šterbal Vindiš, učiteljica geografije, Vesna Vidovič, učiteljica angleščine, Karmen Vidovič, Nova KBM, PE Ptuj

Konzulent: Vlado Pirc, Zavod RS za šolstvo, OE Kranj

Povzetek:

Šola 21. stoletja brez dvoma zahteva spremembe tudi na področju dela z dijaki. Tako smo s projektom razvijanja modela komunikacije prenesli težišče poučevanja, dela v razredu z učitelja na dijaka, ki tako postaja tvoren in dejaven subjekt, ki s svojim delom in idejami pomaga soustvarjati vzgojno-izobraževalni proces. Tako krepi svojo samozavest, hkrati pa se nauči veščin, ki so v današnji družbi zelo pomembne, kot so veščina javnega nastopanja, pisnega in govornega izražanja, iskanje in zbiranje podatkov, vrednotenje in ocenjevanje pridobljenih informacij, oblikovanje stališč, ki so podprta z argumenti.

Pričakovane cilje inovacije smo dosegli s skupinskim delom, individualnega dela z bazami podatkov na računalniku in preko javnega nastopanja vseh v delo vključenih dijakov, z ustvarjalnimi delavnicami in načrtovanjem dela.

Inovacija tako prinaša nove oblike in metode dela v razredu in izboljšuje kvaliteto pedagoškega dela, povezuje teorijo in prakso, razvija komunikacijske spretnosti, socialne kompetence in kritično mišljenje. Z oblikovanjem gradiv (Kako govorno in pisno komunicirati, kako napisati referat...) pa smo poenotili standarde govornih in pisnih izdelkov na Ekonomski šoli Ptuj.

Naše izkušnje se bodo gotovo še kalile v novih situacijah, saj želimo tak način dela prenesti tudi v druge razrede, da bi vzpodbujali kreativnost in samoiniciativnost dijakov.

Abstract:

School of the 21. Century without a doubt requires changes also in a field of working with students. So we developed a model of communication that transfers the work from a teacher to a student, which takes a constructive and active part in the educational process. He builds up his self-esteem while he is learning skills that are very important in today's society, like the skill of public performance, written expression and oral articulation, to search for and collect information, to evaluate and assess acquired information, to form opinions that are backed up with supporting arguments.

We have achieved the expected goals of the innovation by group work, individual work with data banks on the computer and with public performances of all the students, which were involved in the process, with creative workshops and work planning.

This innovation introduces new forms and methods of working in a classroom and so improves the quality of pedagogic work, it links theory and practice, builds up communications skills, social competence and critical thinking. With development of new pedagogic materials (how to articulate and communicate in writing, how to write an essay...) we have unified the standards of oral and written materials in Ekonomska šola Ptuj.

Our experience will surely be used in various new situations, as it will be presented in other classrooms to encourage creativity and sense of initiative.

Ključne besede: transfer učenja, komunikacija, izkustveno učenje

Vpeljevanje novih metod in načina dela v vzgojno-izobraževalni proces na Ekonomski šoli Ptuj

Uvod

Učenje je temelj človekovega napredka, saj le tako lahko obvladujemo življenje, je temeljni razumski individualni proces, zbir individualnih izkušenj, na katerega vplivajo čustvene in socialne komponente. (Marentič Požarnik, 2000, 13-20).

Učimo se lahko na različne načine; in sicer z asociacijami, s ponavljanjem situacij, na podlagi opazovanja, s podkrepitvijo dražljaja, na podlagi pogojnih refleksov itd., a v šolski praksi je učenje načrtovano tako glede ciljev kot oblik in metod dela, kako te cilje doseči.

Namen inovacijskega projekta

S sodelavko sva s projektom želeli dokazati, da je v naši tradicionalni šoli potrebno uvajati drugačne metode in oblike dela, saj sva po 25-letni pedagoški praksi ugotovili, da » klasični pouk« dijakov več ne pritegne, saj učitelj nastopa kot bolj ali manj avtorski vodja, ki je usmerjen v vsebino (da bo predelal predpisano snov), ocenjevanje je mehanično, ni pozitivne soodvisnosti med dijakom in učiteljem, učitelj je samo »posredovalec« znanja. Zato sva na podlagi akcijskega raziskovanja želeli spremeniti obstoječo pedagoško prakso v razredu tako, da bi z novimi načini dela, ki vključujejo zraven učiteljev in dijakov tudi starše in zunanje partnerje, aktivirali dijake za sodelovalno učenje, uporabo računalniške tehnologije, razvijanje komunikacijskih spretnosti in s tem podjetniške učinkovitosti in zmožnosti ter razvijanje transferja pri učenju.

Cilji projekta

Cilje lahko razdelimo na splošne in konkretne.

Splošni cilji, ki sva si jih zastavili na začetku projekta, so bili:

- uvajanje novih oblik in metod dela v vzgojno-izobraževalni proces in s tem izboljševanje kvalitete pedagoškega dela
- izboljšanje zmožnosti učenja v dani situaciji
- povezovanje šole z okoljem – z iskanjem partnerstva med šolo in delovno organizacijo
- povezovanje teorije s prakso
- razvijanje komunikacijskih sposobnosti, tudi govorništva in javnega nastopanja

- razvijanje socialnih kompetenc in vrednot
- razvijanje ustvarjalnosti in kritičnega mišljenja
- zavedanje pomembnosti dobrega načrtovanja dela (časovna izvedba z izvajalci)
- aktivnejša vloga posameznika pri učenju in odgovornosti za dosežek

Cilji, ki izhajajo iz konkretne učne situacije – učenje komunikacije v medkulturnem dialogu:

- **preučiti konkretno situacijo na naši šoli in delovati v smislu izboljšanja stanja (akcijsko raziskovanje, vpeljevanje transfera v učni proces)**
- učenje spretnosti ustne in pisne komunikacije, standardov javnega nastopanja in poenotenje standardov za izdelavo pisnih izdelkov (referatov, seminarskih nalog...) na šoli
- medpredmetno povezovanje ob tematskih sklopih
- prožna in učinkovita uporaba različnih virov znanja
- povečati dijakovo samostojnost in aktivnost pri pouku
- sodelovanje v predstavitvi projektov (projektni dan)
- uporaba računalniške tehnologije
- učenje podjetniške zmožnosti in učinkovitosti

Teoretična izhodišča za akcijsko raziskovanje in razvijanje transferja pri učenju

Akcijsko raziskovanje v pedagoški praksi:

Raziskovanje je sistematično, kritično in samokritično preiskovanje, ki pripomore k napredku znanja. Pri pedagoškem delovanju je nekoliko bolj razširjena oblika raziskovanja, kot niz korakov v spirali, katerih vsak sestoji iz **načrtovanja, akcije in ocene doseženega rezultata**. Akcijsko raziskovanje je sistematičen proces razmišljajočega poučevanja poklicnih situacij (npr. učne situacije), da bi izboljšali razumevanje lastne prakse in okoliščin, v katerih je potekala, ter zato, da bi izboljšali lastno delo. (Povzeto po članku Vesne Podgornik, Refleksivno poučevanje kot dejavnik učiteljevega profesionalnega razvoja, Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta).

Transfer je prenos učnega učinka s prejšnjega na nadaljnje učenje, z enega predmetnega področja na drugo, pa tudi iz znanih okoliščin, npr. šolskih, v nove – življenjske in poklicne, saj pričakujemo, da se učenje posameznih predmetov prenaša na šolske i zunajšolske, poklicne in življenjske situacije.

(Marentič Požarnik, B. Psihologija učenja in pouka, str. 98)

Koraki pri izvedbi projekta

Zbiranje in obdelava podatkov:

Z anketo sva zbrali mnenja dijakov 1. in 3. letnika ekonomske šole (50 dijakov), ki sta bila vključena v projekt. Povprašali sva jih, kako doživljajo pouk, kakšno vlogo imajo pri pouku, ali si želijo spremembe, in če, kakšne?

Dijaki so v večini odgovorili (87), da pouk doživljajo kot dolgočasen, njihova vloga je pasivna, saj samo sedijo, poslušajo in pišejo. Želeli bi si drugačnega dela, vendar se ne ukvarjajo s tem, kaj bi spremenili. Le v manjšini (13%) bi dijaki ohranili stanje kot je, saj je tako » bolj enostavno«.

Navezali smo tudi stike z zunanjimi partnerji – Nova KBM, PE Ptuj in vodjo oddelka v intervjuju povprašali, katere veščine komunikacije in poslovne komunikacije so potrebne pri njihovem delu in katere pomanjkljivosti na tem področju opažajo pri naših dijakih na delovni praksi. Ti podatki so nam služili kot vodilo pri pripravi gradiv o uspešnem komuniciranju.

1. Vnašanje projektne dela v razred - priprava projektne ur

Čez celo šolsko leto smo pripravili projektne ure, najprej v razredu, kjer smo z metodo skupinskega dela in timskega dela pripravili teoretična izhodišča za posamezne teme, recimo:

Kaj je komunikacija?

Kaj je medkulturni dialog?

Katera so načela govornega nastopanja?

Kako oblikovati pisne izdelke?

Kako učinkovito poslovno komunicirati?

Zbrana teoretična izhodišča smo poenotili in pripravili gradiva (navodila) za pripravo govornega nastopa in izdelavo pisnih nalog.

2. Medpredmetno povezovanje – predstavitev dosežkov na projektne dni

Na projektne dni smo spoznanja prenesli širšemu krogu – javna predstavitev.

Vsaka skupina je predstavila svoj del naloge in izbrala način predstavitve po enotnih kriterijih: naslov, tema, namen, teoretična izhodišča, izbira govorcev, slikovnega gradiva, power pointa itd. temo so dijaki predstavili z vidika različnih predmetov: slovenščina (zapis), tuji jeziki (poslovni pogovor, kratka predstavitev tematike v angleščini, nemščini), ekonomija, geografija (teoretična izhodišča).

3. Evalvacija

S končno anketo sva s kolegico nato preverili, kako so dijaki in učitelji sprejeli tak način dela, katere prednosti in pomanjkljivosti vidijo. Dijaki sprejemajo tak način dela v celoti kot boljši, saj »v šoli ni tako dolgočasno«, zavedajo pa se tudi, da morajo več delati sami, kar nekaterim (18% dijakov) ni preveč všeč. Dijaki menijo tudi, da se na tak način naučijo več.

Od 14 učiteljev razrednega učiteljskega zbora so vsi delo ocenili kot zelo zanimivo in potrebno, vendar jih ima dobra tretjina (27%) tudi veliko pomislekov, z argumenti, da so za tako delo potrebne manjše skupine v razredu, s 30 in več dijaki je namreč težko vzpostaviti in voditi dobro komunikacijo, že tako preobremenjeni učitelji se morajo na takšno delo še posebej pripravljati, kar ni nikjer ovrednoteno, pogosto se pojavljajo problemi z organizacijo in prostorski problemi, težave z oblikovanjem urnika; za takšno delo pa je potrebna tudi dobra tehnična opremljenost šole.

Ugotovitve in spoznanja

Šola 21. stoletja brez dvoma zahteva spremembe tudi na področju dela z dijaki. Tako smo s projektom razvijanja modela komunikacije prenesli težišče poučevanja, dela v razredu z učitelja na dijaka, ki tako postaja tvoren in dejaven subjekt, ki s svojim delom in idejami pomaga soustvarjati vzgojno-izobraževalni proces. Tako krepi svojo samozavest, hkrati pa se nauči veščin, ki so v današnji družbi zelo pomembne, kot so veščina javnega nastopanja, pisnega in govornega izražanja, iskanje in zbiranje podatkov, vrednotenje in ocenjevanje pridobljenih informacij, oblikovanje stališč, ki so podprta z argumenti.

Pričakovane cilje inovacije smo dosegli s skupinskim delom, individualnega dela z bazami podatkov na računalniku in preko javnega nastopanja vseh v delo vključenih dijakov, z ustvarjalnimi delavnicami in načrtovanjem dela.

Inovacija tako prinaša nove oblike in metode dela v razredu in izboljšuje kvaliteto pedagoškega dela, povezuje teorijo in prakso, razvija komunikacijske spretnosti, socialne kompetence in kritično mišljenje. Z oblikovanjem gradiv (Kako govorno in pisno komunicirati, kako napisati referat...) pa smo poenotili standarde govornih in pisnih izdelkov na Ekonomski šoli Ptuj.

Naše izkušnje se bodo gotovo še kalile v novih situacijah, saj želimo tak način dela prenesti tudi v druge razrede, da bi vzpodbujali kreativnost in samoiniciativnost dijakov.

Literatura

Marentič Požarnik, B. Psihologija učenja in pouka, Ljubljana 2000, str.13-20, 98.

Podgornik, V. Refleksivno poučevanje kot dejavnik učiteljevega profesionalnega razvoja, Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta, 2003.

Naji, M. METODE POUČEVANJA IN UČENJA ZA TRAJNOSTNI RAZVOJ, dostopno na spletnem naslovu: www.zrss.si/doc/NAR_METODE%20POUC%20CEVANJA%20IN%20U%20TRAJNOSTNI%20RAZVOJ.doc.

Šolski center Velenje
Trg mladosti 3
3320 Velenje

SOIGRA²

2007 - 2009

Vodja inovacijskega projekta: svetnica dr. Sonja Hudej, prof.

Sodelavci: Jožica Drčar Tiršek, Darinka Vrabič, Irena Štimac, Sonja Hudej, Sonja France, Aleksandra Dolenc Gojevič

Konzulent: mag. Sonja Zajc, Zavod RS za šolstvo, OE Celje

Povzetek:

Inovacijski projekt Soigra je v dveh letih (2007/08 in 2008/09) pri biologiji, matematiki, nemščini, filozofiji, slovenščini in predstavitvenih tehnikah skušal razviti zamisel, kako sodelovalno doseči boljšo klimo v razredih in kako pri tem v največji možni meri v učno-vzgojni proces vključiti dijake. Inovativnost, ki jo s SOIGRO predlagamo, se nanaša na doseganje formativnih in informativnih ciljev, metode dela, način ocenjevanja, samoevalvacijo, motivacijo. Predlagana orodja, s katerim inovativno dosegamo boljšo klimo, je mogoče združiti v tri skupine, tri izvore moči, ki sprožajo nove tokove oz. povzročajo spremembo klime. Za načrtovani uspeh razreda in posameznika v njem je nujno uporabljati vsa tri orodja. Ta orodja skupaj obudijo delovanje razuma in instinktivne psihe. S temi orodji krepimo pri posameznikih in v skupini ostre čute, igrivost duha, povišano sposobnost požrtvovalnosti in sočutja. Spodnja delitev je zasnovana glede na to, kateri element moči je pri posameznem učnem predmetu prevladujoč:

- a) **moč govora**, besede (pisane in govorjene) v načrtih Jožice Drčar Tiršek (komunikacija v EU prostoru), Darinke Vrabič (dialog, debata),
- b) **moč igre**, igranje vlog v načrtu Irene Štimac (dijaki so asistenti, imajo SP); Sonje France (tutorstvo) in Aleksandre Dolenc Gojevič (dijaki umetniško zasnujejo nove prostore za inovativni pouk),
- c) **vzgonska moč delovanja skupnosti** v načrtu Sonje Hudej: sinergija pri poučevanju in vzajemno sodelovanje pri učenju in poučevanju.

Ključne besede: sinergija v razredni skupnosti, moč besed in moč igre pri doseganju kompetenc, kritično mišljenje, procesni model ocenjevanja, ciljno-procesni modela usvajanja

no
ve snovi, globalna strpnost in kulturacija

Abstract:

*Innovations in didactic implementation: **the power of a word, the power of a game, the power of the masses***

The atmosphere in the classroom could be improved and thus also the progress of each

² IP je predstavljen v publikaciji IP Soigra, Šolski center Velenje, 2009 in na spletni strani Gimnazije ŠCV.

individual student increased by the innovations in teaching methods and evaluation in the following disciplinary fields; Slovene, Biology, Mathematics, Philosophy, German and Presentation techniques.

The innovation project "Soigra" (Cooperative game) was carried out in the period between 2007 and 2009. It developed methodological-didactic interdisciplinary transformation of the lessons by introduction of the joint tools or incentives (**the power of a word, the power of a game, the power of the masses – synergy**). It showed that an encouraging educational environment could be created with the help of such tools, so that students would be able to gain competence for the future. This project "Soigra" was carried out between 2007 and 2009.

A teaching course with innovations in instructional approaches and learning process was carried out in one of the classes and in various control groups. This teaching sample introduces informal teaching methods, interdisciplinary content-based alliances as well as the innovations in didactic implementation in specific disciplines.

The target-based process teaching was introduced in the disciplines of Biology and Slovene.

Such activity enables extremely successful team work based on the active participation of all students and progress of each individual according to their own abilities.

A huge progress of the whole class as well as of the individuals was achieved in the Mathematics course also by the help of student-tutors who checked home work in a very short period of time and gave individual advice to specific problems.

The teaching process in the discipline of Philosophy was directed into the spoken form-debate which was an active practice for participation at the public contests and critical thinking.

The key target in German as well as in Philosophy was to develop a self-confident public performance of the students. However, it is focused more on the written communication when the students enter the European cultural sphere. An informal cultural dialogue was carried out by the students of our school with the students of the Westerwald Gymnasium, with the Croatian, Austrian and Hungarian students.

When presenting the presentation techniques in the disciplinary field of Art (Presentation techniques), the students were extremely creative in making drafts for the modern arrangement of the school premises. They used modern forms and new materials which enabled dialogue and games in the classroom.

The students developed a positive identification with the school environment. They are thrown into the situations where they could participate in creation and formation of the educational process.

Through a carefully planned evaluation system they are able to realize which goals have been reached and furthermore what is their next step on the way to the final goal.

Problemsko stanje

IP Soigra skuša spremeniti opazno agresijo, odtujenost, anksioznost, nesposobnost uživanja v drugega, pasivnost, občutek ogroženosti, nezaupanje, komunikacijsko nesposobnost in slabo pripravljenost na mobilnost.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev sloni na virih, ki si prizadevajo v pouk vpeljati nove oblike in nove metodično-didaktične prijeme (prim. razdelek VII).

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Kako povečati uspešnost dijakov, doseči boljšo motivacijo in izboljšati klimo?
Kako preseči razdrobljenost na "tradicionalne" predmete?

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Dijaku omogočiti spoznati svoja pričakovanja in vrednote;
Razumeti količino svoje pripravljenosti za sodelovanje z drugimi;
Odgovorno sprejemati dolžnosti;
Dosegati v razredu razumsko in čustveno harmonijo.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

Inovacijski projekt Soigra je sprva zelo hitro napredoval od začetne zamisli do inovacije, ker smo vse udeleženske projekta, vsaka na svoj način, inovacijo snovale že dolgo pred prijavo projekta na natečaj ZRSSS v letu 2007. Ko smo odkrile, da so moč besede, moč igre in vzgonska moč skupnosti skupna orodja oz. vzvodi, s katerimi je mogoče dosegati cilje, je v nadaljevanju naše delo potekalo analitično. Z evlavacijo, premišljevanjem in analizo skušamo ugotoviti ustreznost načrtanih ciljev, dokazati izboljšanje razredne klime in potrditi pridobitev zaželenih kompetenc. V ta namen spremljamo kazalce, ki potrjujejo, da je inovacijski cilj dosežen.

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevale k uspešnemu zaključku projekta:

- brezumno hitrost,
- neorganiziranost in nesposobnost osredotočanja,
- nemoč učitelja in dijaka pri doseganju ciljev,
- obremenitev posameznika,
- naveličanost

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta

- doseganje umiritve, zadovoljstva, občutka varnosti,
- odvrnitev od pretiranega individualizma in stremljenje k soljudem,
- doseganje kompetenc, pomembnih za prihodnost.

Obdelava podatkov

V izbranih skupinah smo sistematično spremljali:

- zaznavanje čutnega in čustvenega ugodja,
- okrepjenost mišljenja, kritičnosti in povečanje potrebe po učenju in duhovni rasti,
- učinke vpeljave procesnega načina ocenjevanja,
- učinke vpeljave procesnega modela usvajanja nove snovi,
- pridobivanje kompetenc,
- krepitev globalne strpnosti in kulturacije zaradi mednarodnih stikov in izmenjav,
- učinke posodobljenih učilnic.

V IP Soigra smo spremljali naslednje dejavnike:

- strateško zasnovanost učiteljeve priprave,
- učiteljevo usmerjevalno vlogo,
- 3. poglobljenost evalvacije učne ure in samoevalvacije,
- sočasno individualno in skupinsko obravnavo dijaka pri pouku,
- dijakovo predstavo o ciljih pouka,
- dijakovo predstavo o najvišji možni kvaliteti sebe in skupnosti,
- dijakovo kritično spoznanje problema in poti do rešitve,
- učiteljevo diagnozo in predlogov sanacije,
- duševno pripravo (osredotočenost),
- sprejem informacij,
- uvajanje tehnik hitrejše pomnitve,
- povečan interes, željo po predstavitvi sebe in po uspehu skupine/skupnosti.

Rezultati evalvacije IP Soigra

1. Učitelji, ki so člani IP Soigra, so zmožni *strateško zasnovati poučevanje in svoje priprave na pok*, se izogniti ujetosti v posamezne učne vsebine, dosegati funkcionalne cilje in razvijati načrtovane kompetence (spretnosti). Na Gimnaziji je bilo v letu 2008/09 večina pouka usmerjenega le v izobraževalne cilje. Učitelji v IP Soigra pa so skušali pouk ciljno naravnati in izkoristiti moč besede, moč igre in vzgonsko moč skupnosti. Evalvacija potrjuje, da so dijaki pri 60 % preverjanj dokazovali svoje zmožnosti, ne pa kvantitete usvojenih informacij.

2. *Učiteljeva usmerjevalna vloga* se je v največji meri odrazila pri ciljno načrtovanem procesnem modelu pouka. 10 % učiteljev na Gimnaziji je bilo usmerjenih v končni cilj pouka. Proces pouka so bili sposobni voditi demokratično, z enakovrednim vključevanjem dijakov v soustvarjanje učnih ur, okolij, ciljev in vrednot. Ti učitelji obvladajo vse strategije in taktike sodobnega menedžerskega vodenja in ustvarjajo pogoje za najvišje možno uresničevanje skupnih ciljev in ciljev posameznika.

3. Na Gimnaziji okoli 35 % učiteljev evalvira pouk in išče povratno informacijo pri dijakih. Večina teh učiteljev evalvacijo opravi konec šolskega leta, s pogovorom, v obliki pisne ankete, z odprtimi in zaprtimi vprašanji. Evalvacija se je opravljala pri projektu Posodobitev Gimnazije. Zajemala je timsko izpeljane učne ure, ki jih je opravilo 30 % učiteljev. V inovacijskem projektu Soigra so *poglobljeno evalvacijo učnih ur in samoevalvacijo* izvajale vse sodelujoče članice. Te ankete dokazujejo smisel inovativnega pristopa in potrjujejo doseganje načrtovanih ciljev. Ker učinkujejo kot diagnoza stanja, so bile te ankete uporabljene tudi pri načrtovanju nadaljnjih korakov v učno-vzgojnem procesu.

4. *Sočasna individualna in skupinska obravnava dijaka pri pouku* je bila v okviru IP Soigra uresničena pri vseh sodelujočih članicah, ki v kolektivu gimnazijskih učiteljev predstavljajo 10 %. Taka obravnava je bila v šolskem letu 2008/09 značilna tudi za 40 % drugih učiteljev, čeprav niso v projektu. Nekateri učitelji pa načelo individualizacije pouka razumejo tako, da pri uresničevanju dijakovih individualnih zamisli, načrtov ter zmožnosti zapostavijo skupnost. Tako se je na Gimnaziji zelo okrepil individualizem. Človek kot bitje skupnosti je v ozadju, prav tako pa teh 80 % učiteljev za napredek posameznika ne izkorišča vzgonske moči, sinergije, ki jo predstavlja in ustvarja kolektiv, razredna množica.

5. Nekaj učiteljev je spremljalo *predstave dijakov o ciljih pouka*; večina učiteljev je cilje v uvodnih urah navedla, nikoli med letom pa niso naredili spremljave, kako dijaki te cilje razumejo in v kolikšnem obsegu jih hočejo usvojiti. IP Soigra si prizadeva to stanje spremeniti s poudarjanjem vloge dodane vrednosti (djakovega doprinosa k pouku) poleg izobraževalnih in funkcionalnih ciljev.

6. Med dijaki, ki smo jih z IP Soigra spremljali, je bilo le 23 % takih, ki so bili v trenutnih razmerah zmožni spreminjati *predstavo o najvišji možni kvaliteti sebe in skupnosti*.
7. Meritev *dijakove kritičnosti pri spoznavanju problema in iskanju poti do rešitve* je prinesla precej različne rezultate v anketah, ki so jih izpolnjevali učitelji, in tistih, ki so jih izpolnili dijaki.
8. Po mnenju učiteljev je evalvacija *učiteljeve diagnoze in predlogov sanacije* povečala učinkovitost pouka (prim. v nadaljevanju sestavek o kritičnem mišljenju).
9. Dijaki so v večini primerov potrdili, da se s predlaganimi orodji povečuje občutek *duševne priprave (umiritve, osredotočenosti)*.
10. Dijaki so potrdili, da je *sprejemanje informacij* pri učnih urah, izvedenih v okviru projekta Soigra, učinkovitejše.
11. Vsi dijaki so potrdili koristnost *uvajanja tehnik hitrejšje zapomnitve* in učinkovitost naslonitve na orodja: izkoristiti moč besede, izkoristiti moč igre in izkoristiti vzgonsko moč (sinergijo), ki jo lahko ustvarimo v razredu (množici).
12. Le 5 % dijakov je zapisalo, da pri pouku, ki ga izvajamo z IP Soigra, ne zaznajo povečanega interesa, želje po predstavitvi sebe in napredku skupnosti.

Ugotovitve in spoznanja

Orodja, ki smo jih z IP Soigra razvijali, omogočajo doseganje znanj, veščin in spretnosti, potrebnih za prihodnost naših dijakov. Pri snovanju Soigre nas je vodila nova psihologija pouka in filozofija novega humanizma, ki upoštevatva vse zakonitosti neminljive narave in jemljeta slehernega dijaka kot dragoceni drobec narave, brez katerega ni mogoče doseči harmonične celote, ravnovesja skupnosti. Tako se je poglobila osredotočenost v skupinsko delovanje in oživila tudi skrb za dobro(bit) skupnosti.

Naše dosedanje snovanje je bilo usmerjeno v vprašanje, kako učinkovito preseči razdrobljenost na "tradicionalne" predmete, odpraviti neuspešnost posameznikov, odpraviti neustvarjalno in neproduktivno učenje ter uvesti sodelovalno, problemsko in raziskovalno učenje. Vso energijo smo članice projekta Soigra usmerile v vzpostavitev demokratičnih razmerij pri pouku, v omogočanje izmenjave idej, oblikovanje diskusijskih skupin, samoocenjevanje in samoopazovanje, kritičnost, odpravljanje informacijske zasičenosti, težav pri pomnjenju in koncentraciji.

IP Soigra potrjuje, da mora biti učitelj spodbujevalec učenja, svetovalec, ustvarjalec učnih gradiv, raziskovalec, ocenjevalec/evalvator kakovosti. Dijaki so spremljani procesno in ocenjevani opisno, upoštevajoč korelacijo med posameznikovim doprinosom in napredkom skupnosti. Za tako vrsto ocenjevanja je bilo potrebno izdelati načela, kriterije in postopek, v katerem na koncu opisno oceno prevrednotimo v numerično.

V dveh letih je IP Soigra že razvil novost v iskanju izhoda iz trenutne informacijske zasičenosti šolskih programov, slabe motiviranosti dijakov za delo, nezmožnosti dijakov za vstopanje v dialog ter slabega prenosa pridobljenega znanja v prakso. V šolskem letu 2009/10 načrtujemo testiranje novega modela pouka oz. testiranje kombinacije didaktičnih elementov (moč besede, moč igre, moč skupnosti) na izbrani populaciji v izbranem inkubatorju. IP Soigra se bo tako uveljavila kot celovito metodično preoblikovanje vzgojno-izobraževalnega programa na Gimnaziji Šolskega centra Velenje, pri čemer so ključnega pomena orodja oz. vzvodi: moč besede, moč igre in vzgonska moč skupnosti.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti - **Vzvodov za doseganje ciljev v IP Soigra:**

1. izkoristiti vzgonsko moč množice; 2. izkoristiti moč besede; 3. izkoristiti moč igre.

1. Vzgonska moč množice

Vsak posameznik mora v skupini izpopolnjevati sebe in pomagati, da imajo občutek rasti in napredka tudi vsi okoli njega. Slehernemu posamezniku je sinergija razredne skupnosti v pomoč pri doseganju ciljev. Ta sinergija skupnosti pomaga negovati vsakega dijaka sredi skupnosti. S poudarjanjem kolektivizacije se poveča uspešnost individualizacije in zagotovi načelo enakovredne obravnave posameznika.

2. Moč besede

Vse moči, ki jih ima človek ali človeštvo, izvirajo iz moči besede. Razvijanje besedne moči povečuje sporazumevalne kompetence in krepi mobilnost dijakov.

3. Moč igre

V igri je velika življenjska skrivnost. V IP Soigra so vključene različne vrste igre: gledališka igra, igra posnemanja vlog; ustvarjalna igra:

Možnosti uvajanja v druga področja

Metodično-didaktično preoblikovanje pouka z naštetimi tremi vzvodi je mogoče prenesti v katerokoli vzgojno ali izobraževalno sredino, ki želi uresničevati načelo UTILE ET DULCE (koristno in zabavno).

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim:

1. Preoblikovanje učno-vzgojnega procesa s pomočjo navedenih orodij (moč besed, moč skupnosti in moč igre), pri katerem gre za nadpredmetno razvijanje medkulturnega dialoga, debate, avtentičnega učenja, tutorjeve vzpodbude, sodelovalnega učenja ter ciljno načrtovanega procesnega modela pouka.

2. Procesni model ocenjevanja znanja.

3. Preoblikovanje/preureditev učilnic glede na sodobna spoznanja bivalne kulture, v katerih se lahko izvajajo novi učno-vzgojni procesi.

Literatura

BABIČ SENTOČNIK, S.: Portfolio. Delovno gradivo usposabljanja. Ljubljana, 2005.

BOBEN BARDUTZKY, D.: Kurja šola, mačja šola, 2008.

COVEY, S.: Sedem navad zelo uspešnih ljudi. Celje: samozal., 2008.

Časopis za kritiko znanosti; let.XXXV, 2007, št.229/230, pogl. Kritično mišljenje.

DE BONO, E.: Naučite svojega otroka misliti, Maribor, 1998.

Delam za sebe. Učno delovno gradivo. Spodbujanje in razvoj podjetniških lastnosti. Velenje, 2003.

HUDEJ, S. (2002) Upešnost uresničevanja tvorčevega namena v šestih besedilnih vrstah. Slavistična revija 50/1. 61-81.

KOMLJANC, N., T. DEUTSCH (2007) Inovacijski projekti. Zavod Republike Slovenije za šolstvo, Ljubljana.

KOMLJANC, N., ZAJC, S. (2008) Vodenje ocenjevanja za spodbujanje razvoja. Didaktika ocenjevanja znanja. 85-94.

KOMLJANC, N., ZAJC, S. (2009) Od pričakovanega rezultata do dosežka. V: Vodenje in dosežki učencev v teoriji in praksi; XIII. strokovni posvet Vodenje v vzgoji in izobraževanju od 31. marca do 2. aprila 2009. Portorož: Šola za ravnatelje.

KRAKAR-VOGEL, B. (2006) Merila za izbiranje literarnih del v pedagoškem procesu. Zbornik Slavističnega društva Slovenije 16, Slovenski slavistični kongres Lendava 2005. 115-128.

KREK, J.: Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji.

KUŠČE-ZUPAN, S. (1994) Teoretična podlaga celostnega izobraževanja: osnove sugestopedije. Didakta 14/15. 64-69.

LORENČIČ, I.: Gimnazija med Scilo in Karibdo; Vzgoja in izobraževanje; 4&5/2005.

MARENTIČ POŽARNIK, B.: Kakovost (gimnazijskega) znanja s konstruktivistične perspektive; Vzgoja in izobraževanje 1999/6.

MARENTIČ POŽARNIK, B.: Ocenjevanje učenja in ocenjevanje za (uspešno) učenje: kako zmanjšati neskladje med nameni in učinki ocenjevanja, Vzgoja in izobraževanje 2000-2/3 str. 4-9.

MARENTIČ POŽARNIK, B.: Spreminjanje paradigme poučevanja in učenja ter njenega odnosa – eden temeljnih izzivov sodobnega izobraževanja; Sodobna pedagogika 1/2005.

MARENTIČ POŽARNIK, B.: Zunanje preverjanje, kultura učenja in kakovost (maturitetnega) znanja; Sodobna pedagogika, junij 2001, str. 54 – 57.

MEDVEŠ Z.: Koliko se znajo učenci učiti, naj bo razvidno iz tega, koliko znajo; Sodobna pedagogika 1/2005.

Modro oko: Spoznaj, analiziraj, izboljšaj; 2001/2002.

NEMEC, V. (2005). Kako do uspešnega menedžmenta. Ljubljana: Modrijan.

Pri literaturi bi potem morala dodati še:

RUPNIK VEC, T., A. Kompare: Kritično mišljenje v šoli, Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 2006.

RUPNIK VEC, T.: Didaktična prenova – priložnost za vsestranski profesionalni razvoj učitelja; Vzgoja in izobraževanje 4&5/2005.

RUTAR ILC, Z.: Ocenjevanje v finskem poklicnem izobraževanju: Vzgoja in izobraževanje 4/2006.

RUTAR ILC, Z.: Samoevalvacija – priložnost za razmišljujoče praktike: Vzgoja in izobraževanje 2006/2.

RUTAR, D.: Dejavniki kakovostne šole; Vzgoja in izobraževanje 1999/6.

RUTAR, D.: Kratka zgodovina kritične pedagogike in njen pomen za današnji čas; Vzgoja in izobraževanje 4/2007.

SKRT, B.: Kritično zagovorništvo za informacijsko dobo ali izobraževalna debata za nove kompetence informacijske družbe 21. stoletja; Vzgoja in izobraževanje 6/2004.

STRMČNIK, F.: Problemska usmerjenost, nujnost sodobnega pouka; 3/2007. Sodobna pedagogika učenja in poučevanja. V: Didaktika ocenjevanja znanja. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo. 37-47.

Učna mapa dosežkov. Delovno gradivo usposabljanja. Ljubljana, 2004.

URL: <http://www.zrss.si/pdf/PravilaIPmaj07.pdf>

VRABIČ, A. D. Mali, S. Pevec: Delo skupine za kakovost na šoli. Šolski center Velenje 2005.

VRABIČ, A. D. Mali, S. Pevec: Priporočila šolam za izvajanje samoevalvacije: ugotavljanje in zagotavljanje kakovosti v poklicnem in strokovnem izobraževanju. Ljubljana: Center republike Slovenije za poklicno izobraževanje 2007.

ZAJC, S. (2009) S formativnim spremljanjem do večje kakovosti

Pravilnik o preverjanju in ocenjevanju znanja v gimnaziji. V: Ur. l. RS, št. 31/96, 22/97, 15/98, 68/98 in 70/99).

Šola za hortikulturo in vizualne umetnosti Celje
Ljubljanska cesta 97
3000 Celje

HORTUS VIVALDI

2008 - 2009

Vodja inovacijskega projekta: Barbara Pajk, svetovalka

Sodelavci: Rafael Hrustel, svetnik, Peter Ribič, Matej Zdovc, svetovalc, Jadranka Seles, svetnica

Konzulent: Anka Zupan, Zavod RS za šolstvo, OE Maribor

Povzetek:

Dojemanje posebnosti narave in naravnih zakonitosti z vsemi čutili je bil v času raziskave za videče in nevideče obiskovalce šolskega parka Šole za hortikulturo in vizualne umetnosti Celje različno. Reševanje problemov dojetanja, razumevanja in uporabe v vsakdanjem življenju pomeni veliko zlasti slepim, ki morajo z ostalimi čutili nadomestiti vid. Spodbujanje zaznavanja okolice videčih z zavezanimi očmi z uporabo ostalih čutil je prineslo boljše rezultate dojetanja narave in razumevanja potreb slepih.

Abstract:

In research time comprehension of nature particularities and nature lawfulness with all senses was different for visitors who can see and visitors who can't see in school park of School for horticulture and visual arts. Problem solving of comprehension, understanding and using in daily life means a lot particularly to blinds who have to substitute vision with other senses. Promotion of detection surroundings with blindfold of people who can normally see with using other senses brought better results of comprehension nature and understanding needs of blinds.

Ključne besede: videči, nevideči, čutila, park, narava

Problemsko stanje

Učenje se ne začne šele po prestopu šolskega praga, za hitrejši napredek posameznika in družbe pa lahko ponuja šolski prostor zelo veliko, če ga znamo izkoristiti.

Šola za hortikulturo in vizualne umetnosti Celje ima razen klasičnih šolskih prostorov, od katerih je največ učilnic, še skoraj 4 ha velik šolski park in pridelovalne površine, namenjene razmnoževanju in vzgoji okrasnih zelnatih rastlin, drevnine in vrtnin ter prostore, namenjene učenju krajinskega oblikovanja in vizualnih umetnosti nasplah. Na majhnem prostoru se torej strnjeno nahaja mnogo delovnih in bivalnih okolij, kakršna so sicer v našem vsakdanjem življenju. Opažamo, da dijaki in študenti gledajo na šolski prostor ozko, ker marsičesa, kar imamo ali novega naredimo, ne znajo prenesti v domače okolje. Okolice pogosto ne zaznavajo celostno.

Vrste javnomnenjskih raziskav kažejo, da Slovenci želimo bivati v hiši z vrtom, na samem, kar pa je v urbanem okolju težko zagotoviti. Prilagajanje in izboljševanje le-tega v skladu z vizijo bolj naravnega, podeželskega okolja, zahteva od nas pozornost in mnogo truda za zagotovitev pogojev kvalitetnega življenjskega okolja.

Dovzetnost ljudi do izboljšav življenjskega okolja v smislu trajnostnega razvoja, zlasti mladine, je različna. Omenimo le vrednotenje poklica hortikulture, osebnostno zrelost, delovne navade, komunikativnost, okolje, od koder izhajajo ipd.

Razlike med mladimi narekujejo potrebo po uporabi različnih didaktičnih metod, na katere pa v veliki meri vpliva lokacija šole in njenega parka ter gmotno-tehnična podlaga, ki ponuja posebne tipe učnih ur, kjer se lahko izrazijo različne sposobnosti in spretnosti dijakov ali drugih obiskovalcev.

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje se je glasilo: Kaj lahko opazimo v naši okolici? Učence, dijake in ostale udeležence oz. obiskovalce smo želeli naučiti dojemanja posebnosti narave in njenih zakonitosti ter njihovo uporabo v vsakdanjem življenju z več čutili. Običajno se pri zaznavanju okolice podzavestno zanašamo samo na en ali dva čuta, od tega najpogosteje na vid in sluh. Pri opazovanju doživljamo različne moteče dražljaje, ki nam odvrtačo pozornost. V želji po čim boljšem opazovanju in uporabi opaženega ter iskanju najustreznejših metod poučevanja smo v raziskavi uporabili že izdelano analizo prostora in jo povezali z različnimi skupinami ljudi. V prvi vrsti smo se želeli osredotočiti na naše dijake in študente, s katerimi smo dnevno v stiku in jih najbolje poznamo. Kot primerjavo smo želeli imeti obiskovalce različnih starosti – otroke, osnovnošolce, odrasle. Zavedali smo se, da morda ne bi dobili jasnih rezultatov raziskave, zato smo želeli vključiti še slepo in slabovidno populacijo – mladino iz Zavoda za slepo in slabovidno mladino v Ljubljani, društev slepih in slabovidnih iz različnih koncev Slovenije in Varstveno delovnih centrov, kjer so prav tako slepi in slabovidni mladi in odrasli. Na Učni poti za slepe in slabovidne v okviru parka šole smo jim želeli bolje predstaviti naravo in življenje v njej. K sodelovanju smo želeli pritegniti naše dijake in študente ne le kot eno izmed raziskovanih skupin, ampak tudi kot mentorje obiskovalcem ter snovalce strokovnih rešitev pri prilagajanju okolice za različne skupine obiskovalcev, ki bi jim bilo olajšano spoznavanje okolice. Pri tem nas je vodil motiv večje učinkovitosti in pomembnosti iskanja strokovnih tehničnih rešitev, ki jih vsako okolje potrebuje za doseg čim večje kvalitete življenja. To je bil skriti in posreden cilj inovacijskega projekta.

Potek dela

Faze izpeljave projekta so bile naslednje:

Izoblikovanje izhodiščne ideje, opis in razlaga dejstev

Šolski park ima petnajst različnih področij, ki jih lahko razdelimo na pridelovalna (zelenjavni vrt, rastlinjak, vrt trajnic...) in oblikovno zanimiva krajinska področja (parkovni del, ribnik, skalnjak...). Dijaki in študenti ga bolj dojemajo kot obveznost in nekaj samoumevnega in drugače kot obiskovalci, ki ga začutijo kot bivalni vrt. Obojim smo želeli prikazati nove dimenzije parka, ki bi jih povezali z domačim okoljem tako, da bi vključili več zaznav. Življenje v naravi in z naravo z minimalnimi prilagoditvami je mogoče le s spoznavanjem prostora. Poiskati je bilo potrebno le poti do različnih skupin ljudi, ki bi celostno zaznavali prostor.

Načrtovanje akcije

Prvotni ideji vodenja skupin naših dijakov in študentov se je pridružila ideja vodenja z zavezanimi očmi, ki smo jo želeli uporabiti tudi pri videčih obiskovalcih. Predstavitev parka je bila v tem primeru načrtovana podobno kot pri slepih in slabovidnih.

Izvedba aktivnosti

Sledili smo načrtovanim aktivnostim in se pri tem prilagajali skupinam. Poudarek smo dali na uporabo več čutil hkrati. Prilagoditve so morale biti glede na vreme, letni čas, prostorske možnosti uporabe posameznih delov parka, kjer obiskovalci niso smeli motiti vzgojno učnega procesa, prilagoditve glede možnosti predstavitve posameznih rastlin, ki so bile v različnem času v različnih razvojnih fazah in nenazadnje prilagajali smo se na ljudi, njihovo starost, zanimanje, dožemanje ipd. Po nekaj vodstvih smo dopolnili načrt in preoblikovali aktivnosti, ki so vključevale delo v parih in dožemanje okolice na podlagi lastnih izkušenj in samoiniciativnosti.

Spremljanje in razlaga učinkov

Fotografiranje večine udeležencev in sprotno spremljanje poteka in učinkov aktivnosti naše raziskave je dala neke vmesne rezultate, ki smo jih želeli izpopolniti. Zato smo dopolnili načrt in preoblikovali aktivnosti, kjer smo večjo vlogo namenili našim dijakom in študentom. Spremljali smo zaznavanje okolice z vidom, sluhom, okusom, otipom, vonjem in občutki hlada – toplote, svetlobe – teme, vetra – zavetrja, varnosti in varne hoje ter zadovoljstva.

Končna evalvacija in uporaba optimalnih rešitev

Dragocene izkušnje, ki smo jih pridobili, so smernice za uporabo čim bolj optimalnih rešitev pri nadaljnjem predstavljanju v prvi vrsti učnih vsebin. Ugotovitve in spoznanja so temelj za širjenje novosti in drugačno, zanimivejšo predstavitev že znanih spoznanj, katerih ravnanje in uporaba nam lažje prideta v zavest.

Obdelava podatkov

V šolskem parku smo zbirali podatke pri dveh skupinah dijakov (13 in 16 oseb, 8 od 16 z zavezanimi očmi), petih skupinah osnovnošolcev (12 – vsi z zavezanimi očmi, 18, 17 in 12 oseb ter 8 slepih in slabovidnih), treh skupinah študentov (12, 6 – vsi z zavezanimi očmi, 7 – od teh 5 z zavezanimi očmi in 11 – od teh 3 z zavezanimi očmi) in štirih skupinah odraslih (19 – 7 slepih in 3 slabovidni, 26 – 20 slepih in 2 slabovidna, 14 – 10 slepih in 14 – 8 z zavezanimi očmi). Nekatero videče udeležence smo torej del poti vodili z zavezanimi očmi, pri vračanju po poti pa so prvotno skrite predeli lahko tudi videli. Na ta način smo opravili kontrolo zaznavanj.

Podatke smo zbirali s sprotnim beleženjem rezultatov in fotografiranjem, nato pa smo podatke in ugotovitve opazovanj primerjali. Sestavili smo ocenjevalno lestvico, v katero smo uvrščali osebe, ki so pravilno z drugimi čutili zaznavale različne okoljske dražljaje. Osredotočali smo se pretežno na rastline, ki so jih morali prepoznati z otipom, vonjem in/ali okusom. Sčasoma smo individualno zaznavanje v skupini dopolnili z delom v parih.

Opravili smo kvalitativne meritve treh nalog. Vzorec je bil dovolj velik za izračun aritmetične sredine ali standardnega odklona. Tega nismo storili, ker je vsaka oseba opazovala več rastlin. Dopustili smo možnost, da je izjavila, da rastline ne pozna in je takoj začela preučevati drugo. Tako so podatki zbrani po 10 opazovanjih rastlin, za katere osebe niso izjavile takoj, da jih ne poznajo. Interpelirani rezultati so glede na dobljene ocene.

Pred opazovanjem nismo imeli velikih pričakovanj, ker na tem področju nimamo izkušenj. Med udeleženci smo izbrali prostovoljce. Prepoznavanje z otipom je bilo na ocenjevalni lestvici najbolj izenačeno. Največ udeležencev je pravilno spoznalo rastlino po okusu. Največ težav je vsem predstavljala naloga spoznavanja rastlin po vonju.

Ugotovitve in spoznanja

Skupine videčih so v šolskem parku spoznavali okolico s sluhom, okusom, vonjem, otipom in občutkom boljše, kot če jim ne bi zavezali oči. Videči v veliki meri izključijo dojemanje okolice z ostalimi čutili. Sliko o predmetu si vedno ustvarimo v možganih.

Naša spoznanja lahko interpretiramo kot zaznavanje s čutili:

- sluh: prepoznavanje naravnih in drugih zvokov (brenčanje čebel, mrčesa, zvoki ptic, prometa, dendrofona...) z zavezanimi očmi, kjer se zvokov enake jakosti z odprtimi očmi večina ni zavedala,
- okus: okušanje zelenjadnic, kjer kot zanimivost mnogih znanih in značilnih okusov nekateri niso prepoznali (čebule, ohrovt, peteršilja) z zavezanimi očmi (slepim to ni delalo problemov),
- vonj: vonjanje značilnih svežih rastlin (sivke, žajblja, rožmarina, čebule), ki so jih prepoznali skoraj vsi in manj poznanih, kjer so imeli udeleženci večje težave,
- otip: tipanje debel drevnine, rastočih okrasnih rastlin, zelenjave, vrtnih predmetov s prsti, tipanje z nogami - hoja po peščeni poti, travi,
- občutek: občutenje hlada in toplote, svetlobe in teme, vetra in zavetrja, občutek varnosti in varne hoje, občutek zadovoljstva.

Drugačen pristop k predstavitvi parka in njegovih vsebin je požel odobravanja vseh, ker jim je čas hitro minil in je bilo zanimivo. Prostor je bil urejen po najboljših močeh, vključno z nekaterimi specifičnimi prilagoditvami za slepe, vendar smo vseeno opazili nekatere detajle, ki smo jih izboljšali ali popravili. Razen tistih, ki smo jih zajeli v raziskavo, obiše šolski park mnogo drugih skupin in posameznikov, ki so slišali za nas, tudi tujci iz različnih evropskih držav in nekaterih bolj oddaljenih (iz Kitajske, Japonske, Kanade...).

Širjenje novosti

Dijaki, študenti, učitelji ŠHVU Celje in drugi videči posamezniki ali skupine so dojemali okolico z vsemi čutili, delno pa tudi brez vida. Dojemanje je bilo slabše, če so uporabili vsa čutila, ker so se osredotočili le na vid. Z zavezanimi očmi pa so se odrezali slabše kot slepi, ki so navajeni uporabe drugih čutil. Individualni pristop je za videče, slepe in slabovidne prinesel najboljše rezultate dojemanja, ko smo naravo predstavljali v parih, videči - nevideči. Poudarek pri uporabi vseh čutil, ne le vida, je videčim omogočil dojemanje in razumevanje narave v večji meri. Komunikacija med videčimi, ki so nevidečim predstavljali strokovne vsebine, je prinesla koristi vsem, tudi videčim, ki so tako bolje razumeli potrebe slepih. Inovativen način razmišljanja pri reševanju problemov je prinesel nekatere praktične strokovne rešitve, ker so slepi lažje in bolje spoznali naravo. Razlik med otroci, mladostniki in odraslimi v dojemanju ni bilo.

Praktično prilagajanje temeljnih metodično teoretičnih spoznanj potrebam različnih področij socialno pedagoškega dela je smiselno le ob upoštevanju drugačnosti nekaterih oseb. Prav zato moramo spremeniti motivacijske prijeme, da se lahko udeležence izobraževanja angažira za določeno delo.

Preko primerjalne raziskave z videčimi in nevidečimi osebami v šolskem parku smo ustvarili nov pristop za videče in nevideče posameznike in skupine za boljše dojemanje (in v večji meri) posebnosti narave in njenih zakonitosti pri uporabi v vsakdanjem življenju. Pridobljene izkušnje pri delu z nevidečimi, ki jih še izpopolnjujemo, omogočajo slepim in slabovidnim večjo integracijo v družbo, nova znanja s področja hortikulture, nam pa napredek pri uvajanju strokovnih rešitev v krajinskem oblikovanju in pridelavi rastlin ter s tem boljše razumevanje potreb in želja slepih in slabovidnih.

Literatura

Ferencek, M. Slepí in slabovidni otroci ter njihov vstop v srednjo šolo: diplomsko delo. (online). Ljubljana, 2008. (24.8.2009). Dostopno na naslovu: <http://dk.fdv.uni-lj.si/diplomska/pdfs/Ferencek-Marusa.PDF>.

Makarovič, M.; Barbič, A. Prihodnost slovenskega podeželja: Družine z vitalnih in odmirajočih kmetij v luči nekaterih odnosov. Novo mesto: Tiskarna Novo mesto, 1991. 27692800.

Tomić, A. Izbrana poglavja iz didaktike. 2.natis. Ljubljana: Center za pedagoško izobraževanje Filozofske fakultete, 1999. ISBN 961-6200-90-9.

Uršič, M. in Hočevar, M. Protiurbanost kot način življenja. 1. natis. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, 2007. ISBN 978-961-235-310-0.

Tehniški šolski center Nova Gorica
Cankarjeva 10
5000 Nova Gorica

ALTERNATIVNI VZGOJNI UKREPI –NOV PEDAGOŠKI VZGOJNI PRISTOP

2007 - 2009

Vodja inovacijskega projekta: Vanesa Frančeškin, šolska svetovalna delavka

Sodelavci: Mateja Beltram, šolska svetovalna delavka, Tanja Blažič, profesorica fizike
Andrej Campolunghi, profesor strokovnih predmetov, Romi Češčut, profesorica angleščine,
Suzana Fiegl, šolska svetovalna delavka, Vitjan Juretič, profesor fizike, Anka Koršič,
profesorica angleščine, Goran Milič, profesor strokovnih predmetov, Roza Pajntar,
profesorica zgodovine, Martina Vovk, profesorica slovenščine, Kristina R. Vrtovec,
profesorica zgodovine in sociologije

Konzulentka: mag. Cvetka Bizjak, Zavod RS za šolstvo

Povzetek:

V šolski zakonodaji se je septembra 2006 pojavil nov pedagoški vzgojni pristop – alternativni vzgojni ukrep. Spomladi 2007 se je Tehniški šolski center Nova Gorica prijavil na razpis za inovacijske projekte Zavoda RS za šolstvo z namenom, da razvije model za izvajanje alternativnih vzgojnih ukrepov.

Sprva je bila prisotna nekakšna negotovost, ali se alternativni vzgojni ukrepi sploh lahko udejanjijo v delovanju učitelja. Kljub pomanjkljivo razviti metodiki novega vzgojnega ukrepanja so se v projektni skupini tovrstne bojazni razblinile in cilji so se dvignili na višjo raven. Ni šlo več za vprašanje alternativni vzgojni ukrepi da ali ne, ampak alternativni vzgojni ukrepi – kako, kaj, kdaj, da vzpostavimo kakovostno nov pristop v vzgojnem delovanju šole. Odpravili smo se izkušnjam naproti. Opažanja, ugotovitve in spoznanja smo sproti beležili. S pomočjo vključitve v projekt smo želeli razrešiti večino dilem in vprašanj, ki so po našem mnenju ovirala prenos zakonskega določila v prakso in razviti operativno naravnani, uporaben model za izvajanje alternativnih vzgojnih ukrepov, ki bi bil razrednikom v pomoč.

Ključne besede: vzgojni ukrepi, alternativni ukrepi, restitucija

Abstract:

In September 2006 a new pedagogic approach, termed alternative educational measure, emerged in Slovenian school legislation. In Spring 2007 the Technical School Centre Nova Gorica applied for tender for innovation projects at the National Education Institute of Slovenia with a view to develop a model of the alternative educational measures pronunciation.

At the beginning the novelty was met with a slight uncertainty as to whether alternative educational measures could work with teachers at all. Despite inadequately developed methodology of the new educational measures, the initial fears within the project group disappeared, and the objectives were elevated to a higher level. There no longer existed the

question of whether to adopt alternative educational measures or not, but the question of how, what and when, in order to establish a quality pedagogic approach within school's educational activities.

Thus we set against experience, and simultaneously took notes of observations, findings and comprehension. Participating in the project we wanted, firstly, to solve most of the dilemmas and questions which according to our opinion interfered with putting statutory provisions into practice. Secondly, we wanted to develop an operatively regulated and applicable model of implementing alternative educational measures, which could help class teachers.

Problemsko stanje

Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju, ki je začel veljati z 11. avgustom 2006, je v srednjih šolah uvedel formalno možnost izrekanja alternativnih vzgojnih ukrepov. V okrožnici, ki jo je Ministrstvo za šolstvo in šport poslalo na srednje šole dne 16. oktobra 2006 lahko preberemo: »V skladu z zakonom lahko šole izrekajo tudi alternativne vzgojne ukrepe (56. člen ZPSI-1), tako da lahko namesto opomina, ukora in izključitve iz šole, dijakom izrečejo tudi druge ukrepe, kot so pobotanje oziroma poravnava konflikta, poprava škodljivih posledic njegovega ravnanja, izvršitev nekega neobveznega dobrega dela oziroma naloge, izvršitev nalog in obveznosti izven načrtovanega časa.« (Okrožnica, 2006, str. 3). V nadaljevanju okrožnica nakaže možnost oblikovanja načel za zagotovitev enakovredne obravnave dijakov pri izrekanju zlasti alternativnih ukrepov ter opozori na nujnost pridobitve soglasja dijaka pred izrekom alternativnega ukrepa. Pravilnik o šolskem redu alternativnim vzgojnim ukrepom namenja dva člena in poleg ukrepov, navedenih v okrožnici, navaja še premestitev v drug oddelek in pogojno izključitev. Dopušča tudi možnost, da se na ravni šolskih pravil določijo še drugi ukrepi. Interna šolska pravila sicer ponudijo nekoliko bogatejši nabor možnost (npr. priprava in izvedba predstavitev določenih vsebin s plakati, referati, učenje bontona, pomoč strokovnim delavcem ali drugemu osebju šole itd.), vendar razen kratko opisanega postopka določitve in izvršitve alternativnega ukrepa tudi tu ni mogoče najti ničesar oprijemljivega. Toda neke je potrebno začeti...

Cilji projekta

Naše osnovno vodilo je bilo, da bi alternativni vzgojni ukrepi, ki resnično zasledujejo namen vzgoje in pravilnega razvoja mladostnika, zaživel v praksi in da bi se učitelj počutil suverenega pri tovrstnem vzgojnem ukrepanju. Iz tega razloga smo želeli razviti operativno naravnano, uporaben model za izvajanje alternativnih vzgojnih ukrepov, ki bi bil razrednikom v pomoč. Če novosti v pedagoški praksi niso pospremljene s priporočili, smernicami ali navodili za izvajanje, jih namreč učitelji težje prenesejo v vsakdanjo rabo.

Potek dela

V prvem letu delovanja smo se seznanjali s filozofijo alternativnih vzgojnih ukrepov in se ukvarjali z vprašanji kot npr.: Kakšna je razlika med klasičnim in alternativnim vzgojnim ukrepom? Kakšna je vloga razrednika pri alternativnih vzgojnih ukrepih? Ali so alternativni ukrepi učinkoviti? Ali je mogoče z alternativnimi ukrepi zmanjšati število kršitev šolskega reda? Ali so dijaki dovolj zreli za te vrste ukrepov? Kako izbrati primeren alternativni ukrep? Kako stopnjevati alternativni ukrep? Kako se izrekanje alternativnih ukrepov dokumentira?...

Ob tem smo identificirali ovire za prenos tovrstnih ukrepov v prakso: poleg dvoma v učinkovitost tovrstnih ukrepov in dodatne obremenitve razrednika se je pokazala potreba po

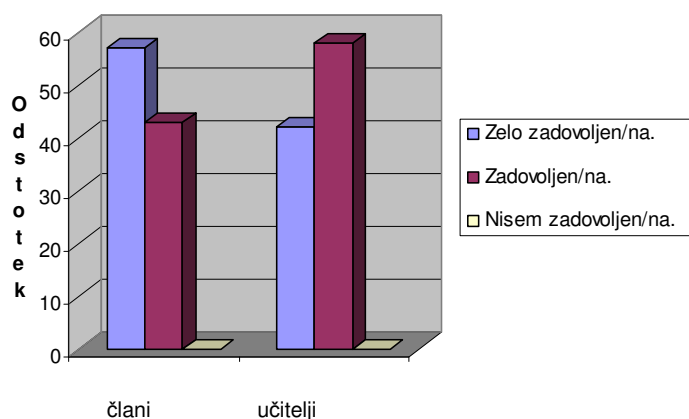
oblikovanju modela novega vzgojnega pristopa. Kljub uzakonjenosti alternativnih ukrepov namreč za šole ni bilo na voljo navodil ali priporočil za njihovo izvajanje. Zato smo se v drugem letu osredotočili na oblikovanje smernic, ki so rezultat študija strokovne literature, pridobljenih izkušenj, analiz in samovrednotenij udeležencev projektne skupine. Poleg smernic smo pripravili tudi vse potrebne obrazce za vodenje dokumentacije in nekatera druga pomagala za razrednike pri vodenju pogovora z dijakom pred določitvijo alternativnega ukrepa in pri refleksiji po izvršenem ukrepu.

Obdelava podatkov

Nastale smernice za uporabo alternativnih vzgojnih ukrepov v šolski praksi, obrazce za določitev in izvršitev alternativnega ukrepa (obrazec za določitev alternativnega vzgojnega ukrepa, soglasje staršev, vprašalnik za evalvacijo po izvršenem alternativnim vzgojnim ukrepu) ter priloge, ki so v pomoč učitelju (razgovor z dijakom pred alternativnim vzgojnim ukrepom, refleksija dijaka po izvršenem alternativnem vzgojnem ukrepu), je projektna skupina tudi evalvirala, in sicer v dveh fazah. V prvi fazi so s pomočjo anketnega vprašalnika navedeno pregledali in ovrednotili člani projektne skupine, ravnatelji, svetovalne delavke enot TŠC Nova Gorica in konzulentka Zavoda RS za šolstvo, mag. Cvetka Bizjak. Pripombe in predloge smo pregledali in smiselno vključili v gradivo. Da bi o nastalih smernicah pridobili mnenje čim širšega kroga pedagoških delavcev, je v drugi fazi evalvacije dodelano verzijo pregledalo šestindvajset učiteljev iz vseh enot Tehniškega šolskega centra Nova Gorica.

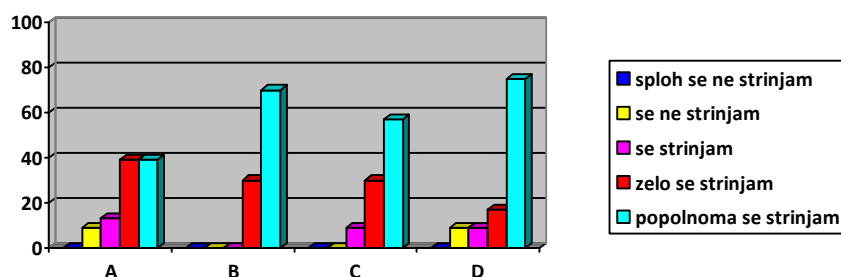
Zadovoljstvo z modelom za izvajanje alternativnih vzgojnih ukrepov članov projekta, ravnateljev, svetovalnih delavcev in konzulentke ter učiteljev

	ČLANI, ...		UČITELJI	
	Število	%	Število	%
Zelo zadovoljen/na.	11	57	11	42
Zadovoljen/na.	9	43	15	58
Nisem zadovoljen/na.	0	0	0	0

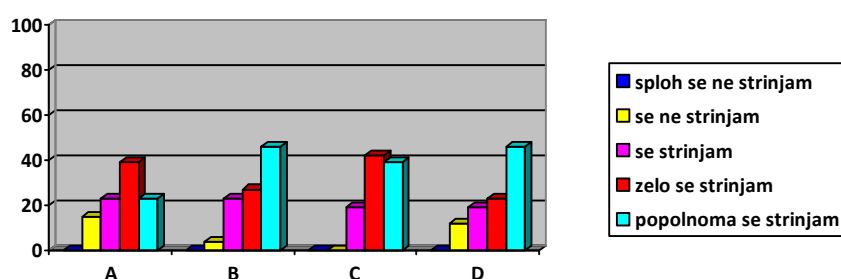


Strinjanje anketiranih s posameznimi trditvami

■ Člani, ravnatelji, svetovalni delavci, konzulentka



■ Učitelji



Legenda: **A...** Smernice prinašajo zadosten nabor primernih alternativnih ukrepov.

B... Postopek izvajanja AVU je dovolj jasno opredeljen.

C... Priloge (razgovor, evalvacija, refleksija) so razredniku v pomoč.

D... Smernice zajemajo vsa pomembna pravila oz. določila za izvajanje AVU.

Ugotovitve in spoznanja

Ugotovili smo, da so alternativni vzgojni ukrepi dobrodošli predvsem zato, ker spodbujajo razvijanje odgovornosti dijakov. Vsebina posameznega alternativnega ukrepa se oblikuje individualno glede na kršitev in osebnostne lastnosti dijaka. Alternativni ukrep mora biti tesno vezan na kršitev - pomeniti mora povračilo škode ali odpravljanje vzroka, zaradi katerega prihaja do kršitve. Uravnotežen mora biti s težo prekrška. Upoštevati je potrebno tudi nagibe in okoliščine, v katerih je bilo dejanje storjeno ter osebno zrelost dijaka. Vsebina alternativnega ukrepa mora biti takšna, da dijaka odvrča od ponovitve kršitve – zadolžitev torej ne sme biti prelahka. Obenem je potrebno paziti, da je alternativni ukrep za posameznika dostojna in nežaljiva zadolžitev. Vsebina in način izvrševanja naj poudarja univerzalne človeške vrednote, kot so primeren odnos do sočloveka, zdravje, varnost, delo oz. učenje, ugled šole, spoštovanje pravil skupnosti ipd. Vrsto ali vsebino alternativnega ukrepa lahko predlaga razrednik, dijak sam, oddelčna skupnost ali starši.

Učitelji potrebujejo spodbudo in motivacijo za rabo tovrstnih ukrepov. Iz njihovih odgovorov je namreč mogoče razbrati, da še vedno obstaja dvom v učinkovitost, zlasti pri rabi za

neopravičeno izostajanje. Neopravičeno izostajanje od pouka je namreč kršitev, s katero dijak povzroči škodo predvsem samemu sebi. Zaradi tega je priporočljivo, da razrednik, ki namerava za neopravičeno odsotnost uporabljati alternativne ukrepe, že na začetku šolskega leta z dijaki doseže konsenz, da je za obstoj razredne skupnosti nujno upoštevanje šolskih pravil. Neopravičena odsotnost pomeni slab zgled za sošolce in s tem je povzročena škoda ne le dijaku samemu ampak tudi drugim. Le v skladu z navedenim je za neopravičeno izostajanje smiselna uporaba alternativnih ukrepov – najpogosteje kot nadomeščanje ur pouka ali izvajanje drugega koristnega dela. Na ta način se tudi prepreči dojemanje alternativnega ukrepa kot odslužene kazni in s tem pridobitev »bonusa« za nove neopravičene izostanke.

Menimo, da je učinkovitost alternativnega vzgojnega pristopa odvisna predvsem od stališč razrednika do alternativnih vzgojnih ukrepov in od razumevanja filozofije le-teh. Ker je spreminjanje stališč proces, bodo nekateri razredniki za sprejetje novosti potrebovali daljše časovno obdobje.

Sledijo odlomki iz refleksije razredničarke, dvoletne članice projektne skupine, ki po našem mnenju dobro povzema prevladujoče stališče razrednikov do alternativnih ukrepov:

»V projekt sem se vključila, ker v svojem večletnem pedagoškem delu že nekaj časa opažam, da klasični vzgojni ukrepi ne izboljšujejo discipline učencev. Nasprotno, zdi se, da imamo vsako leto več izostajanja od pouka in kršenja šolskih pravil. Ko sem izvedela za obstoj alternativnih vzgojnih ukrepov, sem se razveselila dejstva, da se na področju reševanja vzgojne problematike odpirajo nove poti.«

»Nekateri dijaki so začutili, da je bistvo alternativnih ukrepov, da se zavejo teže kršitev in da za svoja dejanja sprejmejo odgovornost. V teh primerih so bili ukrepi učinkoviti. Neučinkovito (in nevarno) je bilo takrat, ko so se dijaki odločali za alternativni ukrep zato, ker so mislili, da je to lažja, milejša različica kazni (»Bom samo nekaj oddelal in bo.«) Težave so bile predvsem pri organizaciji dela za dijake (kaj, koga zadolžiti, kdaj, kako, koliko). Reševala sem jih v glavnem sama.«

»V dvoletnem preizkušanju alternativnih ukrepov sem se naučila, da je dolgoročno gledano vredno vlagati svoj čas v pogovore z dijaki. Spoznala sem, da mi to pravzaprav kar dobro uspeva in da me delo z mladimi veseli. Ugotovila sem tudi, da nimamo vsi učitelji enakega mnenja in predstav o vzgoji mladih, kar je na nek način dobro. Tako lahko več razpravljamo, si izmenjujemo mnenja in se iz tega vsi učimo. ... Na področju alternativnih vzgojnih ukrepov nas čaka še veliko dela. Tukaj nimam v mislih samo naše projektne skupine, pač pa učitelje, starše in družbo nasploh, kajti zaenkrat nam razmere in vzdušje v šolstvu - in tudi sicer - ne omogočajo v polni meri uspešnega izvajanja alternativnih ukrepov.«

Širjenje novosti

Naša novost oz. pridobitev dvoletnega inovacijskega projekta je model za izvajanje novega vzgojnega pristopa – alternativni ukrep. Projektna skupina je pripravila smernice za uporabo alternativnih vzgojnih ukrepov v šolski praksi, obrazce za določitev in izvršitev alternativnega ukrepa (obrazec za določitev alternativnega vzgojnega ukrepa, soglasje staršev, vprašalnik za evalvacijo po izvršenem alternativnem vzgojnem ukrepu) ter priloge, ki so v pomoč razredniku (razgovor z dijakom pred alternativnim vzgojnim ukrepom, refleksija dijaka po izvršenem alternativnem vzgojnem ukrepu).

Uporabniki razvitega modela so lahko vsi razredniki in drugi učitelji Tehniškega šolskega centra Nova Gorica, ki želijo pri vzgojnem delovanju uporabljati alternativne ukrepe. Bistvene

sklepe in določila v zvezi z modelom za izvajanje alternativnih ukrepov bomo vključili v interna Šolska pravila Tehniškega šolskega centra Nova Gorica.

Uporabniki ugotovitev projekta so lahko tudi druge šole, tako srednje kot osnovne, ter dijaški domovi. Spoznanja in ugotovitve lahko posredujemo z izvedbo izobraževanja - predavanje in delavnica. Pomoč lahko ponudimo tudi v obliki konzulentstva. Smernice in obrazce za določanje alternativnih ukrepov ter priloge, ki so v pomoč razredniku, bomo predstavili svetovalnim delavkam srednjih šol Severnoprimorske regije.

Literatura

Filipčič, K. /ur./: Uvajanje vzgojnih ukrepov dela v korist skupnosti in socialnih treningov.

Ljubljana, Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani, 2006.

Glasser, W.: Kontrolna teorija. Ljubljana, Taxus, 1994.

Glasser, W.: Teorija izbire. Radovljica, Regionalni izobraževalni center, 1998.

Glasser, W.: The Quality School. New York, HarperPerennial, 1998.

Gossen, C. D.: Restitucija. Preobrazba discipline v šolah. Radovljica, Regionalni Izobraževalni Center, 1994.

Grabeljšek, V.: Metoda poravnave. Uporaba modela restitucije Diane Gossen pri reševanju discipline in konfliktov v šolski praksi. V: Vzgoja, 2005, št. 28 (dec. 2005), str. 46-47.

Jaušovec, K. .: Restitucija. V: Šolsko svetovalno delo, 1996, Letn. 1, št. 2, str. 22-24.

Kerndl, M.: Uporaba restitucije v šoli. V: Vzgoja in izobraževanje, 2002, Letn. XXXIII, št. 4, str. 26-27.

Lojk, L.: Dobra in kakovostna šola. V: Vzgoja in izobraževanje, 2002, Letn. XXXIII, št. 4, str. 4-7.

Okrožnica Ministrstva za šolstvo št. 6035-1/2006, z dne 16. 10. 2006.

Žunkovič, F.: Uvajanje restitucije v vzgojno delo. V: Didakta, 1996, št. 30/31, str. 26-29.

Vzgojno izobraževalni zavod Logatec
Tržaška 63
1370 Logatec

»NAUČIMO SE SPROSTITI!«

2008 - 2009

Vodji inovacijskega projekta: Barbara Klavžar, univ.dipl.soc.ped., spec. ZDT in Maja Širca, univ. dipl. soc. ped.

Konzulent: mag. Darinka Ložar, Zavod RS za šolstvo

Povzetek:

Stres in njegove negativne posledice niso značilne le za odrasle, saj postaja življenje otrok in mladostnikov vse bolj podobno stresnemu načinu odraslih. Obremenjenost otrok izhaja iz vse večjih lastnih pričakovanj in pričakovanj staršev in okolice, predvsem pa nenehne potrebe po dokazovanju in uspehu (tudi za vsako ceno), ki pa je družbeno pogojeno in ustvarjeno. V »začaranem krogu« so se znašli tudi mladostniki, ki so uporabniki naših storitev. Pogosto nespodbudno in nerazumevajoče okolje, v katerem so odraščali v povezavi z njihovimi značilnostmi čustvovanja pa jih tako postavlja v dandanašnjem svetu v še večje tveganje za najrazličnejše negativne posledice (stresa), saj za tak način življenja niso opremljeni v dovoljšni meri.

Inovacijski projekt Zavoda za vzgojo in izobraževanje Logatec je tako poskušal s svojo aktivnostjo vplivati na zmanjševanje vsaj nekaj izrazov stresa pri naših mladostnikih (razdražljivost, nervoza, potrtoš...) in jih obenem s spoznavanjem metod sproščanja opremiti za bolj kakovostno življenje. Projekt je potekal enkrat tedensko v obliki delavnic, kjer so mladostniki v vodenih pogovorih prepoznavali posledice stresa in preskušali metode in tehnike sproščanja. Kljub našim strahovom, da bodo mladostniki udeležbo na delavnicah tudi zavračali, s tem ni bilo težav. Še več – predvsem v zimskem času so si želeli še več podobnih dejavnosti!

S to izkušnjo smo tako presegli tudi dosedanje splošno prepričanje, da naši uporabniki za sproščanje vsakodnevnih napetosti potrebujejo (le) intenzivno športno udejstvovanje. Vse to nam kot ustanovi sporoča, da smo tudi s tem projektom na pravi poti in ga bomo v podobni obliki le še nadgrajevali.

Abstract:

Stress and its negative consequences are not only affecting adults – the lives of children and youngsters are becoming more similar to the stressful lifestyle of the adults. The pressure on children is caused by increasing expectations for themselves and expectations of parents and society, but most of all, it is a result of the constant need to prove themselves and to succeed (at all costs) which is created by society. The youngsters who use our services are also caught in this "vicious circle". Due to often discouraging and unsupportive environment in which they grew up in connection with their emotional responses, they are now at a bigger risk for various negative consequences (stress) because they are not adequately prepared for this kind of life.

The innovative project of the Institute for Education Logatec (Zavod za vzgojo in izobraževanje Logatec = ZVIL) was carried out to alleviate at least some of the consequences of stress with the youngsters (agitation, anxiety, depression, etc.), whereas relaxation methods were used to provide them a better quality of life. The project was carried out once per week in the form of workshops in which the youngsters recognized the effects of stress through guided conversation and tried the methods and techniques of relaxation. At first, we were concerned that the youngsters would decline to participate in workshops, but this was not a problem. On the contrary – they wanted even more similar activities, especially in winter.

As a result, this experience also changed our general belief that our users need (only) intensive sports activity to relax from everyday stress. It showed us that our institute is on the right path with this project and we will continue to upgrade it in the future

Ključne besede: mladostniki s posebnimi potrebami, stres, posledice stresa, spoprijemanje s stresom, učenje zdravega življenja

Problemsko stanje

Opis problema v praksi:

Uporabniki Zavoda za vzgojo in izobraževanje Logatec (v nadaljevanju besedila ZVIL) so mladostniki, ki imajo v veliki večini težave s primernimi reakcijami na impulze zunanjega sveta. Vedenjske težave, ki jih imajo, jih prepogosto silijo v družbeno nesprejemljive načine reakcij, pa tudi nasilno reševanje notranjih občutkov. Tudi zaradi stresnega življenja, ki negativno zadeva dandanes že povsem čustveno opremljene posameznike, si želimo, da jim s projektom ponudimo možnost, da sprva enkrat tedensko doživijo učinek vaj sproščanja, kasneje pa jim postane poznavanje teh tehnik orodje, s katerim se bodo lažje spoprijemali z izzivi življenja.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

Stres (v smislu spremembe, ki nas sili v akcijo ali beg) je stalnica v našem življenju. Je nekaj, čemur se ne moremo izogniti in nam tudi pomaga preživeti. Stres in njegove negativne značilnosti in posledice pa niso rezervirane samo za odrasle. Slovenski mladostniki niso pri tem nobena izjema. Mednarodna raziskava HBSC iz leta 2006 kaže, da ima vsaj petina mladostnikov starih do 15 let težave (ali so na meji) na področju čustev, vedenja, hiperaktivnosti in odnosov. Podrobnejša analiza je pokazala, da ima vsaj 26% anketiranih mladostnikov največ težav z vedenjskimi vzorci, kot so neubogljivost, hitra jeza in agresivnost, podoben odstotek jih ima težave z nervoznostjo, razdražljivostjo in koncentracijo, le nekaj manj odstotkov mladih pa navaja težave v odnosih s vrstniki in čustvene težave (strahovi, potrnost, ..) (Jeriček, 2007). Zaskrbljujoča pa je tudi uvrstitev Slovenije na lestvici samomorov med mladimi (do 15 let) v letu 2004, kjer se znajdemo na 3. mestu, za Rusijo in Kazahstanom. Še bolj zaskrbljujoč pa je podatek, da se je v obdobju 2005 - 2006 število begov od doma skorajda podvojilo. Stresnost in duševne težave se povečujejo v vseh evropskih državah tako med mladimi kot odraslimi (Weare, Gray, 1999 in Jeriček, 2007). Predvsem pedagoškim delavcem nam je vse to lahko izziv, kako nekaj od teh negativnih posledic tudi preprečiti. Snovanje novih programov, ki bi mladostnike vsaj ozaveščale, je lahko le majhen korak, a velik za posameznika, ki mu pokažemo možne poti reševanja težav.

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje:

Kako lahko z načrtnim sproščanjem vplivamo na obseg pojavljanja izrazov vedenjskih motenj pri uporabnikih Zavoda za vzgojo in izobraževanje Logatec?

Opis razlogov za izpeljavo raziskave:

- dejstvo, da opažamo posledice stresa na večini ljudi v naši okolici
- dejstvo, da prihajajo naši uporabniki iz družin, kjer je prepoznavanje posledic stresa in konstruktivno spoprijemanje s posledicami stresa slabo poznano in pogosto neprimerno
- ker menimo, da opremljenost posameznika s tovrstnimi znanji in veščinami lahko zviša kvaliteto njegovega bivanja
- ker želimo s to dejavnostjo ponuditi našim uporabnikom nadstandardno ponudbo.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve:

- podrobno načrtovanje projekta: teoretično ozadje projekta, etapni cilji, izbira skupine, izbira metod sproščanja, ki bi jih uporabljali (pomlad 2008)
- izdelava posameznih delavnic (pomlad in poletje 2008)
- predstavitev ideje pedagoškimi delavcem ZVIL-a in mladostnikom, vključenim v vzgojno izobraževalne procese, ki jih izvaja ZVIL (september 2008)
- izvajanje vsakotedenskih delavnic v dveh vzgojnih skupinah s mesečnimi evalvacijami (oktober 2008 – junij 2009)
- zaključna evalvacija projekta (junij 2009)

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevale k uspešnemu zaključku projekta:

- izbira ciljev dejavnosti (ključnega pomena je bilo, da si za prvo leto izvajanja te nove dejavnosti nismo zadali preveč ciljev. Še več, cilje, ki smo si jih v teoretičnem načrtu inovacijskega projekta zadali, smo ob upoštevanju skupka zelo različnih individualnosti uporabnikov ZVIL-a v mesecu septembru 2008 celo oklestili. Za prvo leto smo tako raje vložili večino energije v prepoznavnost projekta med mladostniki in pozitivne izkušnje z njim),
- izbira vodij delavnic (odločili smo se, da delavnice v skupinah vodijo »matične vzgojiteljice«*, kar pomeni že vnaprejšnjo večjo sproščenost med mladostniki, vzgojiteljica tudi bolje pozna posameznega člana skupine in lahko dinamično posamezne delavnice prepozna in usmerja v korist posameznika),
- izdelava posameznih delavnic (delavnice so bile izdelane glede na značilnosti določenih skupin in njihovih članov, pa tudi glede na dnevne situacije),
- motiviranje mladostnikov za dejavnost, ki med mladostniki (moškega spola) nima slovesa »moške dejavnosti« (kar je bilo doseženo predvsem z izborom vodij delavnic, prilagajanjem delavnic na trenutne situacije in tudi z intimnostjo ambienta, ki ga je »matična skupina«* uporabnikom nudila).

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta:

- mladostniki, vključeni v ZVIL, so dejavnost sproščanja sprejeli in to tako, da izvajalk niso namerno motili pri izvajanju dejavnosti, aktivno so sodelovali in izražali predloge in želje za izboljšanje posameznih delavnic sproščanja,

- mladostniki so bili po dejavnosti mirni, sproščeni in so kazali željo po podaljšanju obstoječega stanja, ki smo ga največkrat nadaljevali s sproščenim pogovorom, meniva pa tudi, da je dejavnost tudi prispevala k večji povezanosti skupine,
- še v neformalnih stikih so se z izvajalkami dejavnosti pogosto pogovarjali o načinih sproščanja in stresnem načinu življenja, ki ga okušajo tudi sami,
- zaradi tovrstnih skupnih izkušenj sva izvajalki imeli občutek, da tudi zaradi delavnic sproščanja z mladostniki z njimi lažje vzpostavljava in razvijava odnos – kot prvinsko orodje našega dela in zaradi komponente empatije, ki jo sama vsebina delavnic sproščanja vsebuje.

*uporabniki ZVIL-a živijo v 3. vzgojnih skupinah, v svoji stanovanjski enoti – »matični skupini«. S skupinami po prb. 5 do 8 mladostnikov večino dneva živi vzgojiteljski par, ki ju imenujemo »matična vzgojiteljica«.

Obdelava podatkov

Opis vzorca:

Dve vzgojni skupini od katerih je vsaka štela 4 – 5 mladostnike. Mladostniki so bili v skupine dodeljeni že ob njihovem prihodu v zavod. Vključenost v dejavnost je bila delno prostovoljna – vnaprej sva jim dali izbiro, da v dejavnosti sodelujejo oz. da v primeru, da tega ne bi želeli, omogočijo ostalim sodelovanje v delavnici.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija):

Metode obdelave podatkov:

Prikaz rezultatov:

Naše preverjanje podatkov in beleženje rezultatov so bile vsakotedenske in mesečne evalvacije posameznih delavnic ter končna evalvacija z letnimi zaključki. Že na začetku šolskega leta smo se namreč odločili, da v tem šolskem letu posvetimo večino energije zagonu dejavnosti na ravni institucije in posameznikov – vodji dejavnosti in uporabnika naših storitev.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj:

Uspelo nama je redno – vsaj dvakrat mesečno (v zimskem času pa na njihovo željo še pogosteje) - zmotivirati dokaj stalno skupino mladostnikov, ki so sledili najinemu programu in aktivno sodelovali, pa tudi samo aktivnost cenili v tolikšni meri, da je ob lastni hipni nemotivaciji za vodenje sproščanja niso načrtno motili ali prekinjali. Za pogovore na temo načinov spoprijemanja s stresom in nasploh širše gledanje na načine spoprijemanja s preizkušnjami življenja, so pokazali velik interes, kar naju napeljuje na to, da v naslednjem šolskem letu ločiva delavnice sproščanja od vodenih pogovorov na to temo, saj nama sicer časovni termini ne nudijo dovolj časa za kvalitetno izpeljane dejavnosti. V naslednjem letu bi poskušali organizacijo aktivnosti pripraviti tako, da bi ne glede na letni čas in druge okoliščine imela ta aktivnost reden tedenski termin. Z načrtnostjo bi poskrbeli še za določen občutek varnosti za fante.

Preko leta sva tako tudi preskusili več različnih metod sproščanja iz različnih virov in glede na odziv tako naredili izbor metod in tehnik, ki trenutni populaciji bolj ustrezajo. Obenem pa razvijali tudi svoje »metode« – glede na odzive in potrebe, tako da nastaja zbirka orodij, ki bo na razpolago za v prihodnje.

Zagotovo pa je bilo ključnega pomena najino prepričanje v možno uspešnost metode, srčnost, ki sva jo vložile tudi v podrobnosti – od priprave ambienta delavnic do izbire glasbene podlage pa vse do »neuradnih« evalvacij posameznih delavnic s fanti, upoštevanje njihovih predlogov...

Opis posledic izpeljave projekta v okolju:

Najina izkušnja s projektom ima lahko širši vpliv, saj je pokazala, da uporabniki naših storitev niso le jezni mladostniki, ki jim lahko »pomaga« le vsakdanje nekaj urno fizično udejstvovanje pri najrazličnejših (športnih) aktivnostih, pač pa da hrepenijo tudi po drugačnih izkušnjah in znanjih sproščanja. (Tudi) projekt »Naučimo se sprostiti!« predvsem pa izkušnje in spoznanja, ki smo jih z njim dobili, pa so nam lahko kot ustanovi popotnica in pomoč k novim načinom obravnavanja mladostnikov, ki nam bodo zaupani v bodoče.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti:

Gre za podajanje konkretnih dejstev o stresu in posledicah stresa na mnogo ravni človekovega funkcioniranja z istočasno izkustvenim učenjem metod in tehnik sproščanja ter vzpodbujanja k bolj zdravemu in učinkovitemu spoprijemanju s stresom.

Možnosti uvajanja v druga področja:

Podoben projekt bi bilo možno izvajati v najrazličnejših prilagoditvah glede na značilnosti posamezne skupine v vseh starostnih obdobjih od predšolske populacije do starostnikov z idejo vseživljenjskega učenja.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim:

Kot ustanova smo sicer omejeni z izbiro naših uporabnikov, saj jih veliko večino dobimo preko sklepov sodišč, ki se ukvarjajo z mladoletniki, vendar pa je to skupina mladih, ki potrebujejo tovrstno znanje morda še bolj kot preostali del mladih. Zaposleni ZVIL-a tako razpolagamo s znanji in veščinami vodenja skupin (mladostnikov), vodenjem in razvijanjem podobnih dejavnosti, razpolagamo tudi s svojimi prostori, tako da so možnosti za razvoj podobnih dejavnosti morda tudi za zunanje uporabnike še precej odprte.

Literatura

Jeriček, H. (2007). Ko učenca stresa stres in kaj lahko pri tem naredi učitelj. Ljubljana: Inštitut za varovanje zdravja.

Stergar, E., Šalehar, S. M.A., Mikuš-Kos, A. Tomori, M., Stojin, M. Turnšek, N., Eržen, N.

Krpač, F. (1996). Obvladovanje stresa ali kako ukrotiti tigra in se pri tem celo zabavati. Ljubljana: Inštitut za varovanje zdravja republike Slovenije

Weare, K. Gray, G. (1999). Izboljševanje duševnega zdravja v evropski mreži zdravih šol : priročnik za učitelje in druge, ki delajo z mladimi. Ljubljana : Inštitut za varovanje zdravja.

Osnovna šola Poljane
Poljane 100
4223 Poljane

LJUDSKO IZROČILO NAŠIH BABIC IN DEDKOV

2008 - 2009

Vodja inovacijskega projekta: Danica Zorko, dipl. vzg.

Sodelavci: Katarina Špiček, vzg., Jožefa Maček, dipl. vzg., Tanja Peternel, vzg., Špela Režen, dipl. vzg., Bernarda Bohinc, vzg., Metka Štrurm, vzg., Milka Škrlec, vzg., Jana Kloboves, vzg., Lidija svetelj, vzg., Aleksandra Frelih, dipl. vzg., Tatjana Ravnikar, vzg., Alenka Cegnar, dipl. vzg., Aleksandra Justin, vzg.

Konzulent: Igor Lipovšek, Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Povzetek:

Naš vrtec se nahaja v Poljanah, na pol poti med Škofjo Loko in Žirmi. [Že nekaj let sledimo viziji vrtca »S sprejetostjo in sodelovanjem do boljše kakovosti dela«](#), zato smo se odločili, da izpeljemo projekt »Ljudsko izročilo naših babic in dedkov«.

K sodelovanju smo povabili starše ter stare starše naših otrok, krajanje in zunanje sodelavce, ki so nam pomagali pri zbiranju ljudskih pesmi, zgodb, pripovedk in iger, s katerimi so se srečevali v svojem otroštvu. Iz zbranega gradiva je nastala zbirka besedil ljudskega izročila za interno uporabo, ki bo na voljo naslednjim generacijam otrok našega vrtca.

Na naše povabilo so se odzvali tudi ljudski godci in različne skupine iz našega kraja, večinoma dedki ali babice otrok iz vrtca, in predstavili ljudsko izročilo Poljanske doline ter tudi širše okolice. To so bile skupine Planinca, Poljanski v-eter, Poljanski orgličarji, amaterska igralka Anica Berčič, zakonca Peternel in folklorna skupina Javorje. Otroci so se skozi projekt preko celega leta seznanjali z različnim gradivom slovenskega ljudskega izročila v obliki pesmic, zgodb, izštevank, rimank, šaljk, iger. Vsebine so radi sprejemali, saj so se ob njih zabavali in tako spoznavali našo preteklost, vpeto v današnji čas.

Projekt smo zaključili s predstavitvijo širši javnosti. Otroci so skupaj s skupinami, ki so se nam predstavile v vrtcu preko leta, prikazali del ljudskega izročila. S tem smo več generacij povezali v celoto.

Z izpeljanim projektom smo vsi nekaj pridobili. Spoznali smo nekaj novih vsebin, tudi takih, za katere smo bili prepričani, da so avtorske ali pa smo nanje že pozabili. Otrokom so ljudske pesmi, izštevank, rime in druga besedila všeč in po njih spontano posegajo med igro. Najpomembneje pa je, da smo začutili povezanost dedkov in babic s svojimi vnuki.

Poslanstvo našega Vrtca Agata se glasi: »Naš vrtec je vrtec za življenje, zato temelji na spoštovanju in upoštevanju različnih ljudi, vrednot, okolja in dejavnosti.« Z izvedenim projektom smo sestavljanko v mozaiku poslanstva samo še dopolnili.

Ključne besede: vrtec, otroci, starši, stari starši, ljudsko izročilo

Abstract:

Our kindergarten is situated in Poljane, half-way between Škofja Loka and Žiri. We have been following our vision for some years and this vision is: »Reaching better quality of work by reception and cooperation.« According to our vision we decided to carry out the project »Folk tradition of our grandmothers and grandfathers«.

The parents and grandparents of our kindergarten's children were invited to cooperate in this project as well as local inhabitants and some other people, who helped us by gathering folk poems, songs, tales and plays of their childhood. All the folk texts were collected in a collection, which is going to be available to the following generations of our children.

Folk musicians and various groups from our area responded to our invitation – mostly our children's grandmothers or grandfathers. They presented folk traditions of Poljane and its surroundings. These were the groups Planinca, Poljanski v-eter, Poljanski orgličarji, the amateur actress Anica Berčič, the Peternel husband and wife and the folklore group Javorje.

Various folk texts, such as poems, songs, count-outs, rhymes, funny stories, plays, have been presented to the children during the whole year and they have been accepting them with pleasure, they have been having fun and in this way they have been getting to know the past and its bonds to the present days.

Our project was finished by presenting it to the wider public. The children and the local folk groups, who brought folk traditions to our kindergarten, performed a part of it on this show. More generations were joined in this way.

We all learned something new through this project. Now we are richer for some texts, among which there are some that were believed to be authorial or forgotten. Children like folk songs, poems, count-outs, rhymes and they use them while playing. We are most happy because we feel deep connection between grandchildren and their grandparents.

The mission of our kindergarten Vrtec Agata is: »Our kindergarten is for life, that is why it is based on respect and consideration of different people, values, environment and activities.« Our project is a part of completing our mission's mosaic.

Keywords: kindergarten, children, parents, grandparents, folk traditions

Problemsko stanje

Živimo v času, obkroženem z različnimi mediji, ki nam ponujajo najrazličnejše informacije. Ob tem pa pozabljamo na tisto kulturo, ki se razvija tako, da se otroci učijo od starejših ljudi, naših babic in dedkov. To so igre, pesmi, rime, šaljivke, izštevanke, uganke itd., ki so preživele kot skupna dediščina skozi generacije in tvorijo pomembno sestavino življenja. Otrokom bi rade približale to kulturno dediščino, ki je zaklad, na katerega prepogosto pozabljamo.

Teorija L. S. Vigotskega – izhodišča:

Kognitivni razvoj je rezultat interakcije med otrokom in socialnim okoljem.

Razvoj poteka v stadijih.

Otrok je v razvoju mišljenja in pri učenju aktiven.

(Batistič Zorec, 1999, str. 46)

Otroci so sodelovali na predstavitvah različnih ljudskih godcev in skupin. Poslušali so ljudsko izročilo preko različnega gradiva, ki so jim ga posredovale vzgojiteljice in pri tem tudi aktivno

sodelovali. Dejavnosti v katere so bili aktivno vključeni, so pripomogle, da so otroci začeli samostojno posegati po vsebinah ljudskega izročila tudi pri spontanah dejavnostih.

Cilji projekta

- Spodbujanje različnih pristopov k spoznavanju kulturne dediščine.
- Doživljanje vrtca kot okolja, v katerem so enake možnosti za vključevanje v dejavnosti in vsakdanje življenje ne glede na kulturno poreklo.
- Seznanjanje z ljudskimi izštevankami, pesmicami, rimami, ki jih poznajo naše babice in dedki.

Ključno raziskovalno vprašanje

»Kako spodbuditi medgeneracijsko povezavo: vnuki – stari starši?«

Raziskovalno vprašanje

Že nekaj let opažamo, da se na povabilo skupnih prireditev, delavnic, ki jih pripravimo v vrtcu, odzove vedno manj starih staršev. Drugi problem, ki smo ga zasledili pa je, da otroci in tudi vzgojiteljice rajši posegamo po literaturi tujih avtorjev, kot po domačih vsebinah, predvsem vsebinah ljudskega izročila. To stanje smo v vrtcu želeli spremeniti, zato smo se odločili za raziskovalno vprašanje: »**Kakšne vrste ljudskega izročila otroci pridobijo ob druženju z dedki in babicami?**«

Potek dela

V prvem akcijsko-raziskovalnem krogu smo starše in stare starše povabili k zbiranju gradiva ljudskega izročila. Strokovne delavke je obiskala znana poznavalka slovenskega ljudskega izročila ga. Dušica Kunaver, ki je z vnemo in srcem predstavila ljudsko izročilo na slovenskem in vlila dodatne napotke za izpeljavo projekta.

Otrokom smo v tej fazi nevsiljivo posredovale različne vsebine ljudskega izročila: pesmice, zgodbe, rime, izštevanke. Že kmalu smo uvidele, da je to tisto pravo, kar je otrokom všeč.

V drugem akcijsko-raziskovalnem krogu smo povabili k predstavitvi in sodelovanju različne skupine iz našega kraja, ki so predstavljali ljudsko izročilo Poljanske doline in tudi širše. Člani skupine Planinca so se nam predstavili z venčkom ljudskih pesmi in igranjem na ljudske inštrumente. Skupina Poljanski v-eter je ob zvokih harmonike prepevala slovenske ljudske pesmi, člani skupine pa so otroke seznanili s težkim življenjem nekoč. S svojim obiskom so nas razveselili Poljanski orgličarji, ki so predstavili različne vrste ljudskih harmonik. Njihove orglice so nam igrale otroške ljudske pesmice. Vabilu se je odzvala amaterska igralka Anica Berčič, ki je otroke oblečena v oblačila nekoč, seznanila s staro, že skoraj pozabljeno in nikjer zapisano pesmijo Adamček in Evca. Otroci so se prav tako razveselili zakonca Peternel, ki sta predstavila slovensko-gorenjsko narodno nošo in se zavrtela ob zvokih harmonike v ritmu polke. Folkloristi folklorne skupine Javorje pa so predstavili izvirne plesne našega področja. Njihova posebnost je postavitvev in ples v vrstah.

Otroci so se tudi v tem krogu imeli možnost seznanjati z vsebinami ljudskega izročila s strani strokovnih delavk vrtca. Za prvi pomladni dan smo staršem pripravili prireditev, kjer so otroci prepevali ljudske pesmice, plesali ljudske plesne in rajali.

V tretjem akcijsko-raziskovalnem krogu so otroci utrjevali pridobljene vsebine, se igrali igre naših babic in dedkov ter izdelali nekaj preprostih igrač. Še posebej smo veseli, ker otroci veliko več prepevajo ljudske pesmi in se igrajo »stare« igre. Večkrat smo si ogledali video

posnetke nastopajočih v našem vrtcu. Pripravili smo zaključno prireditev, razstavo projekta in uredili zbirko pridobljenih besedil za interno uporabo.

Obdelava podatkov

V projekt je bilo vključenih 130 otrok iz vseh sedmih skupin otrok v vrtcu, skupaj s strokovnimi delavkami.

V prvi fazi projekta, smo strokovne delavke iz vrtčevske, šolske in domače knjižnice zbrale različna besedila ljudskega izročila. Pri tem smo ugotovile, da gradiva ni malo. Pri iskanju literature smo naletele na že pozabljene pravljice, izštevank, rajalne igre,.. in jih ponovno »spravile v promet«. Spoznale smo nekaj ljudskih pesmi, za katere smo bile prepričane, da so avtorske.

Veliko gradiva v obliki pesmic, šaljivk, izštevank, zgodb, iger so nam priskrbeli starši in stari starši. Pridobile smo 81 različnih prispevkov, kar matematično pomeni, da je prispevalo gradivo 62% otrok, kar je nad našimi pričakovanji. Gradiva je bilo še veliko več, vendar se je podvajalo.

Otroci so se seznanjali z različnimi vsebinami ljudskega izročila, predvsem se je veliko prepevalo. Starši so dajali povratne informacije, da otroci tudi doma več prepevajo in to predvsem »stare« pesmi. S tem pa so tudi v njih prebudili spomine na njihovo otroštvo in otroštvo njihovih staršev, oziroma dedkov in babic.

Malo smo bile razočarane nad neodzivom staršev na organizirano predavanje ga. Dušice Kunaver. Presenetilo pa nas je dejstvo, da je kar nekaj staršev ob koncu projekta izrazilo željo po tovrstnem srečanju. Srečanje bomo skušali ponovno organizirati v prihodnjem letu.

Zapisovale smo si tudi drobne pripetljaje ali smešne izjave iz otroških ust. Tako je ena od deklic po predstavitvi narodne noše rekla: »Tale teta ma pa pod ta spodno kiklo hlače!«. Drugi otrok, ki je od doma prinesel knjigo, je le to pospremil z besedami: »Tale knjiga je pa od moje mame in je že z`looo stara.«

Dejavnosti projekta so se odražale tudi pri ostalih oblikah igre v vrtcu. Tako so v večini skupin otroci ob praznovanju rojstnih dni prepevali ljudske pesmice. Merjenje smo opravile v dveh starejših skupinah pri praznovanju rojstnih dni. Sodelovalo je 48 otrok. V jesensko-zimskem času so otroci prepevali predvsem umetne pesmice, spomladi pa so jih nadomestile ljudske. Vsak rojstni dan spomladi je bil pospremljen z vsaj eno ljudsko pesmico, nekateri tudi z več. Največkrat pete pesmi so bile Šmentana muha, Lisička je prav zvita zver, Marko skače, Mi se imamo radi, Rasla je jelka, Zima bela.

Prav tako je bilo s plesi. Zelo priljubljeni plesi pri starejših otrocih so Ob bistrem potoku, Rašpla, zibenšret, pri mlajših otrocih pa Ringaraja.

Pri starejših otrocih smo v pomladnem času naredile preizkus, kateri ples rajši plešejo. Sodelovalo je 34 otrok. Otroci so imeli možnost izbire med znanimi plesi. Odločali so se med ljudskimi plesi Rašpla, Ob bistrem potoku, Ringaraja in plesi Robotek, Miške, Potovanja. Za ljudske plesse se je odločilo 26 otrok ali 76.4% .

Pri mlajši otrocih (1 – 3-letnikih) pa je bila najbolj popularna pesmica Ringaraja, ki je zamenjala pesmico Kuža Pazi. Največkrat povedana šaljivka – prstna igra pa je bila Kralj Matjaž.

Otroci so si imeli možnost petje in plese ogledati tudi na videoposnetkih. Ob njih so se učili, zabavali in jih komentirali.

Starši, dedki in babice so v pomladnem času začutili pomen projekta za njihove otroke - vnuke, kar se je odrazilo v dodatno zbranem gradivu, odzivu na srečanjih. Me, strokovne delavke pa smo začutile povezanost dedkov in babic s svojimi vnuki, kar pa je bilo osnovno sporočilo projekta.

Ugotovitve in spoznanja

Otroci so bili pri vseh dejavnostih projekta aktivni saj so bile predstavljene na nekatehetski način, na igriv, zabaven pristop preko igre.

Otrokom je všeč ljudska glasba, zaradi zvočnosti in ritma; izštevanke in rime, zaradi hudomušnega besedila; radi plešejo plese s katerimi so se seznanili, uporabljajo izštevanke pri igri, pojejo pesmi; radi prisluhnejo zgodbam, pripovedkam, ker so jim preprosto všeč; starejši otroci prepoznajo osnovne prvine ljudskih pravljic; radi se igrajo igre, kakršne so se igrali naši dedki in babice; radi si ogledajo videoposnetke nastopajočih v našem vrtcu.

Največ pa so otroci pridobili, ko so ljudske pesmice in igre skupaj z lokalnimi skupinami predstavili svojim dedkom in babicam na zaključni prireditvi.

Zelo pomembno dejstvo pa je, da so otroci ob vsebinah in dejavnostih uživali in jih pozitivno sprejemali in doživljali, kar pa je jasni pokazatelj, da jih bodo še dolgo pomnili.

Celo šolsko leto smo o poteku projekta obveščali javnost preko pisnih medijev (Podblegoške novice, Vaščan, Ločanka). Projekt smo zaključili z razstavo na zaključni prireditvi.

Širjenje novosti

Projekt »Ljudsko izročilo naših babic in dedkov« smo načrtovali na podlagi stanja v našem okolju, podkrepljeno s predavanji o ljudskem izročilu. V projekt smo aktivno vključili starše, stare starše, otroke in seveda nas – strokovne delavke. Iz analiz obstoječega stanja, smo oblikovali načrt dejavnosti - izzive, ki smo jim skozi leto sledili in ne pozabili na triangulacijo. Vsa pridobljena znanja, gradiva, smo uspešno uporabili pri izvajanju dejavnosti, jih sproti dopolnjevali ter po potrebi spreminjali sam potek na podlagi opravljenih refleksij.

Sam projekt nudi možnost povezovanja z različnimi področji. Lahko se ga razširi in dopolni še z ostalimi oblikami ljudskega izročila: domača hrana, ljudski običaji, domača obrt...

Našo pot projekta »Ljudsko izročilo naših babic in dedkov« lahko uporabljajo vse generacije otrok (tako predšolski otroci, šolarji in starejši), v manjših ali večjih skupinah. Gradiva, ki smo jih pridobili, bodo lahko uporabljale tudi bodoče generacije v našem vrtcu.

Literatura

Lastni viri

Batistič Zorec, M. Teorije v razvojni psihologiji. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta.2006. ISBN 86-7735-042-X

Bahovec, D., E. et. al. Kurikulum za vrtce. Ljubljana, Ministrstvo za šolstvo in šport, 1999. ISBN 961-6222-42-2.

Kroflič, R. et. al. Otrok v vrtcu: priročnik h Kurikulu za vrtce. Ljubljana: Založba Obzorja, 2001. ISBN 961-230-191-3.

Pleši, pleši črni kos: slovenske ljudske pesmice za otroke. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1990. ISBN 86-11-05991-3.

Brenk, K. Babica pripoveduje: slovenske ljudske pravljice. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2005. ISBN 86-11-15699-4.

Avsenik, S. Po Koroškem, po Kranjskem (zvočni posnetek): slovenske ljudske za otroke. Ljubljana: Nika Records, 2001.

Remškar, S. Skrinja pisana: slovenske ljudske pesmi za otroke. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1998. ISBN 86-11-15156-9.

Gašperin, R. Enci benci na kamenci. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2003. ISBN 86-11-16548-9.

Gašperin, R. Enci benci na kamenci 2. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1998. ISBN 86-11-15159-3.

Gašperin, R. Enci benci na kamenci 3. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2007. ISBN 978-961-01-0100-0.

Cvetko, I. Slovenske otroške prstne igre. Radovljica: Didakta, 1996. ISBN 86-7707-118-0.

Bolhar, A. Slovenske basni in živalske pravljice. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1991. ISBN 86-11-06528-X.

Pesek, A. Slovenske ljudske pesmi za otroke 1, Pika poka pod goro. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1998. ISBN 86-11-14255-1.

Pesek, A. Slovenske ljudske pesmi za otroke 2, Srečali smo mravljo. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1998. ISBN 86-11-14254-3.

Braemer, H. Otrokove ustvarjalne igre. Ljubljana: Tehniška založba Slovenije, 2006. ISBN 86-365-0623-9.

Pesek, A. Glasba 1: zapojmo, zaigramo in zaplešimo (delovni zvezek za 1. razred osnovne šole). Ljubljana: Mladinska knjiga, 2000. ISBN 86-11-15075-9.

Pesek, A. Glasba 2: z igro v glasbeni svet (delovni zvezek za 2. razred 9-letne osnovne šole). Ljubljana: Mladinska knjiga, 2000. ISBN 86-11-15916-0.

Mrzel, L. Ukrajinske pravljice. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1966.

Vrtec Domžale
Savska cesta 3
1230 Domžale

MOJCA SE GIBA

2008 - 2009

Vodja inovacijskega projekta: Vilma Hrovat, dipl.vzg., svetovalka

Sodelavci: Mira Vrankar, dipl.vzg., Martina Pavlič, dipl.vzg., mentorica, Mojca Grojzdek, pom.vzg., Petra Avbelj, dipl. vzg., Sonja Pavlišič, dipl.vzg., svetovalka, Mojca Koželj, vzg., svetovalka, Andreja Matkovič, vzg., svetovalka, Ana Maravič, dipl. vzg.

Konzulent: Nives Zore, Zavod RS za šolstvo

Povzetek:

V Vrtcu Domžale se že dlje časa zavedamo, kako pomembna je za otroka gibalna aktivnost. Ker smo želeli na tem področju napraviti še več, smo se vključili v Inovacijski projekt z naslovom Mojca se giba. V projektu je sodelovalo vseh osem enot Vrtca Domžale. Vsaka enota je pripravila svojo vizijo, koncept ter program dejavnosti in izboljšav. Glede na obstoječi prostor ter materialne pogoje, smo želeli na različne načine otroke spodbuditi k še večji gibalni aktivnosti.

Osredotočili smo se na notranji prostor (jesen in zima) ter zunanji prostor (pomlad in poletje). Strokovne delavke smo skupaj z otroki pripravile predloge in ideje s katerimi bi popestrili, spremenili prostore ter dodali nove aktivnosti, ki bi otroke dodatno spodbudile k gibanju.

Skupaj smo izbrali pet najboljših predlogov za popestritev zunanjega prostora in pet najboljših predlogov za popestritev notranjega prostora.

Skupaj z otroki smo pripravili načrt za izvedbo. Sledila je realizacija in preizkušanje.

Otroke smo opazovali pri njihovi aktivnosti, si beležili pozitivne izkušnje in iskali vzroke, kjer igra ni stekla oz. če je upadel interes. V naslednjem krogu smo skušali aktivnosti nadgraditi s spremembo pravil, razporeditvijo prostora ter zamenjavo sredstev. Dejavnosti so se tako nadaljevale na še višjem nivoju.

Ugotavljamo, da sta bila oba cilja realizirana v celoti, saj se je z obogatenim prostorom zelo povečala gibalna aktivnost otrok.

Vseskozi je bilo prisotno tudi veliko ustvarjalnosti in lastne aktivnosti strokovnih delavk.

Abstract:

In kindergarden Domžale we have been realizing for a long time how important movement activity is for children. We wanted to make much more in this sphere and we decided to participate in INOVACIJSKI PROJEKT with the name MOJCA SE GIBA.

All eight units of kindergarden Domžale collaborated in this project. Each unit had to make its own vision, concept and program of activities and improvements. Considering the existing

place and material conditions, we tried to find out different ways of encouraging children to take part in more movement activities.

We focused on INSIDE area (autumn and winter) and OUTSIDE area (spring and summer). Professional workers made suggestions and gave us ideas which would make children participate in some more movement activities.

We chose the best five suggestions how to diversify our outside and inside area. Then we made plan for execution with childrens' help. Next was the plan realisation and testing.

We were watching children during their activities and also making notes for positive experiences. We were looking for reasons for childrens' interest getting lower.

In next round we tried to make our activities a bit harder with changing the rules, distribution of space and things to play. So the activities continued on higher level.

We found out that both missions were fully accomplished and the moving activities are getting better since we have enriched our space.

Through all the project our professional workers invested a lot of hard work.

Ključne besede: cilj, ustvarjalnost, napredek, lastna aktivnost, sodelovanje

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Naše enote so večinoma majhne, nimamo večnamenskih prostorov, telovadnic. Imamo pa razmeroma velike površine za bivanje zunaj. Zavedamo se, da se v tem hitrem tempu življenja in dobi računalnikov vse premalo gibamo. V Vrtcu Domžale smo se s to problematiko že soočili. Dobro sodelujemo z vsemi OŠ, ki nam prijazno tedensko odstopijo svoje telovadnice, sodelujemo v projektu Zlati sonček. Izvajamo obogatitvene dejavnosti z lastnimi izvajalci: Igre na snegu in učenje smučanja, izvajamo tečaje rolanja, imamo lastno plesno šolo, izvajamo tudi popoldanske gibalne aktivnosti. Z zunanjim izvajalcem izvajamo tudi dodatno dejavnost – plavalni tečaj. Interes in aktivnost sta pri vseh dejavnostih izjemna.

Tako smo strokovne delavke želele izboljšati tudi vsakodnevne gibalne dejavnosti. Zdale smo si dva cilja: Izboljšati in obogatiti obstoječi prostor za večjo gibalno aktivnost otrok in poiskati nove gibalne možnosti na igrišču in v vrtcu. Izhajale smo iz obstoječega stanja in okolja v katerem se vrtec nahaja.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

Vodja projekta iz vsake enote je problem izpostavila v svoji enoti. Vsaka enota je pripravila svojo vizijo rešitve problema in uresničitve cilja glede na prostorske in materialne pogoje ter okolja iz katerega izhajajo. Sprva so vse strokovne delavke izhajale iz trditve, da ciljev ne bo mogoče realizirati in rešiti problema, ker je v skupinah preveliko število otrok ter, da so prostori premajhni.

Na srečanje smo potem povabili konzulentko Nives Zore. Prisluhnila je našim željam in tudi pomislekom in težavam, nato pa nas je pravilno usmerila k delu in raziskovanju.

Cilji projekta

- Poiskati nove gibalne možnosti na igrišču in v vrtcu za spodbujanje kreativnih gibalnih možnosti otrok,
- Obogatiti obstoječi prostor za večjo gibalno aktivnost otrok

Raziskovalno vprašanje:

Kako lahko v vrtcu pripravim prostor, ki bo otroke spodbujal k gibanju?

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Ena izmed prioritetenih nalog Vrtca Domžale je tudi omogočanje in spodbujanje gibalne dejavnosti otrok. Poleg dejavnosti, ki jih izvajamo že vrsto let, smo si zadali tudi cilj, da obogatimo notranji in zunanji prostor in poiščemo nove gibalne možnosti za večjo gibalno aktivnost otrok.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

Naše raziskovalno delo smo razdelili na izboljšavah:- notranjega prostora (jesen in zima) in – zunanjega prostora (pomlad in poletje). Vsaka enota je pripravila svojo vizijo rešitve problema in uresničitve cilja glede na prostorske in materialne pogoje ter okolja iz katerega izhajajo. Predloge in ideje so pripravili in uskladili skupaj z idejami in predlogi otrok. Sledila je realizacija idej in preizkušanje.

Otroke smo opazovali pri njihovi aktivnosti, si beležile dobre strani inovacij in iskale vzroke, kjer igra ni stekla, kjer je upadel interes. Po prvi refleksiji smo ugotovili, kje prihaja do težav (spremeniti pravila, spremeniti razporeditev prostora ali sredstev, nadgraditi dejavnost ali zamenjati sredstva). Te vzroke smo odpravili in gibalna aktivnost je ponovno narasla.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta

Otroci so si izbirali gibalne aktivnosti, kot tudi gibalne pripomočke za igro po želji otrok, za umiritev in sprostitvev. Pri igri so bili ustvarjalni tudi na drugih področjih (govor, logično mišljenje, socializacija...) Izmišljali so si nove igre, nova pravila, izdelovali so si nove pripomočke in igrače.

Obdelava podatkov

Ideje in predloge za izboljšave so prispevale strokovne delavke in otroci.

Skupaj smo izbrali pet najzanimivejših predlogov za izboljšanje notranjega prostora in pet predlogov za izboljšanje zunanjega prostora.

Upoštevali smo prostorske in materialne omejitve.

Ugotovitve in spoznanja

Ugotavljamo:

- velik izkoristek vseh prostorov vrtca in okolice,
- velika ustvarjalnost in lastna aktivnost,
- strokovne delavke so same izdelale ogromno gibalnih rekvizitov in pripomočkov,
- gibalna aktivnost otrok se je povečala,

- več možnosti za individualno delo in opazovanje otrok,
- strokovne delavke so se udeležile več izobraževanj s področja gibanja,
- strokovne delavke so pripravile tudi interna izobraževanja,
- povečalo se je število obogatitvenih dejavnosti s področja gibanja

Širjenje novosti

Ker je vsaka enota pripravila, preizkusila in reflektirala svoj koncept inovacij in izboljšav, si bomo te inovacije in primeredobre primere med seboj predstavili.

Literatura

Vrtec Ljutomer
Fulneška ulica 5
9240 Ljutomer

VEČ GLASBE IN GLASBENE USTVARJALNOSTI ZA UČINKOVIT RAZVOJ OTROK

2007 - 2009

Vodja inovacijskega projekta: Ksenija Kosi, diplomirana vzgojiteljica

Sodelavci: Marija Pušenjak, ravnateljica, Marija Plečko, vzgojiteljica, Marijana Smodiš, pomočnica vzgojiteljice

Konzulent: Fanika Fras Berro, Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Povzetek:

Poslušanje, posnemanje in petje so za otroka zanimiv in prijazen način izražanja. Pri tem imajo pomembno vlogo odrasli tako v družini kot v vrtcu. Glasba je velikokrat v vrtcu izvedena le spontano. Prav zaradi pomembnosti predšolskega obdobja in vpliva glasbe na razvoj in učenje, smo se odločili za poglobljeno obravnavo glasbe v dveh šolskih letih. Kot prvo smo si zadali pridobitev novega teoretičnega znanja s tega področja in osvežitev že osvojenega znanja. Temu je sledil prenos pridobljenega znanja v vsakodnevno načrtovano in spontano pedagoško delo z otroki. Pomembno je bilo pri tem uporabiti tudi ideje otrok. V dejavnosti smo vključevali tudi starše in mnoge zunanje sodelavce. S tem smo omogočali otrokom in odraslim nove socialne stike in sledili ciljem medgeneracijskega sožitja. Glasbo smo uporabljali kot pomembno motivacijsko sredstvo za učenje, prehod med posameznimi dejavnostmi, glasbo pa smo tudi smiselno povezovali z ostalimi področji dejavnosti. Z anketnimi vprašalniki za pedagoške delavke, pogovori z otroki, anketnim vprašalnikom za starše itd. smo preverjali uresničevanje ciljev inovacijskega projekta. Glasbo smo preko javnih prireditev pomembno promovirali v ožjem in širšem okolju. Veseli smo njihove uresničitve in že snujemo nadaljnje korake povezave ugotovitev s sodobnimi spoznanji pedagoške stroke.

Abstract:

For children listening, singing and imitating are interesting and nice ways of expressing themselves. Adults in the family as well as in the kindergarten play an important role here. In kindergarten music is made spontaneously. Because of the importance of pre school period and because of the effect music has on the child's development and learning we decided to take two school-years for in-depth dealing with music. Our first aim was to acquire new theoretical knowledge and update what we already know. Next step was transferring the acquired knowledge into daily planned and spontaneous pedagogical work with children. It was important for us to use the ideas of children too. Our activities included parents and many external specialists. The project was the chance for new social contacts and we reached our goal - bridging the generation gap. Music was used as important motivating means for learning and going from one activity to another. It was also meaningfully linked with other fields of the activity.

The realization of the aims of the innovation project was tested with questionnaires for the pedagogical staff and parents and with talking to children. Music was promoted on public events locally and regionally. We are satisfied with what we have achieved and we are

already planning further linking the results with the latest findings and theories of pedagogical branch.

Ključne besede: glasbene dejavnosti, glasbeno ustvarjanje, izobraževanje, sodelovanje, akcijski krog,

Problemsko stanje

Skozi evalvacijo in samoevalvacijo glasbenih dejavnosti smo se ozavestili, da strokovne delavke premalo vključujejo glasbo v vsakodnevne dejavnosti, jo premalo uporabljajo glasbo kot motivacijsko sredstvo in da glasbo premalo smiselno povezujejo z ostalimi področji dejavnosti. Zato smo se odločili, da bomo temu področju dali še poseben poudarek v šolskem letu 2007/08 in 2008/09. Prijava na inovacijski projekt je bila dodatna motivacija za poglobljeno obravnavo tega področja. Izbrali smo projektno skupino za področje glasbe, ki je vodila te dejavnosti.. Sledili smo izdelanemu načrtu in zastavljenemu raziskovalnemu vprašanju »Ali več glasbe in glasbene ustvarjalnosti vpliva na razvoj otrok ?« ter ciljem, ki smo jih uresničevali skozi izvedene dejavnosti. Želeli smo, da ta projekt ne traja samo eno šolsko leto ampak dve šolski leti in da v ta projekt vključimo čim več zunanjih sodelavcev. Tako smo sodelovali z glasbenimi pedagogi Glasbene šole Slavka Osterca Ljutomer in Gimnazije Franca Miklošiča Ljutomer, s Pedagoško fakulteto Maribor smer predšolska vzgoja- z dr. Olgo Denac, multiplikatorko Zavoda za šolstvo s področja glasbe- Matejo Käfer in še mnogi drugimi. Prav posebej so nam je s praktičnimi pedagoškimi delavnicami pomagale prof., glasbene pedagogike Barbara Špilak; prof., glasbene pedagogike Mojca Vizjak Horvat; Vlasta Vizjak in Helena Verbančič. Skozi izvajanje smo čutili njihovo predanost glasbi, veselje do glasbe in glasbenega ustvarjanja in poustvarjanja ter pomembnost vloge odraslega pri posredovanju glasbenih vsebin predšolskemu otroku. Ideje iz praktičnih pedagoških delavnic smo sproti preizkušale pri vsakodnevnem delu in povezovanju glasbe z ostalimi področji dejavnosti.

Poslušanje, posnemanje in petje so za otroka zanimiv in prijazen način izražanja. Glasbeno izražanje imajo vsi otroci prirejeno, le da je pri nekaterih že zelo zgodaj, tako kot na drugih področjih, mogoče opaziti talent.

Ne preverjajmo na slepo, ali je malček sposoben posnemati melodijo ali ne - morda se bo v glasbeni šoli izkazalo, da mu glasba resnično leži. Pri glasbi gre namreč za veliko več kot le pomnjenje tonskih zaporedij, namreč za ritem, ustvarjalnost, estetiko. Za učenje glasbe v predšolskem obdobju pa je značilno še to, da se lahko malček posluha tudi nauči, tako kot se malčki lažje naučijo plavati kot odrasel človek. Za predšolsko glasbeno vzgojo značilno, da glasbo obravnava širše in zajema razne motorične vaje, igrice, spoznavanje različnih zvokov in gibanje zvoka, s prepevanjem pa otroci prepoznajo prve intervale in akorde. Le počasi se uvede tudi poimenovanje tonov z zlogi in potem grafični zapis zvoka, kar otroka pripravi na note. Seveda malčki zelo uživajo ob spoznavanju inštrumentov, vendar se jih ne priklene za klavir ali kitaro, pač pa so jim ljubše velike in male ropotulje, triangel in podobno. Pomembno je, da v predšolskem obdobju tako nadarjeni kot manj nadarjeni vzpostavijo stik z lepotami glasbe, zato ne bo nič narobe, če se bo otrok preizkusil tudi na tem področju. Pri tem so zelo pomembni odrasli. Z svojim odnosom do glasbe, praktičnim izvajanjem, zavedanjem glasbe kot pomembnega sredstva sproščanja in motivacije..., lahko pomembno oblikujejo odnos do glasbe. Zelo pomembno je vzpodbujanje glasbene ustvarjalnosti in poustvarjalnosti. Pomembno je, da ne gre le za spontan način izvajanja, ampak za smiselno načrtovan in smiselno tudi povezan z vsemi področji kurikula. Prav slednje smo v vrtcu čutili kot problem, zato smo se lotili sprememb skozi uresničevanje ciljev inovacijskega projekta.

Cilji projekta

- Spodbujanje doživljanja, izražanja in veselja do lepote
- Vplivanje načrtovanih glasbenih dejavnosti na spontane glasbene dejavnosti
- Razvijanje vsestranske glasbene ustvarjalnosti

Potek dela

Naša prva faza je bila, da preverimo kje dejansko smo v našem znanju iz glasbe in kako to znanje prenašamo na otroke. Najprej je projektna skupina sestavila anketni vprašalnik, ki naj bi nam pokazal dejansko stanje na področju glasbe v našem vrtcu. Po analizi anketnega vprašalnika smo ugotovili naše dejansko stanje na področju glasbe. Zastavili smo si vizijo, cilje kaj bi radi dosegli. Sodelovali smo z širšo okolico Glasbeno šolo Slavka Osterca, (z glasbenimi pedagogi: Mojca Vizjak Horvat, Vlasta Vizjak, Helena Vrbančič), z Gimnazijo Franca Miklošiča Ljutomer, (predvsem s strokovnjakinjo na področju glasbe predšolskih otrok Barbaro Špilak,...);

Izobraževali smo se na področju glasbe, teoretično kot tudi praktično, različni seminarji na področju glasbe (glasbeno didaktične igre, glasbene pravljice, ponovitev oz. utrditev igranja na kitaro, kljunasto flavto, električne orgle. Pridobljeno znanje smo že sproti vnašali v naše vsakodnevno delo.

Izvedli smo tri akcijske kroge anketnih vprašalnikov. Na začetku inovacijskega projekta, ob koncu prvega leta in na koncu drugega šol. leta. Tako smo imeli dejansko stanje na začetku, vmesno in ob koncu inovacijskega projekta. Napredek je bil jasno viden v drugem akcijskem krog, po prvem letu. Izvedena izobraževanja iz področja glasbe so poglobila naše teoretično znanje.

To znanje so naše strokovne delavke začele vedno bolj uporabljati v vsakdanji praksi pri delu z otroki. V prvem letu se je naše izobraževanje osredotočilo bolj na praktično učenje igranja na instrumente kitaro, kljunasta flavta, električne orgle, orffove instrumente in glasbeno didaktične igre. V povezavi z teorijo je bila to zaokrožena enota, ki je v praksi privedla do bistveno večje uporabe glasbe kot motivacijskega sredstva za izvedbo ostalih dejavnosti.

To je pomembno vplivalo na več glasbe in več glasbeno ustvarjalnosti v naših oddelkih. Za naslednje leto smo si zadali, da področje glasbe še bolj razširimo oziroma integriramo z ostalimi področji dejavnosti kurikula-gibanje, narava, likovno ustvarjanje,...Odločili smo se med drugim, da same strokovne delavke naredijo v skupinah svojo glasbeno pravljico. To glasbeno pravljico so skupine med seboj predstavile, potem pa še otrokom. To je bila za strokovne delavke posebna izkušnja in tudi potrditev za opravljeni trud in delo. Tako smo zastavljene cilje tudi dosegli in raziskovalno vprašanje je bilo potrjeno, več glasbe in glasbene ustvarjalnosti vpliva na razvoj otrok.

Naš ključni problem, kako to pridobljeno znanje prenesti na otroke, na naše vsakdanje delo in ali bo ta prenos znanja in vključevanja glasbe ter koleracija z vsemi področji pripomogla oz. vplivala na razvoj otroka. Rešitev, ki je prispevala k uspešnemu zaključku problema ni bila samo ena, bilo jih je več. Ključnega pomena je bilo to, da so bile strokovne delavke pripravljene smiselno in načrtovano vključevati glasbo v svoje vsakdanje delo, se izobraževati in to znanje prenesti v vsakodnevni izvedbeni kurikulum, posebej še v smiselni medsebojni povezanosti področij dejavnosti. V veliko pomoč za uspešen zaključek projekta so nam bile zunanje sodelavke iz glasbene šole in gimnazije, ter drugi strokovnjaki, ki so nam posredovali svoje teoretične in praktične izkušnje s področja glasbe.

Naši kazalci uspešnosti uresničevanja ciljev projekta so jasno vidni predvsem v praksi, v našem vsakdanjem delu z otroki, v sodelovanju s starši in predstavitvi naših glasbenih prireditev za starše in zainteresirano javnost.

Te kazalce smo preverjali z izvedenimi anketnimi vprašalniki in obravnavo ugotovitev na vzgojiteljskih zborih. Le-te smo izvedli na začetku projekta, vmes in po 2-letnem obdobju izvajanja. Rezultat je bil zelo pozitiven, saj se je velika večina sodelavk bolj smiselno in poglobljeno vključevala glasbo v svoje vsakodnevno načrtovano in spontano pedagoško delo, uporabljala glasbo kot motivacijsko sredstvo in pri prehodu med dejavnostmi ter smiselno povezovala glasbo z ostalimi področji dejavnosti kurikula. Strokovni napredek je viden tako pri vseh udeležencih pedagoškega procesa, torej tudi pri starših, kar so nam le-ti potrdili v izvedeni anketi v mesecu maju 2009. Tako lahko potrdimo, da smo skozi uresničitev ciljev, odgovorili tudi za zastavljeno raziskovalno vprašanje.

Obdelava podatkov

V ta inovacijski projekt je bil vključen celoten vrtec, vseh 13 skupin, to pomeni 13 vzgojiteljic in 13 pomočnic vzgojiteljic. V pomoč nam je bila tudi ravnateljica vrtca.

Za zbiranje podatkov je projektna skupina za področje glasbe izbrala anketni vprašalni, z odprtimi in zaprtimi vprašanji, ki so se nanašala na vsakodnevno pedagoško delo, poznavanje področja glasbe, razvojni značilnosti otrok v povezavi z glasbo, informiranjem staršev, izdelavo akcijskega načrta posameznega tandema itd. Zastavili smo tri akcijske kroge: prvi, s katerim smo ugotovili naše dejansko stanje, je bil na začetku, drugi po enem letu izvajanja inovacijskega projekta. Ta je bil merodajen za naš napredek. Tretji, končki, je pokazal naš napredek od začetka izvajanja inovacijskega projekta vse do konca in ali smo naše cilje tudi dosegli.

Podatke iz anketnih vprašalnikov je obdelovala projektna skupina za področje glasbe, skupaj z ravnateljico. Analiza je bila vedno posredovana vzgojiteljskemu zboru, ki se je opredelil do ugotovitev in si zastavil nadaljnje korake. Le-ti so bili zelo konkretni.

Po vsakem akcijskem krogu anketnih vprašanj in analizi je tudi vsak tandem dobil pisno analizo anketnih vprašalnikov, napredek in usmeritve za naprej, ob končnem pa tudi konkretizacijo zastavljenih ciljev.

Ugotovitve in spoznanja

Na nivoju vrtca se je naše znanje in podajanje tega znanja otrokom bistveno izboljšalo. Tako je v skupinah veliko poustvarjalnega in ustvarjalnega petja, igranja na instrumente, igranja na ritmične instrumente, na lastne instrumente,.. izvajanje glasbeno didaktičnih iger itd. Prav tako se izvaja veliko več glasbenih pravljic, predvsem v starejši skupinah.

Pomembno je, da se izvaja več načrtovanih glasbenih dejavnosti, da se glasba uporablja kot motivacijsko sredstva za izvedbo drugih dejavnosti in za prehod med dejavnostmi ter da se glasbene dejavnosti smiselno povezujejo z ostalimi področji dejavnosti-največ z gibanjem, jezikom, naravo, lutkovnimi in likovnimi dejavnostmi...

V okolju smo nastopali z našim igranjem in petjem tako ustvarjalnim kot tudi poustvarjalnim. Tako smo glasbene dejavnosti promovirali tudi v širšem okolju.

Širjenje novosti

Otroci so postali bolj odprti za področje glasbe, bolj samozavestni. Več glasbe in glasbene ustvarjalnosti vpliva pozitivno na otrokov razvoj. Prav tako so strokovne delavne postale bolj odprte, bolj samozavestne pri izvajanju glasbenih dejavnosti, kajti glasba ne spada med močna področja vseh strokovnih delavk.

Področje glasba je lahko pomembno motivacijsko sredstvo, ustvarja prijetno vzdušje za učenje in pridobivanje novih izkušenj. Glasba se da zelo smiselno povezati z vsemi področji dejavnosti kurikula. Preko skupno izvedenih glasbenih dejavnosti s starši, se gradijo bolj odprti odnosi s starši. Glasba je pomembna tudi za širjenje socialnih mrež v ožjem in širšem okolju in pomembno prispeva k medgeneracijskemu sožitju.

Močni smo na področju glasbe in to znanje znamo prenesti na otroke. S koleracijo glasbe z drugimi področji nam je uspel vsestranski in celovit razvoj otrokove osebnosti.

Literatura

Kurikulum za vrtce (1999). Ministrstvo za šolstvo in šport: Ljubljana

Voglar Mira (1981). Otrok in glasba. Ljubljana: DZS

Cvetko Igor (1996). Slovenske otroške prstne igre. Radovljica: Didakta.

**Vrtec Mladi rod
Črtomirova 14
1000 Ljubljana**

SODELOVANJE S STARŠI

2006 - 2009

Vodja inovacijskega projekta: Andreja Koler Križe, svetovalka

Sodelavci: Maruša Buletinac, svetnica, Tatjana Brenčič Okorn, svetovalka, Marjeta Zupančič, svetovalka, Danila Czerny, mentor, Janja Krautberger, svetovalka, Renata Rus, svetnica, Nives Aljančič, Olga Ambrožič, svetovalka, Katarina Obrovac, Bojana Žohar, mentor, Bety Šircelj, svetovalka

Konzulent: Milenka Uhelj, Urška Margan, Zavod RS za šolstvo

Povzetek:

Sodelovanje s starši je eno izmed področij delovanja v vrtcu, ki postaja vse pomembnejše. Spremembe zakonskih aktov, kot tudi spremembe v družbi in družini, nas vodijo k temu, da način dela s starši redefiniramo in prilagajamo potrebam današnjega časa.

Ko smo zastavili načrt dela v projektni skupini, smo ugotovili, da imamo vsi vključeni v projektno skupino iste skupne cilje, vendar bodo poti, metode in aktivnosti za vsakega posameznika, drugačne. Vsak je naredil svoj načrt aktivnosti, ki so potekale po istih korakih, po načinu akcijskega raziskovanja.

Naše ugotovitve so, da si starši želijo našega sodelovanja, pomembno je, da so želje po načinu sodelovanja skupne vsem, stašem in vrtcu. Do tega lahko pridemo na način, da najprej s starši razvijamo dober odnos – da nam zaupajo. Odnos smo razvijali pomočjo neformalnih oblik - druženja, krajši pogovori, ustvarjalne delavnice,... Ko smo vzpostavili odnos zaupanja, smo opravili ankete o tem, kakšne oblike sodelovanja si starši želijo. Starši pričakujejo pogovor o vzgoji otrok. Naše sodelovanje je bilo usmerjeno v Klepetalnice, pogovore med starši in strokovnimi delavci vrtca v smislu izmenjave izkušenj.

Istočasno smo znotraj skupine razvili uspešen način reševanja težav in iskali nove izzive. Tako smo način in metode dela v skupini, prenašali tudi na druga področja delovanja v vrtcu. Razvili smo model timskega delovanja v več manjših skupinah na različnih področjih/vsebinah kurikuluma. Fokus dela je, ne glede na vsebinska področja v manjših skupinah, usmerjen v razvoj vrtca s ciljem iskati ustvarjalne potenciale strokovnih delavcev. V skupine se je vključilo prostovoljno po interesih že 85% strokovnih delavcev. To postaja model razvoja na nivoju institucije – vrtca, ki ga bomo razvijali v prihodnjih letih.

Abstract:

Cooperation with parents is one of the fields of work in the kindergarten which becomes more and more important. As changing of legal acts as changings of society and family, lead us to redefined our work with parents and adapted to the needs of our time.

When we set a plan of work in the project group, we found that we all involved in the project team, shared the same goals, but the paths, methods and activities for each individual are different.

Each has made its plan of activities which took place at the same step, by the way action research. Our findings are that parents want our cooperation, it is important that the desire for a common form of cooperation to is important to all parents in kindergarten. This might be the way to first with the parents develop a good relationship - that we can trust. The relationship we developed through informal forms – social meetings, small (short) talks, workshops, ... When we establish a relation of trust, we have conducted surveys of what forms of cooperation, the parents wish. Parents are expected to talk about the raising of their children. Our cooperation has been oriented in a chat room, conversations between parents and practitioners in terms of exchange of kindergarten experiences.

At the same time we have within the group developed a successful method of solving problems and looking for new challenges. We have transfered ways and methods of work in the group to other areas of activity in kindergartern. We have developed a model of team work in a number of small groups in different areas of curriculum . Fokus of the work, was work in smaller groups, focused on the development of kindergarten, with the aim to search for the creative potential of professionals. The group was based on voluntary basis. Now we have 85% of professional workers included. This is becoming a model of development at the level of institutions - kindergarten, we will develop in the coming years.

Ključne besede: vrtec, vzgoja, starši, model timskega sodelovanja

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

V vsej vertikali institucionalne vzgoje in izobraževanja so stiki med starši in strokovnimi delavci najbolj intenzivni prav v vrtcu. Povezanost med starši in otroci je v tem obdobju zelo močna, otroci so odvisni od svojih staršev. Zelo močna želja staršev je, da bi imeli njihovi otroci najboljše pogoje za razvoj. Še več, želijo si, da bi bile stvari čimbolj takšne, ki bi ustrezale njihovim predstavam, vrednotam, načinu razmišljanja o tem, kaj je pomembno za otroka in kako bi bilo najbolj primerno poskrbljeno zanj. Prav tako pa vrtec želi poskrbeti za otroke na način, da zadosti zakonskim predpisom, stroki in izkušnjam dobre prakse, etičnemu kodeksu, pa tudi neki življenjskosti, to je prisluhniti staršem za dobro otroka. Seveda opažamo, da pričakovanja nas vseh, zmeraj ne sovpadajo. Starši vidijo svojega otroka, svoj pogled in želje, vrtec svoje kompetence in strokovno doktrino. Kako različnost pogledov in pričakovanj uskladiti v smeri najboljšega za otroka?

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

Anamarija Remiaš postavlja tezo, »...da se pod vplivom demokratizacije spreminjajo ne le odnosi med državo in šolo (vrtcem) kot državno institucijo, temveč posledično tudi odnosi na relaciji učitelj (vzgojitelj) – učenec (otrok) in učitelj (vzgojitelj) – starši« (Remiaš, 1995, str. 42). Vzpostavljanje odnosa učitelj (vzgojitelj) – starši temelji na komunikaciji, ki opredeljuje kvaliteto medčloveškega odnosa (Brajša, 1990). Komuniciranje postane interpersonalno šele z medsebojnim spoznavanjem soudeležencev, kar daje značaj razvojnosti in procesa.

Tako predlaga Bašić (1989) model sodelovanja s starši v treh stopnjah. Prva stopnja je usmerjena k aktualiziranju in posodabljanju že obstoječih oblik sodelovanja šole in družine. Na drugi stopnji je zajeto delo s starši, katerih otroci ali celotna družina je označena kot rizični primer. Gre za nadgradnjo prejšnje stopnje. Tretja stopnja zajema starše, ki se

razlikujejo od staršev druge stopnje in ki po svoji specifičnosti terjajo posebne prijeme. Oblike sodelovanja s starši so neposredne, individualne (o razvoju in napredku posameznega otroka) in posredne, ki zajema sodelovanje s starši vseh otrok, ne le tistih, ki imajo težave. Na ta način skušamo s pomočjo organiziranih delavnic pripeljati starše do doživljanja lastnega otroka, njegovih pozitivnih lastnosti, kakor tudi njegovih težav, primanjkljajev.

Izhodišča za naša razmišljanja nam je bila ideja Krofliča, »...da si je človek od nekdaj prizadeval vplivati na otrokov razvoj in ga oblikovati v skladu z lastnimi predstavami o tem, kakšen naj bo, da bo v čim večji meri ustrezal zahtevam svojega časa in okolja. Vzgojne prijeme je izbiral bolj ali manj zavestno, odvisno od izkušenj s tradicionalno vzgojno prakso, od predstav o otrokovi naravi ter drugih vrednot...« (Krofliča, 1997, str. 25). Starši vzgajajo svoje otroke lahko intuitivno, lahko so bolj usmerjeni v en od modelov, ki je lahko tudi zelo ekstremen. V polju vrtca se srečamo z različnimi pogledi, koncepti, zato je pomembno da se spoznamo in pogovarjamo vzgojitelji s starši, saj bomo skupaj lahko delovali tako, da bodo otroci čimveč pridobili. Tako so se oblikovale številne implicitne teorije vzgoje: kulturno-transmisijski model, permisivni model in procesno-razvojni model, o katerih smo želeli razmišljati skupaj s starši.

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Naše prvo razmišljanje je rodilo vprašanje, ki je bilo skupno in široko, odprto vsem članom raziskovalne skupine. Vsak si je v okviru tega vprašanja zastavil svoje, vezano na njegova pričakovanja oziroma staršev, s katerimi sodeluje v svoji vzgojni skupini: »Kako motivirati starše za poglobljeno sodelovanje v posameznih oddelkih in z vrtcem kot ustanovo?« V naslednjem šolskem letu smo iskali nove ideje, vendar smo ostali pri istem vprašanju, saj smo ugotovili, da želimo utrditi naša spoznanja. V zadnjem šolskem letu pa smo omenjeno raziskovalno vprašanje nadgradili: »Kako s starši najti skupno pot pri vzgoji otroka?«

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Obstajajo različni razlogi za izpeljavo naše raziskave. Prvi je ta, da nam nudi akcijsko raziskovanje profesionalni razvoj posameznega strokovnega delavca, kot tudi institucije kot celote. Poleg tega nam podzakonski akti določajo naloge, kot so pomoč staršem pri celoviti skrbi za otroke, izboljšanje kvalitete življenja družin in otrok ter ustvarjanje pogojev za razvoj otrokovih telesnih in duševnih sposobnosti. Vse to mora potekati po načelih demokratičnosti, pluralizma, enakih možnosti, avtonomnosti in ohranjanja ravnotežja otrokovega razvoja.« Delo na teh področjih se nam zdi zelo subtilno, zato želimo nadgraditi znanja in komunikacijo v našem odnosu. S starši želimo vzpostaviti odprt dialog, upoštevati njihova opažanja in spoznanja o otroku, če se prepričanja in nazorji staršev razhajajo z vrtčevskimi, si prizadevamo za rešitev, ki bo za otroka najprimernejša. Opažamo, da je v odnosu med vrtcem in starši pomembna delitev odgovornosti in različnih pristojnosti, saj lahko zelo hitro trčimo. Starši imajo pravico sodelovati pri načrtovanju življenja in dela vrtca, ob upoštevanju strokovne avtonomnosti vrtca.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

V prvi fazi smo opredelili vsak svoj problem in opredelili aktivnosti, ki jih smo jih nato izvedli. Zbirali smo tiste podatke, ki bi nam lahko pomagali pri rešitvi problema, jih analizirali, kasneje pa naredili akcijski načrt za rešitev problema.

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevale k uspešnemu zaključku projekta

Temeljni problem, ki se nam je pojavil je bilo razmišljanje – ali imam dovolj znanja, kompetenc, da izpeljem delavnico za starše o vzgoji otrok, kar so starši pričakovali in želeli v našem sodelovanju. Problem smo reševali na skupini, kjer smo veliko časa posvetili našim razmišljanjem, mnenjem in odzivom drug drugemu, kot kritični prijatelji. Na ta način smo razvili med nami zaupanje, podporo, avtonomnost, moč in uspešno rešili problem.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta
Naši kazalci uspešnosti so število izpeljanih Klepetalnic, število staršev, ki se je udeležilo Klepetalnic, število staršev, ki so poiskali pomoč oziroma obisk v svetovalni službi po izvedenih Klepetalnicah, število vključenih strokovnih delavcev vrtca v strokovne skupine.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

Sodelovalo je 8 vzgojiteljic oziroma pomočnic vzgojiteljic s svojimi vzgojnimi skupinami. Specialna pedagoginja je vključila starše otrok s posebnimi potrebami, ravnateljica starše Sveta staršev vrtca.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

Podatke smo zbirali z anketnimi vprašalniki, na katere so odgovarjale tako strokovne delavke kot tudi starši, tako da smo dobili potrebe in pričakovanja na obeh segmentih. Opravili smo tudi pogovore s starši, spremljali njihove odzive v določenem časovnem obdobju.

Metode obdelave podatkov

Podatke smo obdelali s pomočjo osnovnih statističnih metod, uporabili pa smo tudi kvalitativno analizo, saj smo podatke pridobivali tudi s pogovorom in drugimi odzivi staršev in otrok.

Prikaz rezultatov

Na podlagi zbranih rezultatov smo ugotovili, da si starši najbolj želijo poleg različnih oblik druženja, pogovore o vzgoji svojih otrok, pogovore o tem, kako otroku postaviti meje, kaj narediti, kako reagirati v določenih situacijah.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

Vsak član skupine IP je izvedel eno ali več Klepetalnic s starši na različne teme vzgoje otrok. Občasno je v Klepetalnicah sodelovala tudi vrtčevska psihologinja. V teh primerih so bili zmeraj starši, ki so se po Klepetalnici udeležili še individualnega pogovora/pogovorov pri psihologinji. Ugotavljamo, da si starši želijo sodelovanje, pogovor o vzgoji njihovih otrok, saj se večkrat znajdejo v situaciji, ko ne vedo kaj narediti, kaj poskusiti, da bo lažje rešiti težavo. Način delovanja strokovne skupine smo kot primer dobre prakse razširili na druga področja delovanja vrtca, tako povezujemo in nadgrajujemo različne vsebine med seboj.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Znotraj vrtca opažamo zadovoljstvo zaposlenih nam tem načinom delovanja, večjo povezanost med nami, podobno tudi v odnosu do staršev in otrok.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Razvili smo uspešen način dela znotraj skupine (med strokovnimi delavci vrtca) in tudi v povezovanju s starši. Način in metode dela v skupini, prenašamo kot dobro prakso, ki smo jo razvijali, tudi na druga področja delovanja v vrtcu. Razvili smo model timskega delovanja v več manjših skupinah na različnih področjih, ki so aktualne za razvijanje kurikuluma vrtca.

Možnosti uvajanja v druga področja

Inovacijo lahko uporabijo vse šole in vrtci, ki sodelujejo s starši in jih vključujejo na način izboljšanja pretoka informacij, reševanja težav, ki se pojavljajo in seveda večje kvalitete izvajanja kurikuluma. Poleg tega lahko našo inovacijo uporabi vsaka institucija, ki želi aktivno vključevati vsakega zaposlenega s potenciali, ki jih poseduje in tako izboljšati počutje zaposlenih. S tem gradimo in se razvijamo skupaj.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Naučili smo se reševati težave, to smo naučili tudi otroke in tako delujemo tudi v odnosu do staršev. V ospredje namesto informativnega nivoja vstopa poglobljeno delo – sodelovanje, reševanje težav. Razvili smo model timskega delovanja v več manjših skupinah na različnih področjih/vsebinah, ki so aktualne za razvijanje kurikuluma vrtca. Fokus dela ne glede na vsebinska področja v manjših skupinah je usmerjen v razvoj vrtca s ciljem iskati ustvarjalne potenciale strokovnih delavcev in tako razvijati odličnost.

Literatura

Navajanje literature po sistemu ISO

(<http://www2.arnes.si/~ljzotks2/gzm/dokumenti/literatura.html>)

Bahovec, E.: Kurikulum za vrtce. Ljubljana. Ministrstvo za šolstvo, 1999.

Elium, J: Vzgoja sinov (tudi hčera). Ljubljana: Orbis, 2000.

Kodelja Z., Bahovec, E: Vrtci za današnji čas, Ljubljana, 1996.

Kroflič, R: Med poslušnostjo in odgovornostjo. Ljubljana: Založba Vija, 1997.

Lepičnik, J: S starši je nemogoče nekomunicirati. Ljubljana, 1996.

Pantley, E: Z otrokom lahko sodelujete. Radovljica: Didakta, 2002.

Remiaš, A: Skupinsko delo s starši na redni osnovni šoli. Ljubljana: Defectologica Slovenica, 1995.

Steiner, T. et al: Mala knjiga za velike starše. Ljubljana: Mladinski dom Jarše, 2004.

Stringer, E.: Action research in educational. 2004.

Zalokar Divjak, Z: Vzgajati z ljubeznijo. Krško: Gora, 2000.

Žgavc, D: Vzgajam samostojnega in odgovornega otroka. Ljubljana: Vrem, 2000.

Žorž, B: S pravimi vprašanji do rešitve vzgojnih zadreg, Koper: Ognjišče, 2005.

Žorž, B: Razvajenost: rak sodobne družbe. Celje: Mohorjeva družba, 2002.

VIZ Vrtec Ormož
Skolibrova 6
2270 Ormož

DREVESA UMIRAJO STOJE

2007- 2008; 2008 - 2009

Vodja inovacijskega projekta: Frančiška Sagadin, vzgojiteljica

Sodelavci: Marjeta Meško, dipl. vzg. svetnica, ravnateljica VIZ Ormož, Marija Krajnc, kritični prijatelj, vzgojiteljica, Silva Čuš, pom. Vzgojiteljice, Marjetka Zidarič, predstavnica staršev

Konzulent: Fanika Fras Berro, vodja programske skupine za predšolsko vzgojo Zavod RS za šolstvo, OE Maribor

Povzetek:

Okoljska vzgoja je opredeljena v kurikulumu v področju »narava«. Njene vsebine in načrtno vzgojno delo v predšolskih ustanovah razvijajo okoljsko pismenost, kar pomeni, da zavestno razvijajo spoznanje o pomenu prepletenosti odnosov v okolju in s tem tudi v vseh bivanjskih okoljih, živali, ljudi in rastlin. Vzgojno področje »narava« omogoča da na zanimiv način otroke vzpodbudimo, da bodo preko osebnih izkušenj, z dopolnjevanjem z različnimi primeri iz okolja, in z lastno aktivnostjo razvili navade, ki bodo okolju prijazne in odgovorne. Skrb za okoljsko pismenost je vzajemen proces, ki vključuje otroke, starše vzgojitelje, in prebivalce okolja, kjer poteka okoljsko ozaveščanje.

Ključne besede: narava, varovanje, vzgoja, skrb

Abstract:

Environmental education is defined in the curriculum in the field of »nature. Its contents and planned educational work in preschool institutions develop environmental literacy, which means that we relate to the environment and with that also all living »nature« makes possible to stimulate children in an interesting way, to through their personal experience with their own activity and with supplementing with different examples from the environment and treatment would be responsible. Care for environmental literacy is such a reciprocal process that includes children, parents educators and inhabitants of environment, where the environmental awareness takes place.

Keywords: nature, preserving, education, care.

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Narava je posebno področje, v okviru katerega razvijamo otrokove sposobnosti za dejavno vključevanje v obdajajoče fizično in družbeno okolje, ter ustvarjanje zdravega in varnega življenjskega okolja in navad. Poudarek je na pridobivanju izkušenj z živimi bitji, naravnimi pojavi, ter v veselju ob raziskovanju in odkrivanju. Področje postopoma razvija naravoslovne pojme, mišljenje, sklepanje, zmožnosti za uvidevanje in reševanje problemov, postavljanje

hipotez, klasificiranje, iskanja in povzemanja bistva in pomena ter oblikovanje konceptov. Za življenje posameznika je še posebej pomembna okoljska vzgoja. Ta v današnjem času ni le potrebna, ampak obvezna. Dosledno jo je potrebno vnašati v vse sfere vzgojnega delovanja. Okoljska vzgoja zahteva usklajeno delovanje vseh akterjev vzgojnega vplivanja. Vključuje vzgojiteljice, starše in okolje v katerem otroci živijo.

Ta vzgoja zahteva, da se dejavnosti varnega in odgovornega ravnanja z okoljem in v okolju izvajajo dosledno. Okoljevarstvene vsebine in dejanja zahtevajo veliko število ponavljajočih aktivnosti, in dosledno upoštevanje veljavnih pravil ravnanja.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev

Nastopilo je obdobje v katerem živimo, čas, ko je onesnaženje okolja in njegovo spreminjanje doseglo tolik obseg, da skoraj ni več človeka, ki bi tega sam ne čutil. Z onesnaženjem okolja od hrupa, pesticidov, žveplovega in ogljikovega dioksida in svinca, z nevestnim ravnanjem z odpadki ustvarjamo ljudje okolju nasilje, ki se kaže kot **pojavnost mnogostevilnih bolezni ljudi, rastlin in živali**. Onesnažila delujejo na rastline, živali in človeka. Posebno občutljivi so lišaji. Zato v mestnih središčih in blizu industrijskih con ni več lišajev, tam je lišajska praznina. Po prisotnosti ali odsotnosti lišajev ocenjujemo kakovost zraka. Na žveplov dioksid so občutljive **mnoge drevesne vrste – iglavci**.

Spoznavanje naravnega okolja pri področju dejavnosti narava naj bi poleg **naravoslovne pismenosti** razvijalo tudi **okoljsko pismenost**. Neposreden stik z okoljem omogoča zavedanje vrednosti in ranljivosti okolja, razvija občutek za lepo in vredno v okolju, spoštovanje in občudovanje, ter željo po ohranjanju. Poleg znanj o okolju, spoštovanja prepletenosti odnosov v okolju, posledicah človeških posegov v naravno okolje razvija odgovornost do vseh živih bitij in do skupne prihodnosti. Razvijanje okoljske pismenosti je še bolj kot razvijanje naravoslovne pismenosti področje **oblikovanja stališč in vrednot**.

Cilji projekta

- z naravoslovnimi in matematičnimi postopki razviti spoznanje o pomenu varovanja dreves in gozdov, ter usmeriti otroke v aktivno delovanje za njihovo ohranitev,
- otroci razvijejo spoznanje o vlogi in pomenu varovanja posameznih ekosistemov za uravnovešeno rast in razvoj živih bitij in rastlin/dreves,
- otroci spoznajo, da drevesa zbolijo in umirajo zaradi malomarnega ravnanja človeka (izpušni plini, tovarniške emisije, nekulturno obnašanje v okolju, ter vpliv divjadi),
- dojamajo, da je zdravje dreves in zdravje ljudi soodvisno,
- otroci spoznajo vlogo in pomen varovanja gozdov v smislu preživljanja prostega časa.

Raziskovalno vprašanje

- Koliko dreves v ožjem bivanjskem okolju umre zaradi nepremišljenih in neodgovornih dejanj ljudi, katerim drevesnim vrstam najpogosteje prekinjajo rast in razvoj?

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Za izpeljavo raziskave sem se odločila, ker je v okolju, kjer živim in izvršujem svoje vzgojno poslanstvo, divji kostanj zbolel. Drevesa stojijo v parku, ki je rekreacijskih in učni prostor predšolskih otrok. Le te zanima zakaj se drevesa predčasno spreminjajo, saj zelo zgodaj kažejo bolezenska znamenja, ki vedno znova pritegnejo pozornost otrok. Menim, da je okoljevarstvena tematika tako aktualna, glede na obseg in zahtevnost reševanja posledic splošnega onesnaženja okolja, da je razlog za izpeljavo opravičen, hkrati pa me je zanimalo ali lahko na pedagoško zanimiv način pritegnem k varovanju okolja /dreves vse akterje vzgoje.

Ugotovila bi rada, ali je mogoče predšolske otroke v sodelovanju s starši in ob podpori različnih ekoloških akcij pritegniti za trajnostno varno in odgovorno ravnanje »v« in »z« okoljem. Menim, da je pomen okoljevarstvenega ravnanja in eko kulture potrebno privzgajati otrokom v zgodnjem otroštvu – na zanimiv način, da bi vedenje o pomenu varovanja okolja dovolj zgodaj pridobili, in le to kasneje uporabljali v vsakdanjem življenju potrjevali okolju prijazno ravnanje.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

Projekt je potekal v šolskem letu 2007/08. S strokovno sodelavko v oddelku sva se izluščili problem okolja in okoljske vzgoje, z željo, da to **področje spremeniva v metodičnem in strukturnem smislu, ter pedagoško prakso oplemenitiva z novimi vzgojnimi potmi**. Nekulturno ravnanje v gozdu in na gozdnih površinah je narekovalo postavitev akcijskih hipotez, ki sta se glasili:

- Ali je mogoče pri predšolskem otroku razviti ekološko ozaveščenost o vlogi in pomenu varovanja življenjskih in bivanjskih okolij ter živih bitij s poudarkom na gozdu in drevesih?
- Ali je mogoče pritegniti vse akterje vzgoje, da se vključijo v varovanje okolja, da vzgojni proces postane vzajemen, tako da se dejanja in vsebine delovanja medsebojno povezujejo, dograjujejo in dajejo ustrezen vzgojni učinek?
-

Potek projekta je zahteval oceno stanja in izbor ustrezne strategije za doseganje postavljenih ciljev. Narekoval je:

- Spremembo igralnice in igralnega prostora,
- dopolnitev z razvojnim, in raziskovalnim kotičkom, ter knjižnico, ki je omogočala sprotno preverjanje, ugotavljanje in iskanje novih rešitev. Kotičke je bilo potrebno dopolniti z naravoslovnimi in matematičnimi učili in sredstvi, ter prostorom za zbiranje in ustvarjanje bank, zbirk in depojev posameznih vzorcev.

Akcijski načrt je vseboval:

Kaj bomo raziskovali?

- gozd kot ekosistem;
- motnje, ki ogrožajo gozdove;
- varovanje gozdov;
- gospodarski pomen gozdov;
- vloga gozdov za šport in zdravje ljudi;
- pomen gozdnih plodov in semen.

V tem delu so otroci razvili osnovno spoznanje o drevesih, drevesnih vrstah in njih delih, ter značilnostih. Vzgojno delo je potekalo v naravnem okolju z upoštevanjem **varnostnih načel** in **z metodo naravoslovnega opazovanja**. V ta namen so imeli otroci na voljo opazovalna drevesa in gozd v katerem je bilo mogoče drevesa spoznavati z različnimi čutnimi kanali. O tem kar so videli, otipali in okušali (različno lubje po strukturi, listje in listne ploskve, veje in vejice, plodovi šipka, borovnice, trnulje, bezga, brina...), so nato pripovedovali, risali, slikali, oblikovali.

Kako in na kakšen način?

V ta namen so bili izvedeni poskusi:

- Ali drevo diha?
- Ali je drevo živo?
- Kako drevo raste?
- Zakaj se smola lepi?
- Kako drevo brsti in zakaj?
- Zakaj listje trohni in plesni?
- Pogoji za rast in razvoj drevesnih mladik.

Večkratno »prepisovanje« predstavitev iz ene oblike v drugo, je otroke vodilo k novim pojmom kot so: drevesno deblo, duplo, veje, lubje....Tovrstna dejavnost je nudila možnosti povezovanja z drugimi področji. Opazovanje je bilo vezano na vsebine, kjer so otroci opazovali celoto – npr. štor, drevo, gozd, drevored, in na opazovanje razlik in podrobnosti – krošnja listi, cvetovi, plodovi .To jih je vodilo k natančnemu razvrščanju in poimenovanju - posameznih plodov, semen, in lubja. Z opazovanjem razlik so urili prepoznavanje, določanje in oblikovanje povezav med spremenljivkami, kar jih je vodilo k posploševanju in k **oblikovanju pojmov**: gozd, iglavci, gozdne živali. Dogajanje v gozdu je bilo povezano s številnim pojavi kot so barvno spreminjanje listopadnih dreves, trohnenje listja, mraz, led zorenje plodov, plesen na listih, lišaj, let listja v vetru, zato sem vključila opazovanje pojavov, s poskusi, ki so bili večkrat ponovljeni, tako da so lahko povezovali več pojavov kar jih je vodilo k prepoznavanju vzorcev in zakonitosti v naravi. Dejavnosti so tako potekale v naravnem okolju in v okolju, kjer so otroci potrjevali, dopolnjevali in gradili svoja spoznanja in iskali odgovore na vprašanja. V teh dejavnostih so bila v postavljena **vprašanja za usmerjanje pozornosti**, (npr: kakšna ja korenika, lubje, mah, štor, podrast), **vprašanja, ki so spodbujala štetje in merjenje** (štetje zdravih dreves, štetje dreves z nizko in visoko krošnjo, drevesa z listi oz. iglicami. **Vprašana za primerjanje** so dajala odgovore na sledeče:kako se razlikuje bor in breze, katero lubje je hrapavo in katero ne , kateri deli dreves so dolgi, kaj je daljše, deblo ali veja? **Akcijska vprašanja** so odgovarjala naslednjim pojavom:kaj se zgodi, če potopimo list v vodo, kaj se zgodi z želodom in žirom, če ga posadimo v zemljo, mivko žaganje ali pesek? Posebnost vzgojnega dela so bila **problemska vprašanja**, ki niso povpraševala samo po rezultatu, ampak tudi, kako priti do cilja,(npr. kako bi ugotovili kateri cvetovi prej odcvetijo). Razviti pojmi o zdravih drevesih so narekovali iskanje dreves ki so zbolela, raziskovanje vzrokov zakaj so zbolela in kako ukrepati. V ta namen smo organizirali:

- Opozarjanje javnosti s plakati,
- Akcije: «Očistimo naš gozd!«
- »Z zelenim bontonom v gozd!«
- »Rdeči petelin stop!«
- »Z vsakim drevesom, ki umre, umre tudi del zelenih pljuč!«
- »Drevesa ne govorijo, ampak nemo opozarjajo.«
- »Dan hoje za zdravo drevo!«
- »Dan zemlje, posadimo drevo za remize!«
- »Imam prijatelja, imam drevo!«

S kom in kje?

Vzgojne dejavnosti so potekale v gozdu, v drevoredu, na gozdni jasi, v parku in na gozdnem robu – privetрни pas gozda. Interes otrok je bil dopolnjen in vzdrževan z aktivnostmi ki so jih izvajali lovci, biologinja, gozdarji, ter komunalni delavci v parku. Pri njih so preverjali in dopolnjevali spoznanja o vlogi in pomenu varovanja okolja.

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevala k uspešnemu zaključku projekta

- temeljni problem je bil v izvedbi pedagoške zamisli o varovanju okolja, ker so otroci zaradi cikličnega spreminjanja narave morali najprej razviti spoznanje o drevesih, o pomenu gozdov za ljudi in živali, šele nato so razvijali vedenje o boleznih dreves, o vzrokih umiranja dreves, in nazadnje o ukrepih varovanja okolja. Ciklično spreminjanje narave je zahtevalo poseben premislek o strukturi vzgojnih dejavnosti;
- ključni problem je bil kako pritegniti otroke za okoljevarstveno dejavnost in spreminjati vzorce ravnanja v okolju, kjer otroci uveljavljajo pravila, ki jim jih postavljajo starši;
- problem vzdrževanja motivacije za dolgotrajno in ponavljajočo aktivnost z vzgojnim namenom;
- kako pritegniti tudi starše za zgledno ravnanje v okolju, da bi tako vzgojni vpliv poenotili;
- priprava, izbor in umestitev novih pripomočkov v igralni prostor, ob čemer je bilo potrebno zagotoviti varno aktivnost otrok.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo v kolikšni meri so doseženi cilji projekta

- osnovni kazalec, ki potrjuje vrednost opravljenega dela, je ravnanje otrok in razvita občutljivost za okolje;
- dosežen cilj otroci potrjujejo z dejanji, ki so zgled kulturnega in odgovornega ravnanja, ne glede na situacijo v kateri se nahajajo;
- aktivno sodelovanje v čuvanju in ohranjanju okolja, ne glede ali so prisotni vzgojitelji in starši, ali ne;
- otroci so postali odgovornejši za dogajanje v okolju, kjer se nahajajo.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

V raziskovanju so sodelovali otroci II. starostnega obdobja, stari do 5-6 let. V skupino je vključenih 10 dečkov in 5 deklic, dva otroka obiskujeta vrtec v tem šolskem letu prvič, ostali že več let, tako da se poznajo, in so prijatelji v igri in druženju.

Metode zbiranja podatkov

Izbrane so bile kvalitativne metode kot so:

- opazovanje;
- anketa;
- analiza umetniških del otrok;
- izbira kritičnega prijatelja – triangulacija;
- fotografije s kritičnimi posnetki;
- publiciranje;
- analiza avdio in video posnetkov.

Metode obdelave podatkov:

Podatke sem zbirala na podatkovni karti, kjer sem v polja vpisovala pridobljene podatke na osnovi opazanj, opisov, sprememb, mnenj, izjav in odgovorov. Fotografski material sem uredila v datoteke, kjer je možen sistematičen uvid v potek dejavnosti z vseh strani, s posnetki pa sem beležila sodelovanje s starši in umetniška dela otrok.

Prikaz rezultatov:

- v dejavnostih okoljske vzgoje je sodelovalo 15 otrok in prav toliko staršev ;
- starši so bili zadovoljni z zgodnjim navajanjem otrok na varno ravnanje v okolju;

- otroci so ozavestili odgovorno ravnanje in skrb za okolje;
- okoljska vzgoja je otroke zanimala, ker je bila podana na zanimiv način v katerem so lahko na dejavnost aktivno vplivali, jo spreminjali in po želji ponavljali;
- razvijanje spoznanj o okolju je bilo procesno zahtevno in odgovorno dejanje, ki je zahtevalo upoštevanje razvojnih značilnosti otrok, dosežen rezultat pa je viden v okolju, kjer je projekt potekal.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

- z zanimivimi oblikami pedagoškega dela mi je uspelo, da so otroci postali občutljivi za dogajanje v okolju;
- dejanja v okolju kontrolirajo in jih izvajajo po načelih kulturnega ravnanja z odpadki;
- znajo poiskati pomoč oz. izraziti nezadovoljstvo ob nekulturnem ravnanju v naravnih okoljih;
- način dela v katerem so praktično spoznavali, sledili in razvijali spoznanja o posledicah neprijaznega ravnanja v okolju jih je vzpodbudil k ekološkemu ravnanju;
- razvili so znanje o vlogi in pomenu varovanja dreves, spoznali so različne drevesne vrste, gozdove, živali, kulturo obnašanja v gozdu in z gozdom, dejavnost društev zavodov in organizacij, ki skrbijo za gozdove oz. drevesa.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

- okolje je postalo dovezetnejše za sprejemanje in uvajanje sprememb v vzgojnem delu;
- strokovne delavke je akcijsko raziskovanje zanimalo, vanj bi se vključile, vendar več oddelkov hkrati, saj bi si tako lahko razdelile naloge in obveznosti, ki jih tovrstno vzgojno delo zahteva;
- številni okoljevarstveniki in starši so potrdili vrednost vzgojnega dela in bi želeli delo nadaljevati;
- ena skupina se je v II. ciklu želela priključiti;
- bivanjsko okolje v postalo pozorno na akcije ki jih je izvajal vrtec in so se pridružil;
- z društvi smo izmenjali izkušnje o načinih okoljske vzgoje.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Novost inovacijskega projekta je v strukturi in metodični izpeljavi. Pomeni izstop iz klasičnega igralnega okvira, v zameno pa ponuja vzgojno delo v naravnem okolju, z novimi pripomočki, z upoštevanjem domnev in interesa otrok, z beleženjem rezultatov osebnih dosežkov in spoznanj otrok. Igralnica je izgubila strogo urejenost in je postala dopolnilni raziskovalni prostor, kjer je bilo mogoče preizkušati, ugotavljati, iskati, zbirati in potrjevati podatke iz terena.

Možnosti uvajanja v druga področja

- vsebino je možno prenesti v šolsko okolje kamor otroci odhajajo jeseni;
- vsebina je lahko vzorčni primer uvajanja okoljske kulture v vrtcih;
- v vrtce, kot primer uvajanja okoljskega opismenjevanja otrok, v času, ko se pripravljajo za vstop v članstvo v eko šole in vrtce – eko vzgoja kot način življenja;

- novost bi lahko uporabila različna okoljevarstvena društva za osnovno izobraževanje najmlajših članov.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

- močni smo v izvorni obliki vzgojnega dela s katero smo pritegnili otroke, starše in okolico - meščane;
- v načinu medgeneracijskega povezovanja v skrbi za čisto in zdravo okolje;
- v izboru sredstev s katerimi smo opozarjali na nedovoljeno ravnanje z gozdovi;
- drugim lahko ponudimo glasilo «Skrivnosti dreves«, in zloženko »Eko gozdna košara« ki sta avtentičen zapis prehojene vzgojne poti.

Literatura

Tarman, K. Biologija:višje ravni organizacije.Ekosistemi. 2.natis. Ljubljana:Državna založba Slovenije,1984.

Marjanovič, Umek.L. et.al. Otrok v vrtcu.1.natis. Maribor, 2001. COBISS – ID 45380865

Vrtec Radenci – Radenski mehurčki
Titova 1
9252 Radenci

DNEVNA RUTINA V PRVEM STAROSTNEM OBDOBJU: NAVAJANJE NA ČISTOČO 2008 - 2009

Vodja inovacijskega projekta: Valerija Žinkovič, vzgojiteljica

Sodelavci: Aleksandra Ketiš, dipl.vzg., Dragica Dietner, vzg., Jožica Veberič, vzg., Andreja Huber, dipl. vzg., Bernarda Bračko, dipl. vzg., Jasmina Fašalek, dipl. vzg., Sabina Senčar, dipl. vzg., Barbara Horvat, svetovalna delavka, Anka Korošec, dr.med.spec.ped.

Konzulent: Urša Stritar, Zavod RS za šolstvo

Povzetek:

Inovativni projekt "Dnevna rutina v prvem starostnem obdobju: Navajanje na čistočo" smo pričeli izvajati v šolskem letu 2008/2009 in ga v istem šolskem letu zaključujemo. Strokovne delavke vrtca, predvsem delavke prvega starostnega obdobja, smo že dalj časa ugotavljale, da je bilo naše dosedanje načrtovanje in izvajanje navajanja otrok na kahlico ali stranišče že vse preveč rutinsko in da se je otrokom dajalo premalo odgovornosti in lastne aktivnosti že pri pripravah in na samem začetku navajanja na čistočo. Celotni "proces navajanja" smo želele s strokovnimi pristopi narediti bolj življenjski in funkcionalen. Prav tako pa želimo v ta pomemben korak na poti odraščanja v večji meri vključevati otroke in jim na ta način dajati občutek pomembnosti in odgovornosti.

Oblikovali smo strokovno skupino, v katero je bilo vključenih 8 vzgojiteljic, svetovalna delavka vrtca in zdravnik pediater. V delo smo želeli vključiti tudi starše, ki so bili o inovativnem projektu seznanjeni na oddelčnih roditeljskih sestankih. Za njih smo pripravili tudi anketne vprašalnike.

Člani projektne skupine smo se srečevali vsaka dva meseca. Na prvem srečanju smo izdelale smernice, ki so nas vodile tekom leta k iskanju novih poti in pripravljanju inovativnega učnega okolja na poti otrokovega osvajanja samostojnosti pri opravljanju potrebe na kahlici ali na stranišču.

Teoretična in zdravstvena izhodišča pri postavljanju razvojnih mejnikov otrokovega razvoja navajanja na čistočo smo črpale iz domače in tuje literature. Na srečanjih smo izmenjavale izkušnje in iskale nove načine za čim bolj aktivno in odgovorno vključevanje otrok v dejavnost.

Z novostmi in potekom inovativnega projekta smo seznanjali tudi strokovne delavce drugega starostnega obdobja našega vrtca in starše, ki so sam proces spreminjanja spremljali preko plakatov na oglasnih deskah.

Nekatere najbolj pomembne smernice omenjene rutine pa smo strnili v zloženko, ki je na razpolago staršem in obiskovalcem našega vrtca v koticah za starše.

Abstract:

We started the innovative project "Daily routine in the first age period: Getting accustomed to cleanliness" in the academic year 2008/2009 and are finishing it in the same school year. Kindergarten teachers, especially teachers in the first age period, have been noticing for some time now that our previous planning and implementation of children's habits of using the toilet or potty-training have become too much a routine, and that the children did not receive enough responsibility and own participation already in the preparation stage and the outset of getting accustomed to cleanliness. We tried to improve the whole process of getting accustomed to it, so it would be more life-like and functional. In this important step of growing up we want to include mostly children and thus giving them a sense of importance and responsibility.

We created an expert group, which included 8 kindergarten teachers, our pedagogue and a paediatrician. We also wanted to include parents into the innovative project by explaining and discussing it at departmental meetings as well as preparing a questionnaire for them to fill out.

The group members met every two months. The first meeting produced guidelines that guided us throughout the year in order to look for new routes and to establish an innovative learning environment so the children could experience responsibility and autonomy in carrying out potty-training and using the toilet.

We drew theoretical and sanitary baselines in setting development milestones, which indicate the child's improvement from Slovene and foreign literature. At the meetings we shared experiences and looked for new ways to make more active and responsible involvement of children in the activity.

We presented our results and the layout of our project to the kindergarten teachers of the second age period and to the parents, who could follow the progress through posters on our notice boards.

Some of the most important ideas and guidelines of the new routine were summed up in a brochure available to parents and visitors in the parent's corners in our kindergarten.

Ključne besede: dnevna rutina - navajanje na čistočo, kahlica – stranišče, razvojni mejniki, aktivno učenje, inovativno učno okolje

Problemsko stanje*Opis problema v praksi*

Navajanje na samostojnost pri opravljanju potrebe na kahlici ali na stranišču je eden od pomembnih mejnikov v malčkovem razvoju. Karkoli otrok počne, v vsem bi bil rad samostojen. Pomembno je, da ga na poti k samostojnosti spodbujamo in mu krepimo samozavest.

Strokovni delavci našega vrtca, predvsem delavci prvega starostnega obdobja, smo na strokovnih aktivih na temo navajanja na čistočo prišli do ugotovitve, da je sam proces glede omenjene rutine postal preveč rutinski in večji del aktivnosti in odgovornosti je prevzemal strokovni delavec oddelka.

Zato smo se odločili za iskanje novih, otrokom zanimivih, strokovnih pristopov, kjer bo imel otrok še bolj aktivno vlogo in večjo odgovornost na poti k samostojnosti pri opravljanju

potrebe na stranišču ali kahlici. Obenem pa smo želeli, da se v novosti aktivno vključujejo in jih razvijajo tudi ostali delavci, ki niso člani strokovnega tima inovacijskega projekta.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

Ob izrazu 'navajanje na kahlico' si takoj predstavljamo malčke, ki v dolgi vrsti sedijo na kahlicah in čakajo navodila kot pri vojaškem urjenju (Gilbert, 2003).

Zavedati se je potrebno, da mora biti otrok fizično, kognitivno in čustveno pripravljen za proces navajanja na čistočo, kar največkrat pokaže z značilnimi znaki – le te je potrebno prepoznati in nato ukrepati.

Strokovni delavci vrtca moramo otrokom zagotavljati vsestranski razvoj in ga spodbujati pri osvajanju novih spretnosti in znanj. Pri tem pa se moramo zavedati, da je vsak otrok individuum zase. Teoretična in zdravstvena izhodišča pri postavljanju razvojnih mejnikov so nam v oporo, potrebno pa jih je prilagajati vsakemu posamezniku.

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Kako pristopati k navajanju otrok na čistočo na bolj strokoven, primeren način?

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Strokovni delavci vrtca smo se odločili za izvajanje inovativnega projekta predvsem iz dveh razlogov:

- spreminjanje pristopov navajanja na opravljanje potrebe na kahlici ali stranišču glede vidika strokovnega delavca
- spodbujanje otroka k čim bolj aktivni vlogi in prevzemanju večje odgovornosti glede opravljanja omenjene rutine

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

Načrtovanje:

Oblikovali smo projektni tim, ki je na prvem srečanju pripravil načrt dela.

Izvajanje:

Teoretično znanje smo črpale iz naše in tuje literature. Na srečanjih strokovnega tima smo združevale teoretično znanje s praktično izvedbo dejavnosti na področju osvajanja poti k samostojnosti pri opravljanju potrebe na kahlici ali na stranišču, izmenjavale smo izkušnje in iskale nove, primernejše in privlačnejše načine na poti k opravljanju omenjene rutine.

Vzgojiteljice smo zabeležile dejansko stanje v skupini glede omenjene rutine trikrat letno (oktober, april, junij). Na srečanjih smo predstavljale pristope, ki jih uvajamo kot novost pri delu. Največji prestop smo naredile glede prepoznavanja znakov, ki nam jih sporočajo otroci, ko so pripravljeni sodelovati v procesu odvajanja od plenice.

Zapisale smo nekaj najpogostejših:

- otrok pogosto želi določene dejavnosti opravljati sam
- preden se pokaka, se odstrani iz središča, postavi se v določen položaj
- zanima ga, ko gredo drugi na kahlico
- sam prinese kahlico in sede nanjo
- poskuša sleči hlače
- sledi preprostim navodilom

- ima dalj časa suho pleničko
- poskuša odpeti pleničko, ko se polula vanjo
- počuti se nelagodno, ko je plenička umazana

Ob upoštevanju znakov, ki nam jih sporoča otrok, smo hkrati otroke spodbujale k bolj aktivni vlogi pri procesu odvajanja od plenice, dajale smo jim dovolj časa, da so vedno več dejavnosti opravljali sami in tako so postopno začeli prevzemati tudi vedno večjo odgovornost pri procesu navajanja na samostojno opravljanje potrebe.

Na tretjem srečanju smo zadovoljne ugotovile, da so otroci veliko bolj sproščeni pri dnevni rutini, sami prinašajo kahle v različnih časovnih obdobjih, se poskušajo sleči in z velikim navdušenjem pokažejo, kaj je v kahli.

Na srečanju v juniju smo obdelale podatke in ugotovile napredek: od 81 otrok starih od 1 do 3 let je bilo v mesecu oktobru brez plenice 20 otrok, v mesecu juniju je brez plenice še dodatno 21 otrok.

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevale k uspešnemu zaključku projekta

Ključni problem, ki smo ga zaznavale že pred začetkom projekta je bil že skoraj popolnoma rutinsko opravljanje dnevne rutine, ki vključuje navajanje na uporabo kahlice.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta

Do konca šolskega leta smo uspešno izpeljale zastavljen načrt, o novostih smo sproti obveščale tudi starše in ostale strokovne delavce vrtca.

Ob zaključku projekta smo izdelale tudi zloženko s smernicami, ki so se nam potrdile kot pomembne v procesu navajanja na samostojno opravljanje potrebe na kahlici ali stranišču.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

V populacijo so bili zajeti otroci prvega starostnega obdobja našega vrtca, ki so bili soudeleženci v procesu spreminjanja navajanja na opravljanje potrebe na kahlici ali na stranišču. Skupaj z njimi smo dosedanjemu, že skoraj rutinskemu procesu omenjene rutine, dale privdih življenjskosti in funkcionalnosti.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

Uporabljali smo različne strokovne metode: zbiranje podatkov iz različne strokovne literature, opazovanje otrok in beleženje spoznanj, pogovori s člani strokovnega tima, zbiranje podatkov preko anketnih vprašalnikov za starše in vzgojitelje.

Metode obdelave podatkov

Iz podatkov, ki smo jih dobile po različnih metodah, smo obdržale funkcionalne podatke, ki so ključnega pomena pri našem inovacijskem projektu.

Prikaz rezultatov

Od 81 otrok prvega starostnega obdobja, ki so bili vključeni v raziskovalno populacijo, je bilo 20 otrok v mesecu oktobru brez pleničke, ob koncu šolskega leta, v mesecu juniju, pa je bilo brez plenice še dodatno 21 otrok.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

Na skupnih srečanjih strokovnega tima smo med izmenjavo izkušenj obdržale najboljše, za katere smo bile prepričane, da lahko veliko doprinesejo k razvoju projekta. Zelo pomembna se nam zdi osebnostna rast strokovnih delavcev in pripravljenost za sprejemanje novosti pri dejavnostih, ki začnejo prehajati v rutino. Prav tako pomembno pa je spoznanje, da je potrebno vključevanje otrok v dejavnosti že med pripravljanjem na navajanje na opravljanje potrebe na kahlici ali stranišču. Otrok mora biti pripravljen za izvajanje samega procesa, imeti mora aktivno vlogo in biti postopoma vse bolj odgovoren za svoja dejanja – predvsem je pomembno, da mu pustimo dovolj časa in možnosti, da lahko stvari, ki jih zmore opravi sam, odrasli pa smo mu v oporo in ga na poti k samostojnosti spodbujamo.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

O izvajanju projekta in dejavnosti smo sproti obveščali ostale strokovne delavce vrtca in starše. Sam proces navajanja na samostojnost pri opravljanju potrebe pa je dosegel sproščeno in neprisiljeno motivacijo, ki je pogoj za uspešno aktivno učno okolje in sodelovanje otrok in odraslih.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Z uvajanjem novih pristopov navajanja na čistočo smo dosegli sproščeno, neprisiljeno in z vidika vključevanja otrok bolj aktivno in odgovorno pot, kjer se prepletata teorija in praksa in se ob enem upošteva tudi individuuum vsakega posameznika.

Možnosti uvajanja v druga področja

S podobni pristopi lahko vplivamo na vsestranski razvoj otroka na vseh področjih, saj je pomembno, da je otrok za nove podvige in dosežke pripravljen sodelovati in je v samem procesu osvajanja novih spretnosti in znanj v čim bolj aktivni vlogi.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Svoje znanje smo teoretično nadgradili na področju razvoju otroka, kjer smo kot prednostno enoto izpostavile prvo starostno obdobje, s poudarkom že utečene dnevne rutine v vrtcu. Z novopridobljenim znanjem in širjenjem novosti smo na področju navajanja na opravljanje potrebe na kahlici ali stranišču dobile osebno potrditev, še največ pa nam pomeni sproščen in zadovoljen odziv otrok.

Literatura

Brazelton Berry, T. (1999). Otrok: Čustveni in vedenjski razvoj vašega otroka. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Dacar, L. (2008). Pot od pleničk do kahlice. Otroci, str. 6-7.

Gilbert, J. (2003). Navajanje na kahlico: za lažji prehod od pleničk do školjke. Radovljica: Didakta.

Kompan Erzar, L. in Poljanec, A. (2008). Mami, ne skrbi, do šole bom suh. Otroci, str. 10.

Marjanovič Umek, L. in Zupančič, M. (2004). Razvojna psihologija. Ljubljana:

Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete

Woolfolk, A. (2002). Pedagoška psihologija. Ljubljana: Educy.

Vrtec Semedela
Nova ulica 2/B
6000 Koper - Capodistria

CICIKNJIŽNICA V VRTCU

2007 - 2009

Vodja inovacijskega projekta: Jana Drožina, dipl. vzgojiteljica predšolskih otrok

Sodelavci: Vlasta Andrijašič, vzgojiteljica predšolskih otrok, 2 leti, Suzana Baruca, dipl. vzgojiteljica predšolskih otrok, 2 leti, Damjana Buzečan, vzgojiteljica predšolskih otrok, 1 leto, Anamarija Klemenc, vzgojiteljica predšolskih otrok, 2 leti, Teodora Juriševič, vzgojiteljica predšolskih otrok, 1 leto, Amelija Mezgec, vzgojiteljica predšolskih otrok, 2 leti, Marija Sardoč, vzgojiteljica predšolskih otrok, 2 leti, Nives Šergon, dipl. vzgojiteljica predšolskih otrok, 2 leti, Gabrijela Terčič, vzgojiteljica predšolskih otrok, 2 leti, Suzana Zorč, vzgojiteljica predšolskih otrok, 1 leto, Adrijana Ždrnja, vzgojiteljica predšolskih otrok, 2 leti

Konzulent: Urška Stritar, višja svetovalka, Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Povzetek:

Otrok preko knjige bogati svoje spretnosti v prvem letu starosti, kasneje se zabava ob gibalnih igrach, bibarijah, bibankah, se poistoveti z junaki slikanic ter se spušča v prva raziskovanje, kjer v knjigah dobi navodila in pomoč pri svojih raziskovanjih.

Vloga knjižne in književne vzgoje je osnova za opismenjevanje otrok hkrati pa navaja in usmerja k uporabi knjige in ostalih sredstev kot osnovo za informacijsko izobraženost.

Ciciknjižnica kot ponujena možnost vrtca je usmerjena v aktivnosti, ki jih enakopravno prejmejo otroci v vseh starostnih skupinah primerno svojemu razvoju.

Knjižničarka je oseba, ki nudi in bogati strokovno delo vrtca, hkrati je pomoč in svetovalka otrokom pri izbiri knjig, staršem v iskanju strokovnih nasvetov, strokovnim delavkam pa pri njihovem delu od priprav na vzgojno delo do lastnega bogatenja in razvoja strokovnosti.

Raznolikost ponudbe je bogatitev vzgojnega dela, sprejemanje in spoznavanje drugačnosti, dialoškega dela ter medkulturnega povezovanja.

Ob skupnih srečanjih med otroki, starši in strokovnimi delavkami je bogatitev s pravljičnimi uricami sprostitev za vse tri vključene v proces.

Bogastvo knjig smo preko tedenske izposoje knjig domov prinesli v domače okolje, kjer je miren trenutek s knjigo bogastvo.

Ob izposoji knjižnega nahrbtnika v katerem je vsa družina od otroka, ki obiskuje vrtec, do njegovega bratca ali sestrice šolarja, do staršev, ki so dobili strokovno knjigo bogatili trenutek s knjigo in revijami ter izkušnje v sliki in besedi vnesli v zvezek vtisov.

Abstract:

A child through books enriches their skills in the first year of age, after with games of movement, bibarijah, bibankah to identify with picture books characters, and descends to the first exploration where in books, a child receives instructions and assistance.

The role of books and educational literature is the basis for literacy in children pointing towards the use of books and other resources as the basis for informative education.

Ciciknjžnica, as offered in kindergarten, offers the option-oriented activities in which children of all age groups, equally receive, appropriate to their development.

A librarian is a person who enriches the work of kindergarten, at the same time, helping and advising in the selection of books for children, parents in search of expert advice, professional workers in their preparation of educational work for their own enrichment and developmental expertise.

Diverse offers enriches educational work, acceptance and understanding of diversities, dialogue work and intercultural connection.

At joint meetings between children, parents and professional workers, the enrichment of fairytale hour is relaxing for all three involved in the process.

From the books borrowed through weekly lending home the results are a domestic environment where there are quiet moments with the enrichment of the book.

With the loan of books and backpack, the whole family of a child attending kindergarten, his brother or sister, school pupils, and parents have received professional book enriched moments. From the books and magazines borrowed, the child's experience in pictures and words are entered in a notebook of impressions.

Gljučne besede: knjiga, knjižnica, knjižničarka, opismenjevanje, vrtec

Problemsko stanje*Opis problema v praksi*

Knjižnica v Vrtcu Semedela Koper deluje deseto šolsko leto. V tem času smo opazili velik interes staršev in otrok za knjižno vzgojo zato smo se odločili, da se vključimo v IP (inovacijski projekt) s posebnim namenom:

V teh letih smo ugotovili, da so otroci, starši in strokovni delavci našega vrtca aktivnost sprejeli za svojo.

Hkrati smo ugotovili, da bi morali naše delo sistematično oblikovati ter ponuditi možnost za razvijanje knjižne, književne vzgoje tudi v ostalih vrtcih.

Knjižnica kot informacijski center je nujna tudi v predšolskem obdobju, saj se otroci že zgodaj srečajo s slikanico, poučnimi knjigami ter ostalo literaturo. Hkrati opažamo, da se veliko staršev zanima za knjige, išče informacije glede vzgoje, primernosti knjig. Pomembno mesto pa ima literatura in strokovne knjige tudi za strokovne delavke vrtca, saj so jim v pomoč pri izvajanju vzgojnega dela z otroki ter pri svoji strokovni rasti.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev

Ob različnih raziskavah, ki so v zadnjih letih o pomenu pismenosti, je vključevanje knjižne vzgoje in vzgoji za uporabo knjige velikega pomena, saj je zgodnje uvajanje v vrtcu pogoj za boljše učenje in razumevanje v šolski dobi.

Pismenost je pogoj za spoznavanje, učenje, razumevanje in ustvarjanje v vseh obdobjih človekovega razvoja od rojstva do smrti, zato je zgodnje uvajanje v pisne informacije velika bogatitev procesa učenja in medsebojnega razumevanja.

Pomembno se nam zdi, da se otrok že v tem zgodnjem obdobju zblizuje s knjigo kot pisnim prenosnikom, da ga navajamo na uporabo knjige ter skrb zanjo, saj se tako vključuje v pisno kulturo kot sestavino demokratizacije družbe.

Ker je knjižna vzgoja v vrtcih zelo pomemben del jezikovne vzgoje, želimo opozoriti na pomembnost strokovnega delavca, ki bo v vrtcu, tako kot v šoli, opravljal dela knjižničarja. Pričakujemo, da bomo z našim projektom lahko dokazali kako pomemben je vzgojitelj-knjižničar v vrtcu.

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Na kakšen način ponuditi otrokom knjigo?

Kako otroke vzpodbuditi, da s starši in vzgojnimi osebami v vrtcu berejo, ter tako uporabljajo jezik kot sredstvo za medsebojno komuniciranje?

Poiskati možnost, da otrok ustvarja in kreira svoje besedilo, svoje misli, svoje želje ter jih ob knjigah tudi razvija.

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Preko dejavnosti otrokom ponujamo knjige in vsebine primerne njegovi razvojni starosti, ob tem mu omogočamo stik z narečjem, pogovornim jezikom ter knjižnim jezikom.

Otroku omogočimo lastno ustvarjanje zgodb, knjig, ilustracij ter ga spodbujamo k razumevanju jezika kot temelja lastne identitete.

Otroku omogočamo učenje jezika ob poslušanju, ob pogovorih, ob pripovedovanju literarnih besedil, poslušanju glasnega branja odraslih, ob rabi jezika v domišljjskih igrar, izmišljanju zgodb in pesmi, ob rimah, šaljkah, ugankah, besednih igrar, ki so tradicija in skupna kulturna lastnina več generacij.

Potek dela

Opis faz izpeljave od načrta do rešitve

Ugotovili smo, da je pomen knjižne vzgoje pomemben za razvoj otrokovih govornih sposobnosti in osnova za opismenjevanje.

Dogovorili smo se o načinu dela: sodelovalo je 8 oddelkov starosti otrok od enega do šest let in knjižničarka, pripravili smo skupni načrt ter iz tega oddelčne načrte, ter postopno po fazah in delnih ciljih sestavili celoto.

Načrt smo predstavili staršem na oddelčnih sestankih zanje smo pripravili tudi roditeljski sestanek, vključevali pa so se tudi v neposredno delo v oddelkih.

Vsako leto smo pripravili predstavitev naših aktivnosti ter predstavili delne rezultate po drugem letu pa končne rezultate ter poročila o poteku projekta.

V aktivnosti se je vključevala knjižničarka v vrtcu ter tako nosila povezovalno vlogo.

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevala k uspešnemu zaključku projekta

Ključno vprašanje je bilo kako vključiti starše in otroke najmlajših oddelkov v projekt, saj so šele prestopili prag vrtca. Zanje smo zato večkrat posredovali informacije preko obvestil na panojih, ki smo jih dopolnili s fotografijami, kar je starše pritegnilo in so začeli bolj spraševati ter se tudi vključevati.

V starejših oddelkih ni bilo večjih težav, ker so starši in otroci že sodelovali s knjižnico in knjižničarko pa tudi knjiga, slikanica in pravljica je v tem obdobju otrokom zelo všeč in jo pogosto želijo in radi poslušajo.

Nadgradnja vseh teh izostritev je poglobila predvsem odnos do knjige pri starših, kar je bil velik uspeh.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta

- Informacije na oglasnih deskah spremljajo starši 87%.
- V izposojajo knjig domov je vključeno 100% otrok starosti od 4 do 6 leta
- V izposojajo knjižnega nahrbtnika je vključeno 76% otrok starosti od 4 do 6 leta
- Popoldanskih pravljичnih uric se udeležuje 25% otrok v starosti od 1 do 6 let

Obdelava podatkov

Opis vzorca

Vključenih je bilo vsako leto 144 otrok in njihovih družin.

Aktivnosti so potekale v vrtcu, kjer smo spremljali vključevanje, odzive otroke ter opazovali njihovo vključevanje. Aktivnosti so potekale tudi doma vendar smo rezultate spremljali le po odzivih staršev in pogovorih z njimi.

Metode zbiranja podatkov

Izvedli smo anketo za starše na začetku vsakega šolskega leta in ob koncu vsakega šolskega leta v sedmih oddelkih.

V enem oddelku je vzgojiteljica izvedla intervju otrok in staršev na začetku šolskega leta in ob koncu šolskega leta. Intervju je opravila ločeno.

Metode obdelave podatkov

Uporabili smo rezultate ankete in intervjuja ter vsako leto primerjali začetne in končne rezultate.

Obdelali smo tudi primerjavo obeh let.

Oddali smo 144 anket vsako leto in dobili vrnjenih prvo leto 112 drugo leto 102 anketi. V primerjavi med začetno in končno anketo v šolskem letu smo ugotovili, da je 61% staršev v prvem letu in 65% v drugem letu seznanjenih z delovanjem Ciciknjiznice v vrtcu, ob koncu leta pa se je zvišal na 86% v prvem letu in na 85% v drugem letu. Izkazalo se je, da so starši v prvem starostnem obdobju v začetku spremljali aktivnosti preko informacij ustno ali oglasne deske v 56% prvo leto, drugo pa 58% ob zaključku leta se je številka približala 76% v prvem

letu in dosegla v drugem letu celo 86%. V starejših oddelkih so najbolj spremljali in se vključevali v izposajo knjig domov saj so vključeni vsi otroci starosti od 4 do 6 let, nismo pa spremljali rednosti izposoje in vračanja knjig po tednu izposoje. Vsi otroci imajo slikanice doma, med najbolj poslušanimi so klasične Muca copatarica, Trnuljčica, Sneguljčica, Rdeča Kapica in sodobne Nodi, Piki Jakob. Prav vsi si izmišljujejo zgodbe, 10% izmišljenih zgodb starši napišejo in shranijo, večina pa ne.

Pri intervjuju o otroški periodiki v katero je bilo vključenih 24 otrok vsako leto se je v prvem letu pokazalo zanimanje in poznavanje za revije Cicido, Pikapolonica, Zmajček pri vseh 24 otrocih, v naslednjem letu pa so se prej omenjenim priključile še različne oblike stripov (Winks, Robots).

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

Z vključevanjem staršev in otrok smo zadovoljni saj kažejo rezultati od začetka šolskega leta do konca šolskega leta porast sodelovanja in večji interes predvsem pri aktivnostih izposoje knjig, knjižnega nahrbtnika in domačega branja.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Z okoljem smo sodelovali preko razstav, srečanj v delavnicah, predstavitev dela Ciciknjižnice za medije (lokalni časopis in televizija).

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Novost se je v teh letih dobro prijela in starši ter otroci radi sodelujejo.

Možnosti uvajanja v druga področja

Še vedno smo prepričani, da bi knjižničar/a v večjih vrtcih morala koordinirati delo tega področja saj je to obogatitev in postopna nadgradnja našega dela, zato bi bilo umestno iskati možnost da to opravlja ena oseba – knjižničar/ka.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Ponudimo lahko izkušnje in predstavitve našega dela tudi po drugih vrtcih, ustanovah.

Literatura

BITENC, Janez, Ciciban poje, ilustrirala Jelka Reichman, Mladinska knjiga, 2005

BARČICA, slovenske ljudske pesmi za otroke; izbral in uredil: Stane Mažgon; ilustriral: Miha Perne, Ljubljana: Erimes, 2003

CICIBAN, revija za otroke, letniki od 1970 do 1990

Enci benci na kamenci: slovensko otroško izročilo/(zbral in uredil) Roman Gašperin; (ilustriral) Zvonko Čoh. – (1. natis). – Lesce: Osnovna šola F. S. Finžgarja, 1990

ENCI benci na kamenci: slovensko otroško izročilo/(zbral in uredil) Roman Gašperin; (ilustriral) Zvonko Čoh. – 1. ponatis. – Ljubljana: Mladinska knjiga, 2003. – (Zbirka Žlobudron)

ENCI benci na kamenci 3: slovensko otroško izročilo/(zbral in uredil) Roman Gašperin: (ilustriral) Zvonko Čoh. – Ljubljana: Mladinska knjiga, 2007. – (Zbirka Žlobudron)

Igre, igrače in izštevance v Istri; OŠ Dekani; uredila Jolanda Pahor, Artpro d.d., december 2001

JAMNIK, Tilka, Kdor bere: prispevki h književni in knjižnični vzgoji učencev osnovne šole : izbor mladinskih knjig iz let 2000 in 2001: (priročnik za učitelje razrednega pouka in slovenščine, knjižničarje in mentorje bralne značke). Ljubljana: Educy, 2002

JAMNIK, Tilka. Knjižna vzgoja otrok od predbralnega obdobja do 9. leta starosti/Tilka Jamnik; - 1. natis. – Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport, 1994. – (Iz prakse za prakso)

KORDIGEL, Metka. Književna vzgoja v vrtcu / Metka Kordigel, Tilka Jamnik. – 1. izd., 1. natis. – Ljubljana : DZS, 1999

JAMNIK, Tilka. V knjižnici/Tilka Jamnik; ilustriral Fojž A. Zorman. – Tržič: Učila, 1998

KURIKULUM za vrtce./(besedilo pripravili Eva D. Bahovec... (et al.); v delovnih skupinah za pripravo področij dejavnosti so sodelovali Igor Cvetko ... et al.). – Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo, 1999

Kratkočasnik; Harlekin Ljubljana, 1991

OTROK v vrtcu: priročnik h Kurikulu za vrtce/Robi Kroflič... (et al.): uredila Ljubica Marjanovič Umek; (ilustrirala Urška Stropnik). 1 . natis. – Maribor: Obzorja, 2001

OTROKOV portfolio v vrtcu / Urška Stritar ... (et al.); (s primeri iz prakse so sodelovale Darija Hohnjec... (et al.); fotografije prispevala Darija Hohnjec ... et al.). – 1. natis. – Ljubljana: Zavod Reublike Slovenije za šolstvo, 2006. – (Modeli poučevanja in učenja. Predšolska vzgoja)

Pojte, pojte drobne ptice, preženite vse meglice; zbrala in uredila Kristina Brenkova, Mladinska knjiga, 1971

Slovenske uganke; zbrala in uredila Darinka Petkovšek, Mladinska knjiga, 1965

Uspavanke in nagajivke; zbrala in uredila Kristina Brenkova, uglasbil Janez Bitenc, Mladinska knjiga, 1966

Vesele pesmice; prevedel: Janko Moder, Naša djeca Zagreb, 1978

VODNIK za šolskega knjižničarja v osnovni in srednji šoli ter v domovih za učence / (avtorice Melite Ambrožič... et.al.). – 1.natis. – Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 1999. – (Modeli poučevanja in učenja. Knjižnična dejavnost)

VVZ Kekec Grosuplje
Trubarjeva cesta 15
1290 Grosuplje

MOJ VRTEC – MOJ KRAJ

2007 - 2009

Vodja inovacijskega projekta: Andreja Jaklič Šimnic, dipl. pedagoginja, svetnica

Sodelavke: Melita Gale, vzgojiteljica, svetovalka, Nevenka Kocjančič, vzgojiteljica, svetovalka, Jožica Omahen, vzgojiteljica, svetovalka, Lea Huško Gale, vzgojiteljica, mentorica, Majda Fajdiga, dipl. vzgojiteljica, ravnateljica, svetovalka

Konzulentka: Nives Zore, višja svetovalka, Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Povzetek:

Projekt Moj vrtec – moj kraj je neposreden odgovor na družbeno dogajanje. Širjenje demokratičnih načel in vrednot v družbi je tesno povezano s spremembami na področju vzgoje in izobraževanja. Ta spoznanja so nas vodila v raziskovanje poti za spreminjanje vzgojno-izobraževalne prakse na področju državljske vzgoje v vrtcu. Kako otroke pripraviti na vlogo aktivnega državljana, da se bo odzival na družbeno dogajanje in mu omogočiti aktivno vključevanje v program že danes, je bil osrednji izziv članic projektne skupine.

Projekt je odprl niz možnosti za uvajanje državljske vzgoje, s poudarkom na participatornosti otrok v vzgojno-izobraževalnem procesu. Pri raziskovanju virov in vsebin smo se osredotočili na starše in neposredno lokalno okolje, ki nudi bogate konkretne izkušnje za učenje otrok. Preizkusili smo različne možnosti povezovanja vrtca z družino in okoljem, povezovali sedanost s preteklostjo, mlajšo generacijo s starejšimi in ves čas skrbeli, da so bili otroci aktivno vključeni v vse faze procesa učenja

Abstract:

Project My kindergarten-my place is a direct response to a social activity. Circulation of democratic ideas in society is closely related to changes in the field of education. Knowing that we were lead to investigation of changing education practice in the field of civil education in kindergarten. Our central goal was investigation of how to prepare children to the role of active citizens so they can react to the social activity, and to give them opportunity to cooperate with this program today.

Project gave us plenty of opportunities to introduce civil education with emphasis on participation of children in educational process. Investigating new sources and contents, we focused on parents and direct local environment which can offer concrete experience for children education. We tried different possibilities of connecting kindergarten with family and environment, we linked together present time with past, young generation with older generation and all thetime we made sure that children were actively included in all stages of educational process.

Ključne besede: državljska vzgoja, vzgoja za demokracijo, aktivno učenje

Problemsko stanje

Opis problema v praksi:

Državljanstva vzgoja v vrtcu še ni našla tistega pravega mesta, ki ji gre. Članice inovacijske skupine smo čutile potrebo in izziv, da na tem področju naredimo premik. Tema se nam je zdela težka za predšolskega otroka, zato nam je bil še poseben izziv kako jo prilagajati zmožnostim predšolskega otroka.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov):

Zadnja leta Evropa, pa tudi Slovenija, beležita velike družbene in politične spremembe. Te so vplivale na spreminjanje koncepta »državljanstva« ter na državljansko vzgojo v sistemu vzgoje in izobraževanja. Vse več pozornosti je namenjeno izobraževanju za demokratično državljanstvo in izobraževanju za človekove pravice. Med izzive, s katerimi se soočajo sodobne družbe, sodijo tudi pojavi rasizma, ksenofobije in druge oblike nestrpnosti.

Uvajanje državljanske vzgoje v izobraževalne kurikulume vzpodbuja dejavnega državljanja, uči o vlogi in pomenu nacionalne identitete, o življenju v skupnosti in osnovnih načelih demokratične politične ureditve, o človekovih pravicah, strpnosti...

Javni vzgojno-izobraževalni sistemi pomembno vplivajo na razvijanje zavesti o državni pripadnosti in nacionalni identiteti, krepijo zavedanje o zgodovini lastne države in njeni kulturi ter spodbujajo strpnost kot eno od kulturnih in civilizacijskih vrednot sodobnih demokratičnih družb.

Razvijanje kritičnega mišljenja ter aktivno vključevanje otrok v različne dejavnosti sta pomembni nalogi vzgoje za demokracijo; dejavno državljanstvo naj otroci doživljajo vsak dan skozi organizacijo in življenje v instituciji.

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje:

Kako uvajati državljansko vzgojo v Kurikulum za vrtce?

Opis razlogov za izpeljavo raziskave:

- **Spremembe v družbi** narekujejo tudi spremembe na področju državljanstva.
- Vse več **pozornosti se v celotnem vzgojno-izobraževalnem sistemu** namenja izobraževanju za demokratično državljanstvo in izobraževanju za zagotavljanje človekovih pravic.
- Področje **državljanstva vzgoje v Kurikulumu za vrtce** ni celovito predstavljeno, hkrati pa nam načela, cilji in področja dejavnosti nudijo različne iztočnice za to področje. Največ neposrednih izzivov daje področje dejavnosti **družba**.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve:

Na začetku uvajanja projekta smo vse članice tima namenile pozornost zbiranju podatkov – tako iz teorije kot iz prakse. Gradiva smo skupno pregledale, se o njih pogovorile ter izdelale načrt akcij. Že po prvih akcijah smo ugotovile, da je vsebin zelo veliko in jih bo potrebno urediti v sistem. Ponovno smo posegle po teoriji, ki nam je le delno pomagala pri iskanju rešitev. Ko smo oblikovale in uvedle nov sistem zbiranja podatkov, smo se posvetile kakovosti izvedbe programa. Ponovno smo zbirale strokovne podlage za spremembe, načrtovali akcije in jih po izvedbi reflektirale. V naslednji fazi smo se posvetile sodelovanju s starši, ker smo menile, da bomo pri delu uspešnejše, če bodo v program vključeni tudi starši.

Ves čas smo spremljale učinke sprememb. V zadnjem delu projekta smo se posvetile predstavitvi projekta staršem in strokovni javnosti.

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevale k uspešnemu zaključku projekta:

Eden od problemov, ki je prispeval h dvigu kakovosti projekta, je bi urejanje podatkov s področja državljanjskih vsebin. V procesu reševanja problema smo oblikovale kategorije, ki smo jih uporabljale ves čas projekta. Predstavile smo jih ostalim sodelavkam na strokovni srečanjih.

Na zanimiv problem smo naleteli ob spremljanju tehnik aktivnega učenja. V diskusiji smo ugotovile, da spremljanje uvajanja tehnik aktivnega učenja (številčno) še ne zagotavlja kakovosti vključevanja posameznika v vzgojno-izobraževalni proces. Tako je nastala potreba po spremljanju kakovosti izvedbe programa. Po študiju teorije smo se odločile za spremljanje interakcij. Na začetku trd oreh, se je pokazal kot bistven za spreminjaje prakse na tem področju. Omogočil je kakovostne refleksije, ki verjamemo, da so pustile trajno znanje in dvignile profesionalnost posameznic.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta:

- Vsebine s področja državljanjske vzgoje so bile najmanj enkrat tedensko načrtovane in realizirane v vsakem oddelku.
- Vsebine so se navezoval na vsa področja dejavnosti iz kurikuluma.
- Vzgojiteljice so dnevno uporabljale strategije aktivnega učenja otrok.
- Participacija otrok se je povečala v vseh skupinah, povečal se je delež interakcij med otroki ter med otroki in odraslimi.
- Izboljšala se je obveščenost staršev o programu v vrtcu, starši so se pogosto vključevali v izvedbo programa.
- Povečalo se je zadovoljstvo vzgojiteljic s profesionalnim delom.

Obdelava podatkov

Opis vzorca:

V projekt je bilo vključenih 88 otrok v starosti od 2. do 6. leta.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija):

- Dokumentiranje uporabljenih strategij aktivnega učenja – Poročilo za portfolio.
- Zbiranje in analiza izdelkov otrok, fotografij, posnetkov (Flandersova lestvica interakcij).
- Osebni zapisi vzgojiteljic– refleksije.
- Anketni vprašalnik za starše.

Metode obdelave podatkov:

Pri zbiranju podatkov smo kombinirale različne tehnike, ki so nam služile kot sredstvo za razmišljanje, za preoblikovanje stališč, spreminjanje hipotez, razjasnjevanje pogledov. Srečevale smo se z različnimi napakami, o njih razmišljale in delale na tem, da neugodnih izkušenj nismo ponavljale.

Prikaz rezultatov:

Ugotavljamo, da so vzgojiteljice prvo leto v povprečju uporabljale dve do tri tehnike aktivnega učenja tedensko pri delu s predšolskimi otroki, drugo leto se je število povečalo na eno do dve tehnike dnevno. Starši so bili drugo leto bolj obveščeni in neposredno vključeni v

program, kar kažejo anketni vprašalniki. Pri analizi interakcij v skupinah ugotavljamo, da se je bistveno povečal delež govora otrok v primerjavi z govorom vzgojiteljice v drugem letu. Prav tako so se povečale interakcije med otroki (postavljanje vprašanj drugim, odgovarjanje drugemu otroku na zastavljeno vprašanje). Najbolj pomembne pa se nam zdijo izkušnje, ki so jih vzgojiteljice pridobile pri vodenju in usmerjanju otrok, ter pri spoznavanju novih tehnik za neposredno spremljanje lastnega strokovnega dela. Način dela je omogočal večjo participacijo otrok, s tem je postal program za otroke zanimivejši; tako se je dvignila kakovost vzgojno-izobraževalnega procesa. Nenazadnje vložena energija, ki smo jo vložile, se nam je povrnila kot sinergija, kar je posledica timskega dela in samorefleksije. Priporočamo.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj:

- Zbrale in preizkusile smo vsebine državljanske vzgoje iz različnih področji dejavnosti. Vsebine so nam bližje, ovire za uvajanje teh vsebin niso več prisotne.
- Preizkusile smo različne načine aktivnega vključevanja otrok v vzgojno-izobraževalni proces in tako povečale participacijo otrok.
- Starši so razširili znanje o vsebinah s področja državljanske vzgoje, ki so primerne za predšolske otroke, spremenili so stališča o prezahtevnosti tem, poznajo številne pristope, ki jih v vrtcu uporabljamo za aktivno vključevanje otrok v življenje vrtca. Nekateri starši navajajo, da otroci te tehnike uporabljajo doma v družini, ko želijo izraziti svoj interes.
- Razširile smo lastne profesionalne izkušnje, pridobile pozitivne izkušnje o timskem delu ter povečale lastno zadovoljstvo pri delu.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju:

- Novo pridobljene izkušnje v projektu smo na strokovnih srečanjih prenašale na druge zaposlene.
- Znanja in izkušnje o državljanski vzgoji in aktivnem državljanstvu smo posredno in neposredno prenašali tudi na starše.
- Z vključevanjem v neposredno lokalno okolje smo promovirali kakovostno vzgojno-izobraževalno prakso vrtca v okolju, opozorili okolje na to, da se tudi in že v vrtcu zavedamo kako pomembna je identiteta, naravna in kulturna dediščina, medkulturni dialog, vzgoja za demokracijo.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti:

Gre za edinstven primer uvajanja državljanske vzgoje v vse starostne stopnje otrok, skozi vsa področja dejavnosti. Izkušnje odpirajo širok spekter možnosti uvajanja vsebin državljanske vzgoje v vrtce s poudarkom na tistih pristopih, ki otroku omogočajo dejavno vključevanje.

Možnosti uvajanja v druga področja:

Tako strategije dela z otroki, kot vsebine državljanske vzgoje so prenosljive v prakso vrtcev in prvih razredov osnovne šole. Menimo, da je še posebno zanimiva klasifikacija tematike državljanske vzgoje, ki je spontano nastala kot posledica potrebe po razvrščanju obsežnih vsebin v ožje kategorije.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim:

- V dveh letih razvojno-raziskovalnega dela smo zbrale zelo veliko različnih vsebin iz državljanske vzgoje, ki posegajo v vsa področja dejavnosti Kurikuluma za vrtce in so primerni za predšolske otroke. Vse vsebine smo črpale iz pobud otrok in staršev ter iz neposrednih možnosti v lokalnem okolju. Zapisi vsebin so del arhiva projekta na razpolago v vrtcu. Del zanimivih sklopov vsebin bomo objavile v publikaciji in jih predstavile na razstavi v Šolskem muzeju Slovenije septembra 2009.
- Vse strategije, ki smo jih uporabljale, se lahko uporabljajo pri delu s predšolskimi otroki ne glede na vsebino. Svoje znanje in izkušnje prenašamo na druge strokovne delavke na različnih strokovnih srečanjih (strokovni aktivni, delavnice, študijska srečanja...).

Literatura

Audigier, F. Basic Concepts and Core Competencies for Education for Democratic Citizenship, v Slovenija in Svet Evrope, zbirka Civitas i2, Ljubljana: Informacijsko dokumentacijski center Sveta Evrope pri NUK, 2002, številka 23.

Barle Lakota, A. Državlјanska vzgoja v Evropi, Ljubljana, Ministrstvo za šolstvo in šport, 2005, ISBN 961-6101-27-7.

Bahovec, E.D. et al. Kurikulum za vrtce, Ljubljana, Ministrstvo za šolstvo in šport in Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 1999, ISBN 961-6222-42-2

Vrtec pri OŠ Globoko
Globoko 9
8254 Globoko

ČUTNA POT

Vodja inovacijskega projekta: Mateja Kalin, dipl. vzg.

Sodelavci: Diana Belca, dipl. vzg., Sergeja Kržan, dipl. vzg., Suzana Marinček, vzg., Aleksander Novaković, vzg., Katarina Sedeljšak, vzg., Martina Žlof, dipl. vzg.

Konzulent: mag. Stanka Preskar, Zavod RS za šolstvo, OE Novo mesto

Povzetek:

Projekt čutna pot je nastal kot protitež prevladujočem sodobnem načinu pridobivanja informacij in znanja skozi vidni in slušni kanal. Izkušnje kažejo, da vse več otrok svoj prosti čas preživlja za zidovi svojih bivališč. Otroci so tako prikrajšani za mnoge gibalne izkušnje in možnosti razvijanja socialnih spretnosti. Izgublja se stik z naravo.

V projekt so bili vključeni vsi strokovni delavci vrtca, otroci ter starši, ki so idejo z navdušenjem sprejeli in se aktivno vključili v njeno uresničevanje. Skozi projekt smo spontano poglobili stik med vrtcem in starši in starše motivirali k sooblikovanju in dopolnjevanju čutne poti s prinašanjem rastlin in materialov.

Čutna pot otrokom ponuja možnosti izkustvenega učenja, kjer se otroci vključijo v niz pomembnih procesov: opazovanje, opisovanje, primerjanje, razvrščanje, merjenje, napovedovanje in raziskovanje na še mnoge načine. Tu lahko otroci pridobivajo izkušnje na vseh razvojnih področjih: razvijajo motorične sposobnosti, spoznavajo okolje, si razvijajo pozitivno samopodobo in samozavest, krepijo občutek za lepoto, utrjujejo pojme o barvah, številu, oblikah, velikosti, naučijo se opazovati in razčlenjevati razmere, širijo domišljijo in ustvarjalnost. Z oblikovanjem čutne poti in spodbujanjem k preživljanju prostega časa staršev in otrok na prostem smo želeli tudi staršem približati pomen zunanjega okolja za otrokovo učenje in jim omogočiti, da spoznajo vrednost teh izkušenj.

Univerzalnost čutne poti se kaže tudi v tem, da za njeno raziskovanje nista pomembni ne starost ne predhodne izkušnje. Dovolj je le radovednost.

Abstract:

Project sensual way has begun as counterweight to predominating contemporary manner of acquisition of information and knowledge through visible and hearing channel. Experiences are showing that more and more children live their spare time behind the walls of their homes. So children are deprived of many movement experiences and possibilities of developing social skills. Contact with nature is being lost.

All professional workers of kindergarten were engaged to project and also children and parents who accepted idea with enthusiasm and engaged in her realization actively. Throughout the project we have deepened contacts between kindergarten and parents spontaneously. By bringing plants and materials we have motivated them to participate in forming and supplementing of sensual way.

Sensual way is offering many possibilities of empirical learning, where children are engaged in set of important processes in many ways: observation, describing, comparing, arranging, measuring, predicting and research.

Children can gain experiences on all developmental fields such as moving abilities, become aware of environment, develop positive self-image and self-confidence, they strengthen their feelings for beauty and concept of colours, numbers, form and size, they can learn to observe and analyze circumstances, spread their imagination and creativeness.

With formulation of sensual way and stimulation to spend the spare time of parents and children outside we also wished parents to approach meaning of outside environment for children learning and enable them the value of these experiences.

Universality of sensual way is being showed also in the fact that age or preliminary experience are not important. Only curiosity is enough.

Ključne besede: čutila, izkustveno učenje, narava, gibanje

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Otroci so v sodobnem času v komunikaciji z okoljem najpogosteje izpostavljeni predvsem vidnim in slušnim dražljajem.

Bivanje na prostem vse pogosteje nadomeščajo televizija in računalniške igrice.

Otroška igra in druženje sta se preselila iz narave v zaprte prostore, kar posledično vpliva na zmanjšanje spodbud za uporabo ostalih čutil (voh, okus, tip, ravnotežje), pa tudi gibalnih sposobnosti ter socialnih veščin.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

Vsestranski razvoj vseh čutil ter zadovoljevanje otrokove potrebe po čutnem in celovitem doživljanju fizičnega in družbenega sveta sproži izredno intenzivno čustveno sodelovanje in visoko koncentracijo, željo po raziskovanju, odkrivanju in spoznavanju. Intenziven čustven odnos do stvari, živih bitij in objektov ter pojavov poraja otrokovo radovednost ter mnoga vprašanja. Ko išče odgovore nanje, širi otrok svoje izkušnje in spoznanja.

Naloga odraslih, vključenih v vzgojo in izobraževanje je oblikovati spodbudno učno okolje, ki ustreza otrokovim interesom, sposobnostim in nagnjenjem, zagotavlja niz varnih možnosti za igro, ki vključujejo izziv, izbiro, tveganje in odločanje, omogoča otrokovo aktivno raziskovanje in razpolaganje z okoljem, omogoča uporabo vsem otrokom, omogoča otroku spodbujanje samozavesti in občutek obvladovanja svojega okolja, ponuja možnosti za individualne in skupinske igre.

Namesto preučevanja znanosti z razdalje, je potrebno otrokom omogočiti izkustveno učenje in tako podpirati otrokovo prirojeno lastnost, da se čudi svetu okoli sebe.

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Kako bi otroke skozi dejavnosti na prostem spodbudili k uporabi vseh čutil?

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

S projektom smo želeli otrokom omogočiti več spodbud za čutno učenje na prostem, hkrati zagotoviti varne pogoje za aktivno raziskovanje ter povečati sodelovanje med vrtcem, otroki in starši.

Potek dela

Analizirali smo obstoječe stanje zunanjih površin – igrišča in možnosti, ki jih le-to ponuja za aktivno uporabo čutil. Ugotovili smo, da lahko z dodatno ponudbo različnih naravnih materialov (pesek, lubje, zemlja, mivka, kamenje, les ...) bistveno povečamo možnosti uporabe vseh čutil.

S pomočjo zunanjih sodelavcev in staršev smo načrtovali in postavili čutno pot.

Pričeli smo z uporabo čutne poti – spontane in vodene dejavnosti.

Spremljanje učinkov z opazovanjem, zbiranjem foto gradiva, anekdotskih zapisov in pogovorov z uporabniki je pripeljalo do načrtovanja nadgradnje poti, zapisa dodatnih nalog in spodbud za raziskovanje ob poti. Odraslim in starejšim otrokom zapisane naloge in namigi olajšajo prva raziskovanja na čutni poti, saj so izkušnje pokazale, da se predvsem odrasli brez navodil spontano ne odločajo za aktivno uporabo čutne poti.

Uporabniki čutne poti že s samo uporabo (gibanje od začetka do konca) aktivno uporabljajo čutila za vid, sluh, tip in ravnotežje. Z dodatnimi spodbudami (naloge za razvijanje čutila za okus in voh) pa skrbniki čutne poti zagotavljamo, da so vsa čutila aktivno uporabljana.

S predstavitvijo čutne poti družinam vrtčevskih otrok (delavnica s starimi starši), s posnetkom na lokalni televiziji, predstavitvenimi dejavnostmi za okoliške vrtce in šole ter vodenimi dejavnostmi za skupine otrok drugih vrtcev smo dosegli tudi večjo prepoznavnost našega zavoda ter s tem povečali tudi število zunanjih uporabnikov čutne poti.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

Vsi otroci, vključeni v Vrtec pri OŠ Globoko, njihovi starši, učenci OŠ Globoko in vsi zaposleni.

Metode zbiranja podatkov

- opazovanje,
- anekdotski zapisi,
- video, foto material,
- anketa odprtega tipa.

Metode obdelave podatkov

Kvalitativna analiza podatkov.

Prikaz rezultatov

Zbirka izjav otrok, staršev, strokovnih sodelavcev, obiskovalcev, fotografije, videoposnetek vodene dejavnosti, rezultati ankete.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj. Opis posledic izpeljave projekta v okolju

- Otroci spoznavajo in prepoznavajo različne materiale in živi svet ob in na poti, pri tem aktivno uporabljajo vsa čutila, so motivirani za vodene in spontane dejavnosti na poti,
- čutna pot omogoča tako individualne kot tudi skupinske in skupne dejavnosti, pri tem imajo otroci možnosti za vzpostavljanje, oblikovanje in vzdrževanje socialnih vezi in prijateljskih odnosov,
- skupna skrb za raznoliko ponudbo materialov, rastlin, nalog – strokovni delavci in starši ponujajo predloge za dopolnjevanje poti in sodelujejo pri urejanju,
- tudi starejši otroci (OŠ) preživljajo čas na poti, aktivno skrbijo za urejenost, upoštevajo pravila in raziskujejo možnosti uporabe,
- s promocijo dejavnosti našega zavoda so se v raziskovanje vključili tudi otroci in vzgojitelji drugega vrtca, ki so za zaključni izlet izbrali aktivne dejavnosti na naši čutni poti.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

S premišljenim načrtovanjem in oblikovanjem čutne poti smo s ponudbo različnih materialov in rastlin spodbudili gledanje, okušanje, tipanje, vonjanje in poslušanje. S samo postavitvijo materialov smo dosegli razvoj gibalnih sposobnosti, predvsem razvijanje ravnotežja.

Možnosti uvajanja v druga področja

Projekt čutne poti je možno prenesti na vse ravni izobraževanja otrok in mladostnikov. Konkretna spoznanja, pridobljena skozi neposredne izkušnje na čutni poti, olajšajo sprejemanje in povezovanje znanja iz pisnih in ustnih virov v igralnici, razredu, predavalnici.

Čutna pot kot igralnica na prostem ponuja možnosti za izkustveno učenje, kjer otroci lahko izvajajo dejavnosti vseh šestih področij kurikula (jezik, gibanje, umetnost, narava, družba, matematika).

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

V projektu smo udeleženci pridobili neposredno potrditev pomena izkustvenega učenja pri pridobivanju znanja. Tako otroci kot odrasli namenjamo več pozornosti sprejemanju okolja skozi čutila. Drugim lahko ponudimo neposredno izkušnjo raziskovanja na čutni poti ter teoretična ter praktična izhodišča za oblikovanje lastne čutne poti.

Literatura

Kurikulum za vrtce. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, 1999.
ISBN961-6222-42-2

Kroflič, R. et al. Otrok v vrtcu: priročnik h Kurikulu za vrtce. 1. natis. Maribor: Obzorja, 2001.
ISBN 961-230-190-3

Bahovec, E. D. in Golobič, K. B. Šola in vrtec skozi ogledalo. Priročnik za vrtce, šole in starše. 1. natis. Ljubljana: DZS, 2004. ISBN 86-341-2971-3

Skupina avtorjev: Uresničevanje ISSA standardov v praksi: priročnik za strokovno rast in doseganje višje kakovosti vzgojno-izobraževalnega dela vzgojiteljev in učiteljev. Ljubljana: Pedagoški inštitut, Razvojno-raziskovalni center pedagoških iniciativ Korak za korakom, 2006. ISBN -10 961-6086-34-0 ISBN-13 978-961-6086-34-9

Armstrong, T. Prebudite genija v svojem otroku: spodbujanje radovednosti, ustvarjalnosti in učnih sposobnosti. Tržič: Učila, 1999. ISBN 961-233-210-X

Hansen, K. A. et al. Oblikovanje oddelkov, osredotočenih na otroke od tretjega do šestega leta starosti. Ljubljana: Pedagoški inštitut, Razvojno-raziskovalni center pedagoških iniciativ Korak za korakom, 2000. ISBN 961-6086-11-1

Devjak, T. et al. Alternativni vzgojni koncepti. Ljubljana: Pedagoška fakulteta, 2008. ISBN 978-961-253-032-7

Osnovna šola Antona Aškerca Rimske Toplice
Aškerčeva cesta 1
3272 Rimske Toplice

KAKŠEN VPLIV IMA REDNO SKUPNO BRANJE V PROJEKTU ŠOLA BERE NA MOTIVACIJO ZA BRANJE V OŠ

2007 - 2009

Vodja inovacijskega projekta: Milena Suhodolčan, učiteljica slovenščine

Sodelavci: Zdenka Juteršek, učiteljica RP na CŠ, Darja Horjak, učiteljica RP na PŠ Jurklošter, Andreja Golouh, profesorica RP na CŠ, Vesna Stopinšek, učiteljica RP na PŠ Sedraž, Jelka Jelenc, učiteljica RP na CŠ, Mirica Štut, učiteljica RP na PŠ Zidani Most, Tina Barič, profesorica RP na PŠ Zidani Most

Konzulent: mag. Marija Žveglič, Zavod RS za šolstvo, OE Celje

Povzetek:

Pismenost v širšem smislu v osnovni šoli razvijamo pri pouku vseh predmetov in pri vseh dejavnostih učencev. Najpomembnejši in končni cilj je funkcionalno pismen bralec, kar pomeni, da učenec avtomatizira tehniko branja, da dobro razume prebrano besedilo in je sposoben fleksibilnega branja različnega gradiva. Za doseganje teh ciljev učitelji uporabljamo različne in zanimive metode in didaktične oblike dela.

Na OŠ Antona Aškerca Rimske Toplice že peto leto poteka šolski projekt Šola bere, s katerim učencem na različne načine približamo in »priljubimo« knjigo. Prvo leto smo skupaj z vsemi učenci na centralni šoli in na 4 podružničnih šolah brali leposlovje (petek, 20 minut). V projektu so prvo leto sodelovali tudi vsi delavci šole, ki so istem času brali na svojih delovnih mestih.

Ko smo se odločili za IP, smo ugotovili, da je obseg našega zanimanja preširok in težko merljiv, zato smo od leta 2007 do leta 2009 podrobneje analizirali bralne navade četrtošolcev in jih dodatno motivirali za branje. Izvedli smo dve anketi in vključili tudi starše.

Četrtošolci in naslednje leto petošolci so brali in obravnavali različna besedila, ki so jih izbrali sami ali pa so jim jih predpisali učitelji. Posegali so tudi po drugih medijih.

Ob koncu projekta smo petošolce in učitelje povprašali o bralnih navadah. Ugotovitve smo primerjali z odgovori na začetku. O bralnih navadah pa smo povprašali tudi šestošolce, učence, ki berejo v šolskem projektu brez vnaprejšnjih nalog.

Letos smo zaključili IP in ga ne bomo razvijali naprej. Ugotovili smo, da projekt Šola bere vpliva na motivacijo za branje, še bolj uspešni bi bili, če bi učencem dali določene teme in naloge.

Abstract:

In Elementary School the ability to read and write is developed during lessons at all subjects, and all of the students' activities. The most important and the final goal is a functional literate reader which means that the pupil automates the reading technique, fully understands the text and develops the ability of comprehensive reading of different kinds of texts. In order to achieve these aims teachers are inclined to use interesting and various kinds of methods and didactic forms of work.

Elementary School Antona Aškerc Rimske Toplice has been a part of a school project 'Šola bere' for five years which has drawn pupils' attention to books and encouraged them to become fond of them in different ways. Teachers read literature together with their pupils at the central elementary school and at four subsidiary elementary schools (on Fridays for 20 minutes). During the first year of the project all other school workers participated by reading a book at the same time as well.

When making a decision for an innovation project, we came to a conclusion, that our scope of interest was quite extensive and difficult to measure. Therefore in years from 2007 to 2009 a detailed analysis of reading habits was made of the pupils in the fourth class who were additionally stimulated for reading. Two questionnaires were carried out whereat the parents were included, too.

The pupils of the fourth class and the next year of the fifth class read using different kinds of texts which were chosen by pupils or teachers. Pupils also took interest in other media.

At the end of the project the pupils of the fifth class and the teachers were asked about their reading habits. Their answers were compared to the findings at the beginning. The pupils of the sixth class and other pupils, who read in the school project without any tasks set in advance, were also inquired about their reading habits.

We have finished with the innovation project this year and come up to a decision of not developing it any further. The results lead us to the fact that the project 'Šola bere' has a positive impact on pupils' reading motivation, however, the success could be greater if the pupils were given certain topics and tasks.

Ključne besede: šola bere, tehnika branja, motivacija, besedila, mediji, bralne navade

Problemsko stanje

Učitelji pri vseh predmetih ugotavljamo, da je tehnika branja pri učencih v vseh razredih pod pričakovanji. Četrtošolci naj bi (Gray)dosegli 3. stopnjo razvoja bralne sposobnosti, in sicer obdobje hitrega napredka v razvijanju bralnih sposobnosti in spretnosti.

Učiteljice so pri četrtošolcih merile čas branja, število besed, izgovorjavo posameznih glasov, premore, preskakovanje besed. Ko smo pregledovali zapise, smo videli, da učenci berejo precej počasi (Pečjak 138 besed v minuti), saj smo dobili razpon od 34 prebranih besed do 118 besed v minuti. 1/5učenecv bere po občutku in med branjem ne ugotovi, da je beseda napačna.

Učenci višjih razredov prav tako berejo počasi, napačno in se izogibajo glasnemu branju. Število učencev, ki berejo knjige za domače branje in BZ, se je zmanjšalo.

Učenje snovi, ki je povezano z daljšim besedilom, jim povzroča težave in se učenju raje izognejo.

Da bi se stanje na področju branja vsaj malo izboljšalo, smo uvedli projekt Šola bere, o katerem smo že slišali na ŠS.

Cilji projekta

2007 smo si zastavili raziskovalno vprašanje **VPLIV SKUPNEGA BRANJA V PROJEKTU ŠOLA BERE NA RAZVOJ BRALNIH VEŠČIN UČENCEV V OŠ.**

V šolskem letu 2004/2005 smo začeli s šolskim projektom Šola bere. Vsi učenci so ob petkih 20 minut namenili skupnemu branju z učitelji. Brali so tudi delavci šole na svojih delovnih mestih. Branje se je dobro prijelo, učenci so to obliko sprejeli, sami so začeli nositi knjige s seboj. Z IP smo hoteli ugotoviti, ali to skupno branje vpliva na bralne veščine in kako. Že na prvem sestanku smo spoznali, da je vprašanje prezahtevno in da bi za sestavo pravih instrumentov za merjenje potrebovali strokovno pomoč, prav tako tudi za analizo. Na sestanku, na katerem je bila prisotna tudi konzulentka mag. Marija Žveglič, smo se odločili, da zajamemo samo učence 4. razredov na CŠ in na 3 PŠ.

Potek dela

V marcu 2007 smo imeli v Rogaški Slatini prvi sestanek, kjer smo dobili prve napotke. Že kar takoj smo spremenili raziskovalno vprašanje in se usmerili na motivacijo za branje.

Z drugačnim načinom dela, različnimi metodami in pristopi smo želeli:

- vzpodbuditi učence k rednejšemu branju, - jih motivirati za poseganje po različnih besedilih,
- jih navdušiti za druge vire ne samo za knjižne, - vključiti jih v celoten proces.

Učiteljice so učencem dale na izbiro več različnih tem z različnih področij. Učenci so se sami odločili za temo in kako bodo predstavili besedilo, ki so ga poiskali v knjigah, na CD, na internetu, po TV, DVD, v revijah

Obdelava podatkov

Metode zbiranja podatkov

Vprašalnik, raziskovanje, intervju, anketiranje, posvetovanje

1. Posvet tima učiteljic CŠ in PŠ
2. Izoblikovanje raziskovalnega vprašanja
3. Predlogi učencev in staršev
4. Vprašalnik o bralnih navadah za učence
5. Vprašalnik za učitelje
6. Analiza in interpretiranje odgovorov
7. Vprašalnik za učence, ki niso bili zajeti v IP
8. Primerjava odgovorov

TRDITEV	ZAČETEK IP (35 uč.)		KONEC IP(35 uč.)		OSTALI UČENCI (40 uč.)	
	DA	NE	DA	NE	DA	NE
Rad berem tiho	26	9	27	8	34	6
Sem med slabšimi bralci v razredu	10	25	3	31	9	31
Berem počasi	18	17	15	20	12	28
Nekatere daljše besede preberem po nekaj poskusih	14	20	8	27	14	26
Pri skupnem branju prinesem svojo knjigo s seboj	2	33	12	23	23	17

Po prvem krogu vprašanj smo se odločili za vodeno in motivirano delo pri urah branja v 4. in naslednje leto v 5. razredu. Odgovori v drugem krogu so nam potrdili, da se vodeno branje obrestuje ne samo pri teh urah ampak tudi pri rednem pouku. Iz tabele je razvidno, da se odgovori učencev, ki niso bili vključeni v vodeno branje, razlikujejo od odgovorov tistih, ki so bili. Ocena petošolcev o lastnih bralnih sposobnostih je višja in se od prvega kroga znatno razlikuje. Zanimiv je tudi odgovor na zadnje vprašanje, kar kaže, da so učenci petkova branja vzeli za svoja in se teh minut prav veselijo.

Ugotovitve in spoznanja

Na začetku IP in ob koncu smo za učence in učitelje pripravili vprašalnike in jih analizirali.

Ugotovitve:

- učenci so se bolje ocenili kot na začetku; menijo, da berejo hitreje in pravilneje,
- večkrat hodijo v knjižnice po informacije, - vseč jim je možnost izbire teme,
- informacije iščejo z različnih medijev.

Učitelji:

- učenci radi skupaj berejo, - najraje berejo besedila v nadaljevanjih, -pogosteje posegajo po mladinskem tisku, -njihovo glasno branje se je izboljšalo, -način dela uporabimo pri rednih urah.

Da učenci večkrat posežejo po knjigah, lahko potrdimo z obiskom knjižnice, ki je v porastu. Pogosteje sprašujejo po drugih virih in tako smo primorani več neknjižnega gradiva. Učenci sodelujejo v celotnem procesu, saj sami predlagajo teme, nosijo svoje knjige v šolo, več učencev se je odločilo za naročilo mladinskega tiska. Branje je postalo samoumevno tudi za tiste učence, ki so imeli bralne težave.

Učenci, ki so že bili odlični bralci, so dobili potrditev in so postali samozavestnejši.

Petkovo branje se je med učenci prijelo, učitelji so med branjem z učenci, nerazredniki pa v tem času berejo svojo literaturo. Po prvem letu je upadlo število ostalih delavcev, ki posegajo po branju. Želja, da bi bila v tem času na šoli popolne tišina, se nam na žalost ni uresničila. Projekt Šola bere je bil sprejet z odobravanjem v krajevni knjižnici in na bližnjih šolah, vendar nimamo podatkov, da bi nam kakšna šola sledila.

Širjenje novosti

Šola bere ni novost. Novost je usmerjeno branje in naloge, ki izhajajo iz tega. Novo je, da učenci sami predlagajo teme in način predstavitve. Prednost tega je, da imajo učiteljice zbran nabor tem in nalog, ki jih lahko uporabljajo pri rednem pouku. Tak način lahko uporabljajo vsi učitelji pri vseh predmetih. Projekt Šola bere, v okviru katerega smo dve leti izvajali IP, je zelo dobrodošel za vse šole. Res je, da beremo pred poukom in ne ovira urnika. Morda bi bilo prav razmisliti o rednem branju med poukom, ki bi bilo redno v urniku. Tukaj so mogoče različne variante (branje leposlovja, branje krajših besedil pri različnih predmetih, rebusi, uganke, križanke ...). Razumevanja prebranega nismo raziskovali, saj smo se osredotočili na načine za izboljšanje motivacije za branje.

Literatura

Pečjak,S. Bralna motivacija v šoli: merjenje in razvijanje. Ljubljana: ZRSŠ, 2006.

Pečjak,S. Ravni razumevanja in strategije branja. Trzin: Založba Different,d.o.o., 1995.

Grosman,M. Bralec in književnost. Ljubljana: DZS, 1989.

Jamnik,T. Motivacija za branje v mladinskih knjižnicah. Slovenščina v šoli, 1997, št. 1, str. 4-9.

Vidmar,D. Razvijamo bralne strategije. Didakta, 2006, št. 98/99, str. 5-6.

Vrtec Otona Župančiča
Parmska 41
1000 Ljubljana

SOCIALNA INKLUZIJA V MOJEM ODDELKU

2007 - 2009

Vodja inovacijskega projekta: Vlasta Martonoši, dipl.vzg predš. otrok

Sodelavci: Andreja Ambrožič, dipl.vzg. (2007/08), Maja Ambrožič, dipl.vzg. (2007/08)

Konzulent: mag. Janja Cotič Pajntar (2007/08), Senka Hočevnar Ciuha (2008/09)

Povzetek:

Kako se je že začelo? Aja, s predlogom, povabilom. Je tudi v moji skupini kakšna stvar, ki bi jo želela nadgraditi, »popraviti«, izboljšati? Hmm.. ne vem, pravzaprav ne... Otroci so pridni, radi delajo, kažejo interes za stvari in dejavnosti, ki jih počnemo... le ena deklica, ... ki se nekako ne more čisto vklopiti, pravzaprav tudi govori ne veliko, je bolj sama zase... Mogoče rabi le čas in pozornost, da se navadi, name, na dejavnosti, druge otroke, ritual... Le kako bi dosegla, da bi se bolj vklopila v skupino? Bo to naredil čas ali lahko tudi sama kaj pripomorem k temu?

Tukaj se je začelo razmišljanje in dat deklici čas in prostor in pozornost, je na koncu leta obrodilo sadove.

Potem pa je prišel pravi izziv. Z novim š.l. smo v skupino dobili dečka, ki v vrtcu ni govoril. In tukaj se je začel naš projekt. Poleg tega smo v skupino dobili še nekaj starejših otrok, ki so mlajše izključevali iz igre in skupino sem poskušala(ponovno) povezati preko socialnih iger, ter na ta način vključiti tudi dečka, ki se je poleg tega, da ni govoril, tudi agresivno vedel do ostalih. Projekt je vključeval osebni in profesionalni razvoj strokovnih delavcev in senzibilizacijo vseh (delavcev, otrok) za potrebe drugih.

Do kje smo prišli oz. kaj smo dosegli?

Med in po izvajanju dejavnosti je bilo opaziti drugačno klimo v skupini, starejši otroci so sprejeli mlajše, igrajo se skupaj, ne samo sami med seboj. Razvili smo pristnejši medsebojni stik – otroci - otroci; otroci - odrasli. Poraslo je zanimanje za drugega, pomoč, sodelovanje v skupini, večja je povezanost skupine. Otroci, ki so silili v ospredje so začeli upoštevati potrebe in mnenja drugih, povečala se je toleranca do drugačnosti. Tudi pri dečku, ki ne govori, je opaziti napredek v smeri boljšega pristopa do otrok. V igro se ne vključuje več samo s tepežem ali odvzemom stvari – da pritegne pozornost - ampak se priključi, opazuje, vzame isto stvar, kot jo imajo ostali; npr. kocke, avtomobili... in se igra. Otroci ga popolnoma še ne sprejemajo; bojijo se, da jim bo kaj podrl ali uničil, vendar je viden napredek. V socialnih igrah uživa in se sprosti. Cilj, ki ga želimo doseči je, da bi začel še govoriti. Razvijali smo tudi sposobnost za samostojno odločanje. (1.let)

Na veliko presenečenje je po letu truda različnih pristopov in vlaganja energije deček le spregovoril, kar tako naenkrat. Jasno, razločno, z bogatim besednim zakladom in logičnim razmišljanjem. Morda je malo sesljal, kar je kasneje izginilo. Le kaj ga je tako potrl, da ni govoril leto in pol? Takrat mi ni bilo žal niti minute, ki sem jo vložila vanj, v projekt in mislim,

da smo pridobili vsi; tako mi (strokovni delavci), kot otroci in seveda deček sam. Vedno še ne zna reševati stvari na konstruktiven način, a že to, da govori, je stvar olajšalo. Z otroki se je pogovarjal, dogovarjal in tudi pogajal, dobil je povratno informacijo o stvareh, ki so ga zanimale. Vedno tudi še zdaj ne zna reševati konfliktov in vedno ga tudi še ne sprejmejo, a večkrat kot prej ga povabijo v igro. Deček gre v šolo z vrstniki in projekt se je zaključil Ko bo imel občutek, da je dober tak kot je, se mu tudi grdo ne bo treba več obnašati (da bi pritegnil pozornost).(2. leto)

Upam, da bo pridobljene sposobnosti znal vključiti v nadaljnjem življenju.

Abstract:

How did it start? Oh yes, with a proposal, invitation. Is there something in my group I would like to upgrade, correct, and improve? Hmm, I don't actually know. The children are good, they like to work, they show interest for things and activities we do .. there is only one girl, who somehow cannot entirely cooperate, she doesn't speak much, she keeps for herself... Maybe she only needs time and attention to get used to me, to the activities, to other children, to ritual ...How could I make her integrate into the group a little better? Will time make it or can I contribute to it?

This is how thinking to give the girl time and space and attention started, which at the end of the year showed fruitful.

Then it came the real challenge. With the new school year our group joined a boy who didn't talk in the kindergarten. And here our project started. Besides this boy, our group joined some older children, who excluded younger from the play and I tried again to bind the group by social games and thus include the boy who didn't talk and was also quite aggressive to the others. The project consisted of personal and professional development of skilled workers and sensibility of workers as well as children for the needs of the others.

How far did we get and what we achieved?

Between and after the activities a different climate in the group was noticed, the older children accepted the younger ones, they played together and not just between themselves. We developed more genuine mutual contact – children – children; children – grownups. The interest for the others as well as help, cooperation in the group increased, the link up of the group is bigger. Children, who put themselves forward, started to comprehend the needs and opinions of the others, the tolerance to the different ones increased. The improvement is also seen with the boy who doesn't talk as regards the accession to the children. He doesn't join the game with fight or stealing things from the others – to attract the attention – but he joins, watches, takes the same things as the others; for example the dice, cars... and plays. Other children have not accepted him totally, as they are afraid that he could destroy something, but the improvement is noticed. He enjoys and relaxes in social games. The aim we intend to achieve is his starting to talk. We also developed the capability for independent decision. (1st. year)

To our great surprise after a year of effort and different accessions and investments of energy, the boy finally started to talk, just unexpectedly. Clearly, distinctly, with rich wording and logic thinking. He might had a pronotiation problem, but it later disappeared. What could be the cause of his not talking for a year and a half? I didn't regret a single minute I put in the project and I think we all gained, the skilled workers as well as the children, not to speak of the boy himself. He is still not capable of solving the things in a constructive way but the fact that he talks, eased the problem. He talked to the children, discussed and negotiated and received the return information of things that interested him. He is still not capable of solving the conflicts and is not always accepted by children, but is being invited to the game

more often. The boy will join the children of the same age in school and thus the project is completed. When he gets the feeling that he is good as he is, he won't need to behave badly to attract the attention. (2nd. ear)

I hope he will be able to use the acquired abilities in his future life.

Ključne besede: sodelovanje, prepoznavanje, senzibilizacija, drugačnost, rast

Problemsko stanje

Razvijanje socialnih spretnosti za vzpostavljanje prijateljskih odnosov

- spoznajmo materni jezik, ki ni slovenski,
- konstruktivno razreševanje konfliktov,
- vključevanje otroka, ki ne govori in se agresivno vede do drugih, v skupino preko socialnih iger)

Cilji projekta

Kako v oddelku ustvariti pogoje za oblikovanje vrednot, ki podpirajo socialno inkluzijo

Povezava skupine-razvijanje prijateljskih odnosov

Senzibilizacija vzgojitelja in otrok za potrebe drugih

Potek dela

Preko literature sem si pridobila teoretično znanje; sledila je izdelava načrta za akcijo; preizkušanje načrta v praksi. Prve rezultate sem vključila v nadaljnje delo. Nov krog – spoznanja in nova teoretična izhodišča – preizkušanje v praksi; reflektiranje izkušenj in nova spoznanja. Veliko je bilo tudi dela po občutku.

Prepoznavanje stiske otroka, pridobitev njegovega zaupanja, pridobivanje informacij, iskanje po strokovni literaturi, izvedba, vztrajnost, tudi podpora otrok (sprejemanje).

Deček je spregovoril in se vključil v skupino na verbalni ravni.

Obdelava podatkov

Podatki so se evalvirali preko triangulacije;

- vzg.: spremljanje svojega napredka- reflektivni zapisi
- kritični prijatelj: mobilna spec. pedagoginja
- otroci – dnevni krog; opazovanje in pogovor

Ugotovitve in spoznanja

Med in po izvajanju dejavnosti je bilo opaziti drugačno klimo v skupini, starejši otroci so sprejeli mlajše, igrajo se skupaj, ne samo sami med seboj. Razvili smo pristnejši medsebojni

stik – otroci - otroci; otroci - odrasli. Poraslo je zanimanje za drugega, pomoč, sodelovanje v skupini, večja je povezanost skupine. Otroci, ki so silili v ospredje so začeli upoštevati potrebe in mnenja drugih, povečala se je toleranca do drugačnosti. Tudi pri dečku, ki ne govori, je opaziti napredek v smeri boljšega pristopa do otrok. V socialnih igrah uživa in se sprosti.

Deček je začel govoriti in se vključil v skupino.

Širjenje novosti

Preko socialnih iger se otrok vključi v skupino in se mu omogoči, da se sprosti, da se »izzove« tudi njegove potenciale, bojazni, hrepenenja, želje, ki si jih ne upa ali ne more (zna) izraziti.

Primerno za vrtec, osnovno šolo, terapijo.

Literatura

Na krilih domišljije

Matematika skozi umetnost

Socialne igre

Članki iz revij o avtizmu, selektivnem mutizmu

Osnovna šola Orehek Kranj
Zasavska cesta 53 c
4000 Kranj

»Z ROKO V ROKI DO BOLJŠE ŠOLE«

2007 – 2009

Vodja inovacijskega projekta: Marjeta Vene, šolska pedagoginja

Sodelavci: Jasmina Cvek, razredna učiteljica, Lidija Stenovec, razredna učiteljica, Petra Podlogar, učiteljica podaljšanega bivanja, Polona Bogataj, učiteljica dodatne strokovne pomoči, Helena Rogelj, učiteljica športne vzgoje, Janja Jošt, učiteljica glasbene vzgoje, Barbara Pestar, učiteljica angleščine, Silva Selan, učiteljica podaljšanega bivanja

Konzulent: mag. Katica Pevec Semec, Zavod RS za šolstvo, OE Kranj

Povzetek:

Verjamemo, da za obvladovanje sprememb, ki se dogajajo v širši družbi potrebujemo trden sistem vrednot, jasen občutek smeri in učinkovite strategije za vzgojo in izobraževanje otrok.

Šola je prostor, kjer naj bi se učenci počutili varne, sprejete, kjer naj prevladuje kultura strpnosti in nenasilne komunikacije. Zaradi specifičnih situacij, temu ni vedno tako.

Želimo, da bi mladi zrasi v zdrave, dostojanstvene, samozavestne osebnosti, ki bodo izražale svojo identiteto, uresničevale svoje sposobnosti, ki bodo vedele kaj hočejo, znale poiskati odgovorne načine za doseganje svojih ciljev, ki se bodo soočale z izzivi, znale upreti slabim vplivom. Za doseg vsega tega je potrebno učencem pomagati razvijati občutek lastne vrednosti oz. pozitivno samovrednotenje.

Vodilo našega projekta je bilo spodbujanje primerne razredne klime, primernih medsebojnih odnosov, s krepitvijo dejavnikov pozitivnega samovrednotenja, to so: varnost, identiteta, pripadnost, smiselnost, sposobnosti, kateri so pomembni za zdrav osebni razvoj posameznika.

Projektno raziskovanje smo omejili na učence oddelka druge triade, na timsko delo učiteljev, drugih strokovnih delavcev, ki delajo z učenci v oddelku ter na spodbujanje partnerskega odnosa s starši.

Rdečo nit je predstavljalo delo po programu Razvijanje pozitivnega samovrednotenja mladostnikov dr. Roberta W. Reasonerja. Program odlikuje sistematičnost in didaktično gradivo, s katerim lahko krepimo dejavnike pozitivnega samovrednotenja. Program smo izbrali, tudi zato, ker verjamemo, da z njim lahko prispevamo k zmanjševanju negativnih pojavov (nasilje, netolerantnost, druge oblike nesocialnega vedenja) in obenem izboljšamo tudi medsebojne odnose.

Vsi, ki smo krepili dejavnike pozitivnega samovrednotenja učencev z didaktičnim gradivom, smo ugotovili, da je med učenci opaziti manj nasilja, da se je zagotovo izboljšal odnos med učenci in učitelji.

Ob tem smo uspešno razvijali partnerski odnos s starši, ki so podpirali dejavnosti z razredom in posamezniki ter aktivno na formalnih in neformalnih srečanjih soustvarjali sodelovalni odnos.

V prvem letu izvajanja aktivnosti smo dosegli opazen premik navzgor v samovrednotenju oddelka in posameznikov. Na šoli se delo po programu Razvijanje pozitivnega samovrednotenja uspešno širi med razredniki, ki krepijo dejavnike na oddelčnih skupnostih ali kot vsebine integrirane v pouk.

Ugotavljamo, da je skrb za razredno klimo neprekinjen proces, ki ga je potrebno stalno negovati in izpopolnjevati. Aktivnosti usmerjene v izboljševanje klime in samovrednotenje posameznika so v šoli namenjene učenju za vse življenje. Velja si zapomniti besede, ki jih je izrekel dr. Robert W. Reasoner:

»Občutek lastne vrednosti je najboljša preventiva, kar jih poznamo in morda celo naš edini up za boljši svet!«

Ključne besede: razredna klima, samovrednotenje posameznika, timsko delo, partnerski odnos s starši

Abstract:

We believe that school is a place where pupils should feel safe and accepted. It should be a place of tolerance and communication without violence. Nevertheless, due to specific situations this is not always the case.

Our aim is to help pupils grow into healthy, confident people, capable to express the sense of their own identity, their abilities all in order to reach a goal in their lives as well as to be capable of resisting bad influence. Furthermore, pupils should be helped to develop their virtues and self-respect to gain self-esteem.

The rationale of our project was based on building a positive classroom atmosphere and positive attitude among the pupils through reinforcement of certain boosters like safety, praise, personal identity and reasoning, which eventually lead to boost self-esteem and consequently contribute to a healthy personal growth of the individual.

The project at our school comprised pupils aged 9-12, supported by the teamwork between the teachers, staff and partnership with the parents. The programme was based on Robert Reasoner's work 'The Boosting of Self-esteem' as it is systematic and provides didactic principles that help reinforce the above mentioned boosters in building pupils' self-esteem.

It should be stressed that the programme was selected as we believe it can reduce violence, intolerance and other patterns of negative behaviour.

In the course of the project we indeed observed less violence and a great deal of improvement in pupil –pupil relationship as well as pupil- teacher relationship.

In the first year of the project there were positive changes that have markedly influenced the present work.

On the whole, the programme has been successfully adopted and integrated in the classroom activities by all teachers, which is of great benefit as boosting self-esteem is lifelong learning.

Keywords: classroom atmosphere, self-esteem of an individual, teamwork, partnership with parents

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Učenci v razredu vstopajo v različne medsebojne odnose z drugimi, z različnim občutkom varnosti, različnim vrednostnim sistemom. Ob zaznavi neprimerne razredne klime je potrebno takoj ukrepati.

To pa je v mnogih primerih težko, saj v 4. in 5. razredu poleg razrednih, učijo tudi predmetni učitelji, ki imajo poln urnik in se težko takoj dogovarjajo z razrednikom oz. s starši na govorilnih urah, kot to zahteva učna situacija. Prav tako se predmetni učitelji premalo poznajo med seboj, predvsem pri vodenju razreda in velikokrat učenci izkoriščajo to vrzel v svoj zagovor za prirejanje pravil.

V primerih, ko je razred homogen, so ti konflikti obvladujoči. V kolikor pa je razredna sestava učencev taka, da gre za nekaj otrok z izrazito vedenjskimi posebnostmi, je vzdrževanje pozitivne razredne klime pereč problem, saj otežuje vzpostavljanje pogojev za učenje. Učitelji so razred v našem primeru opisali: razred je vzgojno težko vodljiv, učenci se ne držijo dogovorjenih pravil, ne spoštujejo drug drugega, se ne spodbujajo in so v neprestanih konfliktih, tako fizičnih kot besednih.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

Izhodišče našega razmišljanja naslanjamo na misel o razredu kot socialni skupini in interakciji, ki jo le- ta omogoča. Pri tem se strinjamo s Pušnikovo, ki pravi, da »je razred skupina in v vsaki skupini se med člani vzpostavijo različne oblike medsebojnega sodelovanja, povezovanja. Medsebojni odnosi imajo določene vibracije, čustveni naboj in izrazni značaj. Klima se nanaša na kakovost odnosov med člani v učeči se skupini. Ko so odnosi sovražni, odklonilni in neučinkoviti, je to skupina z negativno klimo. Klimo lahko zaznamo že z opazovanjem komunikacije v razredu, s pogovori, z gibanjem po

V skupini se vzpostavljajo odnosi, ki so lahko različni. Neprimerni odnosi v razredu lahko kažejo, da se učenci ne počutijo varne. Šolar bo občutek notranje varnosti pridobil šele potem, ko se bo uravnovesil sam s seboj in z okoljem. Pri iskanju tega ravnovesja pa potrebuje nasvet in usmeritev odraslih, saj nima lastnih izkušenj. Pri tem mu lahko najbolj pomagajo starši ob pomoči in sodelovanju učiteljev. Iskanje poti do sebe je dogajanje, vezano na izkustveno učenje, nenehno preizkušanje, presojanje. Gre za prizadevanje in napor, saj je napredek in razvoj doseči le na ta način. (Ščuka, 2007)

Pri razmišljanju o vzpostavljanju pozitivne razredne klime je pomembno tudi spoznanje o tem, kako učenci delujejo v skupini. Teorija nam ponuja kar nekaj vidikov, med katerimi se želimo nasloniti na pomen moralnega razvoja, ki ga povzemamo po avtorici Zupaničevi (1997). Z vidika spoznavnih razlag je moralni razvoj sestavljen iz sprememb v posameznikovem zavestnem presojanju o pravilnosti in nepravilnosti človeških dejanj. Bistvo zgodnjega moralnega razvoja je v tem, da otrok postopno spoznava, kaj socialna skupina, v kateri živi, kaj pojmuje kot pravilno in kaj kot napačno vedenje. Pri tem pa otrok nikoli slepo ne prevzema vedenjskih vzorcev, ki prevladujejo v njegovem okolju, temveč si jih skladno s svojimi spoznavnimi sposobnostmi tudi razlaga. Ista avtorica tudi razlaga, da je razumevanje tega, zakaj je neko vedenje pravilno ali napačno, je po mnenju kognitivistov temeljnega pomena v moralnem razvoju in neizogiben pogoj za to, da bo otrok sposoben in brez zunanje prisile začel delovati v skladu z moralnimi normami. (Zupančič 1997)

Za spodbujanje razredne klime je z vidika izkušnje naše šole, primeren program z naslovom Razvijanje pozitivnega samovrednotenja mladostnikov dr. Roberta W. Reasonerja, ki temelji na spodbujanju petih dejavnikov (V, I, P, S, K), ki jih mladi potrebujejo za zdrav osebnostni razvoj.

Naše razmišljanje zaključujemo s spoznanji s tega programa, ki smo jih preverili v praksi. Občutek **varnosti** krepimo, če učencu znamo postaviti jasne meje in ga učimo odgovornega vedenja. **Identiteto** gradimo tako, da ga učimo prepoznavati njegove vrline in interese, da jih bo znal uveljaviti. Za občutek **pripadnosti** mora otrok z razvojem pridobiti občutek za druge, da jih bo razumel in bo do njih strpen, da bo razvil sposobnost komunikacije. Razvijanje občutka **smiselnosti** dosegamo pri otroku s postavljanjem primernih ciljev in s podporo, da jih doseže. Z razvijanjem občutka sposobnosti oz. **kompetentnosti** otroka usposabljammo za reševanje lastnih težav. Raziskave so potrdile, da se je v šolah, ki so preizkusile program zmanjšal obseg nasilja, učenci so postajali bolj motivirani za učenje, bolj socialno spretni v medvrstniških odnosih. (Reasoner, 1999)

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

V prvi fazi projekta smo si postavili vprašanje:

»Kako lahko krepimo spoštovanje do sebe in drugih v oddelčni skupnosti?«

Člani projektne skupine so se videli v raziskovalnem vprašanju s tem, da želijo razvijati osebno odgovornost in medsebojno spoštovanje.

V drugi fazi projekta smo raziskovalno področje razširili iz 4 v 5. razred ter raziskovalno vprašanje razširili: Katere dejavnosti pri timskem načrtovanju v 5. razredu na področju razrednega pouka, ŠVZ, GVZ, TJA, OPB, DSP vključujemo, da spodbujamo pozitivno razredno klimo?

Člani projektne skupine so se videli v raziskovalnem vprašanju s tem, da želijo razvijati timske veščine pri reševanju problemov v oddelku.

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Kot učitelji 4. oz. 5. razreda se odzivati in spodbujati razredno klimo s krepitvijo dejavnikov pozitivnega samovrednotenja, s pomočjo timskega dela razrednih in predmetnih učiteljev ter razvijanjem partnerskega odnosom s starši.

Ker v izvajanju kurikula 4. in 5. razreda prihajajo novi učitelji predmetnega pouka, se učenci, ki so bili do 4. razreda navajeni majhnega števila učiteljev, nanje različno odzovejo. Po drugi strani pa učitelji, ki poučujejo v 4. in 5. razredu velikokrat ugotavljajo težave pri komuniciranju in vzpostavljanju pravil razreda, saj ne poznajo pravil, ki jih uveljavlja učitelj pri drugem predmetu. V konkretni situaciji so učitelji združili moči tudi v načinu postavljanja razrednih pravil in odzivanja na uresničevanje dogovorov učencev.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

Stanje v oddelku smo analizirali s pomočjo lestvice S kom se igraš, lestvice Prijateljev, s pomočjo z AMS vprašalnikom. Analiza je bila izhodišče za oblikovanje programa in izbor dejavnosti za krepitev pozitivnega samovrednotenja. Po metodi akcijskega raziskovanja smo

si načrtovali manjše cilje in jih sproti evalvirali ter na osnovi sprotnih evalvacij gradili nove akcijske kroge. Organizirali smo posebna srečanja učencev in učiteljev za trening socialnih veščin.

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevale k uspešnemu zaključku projekt

K uspešnemu zaključku projekta je prispevalo timsko delo razrednih in predmetnih učiteljev, ki so delali z učenci v oddelku, izvajanje vaj za krepitev dejavnikov pozitivnega samovrednotenja in aktivnosti za poglobljanje partnerskega odnosa s starši.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta
Ponovno smo analizirali AMS vprašalnike, vprašalnike o zadovoljstvu v šoli, ki so ga izpolnjevali učenci in starši, mnenja razrednih, predmetnih učiteljev in drugih strokovnih delavcev. Ugotovili smo, da so izvedene aktivnosti v okviru projekta pozitivno vplivale na vse udeležence in na njihove medsebojne odnose.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

V projekt so bili vključeni učenci enega oddelka v drugi triadi, njihovi starši ter razredni, predmetni učitelji in svetovalni delavci, ki so delali z učenci tega oddelka. Izbrali smo tudi kontrolni oddelek.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

Podatke smo zbirali s pomočjo lestvic o socialni sprejetosti, vprašalnika AMS, vprašalnika za starše, učence. Po vsakem akcijskem krogu smo reflektirali opravljeno delo in iskali predloge, načine dela za naprej.

Metode obdelave podatkov

Podatke smo obdelali s kvalitativno in kvantitativno analizo.

Prikaz rezultatov

Dosežke smo predstavili učencem, sodelavcem, staršem, delno prikazali na spletni strani šole, na straneh ZRSS.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Ugotovili smo, da je za oblikovanje spodbudne šolske klime pomembno timsko delo učiteljev in drugih strokovnih delavcev, ki si redno izmenjujejo izkušnje o delu z učenci, starši, se držijo skupnih pravil, skrbijo za nagrajevanje in pohvalo. S tem pripomorejo k boljši medsebojni komunikaciji, sprotnemu reševanju težav v razredu, skupnemu oblikovanju načrta in preizkušanju izboljšav.

Ker so učenci v različnih fazah moralnega razvoja, nekateri niso povsem ponotranjili upoštevanja pravil, spoštovanja drugih. V šoli se velika večina učencev počuti varne, všeč jim je, ker so skupaj s prijatelji, se učijo, ukvarjajo s športom. Pri merjenju samovrednotenja posameznika se je po prvem letu dela pokazal opazen napredek, pri končnem merjenju pa je bil napredek opazen, le pri učencih, ki smo jim nudili več individualnih spodbud.

V povprečju smo zaznali rahel upad samovrednotenja, kar lahko pripišemo vplivu pubertete, nizu specifičnih situacij. Normativ s katerim primerjamo dosežke v tem obdobju na prehodu iz razredne na predmetno stopnjo, prav tako beleži upad samovrednotenja. Prepričani smo, da bi bil upad samovrednotenja učencev še izrazitejši, če ne bi izvajali tega programa. Vsi, ki smo krepili dejavnike pozitivnega samovrednotenja učencev z didaktičnim gradivom, pa smo se strinjali, da je med učenci opaziti manj nasilja, da se zagotovo izboljša odnos med učenci in učitelji. Uspešno smo razvijali partnerski odnos s starši, ki so podpirali dejavnosti z razredom in posamezniki in aktivno na formalnih in neformalnih srečanjih soustvarjali sodelovalni odnos.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Delo v oddelku smo dve leti nadgrajevali po metodi akcijskega raziskovanja. Z načrtovanjem izboljšave in vrednotenjem uspešnosti smo odpravljali pomanjkljivosti ter prenašali izkušnje na kolektiv. Pri tem smo strokovni delavci (razrednik, učitelji ŠVZ, GVZ, DSP, OPB) v duhu timskega dela v oddelku sistematično uporabljali didaktično gradivo, ki spodbuja pozitivno samovrednotenje posameznika in izboljšuje medsebojne odnose med vsemi udeleženci v šolskem okolju.

Možnosti uvajanja v druga področja

Na šoli se uspešno širi uporaba gradiva za razvijanje pozitivnega samovrednotenja med uporabljajo vsi, ki izboljšujejo sodelovalni odnos vseh udeležencev v šolskem okolju.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Menimo, da je preventivno delo z učenci na področju osebnostnega razvoja nujno potrebno. Didaktično gradivo za razvijanje pozitivnega samovrednotenja, ki ga odlikuje sistematičnost in je primerno za spodbujanje razredne klime, priporočamo tudi drugim, ki delajo z mladimi.

Literatura

Spletni zvezek Akcijskega raziskovanja

Reasoner, R.W. (1999). Razvijanje pozitivnega samovrednotenja mladostnikov. Ljubljana, Inštitut za razvijanje osebne kakovosti.

Pušnik, M. (2002). Razrednik v osnovni in srednji šoli. Ljubljana, ZRSŠ.

McGrath, H., Francey, S. (1996). Prijazni učenci, prijazni razredi. Ljubljana, DZS.

Marjanovič Umek, Zupančič. (2004). Razvojna psihologija. Ljubljana, DZS.

Polak, A. (2007). Timsko delo v vzgoji in izobraževanju. Ljubljana, Modrijan.

Ščuka, V. (2007). Šolar na poti do sebe oblikovanje osebnosti. Radovljica, Didakta.

Otroški vrtec Šmarje pri Jelšah
Slomškova 13
3240 Šmarje pri Jelšah

SLIŠIMO DRUG DRUGEGA

2008 - 2009

Vodja inovacijskega projekta: vzgojiteljica Mira Škorja

Sodelavci: vzgojiteljica Marjetka Žogan, pomočnica vzg. Andreja Pezdevšek, pomočnica vzg. Monika Grobin

Konzulent: Urška Stritar, Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Povzetek:

V Otroškem vrtcu Šmarje pri Jelšah sta bila med trinajstimi skupinami v enoti Sonček dva oddelka otrok starih 5-6 let. Ti otroci so bili živahni, niso upoštevali navodil, pravil, v skupini se je pojavljala agresija. Kaj narediti? Odločili smo se za projekt SLIŠIMO DRUG DRUGEGA. S konzulentko Urško Stritar smo se štirje strokovni delavci odločili, kako bi izpeljali ta inovacijski projekt. Dala nam je navodila, projekt smo izvajali celo šolsko leto 2008/2009. V okviru inovacijskega projekta ŽIVIMO DRUG Z DRUGIM, smo izvajali različne gibalne igre, imeli jutranja razgibavanja z ali brez rekvizitov, izvajali masaže in sprostitvene igre. Tudi sprehodi niso bili monotona hoja. Popestrili smo jih s poskoki, skoki, različnimi teki do določenega dorečenega predmeta, s hojo postrani, v parih ali koloni ... ob vsaki temi smo v skupino vnesli tudi kakšno rajalno igro.

Za pogovore smo imeli »sestanke« na preprogi ali na blazinah, da smo dorekli določene stvari pomembne za skupino.

Za sprehode me dejavnostmi smo uporabili gibalno minutko.

Velik poudarek in prednost pa sva strokovni delavki v skupini celo šolsko leto dajali cilju: OTROK SPOZNAVA, DA MORAJO VSI LJUDJE V DOLOČENI DRUŽBI POMAGATI IN SODELOVATI, DA BO LAHKO TA DELOVALA TER OMOGOČILA PREŽIVETJE, DOBRO POČUTJE IN UDOBJE.

Tako smo skoraj vsak dan izvajali različne socialne igre, ki so otroke povezovale, dajale pomen na sprejemanju drugačnosti, na grajenju prijateljskih odnosov ter umirjanju.

Projekt smo izvajali v dveh skupinah, v igralnici, na zimskem vrtu, v avli, v telovadnici in na prostem.

Abstract:

In Šmarje pri Jelšah's kindergarten was among thirteen groups in unit Sonček two departments of children aged 5 to 6 years. This children were lively, they did not consider rules, in this department was shown aggression. So, what to do? We decided to have a project WE HEAR EACH OTHER. Our consultant Urška Stritar and us, four expert workers have decided how to lead out innovatory project. She gave us instructions and we were performing this project whole school year 2008/2009. Within the sphere of innovatory project

WE LIVE WITH EACH OTHER, we were performing different motive games, we have morning exercise with or without requisites, performing massages and relaxation games. Even walks weren't monotonous. We have variegates them with skips, jumps, different kind of running to different objects, sideway walks, in couples or column ... in every theme we have, we always added some sort of dancing game.

For our talks we had »appointments« on the rug or on the pillows, so we can agree about things, important for the whole department.

On walks between activities we have used exercise minute.

Through all school year, me and my co-worker have given great stress and advantage to one goal: CHILD IS RECOGNIZING THAT ALL PEOPLE IN DEFINED SOCIETY MUST HELP AND COLLABORATE THAT THIS SOCIETY WILL WORK AND MAKE POSSIBLE FOR SURVIVAL, GOOD FEELING AND COMFORT.

So we were performing different social games almost every day. This games tied up children, they gave meaning to receiving difference, building friendships and to calm down.

This project was performed in two departments, on playground, in winter garden, in the hall, in gymnasium and outside.

Ključne besede: strpnost, prijateljski odnos, potrjevanje, poslušati in slišati

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Otroci v skupini so živahni, nagajivi, glasni, agresivni, izzivajo druge otroke, uničujejo sredstva, ne upoštevajo pravil, ne poslušajo navodil.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

Želimo, da bi otroci v skupini:

- poslušali in slišali drug drugega
- agresijo preusmerili v pozitivne rezultate
- da bi se držali dogovorov
- se znali umiriti
- sprejeli ljubezen (naklonjenost)
- se znali izpostaviti
- sprejeli kritiko
- postali aktivni, inovativni pri dejavnostih

Kako doseči?

- dejavnosti popestrili z gibanjem
- poudarili kroge – rituale
- socialne igre
- Jaz govornica
- Reakcije na otrokovo vedenje
- Reševanje konfliktov, opravičevanja, restitucija

Kdaj so otroci težko obvladljivi:

- ob spremembi vremena
- po vikendih

- po osebnih pričakovanjih
- ob luni, vpliv lune (polna, mlaj)

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Kako z različnimi dejavnostmi v vrtcu spodbujati socialno ustrežnejše ravnanje, odzive otrok.

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Zakaj se v skupini pojavljajo živahni otroci?

- fizično stanje – osebni bioritem
- spregledani
- karakterno različni
- emocionalno vznemirjeni
- socialno nesprejeti (nima položaja v skupini)
- dolgčas, nezanimanje

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

- raziskovalno vprašanje, namen
- cilj projekta
- načrt – akcijski koraki
- kazalniki – kaj bomo spremljali
- triangulacija

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta
Po grafu.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

Ime otroka	Mesec (januar, ...)				
	1	2	3	4	5

Glasnost, fizično obračunavanje, konfliktnost neupoštevanje navodil

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

Starši na govorilni uri, opažanje in intervju otrok, strokovni delavki v skupini.

Prikaz rezultatov

Grafični prikaz rezultatov.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj
Seznanjanje z otrokom v skupini staršem na govorilni uri.

Širjenje novosti

Možnosti uvajanja v druga področja
Povezava gibanja z glasbo, likovnim ustvarjanjem.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim
Porabijo lahko drugi strokovni delavci vrtca tako, da popestrijo gibanje in prisluhnejo otrokom.

Literatura

Schmidt, G. »Tibetančki« za otroke. Ljubljana: Schlamberger P& J, 2003

Schmidt, G. Igre masaže in sprostivne za otroke. Ljubljana: Schlamberger P& J, 2003

Schmidt, G. Začetni program joga za otroke. Ljubljana: Schlamberger P& J, 2003

Babtiste, B. Moj očka je presta: joga za starše in otroke. Kranj: Damodar, 2007

Lastna zbirka iger, z namenom, pripomočki in potekom igre

FIT literatura Barbare Konda

Srednja šola za gostinstvo in turizem Celje
Kosovelova ulica 2
3000 Celje

NE UKVARJAJMO SE Z VRSTO IZOSTANKA, UKVARJAJMO SE S PRISOTNOSTJO DIJAKOV!

2007 - 2009

Vodja inovacijskega projekta: Gorazd Beranič S., prof. slovenščine

Sodelavci: Iztok Leskovar, prof. matematike, ravnatelj, Vida Lončarič, mag., šolska svetovalna služba, Urška Močnik, prof. kemije in fizike, Aleš Brod, prof. zgod., univ. dipl. sociolog kulture, Lidija Kokol, org. poslovanja v turizmu

Konzulent: dr. Branko Slivar, Zavod RS za šolstvo Ljubljana

Povzetek:

*Stari način spremljanja prisotnosti oz. odsotnosti dijakov v srednji poklicnih in strokovnih šolah se je v začetku 21. stoletja izkazal kot neuporaben in neučinkovit. Neopravičene ure so v obdobju 2001-2007 odločilno prispevale k temu, da smo na Srednji šoli za gostinstvo in turizem Celje izgubili 493 (!!) dijakov. Dijaki niso bili izključeni, temveč v 90% primerov izpisani zaradi ogromnega števila neopravičenih izostankov. Težava neopravičenih ur je seveda v neprimernem vrednotenju teh izostankov. Dijak, ki je veliko manjkal, je bil »dvojno kaznovan«: ker je veliko manjkal, je bila njegova učna neuspešnost še izrazitejša; ob tem je s tem vedenjem sporočal o svoji »stiski« oz. pomanjkanju motivacije; z izrekanjem vzgojnih ukrepov smo njegovo stisko le še stopnjevali. Šola je s tem funkcionirala kot kaznovalna in prisilna ustanova, ki odstopajoče, odklonske dijake (odstopajoče od pričakovanega povprečja!) dodatno **frustrira, ker krepi njihovo negativno samopodobo.***

Ukinitiv **vrednotenja izostankov na neopravičene in opravičene** je pozitivna in motivacijsko koristna, vendar v glavnem za dijake, ki so sposobni odgovornosti, načrtovanja svojih učnih obveznosti ter imajo ob tem še redno in urejeno komunikacijo z družino. Osip dijakov se je postopoma zmanjševal.

Beleženje prisotnosti (z obvezno 80 oz. 85 % prisotnostjo) po predmetih je zahtevalo novo dokumentacijo (mapa izostankov, preglednice, poročila staršem, sklepi ...) in praktično organiziranje razrednikovega dela, predvsem pa miselni premik pri dijakih in starših ter spremenjene načine didaktičnega in pedagoškega pristopa pri učiteljih. Kršitve (= prekoračitve obveznega odstotka prisotnosti) so se skušale obravnati z dodatnim učnim delom dijakov (samostojne naloge) in nekaznovalnim pristopom; izkazalo se je, da učitelji težko prekoračijo ustaljene vzorce mišljenja (znanje = prisotnost; slabo znanje < velika odsotnost).

Abstract:

*The old way of monitoring the presence or absence of students in secondary vocational and technical schools in the early 21st century proved to be impractical and inefficient. Insupportable hours during the period 2001-2007 made a decisive contribution towards ensuring that we are on the **Secondary School for Catering and Tourism Celje** lost 493*

(!!) Students. Students were not excluded because of its educational violation of school policy, but in 90% of the extracted due to the large number of unjustified absences. The problem, of course, unjustified hours in an inappropriate evaluation of these absences. A student who is much missed, has been "double-penalized": as many missing, was his failure to learning even more, while this behavior is communicating to its "distressed" or lack of motivation, the imposition of educational measures was his distress only to intensify. The school is thus to function as a punitive and coercive institution departure, excursion students (»as a departure from the expected average!«) frustrate further and it strengthens their negative self-esteem.

Removal of unjustified absences valuation, justifying the positive motivation and helpful, but mainly for students who are capable of responsibility, planning their teaching obligations, while still having a regular and orderly communication with the family. Early school leavers has been progressively reduced.

Recording the presence (with the obligatory 80 oz. 85% of presence) by subject requested a new files (file absences, spreadsheets, reports to parents, decisions ...) and practical organizing teachers work, especially a mental shift in students and parents, and changing ways of teaching and teaching approach for teachers. Breaches (= exceeded the mandatory percentage of presence) have tried dealt with extra work teaching students (separate tasks) and non-punitive approach, it turns out that teachers are hard to exceed the established patterns of thinking (knowledge means presence; poor knowledge means large absence).

Ključne besede: odstotek prisotnosti, ukinitve vzgojnih ukrepov, odgovornost dijakov

Problemsko stanje

Izostajanje dijakov na SŠGT Celje v obdobju 2001-2007 naraslo v pošast, ki je s starim načinom vrednotenja izostajanja ni bilo mogoče brzdati.

- 2006/2007: 119 286 ur izostankov/795 dijakov oz. »povprečni« dijak je v tem šolskem letu manjkal kar 151 ur. Še bolj zgovorno: več kot pet tednov pouka.
- Mnogo zgovornejši je podatek o razmerju med opravičenimi in neopravičenimi urami: 84 % opravičenih – 16% neopravičenih. V vsakdanjem jeziku bi to povedali takole: naši dijaki so bili opravičeno odsotni (bolni, nerazpoloženi, s številnimi obveznostmi in aktivnostmi ...) več kot mesec dni (126 ur), ob tem pa so si vzeli še 4 dni neopravičene odsotnosti (25 ur).
- Razkritje stare skrivnosti: večino opravičil so napisali starši. Anketiranje staršev izbranega razreda je potrdilo vsem znan pojav – opravičila so bila »lažna«, napisana na prošnjo otrok.

Potrebno je bilo torej spremeniti 3 miselne vzorce:

a) v družinah dijakov: »Z opravičili otroku pomagam, da se izogne obveznosti!«

b) v glavah dijakov: »V šolo ne grem, ker je brezvezna, nekoristna, mučna ...!«

c) v glavah učiteljev: »Dijak zna le, če je redno pri pouku. Če izostajanja ne kaznujemo, bo še huje!«

Preplet teh razmišljanj je pripeljal do zgoraj omenjenega števila. Sporočilo starega stanja je jasno: Več opravičil, manj odgovornosti za otroka, več odgovornosti za razrednika oz. šolo. Z vzgojo otrok naj se ukvarja šola – z neopravičenimi urami in vzgojnimi ukrepi.

Cilji projekta

Izhodiščno vprašanje **Zakaj so neopravičene ure neučinkovite?** je pripeljalo do ciljev:

- spremeniti negativno motivacijo (strah) in kaznovalno obravnavanje izostankov dijakov (vzgojni ukrepi) v spodbudnejše vrednotenje prisotnosti/odsotnosti dijakov z ukinitvijo neopravičenih ur
- prenesti odgovornost na dijaka in na družino – šola noče, ne more in ne sme nadomeščati vloge družine

Potek dela

- Pilotski preizkus: uvedba spremembe v enem razredu (2004-2006)
- Analiza aktualnega stanja: statistična obdelava izostankov v šolskem letu 2006/2007
- Predlog novosti – seznanitev dijaške skupnosti, sveta staršev, učiteljskega zbora, poročilo o izhodiščih
- Uvajanje dobre prakse (2007/2008)
- Širjenje dobre prakse in utrjevanje novosti
- Pridobivanje povratnih informacij (razredne ure, anketiranje)
- Refleksija vmesnega obdobja
- Dokončna uveljavitev novosti na sistemski ravni (dokumentacija, pravilniki, nadgradnja za e-spremljanje)

Bistvene spremembe so bile predvsem na ravni razumevanja in sporazumevanja med starši-razredniki-dijaki: ukinitve pisanja starševskih opravičil je povzročila pri starših najprej zmedo, neugodje, občutek, da izgubljajo nadzor nad otrokom. Dijaki so potrebovali vsaj pol leta (september 2007-marec 2008), da so doumeli, da je odvisno predvsem in zgolj od njih samih, ali bodo pri pouku ali ne.

REZULTATI

	2006/2007	2007/2008	2008/2009
ŠT. IZOSTANKOV	119 286	87 371	94 618
OSIP	59	54	25

- Mape izostajanja – beležijo se izostanki po predmetih; mape so sestavni del uradne dokumentacije (zapisovanje izostankov v dnevnik je ukinjeno)
- Spletni obrazec za obveščanje staršev o številu izostankov (3x letno)
- 80% oz. 85% obvezna prisotnost po predmetih > dodatne učne naloge ob prekoračitvi (ni vzgojnih ukrepov) pred zaključkom pouka
- Prilagojene ređovalnice: vpisna okenca za izostajanje (3 obdobja)
- Razredna statistika izostankov: za vsakega dijaka po predmetih
- Popolna sprememba šolskih pravil, prilagoditev pravilnika o ocenjevanju

Obdelava podatkov

- V projekt je bilo v dveh letih vključenih več kot 1000 dijakov in njihovih staršev, ves učiteljski zbor, vodstvo šole, ZRSS
- Vprašalniki za učitelje, starše in dijake (3x) – statistična obdelava podatkov
- Diskusije na sestankih dijaške skupnosti
- Intervjuji: razredne ure
- Predstavitve vmesnih poročil na svetih staršev (e-gradivo, frontalno)
- Analiza dokumentacije > izdelava nove dokumentacije

Ugotovitve in spoznanja

- Naraščanje izostajanja se je opazno zaustavilo (26,8% manj), zadnje leto zopet naraščanje (4%)
- Preglednost izostajanja: večja uporabnost podatkov – izostanki po predmetih
- Sprememba ustaljenih miselnih vzorcev in ravnanj (starši)
- Kljub ukinitivi »kaznovalnega« sistema vzgojnih ukrepov se osip dijakov ni povečeval – ravno nasprotno
- Število neocenjenih se je drastično zmanjšalo: psihološki premik pri dijakih (premik pozornosti na nujno prisotnost pri preverjanjih in pridobivanjih ocen!)
- Razbremenitev razrednikov in šolske svetovalne službe: ukinitvev papirologije vzgojnih ukrepov, večji poudarek na vsebini razrednih ur
- Poudarjanje sprotne komunikacije med starši in razredniki na rednih, tedenskih govorilnih urah
- Za svoje izostanke je odgovoren predvsem dijak sam.

Širjenje novosti

Novost se je v dveh (oz. v štirih) letih utrdila, postala je povsem samoumevna, pričakovana. Na stari način spremljanja izostankov se SŠGT Celje ne bo več vrnila. Model obveščanja staršev je utečen. V letošnjem šolskem letu (2009/2010) uvajamo tehnično nadgradnjo – E-učilnico v izbranem, pilotskem oddelku. Izostanki se vnašajo v ***e-program spremljanja izostajanja neposredno v učilnicah***, starši imajo vpogled v aktualno stanje takoj (od doma, iz službe, na službeni poti ...). Podatki bodo shranjeni in obdelani elektronsko, pisna oblika se ukinja. V šolskem letu 2010/2011 bo e-spremljanje izostajanja standard za vso šolo.

Tak način spremljanja je izjemno in kratkoročno uporaben, rezultati so opazni po nekaj mesecih, na **ravni posameznih razredov** (npr. problematični razredi, kritične situacije), saj je število oseb, ki so vključene v projekt, majhno (npr. 25+25), zato je projekt logistično preprosto izvesti. Še bolj učinkovit je za nemotivirane dijake, ki veliko manjkajo: tak sistem jim lahko ponudi individualizirani učni program (bonusi). Možno ga je uporabiti tudi kot način nagrajevanja oz. spodbujanja prisotnosti dijakov pri pouku.

Menim, da je tako spremljanje prisotnosti dijakov pri pouku uporabno zlasti na srednji poklicnih in strokovnih šolah, kjer s sistemom neopravičenih ur in nizanem vzgojnih ukrepov negativno motiviranost dijakov za šolo in njihov vrednostni sistem razvijamo v nepravo smer. Neopravičene ure in vzgojni ukrepi zaradi njih so učinkoviti le tam, kjer sta šolanje in pouk vrednoti. Tovrstni odnos na srednjih poklicnih in strokovnih šolah zagotovo ni prevladujoč.

Literatura

Marentič-Požarnik, B. Psihologija učenja in pouka. Ljubljana: DZS, 2000. ISBN 86-341-2624-2

Ščuka, V. Mladostnik in stres. Za srce, 2000, letnik 9, št. 5, str. 16. ISSN 1318-25-60.

Ščuka, V. Šolar na poti do sebe: oblikovanje osebnosti: priročnik za učitelje in starše. Radovljica, Didakta, 2008. ISBN 978-961-6646-16-1.

Osebna dokumentacija (pisna in elektronska): preglednice, statistike, poročila, obrazci, pps predstavitve, pisna in e-korespondenca.

OŠ Antona Šibelja-Stjenka Komen
Komen 61-a
6223 Komen

RAZREDNIK- VZGOJITELJ²

2008 - 2009

Vodja inovacijskega projekta: Dragica Ukmar Kodelja, dipl. pedagoginja in prof. zg.

Sodelavci: Tanja Spačal, Vida Uršič, Andreja Rustja, Nataša Čotar, Mirjam Rončel, Nives Cek

Konzulent: Alenka Uršič, Zavod RS za šolstvo, Nova Gorica

Povzetek:

Za izvajanje inovacijskega projekta Razrednik-vzgojitelj² smo se odločili, ker nas je položaj razrednika v šoli že nekaj let zelo motil. V množici nalog, ki naj bi jih razrednik opravil, se učitelji niso več znašli. Zato smo si kot prvo nalogo projekta zastavili uvajanje instituta sorazrednika. Bil je dobro sprejet pri učiteljih, učencih in starših. Razrednike smo z njim razbremenili določenih nalog, učencem in staršem pa omogočili, da se lahko vedno obrnejo na nekoga, ki spremlja učenčevo delo, pozna njegove težave, uspehe...

Naslednja naloga, ki smo jo uresničili so bili vodeni razgovori razrednikov z vsemi učenci njihovih razredov. Ob njih so učenci začutili sprejetost s strani učiteljev, marsikatera zagata ali problem s šolo se je rešil že s pomočjo teh razgovorov.

V dopoldanskem času so bile uvedene tudi pogovorne ure namenjene učencem z ostalimi učitelji. Učenci se počasi navajajo nanje. S pogovornimi urami želimo učence navajati na spoštovanje dogovorov in spodbujanje samokontrole. Na ta način smo pri učencih izboljšali tudi občutek varnosti v šoli.

Kot novost, ki je vzknila ob inovacijskem projektu, je tudi uvedba razrednih ur za vse učence šole (tudi za učence prve triade) na točno določen dan ob isti uri (ponedeljek prvo šolsko uro).

Učitelji so se tekom leta usposobili za mediacijo, ki jo prenašamo tudi na učence. Z njo pri učencih razvijamo sposobnost konstruktivnega reševanja konfliktov.

Z doseženimi rezultati projekta smo zelo zadovoljni.

Abstract:

The idea of the innovative project Class Teacher – Educator² is strongly related to the position of the class teacher at school which has long been a problem. The burden of all the tasks to be performed caused the class teacher to become overloaded. The first part of the project thus became the introduction of the co-class teacher. The role of the aforementioned was nicely accepted with teachers, pupils and parents. Class teachers thus became free of certain tasks. Pupils and parents, on the other hand, got a chance to always be able to rely on someone who is aware of the pupils' situation, problems, successes...

The next task performed were guided interviews of class teachers with all pupils belonging to their classes. This made the pupils feel accepted on behalf of the teachers. Many problems concerning school were indeed already solved by these interviews.

Teachers provided pupils with teacher-parent meetings in the morning. Pupils are slowly getting used to them. Teacher-parent meetings are meant for pupils to become aware of how important it is to respect the agreements and develop self-control. This has contributed to the safe atmosphere at school in general.

Another innovation is as well the introduction of the class hour for all the pupils attending school (as well for the pupils of the first, second and third class) on the same day of the week and at same time (first lesson on Mondays).

Teachers became capable of mediation, as a means of problem solving, which is being transferred to the pupils as well. It is used with the intention of developing constructive problem solving.

The project has proved to be very satisfactory.

Ključne besede: razrednik, učitelj, učenci, vloga razrednika, odnosi v razredu.

Problemsko stanje

Opis problema v praksi:

Vloga razrednika je v trenutni pedagoški praksi sicer pomembna, sistemsko pa občutno podcenjena. Pri razrednih urah razrednik največkrat uspe sprotno reševati le učno vzgojno problematiko, zmanjka pa časa za pogovore, vzgojno delovanje.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

V naših šolah ima razrednik zelo pomembno vlogo. Je bistveni člen med učenci, starši in učitelji, ki poučujejo v razredu. Nanj se obračajo vsi trije in vodstvo šole. Kako se učenci počutijo v razredu, je odvisno tudi od razrednika, od njegove osebnosti, stila vodenja razreda... Ker se učitelji tega zavedajo, je vloga razrednika za njih zelo odgovorno delo. Žal je časa namenjenega razrednim uram premalo.

Opravljanje vloge razrednika je strokovno zahtevna naloga in učiteljem predstavlja težavo. Največjo težavo vidijo v tem, da so naloge razrednika opredeljene formalno. Določene so administrativne in organizacijske naloge, manj je pedagoških.

Zakon o organizaciji in financiranju VIZ v 63. členu navaja: »Razrednik vodi delo oddelčnega učiteljskega zbora, analizira vzgojne in učne rezultate oddelka, skrbi za reševanje vzgojnih in učnih problemov posameznih učencev, vajencev oz. dijakov, sodeluje s starši in šolsko svetovalno službo, odloča o vzgojnih ukrepih ter opravlja druge naloge v skladu z zakonom.«

Ga. Mojce Pušnik opredeli dobrega razrednika kot učitelja, ki je:

- strokoven, razgledan,
- natančen, nazoren,
- izviren, iznajdljiv,
- razumevajoč, strpen, komunikativen, ljubezniv, sproščen,
- pravičen, pošten,
- urejen.

Najti učitelja z vsemi temi lastnostmi je izziv.

Učitelji se ob težavah, ki nastajajo v razredu, pogosto čutijo premalo usposobljeni za opravljanje nalog razredništva. Najbolj si želijo dodatnega znanja o načinih reševanja problemov, svetovanja učencem in odkrivanju težav v razredu. Potrebovali bi še več izobraževanja in področja komunikacije, oblikovanja socialnih skupin in dela s starši.

Ker se učitelj po pomoč največkrat obrne na kolega in mu tudi ta večkrat ne zna svetovati, so učitelji zmedeni (kje naj išče odgovore na vprašanja). Lahko obiše seminar, če najde ustreznega, se samoizobražuje prek spleta in literature...

Na šoli smo se odločili za drugo pot in sicer za izobraževanje učiteljev na domači šoli. Vsi učitelji so opravili izobraževanje iz mediacije, sklop predavanj o prepoznavanju in preprečevanju nasilja, začeli smo z izobraževanjem za samoevalvacijo. V inovacijskem projektu Razrednik-vzgojitelj² sodelujejo vsi učitelji.

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Kako vzgojiti zrele in odgovorne mladostnike?

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

S projektom želimo poudariti vlogo razrednika in izhajajoč iz aktualne prakse poseči na področje, ki mu doslej nismo namenjali večje pozornosti.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

1. Analiza obstoječega stanja

Učitelji naše šole so dalj časa ugotavljali, da imajo z učenci premalo »ta pravih« razrednih ur.

Razredne ure bi obvezno morale biti tudi v predmetniku prve triade.

2. Postavitev ciljev projekta in načrtovanje dejavnosti

S projektom smo želeli pri učencih razviti:

- dober občutek pripadnosti kolektivu,
- občutek varnosti v kolektivu,
- spoštovanje dogovorov in spodbujanje samokontrole,
- sprejemanje drugačnosti,
- sposobnost konstruktivnega reševanja konfliktov,
- pozitivno samopodobo in občutek lastne varnosti,
- občutek empatije.

Načrtovane dejavnosti:

- uvajanje instituta sorazredništva
- izobraževanje učiteljev za reševanje konfliktov, odkrivanje nasilja, samoevalvacije
- izobraževanje o pomenu razredništva, kakšen naj bo razrednik...

3. Izvajanje dejavnosti

Za doseg ciljev smo uvedli sorazredništvo. V času dopoldanskih pogovornih ur so začeli učitelji - razredniki izvajati pogovorne ure za učence. Na prvo pogovorno uro so bili

povabljeni (individualno) vsi učenci. Razrednik je z njimi vodil razgovor s ciljem, da učence bolje spozna.

Za vse učitelje je bil na šoli organiziran seminar Mediacija. Učitelji so se mediacije posluževali ob nastalih konfliktih med učenci. Z izobraževanjem o prepoznavanju in odkrivanju nasilja so postali bolj občutljivi do vseh oblik nasilja, po izobraževanju o samoevalvaciji si učitelji poskušajo bolj načrtno zastavljati cilje in le te tudi evalvirajo.

4. Spremljanje dela razrednikov – vmesna evalvacija

Ob polletju so razredniki podali poročila o svojem delu. Ugotovili smo, da je potrebno učence učiti reševanja konfliktov s pomočjo mediacije.

5. Končna evalvacija projekta

Z uvedbo sorazredništva so bili zadovoljni tako učenci kot starši. Navajali so, da imajo sedaj več možnosti sodelovanja z učitelji, da so bolje informirani. Učitelji razredniki pa so bili zadovoljni, ker so bili manj obremenjeni.

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevala k uspešnemu zaključku projekta:

Največji problem nam je predstavljalo majhno število razrednih ur.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta
Do konca šolskega leta smo dokončali dejavnosti zastavljene v načrtu dela in dosegli zastavljene cilje. Učenci so začeli reševati konflikte s pomočjo mediacije, učitelji izvajajo individualne pogovorne ure z učenci, kar je učencem povečalo občutek varnosti, sprejemanja, poskus sorazredništva je dobro zaživel.

Obdelava podatkov

Opis vzorca:

Projekt smo izvajali z vsemi učitelji in učenci šole.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija):

Pri delu smo uporabljali izključno kvalitativno metodo dela. Podatke smo pridobili iz različnih virov (strokovni literaturi, spletu...). V pomoč so nam bila tudi izobraževanja, ki smo jih organizirali na šoli. Učitelji pa so z učenci izvedli vodene intervjuje, da so dobili poglobljene informacije. Pomembna je bila sprotna in končna evalvacija učiteljev in njihova refleksija.

Metode obdelave podatkov:

Podatki so bili pridobljeni z analizo zapiskov razgovorov, zapiskov opazovanj določenih dogodkov, iz vsebin različnih besedil. Rezultati obdelave so opisni. Rezultati refleksije so nam služili za načrtovanje dela. Iz podatkov smo izločili le nam funkcionalne podatke in jih uporabili v praksi.

Prikaz rezultatov

Na podlagi zbranih podatkov smo ugotovili, da je cilj projekta dosežen. Institut sorazredništva je bil dobro sprejet in ga bomo imeli tudi v bodoče, učenci in učitelji si želijo več čas namenjenega razrednim uram, individualni razgovori z učenci jim nudijo večjo varnost v šoli, projekt so podprli tudi starši in si želijo sodelovanja.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj:

Z inovacijskim projektom so učitelji poglobili znanja s področja komunikacije, reševanja problemov, prepoznavanja in zmanjševanja nasilja. Postali so bolj občutljivi za probleme učencev. Pridobili so nova znanja o vodenju razgovorov z učenci in starši. Znanje mediacije prenašajo na učence. Število konfliktov v razredih se je zmanjšalo (sodelovanje sorazrednika, pogovorne ure za učence). Učenci s pomočjo razgovorov rešujejo tudi konflikte z učitelji, kar se odraža na boljšem uspehu in posledično boljši samopodobi. Razrednika ob pomoči sorazrednika lažje preverja dogovore z učenci.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Predlog o uvedbi razrednih ur v vse razrede (tudi v prvo triletje) je Svet staršev soglasno pozdravil, Svet šole pa sprejel sklep o povečanju predmetnika za 0,5 ure v vseh razredih.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti:

Novost, ki jo je prinesel projekt je **sorazredništvo**. Poleg razrednika ima vsak oddelek še učitelja sorazrednika. Sorazrednik pozna naloge razrednika in le te si z razrednikom razdelita oziroma se pri njih izmenjujeta. Razrednik in sorazrednik tudi poučujeta v oddelku, da sta v stalnem stiku z učenci.

Odločili smo se, da bodo s prihodnjim šolskim letom imeli vsi razredi (tudi v prvem triletju) razredne ure na določen dan in sicer vsak ponedeljek prvo šolsko uro. Učencem bi se na ta način povečal obseg tedenskega pouka. Soglasje k novosti smo dobili pri Svetu staršev in Svetu šole.

Navedeni redni razgovori razrednika z učenci z namenom boljšega spoznavanja učencev (v razgovoru se pogovarjala o učni uspešnosti, razlogih za neuspešnost, o počutju učenca v oddelku in v šoli, zastavljanje ciljev za delo vnaprej) pripomorejo k spremljanju dela posameznika, preprečijo mnoge konflikte.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Zainteresiranim šolam lahko pomagamo pri vzpostavitvi instituta sorazrednika. Pomembna so tudi spoznanja v zvezi s polstrukturiranimi vodenimi razgovori.

Literatura

Pušnik M. et al. Razrednik v osnovni in srednji šoli, 2.natis. Ljubljana:Zavod republike slovenije za šolstvo, 2002, Modeli delovanja.Spodbudno vzgojno-učno okolje. ISBN 961-234-271-7.

Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja; Ur.l. RS, št. 12/1996.

Žagar D. et.al. Razrednik – vloga, delo, odgovornost,Ljubljana: Založba Jutro, 2001. ISBN 961-6006-97-5.

Programske smernice za delo oddelčnega učiteljskega zbora in oddelčne skupnosti v osnovnih in srednjih šolah ter v dijaških domovih.Dostopno na naslovu:
http://www.zrss.si/doc/SSD_Oddelčnasmerniceavgust05.doc

Kalin J. Pogledi na razrednikovo delo in vloge razrednika.V:Sodobna pedagogika,1/2001, str. 8-31-

Rotar S. et. al. Izzivi mediacije. Dostopno na naslovu: http://www.aleksandra-zavod.si/images/stories/knjizica_mediacija.pdf.

OŠ Vrhovci
Cesta na Bokalce1
1000 Ljubljana

BODIMO PRIJATELJI

2008 - 2009

Vodja inovacijskega projekta: Tatjana Selan, diplomirana vzgojiteljica

Sodelavci: Darja Skopec, učiteljica PB, profesorica zgodovine, Urška Colnar, učiteljica PB, učiteljica in Jerneja Šorli, učiteljica PB

Konzulent: Mihaela Kerin, Zavod RS za šolstvo

Povzetek:

*Projekt bodimo prijatelji
Ali besede o prijateljstvu*

*Prijatelj moj!
Ti si moj zaklad,
Zlata verižica okrog mojega vratu.*

Na naši šoli že dve leti poteka projekt Bodimo prijatelji, ki vključuje učence prvih razredov in učence prostovoljce. Ko smo strokovne delavke sestavile idejo in pripravile cilje, si niti predstavljale nismo, v kakšne razsežnosti se bo vse skupaj odvijalo. V tem trenutku lahko samo potrdimo, kako uspešno ta projekt združuje, povezuje naše "malčke" in naše "ta velike".

Zakaj sploh projekt Bodimo prijatelji?

Spomnile smo se na svoje prve osnovnošolska leta, ko smo z občudovanjem zrle na "ta velike" in v kasnejših letih, ko smo me kot "ta velike" z viška gledale na "malčke". Ideja, da bi približale svet prvošolčkov in svet prostovoljcev, se nam je zdela privlačna in pomembna, še posebej, ker današnji čas prinaša preveč medčloveške odtujenosti tudi pri otrocih. Igra in druženja po dvoriščih sploh ni več...

Iz ideje je nastal projekt Bodimo prijatelji, ki povezuje, zanka, prepleta oba svetova.

Prostovoljci so se odločili sodelovati, tako po svojih zmožnostih v času podaljšanega bivanja hodijo v oba prva razreda in se družijo z najmlajšimi učenci naše šole. Z njimi se igrajo, berejo jim pravljice, pogovarjajo, skupaj izdelujejo razne reči, slikajo, plešejo, neprecenljiva pa je tudi njihova učna pomoč.

Na začetku je bilo nekaj nezaupanja, tudi nelagodja, še posebej s strani prvošolcev, vendar so se med njimi kmalu vzpostavile zaupljive in prijateljske vezi.. Prvošolčki se vedno glasno razveselijo, ko v razred stopijo njihovi veliki prijateljičin jim hitro stečejo v objem.

Projekt Bodimo prijatelji je dragocen prav zaradi teh vezi, učence prostovoljcem pa poleg tega ponuja možnost koristnega preživljanja prostega časa. Učenci devetega razreda so na to temo izdelali raziskovalni nalogi in projekt predstavili na Srečanju mladih raziskovalcev..

Izdelali smo tudi skupni plakat, ki bo kmalu krasil steno šolskega hodnika. Z njega se smejejo rokice naših prvošolčkov. Projekt smo predstavili tudi na mednarodni videokonferenci.

Prijateljstvo potrebuje preproste stvari. Besede so marsikdaj odveč. Prizor, ko droben šestletnik zleze v naročje velikemu šestnajstletniku, srečanje njunih pogledov in nasmeh, za katerega se zdi, da je večen, pa pove veliko.

Abstract:

*Project let's be friends
Or words on friendship*

*My friend!
You are my treasure,
a golden necklace around my neck.*

There has been a project at our school for the past two years, called "Let's be friends", which involves first grade pupils and volunteer pupils. When we as the competent workers constructed the idea and prepared the objectives, we didn't even imagine the extension it would all take. In this very moment we can only confirm, how successfully this project unites and connects our youngsters and also »the bigger ones«.

Why project Let's be friends?

We remembered our own days in primary school, when we looked at »the bigger ones« with admiration and how we looked at the youngsters as »the bigger ones« in the following years. The idea of bringing the world of first-formers and the world of volunteers closer seemed attractive and important, especially since the world today brings too much interhuman alienation also with children. There is no more playing and socialising in yards also...

The project Let's be friends resulted from this idea and it connects and intertwines both worlds.

Volunteers decided to cooperate and so they go to both first grades in the time of extended staying and socialise with the youngest pupils of our school. They play with them, read them fairy tales, talk to them and work up different things, paint, dance and their study help is also priceless.

At first there was some distrust and also discomfort, especially from the part of first graders, but soon they established trusting and friendly bonds.. First-formers are always very happy, when their big friends step into the classroom and they run into their arms fast.

Project Let's be friends is valuable precisely because of these bonds and at the same time it offers the volunteer pupils a chance of spending their free time in a useful way. Pupils of the 9th grade did research assignments on this topic and presented the project at the Meeting of Young Researchers. We also made a common poster, which will decorate the wall of school's corridor soon. Hands of our first-formers are smiling from it. We presented the project also at an international videoconference.

Friendship needs simple things. There are often too many words. However, a scene, when a tiny 6-year old creeps into big 16-year old's arms, the encounter of their views and a smile, which seems eternal, tells a lot.

Ključne besede: prijateljstvo, prostovoljstvo, druženje, igra, prvošolci, devetošolci ...

Problemsko stanje

V sodobnem svetu drvimo drug mimo drugega. Nimamo več veliko časa za prijatelje oz. si ga ne vzamemo. Živimo v času računalništva, televizije in druge sodobne tehnologije.

Prav je, da si vzamemo več časa drug za drugega. Lepo kaj naučiti, se igrati z njimi. So pa tudi otroci, ki potrebujejo veliko pomoči, medsebojne komunikacije in ljubezni.

Kar nekaj staršev v sodobnem svetu nima veliko časa, da bi ga preživeli s svojimi otroki, zaradi službe in drugih obveznosti.

Šola ne bi smela biti samo ustanova, kjer se otroci učijo šolskega znanja, ampak bi jih morala naučiti ljubezni za življenje, seveda poleg družine.

Človek je socialno bitje. Za svoje življenje rabi družbo, sočloveka, prijatelje, sam ne more živeti! Človek rabi socializacijo, to pa je proces, v katerega so vpleteni številni ljudje, od katerih so najpomembnejši: družina, prijatelji, šolski sistem (sošolci, učitelji) ter druge odrasle osebe, npr. trenerji, sosedje, sorodniki. Izmed vseh teh dejavnikov socializacije je najpomembnejša družina. Takoj za njo pa šola, saj otrok zelo veliko časa preživi v šoli, zato je pomembno, da se tam dobro počuti.

V šoli za otroka ni pomembno samo učenje in učitelji, pomembni so tudi sošolci oz. sošolke in razumevanje z njimi. Razred ponavadi sestavlja več »skupin«, ki jih povezuje več dejavnikov. Eden od teh je, da imajo posamezniki v skupini podobne skupne cilje, skupno preteklost in nekatere skupne izkušnje. Skupino pa morajo priznati tudi učenci, ki niso v njej. Skupino je eden najpomembnejših socialnih psihologov v bivši Jugoslaviji, Nikola Rot, opredelil kot: »Skupina je socialna enota, ki jo sestavlja omejeno število posameznikov, med katerimi obstaja stabilen sistem odnosov in določene norme vedenja, ki so usmerjeni k doseganju skupnih ciljev. Med njimi je tudi neposreden stik, neposredna interakcija ter pomemben vzajemni vpliv.« (1983: 346)

Cilji projekta

Hipoteza

Postavili smo si hipotezo, da naše druženje in medsebojno učenje pozitivno vpliva na življenje na šoli, ter medsebojno druženje vodi do skupne sreče.

Svojo hipotezo in lanskoletne izkušnje s projektom smo želele še zapisati in podkrepiti z zapisanim, zato so učenci prostovoljci izdelali tudi dve raziskovalni nalogi. Preko izdelave raziskovalnih nalog smo prišli do pisnih rezultatov.

Potek dela

Kronološki potek

- Uvodna delavnica z učenci prostovoljci – pomen tega projekta in kako naj bi potekala komunikacija z najmlajšimi;
- predstavitev projekta staršem in predstavitev prostovoljcev;
- predhodni pogovor mentorja in učenca prostovoljca;

- spremljanje projekta, pregled rezultatov in smernice za nadaljnjo delo.
- učenci spoznavajo, da si morajo med seboj pomagati in sodelovati, kar vsem omogoči vsem dobro počutje;
- pridobivajo konkretne izkušnje glede sprejemanja drugačnosti (spol, starost);
- spoznavajo, da so vsi, ki pripadajo družbi pomembni;
- razvijajo sposobnost vzdrževanja in uživanja v prijateljskih odnosih (reševanje konfliktov, pogajanje, dogovarjanje, medsebojna komunikacija ...);
- spoznavajo telesne podobnosti in razlike med ljudmi;
- seznanjajo se z različnimi oblikami komunikacije.

Obdelava podatkov

Odločili smo se, da za vzorec izberemo osnovno šolo, kjer se učenci pogosto med seboj družijo in osnovno šolo, kjer se načeloma med seboj ne družijo, zaradi medsebojne primerjave rezultatov.

Ter izvedbo ankete med prostovoljci in neprostovoljci na naši šoli.

Metode obdelave podatkov

Uporabili smo metodo primerjave. Za zbiranje podatkov smo uporabili anketiranje z anketnimi vprašanji, katero smo glede na starost otrok izvedli z vsakim posameznikom in zapisali njihove odgovore. V prvem razredu in izpolnitvijo ankete med prostovoljci in neprostovoljci na naši šoli.

Prikaz rezultatov

Kako pogosto se družiš z devetošolci oz. starejšimi učenci na OŠ Vrhovci.

	Število učencev	%
VELIKO	17	49 %
MALO	14	40 %
NIČ	4	11 %
Skupaj	35	100 %

Ali kateremu devetošolcu zaupaš?

NOBENEMU VSEM TISTEMU, KI GA POZNAM

	Število učencev	%
NOBENEMU	6	17 %

VSEM	0	0 %
TISTEMU, KI GA POZNAM	29	83 %
Skupaj	35	100 %

Ali ti je všeč, če se družiš z njimi?
DA NE

	Število učencev	%
DA	32	91 %
NE	3	9 %
Skupaj	35	100 %

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

Učenci prvega razreda, kateri hodijo na osnovno šolo Vrhovci, kjer poteka projekt BODIMO PRIJATELJI, se pogosto družijo z devetošolci.

Učenci prvošolci zaupajo le tistim, katere dobro poznajo.

Prvošolčkom, katerim je druženje omogočeno, je medsebojna igra zelo všeč in si sodelovanja še nadalje želijo.

Prvošolčki so našli različne oblike druženja in iz tega se čuti medsebojna povezanost.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Druženje vpliva na šolsko klimo (komunikacija, pomoč, nasilje...)? So zapisali naši učitelji

- Ugotavljamo več pozitivnih učinkov, bolj kvalitetna komunikacija, več razumevanja med učenci, več občutka, da spoštujejo drug drugega, večja varnost, manj nasilja, več smeha na hodnikih in medvrstniško učenje.
- Zagotovo jih navaja na odgovornost, na naših šolah je tega premalo. Hvala za idejo, tudi sami bomo poskušali urediti kaj v tej smeri.
- Tako sodelovanje je dobrodošlo, saj vpliva na dobre medsebojne odnose. Če bi se med seboj bolj poznali, bi se tudi bolje razumeli.
- Dobra ideja – jo bo vredno prenesti tudi na našo šolo.
- Pri nujenju pomoči, predvsem učne. Vzpostavljajo se prijateljske vezi. Starejši so vzgled mlajšim
- Zelo vpliva. Boljše počutje vseh učencev, občutek zaščite.
- To je zelo pozitivno, izboljšuje odnose, kolegialnost.

- Vsi učitelji si prizadevamo predvsem starejše učence opozarjati na strpnost. Mlajše, ki izzivajo starejše pa naj s tem prenehajo. Na razrednih urah izvajamo delavnice na to temo.

Novosti

Do sedaj se mlajši in starejši učenci med seboj niso družili. Medsebojno so bili ločeni že prostorsko. Sedaj pa spontano prihaja do druženja. Starejši učenci se radi zadržujejo pri mlajših in se z njimi igrajo.

Možnosti uvajanja v druga področja

Možen bi bil obisk mlajših starejših pri njihovem pouku, da jim le te pokažejo kaj se učijo (izbirne vsebine, predstavitve, delavnice,...). Tak primer smo imeli pri nas pri izbirnem pouku kemijski poskusi. Starejši učenci so o postajah pripravili s pomočjo učiteljice razne poskusne igre in mlajše usmerjali. Obisk je bil zelo uspešen. Menim, da bi bilo potrebno takih vertikalnih povezav v sodobnem šolstvu več.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Pridobili smo številne izkušnje.

Ideja se nam zdi dobra.

Lahko jo pokažemo tako v slikovni, kot v pisni obliki. Možna je kot zdravo jedro in z upoštevanjem okolja prenašati v različna okolja.

Naša želja je, da bi se povezali s šolami v tujini, kjer potekajo podobni projekti. Si izmenjevali izkušnje ter se med seboj obiskali.

Literatura

Bognon, L. 1987: Igra pri pouku na začetku šolanja. Ljubljana: DZS

Carnegie, D. 1985: Kako si pridobiš prijatelje. Ljubljana: Cankarjeva založba.

Fenwick, E. in Smith, T. 1997: Adolescenca. Ljubljana: Kras.

Košiček, dr. M. in T. 1975: Tudi vaš otrok je osebnost. Ljubljana – Zagreb: Kapitol 30 in Orbital – Publicitas.

Levete, S. 1998: Osamljenost in prijateljstvo. Ljubljana: DZS.

Ludvik Horvat, Ljubica Marjanovič -Umek. 1982: Igrače, igrače, igrače. Ljubljana: ČGP Delo.

Vera Smiljanovič-Čolanovič, Ivan Toličič. 1977: Otroška Psihologija. Ljubljana: MK.

Alenka Kompare, Mihaela Stražišar. 2001: Psihologija. Ljubljana: DZS.

Mikuž Kos, A. s skupino soavtorjev 1998: Prostovoljno delo v šolstvu. Ljubljana: Združenje Slovenska filantropija.

CIRIUS Vipava
Vojkova 33
5271 Vipava

IŠČIVA SKUPAJ

2007 - 2009

Vodja inovacijskega projekta: Tatjana Čigon

Sodelavci: Tatjana Jerončič Tratnik, Alenka Premrl Lemut, Mašenka Rodman Madric

Konzulent: mag. Janja Cotič Pajntar, Zavod RS za šolstvo Ljubljana

Povzetek:

Motnja avtističnega spektra (v nadaljevanju MAS) se kaže predvsem v spremenjenem vedenju na področju kognicije, socialne interakcije, motorike, komunikacije in senzorične. Primanjkljaj pri vzpostavljanju socialnih stikov je vedno bistvena značilnost otrok z MAS.

Poleg tega so jim bližje konkretne stvari – predmeti. Za boljše razumevanje njihovega sveta, smo s pomočjo aktivnega opazovanja in izkušenj pri delu z otroki v roke vzeli lutko, ki nam predstavlja vez med notranjim svetom učenca in zunanjim svetom, ki ga obdaja. Lutka otrokom ponuja konkretne predmete, ki nudijo različne senzorne občutke. Komunikacija z lutko poteka v dveh smereh: najprej se odrasli z lutko v roki naslanja na otroka, potem pa otrok skozi lutko izraža svoje mnenje.

Abstract:

Autism Spectrum Disorders (ASD) are indicating various behaviour, especially cognitive behaviour, social interaction, motor and sensoric ability and communication. Social interaction is always basic characteristic at children with ASD. The exact action and things are usually more familiar to them.

We used a puppet for better understanding child's inner world and the puppet was indicating the bond with inner and outside world. Puppet offer the child exact things with different sensoric perception. Communication with the puppet become two way communication. Adult with the puppet is communicating with the child and afterward the child easily express opinions, thoughts and feelings with the puppet help.

Opis dela

Delo poteka v majhni heterogeni skupini petih učencev. Trije učenci, ki se verbalno izražajo obiskujejo prvi razred prilagojenega programa. Učenca, ki sta vključena v posebni program, nimata razvitega govora. Srečujemo se enkrat tedensko, vedno v istem prostoru.

Srečanje vodi velika, izrazita lutka, ki otroke spodbuja h komuniciranju. Koliko se vsak posameznik vključuje v komunikacijo, je seveda odvisno od njegovih osebnostnih lastnosti.

Srečanja potekajo po ustaljenem redu:

- z uvodno pesmijo prikličemo lutko,

- lutka pozdravi skupino,
- pristopi k posameznemu učencu in skuša vzpostaviti stik,
- napove vsebino srečanja,
- ponudi predmete, ki nudijo senzorne občutke,
- učenci spoznavajo, rokujejo in raziskujejo konkretne materiale,
- slovo in zaključna pesem.

Senzorika

Čuti nam omogočajo kontakt z okoljem in vključitev vanj. Pomagajo nam razumeti svet okoli nas. Pri številnih osebah z MAS se eden izmed čutov ali vsi čuti izostrijo ali pa delujejo drugače – disfunkcija senzorne integracije. Vedenje oseb z MAS je pogojeno z njihovo čutno izkušnjo.

Lutka prinaša s seboj konkretne predmete, ki nudijo različne senzorne občutke (lučka, zvočne igrače, glasbene instrumente, močne vonjave, različne okuse, materiale za otip). Učenci jih s pomočjo čutov spoznavajo, prepoznavajo, razvrščajo in skušajo razumeti informacije. Odziv učencev spremljamo - za stimulacijo hiposenzibilnih odzivov in inhibicijo hipersenzibilnih odgovorov uporabimo iste oz. podobne senzorne dražljaje. S senzorno analizo in sintezo učencem nudimo nov pogled na razumevanje sveta.

Motorika

Preko motorične igre se otroci učijo uporabljati in opazovati svoje telo ter predmete v ožji okolici. Otroci z MAS niso sposobni uporabljati igre v te namene. Glede na stimulacijo vestibularnega dražljaja nekateri vztrajno iščejo gibanje, medtem ko ga drugi popolnoma odklanjajo.

S pomočjo lutke spodbujamo različne gibalne dejavnosti (predvsem posnemanje), ki so zabavne in ne zahtevajo veliko domišljije in razumevanja ali uporabe jezika.

Komunikacija

Komunikacija se vzpostavi, ko ena oseba pošlje sporočilo drugi osebi, bodisi besedno ali nebesedno. Njen cilj je izmenjava informacij. Ena od značilnosti otrok z MAS so težave pri interakciji z drugimi. Pogosto niso sposobni komunikacije s pomočjo govora ali katerekoli druge vrste jezika, stika z očmi, kretnje, govornice telesa. Nekateri uporabljajo eholaličen govor in idiosinkratičen (posebni) jezik. Ker se umikajo iz situacij, v katerih je potrebna komunikacija, si tako zmanjšujejo priložnost za komuniciranje. Brez priložnosti pa se komunikacija ne more razviti.

Z lutko želimo vzpostaviti komunikacijo, pozorni smo na verbalna in neverbalna sporočila.

Kognicija

To je mentalni proces vedenja, mišljenja, učenja in presojanja. Nekateri posamezniki z MAS uporabljajo podzavest za sprejem informacij. Svoje čute uporabljajo periferno, tako pravzaprav ne poznajo količine in vrste informacij, ki so jih zbrali, zato nas velikokrat

presenetijo z odgovorom. Kažejo se tudi specifične težave na področju selektivne pozornosti, njenem usmerjanju ter iskanju istih stimulov kot okolica. Domišljija je drugačna.

Z lutko spodbujamo procese mišljenja in učenja ter usmerjamo selektivno pozornost.

Socialna interakcija

Ljudje smo socialna bitja, ki sposobnosti komuniciranja z drugimi, poznavanje in razumevanje sebe in drugih, prepoznavanje in uravnavanje čustev potrebujemo za dobro počutje in funkcioniranje v družbi.

Primanjkljaj na področju socialnega razumevanja in vzpostavljanja socialnih stikov so pri otrocih z MAS vedno izpostavljene kot bistvena značilnost. Izražajo se kot motnje v imitaciji, v neverbalni komunikaciji in v interakciji z vrstniki ter odraslimi. Otroci z MAS niso popolnoma nesposobni za igro, se pa kvaliteta njihove igre razlikuje od igre vrstnikov.

Z lutko razvijamo specifične spretnosti, kot so usmerjanje pozornosti, izmenjava predmetov in idej med udeleženci, imitacija vedenja lutke, sovrstnikov, vzpostavljanje očesnega kontakta, sprejemanje drugih, pomoč drugim, pripadnost skupini, skrbi zase, čustvovanje, ustvarjalnost – dodajanje novih elementov v igro, **ki otokom z MAS omogočajo uspešnejšo socialno interakcijo.**

Literatura:

Bogdashina O. (2003) Sensory Perceptual Issues in Autism and Asperger Syndrome, Different Sensory Experiences. London: Jessica Kingsley Publishers.

Watching videos can help children with autism learn social skills. prevzeto s svetovnega spleta 2007: <http://newsinfo.iu.edu/news/page/normal/5254.html>.

Why Integrated play Groups. prevzeto s svetovnega spleta 2007: <http://www.Wolfberg.Com/IPGModel.htm>.

Wolfe B. (2007) It`s the Perfect Blendship: Helping Children Make Friendship. prevzeto s svetovnega spleta 2007: <http://www.kskits.org>.

OŠ Šmarje pri Jelšah
Vegova ulica 26
3240 Šmarje pri Jelšah

DVIGOVANJE UGLEDA STROKOVNIM DELAVCEM V VZGOJI IN IZOBRAŽEVANJU 2007 - 2009

Vodja inovacijskega projekta: Vesna Drofenik Jerič, profesorica razrednega pouka

Sodelavci: Greta Stiplošek Pajk, diplomirana pedagoginja in profesorica sociologije, Marjana Krameršek, profesorica razrednega pouka, Tamara Malešević, univerzitetni diplomirani psiholog, Tjaša Vrbeč, profesorica razrednega pouka, Tanja Jurjec, svetovalka, Mateja Leskovšek, profesorica slovenskega jezika s književnostjo

Konzulent: mag. Majda Naji, Zavod RS za šolstvo

Povzetek:

Pri našem inovacijskem projektu, z naslovom Dvigovanje ugleda strokovnim delavcem v vzgoji in izobraževanju, smo uporabili akcijsko raziskovanje kot orodje za izboljšanje ugleda in položaja strokovnim delavcem Osnovne šole Šmarje pri Jelšah. Kot vemo, ogromno dejavnikov vpliva na ugled učiteljev. Eni mu škodujejo, drugi ga zvišujejo. Osredotočili smo se na tiste, katere lahko mi sami spreminjamo in izboljšujemo. V prvem akcijskem krogu smo se učitelji izobraževali, hodili na seminarje, izobraževalne konference, delali na strokovnosti, postajali bolj kompetentni, priredili čajanko ipd. Po izvedenih akcijah smo spoznali, da nam še vedno nekaj manjka, kljub pridobljenim novim znanjem. Zato je bil izziv drugega kroga v spreminjanju miselnosti učitelja, da je naš poklic s strani javnosti cenjen in delu na samopodobi posameznika. Ker spreminjanje miselnosti poteka zelo počasi, smo se s slednjim ubadali tudi v tretjem akcijskem krogu.

Prišli smo do zaključka, da je učitelj ključni člen do boljšega statusa učiteljskega poklica. Najprej mora strokovni delavec dobro misliti o sebi in o svojem delu, da se čuti cenjenega, da lahko o slednjem spoštljivo govori. To pa lahko v veliki meri dosežemo s konstruktivnimi pogovori med sodelavci, spoštljivim odnosom do tistih, s katerimi smo v interakciji in neprestanim delom na nas samih ter evalviranjem dela.

Ključne besede: ugled, položaj, status, prestiž, učitelj, akcijsko raziskovanje, izobraževanje, strokovnost

Abstract:

In our Innovative Project, titled Reputation Raising of Professional Workers in Education and Schooling, we used an action research approach as a tool for increasing the reputation and position of professional workers in Šmarje pri Jelšah Primary School. We know there are a lot of factors that influence the teachers' prestige. Some have increasing and other decreasing effects. The focus was on those we can change and improve by ourselves. In the first cycle of action research we were educated, we attended lectures and educational conferences, we worked on our own professionalism, we were becoming more competent, we organized a "tea party", etc. After the performed actions we realised that something is still

missing, in spite of the new knowledge. That is why the challenge of the second action cycle was to change teachers' mentality and make them aware that our profession is esteemed and to work on the self-esteem of individuals. Since changing mentality is very slow, we also worked on that in the third cycle.

We came to the conclusion that the teacher is the key factor to achieve a better status of a teacher profession. First, a professional worker should have a good opinion of himself or herself and of their work in order to feel appreciated, so that he or she can speak about it with respect. To a great extent this can be achieved with constructive conversations among co-workers, with respectful relation to those we interact with, with continuous work on ourselves and with evaluating our work.

Keywords: reputation, position, status, prestige, teacher, action research, education, professionalism

Problemsko stanje

Poročilo o položaju ženske v Republiki Sloveniji pravi, da si učiteljski poklic izberejo povprečno in podpovprečno inteligentna dekleta, čemur se ni mogoče čuditi, saj je šolstvo neprivlačno in nadomestno zaposlitveno področje, primernejše za ženske brez velikih pričakovanj in s skromnejšimi poklicnimi ambicijami (Milharčič Hladnik 1992).

Rezultati so pokazali, da kadar učitelji primerjajo svoj poklic z drugimi podobnimi poklici, za katere se zahteva enaka stopnja izobrazbe in podobno kompleksne naloge, se navadno uvrstijo nižje od medicinskih in pravnih poklicev. Večinoma učiteljev tako uvršča poklic v povprečen status. (Eurydice 2004). Prav tako pa so v poročilu št. 1 Deklaracije 45. zasedanja Mednarodne konference Unesca o izobraževanju v Ženevi zapisali, da: »ne glede na to, da so konkretne situacije v posameznih državah zelo različne, pa za vse velja, da je učiteljski poklic neprivlačen, podcenjen in družbeno nepriznan.« (Priporočila... 1997, str. 14)

Na realna tla nas je postavil tudi podatek, da je zaupanje v izobraževalne institucije v primerjavi z drugimi zelo visoko in da z leti raste. Leta 2003 je bilo to zaupanje 82,4 %, le v družino kot institucijo je zaupanje še višje (Rus 2005). Tako da bi bilo dobro, da se zazremo vase in spremenimo mnenje pri nas samih.

Cilji projekta

Ugotoviti dejavnike, ki vplivajo na položaj, ugled, profesionalizacijo učiteljskega poklica in le-te spreminjati v pozitivno smer.

Potek dela

Julija 2007 smo anketirali vse strokovne delavce, da bi nekako našli oziroma omejili problem, katerega bi potem z akcijami lahko spreminjali.

Strokovni delavci OŠ Šmarje pri Jelšah se zelo dobro zavedamo, kaj najbolj vpliva na naš ugled. Izpostavili smo strokovnost, izobraženost, medsebojne odnose, komunikativnost, odnos z drugimi sodelavci, rezultate učencev na tekmovanjih, samozavesten nastop in značaj v pozitivnem smislu. V negativnem pa so najbolj izpostavljeni naslednji dejavniki:

vmešavanje staršev, miselnost ljudi, da opravi učitelj vso delo zgolj dopoldan, spremembe, preobremenjenost.

Dejavnikov je ogromno. Učitelji, ki so odgovorili na to odprto vprašanje pa so se zelo razpisali. Nekdo je navedel naslednje: »odnos do učencev, staršev in sodelavcev (razumevanje in komuniciranje). K ugledu prispeva način dela, škodujejo pa mu "afere" oz. nepošteno delo (malomarnost, nezainteresiranost, nepripravljenost storiti še kdaj kaj več od obveznega...).«

Na naši šoli smo skoraj vsi učitelji zelo zadovoljni ali pa zadovoljni s svojim delom. Dva zaposlena sta s svojim delom manj zadovoljna. Eden od njiju je zapisal naslednje: »Ugled → kako ga "vidi", obravnava družba, kako se v družbi in v medijih vedejo do poklica. K ugledu prispeva stopnja pristojnosti, oziroma moči, ki jo poklic ima in ekonomski položaj. Isto mu škoduje: poleg feminizacije, ki mu tudi zelo škoduje, pomanjkanje intelektualizma, ukvarjanje učiteljev z drugimi "dejavnostmi"(šverc avtomobilov, mrežni marketing, kmetovanje). Pa seveda feminizacija! → Škoduje mu popuščanje staršem in učencem zaradi "ljubega miru", nespoštovanje pravil in zakonodaje tako na delovnem mestu, kot zunaj njega. Škoduje mu zunanja neurejenost učiteljev/ic.«

Kljub temu, da znamo dobro opredeliti, kaj vpliva na učiteljev ugled, in da smo spoznali, da so to večinoma stvari na katere imamo vpliv, nismo zadovoljni s svojim ugledom.

Pri raziskavi smo tudi ugotovili, da samo polovica učiteljev meni, da so zaposleni v uglednem poklicu, ostala polovica pa se s to trditvijo ne strinja oziroma pravi, da poklic izgublja svoj pomen, da danes ni več ugleden, da ni čisto ugleden, da je premalo cenjen. Sklepamo lahko, da sami učitelji svojega poklica ne jemljemo kot uglednega. To je v svoji diplomski nalogi dokazala tudi Marijana Eri – Birk: »Učitelj ima o sebi bolj neugodno kot ugodno podobo. Mnenja o socialnem položaju učitelja se razlikujejo med učitelji na eni ter otroci in starši na drugi strani. Učitelj se s svojo poklicno vlogo identificira tudi v privatnem življenju. S svojim poklicnim položajem ni zadovoljen, kljub temu pa ne bi izbral drugega dela, če bi imel to priložnost.« (Eri – Birk 1998, str. 3) Tudi Erydice raziskave kažejo podobno, da se učitelji umeščajo v poprečen status, medtem ko velik delež staršev, učencev in javnosti na splošno pravi, da zelo cenijo učitelje in njihovo delo. Ali je potem možno, da učitelji nepravilno zaznavamo odnos javnosti do svojega poklica? Ali je možno, da sami s takšnim manjvrednim odnosom do svojega poklica, nižamo vrednost svojemu poklicu? Zagotovo se vsako delo ocenjuje na podlagi storjenega in prav tako naš položaj. Zato je na mestu izjava anketirane učiteljice, da: »K ugledu lahko veliko prispevamo sami, sodelavci s svojimi izjavami.« Bolj kot za primerjavo naj navedem podatek, da so vsi tuji učitelji (dva angleška, dva turška in trije romunski), ki so bili pri nas na obisku, navedli, da mislijo, da so zaposleni v uglednem poklicu, kljub velikim drugim težavam. Predvsem v Turčiji in Romuniji so plače učiteljev precej nizke v primerjavi z našimi.

Naprej smo od strokovnih delavcev zaposlenih na OŠ Šmarje hoteli izvedeti, kaj pa smo sami pripravljene storiti za boljši ugled. Ugotovili smo, da smo se pripravljene izobraževati. Izstopa tudi pripravljenost dela na osebnostnih lastnostih. Se je pa med odgovori našel tudi kakšen tak: »Sem že dovolj storila.«, ampak res izjemoma. Če še navedem dva primera: »Vsak mora urediti stvari pri sebi.« »V šolskem in izvenšolskem okolju z zgledom kulturnega življenja širiti idejo, kakšen naj bi bil učitelj. Od otrok pričakovati spoštovanje in si ga seveda tudi prislužiti. Izvzeti se iz debat o nedelu in visokih plačah učiteljev, ker bo to doseglo nasproten učinek od pozitivnega.«

Kot je že Lewin dejal, da sta zelo pomembni ideja o skupinskem odločanju in ideja o volji do izboljšav. »Zelo pomembna značilnost akcijskega raziskovanja je, da prevzamejo tisti, ki so predmet načrtovanih sprememb, prvenstveno odgovornost za odločitve o ukrepih, ki naj privedejo do zelenih izboljšav, pa tudi za oceno rezultatov posameznih strategij, preizkušenih

v praksi.« (Kemmis idr. 1991, 9-10) Motiviranost strokovnih delavcev OŠ Šmarje, da spremenimo kaj na bolje, je bila velika.

Po izvedenem izobraževanju (akcijah) v različnih oblikah (konference, čajanka, seminarji, usposabljanja ...) smo iz refleksij in spisov učiteljev razbrali upanje za delo naprej, neko potrditev. Nekdo je napisal: »Vesna! Bravo, dobro zastavljeno in predstavljeno (dobro izhodišče za debato).« Res sem nekako pogrešala po predstavitvi rezultatov še pogovor o tem. Vendar je to velikokrat nemogoče zaradi časovne omejitve.

Pri vseh pogovorih, naključnih ali s kritičnim prijateljem, smo vedno prišli do zaključka, da si ugled ustvarja vsak sam. To rad poudari tudi ravnatelj. Po tem spoznanju smo v drugem akcijskem krogu hoteli izvedeti, na kakšen način pa se to zgodi in v kolikšni meri na slednje vplivajo razne druge institucije. Tako so pri naši akciji osveščanja strokovnih delavcev OŠ Šmarje in drugih ter njihovem spreminjanju miselnosti pomagali mag. Majda Naji, vodja Centra za razvoj inovativne edukacije; dr. Petra Javrh, raziskovalka razvoja učiteljeve kariere, sodeluje z različnimi državnimi ustanovami, med katerimi sta tudi Andragoški center Slovenije ter Ministrstvo za šolstvo in šport; g. Branimir Štrukelj, glavni tajnik SVIZ-a, predsednik Konfederacije sindikatov javnega sektorja, član državnega sveta; ga. Mojca Škrinjar, generalna direktorica direktorata za vrtce in osnovno šolstvo.

Med triurnim pogovorom je lahko vsak izmed prisotnih prišel do kakšnega spoznanja ali zaključka. Mogoče za koga samoumevne stvari, za drugega z nizko samopodobo tudi ne. Tako kot naši gostje, tudi sama mislim, da moramo pisati, prepričevati, vendar ne reagirati obrambno, ampak počasi spreminjati stereotip učitelja. Objavljati je potrebno tudi v nestrokovnih časopisih, kajti večina tistih, ki niso učitelji, ne posega po naši strokovni literaturi. Med drugim je bilo povedano, da postaja učiteljsko delo vedno bolj zahtevno, vendar ne toliko zaradi otrok kot zaradi povečanja odgovornosti.

Po poglobljeni retrospektivi na področju šolstva dejansko ni bilo nikoli rožnato za učitelja, kaj šele za učiteljico. Najlažje vidim razvoj mišljenja pri sebi, ko ugotavljam, da sem po končani fakulteti bila razočarana nad učiteljskim poklicem, misleč, da nima zasluženega ugleda. Po spoznavanju poklica, delovnih izkušnjah, stalnem strokovnem spopolnjevanju in izobraževanju na več področjih se moje mnenje spreminja. Do sedaj se spreminja v smer, da je naš poklic dokaj ugleden, če ga le mi vidimo v takšni luči in predstavljamo kot takšnega navzven. »Podoba, ki jo ustvarimo o sebi, ni dosti drugačna od tiste, ki mu jo pripišejo drugi in položaj, ki ga zaseda v družbi ni nič drugačen od tistega, za katerega meni, da mu pripada.« (Haralambos in Holborn 1999, str.)

Strokovni delavci OŠ Šmarje pri Jelšah smo po drugem akcijskem krogu spoznali, da naš ugled ni tako slab in da sami z manjvrednim odnosom do svojega poklica nižamo vrednost svojemu poklicu.

Po kodiranju esejev sem prišla do naslednjih ugotovitev, in sicer največkrat so bile omenjene učiteljeve osebne lastnosti (samozavest). Če povzamem v enem stavku: Čeprav je ugled težko dvigniti, ga lahko v največji meri izboljša učitelj sam, s tem ko dela na osebnih lastnostih (samozavesti) in lastni promociji (predstavitvi svojega dela).

V tretjem akcijskem krogu sem šla še po svetu razglašat naše ugotovitve in tako preko Erasmusovega programa meseca avgusta leta 2008 odpotovala v Estonijo pod mentorstvom dr. Slavka Gabra. Nova spoznanja, poznanstva, znanja itd. so neopisljiva. Kolikor se je dalo, sem izkušnje posredovala naprej učiteljskemu zboru na konferencah. Medse smo povabili tudi predavateljico dr. Barico Marentič Požarnik. Z njo smo se med drugim pogovarjali, ali idealen učitelj sploh obstaja, kakšni smo kot učitelji ipd.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

Sodelujoči pri tej raziskovalni nalogi so bili strokovni delavci osnovne šole Šmarje pri Jelšah (učitelji, vzgojitelji, svetovalna služba, ravnatelj). Od navedenih jih ima največ 11 do 25 let delovne dobe. Ostale starostne skupine so približno enakomerno zastopane. Več kot polovica nas dela na razredni stopnji, desetina so drugi strokovni delavci, ostali pa učitelji na predmetni stopnji. Nekaj manj kot polovica zaposlenih ima naziv mentor, zelo veliko nas je še brez naziva, samo eden pa ima najvišji naziv, svetnik.

Opozoriti je smiselno, da smo pri nekaterih akcijah sodelovali samo tisti učitelji, ki smo bili pripravljeni napisati spis ali esej.

Timsko skupino, ki je delovala pri projektu dvigovanja ugleda strokovnim delavcem, je sestavljalo devet članic. Na šoli pa opravljamo različna dela, od učiteljic razrednega pouka (ena je tudi vodja podružnice), knjižničarke, pedagoginje, ki ima tudi funkcijo pomočnice ravnatelja, psihologinje, učiteljice angleščine in slavistke. K sodelovanju sem jih pridobila z obrazložitvijo in predstavitvijo projekta in s tem našega raziskovanja.

Metode zbiranja podatkov

Esej

Z eseji smo pridobivali informacije od učiteljev, ki so želeli pokomentirati predstavljene rezultate anketnega vprašalnika ali sploh o smiselnosti zastavljenega projekta.

Skupinski pogovor

V obliki čajanke smo pripravili skupinski pogovor z udeleženci, ki so samovoljno prišli prisluhnit pogovoru ali se celo vključili v razpravo. To je nestrukturiran način spraševanja v skupinski situaciji. Poteka pa kot razprava med člani skupine, do katere pride na pobudo raziskovalca, ki jo tudi vodi in vzpodbuja (Mesec 1998). Razpravo sem vzpodbujala s citati iz knjige Dušana Rutarja: Učitelj kot intelektualac.

Naključni pogovor

Večkrat smo imeli tudi sproščene pogovore med učitelji.

Fokusni polstrukturirani intervju

Pri polstrukturiranem intervjuju si raziskovalec poleg splošne sestave intervjuja prej pripravi tudi nekaj poglobljenih vprašanj, navadno odprtega tipa, ki jih postavi vsakemu vpraševancu, preostala vprašanja pa oblikuje sproti med potekom intervjuja (Vogrinc 2007 po Sagadin 1995 b, Drever 1997). Ker smo imeli povabljen manjšo skupino ljudi, s katerimi smo se pogovarjali o določeni temi, je to tudi fokusni intervju.

Anketa odprtega tipa

Goste iz tujine (Romunija, Turčija in Anglija) smo povprašali o ugledu njihovega poklica v njihovih državah s pomočjo anketnega vprašalnika, ki je vseboval šest vprašanj.

Fotografije

Koristile nam bodo kot dopolnilo drugih oblik spremljanja.

Triangulacija

To je kombinirana metoda, največkrat kombinira podatke iz opazovanja in intervjuja. Omogoča podatke iz iste situacije osvetliti iz treh perspektiv. Predpostavka je, da vsak izmed treh udeležencev oz. skupin udeležencev vidi in razlaga isto dogajanje drugače, morda celo diametralno nasprotno, in da lahko bistveno poglobimo razumevanje (Kemmis idr. 1991).

Metode obdelave podatkov

Pri akcijskem raziskovanju smo imeli opravka s kvalitativnimi podatki. Kvalitativne podatke sem po večkratnem prebiranju povzemala in parafrazirala ter jih hkrati kronološko in sistematsko razporejala po dogodkih, na katere se dokumenti nanašajo. Eseje sem prepisala, tako da so bili urejeni in čitljivi. Nato sem besedila razčlenila in kodirala. Pri vprašalniku pa sem lahko podatke, ki sem jih dobila o določenem posamezniku, strnila v pripoved (Mesec 1998).

Kvantitativne podatke iz anketnih vprašalnikov smo obdelali s programom SPSS in podatke analizirali.

Raziskovalna metoda

Osnovna raziskovalna metoda je kvalitativna (interpretativna), in sicer: »Akcijska raziskava je empirična, pretežno kvalitativna raziskava, pri kateri sodelujejo raziskovalci in praktiki. Služi za potrebe konkretne prakse, to je npr. za namen izboljšanja prakse, vnašanje kakšne inovacije, ovrednotenje prakse ipd. Proces raziskovanja je krožni ali ciklični, saj ga sestavlja več raziskovalnih korakov.« (Cencič 2002, 19) V našem primeru bomo raziskali in skušali izboljšati položaj in ugled strokovnih delavcev OŠ Šmarje pri Jelšah. Kot je povedala Cencičeva (2005), naj bi z akcijsko raziskavo izboljšali prakso z neko intervencijo – akcijo, pri tem pa se raziskovalci in praktiki aktivno vključimo.

Prvi krog akcijskega raziskovanja je tako na OŠ Šmarje pri Jelšah potekal nekje od junija 2007 do januarja 2008, z drugim krogom pa smo nato končali avgusta leta 2008. Ko smo tako dobili rezultate, kaj vse po mnenju učiteljev vpliva na ugled poklica in kaj smo pripravljeni storiti, da naš ugled in položaj izboljšamo ali pa ga vsaj ohranjamo takšen kot je, smo se članice ožje timske skupine sestale in dorekle, kako naprej. Ker je že Lewin opisal akcijsko raziskavo kot niz korakov v spirali, ta pa se sestoji iz načrtovanja, akcije in ocene doseženega rezultata (opazovanje, refleksija) smo tudi mi najprej raziskali, kje je sploh možno na kaj vplivati (Kemmis idr. 1991). Tretji akcijski krog se je zaključil avgusta 2009.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

Ko tako pomislim nazaj, kaj smo dognale pri tem inovacijskem projektu, lahko rečem, da veliko, kljub brezsmiselni začetni situaciji. Tudi učitelji in drugi strokovni delavci potrebujemo potrditev za svoje delo, ne glede na to da smo odrasli, tako kot učenci, ki jih poučujemo ali smo z njimi v stiku. Vendar med nami, učitelji, ni več toliko časa za komunikacijo. Vsi hitimo po hodnikih ali v razredu pišemo zahtevano dokumentacijo ali pa smo z otroki, ker jih brez nadzora ne smemo več pustiti. Zagotovo se delovne naloge spreminjajo in dodajajo nove, tako kot se spreminja družba. Začeli smo dvomiti v svoje delo, v svoje sposobnosti. Smo dovolj kvalificirani?

Učitelji z nižjo samopodobo, ki dvomijo vase, zagotovo ne morejo dajati dobrega občutka drugim, širši javnosti. Tisti, ki slabo mislijo o sebi, tudi svojega poklica ne jemljejo kot uglednega. Z manjvrednim odnosom do svojega poklica in tudi do sodelavcev pa nižamo vrednost svojemu poklicu. Ne glede na to, da dobro vemo, kaj je tisto, kar vpliva na naš ugled in položaj, se moramo zavedati in vesti, kot da je vsak posameznik zelo pomemben, da si najprej ustvari lasten ugled, ki posledično vpliva na oblikovanje skupnega ugleda. Tudi učitelje v šoli bi se moralo diferencirati, ne samo da mi diferenciramo učence. Nekateri učitelji se zagotovo ne trudijo toliko kot drugi, vendar tudi ti napredujejo po lestvici enotni za vse. Meni in še nekaterim dodatno delo veliko pomeni, čeprav pri plači ni razlik med tistimi, ki še zraven obveznih ur veliko naredimo in tisti, ki veliko manj. Verjetno bi se vsi bolj trudili, če bi bilo to pošteno vrednoteno.

Na OŠ Šmarje pri Jelšah se tako trudimo, da delamo na osebnostnih lastnostih, se izobražujemo in konstruktivno pogovarjamo. Seveda tisti, ki smo to pripravljene početi.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Vsak posameznik je pomemben člen do boljšega položaja učiteljskega poklica, zato je potrebno spreminjati miselnost tistih, ki mislijo obratno. Za nas je bila novost tudi to, da je potrebno o ugledu tudi govoriti.

Možnosti uvajanja v druga področja

O ugledu in položaju strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju se lahko govori na vseh področjih, še boljše, če se v tej smeri kaj naredi.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Vemo, kateri so tisti dejavniki, ki vplivajo na ugled učitelja. Druge lahko opozarjamo, na kaj morajo paziti.

Literatura

Anton, B. idr. (1994). Slovar slovenskega knjižnega jezika. Ljubljana: DZS.

Arh, J. in Lavtar, R. (1997). Priporočila o statusu učiteljev. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Sindikat vzgoje, izobraževanja in znanosti Slovenije.

Cencič, M. (2005). Kvalitativno raziskovanje na pedagoškem področju: gradivo za študente magistrskega študija. Ljubljana.

Cencič, M. (2002). Pisanje in predstavljanje rezultatov raziskovalnega dela. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

Drofenik, V. (2008). Kakšen je ugled učiteljev in kako ga zvečati. Šolski razgledi, št. 7. str. 4.

Eri-Birk, M. (1998). Učiteljeva identifikacija s poklicno vlogo učitelja ter njegovo zadovoljstvo s poklicnim položajem. Diplomsko delo. Ljubljana: PeF.

Eurydice. (2004). Učiteljski poklic v Evropi: profil, trendi, hotenja: nižje splošno sekundarno izobraževanje. Poročilo 3, Delovne razmere in plačilo. Ljubljana: ministrstvo za šolstvo, znanost in šport.

Gaber, S. (2006). Zakaj Finci letijo dlje? Nova Gorica:Educa, Melior; V Ljubljani: Pedagoška fakulteta, Center za študij edukacijskih strategij.

Haralambos, M. in Holborn, M. (1999). Sociologija: teme in pogledi. Ljubljana: DZS.

Kemmis, S. idr. (1991). Kako se lotimo akcijskega raziskovanja v šoli. Radovljica: Didakta; Slovensko društvo pedagogov.

Kramer, M. in Koželj, M. (2008). Spletni zvezek akcijskega raziskovanja. <http://www.zrss.si/zvezekAR/> (29. 07. 2008)

Kvalitativne raziskave

http://www.gfk.si/3_1_kvalit_raz_c.php#3 (15. 11. 2008)

Mesec, B. (1998). Uvod v kvalitativno raziskovanje v socialnem delu. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.

Milharčič – Hladnik, M. (2003) Bogastvo in pravičnost v osnovnih šolah v Sloveniji. V:Uspešnost in pravičnost v šoli, urednici: Mojca Peček, Cveta Razdevšek Pučko. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

Milharčič-Hladnik, M. (1992). Feminizacija učiteljskega dela: materinstvo kot poklic? V: Ko odgrneš sedem tančic. Ljubljana: Društvo Inicijativa.

Rus, A. in Iglič, H. (2005). Trust, Governance and Performance: The Role of Institutional and Interpersonal Trust in SME development. *International sociology*, 20, št. 3, str. 371-391.
<http://iss.sagepub.com/cgi/reprint/20/3/371> (06. 11. 2008)

Rutar, D. (2002). Učitelj kot intelektualec. Radovljica: Didakta.

Vogrinc, J. (2007). Tehnike zbiranja podatkov v akcijskem raziskovanju. V:Krek, J. (ured.), Učitelj v vlogi raziskovalca: akcijsko raziskovanje na področjih medpredmetnega povezovanja in vzgojne zasnove v javni šoli. Ljubljana: Pedagoška fakulteta, str. 58-80.

Youngs, B. B. (2000). Spodbujanje vzgojiteljeve in učiteljeve samopodobe: priročnik za vzgojitelje in učitelje v vrtcih, osnovnih in srednjih šolah. Ljubljana: Educy.

Vrtec Tončke Čečeve
Mariborska 43
3000 Celje

KAKO S SPODBUDNIM UČNIM OKOLJEM VPLIVAMO NA UČENJE OTROK V VRTCU

2007 - 2009

Vodja inovacijskega projekta: Sonja Brglez, vzgojiteljica

Sodelavci: Mag. Betka Vrbovšek, ravnateljica, Majda Pestivšek, vzgojiteljica, Manca Jakob, pomočnica vzgojiteljice, Jolanda Zavšek, vzgojiteljica, Marina Kačič, vzgojiteljica, Lidija Makuc, pomočnica vzgojiteljice

Konzulent: Urška Stritar, Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Povzetek:

Člani projektne skupine smo v šolskem letu 2007/2009 poglobljeno načrtovali in izvajali načrtovane dejavnosti projekta v našem vrtcu. Zanimalo nas je, kako s spodbudnim učnim okoljem vplivamo na učenje otrok v vrtcu. V prvem krogu načrtovanja, organizacije prostora in izvajanja smo ugotovili, da s ponudbo različnih sredstev in dejavnosti spodbudimo otroka k samoaktivnosti v spontani in usmerjeni igri. Organizacija prostora s ponudbo različnih sredstev daje osnovo za izvedbo konkretne vzgojno-izobraževalne teme. Ponudba v prostoru upošteva razvojne potrebe otrok in dopušča sodelovanje otrok pri preoblikovanju prostora.

Prvemu krogu je sledil postopek zbiranja podatkov o organizaciji prostora, vplivu prostora na izvajanje vzgojno-izobraževalne teme ter spremljanju odziva otrok v spontanah in usmerjenih dejavnostih v enem ali dveh izbranih kotičkih. Ugotovili smo, da organizacija prostora z interesnimi kotički spodbuja pripravljenost za učenje ne glede na starost otrok, z zagotavljanjem nestrukturiranih materialov omogočamo raziskovanje in ustvarjalno igro. Prava organizacija sredstev in prostora omogoča otrokovo dejavnost v območju bližnjega razvoja. Organizacija prostora v kotičke in njim pripadajoča ponudba sredstev omogoča prehajanje otrok med dejavnostmi v prostoru.

Ugotovili smo, da lahko skupaj z otroki bolj fleksibilno organiziramo kotičke in vzgojna sredstva. Igra in usmerjena igra sta kakovostnejši, sodelovanje otrok je intenzivnejše v manjših skupinah, otroci so samostojnejši. Med otroki ter odraslimi in otroki se vzpostavljajo bogatejše interakcije. Vzgojiteljevo spodbudno sodelovanje in preoblikovanje prostora omogoča višjo raven socialne igre.

Pri delu smo opazili tudi posamezne slabosti. V kombiniranem in menjalnem oddelku je pri izvajanju določenih vzgojno izobraževalnih dejavnostih starostna razlika lahko prednost ali ovira. Ovira je večkrat zagotavljanje varnega okolja za otroke prvega starostnega obdobja (do sedem otrok!) za raziskovanje in bivanje na prostem. Prednost je socialna povezanost otrok drugega in prvega starostnega obdobja.

V vrtcu še vedno primanjkuje sodobnih avdio-didaktičnih sredstev. Težko zagotavljamo tudi raznolik nestrukturirani material. Razlike pri vzgojiteljicah v enoti glede razumevanja pedagoškega pojma »organizacija prostora« so se v času trajanja projekta zmanjšale.

Ključne besede: organizacija prostora, izbira, individualni pristop, učenje

Problemsko stanje

V Kurikulu za vrtce je kot pomemben element opredeljen prostor, ki poudarja pravico do izbire. Organizacija prostora mora slediti načelom:

- Organizacija zdravega, varnega in prijetnega prostora.
- Zagotavljanje zasebnosti in intimnosti.
- Zagotavljanje fleksibilnosti in stimulativnosti prostora.

Projektni tim se je v želji po boljšem razumevanju pedagoškega dela in po učinkovitem prenosu ravnanj dobre prakse ukvarjal z načrtovanjem izboljšav in vrednotenjem uspešnosti odpravljanja pomanjkljivosti v oddelkih prvega in drugega starostnega obdobja, kombiniranem in menjalnem oddelku. Naša projektna skupina si je zadala za nalogo proučiti okolje, ki ga organiziramo vzgojitelji ali vzgojitelji skupaj z otroki, kako spodbuja samostojno igro in kako omogoča usmerjene dejavnosti otrok in odraslih. Zanimalo nas je, če je prostor v vsakodnevni praksi razdeljen v interesne koticke, ki se prilagajajo vzgojno-izobraževalni temi po vsebini in formi. Raziskovale smo ponudbo igrač, nestrukturiranega materiala in predmetov iz vsakodnevnega življenja, dostopnost sredstev otrokom in vpliv pravila, ki ga oblikujemo skupaj z otroki; poišči – uporabi – vrni na svoje mesto.

Cilji projekta

- Razumeti in se naučiti, da bomo strokovne delavke enote Celje, znotraj oddelka, med oddelki in v skupnih prostorih enote zagotavljale načrtno organizacijo prostorov, ki upošteva razvojne potrebe otrok, omogoča izvedbo konkretne teme in dopušča soudeležbo otrok pri oblikovanju prostora.
- Usposobiti se za to, da skupaj z otroki fleksibilno oblikujemo prostor za dejavnosti, ki se bodo realizirale v okviru načrtovane teme.
- Spodbuditi in naučiti strokovne delavke dopolnjevati izbor kupljenih igrač v temi z nestrukturiranim materialom, ki ga strokovne delavke načrtno izberejo. Material mora biti varen, zdrav in prijeten ter mora spodbujati ustvarjalno podobo v igri in dejavnostih.

Raziskovalna vprašanja

Kako z organizacijo interesnih koticikov vplivamo na otrokovo izbiro dejavnosti v oddelkih prvega in drugega starostnega obdobja, v kombiniranem oddelku in v menjalnih oddelkih?

- Kako z organizacijo vzgojnih sredstev v koticikih vplivamo na notranjo motivacijo za samoiniciativno igro pri otrocih?
- Kako različno lahko v igralnicah zagotavljamo koticček za umik v zasebnost in intimnost?

V procesu raziskovanja smo ugotovile, da bi novo raziskovalno vprašanje vneslo novo razumevanje problema. Osredotočile smo se na novo raziskovalno vprašanje:

- Kako s spodbudnim učnim okoljem vplivamo na učenje otrok v vrtcu?

Prvi krog

Projektni tim je izdelal načrt. V prvem krogu smo v vzgojno-izobraževalni temi spoznavnega razvoja na področju matematike in narave (od 7.1.2008 do 10. 2. 2009) načrtovale, organizirale, izvajale, opazovale, zbirale dokazila in dokumentirale. Enake dejavnosti smo ponovile v vzgojno-izobraževalni temi socialno-čustvenega razvoja na področju dejavnosti družbe (od 11.3.2009 do 8.4.2009).

Dokumentirale smo naslov vzgojno-izobraževalne teme, cilje starost otrok, izrisale skico igralnic in drugih prostorov, kjer so se dejavnosti odvijale. Opredelile smo načrtovane in nenačrtovane aktivnosti ter sredstva, ki so bila na voljo.

Ugotovitve prvega kroga

Ugotovile smo, da prilagajanje prostora vpliva na otrokovo dejavnost. S ponudbo različnih sredstev spodbudimo otroka k samoaktivnosti v spontani in usmerjeni igri. Organizacija prostora omogoča izvedbo konkretne vzgojno-izobraževalne teme, upošteva razvojne potrebe otrok in dopušča soudeležbo otrok pri preoblikovanju prostora.

Drugi krog

Prvemu krogu je sledil postopek zbiranja podatkov o organizaciji prostora, izvajanju vzgojno-izobraževalne teme, spremljanju odziva otrok v spontanih in usmerjenih dejavnostih v enem ali dveh izbranih kotičkih. Beležile smo razvoj učenja otrok v vzgojno-izobraževalnih temah spoznavnega razvoja področja dejavnosti narave in gibanja, spoznavnega razvoja področja dejavnosti matematike in umetnosti, socialno čustvenega razvoja na področju dejavnosti družbe in umetnosti ter spoznavnega razvoja področja umetnosti.

Snemale smo dejavnosti v jesenski temi, fotografirale, vnašale dosedanja spoznanja v prakso, dokumentirale, se izobraževale.

Ugotovitve drugega kroga

Ugotavljamo, da organizacija prostora z interesnimi kotički spodbuja pripravljenost za učenje ne glede na starost otrok. Z zagotavljanjem igralnih materialov omogočamo raziskovanje. Igra in igralne dejavnosti vodijo do območja bližnjega razvoja. Ponudba omogoča samoregulacijo in prehajanje med dejavnostmi. Z dodajanjem in odvzemanjem sredstev z razlogom upoštevamo naključne dejavnike v vzgojno-izobraževalnem procesu. Skupaj z otroki bolj fleksibilno organiziramo kotičke in vzgojna sredstva. Igra in usmerjena igra sta kakovostnejši, več je pogovarjanja in raziskovanja. Sodelovanje otrok je intenzivnejše, poteka v manjših skupinah, otroci so samostojnejši, med otroki in otroki in odraslimi so bogate interakcije. Otroci samozavestno vstopajo v proces, verbalizirajo želje, spoznanja, več je didaktičnih pogovorov.

Pri delu smo opazile tudi posamezne slabosti. V kombiniranem in menjalnem oddelku je pri izvajanju določenih vzgojno-izobraževalnih dejavnosti starostna razlika lahko ovira (primernost igral, izleti, daljši sprehodi, primernost sredstev znotraj organiziranih kotičkov).

Ovira je večkrat zagotavljanje varnega okolja za raziskovanje in bivanje na prostem (park, ozke prometne ulice). V vrtcu primanjkuje sodobnih AVD in didaktičnih sredstev. Težko zagotavljamo raznolik nestrukturirani material. Načrt dela, ki ga izvajamo, zahteva več materialov in sredstev.

Tretji krog

Obdelava podatkov

Opis vzorca: otroci drugega starostnega obdobja

Vzgojno-izobraževalna tema: Spoznavam umetnost in sam ustvarjam

Cilji:

- spodbujanje radovednosti in veselja do umetniških dejavnosti, umetnosti in umetnostih zvrsti,
- doživljanje umetnosti kot del kulturnega življenja,
- razvijanje umetniške predstavljenosti in lastne ustvarjalnosti,
- spoznavanje umetniških jezikov, sredstev in procesov,
- razvijanje lastne ustvarjalnosti na področju umetnosti.

Prostor:

- galerija pri umetniku slikarju in v vrtcu – garderoba,
- likovni kotiček v igralnici ali garderobi,
- knjižni kotiček,
- konstrukcijski kotiček.

Sredstva:

umetniške slike, reprodukcije, slikarski material, zaščitna oblačila, slikarska stojala, večje pole papirja, knjige (otroška literatura, poezija), nestrukturiran material (tulci, lepilni trak, etikete)

Učenje v območju bližnjega razvoja:

- bogatenje besednega zaklada v individualnih interakcijah z odraslo osebo in obojesmerna komunikacija,
- pridobljeno znanje uporabljajo v novih situacijah,
- napredujejo v slušnih sposobnostih in lastni besedni ustvarjalnosti,
- ozaveščanje in razvijanje sposobnosti spoštljivega odnosa v medsebojnih interakcijah,
- poglobljanje znanj o likovnih tehnikah,
- ocenjujejo individualni napredek v svojem likovnem razvoju,
- pridobijo nova spoznanja o umetniških poklicih.

Opis vzorca: otroci prvega starostnega obdobja

Vzgojno-izobraževalna tema: Umetnost po moje

Cilji:

- čutno doživljajo s tipanjem, opazovanjem in poslušanjem,
- raziskujejo in ustvarjajo z barvami,
- raziskujejo in ustvarjajo z zvoki, ki spodbujajo plesno izražanje,
- razvijajo individualne potenciale in nadarjenost.

Prostor:

- glasbeni kotiček,
- priložnostni likovni kotiček – igralnica, garderoba, hodnik.

Sredstva:

- Ritmični in melodični instrumenti, kartoni, voščenke, posode, etikete, lepilni trak, male platenke, zamaški;

komunikativnost, samozavest, spoznavanje simbolov, družin, projekt Pasovček, osebna urejenost, medsebojno sodelovanje v koticčkih.

Zaključek

Sprotno evalviranje pedagoškega procesa v paru in timu spodbuja fleksibilno načrtovanje in razporeditev prostora. S ponudbo dejavnosti v koticčkih v igralnici in pomožnih prostorih zagotavljamo spodbudno okolje za celosten in uravnotežen razvoj otrok v območju bližnjega razvoja.

Literatura:

Marjanovič Umek, L. in Fekonja Peklaj, U. (2008). Sodoben vrtec: možnosti za otrokov razvoj in zgodnje učenje. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete.

Marjanovič Umek, L. (2001). Otrok v vrtcu. Maribor: Obzorja.

Kurikulum za vrtce. (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.